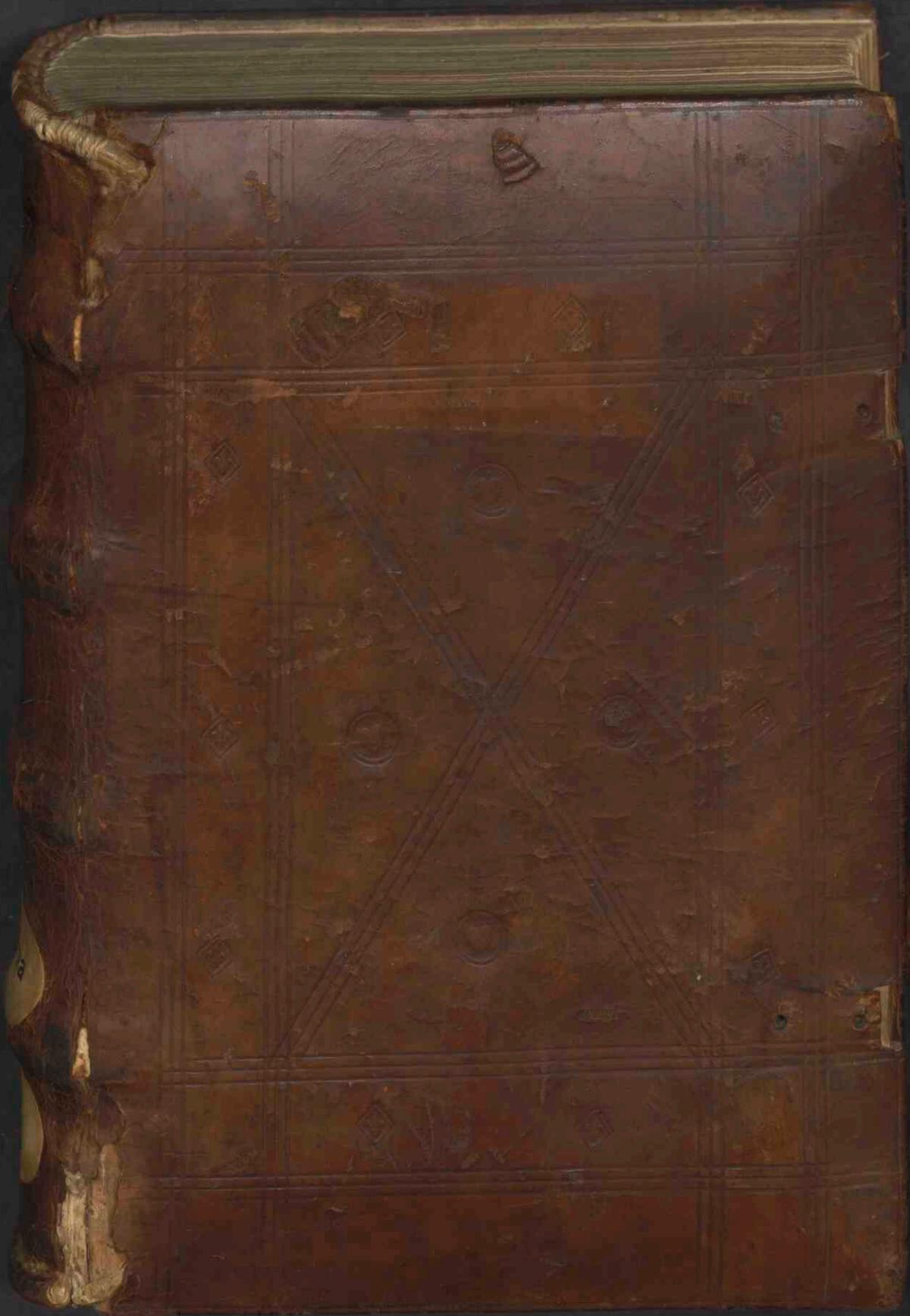

Quadragesimale [et] aduentuale de arte moriendi. quod Morticellariu[m] aureu[m] nuncupatur.

<https://hdl.handle.net/1874/461617>

Cm

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
 - de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:

<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
 - the spine
 - the head edge
 - the fore edge
 - the bottom edge
 - the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

Vicesima quinta Cella

Vicesimā quintam cellam discipul^o ingredies:
 In eius vidit primo latere multos pphetas/
 vnam honestam virginem manu crucem tenen-
 tem. ⁊ aplōs depictos/vnū inspicientes libru^m
 qui medius iacuit. ⁊ ex ore ipsoꝝ par lucēs ra-
 dius emicuit In secundo latere vidit angelos
 tubas in manibus tenentes. qbus carte appense p̄tinebāt scrip-
 tum hoc. Surgite mortui venite ad iudiciū ⁊ ad eoz sonituz
 multos vidit nudos surgentes. In tercio latere vidit christum
 sicut in iride sedentem/in forma hūanitat̄is radiātis siue glori-
 cate/cum signis acerbe passionis. sicut vniuersozum iudicem/cū
 quo multi sancti iūgebant In quarto latere vdit mirabilissimū
 quasi totum mūdum contra peccatores agentem: Vltis sobrijs
 dispōit^o aniarum primo sepataz/corpozūq; postea Nunc de
 clarare p̄gruit de reuione vtriusq; scz anime cū corpe/que qui-
 dem fiet in vniuersali iudicio. de quo p̄ns cella docet

Primū latus In primo inquit instructor habes la-
 tere. qualis huius iudicij vniuersalis habebitur veritas ex scrip-
 tura pphetica. que p pphetas ibi designat. Scdo euangelica:
 que signat per pulchrā virginem manu crucem tenentem. Ter-
 cio apostolica que signatur per aplōs. qui omnes suis scriptis q
 p librum piacentem designat docent Et lucēs radius designat
 resurrectionem futurā. Primo igitur pphetica malachie scio.
 Accedā ad vos in iudicio/glō. qz xps veniet ad iudiciū. ⁊ ero
 testis velox. Glō/quia illud iudiciū in breui expediet Et da-
 uid ps̄. xlix. Deus manifeste veniet/de^o noster ⁊ non silebit.
 deus manifeste veniet. Glō Augustini. ad iudiciū generale
 vt iudicet. qui in terris occulte prius venit vt iudicaret/occulte
 venit. qui infirm^o in carne apparuit. Erat glorie species in diu-
 nitate scz hec latebat in hūanitate Deus in quā noster scz xp̄ioꝝ
 qui verus deus est veniet/ipse veniet non enim est deus q̄ n̄ est
 noster deus. Et non silebit a iudicio ⁊ vindcā: Sileuit in primo
 aduentu. quia os suum non apernit. sed tanq̄ agn^o coram ton-

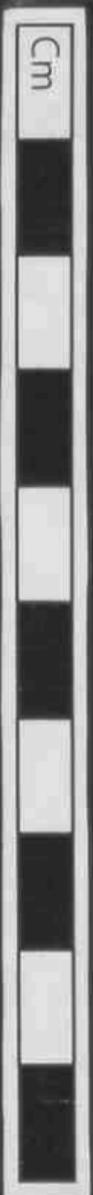
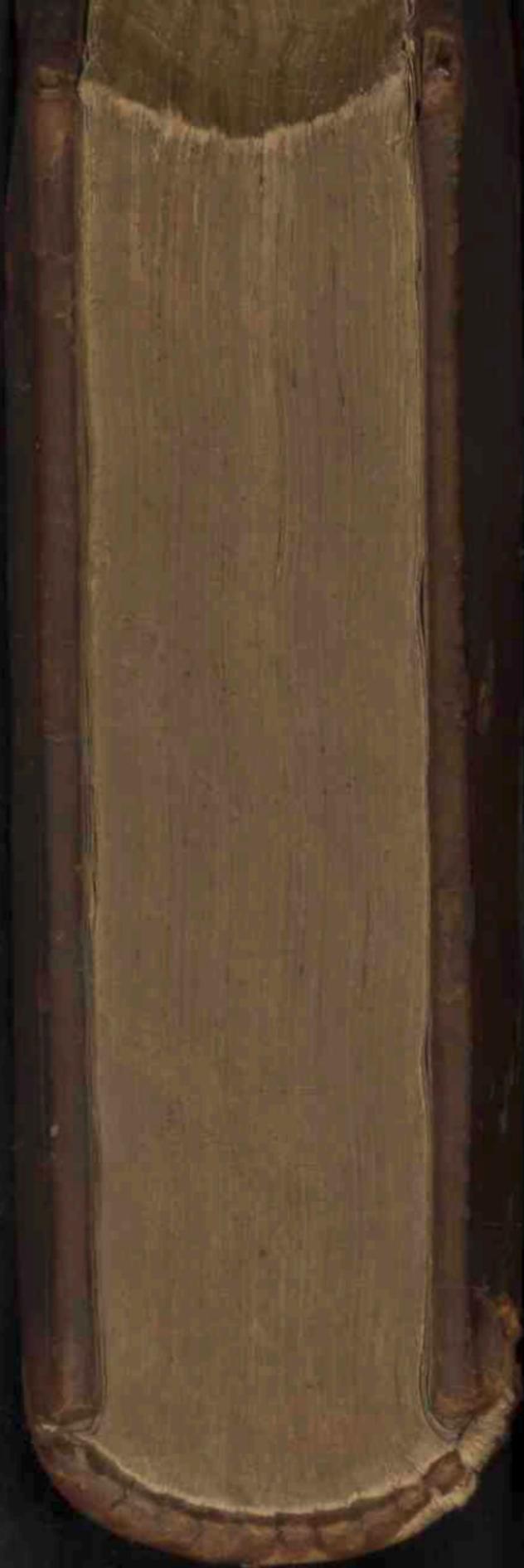
dentese obmutuit. act̄ viij. ⁊ ysa. liij. nec se vindicauit Silet mō
 a iudicio occult^o in celo non exercens irā. sed expectans p̄niam
 Tamen non tacet omnino nec cessat monere flagello Ex euan^o
 insup iohānis viij. Multa inquit habeo de vobis loquit iudi-
 care. scdm Aug^o rinū iudiciū futurū dicit Sequit. S; qui mi-
 sit me verax est Crisost. Hoc dicit vt nō estimet tot audiens/ex
 imbecillitate non punit/aut quia eoz cogitationes ⁊ contumeli-
 as non nouit Sed quia primo missus non vt iudicaret mūdum
 s; vt saluaret ⁊ loqueret que sunt ad salutem. Et iohis xij. Ne
 scdm Crisost. ex miscōia in primo aduentu exhibita. pigriores
 efficiamur. in quo nō venit iudicare sed saluare. subdit deterru-
 bili iudicio dei. Qui spernit me ⁊ non accipit verba mea. habet
 qui iudicet eum Sermo quem locutus sum: ille iudicabit eū in
 nouissimo die. Sup quo Crisost. Q. d. Non sum cā p̄ditiois
 eius qui verba mea spernit Verba enim que mō locut^o sum i or-
 dine stabūt accusatoris/oem tollentia excusatione. Et Aug^o f.
 non dicit Ego non iudico eū in nouissimo die. hoc esset contra-
 rium illi sine Pater omne iudiciū dedit filio Satis manifesta
 nit seipsum in nouissimo die iudicaturū. cū diceret Sermo que
 locutus sum Aplica p̄tea paulus ad rōs scdo Loquens p̄tra
 abutentem diuina miā ⁊ paciā in p̄nti. pbat iudiciū futurū di-
 cens. Scdm duriciam tuā. j. mētis p̄tinaciā in p̄nti malo. ⁊ cor
 impentens. glō. de malo p̄terito. thesaurisas tibi. j. accumulas
 tibi penā. Et or̄ thesaurizari. quia adhuc abscondita est. sed in
 futuro manifestabit scz in die ire. j. in die qua dñs iratū se oñdet
 vel tanq̄ iratum. In die inquit. quia tunc omnia manifesta erūt
 ⁊ reuelationes iusti iudicij dei. in quo omnia reuelabūtur. ape-
 rientur ij. libri. vt est danielis septimo. Futuruz etiam esse fina-
 le iudiciū mūdi in quo christus venturus est iudicare viuos ⁊
 mortuos ⁊ pccōres. articulus est fidei. vt patet i cimbalō Unō
 et necessarium ad salutem. Hoc etiā asserunt sybillini vsus scōz
 beatum Augustinū in libro xvij. de ciuitate di vbi refert xxxv
 vsus sybille. de finali iudicio plene agentes. scz iudicij signum.
 tellus sudore madescit. Celo rex adueniet per secula futurus

Rariora

E. qu.
185

Cm

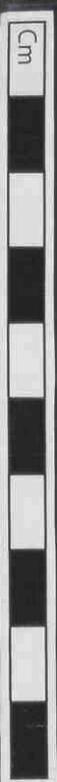
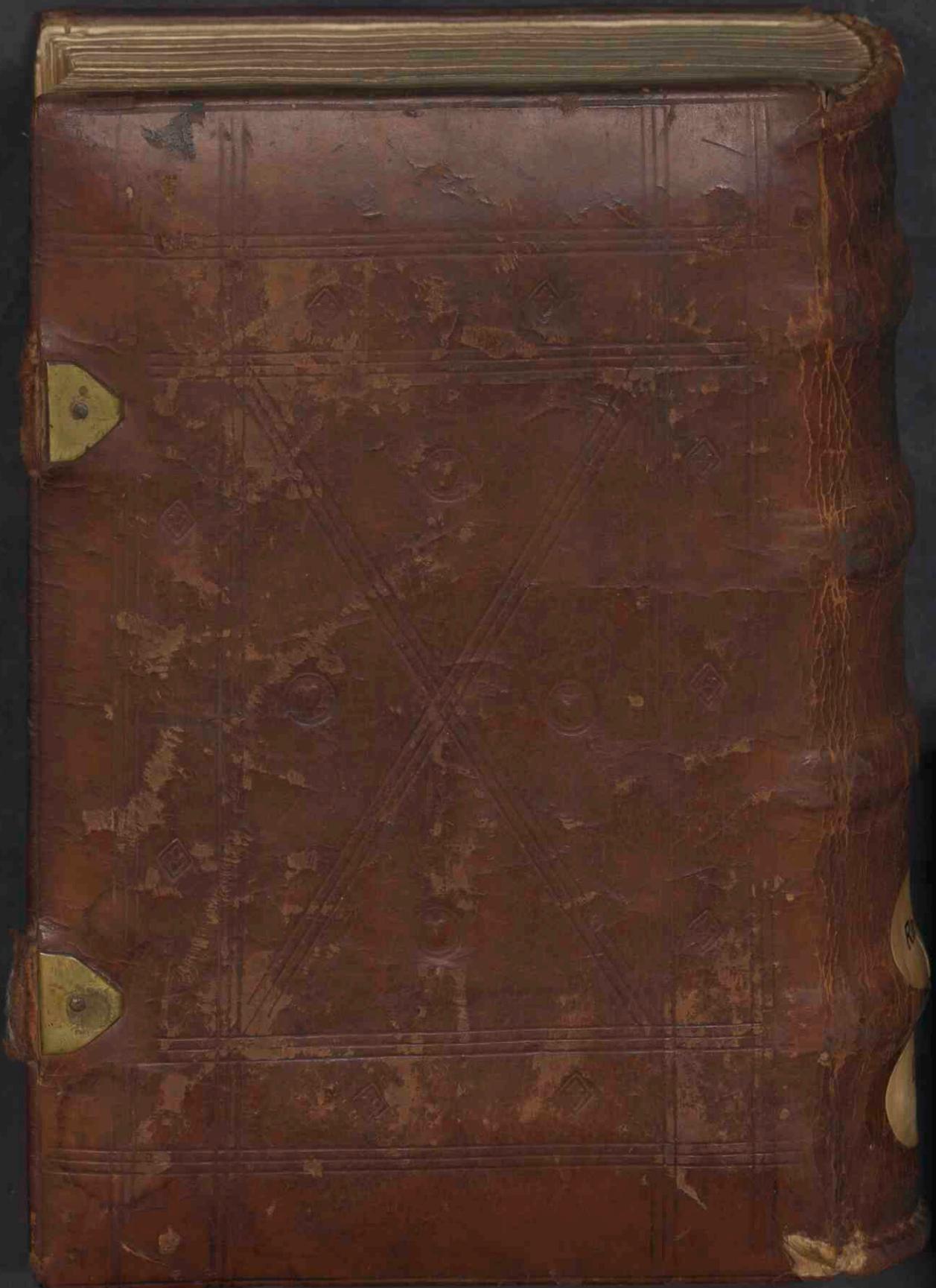
Cm

Cm

E. qu.
185

Theologia
Quarto n°. 185.

Rariora

Campbell 1270

539. **Morticellarium aureum.** Antwerpen, Ger. Leeu 20 Febr. 1484.
4o. *lees 1488!* E. 4o. 185

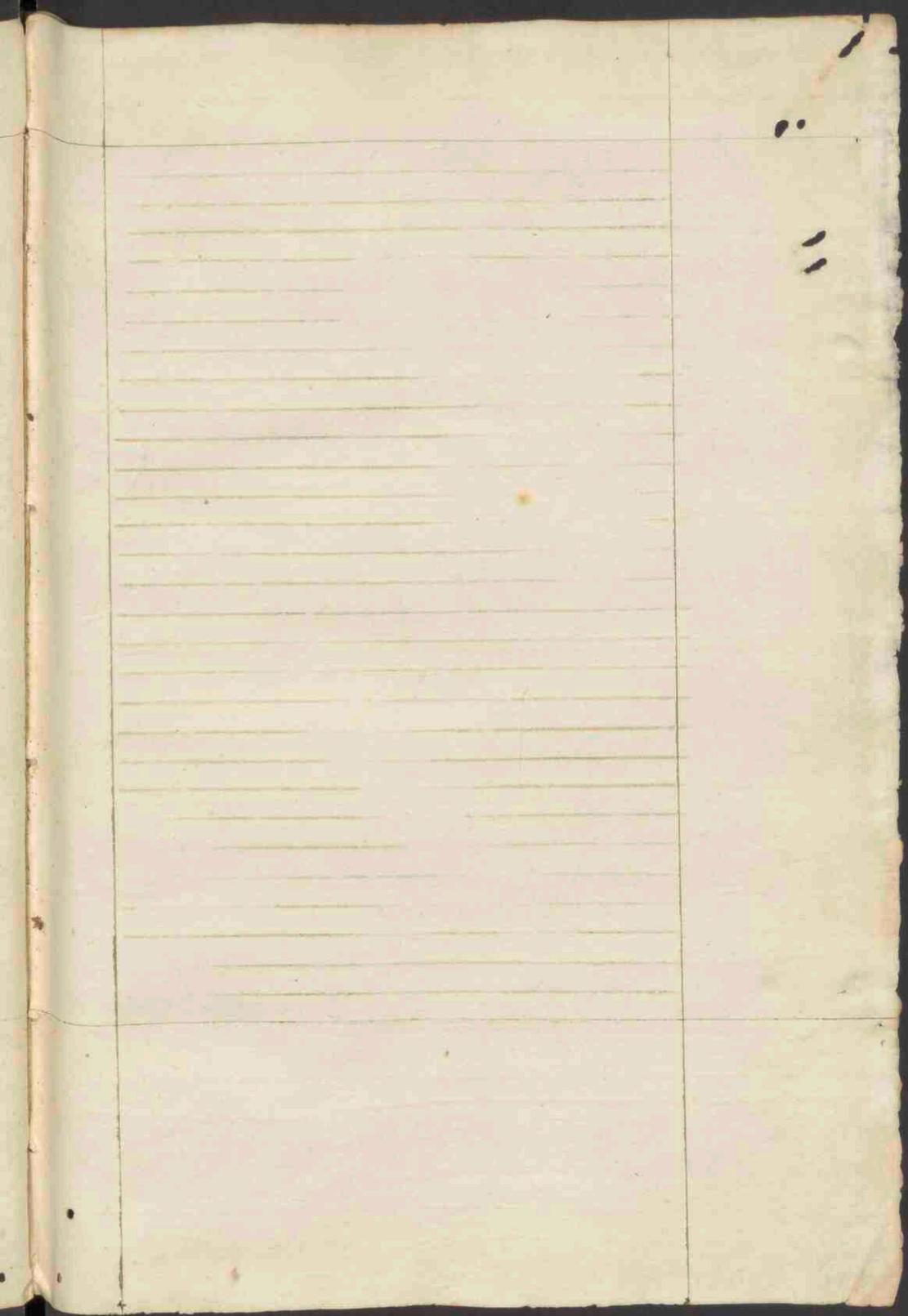
224 bl. Sign. a⁰b—p⁶q⁸A—N⁶O⁸P—T⁶U⁸. — Typen 4, 5. — HMT 102 (57) a. — Init. c, f. — Rubr. α . — Titelhoustn. (Conway p. 332). — Drukkersmerk. — HMT 105 (60). — HC* 11619. — CA* 1270. — MMW II 24. — Pr. 9394.

Op het voorste schutbl.: „Liber Regularium In Trajecto”. Op het achterste schutbl.: „Pertinet Regularibus In Trajecto”. „Liber canonicorum regularium in traiecto”. — In oorspr., beschadigden led. stempelband, waarvan de stempels zijn beschr. en afgeb. bij Hulshof-Schretlen p. 5, pl. I 4, 8; de sloten ontbreken. — In den catalogus van 1670.

Liber Regularium In Traiecto.

Faint, illegible handwriting at the top of the page.

11

N 40 a

Quadragesimale & aduentuale
de arte moriendi. quod **M**or
ticellariū aureū nuncupatur.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Argumentum in presens opus.

Hoc opusculo ex dictis doctorū ppilato cōtinetur instructio religiosi senis facta cuidā iuueni non modico mentis affectu/studiuꝝ vere scientie perquirēti. qui tandē de vera scientia a grādeuo qualicūqꝫ modo informatus vberis causa instructionis in quadraginta vnam cellas per eūdem introducit/ quarū pictura quatuor laterū vere scientie seriē pandit. **Q**uod quidē opusculū predicatoribꝫ p̄ficuum pulcerrimas materias cōpunctiuas ⁊ instructiuas populo predicabiles ⁊ infirmis necessarias ꝓtincens per totā large quadagesimā ymmo cum aduētū materiā latam ⁊ infra ānum diuersimode applicabilē ꝓtinet/ ita vt eadeꝫ materia per cellas diuisa in vna quaqꝫ cella plus q̄ sermonem ꝓprendit ymmo binos sermones vt subsequēs tabula legēti declarat.

Tabula presentis operis.

In probemio habet̄ quoduplex sit studiū ⁊ de quodā discipulo perquirere verā scientiam ⁊ que sit vera scientia ⁊ quomodo acquiratur.

Prima cella docet qualiter hec ars sciendi cōmendat̄/ ꝓmulgatur ⁊ qua etate cōmodissime discit̄.

Secunda cella docet locū aptū discēdi hanc securiore scientiā. Et qualiter mūdus iste mari ꝓparat̄. ꝓterea mūdānis religionem intrare non valentibꝫ dat̄ modulus viuendi.

Tercia cella docet diuisionē mortis/ videlicet mortē spirituale ⁊ peractam/ mortem iebennalē et perpetuā. Et mortē spirituales hominis ⁊ bonam.

Quarta cella mortis corporalis quidditatē ⁊ qualiter aliq̄ dixerūt animā nichil esse/ ꝓterea quō aliqui ꝓphilosophi dixerūt cam aliquid esse sed simul mori cum corpore. ꝓterea qualē quādam philosophi gentiles eā descriperūt. Finalit̄ doctores sacri eam describunt ⁊ qualiter in diuersis speciebus aliqui animas viderunt.

Quinta cella mortis originem ostendit quo ad primi hominis transgressionem cum alijs circumstantijs.

Sexta cella qualiter angeli sancti existunt conservatores vite nre vbi & qñ creati/ **P**reterea qualiter celi orbis & inferiora dirigunt p ipsos. **Q**ualiter pseruât patrias oppidaz flagellât nos

Sinaliter qualiter vnusquisq; proprium habeat angeluz a quo custodit in eius ingressu/progressu/ & egressu.

Septima cella ex opposito qualiter demones mortē nostrā pcurât **Q**ualiter inf eos sit prelatio per pulcras demōstratiōes

In quo loco deputati sint **Q**uō pcurant tempestates & quare nos infestât & finalit qualiter affunt morientibus.

Octava cella docet mortis conditiones/ & primo quo ad p̄mā scz inenitabilitatē que neminē excipit/ & ibidē de p̄ditionibz bonis plurimoz statuū/ cum anxietatibus eorūdem

Nona cella docet secundā conditionē que est incertitudo mortis ex pte modi moriēdi. loci. etatis. status. Ideo p̄cludēdo dicit qualiter tēpus sollicitē sit expendendū.

Decima cella insinuat terciā p̄ditionē mortis quo ad infecurritatem & qualiter pristinis temporibus homines diuicijs vivebant. qualiter vita plurimozū arte medicorum protrahitur aut prozogatur.

Undecima cella docet quartā p̄ditionē mortis velocitatē quo ad nuncios. i. senectutem/ & de laudabili & vituperabili conditio nibus senum. secūdo nature debilitatem. tercio quo ad casum

Sinaliter qualiter plures homines mortē prenuunciant. **D**uodecima cella docet quintam mortis cōditionem scz rapacitatem primo quo ad bona tēporalia. secūdo quo ad honores. tercio quo ad voluptates. **S**inalit qualit boni ab hijs faciez mētis retrahunt. vide ibi pulcra de hijs.

Decimatercia cella docet eius sextā conditionē scz amaritudinem primo quo ad xp̄i mortē vnde ibi pulcra ostēdunt/ quomō in hoc aliqui preuilegiati fuerūt/ quomō diuersis diuersimode inest bec amaritudo. **S**inaliter qualiter peruersi vltra hāc amaritudinem alias habent.

Decimaquarta cella docet temptationes circa morituros cu3

remedijs earūdeꝫ **A**n anime iudicent̄ in corpore aut extra cor-
pus. vnde hec materia ibi deducit̄ cum pluribus obiectionib⁹
et ratiōibus. preterea de modo et loco iudicij particularis.

Decima quinta cella docet accusationes fiēdas in iudicio par-
ticulari coram deo iudice et teste circa bona naturalia/spiritua-
lia/temporalia/admissa/omissa/dimissa/et subditos ꝓmissos

Decima sexta cella docet qualiter aliquorū hominum anime
euolant quaduplici ratione scz per baptismū/religiōē/indul-
gentias/et merita/et de hijs rebus multa.

Decima septima cella docet de receptaculis animarū et ibidez
precipue pulcra de gaudijs paradisi.

Decima octaua cella docet diuersitates limborū inferni/et fina-
liter de purgatorij pene qualitate/purgatiōis causalitate/et pur-
gandorum diuersitate.

Decima nona cella de inferni damnatorū dispositione/preci-
pue de loci miserabilitate/penarum diuersitate/earū diuturni-
tate/et incolarū qualitate.

Vicesima cella post receptaculorum animarū qualēcūq; eno-
dationem docet an ne aliquibus dispensatiōe diuina hic vices
gerantur dictorū receptaculorū in mūdo. **N**ut ne aliqui viuen-
tes predicta receptacula inspexerūt/vbi inter cetera tractantur
plures questionēs circa vīsiōē **T**ondali.

Vicesima prima cella **A**n ne anime defunctorū ex hijs recepta-
culis nobis appareant/vbi de apparitiōibus animarū euz plu-
ribus huius materie circūstātijs et dependentijs.

Vicesima secunda cella post animarū cum eorum receptaculo-
rum gaudijs et penis/apparitiōib⁹/et huiusmodi tenē declar-
ationem/declarat corporū dispositionem post mortē/et primo
qualiter in quatuor elementis sepeliuntur. **E**t ad vebementez
humiliatiōē cadaveris horrorem.

Vicesima tertia cella qualiter quidā philosophi sepulturā vili-
penderunt/preterea quibus ecclesiastica sepultura prohibetur
Preterea vtrius impij sepultura facta loco sacro eidem nocet
at. quare vt plurimū corpora xpianorū sepeliant̄ **F**inaliter quō
prodest sepultura facta loco sacro.

Uicesima quarta cella **Q**ualiter diuersa ornamēta circa sepul-
turas ponuntur/ & ibi vtrum cōmendabile sit gloriā appetere
Preterea qualiter deus interdum bonorat corpora sanctorū
faciendo miracula. **E**t quid sit miraculum. **D**e sanctorū cano-
nizationibus/ & vtrum ecclesia possit errare in canonizatione a/
licuius sancti. **F**inaliter quare & qualiter venerantur corpora
canonizatorum ymagines eorū & crux adozantur.

Uicesima quinta cella post animarum per se & corporū dispo-
sitiones docet quomodo post anime cum corpore vniōē iudi-
cium vniuersale futurum sit in quo iudicabuntur **P**reterea de
ipsius iudicij veritate/ ad iudicium citatione/ iudicis apparitio-
ne/ accusatione/ & sentētie pronūciatione.

Uicesima sexta cella declarat secundam partem huius artis/
videlicet de modo bene moriendi. & qualiter ad hoc homo dis-
ponatur per mundi contemptum/ continuam vigiliam/ & mor-
tis recordationē. vnde de quolibet per se pulcre declarat.

Uicesima septima cella **Q**ualiter iuxta prophete vaticinium
ad hoc valet dom^o dispositio. primo quo ad domū conscientie.
secundo corporis. tercio familie. quo ad regimen coniugale. fili-
ale. & seruale. quarto eterne glorie. vbi diffuse de cuiuslibet do-
mus dispositione declaratur.

Uicesima octaua cella docet aliqua circa subitanēam & impro-
uisam mortem. **P**rime quare nunc boni tunc mali subitanea
et improuisa morte percutiuntur cum pulcris declarationibus
Quare bonis aliquādo bona concedūtur diuinitus. **Q**uomō-
dō mors subitanea procedit ex causis naturalibus. **F**inaliter quō-
dō bona documenta siue remedia tradūtur spiritualia p̄tra subita-
neam & improuisam mortem.

Uicesima nona cella de plagis tractat quibus deus mundum
punit. quomodo hee plage sunt timende in quibus innocentes
cum nocentibus/ insensibilia cum sensibilibus tollūtur destruū-
tur atq; plagentur.

Uicesima cella de nece speciali mutuo se occidentium/ alij ius-
dicialiter morti adiudicantur/ alij seipos interimūt. isti p̄ cbris-
to martirio se ab infidelibus occidendos exponunt/ circa quas

materias ponuntur diuerse questiones atq; distinctiones.

Tricesima prima cella cōtinet qualiter in morte salubre est habere bonos assistentes/ & quomodo rationib⁹ ammonemur p tempore & loco congruis assistere morituris. **Finaliter** de interogationibus/ admonitionib⁹ & obseruationū materijs.

Tricesima secunda cella Qualiter diuersi diuersimode mortem timent tam boni q̄ mali. **Præterea** quomodo intelligatur dicta sanctorum viroz⁹ **Jeremie xx.** **Maledicta** dies in qua natus sum **Job.** **Pereat** dies in qua nat⁹ suz zc. **Boetij** in de consolatu philosophico metro primo

Mors hominum felix que se nec dulcibus annis

Inserit & mestis sepe vocata venit

Tricesima tertia cella de impatientia infirmozum/ vnde procedat hec impatientia & proponentur eis de patientia seruanda.

Præterea de offensa remittēda & que ex illatione iniurie in homine solent oriri. **Finaliter** que bona oriuntur ex dimissione iniurie. .

Tricesima quarta cella de confessione primo qualiter quidam infirmi aut confessionem respuunt aut protrahūt cum causa bonorum & remedij optimis. **Præterea** de confessione ficta/ insuper bona/ finaliter de absolutione dāda.

Tricesima quinta cella **De** alia regula moriturū necessaria. scilicet restitutione. primo circa bona virtutum infusarū aut moralium. secūdo circa famam & honores. tercio circa bonū corporale. quarto circa bonū tēporale.

Tricesima sexta cella de secūda regula moriturū necessario obseruāda scz de testamēto p̄dendo. p̄mo qui facere possunt. secūdo de testib⁹. tercio de executorib⁹. p̄terea vtrū defunct⁹ patitur detrimētū qz tardant elemosine quas legauit. vtrūve ex tali dilatione peccet mortalit. **Finaliter** de sepulturis qui possint eligere illas & de pluribus alijs casib⁹ sepulturā p̄cernētib⁹.

Tricesima septima cella de tertia regula/ de sumptione scz eucharistie/ omissione/ ammonitione/ & quibus negatur.

Tricesima octaua cella de quarta regula circa sacramentū extreme vnctionis/ manutenentiā crucis/ aspersiozū aque bñdicte

candelam ceream. preterea continet pulcerrimas orationes cir-
ca infirmū legendas cum commendatione anime migrāris.

Tricesimanona cella notat quō sit rationabiliter flendum pro
mortuis. Qualiter aliqui fecte/aliqui amicablem flent p ami-
cis. qui preterea sint magis de flendi: circa quod ponūtur certe
questiones. Preterea quare nimium contristari prohibemur
finaliter vtrū in morte cesset obligatio: ⁊ in quoruplici diffe-
rentia sint moriētes debitis onerati

Quadragesima cella de campanarum pulsatione quid signifi-
cet illa pulsatio. Preterea quomodo ⁊ a quibus funus debet
ad sepulturam deferri: ita vt aliquando a confratribus fraterni-
tatis ⁊ ibi aliqua de confraternitatibus. preterea de exequijs/
quare dicant exequie/de officijs mortuoz ⁊ huiusmodi.

Quadragesimaprīma cella vnde ⁊ quibus modis anime defū-
ctorum auxiliant precipue de missarum celebrationib⁹: vbi p
multe questiones de missarū valore continentur ⁊ de orationi-
bus fundendis ⁊ a quibus vtilius. preterea de elemosinis/affli-
ctionibus. Et finaliter continetur ammonitio perutilis p ani-
mabus subleuandis.

¶ Explicit Tabula.

aggrediens adhibito diligenti conamine cuiusdam deuoto sem de
vere scientie noticia perquirat. Cui deuotus senex **O** fili inquit
in mundo procho dolor quis multi litterati / tamē vere pauci scie
tes **N**az de mudo ana sapiēs ait sciētia **S**apientie xiiij. Nam sūt
oēs hōies in quib⁹ non s̄best sciētia dei. **E**t ecclastes pmo. **I**n
multa sciētia multa est indignatio. **D**iscipul⁹ hec audies querit
in quo s̄sistat vera sciētia. **T**um ille. vt primo et pncipalitē deū co
gnoscat: deinde seipm et q̄cunq; alia scire. pcurat ad deū finalitē
referat. **N**ā **Aug⁹** p breuissima orōne et vltima dicebat **D**e⁹
semp idē: nouerim te / nouerim me. **Q**uia igit̄ sicut et aliorū bo
norū ita et hui⁹ sciētie dator est deus: iō psalmista suo exemplo
docet nos hāc a deo postulādas cū dicat ps. cxviii. **B**onitatez
disciplinā et sciām doce me: qz mādaris tuis credidi. **E**t iterūz
discipul⁹. **E**stne hec sciētia septē artū liberaliū sciētia nobilioz
aut vtilioz: **N**ā de gramatice et rethorice vtilitate ait **Q**uintili
anus li⁹ de arte oratoria **N**ō sunt ferēdi qui artē gramaticam
vt tenuē ac ieiunā canillātur **Q**ue nisi fundamēta fideliter iecē
rit / quicquid superstruxeris finaliter corruit: necessaria pueris
iocūda senibus / dulcis secretorū comes. hec ille. **E**t **T**ulli⁹ de
rethorica veteri dicit qz sapiētia sine eloquētia parz p̄dest. vñ et
Hester orabat. da s̄monē rectū / et bñ sonātē in os meū zc. s. corā
rege **A**ssuero ad eū flectēdū ad petitiōis exauditiōē. **D**iale
tica vero oēs ambit ceteras artes: abdita penetrat: tetra diluci
dat: falsa repellēs veritatē ducit in lucē. **E**t de⁹ gliosus q̄ oīs
stituit in nūero p̄derez mēsurā: mēsurā vsus ē geometrica quā
inspirauit et docuit. **M**usica p̄terea est hūane mentis medela/
quā ignorasse tā turpe fuit apud venerādos antiquos / q̄ lras
nescisse: sicut scribit **V**idorus. **S**ine cuius noticiā nulla disci
plina potest esse p̄fecta. et sic de alijs scientijs zc. arithmetica et
astronomia. **P**hilosophia precipua rez quas de⁹ summ⁹ et so
lus creauit (quē p̄ ista visibilia cognoscimus) ad hunc solum fi
nem pro sui magna parte creata vires: proprietates: dignitates:
causas: cum effectibus suis: docet et manu ducit ad methaphisi
cum sic fidelit̄ fidē catholicā p̄fitentē atq; dicentē. **N**ecessē est
ēē aliquā substātiā eīnā immobilē dātez cūcta moueri. **A**d hec

senex **O** fili hec vera sciētia nobilior & vtilior has sciētias p̄p̄e-
dens: hec sola ducit ad virā. non alie nisi cū ista. **E**t quāto ma-
ior in hōie dilectio est: (que est vinculū p̄fectionis) tāto maior
habet sciētia. **E**t ipsa sciētia salubri⁹ cūctas docet sciētias alias:
moralit. **D**ocet gramaticā scz recte loquēdi & recte scribēdi: lin-
guam enī quam (vt dicit **Jacob⁹**) nullus domare potuit scz ex
se inquietū malū & plena mortifero veneno puerse loquentes &
pei⁹ scribentē hec dirigit vt loquat recte. **R**ethorica; suggerit
ita ornate porantē nō in p̄sualibilib⁹ humane sapiētie v̄bis; s; in
offensione spūs & v̄tutis. flectit deū ozo publicani. vincit inimici-
bilem. ligat ōnipotentē moysi de p̄catio. **Q**ū vtilē dyaleticā ve-
rum a falso discernētē. **C**ū qua in tēptādo sophistice silogizat
hostis; & p̄necat malū sub spē boni exēpli. **Q**uo ad arithmeti-
cam hec sciētia docet numerū multiplicare; vt scz pctā cūtra di-
numeret cū suis circūstārijs vt declarat brūs **Aug⁹** p̄ singulas
noctes vicioz lacrimis lauet p̄sciētie lectū. **S**uggest^r b̄nficia nu-
merare a deo collata. **N**umerat quoq; numerū dierū q̄s eē p̄-
& videt qm̄ mille āni añ oculos dei tāq̄ dies besterna q̄ p̄terijt.
& totū tēpus ab initio mūdi vsq; in fine eē momentuz statere et
gutrā rozis p̄paratione vite p̄petue. **T**alē armoniā & melos s̄m
musicā morē spūs menti inserit exercendā vt dicat sp̄sūs **Cā-**
ticozū iij. **S**onet vox tua in auribz meis: vox enī tua dulcis **E**t
p̄. **J**ubilate deo ōnis terra cātate exultate & psallite x̄. **M**e-
surare tēporalia facit geometria. hec sciētia aspiciēs terraz cum
Jeremia videtq; qz vacua est & quasi nichil. **M**ensurat amo-
res suos vt deū sine mēsurā diligat. **O**mnia vero certa rōnis re-
gula mensurat. **D**imēsiones non quātitatiuas sed v̄tuales mē-
surat in deo & si non cum ōnibus sāctis p̄prehēsoribus; tñ per p̄-
templationē in terra militātis ecclesie in diuinis; longitudinez
eternitatis; latitudinē extēse caritatis; altitudinē immēse p̄tatis
p̄funditatē sapiētie claritatē. **N**on deficit in hac sciētia astrolo-
gia ad cursū. v̄tutē solis. lune. ac stellarū. **A**ttēdit qualiter stel-
la differat stella claritate; sicut scūs in glia: & in mundo vn⁹ alte-
ro p̄fectior. **S**olez quoq; cōtemplat in celo; scz solem iusticie
christum deū nostrum illuminantē omnē hominez venientē in

bunc mundū opusq; ei⁹ in mūdo plenū gloria quam nobis pro
curauit ortusq; de lucida nube scz virgine gloriosa. ipsa nāq; oc/
cidit per passionē vnde tenebre facte sunt sup vniuersam terraz
deficientibus cunctis a lumine fidei deitatis ipsius excepta ea
Sed renascēs sol p resurrectionē post q̄ inferiores pres tre de/
scendēs illustrauerat/radios suos erga discipulos effudit/et lu/
men eis restituit fidei. **S**peculat̄ p̄terea iste noster astrologus
z lunā ecclesie que lumē a sole mēdicat x̄po **I**hu dño n̄ro vt ait
propheta **E**lcuatus est sol sup omnes celos/ z luna stetit in or^o
dine suo. **P**hiam docet hec sciētia vt inuisibilia dei per ea q̄ fa/
cta sunt intellectu spiciat scz dei perfectiones. ex pulcritudine
celozū planetarū z aliarū rerū potest sciri immēsitās speciosita/
tis dei. ex v̄tute earū v̄tus z bonitas dei. ex ordine earū bonitas
dei vt satis patet **S**apiētie xiiij. **C**um em̄ non solū scōm carbo/
licos sz etiā p̄hos deus sit p̄ma causa oim̄/ z cā sit potior effectū
Ut in libro de causa dicit̄ q̄ ōnis cā p̄ma plus influit in. causatū
causē secūde q̄ ip̄a cā secūda: iō sequit̄ q̄ ōnis pulcritudo. v̄tus
suauitas. quod cūq; bonū vere amabile sit in deo. et iō sup ōnia
diligēdus. **S**ic apparet qualit̄ hec est vera sciētia. **N**am sunt q̄
oēs bōies in quibus hec sciētia non est. **Q**ui enim dixerunt lin/
guam nostrā magnificabim⁹ labia n̄ra a nobis sunt quis n̄ dñs
est/vani z falsi in sua elata estimatiōe. qz deus sciētiarū dñs est.
Discipul⁹. **M**ira p̄cipio sed p̄chdolor mūdānis cruda **S**z q̄
bus medijs ad hanc attingā sciētiā: **S**enex. **C**ognitione tui
ipsius/ quia principium salutis cognitio sui. **Q**uid enim p̄est
ait beatus **B**ernard⁹ **S**cire vires herbaruz: proprietates ele/
mentorū: cursus siderū: z huiusmodi te neglecto seu ignorato:
Non ergo sapiens qui sibi non est. **E**t **A**ugustinus in glō su⁹
per illo ad **L**ozinth viij. **S**cientia per se inutilis est quia inflat
Est melius scire infirmitates nostras q̄ rerum naturas. **L**au/
dabilior est enī animus cui nota est infirmitas sua q̄ qui ea nō
respecta siderum vias scrutat̄/ et terrarum fundamenta z celo/
rum fastigia sed meliores sunt qui huic scientie preponunt nos/
se seip̄os q̄ sciētiā. **E**rgo discipule alijs huius scientie omis/
sis conditionibus necessarium arbitro sup humana fragilitate

te esse informandū/ vt cōmodius ad culmen huius sciētie valeas peruenire. ¶ Tunc discipulus laudes immētas referēs gratēq; de bona informatione: cōsiderauit sapientiā esse primo in timore dei: z puritate conscientie: habere mortem pre oculis: z deum pro fine. de qua plura pulcra per actorem eterni bonalōgij ij. li. ij. ca. Bene mori est cor paratū habere ad eterna. vt qñ cumq; mors venerit paratū inueniat/ z quasi socij sui aduentum expectet. Concludens tibi sapientia Tu ergo fili vacua vacuis relinquens doctrine mee intendēs que tibi magis proderit q̄ aurum electū. Unde Gregorius in ij. moralium. Sapientia recte auri appellatione significatur/ quia sicut auro tēporalia/ ita sapientia eterna bona mercamur. Si aurū sapientia non esset neq; q̄ laodicie ecclesie angelo diceretur Suadeo tibi emere aurū z ignitū. Aurū quippe emimus cum accepturi sapientiā pri^o elemosinam prebemus. Ad quem videlicet nos cōtractum bene quidam sapiens excitat dicens. Cōcupisti sapientiā serua mādata z dñs prebebit illā tibi. hec Gregori^o. Morū intuitu considerans discipulus q; homo est animal rōnale mortale (cū sibi hec considerāti duo simul iuxta Bernardū in de consi. ij. libro exinde fructus occurrūt vt mortale quod in homine est humili et z rursus rōnale mortale confortet quod neutrum neglectum erit homini circūspecto) senē propius aggreditur/ cupiēs veraciter informari. Qui a senē hilariter suscipit atq; in domū intro ducitur respiciens in omni parte domus scriptuz fore illud ysay xxxviij. Dispone domui tue quia morieris tu z nō viues. Aut enim senex/ vt singula huius artis sapientie melius accipere valeas introduce te in primam cellulam in qua videbis per picturas que facilius ab intellectu capiuntur/ firmitus in memoria retinetur/ z libentius a multis audiūtur/ edificatorij exemplis z dubiorū resolutionibus/ documēta salubria.

¶ **Explicit prologus.**

Prima

Prima cella.

Distam in ortis artez tria sunt notāda p pri
ma hac cellula. **P**rime huius artis pmedatio
Secūdo instructio. **T**ercio etatis conditio.
Pro primo sciendū q ista artē commēdant
scripture uiuozū z mortuozū. vnde **A**ugusti
nus de visi. infir. **M**ors desiderabilis mors
omniū malozū presentū finis **M**ors laboris clausula / qetis
picipiū **Q**uis excogitare queat tuarū utilitates beatitudinū.
Nam male mori xpianozū non est. bene autē mori cum xpo vi
uere est. valeas mors mi dulcissima. **C**ōfiteor si possem liben
ter te pplecterer libēter te gustarē vltro subirē. **E**t diuerse scri
pture nos instruit ad hanc artē. **M**ortui enim pmedāt sicut
patet in metris **P**etri comesstoris. **P**etrus erā quem petra te
git dictusqz comesstor **H**unc comedoz / viuus docui nec cesso do
cere **M**ortuus: z dicat qui me videt incineratus **Q**uod sum
iste fuit erimus qnqz quod hic est. **Q**āt hec ars sit pmedāda
patet ex ei⁹ generalitate. inuitabilitate. certitudine zc. **C**um
nil certius morte z nil incertius hora mortis z multitudine mo
dorum eius. **I**te **E**ccliaſtes. **M**elior est dies mortis q̄ dies
natiuitatis. melius est enim ire ad domū luctus q̄ ad domū cō
uiuij. **E**t sic dicim⁹ in morte factoz natalicia eius / qz 6^m **D**urā
duz in rōnali diu. offi. vij. li. ri. de scōz festiuitatibz. **N**ataliciū
dicit migratio sanctoz ab hoc sclo qz tūc nascunt deo z celo ad
gloriā ea natiuitate que tendit ad vitā eternā z non ad mortēz.
Nec colim⁹ diē natiuitatis nisi triū. **C**risti / virginis gloriose
Johānisqz baptiste. **Q**uo ad terciū **S**ciendū q̄ etas iuue
nilis est aptissima ad practicandū hanc artē / z ideo iuuenis di
scipulus introduct⁹ in hanc primā cellulaz aperuit oculos suos
videns ad parietem mirabiles ymagines. **I**n primo latere hu
ius cellule lectulus depict⁹ erat in quo non parui sed magni do
ctozes reges z barones cruciabant plāgentes perditiōne hui⁹
tēporis. **I**n secūdo latere depict⁹ erat paruulus qui in ipsa na
tiuitatis hora mori videbat. **I**n terciō latere iuuenis pulcerrī
mus omnibus hui⁹ mūdi bonis pditus z solacijs casu morē ta

ctus clamanit **D**eu me miserū qui iam improuise morior. **I**n q̄r
 to latere quidā senex peccatis plenus non volēs mori qui licet
 fiteri videret / tñ desperauit propter tēporis amissionē quia nō
 studuit in hac arte. **E**t in singulis partibz huius cellule clude
 batur. **D**ispone domui tue qz morieris tu z non viues. **P**rimū
 latus. **D**iscipulus ergo cupiēs informationē huius picture
 in primo latere iuxta sensus informationē designat q̄ post **B** tem
 pus nō erit tēpus gratie vel venie. ergo **A**poca. x. **J**urauit an
 gelus per viuentē in sc̄la q̄ tēpus amplius nō erit / sc̄z ad bene vi
 uendū vel moriendū / licet erit tēpus in sc̄la ad cruciādū. q̄re dā
 nati grauissime puniēt prop̄ amissionē t̄pis ad bñ proficien
 dum. **I**n cur⁹ signū si dānatus aliquis haberet oēs thesauros /
 daret pro vna tēporis hora. **E**t ideo **S**eneca in tragedijs **E**
 tate fruerē mobili cursu viget. **E**t **Q**uidius li. iij. de fastis.
Tempora labunt tacitisqz senescimus annis. **E**t celer ad mis
 sis labitur annis equis. **E**t idem li. p̄mo de remedio amoris.
Temporibus medicina valet data tēpore profunt **E**t data nō
 apto tēpore vna nocent. **I**n ij. iij. z iij. lateribz habet rōnes
 cōcludētēs q̄ etas iuuenilis est aptissima ad practicandū hanc
 sciētia siue artem. z non est differendū ad senectutē. **P**rima
 ratio sumit ex illo paruulo quē vides nasci clamādoz nascendo
 mori. paruuli enim vix nati interdū moriunt **E**t q̄ cito nasci in
 cipimus incipim⁹ z mori quare senect⁹ non expectāda est. **E**t
 hoc significat illa vox **E** vel **A**. quā profert ōnis ab eua. **D**ñs
 enim nascimur etulātes sc̄dm **J**mo. de vili. 2di. hū. nature mi
 seriā exprimim⁹. **A**scul⁹ enim recēter natus dicit a. femina e
Quid enim eua nisi heu. **A** z e vtraqz dolentis est interiectio
Et x̄ps fleuit nascēdo dicēs **S**imilē vocē emisi cū alijs plozās.
Sapientie vij. **S**eneca. non solū vltima hora q̄ p̄sumimur mori
 mur qz quotidie morimur. **S**ed vltima hora p̄sumptio est mor
 tis. ideo mox nati desinim⁹ esse. **S**z dubitari a discipulo po
 test cum mors z vita opponant / quō incipiēs viuere potest di
 ci mori. **S**olutio. **M**ors z vita opponunt p̄uatiue. z sic mors
 capit duplicit. vno mō pro priuatione totalis / et sic semp̄ q̄ dñ
 viuimus morimur. **A**lio mō capit pro priuatione vite partialis /

e sic semper morimur q̄dū vivimus. unde Innoc. vbi supra.
 Morimur dum vivim⁹ et tunc desinimus mori cuz desinimus
 vivere; qz nichil aliud est vita mortalis nisi mors vivēs. vñ Sa/
 lomon. Laudavi inquit magis mortuos q̄ vivētes et utroqz iu/
 dicavi feliciorē qui nondū natus est. Vita velociter fugit et reti/
 neri non pōt. mors at̄ instanter occurrit et impediri nō valet. B
 est illud mirabile qd̄ quātomagis crescit tantomagis decrescit/
 qz in quāto vita procedit/ in tanto ad finē suū accedit. **Se**
 cundū lat⁹. **I**n secūdo latere tangit secūda ratio q̄ iuven/
 nilis etas est apta ad discendū banc artē. In etate enim iuveni/
 li viget natura et mens nondū assuefacta est aut infecta versuti/
 is erroribus et trufis. hinc 6^m philosophū in ethicis/ non modū/
 cum refert sic aut sic assuefieri a iuētute. Organa sensuū interi/
 orz in adolescētia adhuc sūt satis humida ad suscipiendū facilit/
 similitudines rerū p̄perēter siccata ad retinendū. **Uñ dicit xij.**
q. j. Omnis etas prona est ad malū ab adolescētia sua. Nil icer/
 tius vita adolescentiū. **Dicit em̄ Sapiens Proverborū xxx**
Tria sunt difficillima michi/ et quartū p̄mit̄ ignoro. viā a quile
in celo. viā colubri sup̄ terrā. viā navis in medio mari. Et viam
viri in adolescētia. **Rationem dicit glō.** Quia difficile est scire
 quot cogitationibus iuvenis agitatur qui viā veritatis deseruit
 viā enīz quā quis sibi assumit in bono vel in malo in adolescētia
 sua pseuerās illā postea tenet. iuxta illud **Prover. xxij. Ado**
lescens iuxta viā suam gradit̄/ et cum senuerit non recedet ab ea
Mōiter magni sancti ecclie vocati sunt a iuētute adolescētia
vel puericia/ vt David Daniel cum socijs. Bernardus Fran
ciscus Dñicus et alij innumeri. Et quos xp̄s resuscitavit a mor
tuis/ aīe resuscitationē significās fuerunt adolescētes. de puella
et filio vidue clarū est. de lazaro etiā videt̄. Sed senē quēdam
ei nunciatū mortuū a filio suo non resuscitavit. Fuit autē et pau
lus adolescētulus. Et ergo se p̄vertāt iuvenes ad dñm et adole
scētes/ et discāt hanc sapientiā apti/ quia adolescētes seruetes
sunt ad diligendū/ sufferentes ad exercendū/ p̄gruetes ad scien
dum. Primo adolescētes amatiui sunt aliorū et vebement̄ qz
sanguis feruet in eis incitās ad amādum. Cāncorū p̄mo Ado

lescētule dilexerūt te nimis. **De sufferētia seu fortitudine Tre**
nozū iij. Bonū viro si portauerit iugū (scz laborū) ab adolescē
 tia sua. **De sufficiētia ad sciendū.** Puer em nondū habz plenū
 iudiciū rōnis. Sz adolescēs qui habet mentē recentē non alijs
 imbutū. vnde **Nabugodonosor** adolescentulos de filijs isrl' de
 semine regio fecit erudiri in omni sapiētia caldeozū **Daniel** pmo
Et Thobias filiū suū ab infantia docuit timere deū: z abstinē
 re ab omni peccato. **Boetius** quippe qui in iuuentute sua studio
 scō gloriabaf: fatef se ab hoc cōsolatū in suo disfortunio ac acci
 dentali senio: dicēs metro pmo libro pmo de consolatu philoso
 phico **Gloria** felicitis olim viridisqz iuuetē **Solan** meste nunc
 mea fata senis. i. camene z carmina poetica q̄ fuerūt michi glia
 felicitis z viridis iuuetē. i. iuuetutis: solātur nunc fata. i. disfortu
 nia z euentus mei nunc mesti ac senis. **Ex** hīs accendat iuue
 nis ad sapiētiā discendā timēdo mortē: vt in iuuetute zgreget
 vnde in senio vel accidētali sine letari poterit **Cum** Sapiēs di
 cat **Qui** in iuuetute tua non zgregasti: quō in senectute tua re
 peries? **Jocirco** idurati corde nec ex sacra scriptura nec ex me
 moria mortis emolliti: intueant iuuenē agonisante / qui impro
 uise letalē egritudine incidit. **Sed** dicit discipul⁹: quare mor
 riuntur sepe iuuenes in florida etate / senesqz decrepiti viuūt.
Tercū latus. **Solutio** huius questionis descripta erat
 in tercio latere. **Quippe** possunt esse aliq̄ cause naturales subi
 tance mortis. aut interior cozpis dispositio. et exterior infectio
 nis assumptio zc. **Nel** potest etiā esse interdū causa bona a deo
 qui excipit quosdā de medio maloz. **Mali** etiā q̄qz sbit o mo
 riuntur. **Dicit** em ps viri sanguinū non dimidiabūt dies suos.
Permittit em de⁹ subito bonos mori ne iusti zfidāt de bonita
 te z iusticia sua: sed mortis horā habeant pre oculis. **Et** malos
 ne mali cōfidāt de malicia sua: sed recedāt de via malicie. **Sed**
 iuuenes deus q̄qz facit subito mori / si boni ne malicia depere
 ant aut peiores efficiātur. aut qz nimū a parētib⁹ diligūtur. vt
 igit̄ eis tollat occasio quādoqz auferunt de medio. **Quar**
 tum latus. **In** quarto latere tangit̄ terciā rō qz in fine vel se
 nectute non est bñ possibile banc artē praticare qui nō didicit

eam a iuuetute vt pz per **Gregoriū** qui hoc inquit diuina aīō
 uersione fit vt in fine obliuiscat sui q̄ dū in iuuetute floruit obli
 uis est dei. vñ z **Iheronim⁹**. **Hoc** teneo: B verū puto: B multi
 plici expiētia didici q̄ nō ē bon⁹ finis cui⁹ semp mala vita fuit.

¶ S̄ posset hic discipul⁹ obijcere de bono latrone auctoritate
 augustini dicēris q̄ apud deū nulla est p̄na fera. **Solu⁹**: Ad p̄
 mum dicēdo q̄ ille fuit casus multū singulari⁹ qz int̄ mille vix vn⁹
 habebit B p̄uilegiū: nec in B est p̄fidedū: cū p̄uilegia paucorū nō
 faciūt legē cōem: z vna yrūdo nō facit estatē. **Dicit** enīz holkot
 kōe cxi. q̄ p̄na ppe mortē quātū ad secūdā ptem dubij est valō
 difficil. tū qz lāguoz corporis occupat totalit̄ vires mētis: z cuz
 homo nū cor vnicū hēat: non habet tūc vbi dolore p culpa pou
 cat. **Tum** qz tūc hō non potest esse certus an doleat p pctō suo
 an doleat timore aut amore ductus. vñ **Augustin⁹** in ser. quod
 et ponit de peni. dif. vij. nulli⁹. quē morb⁹ z p̄na vrgent ad ve
 ram vix veniet satisfactiōē: maxime cū filij quos tenerrime vi
 lexerat sunt p̄ntes. vxoz mūdus z heredes ad se vocāt. multos
 enim solet serotina p̄na seducere: p̄crastināt in longinquū z di
 cunt cū coruo cras cras donec morti subiecti periclitātur. **Dis**
 pone ergo domui tue quia morieris z non viues **ysaye xxxviii.**
 vt supra.

¶ Cella Secunda.

Discipulus deinde in secundā cellulā introdu
 ducitur: z a sene informatur. **In** qua etiaz q̄
 duplex fuit pictura sicuti in prima z replica
 tum sepe illud **ysaye xxxviii.** **Dis**pone domui
 tue qz morieris tu z nō viues. **¶** **In** hmo igi
 latere huius cellule fere oēs bōies in vrbib⁹ z
 in castris habitātes dilunio periclitari videbant. **In** secūdo la
 rere licet pauci extra castra z vrbes puolātes heremū z solitu
 dinem in siluis z locis desertis perebant vbi in paruis cellul^a ba
 bitabāt radicibus z herbis vescētes deo soli seruiebāt. **In** ter
 cio latere quidā alij spūs sācti instinctu diuersa petebant mona
 steria mutatoqz habitu z vita dño seruiebāt. **In** q̄rto latere q̄
 dam sub vmbra latitabāt arboris vgam tenētes in manib⁹ / q̄ in
 carceratos visitātes atqz eis dē elemosinis subueniētes leti viue

Secunda

bant. **Primū latus.** **U**idens hanc picturā cupit a sene
informari. **C**ui senex. **E**x hui⁹ cellule pictura habes secundam
artis regulā que est de loco apto moriēdi. **C**ōcludēdo q^d mun/
dus non est aptus locus practicādi hanc artem. **I**nter munda
nos enim perseverans homo se multis immiscet periculis/ et p
cōsequens impeditur ab hijs que docent bene mori. **I**n cuius
signū fere totus mūdus male moritur et pericula patiens videt
in aquis maris huius mundi. de quo ps ciiij. **H**oc mare magnū
et spaciosum ē. vbi dicit glō. nondum sumus in terra vivētium
vbi est portio nostra: ymmo mare id est seculū adhuc transeun⁹
dum est: hoc est magnū et spaciosum manū exercendīs. **D**iffi
cile est enim hic bona operari: quia illic reptilia sunt. i. maligni
spiritus quorū non ē numerus. hec glō. **M**ari enim cōparatur
mundus propter amaricationē/ fluctuationē/ periclitationem.
Quo ad primū mundus plenus est amaritudinib⁹ **E**cclāstes
ij. **L**ucti dies eius in laboribus et erūnis pleni sunt nec p noctē
quiescit. **G**rego. ome. **Q**uod hic eminet plus meroribus affi/
citur q^d honoribus gaudet. **N**unc amaricatur cōtumelia et de/
risione: nunc infirmitate et passione: nunc paup⁹ et deceptōe
In huius figura legit **E**xodi xv. q^d filij israhel veniētes ad lo/
cum qui dicit^r marath innenerūt aquas amarissimas quas bibe
re non poterāt. **D**e fluctuatione dicit ps **M**irabiles elatio/
nes marū. fluctuat cui⁹ divers⁹ affectib⁹ et passionibus aliq^u in al
tum ascēdūt presumptionis et dignitatis: aliquādo in profun
dum deiectionis et vilitatis plus et minus varijs desiderijs q^u
bus impleri non possunt. **D**e periclitatione dicit **S**apiens.
Qui navigant mare enarrant pericula eius. **T**ria enī sūt peri
cula in hoc mari mundi. viciōsarū scz occasionū: conversationū/
assuefactionū. **O**ccasionēs malozum que ingerunt sensib⁹ no
stris. **N**on enim satiatur oculus visu nec auris auditu **E**cclā
stes pmo. et sic de alijs sensib⁹ scz curiose aspicit audit ē. inde
surgūt cupiditē in mentē q^u faciūt ruere **F**igura in dīna iacob
que egressa est de domo ad vidēdū feminas regionis et corru
pta inde a **S**ichen **G**enesis xxxiiij. c. **S**ecūda conversationū.
psalmo xv. **C**um scō scūs eris et cum pueris pueris **E**cclā xiiij.

Qui cōicat supbo induet supbiā. **N**az vt dicit **Beda** **P**er
 existēs in bona societate p̄fessus fuit **T**u es xps filius dei viui.
Matth. xvi. **C**um at̄ tēpore passionis xp̄ise repperit cū iudeis
 xpm publice negat. **T**ercia cā malarū assuefactionū. **C**ōsue
 tudo inquit phus est altera natura: z cū non resistit p̄suetudini
1° **Aug^o** libro p̄fessionū/fit necessitas. **C**ōsuetudines que sunt
 in mūdo sunt mētiendi: fraudādi: iurādi: periurādi: luxuriādi:
 blasphemādi: detrabendi: mala p̄silia dādi: vel ei assentiendi q̄
 est in regimine. a quibus q̄ pauci abstineant satis videt̄. vt dicit
 possit illud iheremie xiiij. **S**i mutare potest etbiops pellē suaz
 z pardus varietates suas: z vos poteritis bñfacere cū vidicri
 tis male. **E**t ideo potest dici q̄ nauis nostra corp̄is z sensualita
 tis fragilior ōni vitro perforata est: quam aque malarū tēptati
 onum intrāt vsqz ad animā per quinqz foramina quinqz sensuū
Et sicut paulatim z quasi guttatim aq̄ intrāt in nauis primas/
 z nisi euacuarent̄ auerent̄: ita q̄ nauim submergeret. ita etiaz
 minima pctā nisi expellant̄ de mēte per attritionem aliosqz pios
 modos: ira aggranāt mēte: q̄ defacili posset quis submergi in
 infernū per mortale. vñ **Aug^o** **Q**uid facit fluctus irruēs: hoc sen
 tina neglecta. **E**t iā aliud periculū ex parte naute: q̄ naua no
 ster ratio que p̄cogitans mortē sedz in fine ad laudē dei dirigēs
 z ōnia faciēs vt in portū salutis eterne pueniat **A**ut diu viuere
 cogitat: aut lasciuia plenus dormit: **E**st et periculū ex pte latro
 num demonū videlicet ad peccatū inducentiū. **E**t vt breuibus
 omnia p̄prehendā/ dico cum ap̄lo ij^o ad **Corinth. xj.** **I**n peri
 culis fluminū carnaliū moruū: ad voluptates. pericul latronū z
 demonis: supbie: vel vane glie: qui furant̄ thesaurū spūaliū bo
 norum. periculis ex genere. i. p̄sanguineorū/ p̄pter nimiam ad
 eos affectionē. pericul ex gentib^o: in infidelib^o v̄bis vel factis:
 instigātes ad errores. pericul in ciuitate ex diuersis officijs: ex
 iudicādo: z non recte aut ciuilit̄ p̄uersando. periculis in solitu
 dine: per accidiā z p̄sumptionē sui ipsius: z ppriā voluntatē se
 quendo. pericul in fallis fratrib^o. i. ypocritis z dolosis simularo
 ribus: ad decipiendū z nocendū. **Q**uid igit̄ plura: **D**imissis
 igit̄ pluribus pericul^o habes ex hac pictura q̄ mundus non est

Decima

si ex industria obmittat debitam medicinam et cito curativam / ut dimittendo eum in infirmitate amplius lucret / graviter peccat: et furatur quod sibi lucratur. Similiter permittens aromatatum ponere vestustas species parum aut nil operantes / ut faciat illud lucrari / cum posset et deberet alias ponere / graviter peccat. ¶ **De quarto. s. diuinorum preceptorum observantia** Sciendum quod medici etiam mortaliter peccant si dent aliquod consilium et remedium pro salute corporis in periculum anime / ut. s. fiat aliquid contra divina precepta / puta quod cognoscat mulierem esse in monium: vel quod inebrietur ea vomit / et huiusmodi. Et quod / nisi si eis prohibeat prius canonicum sub pena excommunicat / quod omnia ratio est sententiae. et de penitentia et remissionem cum infirmitas. Tamen absque illo precepto est illud peccatum mortale / et infirmo et medico. quod ordinem caritatis: secundum quem proponenda est salus anime corpori. nec excusaret in ignorantia. et dicit **Jo. andree post vincen. in novella super decem decretali.** ¶ **Medicus qui dicit infirmo non consulo** Sed si accedens res ad aliquam mulierem sanaberis / transgreditur illam constitutionem. et sic de singulis. Et sic apparet hec quatuor precipue et medico et egrorum esse servanda in medici advocacione. **Quartum latus** ¶ **In quarto latere** quidam videbantur diversis modis abbreviare vitam. Pro quo sciendum quod multi non intendentes tamen incaute et stulte se habentes in regimine naturalium suorum se ipsos interimunt: ut in cibo et potu / somno et vigilia / labore et ocio / repletionem et inanitionem / aere / et passionibus anime. Quorum discreta moderatio ad sanitatem et vite longitudine: abusus vero ad vite abbreviationem iuvant ut ait **Johanni in ysaia** ad librum regni galieni in secunda preclara. Et vocantur accidetia prefata **Sex** accidetia innaturalia a medicis. Pro quo sciendum quod tam precipue vitia vitam abbreviant

Sex
Luxuria estrens
Trapula imensis
Ira

Pro primo sciendum secundum **Sene** cam quod plures occidit voluptas quam gladius. Et quidam sapiens describens ait Luxuria est inordinata carnis petulantia / dulce venenum / importuna lues / perniciosa potio / quod corpus humanum debilitat: et virum animi robur enervat. unam ex rationibus quare antiqui prestantium vivebant et robusti. Nunc autem parvo tempore et pleni debilitate habent esse puto quod erant magis continentes. tarde et traherent in

terim seruado castitate. **N**unc autē a puericia incipiūt pleni es
 se luxurijs. nimis cito trahunt matrimonium. **S**si differunt p
 petrāt inuēta mala. **Q**uidā in magna dignitate pstitit^o dedi
 tus luxurijs cū merece iuēt^o est mortu^o: vt narrat cronica mar
 tiniana. **A**mō ex amore turpi luxurioso infirmat^o est grauis. ij.
 regū xij. **A**gnes vero martyr sanctissima s^m **A**mbrosiū resusci
 tauit filiū pfecti romani antea ob libidinē infirmatū. **Q**uot to
 xican^o: **Q**uot violent occidunt: **Q**uot infirmant: **Q**uot de
 truncant: **Q**uot infatuant: **Q**uot in vita pñti a dño impuni
 tionē puiant: **C**erte innumeri. **D**e secūdo scz crapula imen
 sis dicit **E**ccliaſtici xxxvij. **I**n multis elcis erit infirmitas: z a
 uiditas appropinquabit vsqz ad colerā. **P**ropt crapulaz mul
 ti obierunt: qui autē abstinens est adiciet sibi vitam. **E**t metri
 sta **S**trangulat immensis plus crapula q̄ necat ensis. **E**t **C**ri
 ſostim^o **E**xcessus cibozū consumit: z cōputrescere facit corpus
 humanū: z macerat egritudine diuturna. z tūc eum morte cru
 deliori consumit. de consec. dist. v. c. nichil sit iocundum. **V**inc
 z **I**beronim^o inq̄r. **I**poctas docz in amphozimis **C**rasſa et
 obesa corpora opimis q̄ crescēdi mēsurā impleuerunt nisi cito ab
 latione sanguinis muuant/ in paralifim z pessima morbozū ge
 nera erūpe. s. est necesse. z **G**alien^o doctissimus ypoctatis inter
 pres **H**oletbas quoz vita z ars sagina est/ dicit in exhortatiōe
 medicine/ nec viuere posse diu. nec sanos eē. de psec. dist. v. c. ne
 tales. **E**t de quodā podagroso narrat ipse idē q̄ pscript^o z de/
 pauperatus cum nō posset ita vacare gulofitatib^o suis fact^o est
 famus. **N**arrat de quodā abbate qui cum iret ad balnea qz q̄ſi
 perdiderat appetitū. ppter nimia epulationem/ captus in via z
 ductus ad radicophanuz fuit incarcerat^o: z audira causa itū est
 fecit eū dñs caſtri manere in quodā camera/ vbi non erāt nisi fa
 be crude z aqua: z sine cibo z potu per aliquot dies. propt qd il
 le consumptis superfluis humoribus fame duct^o comedit illas
 fabas/ z sanatus est. **Q**uot igit irrisiones/ detractiones/ produ
 tiones fiūt in cōiuijs/ z extraordinaria sumptione pot^o: **N**ō
 ne absolon fratrem suū proditorie in puuio occidit fecit: secūdi
Regū xij. z sic de alijs. **D**e icio scz ira/ abbreuiat vitā. vnde

Decima

Arnoldus de noua villa medicus. Si vis incolumem si vis te reddere sanum. **Curas** tolle gressus: irasci crede, prophanum. **Cure** siue sollicitudines excessiue exsiccat corpora ex quoustificat spiritus vitales: et spiritus tristis exsiccat ossa ut est puer. xvij. **Silicium** est sicca exsiccat et infrigidat corpora: macie et extenuatione inducit: corpus stringit et spiritum obtenebrat: ingenium ebetat: et ratione impedit: iudicium obscurat: et memoriam obliuiscit. **Breg.** v. moral. de ira sic loquitur. **Ire** sue stimulis accessus corpus palpitat: corpus tremit: lingua se precipedit: facies ignescit: exasperant oculi non recognoscunt noti. **Ore** quidem sermone format: si sensus quod loquitur ignorat. **In** quo itaque iste ab arrepticijs profecto longe non est qui actiois sue profici non est: unde plerumque fit quod usque ad manum ira perficit: et eo furor membra foris in ictibus exercet: quo inter ipsam membrorum dominam mentem captiuam tenet. **Et** ecciij. **Zelus** et iracundia minuent dies. unde et aialia iracunda ut canis qui de facili morbet et latrat sunt breuis vite. **Et** de **Silla** psule rationum narrat **Aug.** de ciui. dei. **Quod** pro ira cum turbulentissimus esset fracta est sibi vena sanguinis in corpore: unde mortuus est. **Et** sic apparet qualiter hec vicia precipue vitam enervent: quod quod causa breuitatis alie cause possent adduci: quod presumit. **Est** autem circa predicta notandum quod valde displicet deo si quis male viuendo se ante tempus in mortem precipitet. tunc quia vix peccatum non euadet: vel saltem maius quam alias peccatum potest incurrere. **Tunc** quia alijs nocet quibus se utile probere potuisset. **Tunc** se multis donis priuat. **Que** per corpus habere potuisset: deus enim animam creando velut hospitium in corporis hospitio posuit. de quo si sine dei licentia exierit male deus prentat: presertim quando sensus deo et sibi modicum adquisiuit. **Preterea** anima dei nuncius est: qui in hunc mundum in causa dei et sui missus est. unde si ante tempus reuertitur: deus mittens male contentat. **Ex** quibus etiam patet quod solerti studio multum discrete conandum est: ut prolongetur vite terminus: et ne immaturus quis moriatur: ut corpus nostrum secundum apostolum ad romanos xij. deo exhibeamus hostiam sanctam: vicia exstirpando: et rationabile obsequium nostrum: vtiliter nos occupando. **Disponam** igitur sic corpus et actus nostros quis moriemur nos et non viuemus in christi ysaie testimonium crebro repetitum.

Undecima Cella.

Discipul⁹ igit⁹ nre artis in vndecimā cellam in
 troduct⁹ in ei⁹ pmo vidit latere multos senes
 in tiaz curuatos/rugososqz qñ in ianua mortis
 exñtes **In 2°** latere multos mediocris status
 z pditiōis. int quos quidā seni mortui virā ge
 rebāt imbecillē: alijsz lente trāsibāt. **In 3°** latē mltoz sanos ha
 bētēs facies vsas ad duo forā latera: q̄ ita cogñcebant se ad plu
 res casus dispositos. **In eodē latere** mozs p̄ ibunali sedere vi
 debāt /q̄ quibusdā hoīb⁹ nō p̄ nūcios citationē insinuauit: s; re
 pēte inopinateqz visitabat. **Et in q̄rto late** quidā hoīes mortē
 p̄nūciare videbāt. **Eruditusqz** a suo p̄ceptore didic̄ hāc pictu
 ram eē ml aliud q̄ mortē nūcios. ita q̄ in pmo latere senect⁹ in ē
Dugo. de san. vic. ibi primus apparuit nunci⁹. **Que senect⁹** nō
 mētiendo mortē satis insinuat p̄pinquā. **Primum latus**

Circa hanc autem senectutē notādum q̄ reperit duplex **Pri
 ma** natural⁹ ex solo cursu nature pueniēs /q̄ cōiter venit natura/
 li caloze deficiēte **Frigiditas** nāqz est mī albedinis / sicut caloz
 nigredinis. **Alia** est accñtalis z quodāmō violēta / ex infirmita
 tib⁹ / dolorib⁹ / imoderatisqz curi / pueniēs / aut etiaz ex vigilijs et
 studijs diurnis atqz infrigidatōe penetrāte ad intioza. **Vinc
 ecēi xxx.** **Cogitat⁹** an tēpus senectā adducit. **Et xxxj.** **Vigilia**
 honestatis tabefaciet carnes: z cogitat⁹ illius auferet somnum
Nepe ex cogitatōib⁹ z pōderosis nociuis ac tribilib⁹ reb⁹ ori
 unt⁹ in appetitu sēsitio afflictive passiōes / vt tiōz / tristicia / meroz
 q̄ fiūt cū corpali trāsmutatōe frequentē immoderata, s^m sístolē z
 dyastolē. i. cordis restrictionē z dilatatōez. **Sic** distēperatur z
 plexio natural⁹ / humor p̄sumit / vis nature debilitat⁹. vñ et cutis
 arefcit rugatur / ac tremit. iō per **Salomonē** dicit⁹ **Sicut** tynea
 nocet vestimēto / z v̄mis ligno: ita tristicia nocet cordi. vñ **Job**
 in afflictōib⁹ p̄stitur⁹ de h̄ijs loquit⁹ vij. c. **Cutis** mea aruit z p̄
 tracta est. **De** hac accidētali z inopinata senectute loquit⁹ **Bo
 etius** primo metro de sola. phie **Venit** enim p̄perata mal⁹ ino
 pina senect⁹ **Et** dolor etatem iussit inesse suā **Intempestiu** sū
 buntur vertice cani. **Et** tremet effeto corpore laxa cutis.

Secunda

ligamentis liberi sint iuxta illud apli **Q**ui spū dei agunt nō sunt sub lege. qđ allegat in c. licet de regularibz. z qđ predicta pcepta habeāt in pparatione animi. **Q**uib⁹ non facile pleriqz assentiunt qz cū de ecclia sint: pceptis ecclie ligari manifestū est: nisi p̄uilegia reperiant aut diuinit⁹ aliter fuerit reuelatū. **Tercium latus.**

In tercio latere ait **S**i non uales intrare heremum qz uide t̄ nimis durū: tunc ibis ad secundū locū scz religionem approbatā z regulatā. **D**e qua doctor mellifluus **B**onū est nos hic esse: quia ibi homo uiuit puri⁹. cadit rari⁹. surgit uelocius. incedit cautius. quiescit securi⁹. irrorat frequēt⁹. mori⁹ p̄fidētius. purgatur citius. remunerat copiosi⁹. **S**i uiciosi occasiones in mūdo que ingerunt quotidie secularibus qz discurrunt hinc inde per loca uana substrabunt religiosis. si exerūt modestē z disciplinate incedūt: ita qđ uix aut parū offendunt a rebus occurrentib⁹. **S**ecūdo uitat uiciosas p̄uersatōca ubi est societas bonoz exēplum bonū z plura bona ibi sunt. **C**ū sacro scūs eris inquit psalmista. **T**ercio si mala sit assuefactio uel p̄suetudo **E**cclia dī p̄mo religiositas custodiet cor: scz ab occasiōibus pctōrum ne cadat. **E**cce qđ bonū z qđ iocundum habitare frēs in unū. **C**ōfidētius est em mori in monasterio

ppter	}	B onozū multiplicatē	Q uantū ad p̄mūz
		M alozū paucitatē	p̄stat magnā fiduciaz
		I mpedimentozū raritatē	religiosa recordatio

multozū bonozū q̄ fecit: scz obseruāria non solū pceptoz dei sed z p̄siliozū: tolleratio laboris pro dei hōre/ adiutozū sacramētum. **S**ic **E**zechias in extremis posit⁹ ne laberet in desperatiōem: sed sumeret sibi occasiōē p̄fidēdi de dei misericordia: re ducebat ad mentē bona facta a se dicens. **R**ecordare dñe quō ābulauero corā te in ueritate in corde p̄fecto: z qđ bonū est in p̄spectu tuo fecerim. **y**saye xxxviii. **A**daugēt ergo fiducia m̄ societas religiosozū p̄fortārium eū. **S**ecundo p̄stat fiducia paucitas malozū respectu eoz que sūt in seculo: ut possit dicere illud **J**ohānis xiii. **N**em̄ princeps mūdi hui⁹ z iū me nō hz quicqđ. **T**ercio facit raritas impedimētoz. **N**on em̄ habet impedimēta q̄ habēt layci retrahētia a prouidēdo salutē aiē sue. non

pro testamēto: nō pro puisione amicor: non p restitutiōe abla
 torū z similiuz. vt dicere valeat illud **Job xix.** In nidulo meo
 moriar. sicut palma multiplicabo dies scz in gloria quam p̄sidiē
 ter expectat. **Sed** querit quare dicant mūdo mortui: iuxta
 glo. legis deo nobis **L. de episcopis z clericis.** Respondet q̄
 sicut corpus viuit per animā: z anima per gratiā: Sic sensus p
 obiecta delectabilia. **Et** sicut anima dicit mortua q̄ caret gra
 tia: z corp⁹ mortuū quod caret anima: Sic sensus dicunt mor
 tui quādo carent delectationibus **Cum** ergo boni religiosi de
 bent illis carere: sequit̄ q̄ religiosi qui caret delectationib⁹ mū
 di dicunt mūdo mortui **Ad rōnos vj.** Existimate vos mortu
 os quidē peccato: viuētes autē in xpo **Ihesu.** **Mortuus** est
 am legat leganda scz corpus/animā/substantiā/z. sic monach⁹
 proficiēdo legat animāz deo: corpus monasterio: facultatesqz
 mundo. **Sicut** ergo vita religiosorū bñ viuētū optima: Ita
 malorū pessima. **Cū Augustinus ad Vincentiū donatista** **fa**
 teor: inquit caritati vestre corā dño deo nostro qui testis est sup
 animā meā ex quo deo seruire cepi quoniā difficile sum exper
 tus meliores posse inueniri q̄ qui in monasterijs profecerunt.
 ita nec peiores q̄ qui in monasterijs defecerūt. **Dicit** eniz phi
 losophus in ethicis **Difficile** ad modū fore tenere mediū virtu
 tis: quare longe plures deficiūt q̄ attingunt: veluti sagittantes
 ab signū medium plures deficiunt q̄ signū tangūt. **Ideo** si nō
 habemus gratiā intrādi religionem: sed manendi in hoc mari
 magno: quiescamus sub vmbra arboris crucis de quo habem⁹
 in vltimo latere. **Quartum** **latus.** **Omnes** enim non
 sunt vocati ad religionem: ideo necessaria est breuiter homini
 regula viuendi: scz vt se abstineat a societatis nocuis: vt se lau
 di diuine offerat inquārum porest: vt vicia euacuet. affectuz ab
 impediētibus absoluat/que ipsum alligare z subdere possent.
Et super omnia deus sit finis operū qui cūcta cernit. **Sic** qz cō
 nolet sub arboze crucis **Canticorū vij.** **Ego** dixi ascendam in
 palmā et apprehendā fructus eius. perditū fuimus sub arboze:
 et nouus **Adam** nos recuperauit in arboze crucis: tñqz bacu
 lum ab arboze sumet quanto mens depurata a labe peccati fu

erit et se velle nescire desiderauerit **I**bi refrigerium vmbre ab
estu carnali. ibi dulcedo fructus in aduersis. ibi amor inuinci-
bilis et refugium consolationis. **D**ic baculus moysi conuertens
aqua amaras in dulces. **D**ic baculus in quo serpens eneus pe-
pendit. **D**ic baculus in quo pependit botrus delatus a terra. p-
missionis. **D**ic baculus hec virga que **D**auidem cōsolata sunt
Sub hac arboze recognoscit se mellificatā anima deuota dicēs
in canticis. **S**ub vmbra illius id est sub diuinitate carne vmbra
ta se di/ deuota meditatione. et fructus illius vmbre scz humani-
tatis que sunt resurrectio et ascensio/ dulcis gutturi meo cordis
scz. **S**ed dubitat discipulus quomō meditat' passio chris-
ti? **R**espōdetur q' sicut presentialiter occurrit **T**riplex est mo-
dus meditādi passionē christi. primo per septē horas. secūdo et
templando corpus christi a summo vsq; deorsum: quō caput co-
ronatur: oculi flent: aures audiūt obprobria: zc. **T**erci' est ad-
uertendo dolores intrinsecos: et in hoc stādo quasi quis suspen-
sus sit in cruce: scz quō pependit ardētissimo amore/ beniuola
patientia/ corde referato/ matre dolorosa zc. **P**reterea habea-
mus virgā aaron floridā/ virgā yesse/ virgā assueri/ virgā su-
mi/ virgā qz infernalē hostem effugātem virginēz **M**ariam:
In qua deus incarnatus posuit stimulū/ hamū/ et viscum. **S**ti-
mulo autez boues vrgent': hamo pices capiūtur: et visco aues
decipiuntur. **D**yabolus bos. **J**ob xl. **E**cce bebestia quem
feci tecum fenū quasi bos comedit. vbi glosa **B**oues inquit se-
nio non nisi mundo vescūtur. fenum ergo sicut bos appetit come-
dere: quia suggestiois sue dente cōterere mundā vitā spiritu-
alium qrit. **S**ed hec virgo est terribilis vt castronū acies ordi-
nata de momb' **C**āticōz. nulli enim hostes tantū timēt aliquā
scie aut inimicōz fortitudinē: sicut ipi bte vginis pntiā. **S**cdo
apposuit huic vge hamū **J**ob xl. **N**on extrahere poteris lenia-
riban hamo. vbi glo. **A**ssumpsit em dei fili' corp' vt in eo bebe-
moch quasi escā suā mortē appeteret carnis scz ibi erat diuinitas
q' raptoris faucē pforaret. s' hamo capt' est/ qz in redēptore nro
duz per satellites suos escam corporis momordit: diuinitatis e-
um acule' pforauit. **E**t **F**ulbert' ser. **C**reator matre **I**n vno

Cella

inquit suo scz marie alti p̄silij prouidētia inescatus est ham⁹ qui
 ad extrahendū antiquū serpentē in hoc mare maguū traiectus
 est de celo inde egressa ē armilla aurea vñ p̄forareē maxilla leui
 athā vt euomeret mortuos nō suos quos ab origine mūdi secu
 re d̄glutiebatur. Tercio hec v̄ga posuit viscū quo leuiathā z auis
 deceptus est **Job xiiii.** Nūquid illudes ei quasi auis sic d̄f̄ glō
Dicit leuiathan auis qz de nature sue subtilitate extollit et laq̄
 tūm pertulit duz humanitatis ei⁹ escā momordit. hec em̄ captio
 facta est de carne quā assumpsit ex maria v̄gine. et iō dicim⁹ in
 cātico eius **Ad te clamam⁹** cōtra hostē infestātem quasi p̄pu
 gnatricē. **Et Bern̄ sup̄ missus est** **Ipsa** inquit maria eximia
 illa stella super hoc mare magnū z spaciofum necessario s̄blims
 ta micās meritis illustrās exēplis. **Quisquis se** intelligens in
 huius seculi fluuio magi inter procellas fluctuare q̄ per terras
 ambulare ne auertas oculos tuos a fulgore hui⁹ sideris si non
 vis obui procellis. **Si** insurgūt venti tēptationū. si incurrit sco
 pulos tribulationū: respice stellā: voca mariā. **Si** iactaris sup̄
 bie vidis: si ambitiois: si detractiois: si emulatiois: respice stel
 lam: voca mariā. **Si** criminū immanitate turbat⁹: p̄sciētie sedi
 tate p̄fusus: iudicij horrore p̄territus: baratro icipias absorbe
 ri: tristitie desperationisve abisso: cogita mariā. in periculis. in
 angustijs. in rebus dubijs: mariaz cogita. mariā inuoca. nō re
 cedat a corde tuo. non recedat ab ore. z vt impetres ei⁹ suffra
 gium ne deferas p̄uersationis exēplū. **Ipsam** sequēs nō deui
 as: ipsam rogās non desperas: ipsam cogitās non erras: ipsa te
 nente nō corruis: ipsa protegēte non metuis: ipsa duce non fati
 garis. **Hec oia Bernardus.** Inuoca igit̄ mariā. **Et** dispone
 domui tue quia morieris z non viues.

Tercia Cella.

Discipulus in terciā introduct⁹ cellulam a suo
 p̄ceptore in illa quadruplicē reppit picturā
In hui⁹ q̄cellule primo latere quidā ex m̄fir
 mo trabebat aiām ei⁹ dicēs **Statutū** est ho
 mini semel mori. **In** sc̄do latere quidā lumen
 desursum respūēs atqz angeli p̄sentia: facie

Tercia

dyabolicā petijt. In tercio latere vidit quosdā aiās in igne po-
 sitas eternalit̄ p̄buri. In quarto latere solū duo crāt homines
 quozū vnus vt apparebat tristis: oculos nunc velabat: nunc au-
 res obstruxit: nunc sera os clausit manus retrahens q̄ possibi-
 le fuit mūdum cum suis delirijs p̄temnebat. secund⁹ quasi mor-
 tuus oculos ad celū leuans ⁊ genua curuans sine motu et sensu
 quasi mortuus videbat. **H**is visis discipulus informari ab in-
 structore suo perquisiuit. **C**ui senex. ex quo fili de etate et loco
 ad hanc artem bene practicandā satis audiuit: **N**az restat de
 hac vera arte ac materia erndiri. **P**rimum latius. **E**t
 q̄ scōm loy cos Analogū est prius diuidendū q̄ diffiniendū:
Ideo habes hic diuisionē mortis depictā in p̄muni. **H**abes e-
 nim hic q̄ mors p̄ma sui diuisione diuidit̄ in corporale ⁊ spūa-
 lem. **M**ors corporalis depingitur in primo latere que nichil a-
 liud est q̄ abstractio anime a corpore: in qua differt mors hōis
 a morte animalis: de qua in sequētib⁹ tractabit̄. **M**ors spiri-
 tualis diuiditur iterū in bonā ⁊ malam. **M**ala autē spiritualis
 est duplex. vna culpe: alia iehenne. **M**ors culpe in secūdo late-
 re depingit̄ in quo homo se auertit a luce gr̄e ⁊ ab angelo bono
 ad malum angelū. **M**ors iehenne describit̄ in latere tercio/ in
 quo hominū anime eternaliter cruciabātur. **M**ors spiritualis
 bona est etiā duplex. p̄ma mors est vegetatiuarū ⁊ sensitiuaz
 viriū/ quādo homo p̄uat se delectationib⁹ ⁊ obiectis munda-
 nis ⁊ obiectis viriū inferiorū propter deū ⁊ designat̄ in quarto
 latere in primo hōie qui velat oculos ⁊ aures obrurat ⁊ ori quo
 q̄ serā apponit. **A**lia est mors bona viriū superiorū scz intelle-
 ctus/ voluntatis/ ⁊ memorie. quādo homo dimissis quiditatib⁹
 ⁊ cōtemplationib⁹ rerū inferiorū materialū seipsum ad diuina
 trāffert: non que mūdi sed que dei sunt cōspiciendo atq; p̄tem-
 plando. **E**x hijs inquit p̄ceptor quinq; mortes habes. **R**a-
 tio diuisionis est/ quia tot modis dicit̄ vnū oppositoz/ quot mo-
 dis ⁊ reliquū. **I**n nobis autē habem⁹ quinq; modos viuendi.
Cum ergo mors ⁊ vita opponunt̄ capiēdo vitā generaliter eti-
 am prout se extēdit ad operationē **P**rimo corp⁹ viuit p̄ aiām:
 ⁊ sic per oppositū sumit̄ mors corporis. secūdo viuit aiā p̄ gr̄am

in hac vita et p oppositū sumit mors secūda. s. original vel mortalis. Tercio vivit aīa per gloriā: nō in hoc mūdo s in futuro. Et huic vite opponit mors iehēne cui⁹ principalis pena est carētia visionis divine. Quarto vivit vires organice per obiecta sensibilia et delectabilia hui⁹ mūdi q̄tra dicit hō mortu⁹ quādo ab hōmōi circūcidit mēbra discrete. Quinto vivunt vires superiores nō organice. s. intellcūs volūtas et mēoria nō intēdentes ad materialia s̄ etna. Preceptor hīs pmissis dicit discipulo **Q** peccatum mortale dicit mors. de qua **Jacobi bmo.** Peccatū cui⁹ psumatū fuerit generat mortē. Hoc pvenient dicit ppi tria .i. ppter p̄similē effectū Primo ppi p̄similē effectū. mors nāq̄ facit corpus rigidū/ frigidū/ fetidū/ putridū/ turbidū/ terreum/atq̄ ponderosū. Isto modo facit animā superbia rigidam et inobediētē ad deū. **Proverb. xvij.** Cum obsecratū onibus loquitur pauper: et dives id est superbus effabatur rigidus. **Frigidā** per invidiā quam vocat propriā maliciā. **Iheremie vj.** Sicut frigidā facit cisterna aquā suā: sic frigidā facit animam maliciā suā. **Fetidam** per luxuriā. **Vsare xxxiij.** De cadaveribus eōnz ascendit fetor. **Putridam** per gule immoderationem per quam sensus et ratio sopiūtur et sepeliūtur/ et hōmo in azinū cōmutatur. **Iheremie xxij.** Sepultura azini sepelietur putrefactus et proiectus. **Terreā** per avariciā que nichil nisi terrea sapit. **Digram** per accidiā que nichil boni operat̄. **Proverbior. xij.** Vult et non vult piger. **Secūdo** propter similem aspectū. quātūcūq̄ enim homo fuerit pulcher/ amabilis: statim post mortē erit horribilis: et a cōmuniōne hominū separandus: Sic anima ante peccatū pulcherrima: fit deo/ angelis/ et omni cōsortio turpissima. **Ezechielis xvj.** Ad omne caput viri edificasti signū prostitutionis tue: et abhominabile fecisti decorem tuū. **Tercio** propter consimilē defectū. **Porit** p sensum asportatur et elongat̄ ab hominib⁹ per culpe sue abhominatōnem et diffamatōnē apud homines: sepelitur per malā consuetudinē. Sicut enim avis alis aggrauatis per lapidez vel aliud cōtinue ad yma descēdit et debilitatur: Sic et anima pec

Tercia

tato aggravata. **I**sta mala consuetudo est quedam moles gra-
 uissima opprimens & incitans hominē ad peccādūz. vnde **Au-**
gustinus libro **psessionū** v. **L**et viciosa peccati est cōsuetudinē
 qua trahit & tenet etiā inuitus anim⁹ eo merito quo in eaz vo-
 lens illabit. **E**t in eodē libro loquēs de statu peccati añ baptis-
 mum suū ait. **S**uspirabam inquit ligatus non ferro alieno: sed
 mea ferrea voluntate: velle meū tenebat inimic⁹. **E**t **A**pocal.
 iij. **N**omen habes q̄ viuus & mortuus es. **D**e hac morte habes
Sapientie xvi. **H**omo per maliciā occidit animaz. **P**ctō igi-
 tur mortuus cōparatur filio vidue defuncto: de quo **Luce** vii.
 id est ecclesie filio qui a quatuor que faciūt homines perseuera-
 re in peccato portatur. **P**rimuz est fiducia longioris vite/dicē/
 tes sum inuenis/in semio emendā acceptabo/vt ar floze iuuentu-
 ris. **S**ecundū **p**sideratio culpe aliene: dicētes ille vel ille hoc fa-
 cit: quare ego non idem faciā. **T**ercium fiducia venie/vel spes
 penitendi: dicendo sum inuenis possum multa bona peragere.
Quartū est impunitas: ex quo cōtra malos non cito procedit
 a deo in vindictā. **N**ec dens nisi tres suscitāt mortuos. primū fa-
 cilliter. secundū difficiliter. terciū difficilime. **P**uellā corā pau-
 cis: de qua **Matth** ix. **F**iliū corā multis: de quo sup. lazaru lac-
 rimis suscitauit: de quo **Johis** xi. **S**z quartū raro suscitāt dicēs
Sinite mortuos sepelire mortuos suos: vt **math**. viii. **P**redēci
 tres suscitati designāt homines tripliciter mortuos: **I**n prima. s.
 puella secrete suscitata: designatur peccatū ab intra in sola volū-
 tate. **I**n secūda peccatū operis sez filio vidue. **I**n tēcio. s. pecca-
 tum cōsuetudinis. **N**am psuetudo est altera natura: vt ait **phē.**
Quart⁹ fuit obstinat⁹ nō resuscitat⁹ s̄ in malo obstinatus. **D**e
 hijs etiā trib⁹ est in **ps** p̄ vbo p̄mo **B**tūs vir q̄ nō abiit in cōci-
 lio impioꝝ & in via pctōꝝ nō stetit & in cathedra pestilētie nō se-
 dit. nō abiit. s. p̄ sensum: nec stetit p̄ opus: neq; sedit p̄ p̄uas cō-
 suetudinē. **D**ubitat̄ hic vtrū poti⁹ mors natural' sit appeten-
 da/ q̄ subire mortē culpe. **R**ūdet̄ q̄ sic: probat **B** naturalis rō.
Dicit em̄ **Boetius** prosa iij. libri p̄mi de **psola**. **phē**. q̄ socrates
 magister platonis obrinnit triūphum mortis sibi iniuste illate.
Qualuit enim laudabiliter mori q̄ vituperabiliter viuere. vnde

Cella

phi. iij. ethicoz **Delit** est mori q̄ agere p̄tra virtutes & verita-
 tem. **Primo** quoq; ethicozū testatus est **In** infortunijs v̄tus
 refulget. **Et Seneca** in suis prouerbijis. **Tollerabilior** est qui
 mori q̄ qui male viuere iubet. **Theologicē** probare non indige-
 mus quia notorium. ¶ **Sed** ex predictis queritur an bō stans
 in lumine naturali nec credens animā immortalē debeat malle
 mori q̄ agere cōtra legem? **Vide** q̄ non: quoniā talis nō cre-
 dit mercedē iusticie in futuro. **Oppositū** vero apparet / quoniā
 malū culpe incōparabiliter peius est & fugibilus q̄ malum pe-
 ne. **Ad** primū respondendū quēadmodū **Deni.** p̄mo quot. in
 quiens habem⁹ exp̄ssam sententiā phi. asserētis in ethicis q̄ bō
 magis debeat eligere mori q̄ viuere in peccato: ymmo & pon⁹
 velle mori in actu virtutis maioris q̄ viuere in minori: p̄sertim
 qm̄ culpa est fugibilitatis infinite & incōparabiliter abhominā-
 bilior omni pena. **Verūtamē** **Scotus** in scripto q̄rit tenet p̄tra-
 rium dicēs non eē non fore apperendū propt̄ malū culpe vitan-
 dū. qz sicut maximū peccatū est deū odire: ita post hoc grauif-
 simum peccatū est velle non esse seu velle se nichil eē. **Et** rursus
 qm̄ velle se non esse est velle se annihilari: que r̄sio salua ipsius
 dignitate non videt̄ esse ydonea. **Sicut** enim valde virtuosum
 meritorūq; cōsistit se dare in mortē tēporalē pro deo atq; iusti-
 cia ac fidei veritate: **Sic** licitū est velle non esse p̄pter euadēda
 etne dānatiōis supplicia: nec de⁹ **reprobat:** imo nature ip̄ses
 sit abhorre re tā intollerabile malū. **Deniq;** scōz patrū doctrina
 p̄cordit̄ p̄testat̄ q̄ vniuersitas ordo id exigit q̄ homo deū super
 omnia toto corde incōpabilē diligat: idēco de ei⁹ offensione/a-
 missiōe/iniuria/incōpabilē debet dolere prout vera req̄rit cō-
 tritio: sicq; malle vniuersa nature dona amittere/q̄ deū offēde-
 re. **Et** sic apparet q̄ detestabilis est mors culpe/ propter quam
 homo subiret mortem nature: que mors culpe facit animā mise-
 rabiliorem & subijcit eam pene culpe et mortis eterne. **Sed** sic
 non est de alia scz corporali. ista enim non facit hominem mise-
 rum nisi ratione precedentis mortis a gratia: ymmo mors pec-
 cati peior est pena iebenne capiēdo penā iebēne pro pena t̄m̄.
 melius est enim esse in inferno sine culpa q̄ in celo cum culpa. :.

Tercia

Dicit em̄ **Boetius** *psa ij. q̄rti libri de sola. phie/ q̄ iniqua nō solum desinūt eē potētes per gratiā z v̄tutes: sed etiā desinūt esse omnino: non v̄tū esse nature p̄dendo/ qz ad huc bibūt et comedunt/ z in bonis/ cupiscentiarū suarū dies suos ducūt vt ait job*
Desinūt ergo esse amittēdo spūale esse gratie ac v̄tūtū. de quo esse dixit *ap̄l̄s/ qui se putat aliquid eē cum nichil sit ip̄e se seducit. Et prouerb. xij. Uerte impios z non erūt. Sic quoqz iniqui mortui perhibent quoniā vita gratie caret. Prop̄t qd̄ Paulus ait Vidua que in delitijs viuūt mortua ē. Demqz illud Iobānis p̄mo Sine ip̄so factū est nichil Aug^o exponēs affirmat peccatū nichil eē. z nichil fiūt hōies qn̄ peccāt. Nā inq̄t Boetius vbi s̄ qui cōem omnīū q̄ sunt finē reliquerūt: videlicz deuz excelsū z gloriosuz totius esse ac vite fontē: parit quoqz esse desinūt per totū sp̄ital̄ esse. nam ipsum est cā esse omnibus vt sint: vt p̄z per p̄metatorē ij. met̄ baphisice. z priō celi z mūdi. ab hoc ente deriuatū est singulis eē z viuere. quātō ergo aliq̄s magis recebit a primo ente p̄ vicia: tāto magis desinūt eē. Ita vt secundū fabulas poeticas hō non v̄tuosus dicit̄ trāsmutat^o in bestiam: vt ait Boeti^o in *psa iij. q̄rti. Nāqz ita fit vt qui p̄bitate deserta homo esse desierit cuz in diuinā p̄ditionē trāfire nō possit vertat̄ in beluā. Sed quia aiā nobilior̄ z excellentior̄ est corpore: trāsmutatio scā in aiā de v̄tutibus ad vicia stante corpe hūano ipsa est deterior̄ q̄ scā trāsmutatioē corpis hūani in speciez bestie aiā remanēte intrāsmutata/ qz aiā intransmutata dato q̄ corpus trāsmutet̄ adhuc hō dicit̄ homo rōne aiē. Sz remanēte corpore humano z aiā trāsmutata/ iam homo non d̄r̄ hō/ nisi equiuoce. ergo trāsmutatio aiē peior̄ est trāsmutatioē corporis aiā remanēte intrāsmutata. quare dixit Boeti^o in metro iij. q̄rti. hec venena potētius dira qz penit^o meāt detrabūt hominē sibi nec nocētia corpori mētis vulnere seniūt. Est idcirco magis deplāgenda mors culpe proprie vel alteri^o q̄ mors pris vel matris vel etiā pp̄ria. Quare mater augustini magis deplāgebat adhuc errātem q̄ solēt matres funera suozū filiozū deplangere
¶ Maior est idcirco adhibēda diligētia fraterna ad remouendam miserā animarū per correctionē caritatiuā: per audieritaz**

Tercia

gorius. **I**bi mors. glō. i. sepatio aiē sine morte. i. sine priuatiōe
talis pene. **Ricard^o Scotus Bonauē.** z alij in q̄rto circa dist.
l. **D**icūt q̄ dānati volūt se non esse voluntate deliberatiua nō p
se sed per accidēs: inquantū scz non esse sequit carētia pene quā
per se appetūt. vident em̄ q̄ per suum esse non possunt seq̄ dele/
crationem nec vilitatem nec honestatem. quia tantam habent
penam z secum compati non potest aliquod gaudiū. **Quar**
tum latus. **I**n quarto latere designatur mors bona qua
moritur bonus vel quando se priuat gaudijs huius mūdi. de q̄
scribitur ad **Colocenses iij.** **M**ortificate membra vestra que
sunt super terram. i. membroz um vestrozū concupiscēcias. s. for
nicationē/immundiciā/libidinez/pcupiscētia malā zc. glō. im/
mundiciā p̄tra naturā/fornicationē i. pcupitū illicitū/libidinez
id est ardozē luxurie/siue cū natura siue p̄tra naturā **Et ad rōs**
vj. **E**xistimate vos mortuos. glō de gorran sicut xps mortuos
quidē pctō vt vlteri^o nō recidinetis nec actu nec effectu. **Decē**
mors preciosa in p̄spectu dñi. **S**icut xps mortu^o in cruce: sic pe
nitētes in labore. **Ad gal. v.** **Q**ui xpi sunt carnē suā crucifixerūt
Secūdo in sepulcro quies absolutoz qui iam non moriunt si
cut xps ampli^o. tercio in resurr̄ctiōe. nona vita iustoz **S**i cō
surrexistis cū xpo que surr̄cti sunt querite. ad **Colocēses iij.** **E**t
ita est mors a peccato non ad peccatuz. **E**st mortuus mūdo q̄
vult viuere mūdo. **S**igna autē huius mortis ponit scūs **Tho**
mas in q̄rto dist. xix. q̄ sunt q̄tuor. **Q**ui inquit aliq̄s om̄ino a pec
catis sit immunis per certitudinē sciri non potest. **prima Cor**
iiij. **N**ihil michi p̄sciū sum sed in hoc nō iustificatus sum. p̄t
tū de h̄ haberi aliq̄ p̄dictura p̄cipue p̄ q̄tuor: s̄z sicut dicit **Bern.**
Primo q̄n quis deuote verba dei audit: quia qui ex deo est v̄
ba dei audit. **Johānis viij.** **S**ecūdo quādo quis se promptuz
ad bñ operādū inuenit: qz p̄batio dilectiōis exhibitio est opis
vt dicit b̄tus **Breg^o.** **T**ercio cū quis a peccat̄ abstinendi in fu
turo p̄positū assumpsit. **Q**uarto cū de p̄teritis dolet: qz i h̄ijs
v̄a p̄niā p̄sistit s̄" **greg^o.** vñ si aliq̄s p̄ h̄mōi s̄z facta diligētī dis
cussione sue conscientie quie forte non sufficienti/ ad sanctissī
mum corpus christi sumēdum accedat deuote aliquo peccato

Cella

mortali in ipso manete qd ei⁹ cognitionē p̄terfugiat. nec peccat
ymmo magis ex vi sac̄mēti peccati remissione p̄sequit̄. vñ **Augu-**
stin⁹ dicit in quodā sermōe. qd qñ corp⁹ xp̄i māducāt viuifī-
cat mortuos. **Est** secūdo alia mors bona: qñ scz aiā non bz vsū
sensuū v̄tute dei rapiētis animā ad diuina p̄tēplāda. veletia vir-
tute naturali ex colligātia potētiarū aiē que ex natura non possunt
diuersis intēdere. sicut legit̄ de plurib⁹ sanctis p̄ribus p̄ci-
cipue de doctore scō z alijs multis. hij habēt se ad modū mortu-
orum/ qz mors naturalis separat animā a corpore: mors spūal̄
a rei corruptibil̄ affectione. vt soli deo inberat per affectionez.
Secūdo liberi egrediunt̄ qz nullius rei create retinaculū impe-
ditur. in hoc gradu mens ad celestia meditāda libere subleuat̄
Aues suarū leuitate pennaz subleuant̄ in altū aut ad cibū que
rendū/ aut ad laqueos euadendū/ aut delectabilē sariādū **Sic**
anima tendit sursum p̄ cibo **Ad colocen⁹ iij.** Que sursum sunt sapi-
te **Ideo** p̄ de alijs duobus **Quis** dabit michi p̄nas sicut co-
lumbe z volabo z requiescā. **Tercio** mortu⁹ sepelit̄ qz cū p̄ me-
ditationē sursum erigit̄ pacis serenitas obtinet̄: vnaqueqz res nō
quiescit nisi cum ad locū propriū puenerit. qnare cū locus aiē sit
deus: q̄ diu amor noster ad multa spargit̄ vel ad yma deriuat̄/
nunq̄ ad verā pacē producit̄. **Aug⁹.** Inquietū est dñe cor me-
um donec requiescat in te. **Portur⁹** moyses montē ascendit: t̄-
ram promissiois aspicit vt **Deutronomij vltiō.** Corpus deni-
qz in puluerē resoluīt: qz cum mens in lumine diuino semerip̄
sam clari⁹ intuet̄: recognoscēs se quātum ad animā creatā ex ni-
chilo z sic de se simplicit̄ nichil esse. **Quātum** aut̄ ad corpus se
puluerē esse z cinerē ymmo saccū stercozū z cibū vermiū: neces-
sario humiliari cōpellit̄. **Attendendū** qd sicut ignis in suo cine-
re qui est vltimus sue resolutionis terminus cōseruat̄. sic aiā in
sua humilitate que resoluīt vsqz ad minima z vsqz ad vltima cu-
stoditur. **Et** sicut fem̄x cōgregatis aromatibus incēdit ignem/
que cremata z in cinerē redacta renouat̄: z per talē renouati-
nem perpetuo p̄seruat̄. sic aiā caritatis igne succēsa: ac in humi-
litate resoluta cinere p̄seruat̄ in gr̄a: z de die in diē per gr̄az re-
nouat̄. hec est vltima mors que cōcernit p̄fectōs. **Prima** hui⁹

Quarta

lateris potest p̄emere incipiētes ⁊ p̄ficientes qui nondum ad
hanc peruenerūt perfectionē. **H**is perfectis nullius est repu-
rationis mors nature: quam iuxta dei voluntatē appetūt tanq̄
ingrediētes per portā qua intraturi sunt aulā celestis iherusalē
Si tñ hanc p̄fectionē attingere nequimus: disponam⁹ meōrie
incipientū ⁊ proficientū regulā q̄ moriemur ⁊ nō uiuem⁹.

¶ Quarta Cella.

Quando discipul⁹ nostre artis a p̄ceptore suo
in quartā cellulā introduct⁹ vidit quartā bu-
ius artis regulā. **I**n p̄mo latere hui⁹ cellule:
Nam quidā nigri doctores ad terrā curuati
oculos non eleuātes inter se disputātes nil ali-
ud nisi corpalia tractabāt spūaliū rerū cōtem-
ptores. **I**n sc̄do latere alij doctores mediocriter tenentes faci-
es nec sursum oculos erigētes de aiābus tractabāt. **I**n t̄cio la-
tere quidā ad instar doctorū in forma erecti depingebant oculo-
lis sursum eleuatis ⁊ vestib⁹ argētēis quādam ymaginē tractātes
quam de corpore extrahētes ⁊ reponētes pulcherrimaz corpori
reddebāt. **I**n quarto latere erāt doctores depicti vestib⁹ aure-
is rubicūdas hñtes facies ⁊ letas ⁊ dyadema in capite gerētes
que eādem ymaginē tractātes ad celos mittebāt. **P**rimū la-
tus. **H**is visis edocet ab instructore discipul⁹ q̄ hec pictu-
ra nichil aliud est nisi descriptio mortis corporalis: **N**am post
multiplicē diuisionē sumit membruz de quo sit sermo. **P**ro quo
sciendū q̄ quatuor fuerūt famosiores opiniones de quidditate
mortis corporalis. **Q**uidā em̄ dixerūt animā quācunq̄ nichil eē
Vel si eēt aiā dixerunt eā esse corpus. vt patet p̄ p̄m p̄mo de a-
nima: ⁊ illi non poterāt diffinire mortē corporalē. **E**t imitebā-
tur huic argumēto s̄m **L**actantiū in li. diuinaruz institucionū c.
xiiij. li. viij. **Q**uia dicebāt nichil eē nisi q̄ videt ⁊ palpat: s̄z ani-
ma non potest videri: s̄z. **S**ed si aliquid est nō est distincta a
corpore: ⁊ isti designant in primo latere: quia nichil cognosce-
bant nisi terrena: ⁊ non tractabāt nisi elemēta **D**estruxit em̄ mo-
tuum eoz: quia tunc sequerēt q̄ non esset de⁹ vel spūalia vt ibi
per **L**actantiū fert. **C**uius opinionis erant saducei negantes

vitā futurā & resurrectionē. nichil enim immortale dicebāt esse
 in hōie. **N**egabāt enim omnē creaturā spirituale: nec angelum
 aut spiritū ponebāt vt scribit̃ **Actū xxij.** Nam & ipsuz deum
 dicebāt esse corporeū. prop̃t quod de libris sacre scripture reci-
 piebant tm̃ quinq; libros moysi qui minus expresse loquunt̃ de
 istis q̃ libri pphetariū. **N**ic eorū error scdm̃ magistrū **Nicola-
 um de ly. sup̃ Act. xxij.** processit ex hoc q̃ intellectus human⁹
 intelligit fantasmatice qd̃ non potest corpalia trāscendere. vñd̃
 cogitās angelū format sibi fantasma hōis alati. **E**t cogitās de-
 um format sibi fantasma cuiusdā regis magni omnibus p̃siden-
 tis. **E**t quis dicat ph̃s li. de aiā. q̃ intelligentē oportet specta-
 ri fantasmata: hoc dictū ipsi⁹ dupliciter exponit̃. **P**rimo q̃ cum
 nostra cognitio intellectiva a cognitiōe incipiat sensitiua: oportet
 intelligentē speculari fantasmata in ipsa prima sciētie adepti-
 one atq; inuentione. **N**on autē cum in se habuerit sp̃m̃ intelli-
 gibile abstractā ac habitū scientialē: & ita capit ṽba illa **Alber-
 tus** & sui sequaces. **U**lricus et alij ponunt exempluz de eo qui
 vult ascendere tectū aut solarium qui indiget scala: cum autem
 venerit illic potest ibi sine scala operari. **S**ecūdo exponitur q̃ i-
 telligentem oportet zc. q̃ in om̃i actuali intellectione intueri fan-
 tasma sicq; exponit **Egidius Thomas** & alij. **D**ijs doctorib⁹
 comparatur impij mundani seculo isti per affectuz totaliter in-
 berentes. **I**n persona quorū **S**apiens vt cōcionator loquitur
 illud **Ecclesiastes iij.** **Q**uis nouit si spiritus filiorū **A**dā ascen-
 dat sursum? **G**lo. nicola. tanq̃ immortalis. **Q.** d. valde pauci.
Et spiritus iumentorū descendat deorsuz. **E**t idē **S**apientie
 ij. **D**ixerunt impij cogitātes apud se non recte zc. licet em̃ in p̃-
 mis principijs non sit error: tamē in deductione cōclusionuz ex
 illis cōtingit errare. quādo minor p̃positio non sumit̃ recte sub
 maiore. **E**xiguū & cum tedio est tempus vite nostre / qz solum
 ponebāt isti vitā presentē que cito trāsit **I**deo subdit̃. **N**ō est
 refrigeriū in fine hōis **Q**uia negabāt post vitā istā p̃miū bo-
 ni operis. **E**t non est qui agnitus reuersus sit ab inferis. id est
 a mortuis. sed hoc patet falsum iij. **R**egū xvij. de filio mulieris
 sareptine ab **H**elya resuscitato. & de filio sunamiti ab **H**elisco

iiii. **Re. iiii.** et alijs pluribus in nouo testamento resuscitatis.
Ex nichilo nati sumus scz materia corporis ex nichilo fuit pro-
 ducta in prima rerū creatione: et anima infundit per creationez
 et post hoc erimus tanq̄ non fuerimus. hoc ergo non sequitur.
 nam anima hōis immortalis est/ supposito tamē influxu gene-
 rali ipsius dei sine quo nulla res potest esse in hijs et similib⁹ di-
 ctis: sequit̄ effectus impiorū erroris. **Nā** si de hōie nichil ex-
 pectet nec manet post mortem premiū bonorū vel pena maloz
 non restat nisi homines sine freno currant ad cupiscibilia mū-
 di et delectabilia carnis. **Sequitur** ergo in textu **Venite** ergo
 et fruamur bonis. glō. p̄stitūdo ibi finē nostrū **Et** utamur cre-
 atura tanq̄ in iuuentute. vbi multi erronei effectus sequunt̄ in
 textu. **Secundū latus.** ¶ **Sc̄da** opinio est illorū qui di-
 cunt aiām esse aliquid spūale: sed dicūt eā simul mori cuz corpe.
De quorū numero principalis dicebat **Lucreci⁹: Juxta La-**
ctantiū libro prefato. **Rō** eorū sumit̄ qz cum aiā nascit̄ cuz cor-
 pore necesse est qz cū corpore intereat. dicebantqz eam animam
 humanā nō esse vere ac formalit̄ intellectiua ex sua natura: nec
 vllam organicam vim habere ymmo supremā vim eius cogniti-
 uam esse intellectum passiū. id est potentiā cognitiua aut yma-
 ginatiua sc̄m nonnullos nec esse intellectiua nisi per quādam
 irradiationem luminis intelligente sup̄ intellectū passiū et e-
 ius fantasmatā. **Huius** autē erroris princeps fuit ille dānatissi-
 mus **Auerrois** qui tot blasphemias cōtra christū christianā-
 qz fidē euomuit. **Est** nāqz opinio illorū stultissima p̄tra experi-
 entiam naturalē ac certā cuz vnusquisqz in se certissē ex p̄iat se
 vere ad libitū itelligere vliter et abstracte p̄teplari quoqz in ma-
 terialia eīna et diuina ip̄m simplicissimū deū rātoqz limpidi⁹ ac
 profundius speculari quāto plus a materialibus et sensibilib⁹
 rebus abstraxerit se. **Ergo** in seipso habet formale principium
 ac potentiā productiua actū horū. **Cum** hī actus circa mate-
 rialia simplicissima ac diuina versentur obiecta: **Certissimum**
 est qz vis productiua eorum in qua subiectiue cōsistant sit pro-
 prius immaterialis. **Similiter** species seu forme intelligibiles p̄
 quas exercentur que rēp̄sentāt illa obiecta necessario ī materia

les & ab appetitijs immaterialis sunt immunes id esse non queit
 in organica vlla potetia. Preterea cum act^o isti sint actiões im-
 manetes in suo subiecto realit^r permanetes & ipsuz formalit^r de/
 nominates. Non poterit hō ab eis denominari intelligēs & cō-
 templās nisi vere/realit^r/subiectiue/formalit^r existāt in homine/
 in aiā rōnali/in potetia ei^o intellectuali. Si vero non sic & in in-
 telligētia separata quous per influentiā applicata realit^r formalit^r
 qz consistāt: nullo mō per act^o illos ipse hō intelligit sed intelligit
 tm. **Ampli^o** Si sup^ama vis & perfectio hōis esset intellect^o pas-
 sions non intellectiua & pprie rōnalis potetia hō bestia cēt et
 non rational^r intellectualqz creatura: & spēm sortiret nō ab eēn-
 riali intrinseca pprietate & perfectione sed ab extrinseca si rōna-
 le ponat eū in specie qz sicut arguit **Albert^o** nulli uenit creatu-
 re neqz in celo neqz in tra. **Istā** disputationē doc. sanc. in sūma
 ptra gen. li. ij. & sup ij. sentētiarū. atqz in prima pte sue sūme. spe-
 cialiter quoqz in tractatu suo ptra vnitatē intelligētis **Albertus/**
Egidius & ceteri xpiani phi in diuersis tractatib^o efficacit^r pro-
 sequunt^r. **Terciu^o latus.** **I**ntercio & q̄rto laterib^o de
 pingunt^r opiniones vere. quarū prima in scio latere est phoruz
 gentiliū. primo p phiam platonis iij. thimel. ca. iij. vbi int mul-
 ta erronea que ibi de aiā dicit humana hoc verū inserit qz aiā ē
 immortalis: & scōm qz passiones vicerit vel ab eis dē victa fuerit
 premabit^r vel puniet^r post mortē **I**n libro sedronis rōnes ad-
 ducit ad immortalitatē aiē pprobando qz. vbi plane dicit qz sup-
 uemente nece in hominē quod mortale est ipsi^o defungit^r. **Q**uō
 vero imortale integrū non uenit alicui mentē hōi. vbi etiā po-
 nit qz qñ homines defungunt^r: ducunt^r in chaos: & qui scē degu-
 erunt premiant^r. qui vero iuste puniunt^r. ymmo hoc ait. **Q**ui
 ri iustū est intelligere qmquidē aiā immortal^r sollicitudine ind-
 get/non p isto tpe solū in quo utiqz vocam^o viuere: verū p vni-
 uerso. **S**i enim mors esset vniuersi liberatio: certe male moriē-
 tibus a corpore parit^r liberās & ab ipsoz malicia cum aiā nūc sa-
 ne quoniā imortal^r apparet esse: nulla pfecto erit ipsi^o alia fuga
 malorū neqz saluatio q̄ vt optima atqz prudentissima fiat. **E**t
 infra dicit: malorū aiās ingressuras rarrarū vnde nunq̄ egredi

Quarta

entur. Secūdo hoc idē patet per pictagorā vt recitat **Quidi**
rv. merbamorphoseos. vbi dicit **Monte** carent anime sempg
 priore relicta **Sic** demonis domib⁹ viuūt habitantq; recepte.
Sed melius dicit pictagoras in versib⁹ aureis sicut allegat cal
 cideus in 2mo thimei platonis **Corpore** deposito cum liber
 ad ethera perges **Euades** hominē factus deus etheris alti.
Ite **Hermes** termogestus ad asclepiū. **Asclepi** omnis būa
 na natura immortal' est sed non vniformi cūcte sed alie alio mo
 re. & ibi infra plura dicit de eodē. **Ad idē** **Aristotiles** vj. de aiā
 libus **Intellect⁹** solus est ab extrinseco & solus habet esse diui
 num. **Ite** ij. de aiā vbi dicit q; aiā intellectiua est alterū gen⁹ a
 nime a vegetatiua & sensitiua: & q; ipsam solā ptinget separari a
 corpore sicut perpetū a corruptibili. **Et** **Wilhelm⁹** parisiensis
 protestat libro suo de diuina rethorica **Aristotile** orādo dixit
 se **Huic** te inueni o causa causarū: fac me tibi acceptū **Ite** **Se**
neca in eplā lxxj. **Adors** quam pertimescim⁹ & recusam⁹ inferi
 mit: vita non eripit: veniet iterū que nos in lucē reponet dies.
Ad idē **Naleri⁹** **maximus** **Salustius** zc. **Rō** eorū q; cuz cor
 pora celestia sint ppetua: ergo multo magis aiā rōnalis q̄ est eis
 perfectior. **Tum**: quia in corpore turpi quādoq; est pulcior a
 nima: vt pz in semib⁹. **Tum** quia aiā non senescit: q; si cecus capi
 at oculū vt iuuenis videbit vtiq; vt iuuenis: pmo de aiā. **Tūq;**
 quia naturale desiderū tunc esset frustra: qd̄ dicere non eēt rō
 ni psonū. **Quartū** latus. **In** quarto latere depingitur
 quarta opinio que est doctorū catholicorū: qui ita diffiniūt ani
 mam. **Animā** est spūalis substātia & rōnal' ad viuificādum cor
 pus humanū ex nichilo creata. **Isti** hnt vestes deauratos: **Et**
 isti probāt multiplici lumine fidei animā rōnalē esse imortalē:
 vt patet per **Brego^m** iij. dial. iij. c. **Tres** inquit vitales spirit⁹
 creauit omnipotes deus: vnū qui carne non tegit: aliu; qui car
 ne tegit sed non in carne morit. terciū qui carne tegit & cum car
 ne morit. primus est anzeozū. secund⁹ est hominū. tercius bru
 torū aiālium. homo sicut itaq; in medio creatus est vt eēt inferi
 or angelo/superior iumēto: ita p̄mune habet aliqd̄ cū summo: a
 liquid cū infimo. **Immortalitātē**. s. spirit⁹ cum angelo: mortali

tatem vero carnis cum iunéto: quousq; z ipsaz mortalitatē car-
nis gloria resurrectionis absorbeat: z inherēdo spūi caro seruetur
imperpetuū: quia z ipse spūs inherēdo seruat in deuz: que
tamē caro nec in reprobis inter supplicia perfecte deficit: quia
semper deficiendo subsistit. z qui spū z carne peccauerūt: semp
eēntialiter viuētes z carne z spū sine fine moriant. hec **Grego-
rius.** **Et ex Thoma** tra gen. duplex sumit via. pma ex pte ipi
us aie. secūda ex parte dei. **Ex parte aie** vt arguit **Gregorius.**
Sācti utiq; nunq; vitā desperissent nisi sciissent aiām in futu-
ro cum deo viuere post mortē. prompta ergo volūtas quaz tūc
habuerūt oñdit aiām viuere post mortē. **Et hoc est quod dicit**
Gregori⁹ iij. dial. **Nunq̄d** scī aplī z martyres xpī pntēz vitā
despicerēt: si in morte carnis aiās ponerēt: z nisi certiore anima-
rum vitā subsequi scirēt. **Tu** ergo ipē inquis q; vitā aie in corpo-
re manentis ex motibus corporis agnoscis. **Et ecce** hij qui ani-
mas in morte posuerunt: atq; animarū vitā post mortēz carnis
esse crediderūt/continuis miraculis coruscāt: mortui suscitant:
z. **Pensa** igitur eorū anime qualiter viuūt illic vbi viuūt/ quo-
rum hic z mortua corpora in tot miraculis viuunt. **Si** igitur vi-
tam anime manētis in corpore deprehēdis ex motu mēbrorum
cur non perpēdis vitā anime post corpus per ossa mortua in vir-
tute miraculorum. hec **Gregori⁹.** ¶ **Fortē** posset replicari. ista
sunt miracula corporis mortui nō anime viuētis. **Solu⁹.** Quia
corpus sibi ipsi non potest pferre vitā quia mortuū quō dare po-
test alteri vitam. **Secūda** via q̄ sumitur ex parte ipsius dei ē tri-
plex. **Primo** ex sua bonitate. **Cum** deus sit bonus singularitē
maxime tamē bonus est amicis suis: sed amicorū proprie est cō-
uiuere. v. **Ethicorū.** **Et** amic⁹ saluat vitaz amici. **Si** potest er-
go deus pferat amicis suis immortalitatē. i. ad **Corinth. xv.** **Si**
in hac vita tm̄ sperātes sum⁹ essemus miserabiliores omnibus.
Secūda ex sua eqtate. **Iusticia** em̄ dei requirit q̄ omnib⁹ scū-
dum merita z demerita reddatur: sed hoc non fit in hac vita in
qua mali p̄munit letant z iusti puniunt. ergo hoc necesse est fie-
ri in futuro. **Tercio** patet ex vna veritate quia deus nulluz sal-
lit. **Dñs.** **Et** que procedūt de labijs meis non faciaz irrita: **Sz**

Quarta

bonis premia malis supplicia promisit eterna: ergo ita fiet. **Et**
Volcor super li. sapiētie dicit. **Cum** quidā disputaret de imor-
talitate anime arguit sic **Uel** anima est mortalis vel immortal.
Si est mortalis nullū incōmodum infligitur illis qui credūt eā
esse immortalē. **Si** vero est immortalis et credis eā mortale ha-
bebis penā: et sic denicit illū. **Ex** hijs inquit p̄ceptor tenem⁹
firmiter q̄ anima est immortalis. **Et** est separatio anime a cor-
pore descriptio mortis. **Nec** siquidē anima sc̄dm **Augustinū** in
de spū et aiā/creata est ad dei ymaginē: primo quidē sicut de⁹ v/
nus ubiq; semper totus: est omnia viuificās/mouens/et guber-
nans. **Nam** sc̄dm **Apostolū** **In** eo viuim⁹/mouemur et sum⁹.
Actuz xiiij. **Sic** anima in suo corpore ubiq; tota viget: viuifi-
cans illud: mouēs et gubernans: nec enim in maioribus mēbris
maior: et in minoribus mēbris minor: sed in minimis tota: et ma-
rimis tota. sic infusa corpori vt non per mēbrorū partes partib⁹
sic diuisa. nam in quolibet loco corporis si percutitur tota dolet
et sic condita est ad ymaginē sancte trinitatis: que est in patre fi-
lio et spiritu sancto. et licet vna sit anima: tres tamē vires habet
in se: scz intellectū/volūratem/et memoriā. **Ad** horū cōsiderati-
onem nos ammonet seraphicus sanctus. in de quatuor exercit i
is: dicens **Considera** anima nature tue excellentiā/ quō te fece-
rit ad ymaginē et similitudinē suam zc. quō te perpetuā/ dei ca-
pacem: atq; in eo solo quietabilē/ creauerit. **In** hac quidez ani-
me nobilitate omnes cōueniūt. **Ut** nāq; **Boetius** metro vj. i/
cij de consola. **Omne** hominū genus in terris simili surgit ab or-
tu. **Et** sc̄dm animā. vnus rerū pater est: vnus qui cūctia mini-
strat sic gubernādo. **Quid** ergo genus et proanos strepitū si p̄-
mordia vestra auctor: eq; deum specteris nullus degener exstat
ni vicijs peiora sonens propriū deserat ortum: scz deū a quo p̄-
cessit. **Sed** dubitat an ne anima rōnalis videri possit? **Re-**
sponder **Grego: ius** iij. dialogorū **Natura** quippe anime in-
uisibilis est atq; ita a corpore inuisibiliter egreditur: sicut in cor-
pore inuisibiliter manet. **Et** infra. **Quia** vero esse nō dubitas
creantem/et regentem/implem et circūplectētem transcendē-
tem et sustinentē: incircūscriptum/atq; inuisibilem deum. ita

dubitare non debes hunc inuisibilia obsequia habere: **D**ebet quippe ea que ministrat ad eius similitudinem tendere cui ministrat. vt que inuisibili seruiunt esse inuisibilia non dubitentur. becaur que esse credim⁹ nisi scōs angelos z spūs iustorum.

Sciendū itaqz qz tribus modis aiā potest videri. **P**riō mēte: sed tñ pulcritudo aiē sine speciali dono non potest videri: nec eius dispositio. **L**egit em̄ in vita **K**atherine senēsis **Q**z in ciuitate senēsi fuit soroz de pnia facti dnici: bec instigāti hūani generis inimico: tantū odiū cordiale erga hanc **K**atherinā scām cōceperat: qz non solū graue ei erat ad videndū: sed nec nomen ei⁹ absqz cordis perturbatione poterat audire: sed z ei secretez publice detrahebat: vnde misericors de⁹ verbis non mollificadā percussione statuit sanandā: sed odiū procdolor cōceptū plura ostēdit infirmā q̄ sana. **E**t cum vgo sacra verbis amorosis z acerbis obsequiosis cor ei⁹ nullatenus emollire posset: quin ipsam rabiose de domo expelli iubebat: z cum iam morti destitutis viribus appropinquaret: absqz ecclie sacramētis: mox vgo sacra in suo cubiculo se clausit sollicitatqz sue spōse aures: miratur simul z p̄dolēt cūcti: vidētes eā tam diu in extremis laborātem. **S**ed vgo sacra toto isto tēpore orōnem suā p̄tinuauit: dicens. luce sua emissa desuper misericordit̄ illustret animā illā agonizantē z prestet p̄uerti ad salutē. **Q**z vgo spū reuelante discens: mox ad domū ei⁹ accessit. **Q**uam infirma signis reuerentialibus z amicabilib⁹ recepit: z culpā nutib⁹ z signis cōsistens: perceptisqz ecclie sacramētis: cum magna cordis p̄ritiōe migravit a corpe. **P**ost cui⁹ trāsitum sponse sue ostēdit illā animā: dicens saluatā z in tāto decore: qz vt ipsa suo p̄fessozi cōfessa ē: nullis vocabulis illa exprimi posset pulcritudo: cum tñ nondū essz glia beate visionis induta: sed tñ pulcritudinē quā ex creatiōe baptismi grā p̄secuta fuerat ostēdebat. **C**ui dn̄s: ecce dulcissimā filia per te recupaui animā istā iam perditā: nunqd̄ non videtibi speciosa z pulcra: quis non subiret omnē laborez pro lucro creature tam decore? **S**i ego qui sūma sum pulcritudo: ita p̄bi locaptus fui de pulcritudine aiārum qz ad terras descendere z sāgninē propriū effundere volui: quātomaḡ debet alter p̄ altero

Quarta

laborare: vt non perdatur creatura tam speciosa. Tandē virgo
 sacra inquit cōfessori **O** pater mi si vidisses pulcritudinē aīe rō/
 nalis: non dubito q̄ si eēt possibile cēties subires mortē corpore
 am pro anime vnius saluatione. **E**t huic p̄cordat illud qd̄ dixit
Olibrius **M**argarete. **M**iserere nunc pulcritudini tue et vi-
 ue. **C**ui illa. **M**iserere: nunc pulcritudini anime mee: ne p̄bas
 decorem ymaginis diuine. **P**reterea sciendū q̄ anima ha-
 bet vnū nitorez et decorem ex refulgētia luminis naturalis. s. ra-
 tionis. per quam dirigit in suis actibus. **A**liū nitorez habet ex
 refulgētia diuini luminis. s. sapiētie et gratie. per quaz perficit
 ad bene agendū. **S**z procholor maculat ex p̄tactu rei turpis/
 sicut si quis magne auctoritatis difformi et indecēti indueretur
 sicut si quis p̄sequens penā causat induētī eā. **S**ic aiā reb⁹ vi-
 bilitatib⁹ applicata per inordinatā adhesionē contra lumē ratiōis
 et diuine legis deturpat. **S**ecundo potest videri in suo effectu
 oculo corporali: non tamē in se. sicut videm⁹ differentiā hōis vi-
 ui et mortui. **T**ercio velut in signo vel in corpe assumpto. angeli
 em̄ q̄nqz assumūt corpora quib⁹ vniunt sicut motor mobili **S**ic
 deo disponēte aiā q̄nqz videt. sicut **B**ndict⁹ vidit aiām sororis
 in specie colūbe: animāqz beati **G**ermani in globo igneo. **R**e-
 fert em̄ **G**regori⁹ iiii. dyalogoz de quodā patre nōie spes/ quē
 om̄ps deus cecitate filialit⁹ xl. annis percussit: qui plenus conu-
 bus bonis p̄sciens mortē visu restituit⁹: atqz fratribus conuo-
 catis astirit in medio/ sumens sacramentū dñici corporis et san-
 guinis. moxqz cum eis mysticos psalmozū cantus exorsus est: q̄
 illis psallentibus orationi intentus animā reddidit. **O**mnes ve-
 ro fratres qui aderāt ex ore eius exisse colūbas viderūt: q̄ mox
 aperto oratorij tecto egressa: aspicientib⁹ fratribus penetravit
 celum. **N**on autē est intelligendū q̄ aiā sit talis figure vel mate-
 rie: sed q̄ ex illa specie deus notificaret: aut q̄ seruētī mente per
 globū: aut simplici corde per columbā videntib⁹ deo seruissz il-
 le sanct⁹. **D**icit nāqz **G**regori⁹ vbi s̄. **C**uius idcirco animā in
 columbe specie apparuisse credendum est: vt omnipotens de-
 us ex hac ipsa specie ostenderet eis: vir ille q̄ simplici corde ser-
 uisset.

¶ Quinta Cella.

Dispositio quinte cellule hec est. discipul^o ho-
die a preceptore suo in quintaz intro ducit cel-
lam. In cuius primo latere tota terra velut sil-
ua vel stabulū depicta erat: in qua non erāt ni-
si aiālia mortalia. In ei^o tñ pre orientali mons
erat pulcerrim^o & altissimus/ ad instar fructu-

osissimi orti atq; pulcerrimi: super quem deus hominē creatuz
immisit atq; instituit. In secundo latere homo sic ibidē consti-
tutus deābulauit: post paululū vero dormiuit. & ipso dormien-
te facta est mulier ex ei^o latere: quos ambos creatos decepit ser-
pens: inducēs ad p̄cepti trāsgressiōnē. In t̄cio latere post p̄di-
ctam trāsgressiōnē erubescētes: folijs verēda cooperiebant: & a
quodā gladiū v̄fatilē habentē extrusi: misere viuebāt. In quar-
to latere tandē ad locū formationis. Ad venientes: inuenerati
morte defecerunt. Cui discipulus. Cur hec prima hystoria ge-
nesis conspicit^r? Tunc magister ita respōdit. Hec pictura mor-
tis naturalis designat causam atq; originē. Primū latus

¶ Pictura itaq; primi lateris designat totū mundū: stabulum
vel silua depntatū aiālibus irrationalibus. S; mons iste signi-
ficat paradīsum terrestrē: qui locus homini deputatus fuit āre
lapsū. Extra quem paradīsum deus hominē creauit. Quia
summa bonitas volēs bonū suū p̄municare alijs/ fecit creaturaz
rōnalem: que summū bonū intelligeret: intelligendo amaret: a-
mando possideret: possidēdo beata esset. Fecit autē deus pri-
mum hominē formādo corpus ei^o: per misterinz angeloz. de li-
mo t̄re: in agro damasceno. & inspirauit in faciē ei^o spiraculuz vi-
te. i. aiām creauit: quā corpi factō vniuit. hic creat^o fuit rōne sa-
piens: vita innocēs: dñio potēs. In p̄ma sui institutiōe datum
fuerat diuinit^o quoddā sup̄naturale donū qđ non recepit vt sin-
gularis p̄sona: s; quoddā principiū toti^o huāne nature. vt scz ab
eo diriuaret in posteros. ita q; sui cōditione

erat {
impassibilis
tranquillus
immortalis

¶ Unde de prima cōditione scz impass/
sibilitate dicit magister sentent. xix. dis.
secūdi allegādo Ysidorū. Si homo in

Quinta

paradiso viueret: nec ignis eum ureret: nec aqua mergeret: nec
 aeris absentia suffocaret: nec omnia que nocent mortalibus im-
 pedirent. vnde et **Aug^o xiiij. libro de ciuitate dei. ca. xxvj.** **Nu-**
llus internus morbus/ nullus ictus metuebat extrinsecus. Sū-
ma in corpore sanitas erat: in animo tota tranquillitas. Et q̄-
nis nulla dos corporis gloriosi cōpetere poterat: corpori nō glo-
rioso: corpus vero primorū parentū non erat gloriosum: qz cor-
pus efficitur gloriosum per redūdantiam anime beate: et anima
parentum primorū non erat gloriosa: et impassibilitas s^m theo-
logos xlix. dis. q̄rti. Dos est glorificatorz corporum ergo x̄. Tū
impassibilitas s^m scotū dis. xix. secūdi libri sumit duplicif. p̄ma
**pruans potētiā et actū patiēdi: et hec dos est corporū glori-
 catorum que nec patiunt nec pati possunt. et hec non fuit in pri-**
mis parentibus. Quedam vero est impassibilitas que pruat
actum et non potētiā: et hec non est dos. ista fuit in hominib^o
conditis: quoniā licet possent pati: tamen q̄diu diuinū seruasi-
sent imperiū/ nunq̄ passi fuissent. partim scdm sanctū Thomaz
per propriā rationē per quam poterat vitare nocūa: partim p
diuinam prouidētiam que sic ipsum tuebatur vt nichil ei occur-
reret ex improviso a quo lederet. Actus ergo cuiuscūqz agētis
contrarij in corpus hominis fuisset impeditus/ ne illud lederet
a potētia dei. Ipsa equidez potētia suspendit vim ignis vt nō
offenderet tres pueros in camino Danielis iij. Et gnetē in mar-
tyrio. Iohannem in dolio: qui omnes illesi abierunt. ¶ Se-
cundo de tranquillitate. viuebat enim in quiete absqz aliquo pe-
nali labore. Non erat enim opus fodere terram: serere cāpos:
plantare vineas: edificare domos: et similia. cui dñes alie crea-
ture inferiores obediebāt. Et q̄uis dicat Genesis ij. Qz de^o
posuit eum in paradiso voluptatis vt operaret/ ergo ad laborē:
R̄ndit Aug^o sup Gen. qz operatio illa non laboriosa/ nō tedi-
osa/ sed solaciofa et delectabilis erat. qualis nūc esse solet in hijs
qui plantulas quasdam irrigant: aut flores colligunt. ¶ Ter-
cia conditio vite hominis fuit immortalitatis: erat enim absolu-
tus homo ab obligatione mortis: cuius anima indissolubliter
corpori inbesisset atqz inesset. ¶ Hinc Aug^o in questionib^o noni

z veteris testamēti **D**eus inquit hominē fecit vt q̄dū nō pec-
 caret immortalitate vigeret. **S**i autē diceret quō poterat corp⁹
 illud ex elemētis contrarijs positū indissolubile pmanere: cū cō-
 positū ex contrarijs naturaliter sit dissolubile: quia s̄m **A**uicē-
 nam **C**ontraria semper appetūt ire in regiones contrarias. **R**e-
 spondet scūs **T**homas in prima pte q. xcviij. **Q**uod aliquid potest
 esse incorruptibile tripliciter. vno mō ex pte materie: eo scz q nō
 habet materiā/sicut angel⁹. vel habet materiā que nō est in po-
 tentia nisi ad vnā formam: sicut corpus celeste. et hoc dicitur
 incorruptibile scdm naturā. **A**lio mō dicit aliquid incorrupti-
 bile ex parte forme: quia scz rei corporali inheret aliqua dispo-
 sitio per quā totalit̄ a corruptione phibet. z hoc dicit incorru-
 ptibile scdm gloriā. quia vt dicit **A**ug⁹ in eplā ad **D**ioscorum.
Tam potenti natura fecit deus animā: vt eius beatitudine re-
 dundet in corpus plenitudo sanitatis/z incorruptionis vigor.
Tercio mō dicit aliquid incorruptibile ex parte cause efficiend
 z hoc modo in statu innocētie fuisset incorruptibil' hō z imorta-
 lis. quia s̄m **A**ugustinū in de q̄stionib⁹ noui z veteri testamēti.
Immortalis illa erat s̄m vim quādam supnaturalē in aīa residē-
 tem: non autē per aliquā dispōnem corp⁹ inherētē: ita q mors z
 corruptio homini nō nocuisset: qz de⁹ ita statuerat. siebat ordo
 iusticie: vt sicut anima dñō suo: ita corpus ei obediret. dicit **A**u-
 gustinus in li. de bap. par. **H**ic homo factus extra paradisu: z
 in eo positus. qz s̄m doct. sc̄m **L**ocus ille cōpetebat incorruptio-
 ni: quam habuit homo in statu innocētie. **I**ncorruptio autē il-
 la non erat homini ex sua natura: sed ex supnaturali dono. vt ez
 go hoc imputaret gratie dei/z non hūane nature: de⁹ hominē
 extra paradisu fecit: z postea ipsum in paradiso posuit: vt ha-
 bitaret ibi toto tpe aiālis vite: post quā adeptur⁹ spūalē vitam
 transferendus esset in celū. **H**ic locus paradisi terrestris p̄mē-
 datur a tribus precipue: quia maxime temperat̄ie locus: nulle/
 qz tempestates ibi: dueqz sunt ibi hyemes/due estates. **S**ecun-
 do est arboribus optimis replet⁹: florib⁹ z herbis pulcerrim⁹:
 s̄m **D**amascenū. nullū quoqz animalū ibi fuit. **T**ercio flui⁹ ibi
 erat pulcerrim⁹: de quo q̄tuor fluij emanauerūt. **H**ic hō po-

Quinta

situs est vt custodiret illum: scz ne perderet p peccatū. **Secundum** latus. **In** secūdo latere habet quō homo creat^r et in eo positus diluculo. i. mane obdormiuit non quidez scōmali quos realit: sed dispōne diuina. nam dicit **Immisit** dñs soporem in adā. **Sed** querit quare de^o femina creauerat dormiente Adā. **Rūder** 6^m magultrū sentē. dif. xviii. secūdi libri. priō vt vir non sentiret dolore in costē subtractiōe. secūdo vt de^o suā potentiā oñderet: cum lat^o hōis dormiētis apuit: et ipsum a soporis quiete non suscitauit. tercio vt pfluxio sacramentoz de latere xpi prefiguraret. **Dec** igit^r de sola costā Adē sine alicuius materie additione formata: et multiplicata vltute diuina: ad totius mulieris formationē euasit. sicut factū fuit de quinqz partibus multiplicatis: ad saturationē multozū: dat^r ei in sociāz: et formata fuit in paradiso in quo erat triplex gen^o lignoz. quoddam ad sustentationē vite per nutrimentū. quoddā ad pbatōnem obediētie: sicut lignū sciētie boni et mali. quoddā ad immortalitatem. **De** hīs a deo datū fuit duplex preceptū: primū affirmatiuū. **Gen** ij. **Ex** omni ligno paradisi comedē. secunduz negatiuū. **De** ligno ar sciētie ne comedas. **In**uidēs ergo d yabulus felicitati primi hōis: in specie serpentis mulierē tanq^m fragiliorem aggredif. **Quaz** cum dubitante in respōsione cernerz: fortius institat: et vincēs eā etiā virū illa mediāte deiecit: et cōtra preceptū negatiuū fecerūt. **Quib^o** dictū erat quocunqz die ex eo comederitis morte moriemini. i. morti obligati eritis: vel incurretis mortis reatū. **In** quib^o peccauerūt et penāz ad posteros miserūt. **Sed** dubitat^r hic vtrū gula erat principale vicium primozū parentū. **Respondet** 6^m **Thomā** ij. scrip. dif. xxij. ar. i. **Q** fuit supbia: quia inobediētia et pempt^o pcepti superioris ex supbia causat^r: sed homo fuit inobediēs pcepto. ergo x. vnde **Aug^o** ad **Drosiū**: homo elat^o supbia suasioi serpentis obediens: precepta dei pceptit. **Pro** quo sciēdū q^d bonitas et dulcedo fruct^o non fuit motiū primū ad peccanduz: sed suasio serpentis. dicentis **A**perient oculi vestri et eritis sicut dii. et iō primū peccatū eozū erat supbia: et postea gula idē diriuata. **Cuius** supbia fuit in hoc q^d inordinate appetijt similitudinē dei: quā

tum ab scientiā boni et mali principalit. scōo vero appetijt similitudinē quātum ad potentiā. vt scz v̄tute pprie nature operare tur ad beatitudinē p̄sequendā. ¶ **D**ubitat hic q̄re pctm̄ primi parentis fuit remediabile: nō at pctm̄ āgeli: **R**nt **A**bōs iij scrip. dif. j. arti. ij. **E**o p̄mo q̄ hō peccauit alio suggerere: nō at angel⁹ scōo qz oēs illi ad quos corruptio peccati primi hōis deuenire debebat/ nondū crāt in actu: sed in v̄tute tm̄. **E**t iō nō decebat rōne diuine iusticie/ vt prius q̄ essent vltimā dānatione z recipere. sicut omnes angeli actu existentes: proprio arbitrio peccauerunt. **T**ercio rōne diuine misericordie: qz tota humana natura lapsa erat in vno peccāte/ non aut̄ tota natura angelica. et iō magis indecēs erat vt hūana natura tota relinqueret̄ sub dānatione/ q̄ de natura angelica que non tota corruerat. **H**oc p̄ terea peccatū primorū parentū simplicit̄ non fuit grau⁹ peccatū alijs peccatis hūanis/ sed scōm q̄d. sic p̄z. **N**am h̄m̄ peccati speciem peccatū eorū non fuit grauius alijs peccatis hūanis. qz maior̄ superbia est qua deus negat̄ vel blasphemat̄: q̄ ea qua quis inordinate appetit similitudinē dei. qualis fuit peccatū primorum parentū. sed scōm conditionē personarū peccatūz: peccatum illud habuit maximā grauitatē propter p̄fectionē status ipsorum. **E**rant enim in summo aut̄ perfectissimo statu: et ideo scōm **T**homā grauissime peccauerūt **T**erciu lat⁹ ¶ **I**n scio latere trāsgressionē p̄siderātes verēda tegebāt/ et extrusi exulabāt. **P**ro quo sciendū q̄ pene primis parētib⁹ pp̄ trāsgressionem inflite sunt. vñ vna notat̄ in huius celle tercio latere: q̄ dicit̄ residentie exclusio. ¶ **S**ed cuz paradysus terrestris sit locus peccato perpetrato/ inaccessibleis: **E**t primi parētes tā breuiter in eodem fuerūt/ cur secūdo die deus eū creauit? **R**espōdetur q̄ seruit hōi ad documentū: p̄uis non ad vsuz. **P**riō recognoscens se tali loco priuatū: et in hūc tetrū carcerē atqz lacrimarū vallē: ad quā de hoc loco oēs miserie fluxerūt de trusum: se humiliet. **S**ecūdo dum per ea que corporaliter in illo paradiso sunt. s. iocūda et delitiosa: instruitur de hijs que p̄tinent ad paradysum celestem. **C**orporaliter vero non est homini p̄cessus ad hunc paradysum terrestrē/ qñ vult. quia ibi cherubinz

gladius versatilis ad custodiã ligni vite posita sunt. vt dicit **Ben**
 iij. vbi nõ ad lram q̄ locus paradisi est inaccessibil' propi' vehe-
 mentiam estus in locis intermedijs / ex propinquitate solis. et
 hoc signatur per flãm eum gladiũ / qui versatilis dicit' propi' pro-
 prietatem motus circularis / huiusmodi estus causantis. Et fit
 per cherubin: quia vt dicit **Aug**º xi. sup **Ben** ad lram. per an-
 gelicũ ministeriũ credit' illic esse quedã ignea custodia. **Hã** mo-
 tus corporalis creature disponit ministerio aꝑgeloz. hec **Tho.**
 vbi s̄. in solu. q̄nti argum̄ti. **Quartũ** lat'. ¶ **In** q̄rto la-
 tere silis fact' est nobis mortal' **Adã** et **Eua** q̄ inueterari dese-
 cerunt. vbi nõtur alia pena / q̄ est vite p̄uatio / vel mortis incurio.
 Pro quo sciendũ q̄ aliq̄ pena seu defect' ex pctõ p̄sequit' duo-
 bus modis. vno mō per se. s. per modũ pene taxate a iudice. **A-**
 lio mō p̄ccatis. s. cū defect' p̄sequit' penã. sicut vbi grã **Aliquis**
 pro culpa sua excecatur. ecce pena taxata a iudice respectu tal' cul-
 pe. **Sz** q̄ cadit in via excecatus / ista pena sequitur per accidẽs
 ex prima pena. Sic a simili pena taxata pro pctõ primoz parẽ-
 tum / proportionabiliter respondẽs peccato fuit subtractio be-
 neficij / quo rectitudo et humane nature integritas cõseruabat'
 Defectus at̄ consequẽs subtractionẽ diuini bñficij / fuit mors.
 et alie penalitates p̄ntis vite. hec **Tho.** i. q̄. lxxxiii. arti. p̄mo
 circa solu. q̄nti argum̄ti. ¶ **Sz** dubitat' quis sit actor mortis.
 Respondet' q̄ mors p̄t duplici' p̄siderari. Vno modo scõm q̄
 mors est quoddã malum humane nature / et sic mors non est a
 deo vt ab auctore. Ita dicit' **Sapientie** primo. **Deus** mortẽ
 non fecit. sed est quiddã defectus incidẽs ex culpa humana. **A-**
 lio modo mors potest p̄siderari scõm q̄ habet quandam ratio-
 nem boni. s. vt est quedã iusta pena: et sic est a deo. **Un̄** **Aug**º.
Deus inquit non est actor mortis / nisi inquantũ est pena. **Ibi**
 dem in solu. q̄nti arg. **Cur** etenim p̄ch dolor luim' et nos mor-
 tis penã q̄ actu non fuim' nec peccauimus? **Rõdet'** q̄ p̄ceptũ
 predictũ vt p̄fatũ est nõ erat datũ **Hoc** inquantũ hõĩ idiuino:
 s̄ inquantũ ip̄e erat p̄ncipiuz hũane nature. **Natura** em̄ hũana
 rō fuit in p̄mis p̄ntib' **Sicut** in semie v̄tuali' rō arbor. vicin' ḡ
 seminis diceret' etiã arboris. **Sicut** ergo flum̄us viciat' in sote

fructus in semine: panes decocti et infecti in pasta: ciuitas i bur/
 gimagistro et opidi rectoribus. sic posteritas in origine. q̄ quan
 do ad a peccauit tota natura corrupta. que corrupta non nisi fili
 os generat corruptos et mortales. Quod deplagens prophe
 ta ps xlviij. ait **N**o cum in honore eet non intellexit x̄. vbi san
 gitur triplex debec⁹ p̄tra honore homini datu in sua creatione
Primus honoz fuit. q̄ creat⁹ erat ad ymagine dei. 6^m mentem
 vel intellectū. vt dicit glō. **C**ontra qd dicit non intellexit. s. sua
 dignitate q̄ intellectu vigeret. vel non itellexit vnde cecidit/ vt
 doleat. et quo vadat vt timeat. **S**ecūdos honoz q̄ data ei po
 testas sup irrōnalia. cōtra quod dicit p̄parat⁹ est iumētis insipi
 entibus. glō. amissa rōne/ non intellexit. ideo p̄parat⁹ est iumē
 tis insipientibus. **T**ercius honoz q̄ ad similitudinē dei fact⁹ est
 in bonitate. quia in gratia fact⁹ fuit. p̄tra qd dicit similis factus
 est illis. s. vita non natura. **Q**uem vsū in eodē ps bis posuit.
 quia hui⁹ p̄sideratio dolorē super dolorē addit. vel bis repetit/
 vt attēti reddamur/ quid sum⁹ aut quo vadimus. **I**git bñ di
 citur ad **C**orintheos xij. peccatū in mundū per hominē intra
 uir: et sic apparet causa mortis p̄ma. **E**x huius igit historie cō
 sideratione reddimur vtilis ad bene monendū: peccataq; p̄e
 cauendum: **A**d

vitandā prauā societatem
 celandā peccati excusationē
 p̄siderandā dei seueritatez

De primo ait **A**mbro
 sius de pe. dif. ij. **A**dā cū
 inuent⁹ est sol⁹ non est p̄

uaricatus. quia mens eius adherebat deo. **S**ed recepta socie
 tate ene trāsgressa est mādatū. nā illa praua effecta ad inobedi
 entiam dei virū adduxit. sua suasione deuictū: non carnali cōcu
 piscētia que adhuc non vigebat/ sed quadā familiaritate amici
 cie. qua fit frequēter inter hōies vt offēdat de⁹/ ne cōtristetur
 amicus. **S**ecūdo est exēplū timēdi et cauēdi excusa: iones in
 peccatis. perpetrata em culpa deus misericors vocauit eos di
 cens **A**dā vbi es: vt p̄siteribus peccatū suū et accusantib⁹ indol
 geret/ **D**icit bñs **B**regori⁹ in moralib⁹ **S**ed quia hoc facere
 recusarunt: excusantes se alter in alterū culpā retorquētes: vir i
 mulierē/ mulier in serpentē/ ad extremū etiā deuz inculpare nisi

sunt. quia et sociam ipse dedit: et serpentē ipse creauit. ideo iusto
 dei iudicio factū est vt de paradiso eijcerent in mundū/cuz om-
 ni posteritate sua laboribus et crūnis repleti: vsqz ad verticem.
 De tercio homo ex huius cōsideratione multū inducitur ad ob-
 seruantiā mandatorū dei: et obedientiā cum timore. Si enī rui-
 ne in celo/ruine in paradiso: non pepercit deus. quid erit in ter-
 ra? Si angelus primus in tanta excellentia gratie sublimatus:
 Si primus homo in tanta virtute et perfectione decoratus: la-
 psus est: Quis quātecunqz sanctitatis existat: tāte audacie et
 temeritatis est: vt non timeat de lapsu suo. cum concept⁹ in pec-
 caris et natus sit: et cuncta cogitatio prona sit ad malū ab adole-
 scentia sua. Adam inquit scriptura exēpluz ab adolescētia mea
 Hec premeditando. *Dispone domui tue qz morieris tu et non*
vives.

Sexta Cella.

DEinde discipulus a preceptore suo in sextam
 cellam introducit: In qua vidit picturā de
 angelis/ qui sunt conseruatores vite nostre/ et
 mortis prolongatores. Ingressus itaqz vidit
 limpidissimum locū angelis subtilissimis ple-
 num: vbi iocūdissimā vitam ducebāt. viditqz
 et asperit illud bellum Michaelis cum dracone *Apocal. xij.* et
 suis. luciferūqz deuinci ab angelis bonis. In secundo latere vi-
 dit inferiores celos: mobiles scz orbes: quibus et elemētis/plan-
 tis/ inanimatis creaturis/ in super opidis/ ciuitatibus/ et regioni-
 bus/ se ingerebant angeli. In tercio latere iam angeli boni vnā
 patriam/ ciuitatē/ congregationē: atqz iam vnum hominē diuer-
 sis plagis affixerunt. In quarto latere varij homines iam na-
 ti iam procedentes in vita: iamqz vitam egrediētes: angelū vrū
 et plures habebāt custodientes. atqz nunc gaudētes/ nunc con-
 tristati videbantur angeli. Ex quibus inquit preceptor habes
 la teribus/ de angelis qui in ecclesia triūphanri ciues sunt et con-
 sores beatorū. in ecclesia dei ministri/ et custodes nostri: et mul-
 tipliciter in p̄muni et in particulari nos adiuuant. viuendo/ pro-
 grediendo/ et moriendo. *Primum latus.* In pri-
 mo inquit latere habes quō angeli creati sunt in illo preclarissi-

mo celo empyreo. **G**loriosus de^o in principio creauit celū z terre
ram. i. naturā angelicā pure spūalem. z naturā humanā terre
stem/ z corporeā sui capaces. **N**aturā uidelicet angelicā spūa
liter distinctā: in omnibus suis singularib⁹. in celo empyreo cre
auit. q. lxj. p^ome partis. **C**um em natura angelica presideat toti
nature corporee: pueniēs fuit vt in corpore sup^omo. i. celo empy
reo crearet. **U**n̄ **S**trabo sup illo vbo **B**eneb^o primo **I**n prin
cipio creauit de^o celū z terrā **C**elū inquit non visibile firmamē
tum hic scriptura appellat: s̄ empyreū. i. igneū vel intellectuale
non ab ardore/ sed a splēdore dictū. quod statim factū repletus
est angelis: qui s̄^o sanctū **T**homā in p^oma pte q. l. imaterial' sub
stantie in quadā maxima multitudine sunt oēm materialē mul
titudinē excedētes. z hoc est quod dicit **D**yonisi^o xiiij. c. celest.
ierar. multi sunt dei exercitus supernarū mentiu: infirmā z con
strictam excedētes nostrarū materialiu p̄mēsuratiōē. **C**ū igit
angeli sunt valō multi: vbi at multitudo ibi p̄fusio: nisi sit ibi or
do. **H**ocdo q̄a deo sapiētissimo sunt/ vtiq; ordinata sunt: scōm
Aplm ad **R**ōnos xij. **N**ec ergo collectio āgelozū distincta est
in triplice ierarchiā. z quelibet in tres ordines/ quos vocāt cho
ros **Q**uozū mirāda speciositas z perfectio p̄p̄e bēd̄ non pōt.
nam minimus angelus est perfectior s̄^o naturā quolibet homi
ne. z quilibet angelus addit vnū gradū perfectionis natural' su
per aliū immediate inferiorē. qz species rez sūt sicut numeri. vt
dicit p̄hs viij. metha. in quibus quilibet numer^o addit vnā vni
tatem super immediate precedentē. sicut ternari^o addit nume
rum vnū super binariū. **I**ta quilibet angelus cum sit alteri^o spe
ciei ab alio: addit maiorē perfectionis gradū naturalē. z sic etiā
maiorē gradum glorie. **C**uz igitur sint de infimo ordine ad mi
nus tot numero quot homines in mūdo: quia quilibet hz vnus
ad sui custodiā. sic erūt dicamus per vnū respectu mille milioēs
posterior gradus maioris perfectionis q̄ primus. z sic discurrere
per alios ordines supra positos. **C**ontēplare igit q̄ immensus
deus immense z innumerabiliter ab hoc numero benedicif/ ei
congratulādo qui creauit ipsos in gratia gratū faciēte: nō in be
atitudine perfecta glorie immortales: nisi morte culpe vel iebē

Sexta

ne relictī fuerunt in sua libertate: vt deus eos probaret. Quoz
quidā mox facti voluerunt superbi: vt lucifer cū suis. qui ter-
ciam partē secūz traxit. z sic maior pars permāsit in celo. **Mi-**
chael cum suis. **Uñ dicit Apocal' xxij.** Factum est preliū in ce-
lo: z pugnabat **Michael** cum dracone. z angeli eius scilicē bo-
ni. z draco z angeli eius scēz mali/cum illis. et non preualuerunt.
nec locus eorum amplius inuentus est in celo: z proicct^o est dra-
co ille zc. **Hoc** prelium factum est in celo empyreo: **In** princi-
pio creationis eozuz: quod bellum intelligitur contraria volun-
tas auersionis a deo: quo ad malos. z cōversionis ad deū: quo
ab bonos. vnde boni quasi victoriam habentes: quia non sunt
imitati malos/cōfirmati sunt. **Et** draco lucifer cum sequacibus
quasi deuicti/de celo ceciderunt. z hoc est prelium quod habet
in primo latere. **Secundum** latus. **In** secūdo la-
tere videntur celi siue orbes dirigi cum singulis creatis ab ange-
lis. **Pro** quo sciendū q̄ de p̄ma ierarchia/scēz cerubin/seraphin
z throni/nullius mittitur ad nos: sed semper sunt assistentes: et
non mittuntur: sed disponunt de mittendis. hij assistere dicun-
tur: quia immediate a deo accipiūt illuminationem, de secretis
diuinozū misteriozū. **Alij** quinqz ordines dicuntur ministra-
re: quia mittuntur de eis ad nos. et quia illuminationes de diui-
nis secretis circa nos agendis/ab assistentibus scilicet superiori-
bus angelis recipiunt: hinc est q̄ virtutes habent custodiam su-
per omnes creaturas corporeas/ que presunt elementis/ plan-
tis/ brutis/ zc. quelibet enīz species plante: quelibet species bru-
tozū/ habet vnum de virtutibus/ z hoc ne nobis noceant. z vt
conseruetur pro nobis. **In** cuius signū multa videntur fieri ali-
quando in elementis: aliquādo in aquis/ in terris/ in plantis/ et
huiusmodi. **Quāta** enim fecit deus pro hominis custodia: qui
bus insurgent ad deo regratandum. **In**super in omnib^o via-
rum aggressiōibus merito se cōmendaret/ post deū z beatam
virginem/ angelo suo videlicet z creaturarū presidentibus/ ne
nocumentū in vijs habeat. **In**super secundū aliquos archāge-
li custodiam habent ciuitatū principatus prouinciārum.
Tercium latus. **In** tercio latere quomō angeli nūc patri-

as nunc opida / nunc congregationes / vñū vel plures homines
 flagellant. **Ex** quo habes q̄ angeli habent magnā potestatem
 super homines flagellādi / puniendi / z malos z bonos. vñ vnus
 angelus vna nocte occidit clxxxv. milia de exercitu senacherib
 regis assiriorū vt in q̄rto **Regū** / qui obsederat iherusalēz: z re-
 gem eius **Ezechiā** virū sanctū: vt habet etiā **ysaie xxxvij.** **Si**
 militer angelus dñi occidit gladio pestis lxx. milia de pp̄lo Isra-
 bel / propter peccatū **Dauid** inanis glorie: gloriādo de multitu-
 dine populi. z propter peccatū populi ipsi: eo q̄ cōiurarat cuz
Absolone cōtra **Dauid.** ij. **Regū** vltio. **Gabriel** quoqz archā-
 gelus zachariā cui appares reuelauerat p̄ceptū baptiste: q̄ nō
 credidit / percussit mutitate. **Et** sicut materia elementaris eis
 subiecta est ad nutū quo ad motū localem: ideo angeli fecerunt
 pluire ignē z sulphur super zodomā et gomorrā. vt **Genes xix.**
Insuper percusserunt primogenita egipti. vt **Exodi xij.** z sic
 de alijs. **Quartum latus.** ¶ **In** quarto latere habes q̄li-
 ter vnusquisqz hominū propriū habet angelū / a quo custodit. s.
 infirmi ordinis. **Ideo** ait **Bernard⁹.** **O** quātam debet tibi re-
 ferre bec custodia reuerentiā: afferre deuotionē: cōferre fiduci-
 am. **Reuerentiā** pro presentia: fiduciā pro custodia: deuotionez
 pro beniuolentia. caute ergo ambula vbi sunt angeli. ¶ **Sed** si
 dicatur q̄ deus est custos hominū sc̄m **Job** / qui sufficientissi-
 mus per se: quid ergo opus est angelis quiquidez frustra fit per
 plura qđ fieri potest per pauciora. vt ait **phs.** **Dicendū** q̄ āgeli
 deputati sunt ex diuina prouidentia ad custodiā hominū: quia
 prouisor est deus ad miserandū q̄ ad puniendū. **Sed** deus ho-
 minibus dedit demones ad exercitiū / vt habetur **Epheseorū**
 vltimo **Non** est nobis colluctatio aduersus carnē z sanguinēz /
 z. ergo multo fortius angelos ad custodiendū. **Secūdo** cuz in-
 ter deū z homines media est natura angelica: z sc̄m legē sapiē-
 tie sue hoc est ordinatū / vt inferioribus per superiora prouideat:
 ideo ipsi angeli exequunt diuinā prouidētiam / circa salutez ho-
 minum: adiuuādo ad liberādū ab hijs que p̄cessum in finez im-
 pediant. z bec executio diuine p̄uidētie p̄ angelos de hōib⁹ vo-
 cat custodia angelorū **Et** sic pōt dici q̄ deus est p̄ncipal̄ custos

Sexta

dominum: apud quem sūma providētia residet / immediate gratiam infundēs et ad gloriā deducēs. mediate. s. p. angelū ad gratiam et gloriā disponēs. **Notandū** igit̄ 6^m doct. s. q. in h̄ statu vi-
re presentis hō constitutus est vt in via quadā: qua oportet tēde-
re ad patriā: in qua imminēt multa picula / ab interiori et exteri-
ori. Et sicut homini ambulāti per viā nō tutā dat custodia: ita
nobis decuit dari custodiā angelorū / vsq; quo veniam⁹ ad fini-
num patrie. Quis em̄ liberū arbitriū nostrū adiuet: non tamē
sufficit. quia infirmat̄ prop̄ multiplices passioēs aiē. nec etiam
lex naturalis vel diuina: qz in applicādo p̄ncipia iuris vniuersa
lia ad particularia: p̄tingit multiplici deficere. **Quādam** er-
go deus angel⁹ vt custodiāt te in omnib⁹ vijs tuis. vñ p̄mo hōi
dat⁹ fuit: qz iminebat ei periculū a dyabolo. b̄tē marie et alijs s̄c̄-
tis / s; nō xp̄o: qui imediate regulabat̄ a v̄bo dei / qz p̄p̄hēsor.
Dabit etiā anti xp̄o: qui nō priuabit̄ auxilio toti hūano generi
p̄cesso. per quā custodiā et si non iuuat̄ ad h̄ vt bona acq̄rat ope-
ra: et per p̄sequēs vitā eternā. t̄m iuuat̄ ad h̄ qz a quibusdā malis
retrahat̄: ne tantū noceat quantū velit. **Et** qz dicit̄ in omnib⁹
vijs tuis / potest p̄siderari triplex via **Scz** in mūdi

Ingressu De prima via ingressus dicēdum qz puer igne
progressu ditur lucem mundi quādo nascitur. **Ingrebit** lu-
Egressu cem mundi quando baptisatur. **Et** scōm hoc ē o-
p̄nio quādo primo angelus deputatur. quidā dixerunt in ba-
ptismo. quidā formato homine in vtero. **Sed** dicit **Thomas** i
prima pte q. cxij. qz puer cum est in vtero materno non est tota-
liter a matre separat⁹: sed per quādā colligationē est quodā-
modo aliquid ei⁹. sicut fructus pendēs in arboze / est aliquid ar-
boris. et ideo probabiliter dici potest: qz angelus qui custodit ma-
trem custodit et prolem: cum est in vtero. sed in natiuitate quā-
do est separat⁹ a matre: tunc deputatur ei angelus ad custodiā
Et ista est opinio quam tenet **Iheronimus** et **Thomas** post
eum. Quāuis enim officiū angelorū custodie ordinetur ad illu-
minationē doctrine: sicut ad p̄ncipalē effectū. cui⁹ illuminatio
nis non sunt capaces pueri in natiuitate. multos t̄m alios effect⁹
habet qui pueris p̄petūt. s. arcere demones: et alia nocumenta

corporalia & spūalia p̄hibere. **Ex** hijs instruunt mulieres ob-
stetrices & alie/ vt post dei gratiarū actiones: marie/ & aliorū: p̄-
cipue puerū mox natū custodi fidelissimo suo scz angelo p̄men-
dēt. vt in futurū vijs fideliter dirigat. ¶ **Secundo** in progressu

A malo preseruando ¶ **C**irca primū igitur sciēdum
vicio reuocando q̄ homines mali & demones q̄
ad bonū p̄seruādo runt hominib⁹ inferre nocumē-

ta temporalia: sed angeli boni impediūt. vnde & angel⁹ sanctus
qui preibat populū dei transeuntē per mare rubrū: posuit se re-
tro post totū populū isrl/ ne egiptij possent eos cōtingere et no-
cere. **Exodi xiiij.** **Et** angeli durissime verberauerūt helyodo-
rum qui volebat expoliare tēplum dñi depositū. ij. **Nachab.**

Preterea iiii. **Regū vj.** **Q**um exercit⁹ regis syrie obsedit sz ci-
uitatem **Helisei** prophete vt caperēt eum: quapropter discipu-
lus dolendo clamaret hoc vidēs capturā timens: p̄fortauit euz
heliseus dicēs: nolite timere: quia plures sunt nobiscū **I**psqz
orāte aperuit dñs oculos discipuli: & vidit montē ecōtra plenū
equorū & curruū igneorū/ qui erāt angeli in adiutorium **helisei.**
vnde factū est vt **Heliseus** capt⁹ non fuerit: sed habuit hostes i
manibus suis. **A**uidit etiā **Iobānes** alterū angelū descēdentez
ab ortu solis habentē signū dei vini: qui clamauit quatuor āge-

lis id est demonijs per quatuor ptes mundi/ ne nocerēt terre &
mari neqz arboribus. **Apocal' vij.** **Et** angelus **raphael** sociat⁹
se **I**hobie per viā: & defendit a pisce volente eū deuorare: iſtru-

ens de matrimonio cōtrahendo: exegit pro eo debitū a gabelo
preseruauit ab asmodeo: reduxit incolumē ad domū: & patrem
illuminari fecit/ vt per historiā **I**hobie late patet. **Et** similiter
de angelo qui precedebat populū dei de egipto egressuz: p̄de-

sertum ambulante: in die in colūna nubis se extendēs & oñdēs.
in nocte vero in colūna ignis/ vsqz ad terrā p̄missionis. vñ dixe-
rat deus precedet te angelus me⁹. **Et** angelus dñi descēdit cū
Azaria & socijs eius in fornacē: et fecit mediū fornacis quasi vē-

tum rosis flante. vt scribit **Daniel' iiii.** ergo & vice versa nos ipsos
& proximos nostros qui nrī sunt delectores angelos. s. diligere
debemus. ¶ **Secūdo** a vicio reuocādo. **C**ognoscūt em̄ angeli

Sexta

singularia nō solū in causis vlibus: quia hoc non est cognoscere rōnem vt est singulare. i. put est hic & nūc: s; hō cognoscit diuersis virib⁹ cognitis oīm rerū genera. intellectu quidē vlia & imaterialia: sensu at corpalia & singularia. ita angel⁹ per vnā intellectiua virtutē vtraq; cognoscit futura aut p̄tingētia put procedunt ex causis: prout in pluribus p̄iecturā cognoscere p̄nt. nō p̄ certitudine. sicut medicus de sanitate vel morte infirmi. prout autē futura cognoscunt in seipsis non cognoscūt. s; solus deus. Similit̄ cogitationes hominū & affectiones voluntatis prout manifestant̄ per aliquē effectū exteriorē vt per verbū vel aliud signū: per immutationē vultus: & huiusmōi. multo subtilius q̄ homo. sed put cogitationes sunt in intellectu: & affectiōes i voluntate: solus deus nouit non angeli. hijs igitur signis actionibus vel operib⁹ sciētes atq; cognoscētes delicta: reuocāt hōies a malo vel per tribulationes vel timoris inductiones: tollēdo malas fantasias viciozū & instigādo ad recessum errozis/timore vel amore. sicut in figurā legimus de angelo qui apparuit balaam cum gladio euaginato terrens eū ne malediceret populū dei vt intēdebat **Numeri xxij.** Et dauid gladio pestis percussus/punctus inquit. ego sum qui peccavi. ij. **Regū vl.** Et angelus fuit qui in persona domini dixit **A**de post peccatū **A**dā vbi es: vt p̄lteret peccatū. ¶ Sed sciendū q̄ circa p̄dicta pōt moueri vtrum angelus potest immutare voluntatē hōis: **R**esponsio. Dicendū q̄ volūtas potest immutari duplici. vno modo ab interiori: & sic cōmot⁹ volūtatē nō est aliud q̄ inclinatio volētis in rem volitā. & sic sol⁹ dei est inutare voluntatē q̄ dat nature intellectuali v̄tutē talis inclinatio. sicut enī inclinatio naturalis non est nisi a deo qui dat naturam: ita inclinatio voluntatis non est nisi a deo qui causat voluntatem. **A**lio mō voluntas ab exteriori mouet id est allicit̄ vel inclinatur. & hoc in angelo quidem est vno mō tū sicut a bono apphēso p̄ intellectum. vnde scōm q̄ aliquid est causa q̄ aliud apphēdat̄ vt bonum ad appetendū/v̄ hoc mouet voluntatē. & sic solus de⁹ efficaciter mouere potest voluntatē. **A**ngelus autē & homo per modū p̄suadētis. **S**; p̄t̄ hunc modū etiā aliter mouetur vo-

luntas in hominibus/ab exteriori scz ex passione existēte circa appetitū sensitivū/sicut ex concupiscētia vel ira/inclinat voluntas ad aliquid volendū. et sic etiā angeli in quātum possunt concitare huiusmōi passiones/possunt mouere volūtate: non tū ex necessitate/qz volūtās semp remanet libera/ad cōsentiendū vel resistēdum passioni. ¶ **De** scio. s. cōseruatione ad bonū: videm⁹ enī naturalit^r qz similis artifex querit similit^r et tractat fabulilia fabri. vt ferū similis similit^r sibi querit. Sic angeli deū laudātes quoti die intersunt laudātibus et orātibus deū. vñ **Bern.** Discurret angelus medius int^r dilectā et dilectū/obsecrās illū/excitās illā: efferēs vota: afferēs dona. et p̄cipue in ministerio missē. vñ **gregorius.** Quis fidelitū habere dubiū potest/illo xpi misterio in ipsa immolationis hora/angelorū choros adesse. Et **raphael** dixit **Thobie** Cum orares/et sepulturas faceres: ego obtuli orationē tuā dño. **Thobie** xij. Et **Apocal.** viij. Stetit angel⁹ iuxta arā tēpli/habēs tburibulū aureū in manu sua/et data sunt ei incēsa multa: que sunt orōnes sanctorū: vt offerret eas in conspectu dei. tburibulū aureū est officiū caritatiū quod hñt. et orōnes seruētes sunt ardēs thus/ad deo offerendū. non qz de⁹ ista non sciat per se. Sed in vbo respiciēs angel⁹/quasi psulit qd in de pro hominibus habeat agere. Insup apparitiōes locutionesqz/in nomine xpi aliquib⁹ sanctis orātibus scē: vt brigitte/sācte katherine de senis/et alijs fuerūt per angelū. Sciendū etiā qz angelus in custodia hōis deputat⁹: nunq̄ q̄ diu viuit in toto eum derelinquit. Cum em̄ custodia angelorū sit quedā executio diuine puidētie: oportet idē esse iudiciū de vtroqz. diuina autē puidētia non relinquit hominē ex toto/quia omnino in nichilum redigeret. Sed verū est qz magis et minus promidendi uersis/s^m eorū pditionē. et iō oculi dñi sup iustos: et aures ei⁹ in p̄ces eoz esse dicunt. qbus adeo p̄fecte puidet/et omnia eis cōoperant in bonū vt ait **Aplius** Diligētib⁹ scz deū et hīs qui s^m propositū vocati sunt facti. Datet malos s^m aliquid derelinq̄ i/quantū eos permittit subiacere tribulat ionib⁹: et quod graui⁹ est etiā in peccatis mori. vñ ad **Rōs** p̄mo Propterea tradidit illos deus in reprobiū sensum. Similit^r angeli dicunt^r etiam ali

Septima

quos derelinquere scdm quid/inquatum exponit tribulatioi-
bus/vel etiā iusto dei iudicio a pctō non retrahit. nunq̄ tñ ita
derelinquit quin sit aliquis effect⁹ custodie/inquātū aliqō ma-
lum phibet/ & bonuz pmouet. **E**t quis angel⁹ sit qñq; in celo
empireo/relinquit tñ eo tpe in homine dispōnem bonā. & quis
non sit semp pñs: potest tñ custodire inquatum effect⁹ eius ma-
net post actionē. etiā cum in celo est cognoscit quid circa boiēm
agat. nec indiget mora tēporis ad motū locale: s̄ statim pōt ad-
esse. **S**icut em̄ medicus aliquādo per certū tēpus est ab egroto
tamē prouidet de p̄xide/sine medicinis hoc tēpore p̄gruentib⁹
ac si presens esset. **N**ec ex hōis custodia impedit/nec retarda-
tur a dei cōtemplatione. **S**icut enīz luna simul recipit lumen a so-
le/ & corpora inferiora illuminat: **I**ta angel⁹ simul illuminat a
diuina cōtemplatione/ & illuminat inferiores: & ministrat custo-
diendo eos. **T**ercia via est egressus ex mūdo. **S**i aiā est be-
ne ab omnib⁹ purgata/angeli etiā multi associāt eaz cum seruis
in vitā eternā. **L**uce xvi. **F**actū est vt moreret medic⁹ & portare-
tur ab angelis in sinu abrahe/ qui nunc est paradisus. **S**i aiā est
cum gratia & hñs aliquod purgandū: āgelus associat eā ad pur-
gatorium/ p̄fortās ad patientiā. **E**t cum p̄gruit orat deuī p̄ ea:
vel suffragia facta pro ea representat. **S**i autē discedit anima cuz
mortali: rapiūt eā demones: educūt ad infernū cū multis cōtu-
melijs & tormētis. **S**ed cum angeli dicunt dolere de peccat⁹ vl-
penis hominū/locutio est impropria. **N**ā non sunt in eis passio-
nes/sed dolor & gaudiū in eis sunt simplices act⁹ volūtatīs. **E**t
hominē quidē in vniuersali cōsideratū s̄ naturā vellēt nō dāna-
ri: & hoc dicit⁹ dolor in eis. **S**ed cōsideratis circūstātijs hominis
puta peccatis cōmissis: volūt ipsum puniri. & derelinqui s̄ ordi-
nem diuine iusticie/cui se conformant.

Septima Cella.

Egressus igitur discipulus ad preceptorem
suum ab eo in septimā cellaz introducit: in q̄
septimā hui⁹ artis regulā scz de demombus
pictam respexit. **C**um opposita iuxta se po-
sita magis elucescāt. igit̄ in sexta cella de āge

Cella

lis: hic vero de demonibus tractat. In cuius primo latere vidit maximam multitudinem demonum: iuxta graduum varietatem, quorum maximus horribilissimusque princeps carbenis detinebat. In secundo latere vidit aliquos in inferno cruciatos atque cruciantes. Denique plures in aere caliginoso tonitrua/repesitates/et bonorum destructionem tonitruo procurabant. In tercio latere vidit singulos demones depictos circa singulos homines: quorum quidam letabantur: quidam vero tristabantur. In quarto latere demones circa mortuos versabantur, interdum unus/interdum multi, interdum appropinquantes/interdum retrogradientes, sepeque aliquos secum ad inferos deducetes. Que admirans discipulus a se non mediocriter informatur. **Primum latus.** Ex primo inquit latere habes **Q** inter demones est prelatio: in qua unum alium excellit. Nam secundum doct. sanc. hoc congruit eorum nature dei sapientie, et peccati pene/sive eorum nequicie. Ex natura primo quidam alii sapientiores fuerunt, et quia peccatum naturam non auferit: sequitur etiam quod post peccatum eorum quidam alii superiores remaneant. Ad divinam quoque sapientiam pertinet, ut eius opera sint ordinata, ideo potestas demonum ad exercendum homines: puniendumque damnatos, que proculdubio a deo est per gradus prelationum debet esse distincta. Similiter ex nequicia sua humano generi aduersantur: quare etiam inter se solent confederari: ut ordinate concorditerque impugnent, et quasi in acie dispositi magis preualeant. **Et Wilhelmus parisiensis ij. libro de universo** Dico inquit iuxta rei similitudinem non certitudinem: quod sicut bonitas creatoris permittit homines principes impios/collocare diversos ordines in principibus et ditionibus/qui malos solent exaltare: et bonos deijcere: ymmo indignissimos et pessimos in dignitatibus ac potestantibus ponere: Ita permisit principi malorum spirituum iuxta sue perversitatis malignitatem: alios de malignis spiritibus sublimare, variisque operibus malis perficere, alios ab eisdem officiis removere, quod deus permittit propter innumeras utilitates quas inde elicit. **Quius signum est** quod in vitas patrum narrat. **Que** admodum curiam viro sancto apparuit quidam princeps demonum in folio sedens regali: et ante eum multitudo spirituum malignorum

qui de singulis regionibus venientes: interrogabant quid per-
 petraissent: et quos modicum malum audiebat egisse flagellari pro-
 cepit. **Q**uorum cum vnus se retulisset per quadraginta annos
 quendam sanctum heremitam temptasse: atque in ipsa nocte in for-
 nicationis facinus deiecisse: cum ingenti gaudio et festiuitate
 ab illo receptus est. quippe huc iuxta se collocauit: et proprii ca-
 pitis coronam deponens/demonis illius imposuit capiti. **E**t si-
 cut ab initio ambitiosissime affectauit assimilari altissimo: Ita
 usque nunc regnum suum tenebrosum ac sceleratum contedit imma-
 nissima impietate conformare regno atque militiae creatoris. de-
 putando angelos tenebrarum diuersis iniquitatis obsequijs:
 secundum quod angeli boni deputata habent misteria pietatis. vnde et
 suam ecclesiam malignantium/assimilare conatur ecclesie factorum
Quatenus sicut dominus et saluator in ecclesia suos veros con-
 stituit apostolos/prophetas/martyres/et. vt ait **Apostolus ad**
Ephesios iiii. Sic et ipse pseudo prophetas vt nigromaticos:
 et similiter falsos apostolos/ypocritas/martyres varios/inu-
 stos ruentes/iustosque damnatos impatienter tollerando mortes
 et virgines fatuas. **E**nimvero qui ab initio fuit signaculum simi-
 litudinis dei plenus sapientia et perfectus decore/factus est sy-
 mea ridiculosa cum omni regno suo. **O**pinari siquidem potest e-
 os demones habere ordines contrarios ordinibus sanctorum
 angelorum contrario quoque nominandos. vnde anticerafin qui
 si grauiori odio contra deum ardesceret. anticerubin quasi ma-
 iori precelleret astutia malignandi. et sic de alijs. **E**t glo super
Iosue xj. omnes bellando cepit. non est putandum quod vnus for-
 nicationis spiritus seducat eum qui in britania turpiter agit: et e-
 um qui in India/seu alibi. **N**eq; vnum duntaxat esse spiritum
 ire qui diuersis in locis exagitat homines. sed puto potius vnum
 esse fornicationis spiritum superiorem: atque innumeros qui ei in isto
 officio parent. **S**icque per singulos homines diuersos esse spiri-
 ritus sub vno principe militantes: qui ipsos homines ad pecca-
 ta sollicitent. **S**imiliter iracundie principem vnum arbitror es-
 se: innumerosque sub eo. **I**dem quoque de ceteris vicij sentio.
Iocirco **Apostolus** dicit plures esse principatus/ contra

quos nobis est pugna. hec glō. **I**n eodē quoq; latere habes
 quis sit princeps demonū. s. ipse lucifer/qui dicit princeps. nam
 de supremo ordine supme ierarchie fuit. ac in illo ordine supre-
 mum gradū tenuit. **L**ui tanq; principi de singulis ordinib; ma-
 gna multitudo adbesit: quos secū traxit. **I**nsup q; plus pecca-
 uit & alios ad peccādum induxit. lucifer dicit^o est: quia p̄cete-
 ris luxit. **P**rimū hominē tēptauit & vicit: vt **Benef. iij. habet.**
xpm tēptauit & vicit^o est. vt **Matth. iij.** potestatem tunc amisit
 quam vltimis tēporibus recupabit. nunc ligat^o in fine soluetur
Hec quidē prelatio non eis cedit ad honorē: sed maiorē horro-
 rem. potētes enim potētiōra hūit tormēta. vt est **Sapientie vj.**
Et quis inter supbos sint iurgia: semp tamē ibi est p̄cordia ra-
 tione finis mali/ vt equanimit noceāt. sicut inter latrones.
Secundū latus. **I**n secūdo latere habet de loco deputa-
 tionis demonū. **P**ro quo sciendū q; tria sunt p̄siderāda in de-
 monibus

intellectualis natura	P ro primo cum eis lux na-
S cz mortalis culpa	turalis. i. virtus natural' reman-
nostra vtilitas.	dit eorū operationi. i. p̄tēplatio ^o

ni: puenit celū. & iō tam boni q̄ mali in celo empireo erāt creati
 tanq; in loco p̄gruo. **Q**uo ad secundū cū eorū natura p̄ culpaz
 sit deordinata & obtenebrata: tunc debet eis infernus q̄ est lo-
 cus tenebrosus. patet vltima ps/ q; requirit q; maxime distent
 a bonis qui est loc^o vilior vbi lucifer habz palaciū suū **Q**uo ad
 tertium sic debet eis aer caliginosus. non quo ad supremaz nec
 ad infimā: sed quo ad mediā sui partē. non ad supremā ne lumi-
 ne gaudeāt. nec in inferiori ne nimis p̄tra nos seuiant. **P**ost si-
 nem vero mūdi cessante eorū officio/ insimul in infernuz detru-
 dent. **E**t licz existētes in aere caliginoso in inferno non sint: tñ
 vbiq; sunt secū semp infernū portāt. vt habet in glō sup **Ia-**
cobi ij. quo semp ardet: non tñ nostro nunc materiali vel locali
 modo/ sed suo/ vt deo cognitū est spūali mō. **S**icut angeli in ex-
 ecutione ministeriorū suorū semp vidēt faciē p̄ris vt est **Mat.**
xviii. **S**i vero non diminuat pena demonū: cur legit eos peti
 uisse vt non mitterent in abissum **Luce viij.** **R**espondet q; hoc

Septima

faciunt ex inuidia pessima vt nobis possent nocere. non tñ in B
q̄ circa nos sunt/pena eozũ in aliquo minuit. Nisi q̄ sibi penale
estinat non posse nobis nocere: sicut quãdo sũt in inferno. Q̄
tamẽ est malũ eozũ. Ex hoc enim augmẽtat eozũ pena. s. accidẽ
talis, multos ad infernũ deducẽdo. Idcirco multũ torq̄ri cum
multis q̄ minus cũ paucis magis appetũt. Q̄ autẽ depingun-
tur pcurãtes tẽpestates x̄. Certũ est sc̄m beatũ Thomã sup
Job p̄mo Q̄ demones grãdines/fulmina/ z tẽpestates deo p
mittente procurare p̄nt. Sicut p̄tra iob fecerũt. cui⁹ oues igne
sumpte sunt celesti. i. de aere descẽdente per demones pcura/
to. etiã ad cõsumptionẽ pastorũ. Similit̄ vebementẽ ventũ qui
domũ deiecit: z septẽ filios z tres filias interfecit ruina. Nõ es-
nim solũ demones b̄m Thomã in secũdo dis. vii. z viij. z in q̄rto.
z cõiter sc̄m oēs theologos ibidẽ. Sed malefici p̄nt pcurare
lesiones in hominib⁹ z eozũ rebus/cooperãte demone/z in qui-
bus ledere potest. Sicut enim deus aspersione aque b̄ndicet z
alijs huiusmodi operãt mediãte gratie infusione: cum siḡtione
Sic ipsi in malũ operant̄. vt aliq̄ scopa quam maleficus intin-
git aque vt pluãt: nõ tñ scopa siue ei⁹ intrinctio cam̄ pluuie p̄bet.
sed demõ talibus visis rõne pacti cum maleficis p̄habiti: que si
deus permiserit/potestãtẽ habet in omnia corporalia/z in aerẽ/
vẽtos/z nubes: vt statim illa causare valeat. In remediũ quo-
rum p̄sultũ est vt cõiter cãpane pulsent̄ in ecclia p̄tra aurã. Uz
vt tanq̄ per tubas deo cõsecratas demones recedãt a suis ma-
leficijs. Tũ etiã vt pplus excitat⁹ deuz p̄tra tẽpestates inuocet.
Et eãdẽ ob cam̄ cũ altarĩ sac̄mẽto z sacris v̄bis ad aurã cedãdã
procedit̄ cõiter: ex antiquissima cõsuetudine eccliaz in gallia z
in germania. Terciu lat⁹ In t̄cio latere habes quõ disci-
pulus vidit singulos demones depictos circa singulos b̄dices.
Picit nãq; magister sentẽ. li. ij. dis. xj. q̄ quisq; iuxta Gregorij
sententiã habet bonũ angelũ ad sui custodiã: z malũ ad suuz ex-
ercitiũ. hic mal⁹ angelus nequicia subtilis: nocẽdi cupid⁹: semp
in fraude nou⁹: humani generis inimic⁹. Non mirãdum est si
st̄biliter hominẽ rẽptat. viger nãq; subtilitate nature. z B̄ p̄ cog-
nitionẽ vespertinã. secũdo experiẽtia tẽporum. tercio reuelatio

Cella

ne spirituum supnoꝝ. primo modo intelligit naturalia pñtia. secūdo
 preterita. tñcio cognoscūt z volūtaria. **I**ocirco ex illis causis sci
 unt futura interdū. vñ cū de^o pmittit miros pñt efficere effect^o
Der signa etiā futura pñt pcedere subtili^o q̄ medic^o vidento
 pulsum z vrinā. nam sicut medic^o videt per signa aliquid in ifir
 mo quod homo simplex non videt: **I**ta demon quod nullus
 homo naturalit̄ videt. **S**ed cur iste nobis infestat? **R**ndetur.

propter suam **M**aliciam **C**Prō ip̄a hoīm tēptatio
 superbiam pcedit ex malicia demonū
 inuidiam scđo sicut em̄ boni āgeli mi/
 nistrār deo in dēminat̄is officijs ad salutē hominū: sic demōes
 per eoz supbiā diuīe p̄tātis silitudinē vsurpātes dēminat̄ sibi
 certos z dēminat̄os ministros ad impugnationē hominū. tñcio
 pp̄t̄ inuidiā: nā demones saluti hoīm inuidētes p̄fectū p̄ tēpta
 tionē impedire nitunt̄. **I**n quib^o insup pñt z audēt hōies le
 dere deo pmittere: **R**ndetur quintuplicit̄. videlicet in rebus/fa
 ma/corpe/vsu rōnis/in vita. **I**n reb^o dictū ē. vt p̄z de **J**ob. **D**e
 secūdo p̄z in legēda beati **I**beronimi: vt refert **J**obes ad̄: ee i
 iberonimiano. q̄ dyabol^o se trāsformauit in forma sacti **S**ilua
 ni ep̄i in nazareth amatoris **I**beronimi. **Q**ui demō feminaz
 nobilē nocte in lecto iacentē prouocare cepit ad luxuriā z malū
 que tñ cum clamaret: demon in specie ep̄i sacti sub lecto femine
 se abscondit. vbi inuētus fatei se eē ep̄m **S**iluanuz. **I**n crastino
 igit̄ scūs vir disparēte dyabolo/diffamat^o est grauissime: que in
 famia tandē circa sepulcrū sacti **I**beronimi fatēte dyabolo in
 obsessio corpore purgata est. **D**e corpore p̄z in btō **J**ob/ qui p̄
 cussus est vlcere pessimo **J**ob ij. **D**e nocumēto vsus rōnis z ve
 xatione interiorū sensuū p̄z in arrepticis p̄ cuāgelicas bystori
 as. **Q**ue quidē vexatio pōt remoueri a trib^o. a deo. a superiori
 dyabolo. z ab exorcista diuersimode. nā x̄ps nō solū repellebat
 demonia a corpore: sed multo magis ab aiā. vnde **A**ug^o li. lxxx
 iij. q̄stionū. **C**um imperio vel renocatione alteri^o demonis de/
 mon exit a corpore. iam non eiicit sed magis intima ingredit̄ o/
 perando. 6° **A**plm in filios diffidētie. **C**rist^o at̄ remouebat
 a corpore z ab aiā. **N**on enim intendebat principalit̄ sanitatez

Septima

corporis sed anime. **S**ecundo sicut et pertractū est/ inter demōes
 est prelato. et sic possibile est prāti superiorū demonū q̄ aliquis
 demō inferior possit expelli: que tñ expulsio non dicit̄ pprie eie
 ctio: qđ dicit̄ aliqđ violentū. s̄ dicit̄ exire ex obediētia: remanet
 tñ in aiā eā captivā detinēdo. nō simpliciter intrās in mentē hōis
Cum aiā sit simplex et incorporea nō hñs dimēiones quātitat̄
 ut aliquid in ea esse dicat̄ quasi intra eiusdē dimēiones p̄tentū:
 et ideo nichil potest in ea esse nisi quod ei dat esse: qđ in ea ē per
 virtutē suā ipse solus deus. **E**t sic dicebāt pharisei q̄ xp̄s habe
 bat aliq̄e demonē superiorē que vocabāt belzebul sibi familia
 rem et priuatū: et sic demones inferiores de corporib⁹ eijciebat
 obsessis. **Luce x.** **T**ercia expulsio dicit̄ exorcizari a corpibus/
 non aiābus. **S**ed hic potest moveri q̄re plures ita difficultā
 ter liberātur a demone. **Rñr:** istis de causis. aut pp̄ puitatem
 fidei offerentiū **Marci ix.** **I**n patre vnici filij sui lunatici et di
 scipulorum christi presentia. unde pater ad xp̄m **C**redo domi
 ne adiuua incredulitatē meam. **S**ecundo propter negligentiaz
 debitorū remediorū. s. orationis et ieiunij: sine quib⁹ xp̄s aut hoc
 genus demoniorū non eijciat. **Matth. xvij.** **T**ercio p̄pter exor
 ciste viciū presertim in fide. nam discipuli impotētiā expellendi
 demoniū habuerūt: cui⁹ cām secreto inuestigātes **Rñr** dicit̄ ih̄s
 propt̄ incredulitatē vestrā. **Q**uarto p̄pter reuerentiā v̄tutum in
 alio existentiū. vñ in vita patrū legit̄ aliqñ obsessos nō liberatos
 per sanctū **Antoniū:** **E**i⁹ discipulū paulū liberasse de mor
 te. et q̄ etiā aliquos vita priuat: pater **Thobie vi.** de septē viris
 sare virginis occisis: qui propter luxuriosum effrenē appetituz
 in virginem **Sarā:** eiusdem non erāt digni matrimonio. **E**t q̄
 nis non sit ei potestas similis super terrā: quia omnia humana
 superat. et si meritis sanctorū subiaceat: tamē ex gratia et virtu
 te diuina angeli ipsos demones superant. **E**t potior est pote
 stas angelorum q̄ demonū. **A**ngel⁹ p̄cualuit aduersus demo
 nem qui corpus **Moyfi** ostendere voluit. **A**ngelus **Thobie**
 aduersus asmodeū principem demonuz. **Q**uinqz demones in
 bentes incendinz nauis in qua corpus **Stephani** transfereba
 tur ab angelo in profundum demerguntur. vt patet in legenda

sancti **S**tephani et in pluribus alijs passibus. **S**ecundo virtus humana gratia dicitur a deo. vñ **S**ecundo **D**urañ. demon non reuertit quando victus ab aliquo/ ad temptandū eum de eodē pctō in quo deuictus est: rōne sue maxime supbie. sed alio mō eū accedit: et ad nouū peccatū incēdit. sicut a xpo primo vict⁹ a gula: secūda- rio tēptat de auaricia x̄. vñ **M**atth. iij. et **L**u. iij. **N**on est igit timendū nobis: quia et si aduersarij multi: tñ plures sūt adiuto- res nostri fortiores. **Q**uartū latus. **I**n quarto latere habes q̄ demones maxime assunt morietibus. hinc est q̄ mors dicitur agonia. **P**s. **P**reoccupauerūt me laquei mortis. **E**t spe- cialiter propter tres rōnes. **N**am oēs homines optāt vñ bea- titudinis finē: hoc enim eis p̄stat quod impedire nitunt. **S**ecū do sciētes si hō protūc manus eorū euadat: nunq̄ reuincere p̄t in manus eorū. vñ **A**pocal. **D**escēdit ad vos dyabol⁹ habens iram magnā: sciens quia modicū tēpus habet. vñ **p**s. de eo reḡ tiās inquit **p**s. cxxv. **B**ndictus dñs qui nō dedit nos in captio- nem dētibus eorū. **N**ā nostra sicut passer erepta est de laqueo venantiū. **L**aqueus p̄ritus est et nos liberati sumus. **T**ercia ra- tio quia sicut in vita aliquē acquirir: timens de ipsius p̄ditiōne: ita acquirens eū in fine nunq̄ timet de eius amissione. **N**otan- dum vero q̄ demones non solū veniunt ad mortē bonoz: sed etiā maloz licet differēter. **D**e bonis patet q̄ xpo affuit lucifer in morte/ si forte in eo reperire quid posset de suo: quem sanctissimū **N**ondū tamē dei filiū cognouerat. tñ ait euāgelista venit (id est veniet q̄ die sequēti illud ei erat futurū) princeps mūdi huius (id est demon in mūdānis tenēs principatus) et in me nō habet quicq̄. s. vicij. **U**n̄ beatus **M**artinus cum esset in extre- mis: et in cinere et cilio oōni insisteret: v̄dit dyabolū et ait. qd̄ hic astas cruēta bestia: nichil in me funestū repies: s̄ sin⁹ abra- be me suscipiet. qui p̄fusus disparuit: et q̄ plurib⁹ alijs apparue- runt. **A**d malos vero ne eos perdāt. **D**e horū apparitiōe dī cit b̄tus **G**regorius omelia sup̄ illo **L**ibēs ihesus ciuitatē fleuit super eā x̄. **E**cce ibi dicit venient tibi dies. s. mortis. et circūda- bunt te inimici tui vallo: et coangustabūt te v̄ndiq̄: et ad terras prosternēt te. **I**nimici isti sunt demones/ qui in fine vite circū-

Septima

dant animā vallo diuersarū tēptationū: vt euadere non possit
de manibus eorū. z coangustabūt diuersis modis: vt p sternāt
tandē corpus ad terrā. z post finem ad centrū terre id est infer-
num ducentes secū. **Bernard⁹.** Quātus erit tibi pauor o ani-
ma misera cum dimissis omnib⁹ quorū tam iocūda possessio: rā-
gratus aspectus: tam familiaris habitatio/ alienā penitus regi-
onem ingrediens: cateruatim infinita ad te demonia exire vidē-
bis. Cum ergo domino iubente anime peccatorū egressure sūt
de corporibus suis: **Si dixerint ad te id quod ait per Iherē-**
miam dñs xv. Quos egredieris: dices eis **Qui ad mortē ad mor-**
tem: Qui ad gladiū ad gladium: qui ad famē ad famez: qui ad
captiuitatem ad captiuitatē. verū est tamē q ante separationē
ipsum anime a corpore: vidētur quādoq; visioe ymaginaria de-
mones. Sed in separatione vident visioe intellectuali: bucen-
tes eam ad iudiciū particulare. Quādoq; enim hec terribiles
visioes ad correctōes videntū: quāq; vō ad vtilitatē audiētium
sunt: iuxta **Gregoriū iij. dialogorū.** Quātum ad primū pro-
bat per exēplū **Inquietus** inquit **Theodor⁹** nomine fuit/ qui
fratrē suū necessitate secutus est non voluntate in meū monasteri-
um. qui bonū non solū facere sed audire noluit. Cum at per du-
ctus ad mortē: cōuenērunt fratres/ vt eius exitū orādo protege-
rent. Jam corpus eius fuit ab extrema parte eius p mortuū. in
solo pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Fratres autē cepe-
rant tāto enixius orare/ quāto videbāt eū sub celeritate discede-
re. Cū repēte cepit clamare **Recedite recedite: draconi ad de-**
uorandū dat⁹ sum: qui ppter presentīā vestrā me deuorare non
potest. Jam in ore suo caput absorbit: date locū ne ampli⁹ me
criticiet: sed faciat qd factur⁹ sit. Dicentib⁹ autē fratribus quid
loqueris? Signū tibi crucis imprime. Ille cuz magnis clamo-
ribus rīdebat: figurare me volo sed non possuz: qz squamis hu-
ius draconis premoz. Tunc frēs in terrā prostrati ceperunt ve-
hemēter orare. Subito quoq; eger magnis vocib⁹ clamauit di-
cens. **Gratias ago deo meo quia draco iste orationibus vestris**
expulsus stare non potuit: modo pro peccatis meis intercedite
qui parat⁹ sum pueri/ z habitū secularē relinquere: cui⁹ tandēz

Cella

post flagellorū attritionē aiā a carne soluta est. **C**ōstat procul
dubio q̄ isti p̄ utilitate sua hec visio a pio dño misericordit̄ est o
stensa. ¶ **Q**uo ad secundū refert ibidē de quodā **C**risauro nō
mine tā vicij̄ q̄ reb̄ pleno. **Q**ui ad extremū veniēs: eadez bo
ra q̄ iam de corpe erat exitur⁹: vidit ap̄tis ocul̄ nigerrimos spi
ritus corā se assistere: z vt ad inferna p̄duceref̄ vrgere. **I**lle pal
lescens z sudās petijt inducias: filiūqz suū maximū monachum
turbatis clamorib⁹ vocavit dicēs: maxime curre. familia adue
nit: q̄ nec spūs vidit: s̄ eorū p̄ntiā in pallore z tremore illi⁹ q̄ tra
hebat̄ videbat. in lecto iacēs huc illucqz v̄tebat̄: s̄ sinistro latere
aspectū eorū ferre nō poterat. **C**ūqz cōstrict⁹ nimis relaxare se
posse desperaret: **C**epit magnis vocib⁹ acclamare iuctas vel
vsqz mane. **S**ed cū hoc clamaret: in ipsis vocibus de habitacu
lo sue carnis emissus est. **D**e quo nimirū p̄stat q̄ ista p̄ nob̄ non
pro se viderit. vt ei⁹ visio nobis p̄ficiat/ quos ad huc diuina pati
entia lōganimit̄ expectat. hec **G**regori⁹ **D**ispone q̄ domui tue
o hō: qz morieris tu et non viues. ¶ **O**ctava **C**ella.

Rogrediens discipul⁹ a p̄ceptore suo in octa
uam cellulaz̄ introducit̄: in q̄ octava regula d̄pi
cta fuit n̄re artis. p̄cernēs p̄betates z d̄ditio
nes mortis. nō em̄ sufficit in q̄cūqz sciētia scire
qd̄ est s̄biectū. s̄ etiā necesse est vt p̄betates et
d̄ditioēs ei⁹ sciant̄. z sic aūq̄ agendū sit de re
gulis b̄n̄ moriēdi: pri⁹ agendū est de p̄betatib⁹ mortis. z in hac
lectiōe de p̄ma d̄ditione q̄ est inevitabilitas: z cōitate ipsius ha
bet̄. **I**n primo siquidē latere vidit depictū sac̄dotē magnū sum
mum videlicz̄ p̄ntificē. **I**n secūdo latere cardinales/p̄narchas
archiepos/epos/z abbates/cū suis seq̄cib⁹. **I**n t̄cio v̄o latere vi
dit p̄potētes/nobiles/generosofqz p̄ncipes/atqz barones/cū su
is s̄stitutis. **I**n q̄rto vero latere singula genera hom̄iū mechani
carū artiu⁹: atqz cōitatis magistri/chorizare videbant̄. q̄sqz v̄o
boz̄ cū quadā ymagine mortis d̄picta: alijs applaudētib⁹ alijs
remitētib⁹. hec mortis ymago choreā duxit. ob quā cām nō me
diocrit̄ discipul⁹ stupefact⁹ ab iformatore suo edocet̄. **P**ri
m⁹ larus. ¶ **I**n p̄: in q̄ latere hēs q̄uis in **B**er̄. p̄. li. de p̄li.

Octava

ad **Euge^m** papā **S**ac^tissim^o p^r voce^m sac^rdos magn^o. sūm^o pō
nifex. p^rinceps eporū. heres ap^oz. p^rimatn abel. gub^rnatu noe.
p^riarbatu abrahā. ordine melchisedech. dignitate aarō. aucto
ritate moyses. iudicatu samuel. ptāte petr^o. vnctiōe x^ps **A**rgu
ere quoq³ possit vt verū est q^d sit maior oī alia creatura post x^pi
ptātem: aliquo mō extendēs se ad celestia/terrestria/ z ad inferna
lia. **N**am de primo iu^x **A**ug^m de anchō. maior est iurisdictio
pape q^u cuiuslibet angeli. **N**ā t^rplex regimē s^m p^rimū et bi
cum z morale. scōm familie z p^rinale. t^rciū politicū z regale. **P**ri
mum p^rmissuz est angelis. nā vna q³ vt d^m est in p^rcedētib⁹ cel
lulis/aīā ab ortu sue natiuitatis h^z angelū ad sui custodiaz: et s^m
regimē respicit curā vniuscuiusq³ hominis in se: p^r v^rutū regula
tionem. **S**ecundū p^rmissuz est archāgel: quoz est familias z ci
uitates dirigere. **T**ercū p^ruenit principatib⁹: quoz est p^ruicias
z regna disponere. **N**ulli ergo angelo p^rcessa est iurisdictioz cu
ra tot^o orbis: sed pape tot^o mūdi iurisdictio p^rmissa est: nō so
lum vt nōie mūdi intelligat^r fra: s^z etia^z nomine mūdi importet
celū. q^z super celū z terrā iurisdictioez accepit. vñ d^r: q^d celestis
z t^rreni imperij x^ps iura p^rcessit. d^r. xxij. oēs. **E**t q^uis dicat q^d
āgelus s^m gradū nature sit sup^rior hōie: etia^z papa. diuina t^r au
ctozitate z p^rmissione pōt ad plura se extēdere iurisdictio hōis.
Insuper in sacramētozū administratione s^m legē p^rmunē z in a
lijs positis a d^{no} **A**nt^o. iij^o p^rte sūme. ti. xxij. **S**cōdo quo ad t^r
restria. s. paganos. vñ **A**ug^o de aucho. papa p^rest mūdo vice
x^pi. x^ps autē habuit plenā iurisdictioē sup^r oēm creaturā. ma
t^rbei v^rl. **D**ata est michi omnis potestas in celo z in fra. **C**ū āt
vicari^o x^pi sit papa: nullus pōt se subtrahere ab obediētia ei^o d^r
iure **E**t q^uis pagani p^r excōicationē vel absolutionē: in p^ressio
ne solui vel ligari nō pōt. t^r ptāte clauū ligari sūt p^r ecclia. i. iudi
cati dānati **E**t sic si vellēt ad fidē reuerti ptāte clauium absolui
possent. vt nōt in L. inē claras **C**. de sū. tri. ibi ecclia non claudit
gremiū. **Q**uo ad iudeos vō sciendū q^d s^m sūt vt boues iugo leg^r
mofayce/colla s^m dētes pedib⁹ pape. **N**ā eis p^rhibuit nulla offi
cia publica iniūgi. prohibuit x^pianis vitationē conuiuioz eo
rum. z plura q³ habent in iure z. **T**ercio quo ad iferos h^z ptā

rem super liberatione animarū in purgatorio. vt patebit inferi-
 us loco suo. nichilomin⁹ hac dignitate sumi pōtificis tenuit ad-
 ducta: morti tñ subest naturali. nec se defendere aut tueri p̄t q̄
 uis rōne. ad q̄d valet id q̄d **Bern̄ hmo li. de p̄. ferr. dicō** **A**te
 tua p̄sideratio inchoet. et infra. **Q**uicq̄d se p̄sideratōni offerat
 q̄d nō quoquo modo ad tuā ip̄i⁹ salutē pueniat: respēdū **E**t
 hec tui p̄sideratio in tria quidē diuidit. si p̄sideres quid/q̄s/ r̄ q̄
 lis sis. **Q**uid in natura. **Q**uis in persona. **Q**ual' in moribus.
Quid vbi gr̄a hō. **Q**uis. papa vel sum⁹ pōtifer. **Q**ual' beni-
 gnus/māuetus. **A**ttñ est in diffinitioē hōis (quā dicūt aiāl rō-
 nale mortale) q̄d diligenti⁹ si intueri libet licet. **N**on est q̄d tue
 q̄at. **N**am p̄sideratī duo hec simul rationale mortaleq̄: is tibi
 exinde occurrit fructus: vt mortale q̄d in te est. rōnale humiliet
 z rursum rationale mortale quoq̄ confortet. **E**t nō neutrū negle-
 ctum erit hōi circūspecto. hec **Bernard⁹**. **E**t sic p̄ ei⁹ ineuita-
 bilitas incipiēdo a sumo. nec ei soli moriēdi necessitas adest: si il-
 la sumā infelicitas. **Q**m̄ si cūctis affluat bonis: nūq̄ p̄spicimus
 diuci⁹ in pōtificatu viuit. vt de eo scriptura dicere videat. exal-
 tat⁹ cito p̄sumat⁹. z in breui expleuit tpa mltā: supple q̄b⁹ alias
 viuere debuerat. **L**ui m̄der id q̄d est **Ecc̄i x.** **D**is potētat⁹ bre-
 uis vita. **Q** d̄ s̄m̄ petrū damia. in q̄daz eplā r̄siua **D**onorio sū-
 mo p̄suli/ sit: qz arbitrat⁹ diuinā. puidētiāz ita disponere: vt hūa-
 no generi metū mortū incutiat: z q̄ d̄spiciēda sit tpal' vite gl̄ia: in
 ip̄o gl̄ie p̄ncipatu euidēt oñdar. q̄ten⁹ dū p̄cipu⁹ z sup̄m⁹ oim̄
 hominū/ tā angustit̄pis p̄pēdio moriat⁹. **T**remescūs q̄sqz ad p̄-
 stolādī sui obit⁹ custodiā. puocet. z arbor hūani generi dū cacu-
 men z v̄ticē suū tā facile corruisse p̄siderat: flatu p̄cussa formidō-
 nis in suis v̄ndiqz ramuscul' tremiscat. **E**t sicut sol qz sol⁹ luccit
 si eclipsim forte sustineat: necesse est vt tenebras tot⁹ vbiqz mū-
 dus icurrat. **S**ic papa cū ex hac vita recedit illico qz vn⁹ in mū-
 do ē: lōgūqz regnoz spacia mortē et⁹ fama p̄curr̄. z p̄ns ē vt quē-
 tā sublimis singularisqz p̄sone casus obturpat: p̄pe quoqz voca-
 tiōis exitū tremescis viscerib⁹ expauescat. **S**ic igit̄ hec p̄cellēf
 p̄sōā mori s̄best: buitati quoqz vite. dispone ḡ o statu iferioz hō

Octava

quia morieris tu et non vines. **Secundū latūs.** **In**
secundo latere depicti habebant cardinales/priarche/archip-
sules/cum omni comitatu ecclesiastico quos vna mors ad hanc du-
xit choreā. **Quāvis** igitur hij cardinales sint p̄clara ecclie lumi-
naria/et cādelabra splēdore lucis et decore excellētie radiantia.
De quibus scriptū est quia luminaria cardinū dederūt lucem:
hij sunt de quibus **Zacharias** p̄pheta ait **Quia** tāq̄ filij splē-
doris assistūt/dīnatori vniuersē terre. **Hij** bases et colūne ecclie
sacrosancte. **Hij** qui vt nubes volāt. de quib⁹ ysa. lx. per altitu-
dinem status. hij magni p̄siliarij sūmī p̄tificis: quoz sapientia
mund⁹ regis. hij ex toto orbe terrarū pauci/ex multis: **Singu-**
lares ex omnib⁹ assumunt. hij anticipāt cōsilia malignantiuz:
deprehendūt laqueos: iniqua impiorū cōsilia frustrant. hij tā-
dem ōnia tollerāt: orātes pro populo et scā ciuitate. **Verū** quia
ecclesia ciuitas est propter collectionē: sponsa p̄pter dilectionē:
grex propter pascua et pastore et ouile. **Cardinales** ecclie recte
custodie et cōcordie inuigilāt quia ciuitas est. **Inuigilāt** pastui
quia grex est. **Inuigilāt** ornatui qz sponsa est. **Quāvis** em̄ ta-
les ac tāti/morte tamē deprimunt et ad choreā ducunt. **Ni-**
de ant igitur ad hanc choreā accedentes si sūmīs felicitarib⁹ fallaces
non immiscuerūt felicitates et glorias. **Quāto** enim lucifer fuit
deo propinquior: tāto grauius peccauit atqz ruit. **Prima** ple-
runqz propinquitas nocet: nec ignis ledit nisi approximantem
Cognoscant igitur qui assistētes sunt: non insistētes. coadiutores
non impeditores. assistētes bono: resistētes malo. **Quo** ad ar-
chipresules ceterosqz ecclie comitar⁹ personas p̄siderēt. qualis
propter eorū efferentiā appellenē dij in sacra scriptura. vñ **Ex**
odi **Dij**s non detrahes. per deos ep̄os et sacerdotes intellige.
Ipsi deniqz tāte excellētie et dignitatis existūt: et merito a cun-
ctis seculi principibus et xp̄iane fidei cultoribus p̄res appellan-
tur. **Gregori⁹.** **Quis** dubitet ecclesiastici ordinis viros venerā-
dos fore: quos regū et principū omnīūqz fidelīū patres et magi-
stros censerī p̄pertum est. **Et** sequitur **Nōne** miserabilis infa-
mie esse videt/ si filius patrē: discipul⁹ magistrū non honorent.
et iniquis obligationib⁹ illū p̄tati sue subijcere: a quo credit nō

solum in terra sed in celis ligari posse et solui. **Dij** clauigeri xpi.
 bij palmites. xps vera vitis. vt **Johānis xv.** **Dij** picerne sua
 uissimoz sacramentoꝝ viuozū quozū dignitas inenarrabil' iuxta
 scripture serie ꝑꝑit. **Et** ꝑꝑis bij arguere ꝑtra moꝛtes possent/
 qꝑ poꝛte inferi nō ꝑualeret aduersus eos ex auctoritate **Sapie
 tie viij.** **Immortal' est em̄ meōꝛna illi' .s. sapiētie. et iterū sapiētia**
prestat immortalatē. **Sz** ad hec argumēta rñdet. **Qꝑ** iste au
 ctoꝛitates intelligunt de liberatiōe moꝛtis pcti et vita glie: **At
 tendāt** igiꝛ illud ꝑꝑ **lxxxj.** **Ego dixi** dij estis **glō.** vos ecclia
 stici et pastores om̄iū. .s. ꝑꝑicipatiue ex eo qꝑ hētis ꝑꝑātes a deo: vt
 ait ap̄ls ad rōs xiiij. et estis diuine iusticie executores ex officio.
Nel dij estis. .i. stat' vñ reqꝛit qꝑ sicut dij sitis excellētes virtute
 vltra cōdes hōies. **Et** filij excelsi oēs. inquātū glō. ad ei' ymāgi
 nem facti estis. **Sequit'** vos at sicut hōies moꝛiemini. glō. ꝑ in
 firmitatē carnis: qꝑ ꝑꝑās vñ nō ꝑseruabit vos a moꝛte **Et** sicut
 vñ de ꝑꝑincipib': glō. .i. angel' supbiētib' cadetis ꝑ elationē ani
 mi et supbiā. vel cadetis in foueā iebēne. **Ad** choreaz igiꝛ acce
 dentes cogitēt si ex officio et dignitate licētiā peccādi ꝑꝑꝛaue
 rint et nō necessitatē bñ viuēdi **Cogitēt** igiꝛ ecclie rēozes illā a
 cerbissimā dei ꝑ ꝑꝑbetā ꝑꝑminationē. **Si** em̄ inqꝛ nō fuerit locu
 tus vt se custodiat ip̄ius a via sua: et ille iniqꝛtate sua moꝛiet: san
 guinem ei' de manu tua exquirā. **Quid** ḡ mai' periculū exco
 gitari pōt: qꝑ alioꝝ iniqꝛtate dānari **In** ceteris siquidē statib' seu
 viuēdi modis culpa tenet auctozes suos: quilibet ꝑꝑꝛio suo pec
 cato punit. **Quia** scriptū est **Niā** que peccauerit ipsa moꝛietur
In hoc tñ periculoso viuēdi genere nebū suo sed alioꝝ scelere
 pastor plectit'. dānant enim pastores ꝑꝑloꝛum iniqꝛtate **Quis**
 ergo sane mentis ad illud vite gen' ass'pirat: vt aiām suā teneri
 obligariqꝑ baratro eligat. si alij peccauerit. **In** exordio hūani
 generis: **Cayn** ipse licet reprob': tātē tñ intelligētie fuit / vt vi
 te aliene curā abijceret: iquies **Nū**quit ego custos fratris mei
 sum. vt habet **Genes iiii.** **Repellebat** ille a se caute fratris cu
 ram / ne incauti' ꝑ frē teneret. **Ille** etiā vterini fr̄is curā recusa
 bat. **Nunc** ꝑꝑchodolor ad extraneoꝝ curā apro periculo ꝑꝑe
 ramus **Quis** oꝛo taz sibiꝑsi' **Quis** tam sui oblit' **Quis** spō

28

Octava

forem seu aliene vite se p̄stitoi fideiussoꝛē optat: qui vitā propri
 am vix tueri potest **Terciuū latus** In icio latere p̄ncipes
 ⁊ terreni magistratus: seculares plone depingebant. in quos
 imperator atq; reges p̄matū tenuere. **Imperatoris** quideꝝ
 nomē cum ab imperādo dictū sit **Regis** deniq; a regēdo. **Sūt**
 ergo ceu basis a sustinēdo. **Quid** em̄ glorioſi⁹ quid felici⁹ q̄ v
 num intueri mortale hominē: ceteris hominib⁹ imperantē. cū
 ctos regentē: ⁊ ad libitū ferentē. **Isti** sūt qui teste **Job** portāt
 orbē. hui⁹ certe eminentissimi status honor/laus/gloria/ ⁊ excel
 lentia **Ex** eo maxime pater: qm̄ teste scriptura apli ad rōs xiiij
 illis tāq̄ sublimioribus p̄tātibus om̄is aiā subdita est. **A** diuina
 inquit **Aug⁹** dispōne regna sunt p̄dita: reges instituti: vt malo
 rum perversitas castiget. ⁊ bonozū vita ⁊ innocētia cōseruetur
Et alibi **Regale** fastigiū locus est superior: sine quo popul⁹ re
 gi non potest. **Est** enim rex in regno/veluti in naturali corpore
 caput. **Cō**stat quidē caput ipsum mēbris vigore influere. **Sic**
 capite inquit **Seneca**: iacet trūcus ignobilis: sine honore/sine
 nomine. **Hij** non obstātibus sublimitatib⁹ ⁊ gloriā: ad chore
 am impellūtur/licet inuiti. **In**sup quibusdā p̄his soluentib⁹ du
 bia plurima **Alexāder** p̄misit quicquid peterēt se eis daturuz.
 qui petierunt ab eo immortalitatē: quā cum dare non possz: di
 xit putabā vos sapiētes. sed mō queritis vt fatui. ego cū siz mor
 talis quō immortalitatē dare possuz: **S**imile narrat in li. de se
 prem donis. q̄ cū dñs maioricarū haberet filiū nouū militez. ad
 thirociniū eūtem. ⁊ trāseuntē per clarā vallē: vidēs ibi dei mili
 tes b̄tē v̄gini militātes: cogitās quis finis est vtriusq; militie: ⁊
 q̄ in vtraq; posset mori quia illis ⁊ hīs mors erat cōis: ⁊ iuni
 oribus ⁊ senioribus/intrauit ordinē cisterciensem. **C**um autēz
 p̄tē eius de hoc audisset: minatus est q̄ nisi rediret filius ab eo
 um: destrueret abbatiā. **T**ūc iuuenis remādauit patri q̄ si vel
 let auferre et posset vnam cōsuetudinē remouere de patria sua
 sine ipsius dominio: ipse rediret. si secus/ibi maneret. **P**at̄ as
 sensit. patri filius cōsuetudinē declarat. videlicz quia eque mor
 riebant iuuenes sicut senes. ⁊ v̄liter omnes. **E**t quia illud tol
 lere non valuit: fili⁹ in abbatiā remāsit: ⁊ ibidem p̄optime cho

rulare didicit. **S**z qualiter bñ ad hanc choreã se habebũt domi-
 ni tēporales: aut qui sibi dominiũ usurpauerũt. **C**ũ dicat **Leo**
 papa principat⁹ quē vis extorsit/aut ambitus occupauit: et si a-
 ctibus vel morib⁹ non offendat: ipsi⁹ tamē iniri⁹ ratione est pñi-
 ciosus. e. j. q. j. principat⁹. **S**i em̄ aliquis dñs iniuste capit vel
 tenet aliquã civitatē vel castrũ/sine legitimo titulo: fur est et la-
 tro. **S**icut Absolon qui per fraudē z violentiã abstulit regnũ
 patris sui **David**: sed valde modico tēpore gauisus est: nãq; d̄/
 uictus remanēs occisus est. ij. Regũ xvij. **T**alis ergo tenēs do-
 minium usurpatũ p̄nue in pctō mortali p̄manet: nec saluari p̄t
 absq; debita restitutiōe: tam locorũ q̄ redditũ omnĩu in debi-
 te receptorũ. z vt homicida est iudicandus: quãtũ ad eos quos
 fecit per se aut alios occidi: licet ipsi fuerũt digni morte propter
 peccata perpetrata. xxij. q. v. si non licet. aut iusticiã non exer-
 cent **I**usticia enim est luminis virt⁹: nec besperus nec lucifer
 est ita clarus: ait p̄bs libro ethicoꝝ. **A**ut p̄silio prudentũ aut se-
 num non vtunt. **S**i p̄cludēdo obseruauerũt illas p̄ditiones cō-
 sideret quas ponit bt̄us **Aug⁹** xv. li. de ciui dei c. xxij. **R**eges
 felices esse dicimus si iuste imperat: **S**i in lingua sublimĩt ho-
 norantiũ z obsequio nimis humilit̄ saluantũ/non extollũtur.
Si se esse homines meminerint. **S**i suã potestatē ad dei cultũ
 z maxime dilatãdum maiestati ei⁹ famularũ faciũt. **S**i deũ tu-
 ment/diligũt/z colunt. **S**i plus amat id regnũ vbi non timent
 habere p̄sortes. **S**i tardius iudicat: z facile ignoscũt. **S**i eãdē
 vindictã pro necessitate regēde tuēdeq; reipublice: non p̄ satũ
 randis inimiciarũ odijs exercuerũt. **S**i eãdem veniã nō ad i-
 punitatē iniquitatis: sed ad spem correctiōis indulgẽt. **S**i qd̄ a-
 sperere cogunt plerũq; decernere: misericordie lenitate bñficioꝝ
 q; largitate p̄pensant. **S**i luxuria in eis est tãto castigatio: quã
 to posset esse liberioꝝ. **S**i malũt cupiditatib⁹ prauis q̄ quibus/
 libet gēribus etiã imperare. **E**t si hec om̄ia faciũt nō ppt̄ ardoꝝ
 rem inan̄s glorie sed claritatē felicitatis eĩne. hec om̄ia **Aug⁹**.
Similit̄ videãt iudices z officiales eorũ si odio munere/timo-
 re/fauore/iusticiãz non corripuerunt. **C**um dicat p̄s. p̄s lxxxj.
Usq; quo: **Gl̄o. i. q̄** diu vosi iudices pueri iudicatis iniqui

Octava

tatem. i. facitis iniquū iudiciū: falsa defendēdo /z vera dānādo
Et facies pctōrūz sumitis. glō. i. psonas homīn in iudicio atten-
 dēdo. /z malos pp̄t eorū potētā vel munera seu fauorē vel aliqz
 cām acceptādo /z iustificādo: innocētes vero pdēnādo /z tēnen-
 do /z nō iuste iudicādo. **Sequit̄** **I**udicate egeno et pupillo. i.
 iudiciū vestrū seruiat egeno /z pupillo sicut diuiti /z potēti. hūilē
 /z pauperē iustificate. i. ei iusticiā facite sicut maiori /z diuiti. **U**i
 deant demqz principū pcuratores q̄ illoz gerere negocia labo-
 riosum est: quib⁹ placuisse perpetua seruit⁹ est. paratū est p le-
 ui offensione supplicii. necesse est vt multis displiceāt. **C**erni-
 mus tamē a multis sepe esse optata officia eorū: sepeqz magnis
 empta pecunijs: quesitaqz periculis. **I**n quib⁹ officijs adulati-
 ones varie: munerū receptiones: extor: quēdi vie plurime: com-
 mellationū /z libidinū /z voluptatū vacationes. **C**um plurib⁹ an-
 xietatibus honoribusqz non mediocribus amaritudinibus in-
 ferti. **Quartum latus.** **I**n quarto vero latere singuli in-
 fini status homines seculares chorizare videbant: primo arti-
 bus mechanicis edocti: q̄ ad choreā p̄puli reluctātes idigne se
 opponūt. **N**ā si sup̄m⁹ sūmusqz p̄rifex cū cetū sup̄ioz eccliaſti-
 ce ierarchie morte p̄manē: impator /z reges /z atqz cū alijs inferiori
 stat⁹ hōib⁹ quātomagi ipsi p̄stricti sūt. **E**t ad choream igit̄ vocati
 p̄siderēt si op⁹ ex rcā intētiōe fecerūt. vt. s. finis remot⁹ /z vltim⁹
 sit de⁹. finis at̄ p̄pinqu⁹ iit aliqđ rōnale. vt subuētiō siue necessi-
 tas p̄ximozū. s̄ illud ad ephes. iij. operet̄ manib⁹ suis vt hēat
 vnde tribuat necessitatē patiēti. finis sustētatiōis /z fruozū debet
 esse: vt possint viuere vtuose. finis vō vtuose viuēdi est p̄secutio
 glie. **S**cđo p̄siderēt si fecerūt opa licita /z nō p̄hibita ab ecclia:
 vt op⁹ meretriciū /z furariū /z taxillozū: faciēdo taxillos vel eis v-
 tendo. **T**ercio p̄siderēt opa: si fecerunt cū d̄:cretiōe. s. debito tē-
 pore /z loco. **S**cđo principalit̄ mercatores. qui q̄uis s̄m̄ **P**lu-
 tarchū crurib⁹ corporis hūani p̄parent: veluti enīz crura hōis
 hūc atqz illuc discurrūt p̄ necessarijs hūani corpis: sic mercato-
 res p̄ necessitate corporis rei publice. **R**ursus sicut tibie susten-
 tant corp⁹: sic mercatores rē publicā suis mercib⁹. **E**x q̄bus a-
 p̄te eoz necessitas p̄picit̄. nichilomin⁹ ad aggrediēdū p̄semi-

tam mortis ignorā p̄iam p̄pellantur. **V**ideāt si iuste negociati
 sūt: vsq; quo dñs venerit / rōne p̄quires ab eis in iudicio p̄iclarī
Insup p̄siderēt quot falsas rez venaliū laudatōes: quot defe-
 ctuū rez occultatōes: quot diminutas mēsuratōes: pōderatio
 nesq; quot falsas mercatū amixtiōes: quot mēdacia: quot p̄iu-
 ria p̄mittere potuerūt vel p̄misere. q̄ quos inqt **Amb.** **O**mer-
 cator scilicet: p̄pator inferni: cur in fraudē z deceptionē p̄uerē natu-
 re industriā? **C**ur affectas rez defect? **C**ur optas paupib? ste-
 rilitatē vt domui tue p̄pes dolosaz fecūditatē **E**xploraz q̄n erit
 sterilior p̄uent? q̄n rerū inopia: hāc vocas industriā. q̄ potit est
 calliditatis z cupiditatis astutia. q̄ tu remediū dicis / p̄merciū
 nequicie / z poti? latrocinū ē. **E**t sequit **L**ucrū tuū dānū multo
 rum est. z vt paucis agam? oē hui? artis officiū eo tēdit vt ea v?
 tentes lucris intēdāt: vili? emāt: cari? vēdāt: p̄rimos decipiāt.
 hoc signat **V**aleri? maxim? cū ait **I**ustificiosissimā fore artēz q̄
 inopū sāguine pascit. z mēdacijs vt veritatis istrumento inuat
Tercio quoq; agricole chozizare videbāt licz satis mirātes.
 p̄ferētes q̄ eoz mod? agriculture p̄m? oim? ē: a deo altissio būa
 no gñi t̄bit? **D**cm est em hōi vt gen? iij. in sudore vult? tui vesce-
 ris pane tuo. nec dixit in sudore vult? alieni. vt in cetera officijs z
 viuēdi mōis liq̄do p̄tingit. in quib? alieno labore alienoq; san-
 guine z sudore plurimos pasci z nutriri: quinymmo et lascuire
 videm?. **N**equa q̄ em deus hōi s̄ exercitiū p̄cepissz: nisi p̄mu z
 innocētissimū: deū ei gr̄tissimū agnosceret. eoz itaq; genus vite
 veras naturalesq; diuitias gignit. **A**lia exercitia industria diui-
 tias p̄parant. **I**sti humanū genus sustinēt: illi corrūpunt. **I**sti
 satiāt: illi angūt. **I**sti pluribus p̄ferunt: z paucioribus nocēt. il-
 li se inuicē odiūt superbiētes. **I**sti grandinibus z tēpestatibus
 maledicūt: illi ob ciboū fornicant multiplicatē. **I**sti prop̄
 temē abstinent ciboū p̄ciositatē. quibus igit dictū fuit illō ber-
 nardi q̄ mors nulli? mibēt inopie: nec diuitias reuerēt: nec ge-
 neri cui libet aut morib?: s̄ z d̄r mors / scepra legiōibus equat.
Est cōc mori mors nulli? p̄cit hōi **D**ebil? z fortis veniūt ad limi-
 na mortis. **E**t ad rōs viij. p̄prio filio suo nō p̄p̄cit: s̄ p̄ nob? omi-
 bus tradidit illū. **S**up quo br̄s **Ber.** **Q**ui non p̄p̄cit figulo

Octava

quò parceret figmēto: **N**o choreā igit restricti: cogitēt si illos la-
bores: tot animi sollicitudines: pl^o propi. pprii z filioz necessita-
tem sbleuā dā: q̄ tēnarū rerū inherētā fecerit. **S**i insup tales
agricultores fuerūt q̄les antiq̄ illi innocētissimi et simplicissimi
erāt in lege nature atq; scripture. **I**lli em̄ p̄paciētiaz lōganimi-
tate labores ferebāt dicētes cū iob. **D**ñs dedit dñs abstulit. sit
nomē dñi bñd cū. **S**z timeo p̄ch dolor q̄ agricole n̄i t̄pis pl^o a
raturū in s̄tibā: rasturūq; v̄tunt in arma: nō mō defēnsi/ s̄ offensi-
ua. deū decimis/ regē vectigalib^o fraudātes. fines fundoz p̄fun-
dūt/ vel sibi applicāt. ecclesiā non reuerent. p̄ dños supbiūt. fo-
ros frequētāt. fraudib^o deniq; dolis litigijs z v̄futijs cūctos ne-
gociatores vincunt. **T**errā lingētes: terrā comedētes: parū de-
celestib^o cogitāt qui semp de t̄rens meditant z loquunt. sibi in-
uitē inuidēt: alios abhorēt status. **S**z plerūq; castigat eos de-
us in eo delicti genere quo peccāt. **D**ignū em̄ est vt q̄ in terrā q̄
om̄i elemētozū būlāna z vberrima est: p̄ superbiā z auariciam
peccāt: cuius dē terre bonitate p̄uent. **Q**uāuis igit ex predictis
p̄z q̄ status vite p̄ntis in omnibus plus habeat meroris q̄ gau-
di: plus luctus q̄ solacij: plus difficultatis q̄ facilitatis: pl^o p̄
enī q̄ securitatis: **F**inalit̄ tamen in carnis egressu omnū terri-
bilium tribilissimum imminet. scz mors. quam nemo vt p̄z eua-
dere potest. **F**atuus enim est qui de illo impossibili scz mortis e-
uitatione cogitat: z maior fatu^o qui viuit in illo statu in quo nō
vellet mori. **D** bō igit **H** p̄siderās dispone domui tue quia mo-
rieris tu z non viues. vt dicit ysayas. xxxviii. c.

Nona Cella.

Discipulus igit ab instructore suo in nonaz in-
troducīt cellā: in qua huius nostre artis nona
regula depicta fuit. **P**ost q̄ em̄ de mortis cō-
ditōe. s. generalitate in p̄cedēti cellula visū est
hic inspexit ei^o scdaz p̄ditiōē q̄ est incertitudo
In p̄. nāq; latere quidā hōies in lectis suis videbant mori na-
turalit̄. quidā violent. quidā subito. quidam varijs infirmitati-
bus z pestilentijs. vbi quatuor elemēta varijs modis diuersos
videbātur interimere homines. z hec incertitudo de qualitate

Cella

moriēdi. **In** 2° latere quidā mori videbant e^{ss}e domū in siluis/
 cāpis/in plijs/z in tra. hec q̄dez pictura p̄cernēs fuit locū icertū
 moriēdi. **In** scio latere quidā mori videbāt in vtero/e^{ss}e vterū/
 in puericia/in infātia/in iuuetute/in senio. z hec p̄cernebat etate
 moriēdi. **In** q̄rto latē quidā mori videbant leti/ deuoti/ bylari
 terqz. alijs impatient laborātib⁹/ sine deuotōe. z hec pictura p̄
 cernit q̄litate moriētū. **Primū** lat⁹. **D**iscipul⁹ hāc admi
 rans picturā ab instructore de hac erudit scōa mortis p̄dit de q̄
 est incertitudo: q̄ quidē sumit quo ad modum moriēdi. de quo
 mō hēs in prima cella. in qua omnia elemēta vidēt⁹ p̄spirasse ad
 hōis mortē. **P**ozium em hōies diuersa morte. nescit enim an
 ignis/ an gladi⁹/ aut fames/ aut infirmitas/ aut belluz/ aut pestis/
 hōiem hac vita exuer: an nō. **Q**uis enarrare possit mūdi picu
 la. **C**ū dicat ouidi⁹ **N**ulle modos mori vnicavita ger^t. **Q**uis
 igit⁹ dicere valet moriar tali vel tali morte. cū dicat **D**ugo. **D**ic
 michi q̄d vides. video p̄spe nauigātes q̄bus arrioret tranquillitas
 maris. serenitas aeri. flar⁹ vētoz. viros quoqz i nauē epulātes/ dis
 currētes/ z diuū musicoz genere iocūdātes: in nū vt a q̄s melodi
 a resultatib⁹/ pisces vndiqz p̄fluāt: z iocūditatib⁹ leticiā angeāt
Istud ḡ vidēt michi mag⁹ ac desiderāda felicitas: s̄ noli nimis
 cito ferre sentētiā: ymmo dic michi q̄d vides p⁹ hec. vido vndi
 qz nigrescere celū. z vētoz cursu nubes agitari: mare turbari: z
 tumescētib⁹ fluctib⁹ nauē cū nauigātib⁹ mergi. **H**eu q̄d lauda
 ui: heu breuē p̄spitate quāta calāitas ē secuta. **S**ilr video mer
 catores p̄ciosissimā mercimōia deferētes. **Q**uid vides post hec
 video exercituz armoz ipronise vno impetu sup mercatores ir
 ruere: eosqz trere/spoliare. fugare/occidere. heu breuē leticiam
 q̄nra secuta ē repēte miseria: z sic de plurib⁹ alijs idē **D**ugo exē
 plificat. **Q**uid p̄dest igit⁹ vebemēs leticia quaz comitat⁹ mors
 inopinata. **A**man crudel⁹ a rege **A**ssuero sup ones regis p̄inci
 pes sublimatus: eo die quo putauit cum rege z regina gaudis
 sissime epulari: procurante regina/ ac rege iubēte/ p̄anbulo ino
 pinate affixus est. **Q**uid rursus de infirmitatibus hōis profe
 ram **C**ū magister **J**ohannes nider referat h^o p̄rio c. ix. formi
 cularij. q̄ arnold⁹ de noua villa exptissim⁹ medicozū calculauit

Nonna

in vno hōie duo milia centū viginti quatuor infirmitates posse repri.
ri. in qua varietate graduū id qđ vnā infirmitatē fugat: aliā illi
eo adducit et iuuat. et qđ vnū morbū curat/aliū intoxicat. In ex
pertis medicis min⁹ eo credendū est. Et si expti aliqui errāt cle
mentius iudicādi sunt. Quis em̄ in tāta varietate morboꝝ ni
cibil obmittit de ptingentib⁹ innotescēdo morbū specificē et gra
dualit: in vidēdo tēpus ydoneū in celo/subtili: et in eligēdo me
dicine necessaria: artificialit. Quātis igit imbecillitatib⁹ s̄est
humana fragilitas: que tot rūpit infirmitatibus. Bñ iō inquit
Job Replet multis miserijs. Ad qualitātē mortis igitur cō
siderationē dirigens: dispone domui tue qz morier̄ tu. nescis qđ
li morte. et non viues. **Secundū latus.** Ex secūdo latere
habemus mortis incertitudine quo ad locū. **Mors** in ōni loco
insidiat. mortui multi sunt in platea vel cāpo/qui mori sperabāt
in lecto. **Narrat** em̄ in li. de septē donis. qđ cum quidā vsurari⁹
apud auinionē añ portā ecclie btē vginis quādam sibi despōsas
set cum qua credebat diu matrimonialit viuere: casu accidit et
dei iudicio vt ali⁹ vsurarius lapide⁹ qui erat sculptus sup̄ portā
cum bursa lapidea: bursam illā lapideā proieceret sup̄ caput ei⁹
ex qua percussione subito mortuus est. Quis vnqđ p̄sare potu
isset modū interfectionis eiusdē. **Iob** voluit dñs incertū esse
hominī locū mortis: sicut et tēpus. vt in ōni loco et in ōni tēpore
timeat. **Seneca.** **Mors** insidiat in omni loco: et tu eā in ōni lo
co secur⁹ expecta. **Tercium latus.** **Ex** t̄cio latere ex
hijs qui mori videbant in vtero/ex vtero/in puericia/infantia/
senectute/et. habes etatē moriēdi nō certā. **Ecc̄i ix.** Nescit hō
sinez suū: sed sicut pisces capiuntur bamo: ita homines morte: an
in delitijs/aut diuitijs/honoribus/aut paupertatib⁹. **Aut** enim
magister veritatis **Vigilate** qz nescitis diē neqz horā. s. mortis
Nescitis enim qñ veniet dñs. glō. ad exactionē rōnis. an sero
an media nocte/an gallicātū/an mane. **Sero** est eras senectutis
media nocte in infantia aut puericia plena tenebris ignorantie.
gallicātū in adolescētia: quādo iam apparet lux vsus rōnis et ca
pax est exhortationis. mane plena luce in virili etate. et iō in q̄li
bet etate vigilandū est. **Daniel v.** narrat qualit̄ **Baltasar** rex

babilonis fecit grande conuiuium optimatibus suis/cum quibus
 concubinis suis epulabatur: et temulentus bibebat. et eadem nocte
 occisus fuit in ultione suorum facinororum. **D**iofernes cum immu-
 nis voluptatibus frui putaret: eadem nocte a femina occisus est.
Narrat et **Gregori**us quarto dyalogorum. quod cum quidam assuetus es-
 set multam fidem dare somnijs: quadam nocte somnauit se diu vi-
 cturum: et ideo sibi in futurum super hoc pueret. **Q**uod cum firmi-
 crederet: cepit diuitias congregare. sed cito moriens intactas di-
 misit. **C**ur autem die et hora mortis deus nobis voluit esse incer-
 tus **R**udet **Gregori**us xij. moral. **D**eus die mortis nostre incer-
 tum esse voluit: ut dum semper ignorat/semper proximus esse creda-
 tur. ideo semper pati inueniamur. **A**lia ratio est quod homo peccando amittit
 quod certum fuit: ideo iuste affligitur ex incertitudine. **Q**uartum latius
Quod ex quarto latere quidam mori videbant deuote/hylariter: alij te-
 diose grauerque. vnde habet mortis incertitudo quo ad statum mo-
 rientium. scilicet gratie vel culpe. **N**emo enim iuxta apostoli attestacionem scit
 vtrum odio vel amore dignus sit. **Q**uia uero enim **Thom**as prima et
 q. cxij. ar. vi. aliquid cognoscit tripliciter. scilicet certitudinaliter quoniam ei primum
 principium cognoscit per certo. et isto modo nullus potest certitudinaliter scire se
 gratiam dei habere. scilicet gratiam faciente: eo quod ei principium. scilicet deus propter suam
 immensitatem est nobis incognitus. **Q**uia autem aliquid per certo scire potest quod sit
 in peccato mortali/est quod peccatum habet per principio et obiecto bonum com-
 mutabile nobis notum. **S**ecundo cognoscit aliquid supernaturaliter. sicut
 paulo reuelatum est ihs ad **Corinthios** xij. **S**ufficit tibi gratia mea **E**t hoc
 fit ex privilegio aliquibus ut securitatis gaudium hic inchoet. scilicet
 ut virtutis magna opera persequatur. scilicet ut vite penitentis mala imminue-
 tia tollant. **E**t licet ex hijs causis et specialiter privilegio per omnes pro gratiam
 saluatio reuelat: nunquam tamen damnatio quod specialiter ordinatur ad malum. scilicet despe-
 ratione cuius nunquam deus est causa. **T**ercio modo piecaturaliter per aliquid scilicet
Pro. scilicet quoniam quis non pugnat mortali crimine. scilicet quoniam non afficitur
 mundi culmine. scilicet quoniam non perimit alieno errore. **Q**uarto quoniam quis delecta-
 tur in dei opere: et hoc perseverant. **E**t quis aliquid licet hoc scilicet appa-
 reant: tamen quod ut ait psalmus xvij. **D**elicta quis intelligit. quasi diceret
 nullus perfecte. vel quod non sunt in modica/vel quod modica reputat
 que sunt magna. potest enim esse peccatum et mortale ita in omiissione

Nota

alicuius boni debiti fieri sicut et in omissione mali alicuius. Si minus cognoscunt talia omnia que delicta dicunt quasi derelicta. Quamvis enim iustus homo se continue quasi exerceat in operibus virtuosis et facili et delectabiliter. Et secundum philosophum delectabiliter operari virtuosa sit signum habitus generati virtutum ipsarum opera autem virtutum faciunt hominem dignum dei amore et gratiarum infusarum. Actus vero procedentes ex virtutibus acquisitis solus non sunt meritorij: nec faciunt hominem dignum amore dei. Sed solum actus procedentes ex virtutibus infusis et gratia dei faciunt hominem gratum deo. Et ideo quia non potest scire homo virtutum actus de genere bonorum qui ab eo sunt procedat a virtutibus infusis vel acquisitis: ideo non potest ex hoc scire per certo si sunt in statu gratie vel non. Et ideo ait beatus gregorius bonarum meritorum est tibi culpam agnoscere. id est timere esse vel tibi culpa non est. de. v. ad eum. et in c. consuluit ex de obsequio. ieiunio. Super preterea Cum igitur de qualitate mortis dei sit in prima cella: quod morte quod tutius est mortis. Rursum quod quis parum refert de ista vel de illa morte: nichilo minus martyrio mortis securior mortis est: quod alter baptismus scilicet sanguinis a doctoribus nuncupatur. In istis vero alias mortes naturales illa reputatur tutior: ubi diucius ratio viget recetior: ut in ydrolipsis/tifica passione et sibilibus egritudinibus. De secundo. scilicet in quo loco sit tutius mori. Tunc iuxta Quindium parum refert ubi homo sit cum bonus sit. Quia Omne solus forti preia est ut piscibus est quod. Ratio nostra causa preia est ut ait Boetius. psalmus v. j. de consolatione. philosophie. vii. Seneca in de remedijs fortuitorum. Patria est ubicumque homo bene est. Illud autem quod bene in homine est non in loco est. In hominis in qua potestate ergo qui sapiens est non peregrinatur. stultus semper exulat. Tunc tutius est mori inter bonos quam malos in loco sacro quam extrinsecus. tutius coram multis quam paucis. in finitibus quam bene obsequatis quam extrinsecus. in religione quam extrinsecus. Ideoque monachus aut monialis vagantes absque licentia maximo se exponunt periculo. Sicut promeritates in religionibus irregularibus seu non approbatis. De scio melius est mori innocenter in puericia quam sentio involutus peccatis. melius laudabili senectute quam vituperabili iuventute. De quarto scilicet quo ad statum. Quocirca notaandum quod triplex discerni potest hominis status. scilicet in anima. in corpore. scio regiminis. potestatem. De homo

quo ad gratiā vel culpā. Et sic infallibilit̄ preeligit̄ gra/culpa: i nocētia/penitētia. De secūdo gaudiosum est quēpiam elevatis manibus/extēsis brachijs ad modū crucis/emissis suspirijs/ap parentib⁹ signis ⁊ tritionis ⁊ dilectionis/spiritum emittere. Tercius est status quo ad mundū. Preualet in statu subiecti onis mori q̄ prelacionis. Nam prelati positi sunt vt signuz: ad quod subditi sagittas operū suoz dirigāt. vt e x̄ in c. qualis ⁊ qm̄ magno de accu. **Nā s̄m Gregoriū** Tor mortib⁹ digni sūt: quot exēpla perdicionis ad subditos trāmittūt. Ex huius humili tatis non mediocris p̄sideratione doctor b̄tus **Thomas** de ad no in humilis status permanētia fore perorauit altissimū **Joō** de ipso legit̄ q̄ eo cum studētib⁹ atq; p̄fratrib⁹ redeūte a s̄a cto **Dyonisio** parisijs: interrogatus ab illis **Ecce** mgi q̄ pulcra ciuitas est parisijs: vellesne esse dñs eius? **Rōdit** **Sallez** ba bere opus imperfectū **Johānis** **Arisost.** super matheuz: q̄ eē dñs ciuitatis parisiē. **Hinc** idē vir scus tres res specialit̄ exora uit obtinere a deo. **Prima** fuit vt in suo hūili statu iugiter per maneret. nec ad aliquā ecclesiasticā dignitatē aut prelaturaz p̄ moueret. **secūda** vt nullius rei create officio mentē suam p̄tami naret. **tercia** vt status anime fratris sui defuncti reuelaret. In quibus tribus exauditus fuit a dño pro sua reuerentia. **Docit** co securior est subiectionis q̄ prelacionis terminus. **Nichilo** minus periculosum est mori cum pluralitate b̄nficiorū quozū v num est sufficiens clericū cum cōcubija **Tuti⁹** est mori e x̄ genus negociationis ⁊ sollicitudinis. **Tuti⁹** in vrbe q̄ in bello, nō co actus p̄tra fideles. ⁊ sic de multis alijs statibus. **Hisc** igit̄ bac mortis incertitudine ex omni pte: preparemus ea propter men tem nostrā p̄tra eā: ⁊ vtamur permaxime vtilit̄ tēpore n̄ro dum tempus habemus. **Qd̄** tēpus **s̄m Thomas** super iiii. p̄bi. ⁊ ali bi: omisiss alijs vocabul̄ ab eo positis: p̄ncipalit̄ tribus nomi nib⁹ appellat̄. scz olim. nunc. tunc. **Preteritū.** p̄ns. ⁊ futuruz **Vtamur** preterito b̄nficiorū dei p̄memorādo in p̄nti. vñ **Ber nardus.** Tor b̄nficia p̄tulit michi deus/q̄ si p̄siderarē q̄ vn⁹ ru sticus michi fecisset: tenerer eū sūme diligere **Quid** ergo repē dam summo creatori de suis b̄nficijs: qui ex sua sūma bonitate

Nonna

eterna michi participauit vivere/esse/z intelligere. z ad ymagi-
nem suā formauit me. qui sua passione recreauit me peccatorē/
rex regū. qui me p̄fidētā voluit habere ad se patrē. qui fide et
sacramētis muniuit me. dedit sic me nasci int̄ xp̄ianos. nō p̄zem
iudeū aut paganiū. peccata diu mea q̄uis iterata tollerauit z ex-
p̄ctauit. ad p̄niam me suscepit. me p̄l̄ meis socijs gratis dota-
uit. qui mortui in peccatis suis hāc gratiā nō p̄ceperūt. Quot
sunt dānati in inferno qui pauciora p̄ctā me p̄miserūt/z non sur-
reperūt. pericula mea q̄ plurima remouit. superiora z inferiora
michi in seruitiū z vsum dedit. Dedit nature gr̄e z super habū-
dātie dona. Se nascentē in sociū: p̄uescentē in cibū: mortētē in p̄-
ciū: regnante dab̄ in p̄miū. **B**ñficioz p̄teritoz p̄sideratōez ha-
buit p̄s. c̄ij. ps. cū dixit **B**ñdicatā mea dñm z noli obliuisci oēs
retributiones ei⁹. vbi glō **A**ugustini **C**ogita omnia mala tua q̄
multa ea sunt: quia ea quāta tam multe retributiones dei sunt.
Qui p̄piciat omnibus iniquitatib⁹ tuis **G**lō. originalib⁹ et ef-
fectualibus. qui post remissionē etiā sanat oēs infirmitates tu-
as que relinquunt̄ ex p̄ctō: vt p̄nitas ad malum. difficultas ad
bonū. omnipotēti enim medico null⁹ insanabilis lāguoz occur-
rit. **Q**ui redemit. glō. precio sui sanguinis/de interitu et̄ne mor-
tis/vitā tuā: quā perdidisti per dei offensionē. z coronat te. i. p̄
certamē coronare disponit te in celestibus. iij. miā z miserationi-
bus. s. miē effectibus. **Q**ui etiā replet. i. satiat in bonis celesti-
bus desideratis/desideriū tuū/quo hīc ad ea suspirabas. qz sati-
abor inquit cū apparuerit gl̄ia tua. qñ scz renouabit vt ad qle iu-
uent⁹ tua. s. in futura resurrectione/p̄mitiua resumpta ymagine
Vñ z silit̄ nra mens per hec insurgit ad deū deuote laudādū/
z gr̄as agendū. **C**onsiderādum tamē est qz non principalit̄ dei
bemus deū diligere prop̄ beneficia sua: sed p̄p̄ suaz immēsam
bonitatē/z prop̄ seipsum. **S**icut enim non prop̄ lumē videtur
res finalit̄/sed mediāte lumine videt̄ clari⁹ occasionalit̄. sic hec
beneficia p̄fita illumināt prouocādo hominē ad diligendū
deum. ¶ **S**ecūdo nunc. s. in p̄nti. **C**ōsiderādo tēporis breuita-
tem. mobilitatē. irreuocabilitatē. **E**cce inquit ap̄lus nunc tem-
pus acceptabile ecce nūc dies salutis operemur bonū dum tem-

pus est. Si igitur nunc habemus vt de mane diei vniuersitatis presentis pulcrū tempus. non expectemus vsqz vesperā. i. vsqz senectutē futurā. eo q̄ morbus semp intendit: natura debilitat dyabolus magis insidiat: psuetudo difficilius mutat. deus q̄ misereri potest magis offendit: & sic magis puocat. **Eccl̄i iij.** Si li obserua tēpus: & deuota a malo: obserua inquit tēpus. glō. tā q̄ donū preciosum: & tibi accōmodatur. qz sicut nō perit capill⁹ de capite: ita nec momentū de tēpore: de quo non oporteat rebdere rationem. **Tercio** tunc scz futurū habemus pre mētis oculis precipue tria tunc & futura

<p>Scz</p> <p>Horribilis visionis Eterne dānationis ppetue beatificatiōis</p>	<p>debunt filiū hominis veniētem. z. De secūdo Tūc dicet hijs qui a sinistris erūt z. Mat. xxv. De t̄cio ysaye lx. Tūc videb & afflues & mirabit & dilatabit cor tuū. Ex horū tūc p̄sideratione inducit hō in p̄nti ad dei timorē & amorē: & c̄ca mortis incertitudine debitorā ppationē. ad quā etiā nō modice p̄gruirit id qd̄ Eneas filius postea Pi⁹ papa ij. in quadā eplā p̄scripsit Iobām scriptori ap̄lico: peteti modū ab eo bñ viuēdi. Cū r̄ndit in eplā hijs v̄bis. Nescio si vnq̄ ingressus es mare. Illic si vnq̄ fuisti: scio te cū p̄cellis inflari pelag⁹ & nauigiū impet̄i p̄trarijs vētis cernebas/multa deo vouisse. Si ḡ vis fieri saluus recteqz viuere: q̄ promisisti dū tēpestas in mari fuit/ ea sua to. Qz si fretū carcerēqz aliqñ pertulisti: cura vt egressus tal' sis/ qualē te futurū si exires spondebas in carcere. Atqz si hoc neqz illud expertus es Remediū terciū superest. Nō dubito quin aliquādo egrotus fueris: quis enim est qui ad tricesimū annū absqz graui aliqua valitudine attigerit: multe pestes būano imminēt corpori. minimagz res est q̄ nos vel tollat & vita/ vel morbis tetrimis afficit. Memeto ḡ mi iobānes cū in lectulo resupinus iaceres. cū renes arderēt: cū ysa rūperent: cū fauces arcerēt: cū te sitis incēderet: quid tecū ipse diceret. quid deo p̄mitteres: si sanitas restitueret. Certus suz qz de mō viuēdi sepius cogitasti & vicia dimittere: vtutes vō amplecti spopōdisti Nunc igit qm̄ diuino munere sospes es: stude vt san⁹ impleas</p>
--	--

que pmisisti egrorus. z infra in eadē eplā. Si vis recte agere vi
taz nichil facias qđ deū videre nō putas: vel secreto qđ pñte po
pulo optare non audeas. hec ille. Dispone igit sic z modis qui
bus preactum est domui tue: qz morieris tu z non viues.

Decima Cella

Beuersus discipulus ad preceptorē suū ab eo
in decimā cellaz introductus est. in qua vidit
decimā hui⁹ artis regulā/ad plongationem
vel vite abbreviationē defuientē. In primo
igit latere depingebāt pñtis tpi⁹ grādeu
pziarche barbari atz crinib⁹ plixi/q longi tpi⁹ grādeu
pziarche marbusale de quib⁹ gen⁹ narrat historia. In 2⁹ latere
iuvenes z pallidi hui⁹ tpi⁹ hōies depigebant: q respectiue bre
ui tpe diē eoz clauerūt extremū. In 3⁹ latē quidā medicoruz
vocatōe z pitorū pñtio vitā eozuz plōgare conabant. In q̄rto
latere p oppositū quidā excessib⁹ varijs q̄si occidere se videbā
tur. Nō modica admiratiōe pmissa discipul⁹ ab instructore suo
edocet Primū lat⁹ In pmo inquit latere hēs longā vitā
hui⁹ carnis in p̄ma etate: qz h⁹ mḡm Henricū de bas. expo
nentem libros gen⁹ certis de causis Bringebat. Prīo qz com
plexio eozū erat p̄p̄m̄quior ad nobilissime p̄plexiōis viro. q̄n
to em̄ riuul⁹ p̄p̄m̄quitate maḡ attingit fontē: tāto melior ē. Se
cūdo qz nūm̄era puta plāte/atālia/z h̄mōi: erāt potioris vigo
ris z vtutis q̄ iam sint. Tercio qz iam pueri generāt: pueri vō
a pueri sic generant debiles. Antea em̄z incipiebāt p̄bere post
multos ānos: nā vō paucis iuoluti ānis m̄imōio se ingerit. Sz
tenuit Aug⁹ z Thōs in q̄stiōib⁹ de malo replicātes p̄ aliq̄ruz
barū rōnuz positōne: z p̄cipue p̄ scōam Dicūt qz hōies tūc ita
diu vixerūt Berat miraculosuz ex diuina dispositiōe sc̄m ad ge
neris hūani ppagationē. Nec idcirco negant qz breuitas vite
causet ex malo regimine/ac debilitatiōe nature Scōm lat⁹
In secūdo cellule latere moderni tēporis hōies depigebāt
breuissimi tēporis. nā h⁹ psalmistā ps lxxxix. dies ānorū m̄orū
glō. ita breues sunt: qz in ip̄is sūt septuaginta anni. Glō. hoc de
muni cursu. Si autē in potētibus. i. in illis qui h̄nt potētē

Cella

et fortem pplexione sunt octuaginta anni. et in statu puenienti et
 amplius. i. vltra illud tepus est labor et dolor: que tunc multipli
 cant. et vere breues dies. vt pz respccū aīquū teporis: etiā respe
 ctu eui etnitatis. i. dei. **S**icut enim fra est quasi punctus respe
 ctu celi: sic tepus est quasi nichil respccū etnitatis diuine. **E**t res
 pccū nostri **J**ob. **B**reues dies hōis sunt. et **S**apientie ix. **N**o
 mo infirmus exigui teporis. sed et brūs **G**regorius ij. **m**ozaliuz
 exponēs pzedcū verbū **J**ob. **N**oc inquit apud nos velut non
 esse cōsiderat q̄ tāta velocitate trāscurrit. **I**n diebus breuitas
 teporis **I**n mēsis vero quasi multiplicata dierū spacia desig
 nantur. **N**obis ḡ dies breues sunt. **S**ed qz nostra vita post te
 ditur apud deū: numerus nostrorūz mēsiū eē memorat. nulla
 que hominib⁹ in hoc mūdo sūt absqz dei omnipotētis occulto
 silio veniūt. **S**taturū quoqz est quantū in ipsa vita mortali tē
 poralitē viuat. **N**ec obstat vt idē dicit de **E**zechia: cui dictuz est
 per propheta **D**ispone domui tue qz morieris tu et non viues. et
 tū sibi xv. anni superadditi sunt in vita. vt ysaye xxxviii. et quar
 ti **R**egū xx. **Q**uia vt idē **G**regorius **R**ūdet per prophetaz sibi
 dies ignoscit qua mori merebat. per largitatē vero mie illo euz
 tepore ad mortē distulit: quādo an secula ipse deus p̄scivit. **D**e
 lamētabili duratōis breuitate inducit pbs in poetria fabulā cu
 iusdā poete quōdā palaciū destū deplorāt in hīs v̄bis. **D**om⁹
 egregia p̄pungor ad lacrimas tuā intues solitudinē. **A**c illa con
 tremuit p̄passa michi p̄pter lacrimarū multitudinē. **C**ui inq̄t
 vbi q̄so sunt qui quondā te inhabitauerūt: et iocūdā vitā cū se/
 curitate et teporis serenitate ac amenitate duxerūt. **E**t illa secū
 me quoqz subsecuti teporis trāsitōriā dimiserūt. **R**es nāqz nul
 le stabiles: quin cum fluxibus teporis fluxibiles fluunt. **Q**ua
 propter dicit **J**ob **D**ucūt in bonis dies suos: et in p̄cto ad in/
 ferna descendūt. **S**uper quo **G**rego. xv. **m**ozal. **O**m̄is inquit
 lōgītudo teporis presentis vite punct⁹ esse cognoscit: cū fine ter
 minat. **Q**uicquid trāfire potuerit subito fuit: in p̄cto stilū po
 nimus et leuam⁹. quasi ḡ in p̄cto vitā tetigit: quam hāc accepit
 et amisit. **H**ec ille. **V**ita ergo n̄a ratione hui⁹ duratōis atqz va
 nitatis breuitate non incōgrue in sacra scriptura trib⁹ p̄paratur

Decima

scz visioni ymaginarie. trāfitioni vmbre. operi aranee **De pmo**
ps xxxviiij. verūtū vniuersa. glō. i. omnia q̄ apud nos sunt: vani
 tas omnis hō vivēs in hoc mūdo. **U**crumtū in ymagine. i. ad
 similitudinē ymaginis in somnis vel speculo apparētis: que sibi
 to disparet et in oblivione venit pertrāsijt omis hō. **C**ito trāsijt
 et trāieundo deficit et evanescit que subito disparet in oblivionē
 venit. **De secūdo ps. cxij.** **N**ō glō. qui prius fuit veritati similis:
 postea peccādo vanitati filis fac^o est. i. null^o momēti. in se vanū
 est: inde omē trāsitoriiū qd̄ de sua substātia cadēs/ vt fumus eva-
 nescit: ita et hō tabescit. vñ subdit dies ei^o. glō. i. vita ei^o momē-
 tanea/ prop̄ eius fragilitatē. **N**on enim habet firmitatē manē-
 di sicut nec vmbra. vñ **Plinius.** **Q**ue ē vita nostra vapor ad mo-
 dicū parēs. **Et Aug^o.** **Q**uid est vivere nisi de vita transire?
 hec ex glō **Aug^o et Cassio.** **De icō ps. lxxxix.** **A**nni nri sicut
 aranea. glō augustini. **S**ic inanes et inutiles med itabunt .i. re-
 purabunt. **N**ā quecūq; in annis nostris agimus ita fragilia sūt
 et trāsitoria sicut tele aranee. **S**icut eniz aranea mittit fila et buc
 istucq; discurret: et tota die textit: et labor quidē grādis est sed ef-
 fectus modic^o est/ et quasi nullus: **S**ic et vita hominū buc illuc-
 q; discurret. in occupationibus varijs et inutilib^o/ laborat vt res
 corruptibiles. s. diuitias et honores acquirat: et non intelligit qd̄
 laborando aranea tele textit/ qz omnia velocit amittit. **P**reterea
 breues anni sunt resp̄cū meriti. bij septuaginta aut octuaginta
 anni: ad quos tñ pauci deveniunt. qz omne meritū modicū est
 vel breue resp̄cū premij. **E**t iō qz breue tēpus habet et longā vi-
 am si non currit homo non pertinet ad locū optatū. modo autē
 longā viā habemus scz de tra ad celū: et ideo non pigrite m^o. ij^o
 ad **Corin. vij.** **I**taq; frēs tēpus breue est **E**t sic apparet ānos
 moderni tēporis breues ymmo brevissimos esse. **Q**uia pauci
 periodū et spaciū vivēdi a natura fīminatū (de quo iob **Consti-**
 tuiſti fīminos eius qui preferri non poterūt) attingūt. **S**uper
 quo verbo dnbitari potest de **Ezechia** rege: de quo etiā super i
 us aliq̄d tacitū est: cui dicitū erat verbis iherematis nri **D**ispo-
 ne domui tue x. per prophetā: **T**ñ additi sunt quīndecim anni
Ex quo videt q̄ deus sit mutabilis: et q̄ propheta falluz dixit

rit: quod est inconueniens. **R**ūdet q̄ p̄tingit aliq̄ effectū mor-
tis vel infirmitatis vel alteri⁹ casus alit̄ esse preordinatū a deo/
s̄ q̄ debet procedere a causis secūdis. z tunc eueniet talis effe-
ctus non sc̄dm q̄ habet respectū z influxū ab ipsis causis secun-
dis: sed sc̄dm q̄ est preordinatū a deo. **E**t sc̄dm hoc intelligitur
illud sapiētie iij. de immatura morte iusti/ que nō est s̄ causas
secūdas. **R**aptus est ne malicia muraret̄ intellect⁹ eius: aut ne
fictio deciperet aiām illius. z infra. **P**lacita erat deo aiā ei⁹. et
ideo festinavit eū educere de medio iniquitatū/ per mortes. **E**t
ecōtra aliq̄ p̄tingit sicut mors ezechie/ q̄uis s̄ cās secūdas vi-
delic̄z dispōnē naturalē corpis z detrimētū ei⁹/ prop̄ p̄ctū sup-
bie vel ingritudinis tūc euenire deberet: q̄n̄ dixit mozieris tu z
nō viues. ysaye xxxvii. habito resp̄cū ad cās sc̄das. tū q̄ in p̄or-
dinatione diuina erat vt sp̄ vineret̄ adhuc xv. ān. dicunt̄ eo sibi
additi quib⁹ postea vixit. **N**ect̄n̄ ysayas dixit falsū ezechie/ sig-
nificās eū moriturū. q̄ p̄p̄betant̄ B̄ ex dei reuelatōe s̄ q̄ ille ef-
fect⁹ mortis erat in caus̄ secūdis/ s̄ quas erat oīno futura. **R**e-
uelat̄ eū de⁹ prophetis suis aliq̄ nō simplicit̄ s̄ q̄ sūt futura in
cās sc̄das t̄n̄. **E**t iō si alit̄ p̄tingat q̄ dicāt̄ nō p̄pterea falsūz di-
cunt̄ s̄ **T**ho. 2. 2. **S**icut etiā si medic⁹ sc̄dm oīa signa z reglās
medicīne p̄dicat̄ aliq̄ de sua infirmitate moriturū/ qui se z non
moritur deo eū mirabiliter sanante. **E**t astrologus p̄dicat̄ sic-
citatem vel inundationē multam futurā sc̄dm influxum p̄stella-
tionum. **S**i hoc non venit non dicāt̄ falsūz: q̄ loquunt̄ s̄ cau-
sas secūdas/ quas deus immutare potest vt placet. **A**liq̄n̄ vero
ita se habet preordinatio ad aliq̄ effectūz s̄ q̄ ipse procedit a
causis secūdis. **E**t ad hoc facit quod dicit **O**regon⁹ xvi. **m**ora
lium super illo **J**ob. **S**ublati sunt ante tēpus suuz. **O**z creans
nos z ordinās omnipotes deus iuxta singulorūz merita disponit
imminum vite/ vt vel mal⁹ breuē vinat ne multis bene agentibus
noceat. vel bon⁹ iste diucius in hac vita subsistat: vt multis bo-
ni operis adiutorū existat. vel rursū malus longius differat
in vita vt praua opera adhuc augeat: ex quorū temptatiōe pur-
gati iusti verius viuant: vel bonus citius substrabatur: ne si diu

Decima

hic vixerit eius innocentiā malicia corrumpat. **Tercium**
latus. In tercio latere quidā medicorum vocatione vitam
prolongare conabatur. ¶ **Pro quo notandū qd quis nō sane**
tur quis nisi deo disponente: mod⁹ tamē medicinalis a deo or
dinatus est vt obediāt quis medico. vnde dicit Cratianus/ qd
uis certissime sciamus neminē vltra terminū sibi a deo prefixuz
esse victurū: Omnibus tamē languentibus non incōgrue mede
mur. xxij. q. iij. de tyrijs. z sequenti. Nā vt dicit Thomas
2. 2. q. lxxxiij. arti. ij. Et diuina prouidentia non soluz disponit
quin effectus fiant: sed etiā ex quibus causis procedāt / z a quo
ordine eueniant. Inter has autē causas quorūdam effectuum
cause sunt effectus humani: sicut comedere / bibere. est causa hu
us scz cōseruationis vite. Et vsus medicinarū causa sanitas se
cundaria. Oportet ergo hōies aliqua agere non vt per act⁹ su
os diuinā dispositionez immutēt / que immutabilis est / sed vt p
actus suos adimpleāt quosdā effectus s^m ordinē a deo disposi
tum. Quāuis ergo ipse de⁹ sit qui vulnerat z medet / z ipse sa
nat oēs infirmitates nostras: vt ait psalmista: Hoc tñ agit cōse
quent per cās secundarias / vt medicinas / z hōi. Et iō hīs vt
debenitis tēpore oportuno: licet aliqñ pter naturā / z per viā mi
raculi hoc operet. qd tamē miracula sunt potius admirāda / qd in
replum trabēda. Si quis igit talib⁹ indigēs hīs nō velle vt
expectans a deo sanitatē: grauit delinqueret tēptādo deuz: nī
si super hoc haberet familiare cōsiliū. s. sicut btā Agartha: cū
dixit: Medicinā carnalē corpori meo nunq̄ exhibui. Erat eū
expta diuinā beniuolentiā. qz vt dicit scūs Thōs 2. 2. q. xcviij.
arti. pmo Ad primū. vt vel infirmitates non pateret / quib⁹ cor
porali medicina indigeret / vel sbito sentiret in se diuine sanatio
nis effectū. Per qrat igit medic⁹ perit⁹ i arte / practice mag⁹ qd
theozice inuolut⁹. Dicit em pbs primo methaphisice / qd hñtes
artē z scientiā medicinc sunt mag⁹ scientes / qd hñtes experimen
tum Exptos tñ medicos in cura mag⁹ debem⁹ eligere qd hñtes
sciētā sine expimēto. Mel⁹ est plures habere medicos egrossi
facultas admittat / qd soluz. vñ pbs in epistola ad Alexandrum
In vno medico nō p̄sidet / qm vnus medic⁹ potēs est ad noce

Cella

dum / & de facili audeat nefas p̄sumere. **Et** si sumēda fuerit me-
dicina noli sumere nisi de cōsilio plurimorū. **N**am in curatione
egritudinis est cōsideranda cōditio artis medicine: p̄ditio egri-
tudinis: & p̄ditio status egrorātis. **Q**ui medic⁹ aut medici

adhibebūt	}	Confessionis admonitiōe p̄uā	Quo ad
		Cōgruam visitatiōis diligētiā	h̄mū scieu
		Diligēte curationis regulam	duz q̄ me
		Diuinorū p̄ceptorū obsequentiā	dici tenen

tur ad seruandū decreta q̄ h̄ntur ēx de peni. & remis. c. cum infir-
mitas. vbi dicit **C**ū infirmitas corporal̄ nōnunq̄ ex pctō. p̄ue-
niat: dicite d̄no lāguido. que sanauerat: vade / & ampli⁹ noli pec-
care: ne deteri⁹ tibi aliud p̄tingat. **J**obis v. c. p̄nti decreto statu-
imus: & districte p̄cipim⁹ medicis corporū: vt cum eos ad infir-
mos vocari p̄tingat: ipsos añ omnia moneāt & inducāt: vt medi-
cos aduocēt animarū: vt postq̄ fuerit infirmo de sp̄uali salute p̄-
uisum: ad corporal̄ medicine remediū salubri⁹ procedat. cū ces-
sante cā cesset effect⁹. ij. p̄biscozū. **I**deo **J**obes andree dicit in
nouell. q̄ signant dicit nonnunq̄: q̄ aliquñ nō semp̄ dicit distri-
cte p̄cipimus. & sic necessitate importat. **E**t dicit glō **H**ostie-
sis q̄ trāsgressor peccat mortalit. & q̄ non p̄t p̄tra istā p̄stitutio-
nem p̄scribi: vel aliqua cōsuetudine tolli. qm̄ est iuris natural̄
id est diuini. vt capit in p̄ncipi⁹ decretorū tū q̄ ex rōne est. sc̄z vt
cura aie anteponat cure corporis: quorū neutrū p̄suetudo p̄tra-
ria vnq̄ mutare potest. **D**ebet igit̄ medici hoc p̄ceptū serua-
re añ omnia: vt dicit decretal. i. añq̄ ad curaz manū mittāt: vel
de salario p̄ueniant sc̄dm **J**obā. andree. **A**udeat quidē sentire
Hostien⁹ q̄ inducat. i. in eū effectū p̄fessionis restringat. **S**z pe-
trus de palude solū dicit q̄ tenent̄ medici ad amonendū **P**e-
diligēti visitatione sciendū q̄ medic⁹ adhibebit debita diligēti-
am quātūcūq̄ sit perit⁹. .s. mittat notabile diligētiā in reui-
dendo libros: in visitādo infirmū: in qualitate medicinaliuz re-
rum: & q̄ sunt h̄mōi. nam alias non excusat a pctō si per indiligē-
tiam suam infirmo mors vel morbi aggravatio euenerit. vt in c.
ad aures ēx de era. & quali. **D**e cō. .s. diligēti regula curatio-
nis **S**ciendū q̄ medicus q̄ citi⁹ p̄t curare infirmuz debet. vñ

Secunda

aptissim^o locus ad hanc practicā **I**n cui^o signū arcenio cogitāti
quō posset bñ mori desuper dictū erat **A**rcenio fuge mundus et
saluaberis vt habetur in vitas patrū. **I**nsup **A**nthonio dictus
erat vident i mundū laqueis plenū: et interrogāti quis laqueos
evaderet pro respōso sola humilitas. **E**t ideo dixit pater instru
ens discipulū ne steteris in zodoma nostra regione: sed in mon
te vel archa sicut dixit angel^o ad **L**oth **G**en^o xix. ¶ **S**ed du
bitatur a discipulo **L**um per ea que sunt in mundo ducimur in
cognitionē et amorē creatoris: vt patet per apostolū ad corinth^o
pmo **I**nuisibilia dei a creatura mūdi p ea q scā sunt. pspiciūtur
De amore patet per **D**ugonē oēs creature dicūt michi q amē
te. ergo videt q locus iste mūdi est agruentissimus. **S**ed ptra
illud est **S**apientie xiiij. **C**reature dei facte sunt in odiū et in tē
prationē anime hominū et decipula pedibz insipientiū. **R**ūdet
q creature ex se homini bñ vtētī et innocētī pferunt cognitionē
et amorē creatoris **T**ñ ex quo natura humana post lapsus est in
secta q plures illis abutunt/ et sepe creature que nos deberent
trahere ad deū auertūt nos a deo: et ideo sūt instrumentū aptis
simū ad nos seducendū dyaboli scz quare ptemēde quib^o non
indigemus. **S**ed secus vsē ad vtilitatē aiē aut corpis nobis p/
sunt. **P**ro quo sciendū q pstituta sunt omnia numero pōdere et
mēsurā. **N**umero res distinguunt: pondere situant: et mēsurā
limitant. **P**rima differētia est. quedā sunt corporalia nñ: vt la
pides. quedā spūalia: vt angeli. quedā corporalia et spūalia
simul: vt homines. **S**ecūda differētia est. quedā sunt corrupti
bilia et mutabilia: vt terrestria. **Q**uedā mutabilia et incorrupti
bilia: vt supcelestia. **E**x cūctorū vtilitate ordinabilitate et firmi
tate intelligim^o creatorē illū potētissimū sapiētissimū optimum
trīnū et vnū qui cūcta creauit et ordinat. **N**ichil em frustra fecit
Et si obijci^t de dyabolo q ex se maliciosus nulli pficit. **R**ūde
tur q est vtil^{is} iusticie qz lictor in vniuerso malefactorū. **U**til^{is} fuit
Job qui ei coronā augmētavit. **Q**uo mō dānati vtilēz. **R**ū
det ad oñdendū diuinā iusticiā et augmentandā gloriā. **I**usti
emz vidētēs dānatos laudāt deū intīm^o qui eos liberauit. **S**i
obijceret de lupis et serpentibus. **R**ūdetur q homo si nō pec

caſſet: omnes creature inferiores fuiſſent ei ſubdite. **Sed**
 ſrangenti ſidem fides frangeſ ei de. **Valer** em̄ ne in peccat̄ hō
 maneat ad terrendū euz: ne forte leſus a ſerpēte in peccatis mo/
 riatur. **Et** ad rememorādum trāſgreſſionē. **Et** nonne de vene/
 noſis animalibus tyriaca medicinalis cōficitur. **¶** **Sz** diceret
 ad quid valēt pulices. **Reſpondeſ** ad humiliādum ſuperbuꝝ.
 quid enim ſe exaltat pulvis qui pulci reſiſtere nequit. **Ergo** ?
 ſidera omnia bñ vſitata eſſe vtilia / quia deus nichil inutile crea/
 vit. **Sed** ſi non intelligis dicit **Aug**°. **Simile** eſt ſi multa inſtru/
 menta / malleos / clauos / ſerras / ſimas videres in domo artificis
 diceres: ad quid tāra multitudo inſtrumētōrū. **Non** enim ar/
 tiſex id ignorat q̄ ibi nichil retinet inutile. **Sic** de° glorioſus o/
 num artiſex nouit cūcta ad que valēt in toto vniuerſo. **Sei**
cundum latus. **¶** **In** alijs tribus picturis ait p̄ceptor / ba/
 bes tria loca ad moriendū apta: **Quorū** primus eſt herem° vel
 ſolitudo in qua ſancti patres fugiendo p̄ſornū hanc practicaue/
 runt artem. **Prothoplauſtus** tam diu ſalu° atq; innocēs man/
 ſit q̄ diu ſolus. **Raptus** eſt **Enoch** in ſolitudine paradisi terre/
 ſtris / ne malicia mutaret ⁊ ſubuerteret cor ipſi°. **Sedebat** abra/
 ham ſolus ſubter mābre quādo tres vidit ⁊ vnū adorauit. **Vi**
 dit angelū in ſolitudine agar ancilla que de puteo viſionis reſo/
 cillauit puerū. **Inſuper** **Jacob** ſol° luctat: et mereſ bñdictio/
 nem. **Moyſes** ſol° vidit rubū ardentē: ſolus legeꝝ dñi accepit.
P̄terea hanc vitā aliquāliter duxit xp̄s duꝝ verbū caro ſc̄m
 eſt nāq; multiplicauit in ſolitudine panes. **Supauit** in deſerto
 dyabolū: ſolus cū ſeris habitās ⁊ ieiunās q̄uis comites erāt. ā/
 geli. **In** trāſfiguratione ſeorū ſum oſtēdit gloriā: ⁊ tres tñ adou/
 xit in montē. vbi leuatis oculis diſcipuli neminez viderunt niſi
 ſolum **Iheſum**. **Solus** a ſecretiſſimis diſcipulis ter orauit pa/
 trem. **P̄.** **Ecce** elongam̄ fugiens ⁊ manſi in ſolitudine. **In** b̄
 loco **Bernard**° didicit omnē ſuam ſapientīā. vnde ⁊ interroga/
 tus vbi eam didiciſſet: illo v̄bo pſalmi reſpondere ſolebat. **Ec**
 ce audiuiſimus ea in eſſrata inuenimus ea in cāpis ſilue. **De** iſto
 loco multa habemus pulcra per **Grāciſcū** petrarchā de viſa ſo/
 li. per **Baſiliū** itē ⁊ alios. **Sed** cū homo ſit aīal ſociale ⁊ politi°

Secunda

cum. pmo poli. videat qd sit ptra naturam hōis hec vita. **P**re-
terea est loc^o periculosissim^o. qz ibi fere innumerabiles: ibi de-
est cib^o & potus: ibi nec repbēfor: quare facili^o ppetrat iniquitas
Ite null^o ibi ministrat sacramēta: ibi deest infor:mator: **U**t ec-
clesiastici iij. **N**e soli qz si ceciderit nō habet sublevatē se. **S**ed
ptra est qd dicit **Aug^o li. de opib^o monachorū** illos sanctiores
esse qui a p̄spectu hominū separati: nulli ad se prebēt accessum: vi-
uentes in magna intētionē oronum. ¶ **R**ñsio s^m **Thomā in 2°**
2° q. clxxxvij. ar. vlf. q. solitudo nō est ipa pfectōis eētia s̄ p̄se-
ctōis instrumētū. **U**n̄ in collatiōib^o patrū dicit abbas moyses
q̄ p puritate cordis solitudo sectāda est: sicut & ieiunia & hmōi
Manifestū est autē qd solitudo est instrumentū p̄grūū p̄replati
ōni **Or̄ee ij.** **D**ucā eū in solitudinē & loquar ad cor ei^o. vnde nō
congruit religionibus ordinatis ad vitā actiūā nisi forte ad tem-
pus: sed solū perfectis & contemplātib^o **E**t hoc p̄tingit dupli-
citer. **U**no mō ex solo diuino munere: sicut de **J**obāne bap̄ti-
sta: qui antra deserti teneris sub annis perijt: qui replet^o fuit spi-
ritu sancto adhuc in ytero matris sue. vnde cum adhuc puer es-
set erat in desertū: vt p̄ **Luce pmo.** **E**t q̄uis exiit desertū ad
corripēdū herodē: hoc fuit ex instinctu spiritus sancti & p̄eoz
dinatōe dei. **A**lio modo per exercitiū v̄tuosi actus s̄ illud ad
hebr̄eos. v. perfectorū est solidus cibus eorū qui pro cōsuetudi-
ne exercitatos habent sensus ad discretiōē boni vel mali. **A**d
exercitiū autē huiusmodi inuaf homo ex aliorū societate dupli-
citer. **U**no mō quo ad intellectū quia instruitur ab alijs in hijs
que sunt contemplāda. **U**nde **J**heronimus ad rusticū mona-
chum. michi placet vt habeas factū p̄uberniū nec ipse te doce-
as. **A**lio mō quo ad affectū. vt scz noxie affectiōes hominis re-
p̄imātur correctiōe **E**t ideo vita socialis necessaria est ad ex-
ercitiū p̄ficiētib^o. solitudo autē cōpetit iam p̄fectis. **S**icut
ergo id quod iam p̄fectū est p̄minet ei quod ad p̄fectōez ex-
ercet: ita vita solitariorū si debite assumatur p̄minet vite so-
ciali. **P**ropterea non eligitur ille locus nisi ex inspiratiōe diui-
na vel nisi sit pus exercitat^o in societate bonorū. **A**d p^m q̄ dicēdū
q̄ hō potest dici solitari^o duplici^o. vno mō qz ita crudelis est q̄

societate pati nequit et sic bestiale est. **A**lio modo quod vult intendere
 contemplationi et divinis. et ideo dicit philosophus quod homo solitarius aut bestia
 aut deus est. **E**t Augustinus. In heremo bene vivere est summa lauda-
 tio: et male summa damnatio. **N**o secundum dicendum quod missus a spiri-
 tu sancto non est periculum quod nutriti sunt a corvis. illis quoque oves se-
 re sunt domestice. **I**nsuper bene exercitatus non est opus alijs. **E**t
 quando dicitur ve soli: hoc intelligendum est de non perfectis. et sic solutu-
 tur argumeta. **U**bi enim deest auxilium humanum solitudinis lo-
 cus aptus est ad impetrandum divinum auxilium. quia cum ignora-
 mus quid agere debeamus/hoc soluz habemus refugij vt ocu-
 los nostros dirigamus ad deum. **J**uxta enim aliquorum opinionem
 posset dici quod alia esset ratio antiqui temporis et alia moderni. **S**i enim
 viros solitarios consideremus/illos videlicet qui in primitiva ec-
 clesia flozuerunt/verissimum putant illos fuisse perfectionis et sancti-
 oris vite quam modernis temporibus. **E**o enim tempore non arraba-
 tur fideles tot canonum decretorum preceptis/censuris/ aut penis.
 nec erant tot constitutiones/a quibus vix fideles etiam diligentissi-
 mi et timorati respirare et precauere possunt. non tot ieiunia et of-
 ficia diurna dicenda ex precepto. non denique tot festa colenda.
 non tam crebra confessio et corporis christi communicatio. non tot
 obedientiarum prestationes sicut modo fideles inuoluuntur. **N**am
 si aliqua in primitiva tenebatur ecclesia erant voluntatis: et trans-
 gressio horum propter non prohibitionem non erat peccatum. **N**unc ea
 omnia et alia quotidie secundum hominum malitiam expedit vt ab eccle-
 sia augeatur/et ex precepto iniunguntur. **Q**uorum ignorantia non
 excusat: sed et omnes solitarios ad obseruationem ligat. **C**um igitur
 ea omnia non solum facere sed scire difficile sit: et fere impossibile: non
 solum anachoritis et in heremo vitam agentibus qui hominum quer-
 sationes fugiunt et omnium rerum necessariorum penurias habent:
 sed etiam hijs qui vrbes incolunt. **I**deo putat sine offensione
 veritatis probabiliter dici posse modernis temporibus vitam her-
 emiticam non posse repiri illius perfectionis et sanctitatis sicut prescis
 illis temporibus: quin immo periculosius fore: et cuncta difficilius ecclie sta-
 tuta obseruare posse nisi aliquid diceret peccata anachoritas iam perfe-
 ctos fore et tam fixum animum in dei amore habere/ vt ab hijs

Undecima

Quali autem modo quis ad senium processerit multa ipsi affunt in eomoda vt dicit poeta. **O**pram⁹ seniu⁹ dum venerit est male ventu⁹. **H**oc est gibbosum. furou⁹. cecumq³ morosum. **I**deo dicitur **E**cclastes vii. **M**emento creatoris tui in diebus iuuentutis tue: anteq³ veniat tempus afflictionis tue. **S**lo⁹ **R**yco. d ly. s. senij **E**t aq³ propinquet anni. s. mortis. de quib⁹ dicas no⁹ michi placet. vbi infra multa hntur iuxta expositione catolicoru⁹ doctorum de senio **I**ta q³ deo valde displicet senex

S	E	C	Si vicia prosequatur	De primo dicunt doct. q ³ de
			Si multa loquatur	bent esse seniliu ⁹ criminu ⁹ vi-
			Si malu ⁹ suspicatur	ctores. temptat eniz senes q ³
			Si finalit obdurat	da egritudines z vicia q ³ ple

risq³ iuuenibus coia sunt. de quibus **I**nnoce. ait in de vili. vbi. **b**uane **F**rustra ad senectam ventu⁹ est cum repetas adolefcentiam **V**na liquid egritudo est senis q³ affectu⁹ q³uis non multuz effe- ctum ad opus dirigit carnale. **S**cribit enim icij regu⁹ xi. q³ muli- eres auerterut cor salomonis. **Q** d deprauatu⁹ est euz fuit senex per eas nec erat cor eius perfectu⁹ cum deo suo. **Q** d in senibus maxime vituperabile est: q³ corpore existente infrigidato sit re- missio p⁹cupiscetiariu⁹. idcirco peccatu⁹ eoru⁹ u⁹ corpore excitato pro- pter deficientē calozē ad actus venereos grau⁹ ex perversa vo- luntate iudicat. **S**ic z species susanne iudices decepit seniores **D**an xiiij. **S**ecundo egritudo auaricie. naz b^m **A**ugustinu⁹ i quo- dam sermone **C**um cūcta vicia in senē senescūt: sola auaricia in- uenescit. **E**t **S**eneca in libro de morib⁹. monstro similis ē aua- ricia senilis. **Q**uid enim stultius est vt dici solet. q³ vita deficiē- te augere viaticū. **D**e secūdo **I**nno. predict⁹ vbi sup⁹. **T**hesau- rum in sepulcro ponit qui senex heredē facit. **S**enex facile pro- uocatur: z difficile renocat. **C**ito credit: tarde discredet. **T**e- nar z cupidus. tristis z querulus. velox ad loquendū. tard⁹ ad audiendū. laudat antiquos z spernit modernos. vitupat p⁹sen- tia/ z pmendat futura. **D**e tercio. s. suspitione mali. **S**ūt cū te- nes suspitiosi: quecuq³ enim vidēt vt plurimū suspiciant mali: m referētes ea in deteriorē partez. q³ enim multis annis vixerunt mensurāt facta eoru⁹ b^m propria gesta. prop⁹ quod credunt alios

malos esse. vñ dicit ij. retho. qz senes vixerunt multis annis/ eē non potest quin in multis peccauerunt: iō sunt male suspitiosi ⁊ omnia in deterius estimāt. ¶ **P**reterea tristes sunt. de ipsius senis tristitia ait **Calliodor⁹** in quodaz epla **N**ichil est qđ se- nectuti mag⁹ noceat ac dies hōis abbreviet/ q̄ tristitia languor animi atqz ira. **N**ichil enim est hylari senectute iocūdi⁹/ volu it hoc qui ait **P**roverb. xvij. **A**nim⁹ gaudēs eratē floridaz fa- cit **S**pūs tristis exiccat ossa **E**t ne hoc de seculi risu intelligat. idcirco glō ibidē dicit **Q**ui in tina spūs sācti. solatiōe letat etia bone actionis flore decorat/ ⁊ fructum celestis p̄mij expectat. **Q**ui vero tristitia seculi q̄ mortē opat angit/ pinguedie carita- tis in robore vtutū q̄s exercere videt habere nullatenus valet. **S**z quasi ossib⁹ exiccatis marcescit **Q**uia in bonis q̄ facit glo- riam dilectionis amisit. ¶ **D**e q̄rto **I**nt abusiones hui⁹ seculi sola maior senis est obstinatio qui s^m **H**ugo. in d̄ claustro aiē li. ij. morti. p̄xim⁹ mortis nō abhorret aduētū/ qui q̄si ad offitū mū- di hui⁹ positus foras spectat: nec tñ vite p̄ntis attēdit egressum nec future p̄siderat. **A**udit nuncios mortis: ⁊ credere non vult eis. **S**cđm em̄ **C**yprianū ad interitū p̄perat dum caligāt oca- li: aures grauius audiūt: capilli fluunt: facies in pallore ē mutat. dentes lapsi numero minuunt ⁊c. **Q**ue omnia ruiturā iāqz do- mum corpōis cito p̄nūciant. **A**uditis igitur senuz hūz quos hūc defectib⁹ iam restat parūper in laudes eozū p̄ūpere

Senes em̄ sunt	}	P rudētia astuti	P rimū notuz ē qz hūc
		C onsilio maturi	rerū agibiliū prudētia
		R euerētia digni	J ob I n antiq̄s sapi-
		G ratitudine pleni	entia est: ⁊ in multo tē-

poze prudētia. in hūz em̄ qui multo sunt tpe prudētia est **C**um em̄ experientia sit magistra rerū: ⁊ senes plura fuerunt expti. in uenes pauci: **H**inc est qz prudētiores sunt senes: ⁊ difficulter in inuenibus prudētia reperit. vñ **A**ug⁹ in quodaz ser. **I**nfantia nostra innocētia est. puericia reuerētia. adolescentia patiētia. iu- uentus virtus. senitū meritū senectus nil aliud q̄ canis/sapiens qz intellectus. ¶ **D**e secūdo. **I**uuenes em̄ qui sāzime seruent ⁊ in eis habundāt cōcupiscentie ⁊ passiones. in omnibus tenēt

50

Undecima

extremū. z sic omnia agūt valde idcirco precipites sunt in cōsilijs
propter inexperientiā rerum. Senes autē magi valent cōsidera
re pericula que ptingere pūt propter experiētiā z passionū re
missiones. vnde senes cōstituti erant in adiutorio moysi **Salomon**
cōsilio senū vtebat. **Sed** roboam filius eius vtēs iuuenum
presumptuosō cōsilio decē partes amisit regni sui. scij reguz xij.
¶ De scio **Corā** cano capite cōsurge **Leuit. xix.** **Et sapiēs** **Be**
nectus emz venerabilis est. **Et** apius **Seniore** ne increpauerit
s̄ obsecra vt patrē. **¶** **ad Thymo. v.** **Et** in veteri testamēto **So**
li senes huabāt vasa tabnaculi. in cui⁹ signū soli merito senes i re
ctores eligebant atqz q̄ vasa sūt ecclie. **¶ De q̄rto** notāduz q̄
senes deo referūt grāz actōes debitas/ qz iuuetutē q̄ foris est ad
vicia euasert. **Nā** vt dicit **greg. in pastoral.** **Quibusdā** sepe ma
gnitudo vtutis occasio fuit p̄ditōis/ vt cū de cōfidētia viriū inoz
dinate gliarent̄ hec quidē senect⁹ certa nūciat/ qz mortē p̄ntez.
hāc certitudine igit̄ senectus nō obstinatio s̄ afflictio z hūilitas
sc̄q̄ debz **Et** tāta de p̄mo nūcio dcā sufficiūt **Scdm** **latus**
In sc̄do latē quidā semimortui vitā gerebāt ibecullez **Ex** q̄b⁹
appet multos pati diuersas infirmitates q̄ secūde mortis nūcij
dicūt/ siue s̄q̄ remota mortis: vt cōplexiōis debilitas/ febris/ ca
pitis dolor/ z alie infirmitates cotidiane/ passio yliaca vl colica/
podagra/ vel calcul⁹/ ydropisis/ tisis/ vel palisis/ aut lōga cotidia
na/ aut flegmatica/ aut t̄ciana/ aut q̄rtana zc. **Siḡ** vō p̄xima z p
ximi nūcij sūt. s̄. imobilitas/ surditas/ z silēs infirmitates/ q̄ subi
to occidūt: z iō bñ dixit **p̄s.** **Non** est sanitas in carne mea. z sic
vt plurimū infirmitates varie boiēm trahūt ad sepulcrū **Quā**
uis em̄ hij nūcij secūdi sensualitati mala noua ferāt **Rōm** tñ bñ
uenti existūt. nociue enim corporibus infirmitates salubres sūt
aie siue mēti **Nā** infirmitas corp̄al̄ frequēt peccatuz impedit
ne fiat. quia iuxta sapientē **Liuz** vulneris abstergit mala. **In**
super infirmitas seruentiorē reddīt. **P̄s.** **Multiplicate** sūt in
firmitates eorum: postea accelerauerunt. seruenti⁹ sc̄z opando
Paul⁹ virtus in infirmitate perficit̄. **Sospitas** carnal̄ vt sepe
deū negligit. **Sz** aduersitas dei visitationē atqz corporis bñ
ni fragilitatē inducit. z hec de sc̄do latere pauca dicta sufficiāt.

Tercium latus **I**n tercio latere iccius depingit nuncius qui casus dicit .s. alioru. qz non est aliquis dies quin de cuiuscūqz qualitate mortis noua gerant. **F**elix enim est quem faciūt aliena pericula cautū. **N**ō ergo audim⁹ aliquē precipue inuenē morti debitū: p̄sideremus eū nobis fore mortis nunciū. qz z cōditio vtriusqz hōis scz boni z mali a deo sepe improuise cadere permittit: q̄obrem non est differendū. **Q**uapropt̄ errāt dicētes non hoc moriar anno: audiui cuculū/vel aliud signū vidi. de quibus refert plura exēpla actor de domis. de quadaꝫ .s. vetula que audiuit cuculū quinquies in mayo/ z putauit se nō mortuam. ob quam cām morti appropinquās/ z a liberū admonita p̄fessionem rennuuit. que ampli⁹ tandē loqui non valēs/ clamauit quinquies cūcut: ad inuendū se habere quinquemū in confirmationē/ vltimo quinqz digitos erigens. **S**ed dei iusticia p̄cussa in hac miserabili spe viā vniuerse carnis egressa est. **P**erimitrit em̄ deus sepe beatiōres miserabili⁹ inopinategz cor: poraliter mori **S**ed cur hoc: propt̄ tres causas p̄cipue que ex doctorum scriptis eliguntur

Scz	{	propter nullā presumptionem	D e p̄mo Aug ⁹ in
		propter mali remunerationē	quadaz epla. L acet
		dei vel xp̄i assimilationem	vltim⁹ dies vt obf̄

uent oēs dies. sero parant̄ remedia cū mortis iminent pericula **V**igilare debet omnis xp̄ianus/ ne euz imparatū inueniat dñi aduentus. **I**mparatū ar̄ inueniet dies illa quem imparatū inueniet sue vire vltim⁹ dies. **E**t idēz li⁹ ij. de doctrina xp̄iana. **F**imoz de futura morte mentē necessario p̄cutit/ z q̄si clauatos carnis oēs motus ligno crucis affigit. **S**ecundo pro p̄t remunerationē qz nullū malū ipunitū/ nullūqz bonū irremuneratū manebit. **S**ed non est quis ita bonus quin facit vel fecit aliq̄ mala quibus modica: seclusa xp̄i matre post ipsuz. **E**t ita punit eos in hac vita ne puniant̄ in purgatorio **Q**uidā em̄ prop̄beta sanct⁹ postq̄ ex dñi p̄cepto rep̄bendit roboam de ydolatria sua: reuertens domū a leone strāgulatus est. icij regū xij. **J**osias in nocēs verusqz dei cultor: in bello a rege egypti infideli occisus ē **B**erardus h̄ratus ac deuotus vir cui⁹ gesta **N**yder tenuit

Undecima

tãgit vltio c. quarti libri de for. mortẽ subitanã post matutinas
 passus est. **S**imilit̃ z alij de quibus ibi narrat. **D**e tercio per
 hanc subitanã que apud laycales personas mors vilis reputa
 tur similiores filio dei efficiunt̃. **C**hristus enĩ turpillima mor
 te mortuus est. **E**t rãto membra eius que sunt electi efficiuntur
 ipsi similioza z pulciora: quãto horribil̃ penosusq; morti sub
 dunt̃. **N**on peperit baptiste/ non petro/ non paulo/ non inu
 merabilibus martyrib̃. **E**rrãt igit̃ scãdalizati/ q; s̃m̃ Augusti
 num. **M**ors mala purãda non est quã bona vita p̃cessit. **N**eq;
 enim facit malã mortẽ nisi qđ sequit̃ mortẽ. **N**on multũ curan
 dum est eis qui necessario morituri sunt quid accidat vt moriã
 tur: sed moriẽdo quo ire cogant̃. vt dicit̃ ij. ca. de ciui. **D**icis vt
 inq̃t de vita xp̃iana **A**uertat de^o a me malã mortẽ. **M**ori ma
 le times: viuere male nõ times. plus igit̃ times mortẽ tuã q̃ vi
 tam. **C**orrigẽ male viuere: q; nõ p̃t male mori qđ bñ vixit. **D**a
 tet ergo ex vna pte magna dei clemẽtia qui suos hic t̃palit̃ z nõ
 postea grauit̃ vult punire. **D**atet ex alia pte magna dei iusticia
 q̃ modicũ malũ nõ sinit̃ ipunitũ. **Q**uartũ lat̃. **I**n q̃rto la
 tere quidã hõies viusq; cõditõis videbant̃ eẽ p̃nũciatores siue
 mortis nũcij. **P**ro quo sciẽdũ qđ h̃ nõ cõiter s̃ ex speciali dei p̃
 uilegio aliq̃bus p̃cessuz est. **R**efert̃ em̃ p̃dcũs nyder ij. li. c. vij.
 eiusdẽ for. **Q**uidã mut̃ ciuitatis p̃statiẽ paup̃ rebus/ bone
 stus vita/ apud quẽdam ciuẽ p̃statiẽs s̃atis diuitẽ nutrit̃ quẽ
 casus vrgebat̃ p̃gere ad aliã ciuitatẽ navigio: quẽ mut̃ p̃eragri
 naturum p̃spiciens/ domũ nutibus quib̃ valuit̃ dño suone nani
 gio se cõmitteret̃ suasit: sed rẽnuĩt̃ ciuis. qui postq̃ domũ exiuit̃
 eum sequebat̃ mutus/ modis quibus poterat̃ iter ceptuz dissua
 dens. tandẽ circa nauem miserabilib̃ gemitibus vt antea p̃bi
 bere conatus est s̃cũ dominũ. **Q**uem si navigaret̃ p̃sciuĩt̃ mo
 riturum. **N**anim igit̃ ingrediẽs/ non diũ post aduersa fortuna
 p̃mouente aquas submersus est: muto adhuc in litore stãre ma
 gnis profuso lacrimis. **E**t idẽ ij. c. p̃dicti lib̃. refert̃ de quodã
 comite de wirtenberch sexagenario debili natura/ ad mortẽ ta
 men nullateñ hũano iudicio suspecto. **Q**ui duz lete vellet̃ frui
 balncis/ die vna medic̃ ad eũ dixit. **D**ñe disponite domui ṽre

et provideatis aie/qz reuera in quinqz horarū spacijs ab hac lu-
 ce migrabitis. **Cui ille.** Quid q̄so refers: nulla em̄ indicia mor-
 tis nec tu nec ego iudicam⁹ in me esse. **Est** preterea dudum mi-
 chi prophetatū/feminā in opido p̄ximo quādam eadē debere
 mori hora qua ego: quam nec egrotare p̄cepi. **Cui medic⁹.** hec
 noueritis femina eccliaſticiſ munita eſt ſacramētis agonizans.
Scio inquit alterū mei interitus iudiciū/arborē non multo an-
 te meā mortem ruiturā ex oraculo quodā. **Cui medicus.** **Hec**
 hodie cecidit: ergo occaſum veſtrū ad eſſe ſciatis. **Tunc comes**
 ad extrema propinquās in predictis didicit: et in propria expe-
 rientia mortē ad eſſe ſenſit: quam in ſex horarū ſpacijs deguſta-
 uit. **Et ſic** apparet aliquādo hōies predicere mortē futurāz/p̄-
 cipue ſimplices/deū timētes/mūdo deſpecti/quibus deus gra-
 tiam confert. **Utruz** vero ſemp futura q̄ predicūt vera ſint/non
 mirū q̄ in aliquib⁹ errauerint/cum hoc veris p̄phetis aliq̄ ac-
 cidisse legat. vt de **Nathā** p̄mi paralipo. xviij. **Qui** dauid iuſ-
 ſit dño edificare domū vt putabat dei ſpū/ qd poſtmoduz reuo-
 cavit. **Deſ** enīz p̄phete vt ſcūs **Thōs** docz in ſūma duplici a
 deo inſtruit. vno mō p̄ expreſſaz reuelationē. alio mō p̄ quēdaz
 inſtinctū quem interdū etiā neſciētes hūane mētes patiunt. vt
 dicit **Aug⁹** ij. ſup gen̄ ad lram. **De** hijs q̄ prop̄ha maximaz ha-
 bet certitudine **Sed** de ea que cognoſcit per inſtinctū non ple-
 ne diſcernere pōt/vtrū p̄prio ſpū aut diuino inſtinctu hec cōtin-
 gant. **Non** ergo mirādū ſi aliquādo non euenerint q̄ predicun-
 tur. **Preterea** notandū eſt quinqz grad⁹ eē p̄phetie ſc̄i ſanctū
Thomā. **Primo** cū aliq̄s ex intiozi inſtinctu mouet ad aliqua
 exteri⁹ faciēda/ſicut de **Sāpſone** dicit **Judiciū** xij. qui domuz
 irruit/vincula diſſoluit. **Secūduſ** grad⁹ p̄phetie cū aliq̄s ex i-
 teriozi lumine illuſtraſ ad aliq̄ cognoſcēda vel agēda/ad hūanā
 cōuerſationis naturalē/ vt **Salomon** diſputauit ſup lignis a
 cedro vſqz ad yſopū. **Hijs** tamē duo gradus ſunt infra p̄phetiā
 proprie dictā: qz non p̄tingunt ad ſupernaturalē veritatez. et ſic
 non dicunt̄ predcā de p̄phetis proprie dictis. **Terciūſ** grad⁹
 eſt q̄n aliq̄ ſupernaturalē veritas per lumē intelligibile alicui ma-

Quoddecima

nifestat ymaginaria visione/per similitudinē corporaliū rerum
ducentiū in supernaturalē veritatē. et talē prophetiā habuerūt
omnes illi qui numerant in ordine prophetarū in textu bibliē.
Quartus gradus est quādo p̄ lumē intelligibile reuelat aliq̄ su-
pernaturalē veritas absq̄ ymaginaria visione. **Et sic dauid dicit**
propheta excellentissimus. **Quintus gradus** et sup̄remus est quā
veritas supernaturalis vnde or̄dit̄ intellectui per lumē sup̄natu-
rale sine ymaginaria visione. vt moysi et paulo cōicatu est et vide-
re diuinā essentiā. **Sepissime** em̄ mulieres multa p̄dicūt. **Maz-**
us **Guilhelmū** parisiē in suo vniuerso. **Pulicres** ob teneritu-
dinem p̄plexionis/aut propt̄ aptitudinē mētis/nōnunq̄ vni sūt
ad imp̄ssiones separatarū s̄bstātiarū capaciores in bonis assistē-
te gr̄a/et in mal' ea absente. **Et sic** apparēt̄ quatuor mortis nunciij.
Quartus vero specialis est et de raro p̄tingēt̄. **Tres** vō primi
cotidie nob̄ adueniūt. **Casus**. s. infirmitas. et senectus. **Casus** du-
bia. infirmitas grauias. senectus certa nūciat. **Casus** nūciat mor-
tem iacentē: infirmitas appētē: senectus p̄ntem. **Ex** c̄titudine senectu-
tis nō obstinatio s̄ afflictio humilitasq̄ seq̄ debz. **Dispone** q̄ do-
mū tue qz nūcij mortis assunt: moriet̄ enim tu et nō viues

Quoddecima Cella

Abreuius discipul⁹ vndecimā cellā ad duode-
cimā gressus suos direxit. In cui⁹ p̄mo late-
re vidit plures vsq̄ sex⁹ hōies p̄gētes ad ci-
uitatē quādam/p̄ viā arenosā/negociātes/et
totā mētis intentionē ad aurū argentūz et di-
uitiarū gen⁹ qd̄ in illa ciuitate p̄periebāt figē-
tes. In secūdo latere vidit aliā ciuitatē ad quā plures viā mōti-
bus et collib⁹ plena dignitatib⁹ nō vacuā et hōribus pergebant
et eosdē honores magnis artibus et industrijs emebāt. In t̄cio
latere ciuitas t̄cia appebat viā lutosa p̄cedēte. In q̄ diuersi ho-
mines voluptatibus/delirijs carnis/chorisationibus/et alijs va-
nis gaudijs inuoluebant/et mercimonia emebant. Nichilomi-
nus inopinate finalit̄ per angustā portā egrediētes bec oia mor-
ti reliq̄runt. In q̄rto vero latere quidā velut amentes et deliri

bas mundinas p̄transētes capita sursum ⁊ minime ad has ne-
 gociationes attendētes s̄ parum vt pegrini ex hijs sumētes/tā-
 dem splēdidi portā angustā egrediebant̄. **Ex** hijs lateribus in-
 quit p̄ceptor hēs qualit̄ mūdani sp̄licia. p̄cholor bona ioustri-
 ose emūt. prime sunt diuitie quas via arenosa p̄cedit/ qz sicut
 puluis oculo iniectus visum obfuscat: ita auaricia mentē ⁊ ocu-
 lum intellectualē. ⁊ hec est ciuitas māmonica prima. **Secunda**
 ciuitas est babilonica ⁊ supborū: que plena est honorib⁹ ⁊ digni-
 tatibus/quā p̄cedit via mōtosa excelsarū mentiū. **Tercia** ē ci-
 uitas epycureorū/plena delitijs ⁊ gula plurima/ quas p̄cedit
 via lutosa/pedes. i. mētis affectiones deturpās ⁊ sordescēs ho-
 minem. **In** quarto latere isti amentes ⁊ deliri animū sursum si-
 gentes: parce hijs mercimonijs vsi/boni homines sunt/hec tpa-
 lia vt inferi⁹ patebit sobrie possidētes. qui tandē splēdidi (vbi a-
 lij omnib⁹ spoliati) āgustā mortis portā egrediunt̄. **Primū**
latas. **C**irca primā vero cellā norāduz qz bona tēporalia
 p̄ternēda sunt/qz vilescūt cognoscētib⁹. liquet hoc in ipsoz cōi-
 catione. **Nā** sepe videm⁹ qz largitor cūctoruz eas plus pctōrib⁹
 q̄ iustis cōicet/ teste ps̄. qui ait. **Ecce** ipsi pctōres habundātes
 in sc̄lo obtinuerūt diuitias. **Pater** etiā ex earū defectiōe. **Nā**
 sapiēs in puerbijs ait. **Est** diues cū nichil hēat/puta iust⁹ egēs
 qui est s̄. **Ap̄lm** nichil hūs ⁊ ōnia possidēs. **Et** est paup̄ cuz in
 multis diuitijs sit. s. t̄palib⁹/vtputa diues iniqu⁹ vturib⁹ carēs.
In vera eorū cognitiōe cū int̄ bona humana tēporalia sint mi-
 nima/qz minora q̄ bona corpis: ⁊ bona corpis q̄ bona aiē. **Et**
 qz inordinatus appetitus avari subiecit minimo bono/ scz rerū
 exteriorum/ siue fortune. nam sc̄m hoc auaricia est turpior ⁊ d̄/
 formior culpa. ideo dicit **Sapiens** **Avaro** nichil est scelestius.
Eccl̄iastici x. **Secūdo** acquirētib⁹ pericula inferunt. nā ma-
 culant acquirētes varijs peccatis ⁊ mēdacijs/ fraude ⁊ dolosita-
 tibus: vix em̄ iam aliqs erit aut vōit nisi habeat caracterē be-
 stie infernal/ vt in **Apocal.** **Hinc** sapiens ait. **Qui** festinat dita-
 ri non immunis erit a delicto. **Et** b̄tus **Hug⁹.** **Om̄is** inquit di-
 ues aut est iniquus aut heres iniqui/ male volētib⁹ sūt em̄ ma-
 teriam ministrantes. **Non** enim mētus est ille qui dixit qz pe-

Quoddecima

cunie omnia obediunt. **Sapiens. s. Ecclesiastes x. Et ap[osto]lus ait**
Radix omnium malorum est cupiditas. s. ad **Thy. vii. z mirabilis**
illa q[ue] anhelates. **Q**uod peroptime ondit ap[osto]lus p[er] eod[em] vj. vbi a-
it **D**ites alimenta z quibus tegamur hijs p[er]ici sim[us]. **N**az qui
voluit supple inordinate diuites fieri incidit in t[em]ptatione z et in
laqueu[m] dyaboli. **D**e horu[m] periculo multa asserit scriptura.
Tercio p[er]seruantibus nocua sunt **Ecc[lesiastes] v. Est infirmitas**
pessima quam vidi sub sole diuitie p[er]seruate in malu[m] d[omi]ni sui. p[ri]mo
p[ro]pter cordis inquietatione[m]. **T**anta enim miseria p[ri]m[us] aua-
rus/ tanta tenacitate p[er]stringit/ q[uo]d quadoq[ue] de sua subst[an]tia di-
minui cernit/ oculu[m] sibi cecidisse videt. familia[m] in amaritudine te-
net. subtilissime discutit pane[m] vinu[m] z filia. sepe p[er]querit dices ta-
lia aut similia v[er]ba. latrones in domo habeo corroderentes michi
ossa &c. **P**ropterea dicit ysaye xlvij. **N**on est pax impijs di-
cit d[omi]n[us]. **E**t iteru[m] proverb[us] i. **C**ontrabat domu[m] sua[m] qui secratur a
uaricia. **S**ecundo illoru[m] amissione[m]. que lingua dicere valeat q[uo]d
to dolore torquet/ quanta amaritudine cruciat/ q[ua]n[u]m aliq[ui]d de sub-
stantia sua amittit/ z in malo periclitat/ aut in capo pluujs sub-
ijcitur. **A**dmiranda ergo sapietia saluatoris qui respiciens q[uo]d cupi-
ditatis via duceret ad hospitiu[m] infernale/ si ea apertaz dimitte-
ret facile z plana/ fecit sicut agricola prudens/ qui via[m] per qua[m] ne-
minem vult transire/ fossatis z palis in terra fixis applicatis pu-
gentibus spinis obstruit atq[ue] inunit. **S**ic dei sapietia in itinere
diuitiaru[m] posuit angustias multas in acquirendo/ timores z solli-
citudines in p[er]seruando/ z dolores plurimos in amittendo. **S**ed
mirabilis inextinguibilis satietas auari/ hec pericula non p[ro]sibe-
rat. nec illa dolorosissima extrema[m] amissione[m] de qua **Iob loq[ui]t[ur]**
xv. Diues cum dormierit nichil sec[u]m portabit. aperiet oculos
suos z nichil inueniet. **Q**ue v[er]ba **G**rego. moral. xvij. expones
git. **C**um corpus in morte obdormierit/ t[un]c ai[a] euigilat in vera
cognitione. dormit ergo diues/ z oculos aperit/ q[ui]a cu[m] carne mor-
ritur/ eius ai[a] videre cogit quod prius videre p[re]cep[er]at. **T**u[m]c pro-
fecto ai[a] in vera cogniti[one] euigilat/ cum se vacuaz inuenit/ q[ui]a ple-
nam rebus p[re]ceteris ho[m]inibus se esse letabat. **D**ormit z nichil
sec[u]m affert/ nichil nimiru[m] de rebus quas tenuit. **N**am culpa re-

rum simul ducitur / quibus hec omnia pro quibus culpa perpetrata est
 relinquam. Et ideo dicit **Jacobi v. c.** Agite nunc diuites super-
 ple voluñtes vestras. Et est yronica locutio / plozate vlulantes
 in miserijs vestris. **Tercio** eternam damnationem. Nam dicitur
Luce vi. Ne vobis diuitibus qui habetis hic consolationem vestram
 Veat in sacra scriptura ponit cõiter pro eterna damnatione. Quia
 enim sepe auar⁹ per vsuram lucrari non cessat: nec sacris diebus
 aut sacrorum festiuitatibus apostolorum martyrum aut professorum peccat.
Merito ergo non solum a deo verum etiam ab omnibus sanctis in vlti-
 mo sine vite derelinqui merebitur. Quod nec deum habeat gratiam datorum
 nec aliquem beatum inueniet gratiam pro eo impetratozẽ seu supplicato-
 rem. vñ **Piebee iij.** Abscondet dominus faciem suam ab eis in die illo. s.
 extremo. Sicut nequit fecerunt in adinuentiõibus suis. Quoniam igitur
 infelix peccator a deo et tota celesti curia derelictus est: facile a di-
 monibus in desperationis baratrum precipitatur. **Legit** enim de
 quodam auaro quod cum infirmaret ad mortem: et noti et vicini horra-
 rent eum ad attritionem et confessionem Respondit. Ego non
 possum quia non habeo mecum cor. Cui illi. Tu deliras: quod est quod
 dicis: quomodo enim viues si non haberes cor? Tu ille. Verum est
 quod dico. Et ut sciatis verum esse quod dico. Ite ad capsas v-
 bis sunt pecunie mee in quibus fidem et spem meam posui: et ibi inueni-
 eris. sicque desperatus decessit. Cumque illi ad capsam accessissent /
 ut aperuissent inuenierunt quod ille dixerat. ibi videlicet in pe-
 cuniis cor illius miraculose factum. ad quod inueniendum quibus es-
 rat totus affectus eius **Juxta** illud christi **Mathei v.** vbi est the-
 saurus tuus ibi est et cor tuum. In hac itaque ciuitate nulla est feli-
 citas: vt probat rei veritas. quia tandem ciues pelluntur exire: et spoli-
 antur illis bonis. **Job.** Nudus ingressus sum: et nudus reuer-
 tar illuc. **Eriam** libet in medium referre exemplum de quo-
 dam procuratore qui dissipauit omnia bona regis. vocatus ita-
 que tres consuluit amicos qualiter secum ageret in domino sui presen-
 tia. **Primus** quem multum dilexit dixit: dabo tibi coopertorium
 siue linteamen. **Secundus** quem mediocriter dilexit / progres-
 sum vouit usque ad ianuam. **Sed** tertius quem minus dilexit. pro-
 misit seipsum passurum quicquid illi obuiauerit. **Ad** proposi-

Quoddecima

tum bona temporalia que multū diligimus nichil nobis dāt nisi
si lintbeamē. et isti primi amici. **S**ecundi parentes et confan/
guinei/filij et uxores qui nobiscum transeunt ad foveam/sive ia/
nuam et monumentū. **T**ercij sunt bona spūalia que ne biscū an/
te iudicem accedunt. **D**isponamus igitur nos ad moriendū qz
extinguemur omnibus relictis temporalibus. **S**ecundum
latus. **I**n secūdo latere plures videbātur in ciuitate babi/
lonica/ad culinē et cellitudinē laborare. **P**ro quo sciēdū qz mul/
ti toto mētis affcū ad mūdānos laborāt hōres/milites sūmita/
tes regū et principum: clerici romanū pontificē aggrediuntur.
Sed procholor prius vitam finiūt q̄ opratū finem attingūt.
Et qz teste **Bernardo ser. de negocia.** Nemo in hōre sine do/
lore. in prelacione sine tribulatione: in sublimitate sine vanitate
esse potest. **H**inc est qz honores huius mūdi a quolibet xpiano
sunt contēnendi. **Q**uod triplici potest ostendi rōne. **P**riō ex
vīus breuitate **Eccl̄i x.** Omnis potētat⁹ breuis vita. et **B** vel qz
inordinate viuūt qd cōiter pringit: vel multi machinant in coz/
mortē ex ambitione/appetētes eozū statū. quidā ex odio repu/
tātes se ab eis gūari. **I**ō sequit. vbi. i. ex hodie est et cras mori/
etur. **E**t ppheta dauid ps xxxvj. iustū informans ne indignē
de cellitudine malignozū inordinate ait. **N**idi impiū. i. inquū
sup exaltatū in glia. s. hui⁹ mūdi et deo pmittēte eleuatū sup ce/
dros libani. i. in maxima dignitate pstitutz. **P**er cedros q̄ in
altū crescūt peccatores exaltatos intelligit **T**rasim et ecce non e/
rat/qz tal⁹ ptās breuis nō nisi trāsit⁹ dicit. **E**t herodes agrip/
pa de quo **Act̄ xij.** dō cū oblatos hōres sibi a pplō diuīos nō re/
spueret: vestit⁹ veste regali in pōpa et glā sedēs/ab angelo pcut/
sus puidit se moriturū ex plaga. q̄ s^m bystōm scolasticaz narrat
dixisse **E**n ego de⁹ vī morior. q̄ tādem a vīmb⁹ psumpt⁹ expi/
rauit. **S**ecdo p̄z ex abusus pueritate **N**ā teste **Boe⁹ p̄sa iij. i.**
cij li. de iso. phi. Dignitates nō fugare s̄ illustrare pon⁹ nequi/
ciam solēt. **Q**d verū eē deducit testimonio siue exēplo triuz re/
gum. videlicz **S**aulis **D**avidis et **S**alomōis. **S**aul em̄ s̄bit⁹
hūilis fuit: ita vt diceret sibi dñs p samuelē p̄mī regū xvij. **N**ō
ne dū puul⁹ eēs in ocul⁹ tuis caput in tribus⁹ scūs eēs: **S**z mox

et regni gubernacula suscepit intumuit. **D**avid vero de quo dictum est **I**nveni hōiem scdm cor meū **N**onne rex factus adulterium et homicidiū permisit. **E**t **S**alomō qui amabilis dño dicebatur/in dignitate sublimatus/ut scij regū xj. narrat hystoria attingēs seniiū adoravit ydola. **H**unc est q̄ **G**regorius in pastoralis volēs nos ab appetitu vane glorie retrahere/ait. **N**ec sepe per tumorē cor inclinavit. **T**ercio ex iudicij finalis acerbitate. vñ **S**apiē vj. longa pferi sentētia dices. **A**udite reges et prelati cuiuslibet status: **A**udite inquā aure cordis/et intelligite. i. legite intus/discite iudices finiiū tre/p̄bete aures vestras ad audiendū vos qui p̄tinētis multitudinē. **S**ed qui non fructū sed dōminū in subditis queritis: et placetis vobis in turbis nationū **S**equit̄. qui interrogat opa vestra/et cogitationes scrutabit/qm̄ cum essetis ministri regni illius non recte iudicastis/neq; custodistis legē iusticie x̄. **C**ito apparebit vobis qui modo horribiles pauperib⁹ apparetis/stipati militib⁹/ac famulorū multitudinē/honorati muneribus/et clericorū adulatione/honorati sceleribus et delictorū magnitudine: quoniā iudiciū durissimū erit hijs qui presunt. **E**t sic apparet q̄ mors non tm̄ rapiet hūc a corpore honore: sed aiē magnū incutiet horrore. **T**ercium latus. **I**n scio latere apparebat plures civitati epycurorū esse inclusos. **P**ro quo sciendū q̄ nonnulli sunt q̄ circa carnis delicias se effundūt sicut aqua: sapientes tm̄ modo ea que carnis et non mētis sunt. que delitie p̄ternēde sunt/ primo q̄ statim deficiūt: teste **S**alomōe **E**ccliaſtes ij. vbi ostēdit felicitatē deliciarū corporaliū non eē finē hōis. **E**dificavi michi inquit domos pulcras. s. et delectabiles que partē magnā p̄ferūt ad vitā delitiosā. feci ortos et pomeria/q̄ faciūt ad delicias ex loci pulcritudine. et fruct⁹ plenitudinē possedi/seruos et ancillas multā q̄ familiā habui ad serviendū ad nutū. feci michi cātōres et cantatrices/ad delectationes audit⁹. et delicias filiorū bonū/in dulgendo carni/ quo ad delicias tact⁹/ maxime in veneris cuz diversis mulieribus. **C**yp̄os et vrcolos p̄ delectatiōe gust⁹ ad vīna infundēda. et ōnia q̄ desiderauerūt oculi mei nō negavi eis/exponēdo me omnib⁹ delitijs. **S**equit̄. **C**ūq; me conuer-

Duodecima

tissem ad vniuersa. s. verius cognoscēdo: vidi in omnib⁹ vanita-
tem z afflictionē animi: qz delitie anteq̄ habeant per desideri-
um affligunt. z habite per satietatē in fastidiū vertūt. **Et** nichil
permanere sub sole/ qz omnes hmōi delitie sunt quasi momēta-
nee. ¶ **Secūdo** qz aiām decipiūt. vñ ibidē vt̄s in p̄mo c. **Dixi** i-
quit in corde meo/ vadā z affluā delitijs. i. p̄uertā me ad viuen-
dum delitiose. z vidi. i. statim p̄ceptū q̄ hoc esset vanitas. i. nulli-
us momēti. **Risum** reputaui errorē. i. ineptā leticiā: qz p̄uertit
in tristitiam. z gaudio. s. vano dixi/ quid frustra decipit/ retra-
hendo a vero gaudio. ¶ **Tercio** quia lamēta penitētie impedi-
unt. de quo idē c. v. loquēs de delitioso/ non satis recordabif̄ di-
erum vite sue cum amaritudīne/ eo q̄ deus occupat. i. occupare
permittit delitijs trāsitorijs cor eius. ¶ **Quarto** qz occidūt ani-
mam. s. a deo qui est vita eius separātes. **Pro** quo p̄ illud pri-
me ad **Thymo. ij.** intelligi **Ad**dua in delitijs viuēs mortua est
¶ **Quinto** qz pungūt **Job. iij.** z esse sub sentib⁹ delitias p̄puta-
bant. vt in euāgelio quoqz **Mat. xij.** sollicitudo seculi isti z sal-
lacia diuitiaz spinis p̄parant que suffocant verbū z vt sine fru-
ctu sit efficiūt. ¶ **Sexto** qz puniūt. **Apocal. xvij.** scribit **Quā-**
tum se glorificauit z in delitijs fuit: tantū date ei tormentū et lu-
ctum. quia iuxta mensuram prauitatis erit intētio acerbitatis.
Quare bñ de hijs negociatorib⁹ **Apocal. xvij.** scribit **Nego-**
ciatores ire flebūt. **Quartum** latus. ¶ **In** quarto latere
habet qualif̄ pauci s̄z boni z v̄tuosi per has trāsēntes ciuitates
non ibi manētes ad vrbē celestē iherusalē gressus mētis dirigūt
Et hoc significabat eorū erectio capitū superi⁹ sine ad ethera.
Cum enim oia alia aiālia caput ad t̄ram dirigāt: sol⁹ homo an-
belans ad propriā patriā ex pp̄ria forma caput sursum erigit **Di-**
xit em̄ **Quid⁹ in met̄ha.** **Prona**qz cum spectēt animalia cete-
ra terrā **De** homini sublime dedit/ celūqz videre **Iussit** z ere-
ctos ad sidera tollere vult⁹. **Cum** senētie **Hoc.** concordat in de-
sola. phie. **Et** ideo cantat ad laudē beati **Partini** q̄ oculis z
manibus in celū semp̄ intent⁹. **Attendētes** nullū v̄z aut purū
gaudiū in hijs existere ciuitatibus: **Sed** gaudiū freneticī ma-
gnam patientis infirmitatē tñ vidētis. **Scabiosi** quoqz p̄mo se

Cella

aliqualiſ gaudioſe fricātis/ſed tandē dolorē ob hoc ſentientis.
Preterea conſiderātēs hoc verbū magiſtri veritatis **In mū-**
do preſſurā habebitis: in me autē pacē. Iohānis xvij. In ipſo
inquā verū gaudiū. Nam primo plenū in celeſti cōperit iheru-
ſalem/ qz diuiſio diuine eēntie aiām replet omnib⁹ bonis/ cū ea
ziungat fonti diuine bonitatis. Pſ. Satiabor cū apparuerit
glia tua Sapiētie vij. Uenerūt michi ōnia bona pari cū illa.
Non habet etiā illud gaudiū aliquod incōmodū/ quia de ipſo
Sapiētie dicit viij. Non habet amaritudinē puerſatio illius.
Simi lit nō poteſt eā perdere deo ſubtrahēte Quia ſbtractio
a deo iuſto iudice non poſſit puenire niſi pro aliqua culpa. S;
hec non poteſt cadere in eā aiām q̄ dei eēntiā videt/ cū ad hāc vi-
ſionem de neceſſitate ſequat̄ rectitudo volūtatis. Etiā nec ali-
qd aliud agēs pōt eā ſbtrahere/ qz mēs deo ziūcta ſup ōnia alia
elevat. ⁊ ſic ab hmōi ziūctione nullū aliud agēs pōt ipm exclu-
dere. Inſuper q̄ ſ^m paulū Non habemus hic manentē ciuita-
tem. ſed iuxta Sapiētie v. Spes impij q̄ p̄figit in bonis tēpo-
ralibus/ tanq̄ lanugo a vēto tollit. Lanugo hic dicit̄ qd ſtat ſu-
per capita quarūdam herbarū/ flore deſiccato ad modū lane/ q̄
ſicca a vēto tollit. Sequit̄. Et tanq̄ ſpuma gracilis que a pro-
cella diſpargit̄. Et tanq̄ memoria hoſpitis vnus diei pretere-
untis. Nam ſ^m Wolcoth ſup libros ſapiētie lcōne lxxij. Adū-
dus triplici ratione hoſpitatori cōparatur. primo ſicut hoſpes
uſum dom⁹ ⁊ uſenſilium cōcedit hoſpitibus/ nō dominiū: Sic
mundus vel hec ciuitates homini uſum mūdanoꝝ. ſz nichil p-
mittit expoſtare. Eccliaſtes v. Sicut egreſſus eſt nud⁹ de vē-
tre matris: ſic reuertet̄. ⁊ nichil affert ſecū de labore ſuo. ⁊ hūc
ſenſitē concordat Aplus p^r Thi. vj. Nichil inquit tulim⁹ in
hunc mūdū. Secūdo ſicut idē hoſpes ſucceſſiue ꝓcedit diuer-
ſis: ſic hec ciuitates eādē dignitatē. Baruch iij. Extermina-
tī ſunt/ ⁊ alij in eozū locum ſurrexerūt. Tercio ſicut hoſpitator
ſtatim obliuſcit hoſpitis ſui: ſic ⁊ mundus. Nam teſte pſalmi
ſta Perijt memoria eozū cum ſonitu: ⁊ dñs in eternū ꝓmanet
Aliquid paucū ex qualibet ciuitate quouſqz vixere ſampſerūt
ſcz ex prima tantū quantū deo iuxta preceptorū exigētā Pro

58
Decimatertia

ximo quantū ad satisfactionē z elemosinā: Sibi ipsi ad ratioā
bilem sufficientiā extrahere potuerūt. Ex secūda ciuitate tan-
tum bonorē z dignitatē quantū pter eorū psecutionē sz alioz e/
lectionē ppulsi ferre valuerūt. Ex tertia tātas delicias quātis p
corporis recreatione sobrie indiguerūt. Reliq̄ vō bona per an-
gustā mortis portā egrediētes mūdo dimiserūt. Hanc mortē cō-
ditionē mūdani p̄siderēt scz rapacitatis vniuersorū vt disponāt
cōgruētius domui sue qz morientē z non viuēt.

Decimatertia Cella

Die discipulus in decimatertia cellā introdu-
cit In cui⁹ pmo latē vidit xpm̄ in orto sāgu-
neis involutū sudorib⁹ orāte. In scdo xp̄ise
ram v̄ginē in lecto recubentē/ suauit in aplorū
p̄ntia ab hac luce migrātē. In 3o siquidē latē
multi q̄uis q̄ui morte laborātes bilariū viam
carnis egrediebant. In q̄rto latere per oppositū quidā morte
naturali satis dulci moriētes/ istes tñ finē clauerūt extremum.
Ex hac pictura aliā p̄dionē mortis. s. amaritudinē discipulus
didicit z inspexit in x̄ philosophicā attestatiōē iij. et hicoz/ om-
nium tribulū tribulissimū eē mortē corpis Pr̄ lat⁹. Dec
vō pictura quo ad p̄^m lat⁹ docz xpi mortē inf oia mortū genera p̄
matū obtinere/ qd̄ designat pictura in orto/ q̄ mortis p̄ciēs ad-
uentū/ sanguineas guttas sudādo calicē passionis ab eo auferrī
porauit/ dixitqz tristis est aiā mea vsqz ad mortē. Pro quo sci-
endū qz martiriū xps duplex passus ē. vnuz. s. in corpe: aliud in
aiā. De martyrio qz corporalī nūq̄ alicui⁹ martiri passio tā du-
ra aut penal/ q̄ potuit passioni sue p̄pari. p̄bat B̄ auctas Ibere
mie Dvos oēs qui trāsitis per viā/ attēdite z videte si est dolor
similis sicut est dolor meus. Secūdo hoc p̄bant signa: qz nunq̄
visa sunt tor signa in martyrio alicui⁹/ quot in passione sua/ du-
riciam z penalitātē eius ostendētia. scz qz sol obscuratus est/ ter-
ra mora/ velum templi scissum zc. Ac si lamentosis clamoribus
sensum pie compassionis acciperent: dei filium in cruce deplo-
rantes. Tercia ratio est qz cōplexio xpi nobilissima fuit: ruz in/
corruptionis carnis rōne. tumqz et qualitatum elemētariū pro-

portionabilissima vnione vel permixtione/qz carne incorrupta
 assumpsit de vrgine/per immunitate onis peccati originalis. i. i
 ordinate concupiscetie. tali atz pplexioni puenit z speciositas pleri
 tudinis/z robur fortitudinis. Quia ergo elemetariu qualita
 tum ex quibus coponit homo proportionabilior et violentior
 est dissolutio: hinc pz qz corporis z anime sue separatio int cete
 ras mortaliu mortes amarior z penaliior fuit. **T**aro quoqz sua
 beatissima quato ab oni labe peccati sincerior fuit: tato vtiqz im
 passibilior extitit ad tormeta. **D**e martyrio suo spuali qd in aia
 passus fuit **S**ciendū qz illud statim incepit cū primo pcepto fu
 it in vtero matris/aiaqz corpori infusa. z durauit absqz intervallo
 trigintatribus cū dimidio annis/quousqz aia in cruce a corpore
 separabat. **E**t ideo adhuc in vtero miris pstruit: amaritudinē
 mortis sensit: qz quicquid in nocte dum capiebat z sic de omni
 bus penis subsequētibz passus fuit: hoc totalit inantea aia sua
 sustinuit. **A**liud obiectū doloris eius fuerūt oēs mortisz pas
 sionum amaritudines/ōniqz martyria que vnqz fuerūt scā aut
 inferēda electis suis pro xpo. **O**ms enim ille penalitates ab **A**
 dam quas quilibet homo vsqz in finē passus fuit aut passur^o cr
 tam in corpe qz in aia sua penalissime fuerūt: que ex ppassiōe ip
 sum plus ledebāt z acriore dolore ingerebāt: qz quilibet seoz suz
 sua pena corporal' cum iam actualit pateret. **E**t hoc rōne cōte
 plarionis/qz in etno speculo sue diuinitatis omnia creata z creā
 da presentia pterita z futura semp pntialit ptemplabat. **E**t er
 go in primo instāti infisionis aie in corpus incepit semp videre
 quousqz spiritū in cruce emisit omnes penas sibi futuras/z oēs
 quas electi ab origine mudi passi fuerūt/z nascituri pati debe
 rent. hoc totū patiebat in inferioribus anime viribus. **A**lia
 causa erat superflues amor ad hominē. **P**aul^o enim pntiens
 lapidation' stephani/audiuit a xpo **S**aul' quid me psequeris
 vt **Act. ix.** scz in personis meozū amicozū. **L**aurenti^o insup vna
 nocte assatus/**B**artholome^o semel excoziatus/z sic de alijs. sz
 ipse xxxiij. annis has mortis amaritudines passus est: qre nun
 qz risit/ sed flens z fremēs spiritu/quinquaginta annoz cuz vit
 trīginta esset/ apparuit: vt **Jobis viij.** innuit eo vbo iudeozum

Decimatercia

quingenta annos nondum babes. vñ bñ dicit ysayas **Uere**
languores nostros ipse tulit: & dolores nros ipse portauit. **Dor**
tis postremo (relictis cā breuitatis alijs) eius amaritudo patu
it/in anime ei⁹ a corpore separatione. **Nos** enī morimur quia
morti subiecti ex necessitate nostra/vel violētie nob illate. **Chri**
stus at mortuus est non ex necessitate nature vel alicui⁹ violen
tie/ sed ex prāte & propria volūtate. qz naturalia volūtati nre nō
subiacent. **Cōiunctio** autē anime ad corpus natural est. vñ volū
tati nostre non subiacet qz aīa corpori maneat vnita vel separē
Quicquid at in xpō naturale erat totuz volūtati eius subiace
bat propi diuinitatis v̄tutem cui subiecta est tota natura. **Erat**
ergo in xpī prāte/ vt q̄d in veller anima ei⁹ vnita corpori mane
ret: & statim cum veller separare ab eo. **In** cui⁹ signū clamauit
expirādo. **Nos** vero vix linguā valem⁹ mouere moriētes. **At**
tendāt igit xpī fideles qualit xp̄s amaritudinem passus fuit in
morte/ sine fine sue p̄cipue passionis/ & deprecet eū vt per illum
dolore quem tunc passus est miscreat aīe nostre in egressu suo.
Et hec de xpī amarissimo dolore pauca sufficiāt. **Secun**
dum latus. **De** secūdo latere sciendū qz ex speciali preuile
gio hanc mortis aut qualēcunqz eius amaritudinē nō sensit ma
ria. **Cōfitei** hoc ecclīastica cōfessio. **Nam** **Gregori⁹** inquit in
collcā/ qz mortē subijt tēporalē/ nec tñ nexibus mortis de p̄mi po
tuit. i. doloribus mortis scōm dñm **Antoninū** & dñm **Alber**
tum ratisponē presul. in de laudibus glīose v̄ginis marie circa
clxxv. ca^m ita dicētes qz legit in p̄logo sup **Johannē** / qz ipse scā
orōne positus est ad p̄ses suos/ tam extrane⁹ a dolore mortis qz
a corruptione carnis. **Sed** beatissima v̄go maria improporrio/
nabili plus debuit esse aliena a dolore mortis. **Itē** **Damaſce**.
Sed & ipsa brā beatarū que supra naturā dominātuz exaltata
est/ dolores quos effugit pariēs hos in xpī passionis tēpore sus
tinuit/ a maternalī p̄passione viscerū lacerationē tollerās: & que
deum cognouit per natiuitatē/ hunc vt maleficū vidit infectuz
Vinc ipsa seu gladio cogitationis lacerata. **Et** hoc est/ tuā ipsi⁹
animaz pertrānsit gladius **Luce** ij. **Ex** qua auctoritate inferri
potest qz ille gladius ei⁹ per equipollentiā reputat pro martyrio

Sed post martyriū non est dolor mortis: ergo nec post hūc do-
 lorem. equipollet enim ei. etiā ratione huius ei debetur aureo-
 la martyriū. **P**reterea duozū dolorū maior est medicina minor:
 sed anima scōm caritate dolet esse separata a deo / sed scōm
 naturam dolet diuidi a corpore: ergo ille tantū potest intendi q̄
 istum non puenit sentiri: ergo potest mori sine dolore. **P**ostre-
 mo quicquid aptū natum est inducere languores si continuet &
 intendat potest inducere mortem: **S**ed amor potest inducere
 languorē: ergo & mortē. **M**inor patet **A**more languet: ex can-
 ticiis iij. caplo. **B**lō. pre amoris magnitudine ōnia reposita fa-
 stidio. **E**x quibus pz q̄ sincerissima regina reginarū pre amore
 & sine dolore ad ethera scandit. **T**ercia latus. **E**x tercio
 latere habet qualē multi quīs dolorib⁹ mortis de p̄ssi / mortē
 tñ gratant acceperūt. **P**ro quo scienduz q̄ vtriusq; & bonis &
 malis plus & min⁹ amaritudo mortis in fine adest / nā pena illa
 excedit omnes seculi penas. **C**uius ratio est / quia naturalis ap-
 petitus anime ad corpus rumpit / & violatio huius appetit⁹ na-
 turalis multū est penalis / sicut etiā in alterius morte. s. vxoris / si-
 liozum / & amicorū / & huiusmodi dolor est grauis. **R**egitur enim
 de beato **A**ugustino q̄ illi visum fuit in morte cari amici sui me-
 dibum cordis ablatū fuisse. **U**bi enim est mirabilis p̄iunctio / ubi
 mirabilis delectatio: sed in quozū p̄iunctione est maior delecta-
 tio / in separatione maior dolor. sic potest dici de aiā & corpe: ita
 q̄ anima ante infusionē nusq̄ esse habuit: sed infundēdo fuit cre-
 ata / & creādo infusa. **Q**uāobrem legit de **U**rsino medico qui
 cum p̄pter p̄stantiā fidei sustinisset iam plura tormenta: dāna
 tus ad mortē / cum deberet decapitari cepit expauescere / adeo
 q̄ quasi inclinaretur ad fidē negādam: **S**ed sanctus **A**tal'mi-
 les hec aduertens / cōfortauit eū: & ad tollerandū mortē cōstan-
 ter suis monitis induxit. **R**efert enim vt credit **I**herosolimi-
 tanus episcopus **C**irillus quēadmodū defuncto glioso **I**he-
 ronimo quedā orta fuit heresis / negās purgatoriz esse x̄. **A**d
 cuius impiissime heresis extinctionē scūs **I**heronim⁹ tūc de-
 functus procurauit a x̄po tres mortuos suscitari: qui resuscitati
 retulerūt vniuersis qui aderāt supplicia purgatorij ac iseruat /

Decimatercia

Sanctarū gaudia animarū. Cūq; beatus **C**yrillus ad vnum
trium illorū acerbissime plorantē venisset Qui ab eo interrogat^o
retulit inf cetera q; in fine vite sue apparēte glioso **I**beronimo
z eo iubēte mea anima recessit a corpe taz graui z acerbe q; cer
te quāte fuerūt ille angustie z presture/non capet mens huma
na nisi vt ego per experiētā didicisset. **P**reterea ignorat quō
duces post mortē: sciēs ex sacra scriptura plura esse animarū re/
ceptacula. **P**recipue illud pphetiū **I**n quacūq; partē lignū
ceciderit siue ad austrū siue ad aquilonē ibi erit. i. firmabit. **L**i
gnū hic dicit hō siue arbor. **P**s. **E**t erit sicut lignū qd plan
tatū est. **A**d it per mortē. fruct^o opa. folia vba. radices potē
tie. z potētie quidē sensitīue sūt radicate in aiā. s; opatiōes suas
exercēt p organa corpis/quib^o sunt affixe: vt potētia visīua ocu
lis/auditiua aurib^o/z hmōi intiores ei^o/vt fantasia/medīa/z a/
lie: hnt cellulas in capite. **S**ic ergo magna arbor que habet ma
gnas z multas radices bene fixas in terra: vtq; nō potest cuel
li a terra nisi cum maxima violentia. **I**ta cum aiā debet separa
ri a terra corporis/cum retrahit potentias suas ab organis cor
poris z secum radicalit deferat: hoc vtq; fit cum magna violē
tia/z tota vis nature ibi occupat. **T**bi autē ceciderit ibi erit. cū
fructu suo malo vel bono. **A**d austrū in statu gratie z diuina/
moris. ad aquilonē vbi frigus/in statu etne pene. **I**am ergo se
curis ad radicē arboris posita est/ad incidendū per mortē. **H**ic
ergo **B**regon^o iiii. moral. **E**lecti quiq; p̄siderātes sollicitē q̄
districtus eternus iudex veniat. imminuz suū quōtidie p̄spiciunt
z. **C**ū de omnibus hijs semp districta dei iudicia p̄tremiscāt/tm̄
tū hec rehemēt^o metuūt cū ad soluedū hūane p̄ditiōis debitū
venietes districto iudici propinquare se cernunt: z timor ille tā
to fit acrior/quanto z retributio eterna propiquior. **R**escit pa
uor vrgente carnis solutione. **E**t infra. **I**deo vrgente exitu sb/
tilioze z secretioze metu terretur/nec enim immerito cuiuslibet
anima tunc terretur/ quādo post pusillum inueniet quod ineter
num vitare non posset. presertim quia z bonis eius actib^o mul
ta fuerūt pmixta. hec **B**reg. **O** hō insensate cur brutis indura
tior: **E**cce fugit ovis lupo appropinquāte. **A**bscōdet se timēs

columba visa accipitre/de antro suo egredi esuriens mus ambi-
ente muricape non aude: sed tu vides penā z iudicium instare
nec metuis: Ideo plures quibus sancti difficile exierūt: vt patet
in vita patrum. Angeli namque descendentes ad quēdam peregrinū
desolatum in platea iacentē qui hortabant eū vt exiret/ que tre-
pidabat exire donec melodia dulcissima de celo venies dulcib⁹
modulis eā resoluebat a corpore. **Quartū latus** In q̄rto
latere de tristē z amarū egressum patieribus habet. .i. precipue
malozū. **Ultra** enim hos dolores tres vehemētes patiuntur a
maritibus ines. primo amoris: qz quātus amor intēsiu⁹ ad filios/
bona/ siue ad quascūqz mūdiales res fuerat in vita: tanto acrior
erit afflictio derelictionis. **Durū** est enim deserere filios/ vxorē
res/ z hmōi. **Uñ Aug⁹** de sero penitēte ait. **Quem** morbo⁹ vr-
get/ z pena terret/ ad verā vix veniet satisfactionē: maxime cum
filij quos illicite dilexit/ sint p̄ntes. z vxorē/ z mūdus ad se vocet
de peni. dif. vij. nullus. **Et** frequēti ex inordinato amore filio-
rum poti⁹ volūt perdere animā/ q̄ aliena restituere/ ne paupes
remaneāt. **¶ Uñ** de quodā vsurario legit in infirmitate p̄stitu-
to/ qz cum filij persuaderēt ad restituendū: ille mōdit **Q** si Bage-
ret ad hospitale eos ire oporteret. **Porit** igit sine restitutioe
facta/ post mortē vnus filius totā partē sibi cōtingentē restituit/
z dei seruitio se m̄cipauit. **Alī** vero retinuit suā partē/ munda-
nis deditus/ z inde ad modicū mortuus est. **Quadā** at die cuz
ozaret ille qui restituerat/ vidit terrā apertā/ z in cētro ignes in-
fernales/ ibiqz iacere filiū sup patrē/ alterqz alteruz maledicere.
pater filiū eo qz amore eius illicite acquiserat/ nec satisfecerat. fi-
lius patrē eo qz talia male ablata sibi dimiserat. **Caueāt** igit a-
mici ne nimū filios egrotātis ad lectū siue p̄spectū ei⁹ ire sināt:
quia dyabolus mille artifex corda quibus probozū egrotantiā p̄
nimā emolire nitit cōpassionē/ z inordinatā mētis alleccionē/ z
sui ipsius negligentā. **Caueāt** igit z ipsi circūstantes amici/ nec
egrotātem nimū infestēt ad sui legationē: vnus vero q̄rit sibi le-
gari tantū/ alius tantū/ z tota eozū sollicitudo est de lana non de
anima. **Aliqñ** etiā incipiūt euacuare capfas/ quod videns infir-
mus non parū angustiat. **Coangustāt** etiā aliqñ amici/ dome

Decimatercia

stici/z proximi egrotū volentē de suis disponere/z non permit-
tant ad eū ingredi doctū religiosum/ne forte faceret sibi p̄sciētī-
am de restitutionibus/vel elemosinis pauperib⁹ in salutem aīe
sue dandis. decipiūt enim eū dicētes cito eū sanandū/cum tñ sit
periculū. z iō non modicū procho dolor z cōe est periculū mūda-
norum/vt in visitatione amicozū plus egrotantē ad vanā z ma-
ledictā vite progationē inducere nitunt/ q̄ ad securā hui⁹ picu-
losissimi euēt⁹ dispōnē. ¶ **S**ecūdus dolor est timoris: qz si vt in
precedētib⁹ timor bonos inuadit. liquet quātomag⁹ malos/qui
oīm materiā mēre gerūt tioris. ibi pctā p̄terita/z sic de alijs mē-
talibus ocul⁹ preponunt/vt mag⁹ in sequēti cella dicef. ¶ **T**erci-
us dolor erit horribil⁹ demonū visiōis. de quib⁹ in p̄cedētib⁹ z
postea dictū est/z dicef. **E**t iō non incōgrue dicif circa p̄dicta
Eccl̄i iij. **M**ors q̄ amara est mediā tua hōi pacē hnti in sub-
statijs suis/viro quieto. ¶ **C**irca vero p̄dicta notādū q̄ q̄uis
in plurib⁹ morientib⁹ non appet dolor/ sed aliq̄ dormiēdo mor-
runt/verū quidē q̄ a circūstātib⁹ nō videf pena. **S**z nescimus
quid int⁹ agat/qz in corde est primū viuēs/vltimū moriēs. **E**t
qz mēbra extiora p̄us destituunt virib⁹/z pri⁹ priuant opatiōi
bus suis q̄ iteriora/atqz sāguis p̄fluit/iō extiora desolata ma-
nifestat. vñ nec lingua clamare/nec man⁹ palpare/nec aures au-
dire p̄nt: s̄ tota vital⁹ vis manet in corde. z si possent mēbra exte-
riora moueri/mag⁹ signa doloris viderem⁹. **E**x graui vel trāq̄l-
la resolutiōe a corpe nō p̄t stat⁹ elici bon⁹ vel mal⁹ post hāc vitā
sicut quidā ignorātes arguūt/qz mors sequit⁹ nature dispōnem
de lege cōi/sec⁹ est de diuina dispōne. aliq̄n sācti multo penali⁹
moriunt q̄ reprobi: aliq̄n ecōuerso. **P**az legim⁹ sc̄m Augusti-
num/Bernardū dolorib⁹ ḡuissimis decessisse. **I**n vitas patrū
quoqz legim⁹ de duob⁹ p̄iugatis viro scō z vxore victosa/quoz
vir cum magna pena mortu⁹: mulier at̄ cuz mag⁹ tranquillitate et
pace defuncta. **E**t post reuelatū fuit virū eē beatū: vxorē at̄ dā
natam. **P**urgat igit⁹ de⁹ omnipotēs in p̄nti elcōs vt post sint se-
cūri. **E**cōtra reprobos hic remunerat p̄ bonis eoz vt in futuro
nil mercedis habeāt. vt p̄z **Luce xvi. de lazaro et epulone.** **E**x
bijs patere p̄t tenuit⁹ mortis amaritudo vltima mortis cōditio.

Cella

Ut igitur christifideles hanc tenuius sentiatur bono regimine corpus dirigant/et salubriter domui sue disponant/ quia morientur et non uiuent.

Cella Decimaquarta.

De hac mortis conditione scilicet amaritudine eruditus discipulus in decimaquartam introducit cellam. In qua multa circa hominis mortem contingentia respexit. In primo siquidem latere vidit circa quendam in lecto acriter egrotantem multos peruolare demones. circa aures eius multa susurrantes. In secundo latere vero animam iudicari. In tercio latere homini iudicij locum ita obscure depictum vidit/ quod eundem discernere nequit. In quarto latere multos adhuc uiuentes utriusque conditionis hoc iudicium reuoluentes et timetes. Primum latus. De primo latere dicit informator quod demones circa infirmum susurrantes sunt demones astutissime hominem in fine temptantes/ sciens ut predictum est/ in septima cella plures temporibus non sibi restare ad seducendum. Et in huiusmodi figuram dixit dominus antiquo serpenti. Tu insidiaberis calcaneo eius. Beatus iohannes. s. creature rationali. cuius calcaneus corporalis est extremitas corporis/ sine vite designas. Et sicut serpens in cauda dicitur habere venenum/ ita in fine hominis temptatione omnis mali suggerit. Et de Beati Petri xvij. psalmi. Inimici mei animam meam circumdederunt/ adipes suum cluserunt os eorum locutum est superbia. Et os suum cluserunt/ quia habundantem malitiam suam in animam includere querunt. Verum tamen tunc locum habet quod ait Apostolus. Fidelis deus qui non patietur vos temptari super id quod non potestis. Denique angeli sancti in hora tantae extreme et summe necessitatis non minus solliciti sunt ad subueniendum quam angeli tenebrarum ad seducendum/ ut dictum est in sexta cella. In tertia sicut sanctus docet Ambrosius. Calidissimi et impiissimi demones tempore mortis specialiter emittunt hominem a fidei veritate auertere/ et alicui periculoso errori doctrine ecclesie contrario implicare quoniam fides est totius spiritualis edificij fundamentum/ et radix morandi/ ac oculus mentis. Prima ergo impugnatione solet esse de fide/ quia tunc sacramentum sumunt eucariestie in quo sola fides precipue habet locum. Quicquid maledicte tempta

Decimaquarta

tionem non potest homo in hac vita nec in mortis illa hora melius salubri
 usque resistere quam dicendo intra se vel cogitando **Credo** in spiritum sanctum
 sanctamque ecclesiam catholicam **Aut** credo sicut tota concilio sanctorum. scilicet apostolo
 rum/martyrum/ confessorum/ virginumque/ qui fide hanc predicauerunt/ defensa
 runt/ et miraculis in vita approbauerunt/ tandem morte eam profiteres
 post mortemque signis ratificantes. **Et** ideo dicitur **Apocal. ij:**
Esto fidelis usque ad mortem/ sedz inclusive/ et dabo tibi coronam vitae.
¶ Unde legitur de quodam magno doctore sancto domini **An-**
thonii prima parte summe ti. v. ca. ij. Qui cum esset in extremis
 constitutus a dyabolo adueniens suggerendo menti sue quasiuit quod cre-
 deret: qui respondit cogitatio/ id quod crederet ecclesia. scilicet symbo-
 li articulos/ continentes trinum et unum dei filium/ a virgine conceptum/ na-
 tumque/ et huiusmodi. **Cui** subito suggestio dyabolica. **Nome**
philosophia que sancto rationem est ut didicisti hoc docet impossi-
 bile fore. **Et** sic intras disputationem super huiusmodi existimas pro-
 pria virtute rationis illam expellere in incredulitate cecidit/ et mor-
 tuus est. **Inde** ad paucum tempus alius doctor infirmatus ad mortem/
 cui apparet predictus mortuus quod sibi familiaris et notus interro-
 gavit de fide sua ne forte erraret. **Cui** ille respondit. **Credo** quod
 credit sancta mater ecclesia. **Et** ille. quid credit sancta mater ec-
 clesia? **Respondit** infirmus id quod ego credo. **At** ille iterum in-
 quit. **Et** tu quid credis? **Respondit** idem quod prius scilicet quod
 credit ecclesia. **Et** sic pluries interrogando nunquam potuit eum de
 predictis terminis educere/ nec in desperationem ponere/ propter quod de
 immo ille mortuus exclamans dixit **Deum** michi quare non sic feci/ infir-
 mus volui disputare cum dyabolo/ confidens ex superbia mea de pro-
 prio ingenio/ ex quo succubui de fide dubitans/ et propter hoc et
 naliter damnatus sum. **¶** Secunda reprobatio est desperationis **Nam**
 ut sanctus vir climacus dicit/ dum homo est sanus persuadet ei dyabo-
 lus quod deus vere et infinite misericors est/ et penitentiam hominis etiam
 in fine vite acceptet. idcirco interim non est tam graue picu-
 lum ut fert. **¶** Sed hora mortis iam imminente suggerit homini deum in-
 flexibilem/ ac proorsus iustissimum esse/ nullumque manere pecca-
 tum inutile/ et penitentiam ex timore prodeum esse inutile. **Tunc** quo-
 que reducit infirmo ad memoriam uniuersa peccata que fecit/ et quanta bona

omisit / et ea vehementer exaggerit / et praesertim mala non confessas / sicque multum in laqueum desperationis praerabes / quos ante presumptores securitate negligentiaque induxit. **N**ec temptatio multos in hora mortis illa tam graui vexat / sicut et quidam a morte resuscitati testati sunt / quod absque speciali et gratioso dei auxilio nequeat superari. **D**e hac etiam temptatione sanctum temptauit **Bernardus**. **N**az vt habet in eius legenda in graui infirmitate constituto / superuenit sibi desperatio temptationis de sua salute. **C**onsideras se in multa negligetia deo fuisse / et se quasi nil boni fecisse / unde tantum glorie premium reciperet. **S**ed illustrat a deo modum temptationis: **S**ateor nil fecisse dignum tanto premio: sed Christus dei filius duplici ratione illud obtinet. scilicet merito passionis / et ratione hereditarie successionis / quia naturalis filius dei. ipse vna ratione contentus est ipsius possidere. scilicet in quantum filius. merito autem passionis spero michi certitudinaliter velle largiri. **S**icque confusus inimicus recessit. **Q**uis enim desperaret: quod Christus secundum carnem a patre misericordie descendit. scilicet **Dauid**. **E**x matre matris. scilicet **Maria** uirgine. **E**x femineo sexu misericordie **I**us Christi vna gutta suffecisset pro redemptione humani generis / si derata unione diuinitatis. **C**ui enim reseruantur alie passionis nonne nobis? **Q**uis in super desperaret? **C**um tota forma crucifixi figuram mentis et pietatis demonstret. vnde **Bernardus**. **Q**uis non rapitur ad spem / nec ad capiendam fiduciam / si attendat in cruce Christi dispositionem. vide caput inclinatum ad osculandum / brachia extensa ad amplexandum / manus perforatas ad largiendum / latera aperta ad diligendum / et etiam ad peccatorem contra paternam iram abscondendum / et totius corporis extensionem ad totum seipsum impediendum. **N**ec ille. **D**icat ergo peccator maior est Christi pietas et satisfactio quam mea iniquitas et offensio. **T**ercia temptatio est vana gloria / seu nimia securitas / aut sui ipsius complacentia periculosa et stulta / quia vt instruit **Cassianus**. **D**um ille hominem ad desperationem pusillanimitate aut diffidentia superfluumque timorem non potest allicere / conatur eum ad periculosa securitate / complacentia fatua / aut gloriam inanem ponere. **E**uge euge quam bene prouidisti / quam prudenter te praeparasti ad mortem: quam tibi beatus regitarius quam secure hic exieris: quam tibi iam restat felicitas. **C**ontra temptationes istam cogit quod nemo scit an amore vel

Decimaquarta

odio dignus: et quid habes quod non accepisti. Alii quoque sunt iudicia dei et hominum. **P**hariseus iustificans seipsum fuit reprobatus. **I**mitetur ergo homo beatum **A**nthonium. **C**ui dyabolus dixit. **A**nthoni tu me vicisti. **Q**uando te volo exaltare tu te deprimis. **E**t cum te volo deprimere tu te erigis. **S**ic ergo faciat unusquisque sanus siue egrotus et vincat dyabolus. **D**e alijs vero minus principalioribus inuasionibus dyabolicis habebit in alijs cellis alibi **S**ecundum Iulianum. **I**n secundo latere videbantur post has temptationes mortisque amaritudines anime iudicari. **C**irca cuius lateris secundi dispositione non modica versatur questio: vtrum videlicet anime iudicentur in corpore aut extra corpus hoc eam non dum egressa corpus aut post corporis egressum. **D**e tazardua et sublimi materia nequaquam volo aliquid ex meipso asserere neque de corpore proprio vaticinari: sed doctorum venerabilium assertionem cupio in medium proferre. **P**ro quo sciendum quod **I**nnocentius papa tertius in libro suo de miseria conditionis humane: videtur sentire quod anime dum adhuc in corpore sunt iudicantur a domino. videtur inquit tam bonus quam malus ad suam erubescendum et confusionem ut erubescat se non esse redemptum sanguine christi sua culpa exigente. vnde malum dicitur videbunt in quem pupugerunt etc. et infra. **E**t hoc habemus ex verbis **A**pplidicetis usque ad diem aduentus domini **I**esu christi. i. usque ad diem mortis quoniam apparet tam bonis quam malis christus in cruce positus. **Q**uic opinioni satis concordat dicitur **L**udolphi cartusienis in tertio volumine de vita ihesu c. xlvj. **Q**uic dicto etiam applaudit magister **B**erardus rondelli sacre pagine professor decanus leodiensis in suo tractatu de arte moriendi. **S**ed sciens **T**homas cuius dicta approbat ecclesia super quartam sententiarum dist. xx. mouet hanc questionem vtrum in extremo seu ultimo vite sue possit aliquis penitere. **I**n cuius solutione inter cetera dicit. deus qui dat omnibus affluent nulli denegat suam gratiam dummodo faciat quod in se est se ad gratiam preparando. **P**reparatio autem ad gratiam fit per motum liberi arbitrii: idcirco quod diu manet homini usus liberi arbitrii in hac vita: tam diu potest penitere et veniam obtinere. **T**al' autem usus liberi arbitrii manet homini usque ad ultimum vite presentis: quia in ea liberum arbitrium nondum est firmatum in malo: idcirco usque ad extremum vite potest

Cella

Unusquisque salubriter penitere. Insuper probat hoc quod sapientia et
mentis dei vincit maliciam. Sed homo potest usque ad extremum vite sue
peccare: quod potest usque tunc per misericordiam dei veniam consequi. Dicit quoque
super quartum distichum. xlv. quod per vinculum carnis anima detinetur in via/ideo
quod diu hoc vinculum carnis non est solutum manet in via/ac statu me/
rendi ac demerendi. Hinc eodem libro distichum. xlvij. apertius scribit
Quilibet homo est et singularis persona et etiam pars quedam to-
tius generis humani: Ideo duplex iudicium ei debet: unum sin-
gulare quod sit de eo post mortem / quando recipit iuxta ea que
in corpore gessit / quia non totaliter: quia non quo ad corpus / sed
quo ad animam tantum. Aliud iudicium debet esse de eo secundum quod est pars
quedam totius generis humani / quemadmodum aliquis iudicari
dicitur secundum humanam iusticiam / quando iudicium datur de communitate cui
ipse est pars. Nec tamen deus bis iudicat in idipsum / quoniam
pro eodem peccato non infert duas penas / quarum quilibet parte suffi-
ciens sit pro illius punitione peccati: sed pena que ante generale
iudicium completa inflictam non fuit / in ultimo iudicio complebitur
quando impii cruciabuntur quantum ad corpus et animam simul. Hinc
idem in sententia parte summe quod. liij. ubi ait Iudicium de re immutabili parte
ctione. id est summatum et certum iudicium fiat post earum separationem a su-
is corporibus / Nam usque ad mortem durat tempus merendi aut de-
merendi. Ipsa quoque mors est terminus status ac temporis huius
ita quod statim sequitur post eam immutabilitatis status / in qua appli-
tus anima promereri non valet. Hoc etiam idem docet / scribit in sum-
ma contra gentiles libro. iij. Item in eodem libro penultimo capitulo. Duplex
inquit retributio pro hijs que homo gessit in vita presentis. una secundum animam
quam retributione percipit homo statim cum anima fuerit a corpore se-
parata. Alia vero erit in resurrectione corporum. Et prima quidem
retributio singulariter fit singulis / quod divisim moriuntur. Secunda autem
retributio simul omnibus fiet / secundum quod omnes simul resurgentur.
Ad idem deuotus doctor et seraphicus Bonaventura super quartum
sententiarum distichum. xx. Credendum est autem quod in egressione anime a corpore assu-
stant spiritus bonus et malus / vel unus vel plures / et tunc secundum verita-
tem ferri sententiam. Et si bona est anima pro ministerium angeli boni
adduci eam in celum aut in purgatorium / quousque purgata pro ei ministerium

steriū educat. **S**i vero sit mala p ministeriū angeli dicit ad in-
ferniū/hoc inquā tanq̄ maḡ pbabile magis est pcedendū/quis
in hac pte nichil sit temere assercōū. bec ille. **Q**uāt ait tūc intel-
ligendū videt̄ idē tpe illo/vt pote mox post egressuz:nā vltimū
instans quo aiā est in corpore pertinere cēset ad tempus quo in
corpore māsit tāq̄ illi⁹ rēpons finis. **D**eniq; iux̄ hūc sensū idē
doct. asserit sup̄ quartū sentētiar̄ **dis. xxj. dices** Sicut cōtingit
regnū dupliciter obtinere videlicz̄ integre ⁊ perfecte siue in toto.
⁊ alio mō s̄m̄ partē siue in aiā/sic duplex est iudiciū ⁊ duplex sen-
tētia. **N**am sicut hō gloriāficat̄ s̄m̄ partē/ita particularit̄ iudica-
tur/⁊ de eo sentētia fert̄ q̄n̄ aiā de corpore egredit̄. **J**udiciū at̄
plē erit q̄n̄ hō erit gloriāficandus s̄m̄ corp⁹ ⁊ animā. **P**reterea hui⁹
⁊ cordant̄ irrefragabilis doctor **A**lexander de ales super secū-
dum sentētiarū. ⁊ **T**homas de erfordia de eadē scribētes mate-
ria. **H**inc mgr̄ sentētiar̄ dicit̄ in q̄rto/q̄ tēpus p̄nie est vsq; ad ex-
tremū vite articulū. ⁊ **L**eo papa **D**e nemine est desperanduz̄ dū
adhuc in corpe p̄stitur⁹ ē: qz̄ nonnunq̄ qd̄ diffidētia etat̄ differit
⁊ s̄ilio maturiore perficit̄. **E**t **D**amas. ij. li. iij. c. prestat̄/qd̄ āge-
lis est ruina hōibus est mors/qz̄ nec angelus post ruina/nec hō
post mortem est penitentie susceptiuus. **P**ostremo dñs anthi-
fiodorensis scribit in scia parte summe sue **E**t idem fatetur **A**-
lexander de ales/q̄ q̄uis deus omps sit:nō tñ possit hōi absolu-
ta assertionē predicere q̄ extet dānand⁹/quia sic homo tenere-
tur desperare. **S**i at̄ aiā iudicat̄ a deo anq̄ egredere de corpe
desperare mox tenere adhuc in corpore manēs/quod opinari
non licet. **E**x hui⁹ doctorū posit̄ionibus satis sufficēterq; pro-
batur/q̄ anime iudicent̄ finita hac vita. **E**xempla etiā bec pro-
bant. **I**n̄ etiā miracula beati **I**heronimi legim⁹ q̄ quidā cat-
dinalis nomine **A**ndreas cum esset defunct⁹ ⁊ iudici p̄ntat⁹ e-
ternis deputandus penis/ob suam in vestimentis ⁊ cibis ac po-
tibus superfluitatē nisi gliosus venisset **I**heronim⁹/q̄ meritis
suis ac p̄tib⁹ ipetravit a iudice aiām illā corpoti restitui/q̄ i ictu
oculi restituta fuit. **P**reterea in vita sancti **M**artini narrat̄ q̄lit̄
ipse magn⁹ scūs **M**artin⁹ quēdam qui seipsum suspēderat la-
queo suscitavit a mortuis. ⁊ alium quēdam cathecuminum qui

nondū persecutus fuit baptismū **Q**ui resuscitatus sepius retulit
 qualiter aīa sua a corpore separata fuit a iudice locis tenebros ad
 iudicata. **A**mpli^o in vita **C**ristine mirabilis quā describit tho
 mas brabantinus auctor libri apū/legit q̄ ipsa narravit qualiter aīa
 sua exuta a corpore ac iudici presentata fuit ab eo benigne rece
 pra. **C**ūq; penas inferni purgatorijq; vidisset: data est optio
 ei manere cū xpo vel redire ad corpus/ & diversa pati supplicia
 pro liberatione aīarum in purgatorio detetarū. que cum ex ar
 dentissima caritate & pietate perisset ad corp^o reverti: repete re
 uixit. **E**t breuiter quasi hmoi innumerabilia miracula legunt in
 revelationibus sanctorū q̄ plurimis. ¶ **R**ñsio at̄ ad illā auctori
 tatem videbūt in quē pupugerūt **D**icendum qd ad līam loquit̄
 de iudeis qui xpi crucifixionem pcurauerūt. de pylato & mini
 stris eius. & ad istuz sensum allegat̄ hec auctoritas **J**obis. xix.
 videbūt in quem trāsfixerūt. **S**imilit̄ **A**pocal' p^o. quo legit̄/ vi
 debit eū om̄is oculus/ & qui eū pupugerūt. **S**icq; **A**ug^o **B**eda
Albertus & alij eaz exponūt. **L**oquit̄ quoq; auctoritas ista ad
 līam de finali ac generali iudicio. **S**iquidē **A**pocal' pmo/ ime
 diate ante v̄ba hec p̄mittit̄ **E**t ecce venit in nubib^o &. **E**t hoc
 dicūt ibi expositores. **S**ūpra est quoq; ista auctas ex **Z**acha
 ria propheta xij. **A**spiciēt ad me quem p̄fixerunt. **E**t auctori
 tas pauli vsq; ad aduentū dñi nostri **I**hesu xpi habet̄ p̄ima
 tiam exponit magister nycola^o gorran. **V**enit etiā xps ad obitū
 vniuscuiusq; per effectū equitatis & pietatis. ¶ **S**ed p̄tra p̄ou
 isa/ & alibi de quibusdā morietibus recitat̄ qd in extremis agētes
 viderūt tetrimos spūs in speciebus ethiopū aut draconū ad se
 veniētes: vnde perfr̄iti inducias p̄nie perierūt. qd̄ illis nichil p
 fuit: nec prop̄ eozū emēdationē/ sed prop̄ nostrā admonitōez
 talia demonstrata sunt ipsis. **E**x eisde recitationib^o videt̄ qd il
 li iudicati fuerūt a deo at̄e migrationē a corpore. **N**ā vii^o dixit
 draconū dat^o sum ad deuorādum. **I**nsup i eplā ad hebreos ait
Aplius qd esau penitētie non inuenit locū q̄ cū lacrimis ex q̄
 sisset eā. **C**onformiter de **A**nthioco feri/ secūdo li. machab. q

Decimaquarta

oravit scelestus dñm a quo nō erat misericordiā consecutus⁹ quē
tamen valde penituisse videt. Insuper de **Juda** ve homini p
quem filius hominis tradet/ bonum ei esset si natus non eēt. et
hoc iudas intellexit proferri de se. **Petro** quoq; predixit **In**
hac nocte ter me negabis. Non tamē ob hoc petri⁹ desperavit.
Desperare vere debuit se posse evadere trinam negationem.
Postremo **Johānis** iij. legit **Qui non credit iam iudicatus**
est/ qz non credit in nomine vnigeniti filij dei. Infideles ḡ ante
obitū suū iam iudicati sunt. **Cō**similia autē multa possent obij/
ci. **Rñsio** ad primā obiectionē **Gregorij** **Dicēdū** q̄ illa vba du
plicem includūt impugnationē/ videlicet q̄ multi in sine vite sue
nequibāt veniā obtinere. **Et** itē q̄ tales vident añ suū obitū iu
dicati. **Idcirco** ad primū rñdendū **Q̄** tāta est pietas dei q̄ nū
q̄ faciet qd in se est/ veniā aut grām negat/ sed ipse cordiū inspe
ctor est/ nec humane astutie verbis ex repentino aut vehemen
ti timore p̄olatis decipi potest. **Porro** vt **Bonaventura** sup
quartū fatec **Tunc** dicit hō facere qd in se est qñ pro toto posse
suo detestat̄ pctā inquantū peccata sunt/ vrpote feba z vilia/ cō
tra iusticiā/ offensivaq; dei. **Et** hoc est detestari ac vitare pecca
ta ex zelo quodā iusticie/ z quodā dei amore/ z vltra hec iuocat
dei auxiliū/ ac ea que deus requirit ab ipso p̄ponit adimplere.
Qui autē ex solo servili timore detestat̄ pctā z penitet/ emēda
tionēq; spondet/ is quantū in se est adhuc amat iniquitates/ nec
ad bonū honestum afficit/ neq; ad deum/ sed solo horrore incō/
modi proprii incitat̄ ad penitendū/ quod non est meritorium a
pud infallibile iudicē/ qm̄ ex amore p̄prio z suato p̄cedit. **Nec**
dubitandū quin tales fuerūt de quib⁹ ex **Gregorio** obijcitur.
Ad secundū dicendū q̄ illi qui non fuerūt añ obitū suū iudicati
quīs quedā signa sue instātis dijudicatiōis vel ad eoz p̄moniti
onem vel ob nostrā aiusationē apparuerūt eis. **Is** quoq; q̄ di
xit **Draconi** datus sum ad deuorandū/ ita putauit/ nō tñ sic fut
rā z paulopost vere penituit. **Ad** id quod de esau obijcitur
Dicendū q̄ vba apli intelligunt̄ ad lrām/ quātū ad **B** q̄ esau nō
inuenit p̄ se locū ita vt possit recupare ius s̄mogeniture qd ven
didit fratri suo. **S**im̄ postea penituit vere de suis peccatis veni

Cella

am adeptus est. **C**õiter tamẽ reneſ q̃ ad finalẽ penitentiã non
peruenit/lacrimẽ quoq; ipſi nō fluxerũt ex vera contritiõẽ/ſ; ex i
patientia z indignatõẽ aduerſus iacob/vt **Daymo** ſcribit. vel
etiã ex dolore amiſſiõis p̃ne b̃ndictionis/quantũ ad t̃palẽ pro
ſperitatẽ/quã mag̃ q̃ eternã felicitatẽ amauit. **S**iliter ad inſtã
tiam illã de **Antiocho** factã **D**icẽdũ q̃ callidiſſim⁹ arq; ſcelera
tiſſimus ille ex p̃nti dolore ſibi inſlicto z timore maioris ſuppli
cij arq; ex deſiderio recuperãde incolumitatis/non aliquo iuſti
cie zelo aut virtutũ amore penituit. **A**d ea que obijciunt de pe
tro z iuda **R**ũdet **Wilhelmus Antiochoren** in ſecũda pte ſũ
me ſue **Q** cum deus predicat alicui ſuam culpã aut cõdemnatio
nem/intelligendũ eſt dictum hoc eſſe ſub conditõẽ/videlicet ni
ſi penituerint aut cauerint ſibi. **N**ec deus hec predicat ad certũ
ſificandũ aliquẽ de ſua culpa aut cõdemnatione/quia ſic ei pre
cluderet viam ſalutis. **A**d illud quod finaliter pretactũ eſt de
infidelibus/**R**eſpõdetur q̃ illa verba intelligenda ſunt q̃ ſentẽ
tia de infidelibus cõiter ſiue in cõi nunc data eſt. **E**t ſub condi
tione niſi ſc; conuertant. **E**t cum in ſe babeãt maniſteſſimam
cauſam damnatõis/cum ſint abſq; fidei fundamẽto/nec aliq̃d
boni meritorij babeãt ſibi admixtũ/vnde nec iudicio diſceptrati
onis ſunt iudicandi/verũtamen loquẽdo de iudicio retributio
nis iudicant ſingillatim in morte quantũ ad animã. **G**eneralit̃
quoq; in die nouiſſimo quantũ ad corpus z animã **N**am z de
us iuſtus ac ſanctus p̃figit eis meſurã penarũ iuxta exigentiã
culparũ. **N**on enim omnes iniqui ſunt. **I**taq; z eis ad memo
riam reuocat ac deſuper oſtẽdunt vniuerſa eorũ peccata/vt ſci
ant ſe iuſte dãnari/nec rationabilĩ cõqueri queãt. **Q**ue quidẽ
obiecta correctioni magiſtroꝝ noſtroꝝ ſinceri⁹ ſapientũ tradũ
tur melius ſoluẽda. **Tercũ lat⁹** **C**irca terciũ latus de
mõ z loco hui⁹ p̃ticulari iudicij nõndũ q̃ ſicut dicit **Apl̃s ij** ad
corin. v. **D**ẽs nos maniſteſtari oportet añ t̃bunal xpi/vt referat v
niſiquiſq; p̃pria corpis p̃t̃ geſſit ſiue bo⁹ ſiue malũ. **Q**uis hec
verba cõi exponant de generali iudicio in quo vniuerſi z ſin
guli hõies cõi palit ac viſibilĩt̃ appebũt añ t̃bunal xpi/tũc corpa
liter ac viſibilĩt̃ apparituri ac iudicaturi: **N**ichilomin⁹ p̃nt hec

Decimaquarta

Verba de iudicio quoque particulari intelligi que ad modum et id quod ad
Romans idem scribit **A**p[osto]l[us] **D**eus inquit stabim[us] an[te] tribunal xpi
Et ad **H**ebreos **S**taturu[m] est ho[m]inib[us] semel mori post hoc aut
iudiciu[m]. **E**t si q[ua]rat[ur] ubi et in quo loco relidet xps in suo tribunali
omnium iudex. **S**i in particulari iudicio manifestabimur et stabimus
an[te] tribunal xpi q[ui] in particulari suo iudicio unusquisque creditu[m] pou
cet usque ad personale xpi p[re]s[ent]ia. **C**u[m]q[ue] ad dexteram p[re]s[ent]is resideat in
summo celi empyrei loco, unusquisque creditu[m] t[em]p[or]e mori deducet et
introbibit saltem quatu[m] ad ai[m]am suam celu[m] empyreu[m] seu regnu[m] illud
usque ad xpi aspectu[m] cum t[ame]n dicat in **A**pocalypsi no[n] intrabit il
lucaliquid co[n]taminatu[m]. **R**esponde[n]s q[uo]d d[omi]n[us] et saluator xps q[ui] in vni
tate persone est verus deus et verus ho[m]o, sc[ilicet] deitatis sue natu
ram vere ubiq[ue] est. **P**orro s[ecundu]m suam assumptam h[um]anitate[m] nunc ple
ne glorificata[m] p[er]petit e[ss]e in celo empyreo. **E**t q[ui]s ex p[ar]te pro
p[ri]e quantitat[is] dicat esse ibi d[omi]n[us] at[que] seu in vno loco: t[ame]n ex v[er]s[us]
u[er]sione panis et vini in corpus et sanguinem eius, etiam realit[er]
est in sacramento altaris. t[ame]n s[ecundu]m suam naturam assumptam no[n] e[st] ubi
q[ue] realit[er] q[ui]s per p[ro]t[est]antem et iurisdictione[m] sibi p[ro]cessam p[ro] dici
esse ubiq[ue] quemadmodum ait **D**ata est michi omnis potestas i
celo et in terra. **E**t quemadmodu[m] in co[m]muni usu loquendi per aposto
licam sede[m] designat summus p[ro]f[ess]or, siue eius summa a[n]t[er]itas: ita
per xpi tribunal dat[ur] intelligi xps omnium iudex, seu iudicaria ei[us] po
testas. **D**e loco aut[em] p[re]sentationis notandu[m] q[uo]d anime morie
ntium p[re]sentant[ur] iudici summo non in celo, sed infra in medio loco
qui int[er] celu[m] et infernu[m] et purgatoriu[m] medius perhibet. **A**it ei
nim **B**onane[n]s in p[ro]p[ri]a auctoritate q[uo]d data sententia si ai[m]a su
erit bona deducet ab angelo sc[ilicet] ad purgatoriu[m] vel ad celum. si
mala deducet per demonem ad infernu[m]. **A**d iudicem enim perti
net diffinitio quo deducenda sit ai[m]a, et qualit[er] puni[en]da: s[ed] p[ro]caven
dum e[st] s[ecundu]m e[un]de[m] ut de hac mat[er]ia sp[irit]u[m] nil temere asserat. **Q**ualit[er] at
ai[m]a iudici p[re]s[ent]at[ur] **R**esponde[n]s q[uo]d cum ai[m]a inuisibilis sit et incorp[or]alis s[ub]
stantia, constat q[uo]d inuisibiliter p[re]sentetur, tamen vere realit[er] iu
dex sc[ilicet] deitatem ubiq[ue] est. **P**reterea cu[m] anima exuta cor
pore non v[er]tatur auditu corporeo no[n] p[ro]fertur de ea iudicialis
sententia verbis vocalib[us] sed intellectuali locutio[n]e, qua ai[m]e notifi

Cella

catur spiritualiterq; exprimit /z intus ostendit quid promeruit/
quo ducetur /quid pro mercede suscipiet. **Et** cum diuine omni
potenti infiniteq; potestati /ueniat agere in instanti: ideo in mo-
mento peragitur /z ppletur. **Et** quous una hora tot milia homi-
num moriant sepe in prelijs /z aliunde. **Quonia** tñ incircūscri-
ptibilis atq; onipotēs iudex /ita faciliū iudicat eodem momēto
mille aiās sicut vnā. **Nūquid** difficili⁹ est ei multas aiās eodez
momēto aut instāti iudicare q̄ creare. **Quartum** latus.

Circa quartū lat⁹ notandū q; multi hoc iudiciū p̄ticulare ti-
mere videbant. **Et** nō immerito /q; horrendū est incidere in ma-
nus dei viuētis. p̄cipue q; p̄p̄inqui⁹ imminet. vñ **Jacob⁹** ait
postolus **Ecce** iudex an̄ ianuā assistit /tum q; picula singularia
solēt ampli⁹ formidari q̄ generalia /aut cōia vt in finali iudicio.
Tum q; in p̄ticulari suo iudicio q̄ sentētiā dānatiōis euaser⁹ /in
iudicio illo vli erit secur⁹ /q̄uis absolute loquēdo iudiciū vni-
uersale erit horribili⁹ /z timendū valde /vt in sequētib⁹ cellis ple-
nius apparebit. **Hinc** sancti p̄ces ex cōsideratione valde perti-
muerunt. vñ /z scūs abbas **Helyas** **Ego** inquit tres res timeo/
vnā qñ egressura est anima mea de corpore **Secundā** qñ occur-
surus sum deo. **Tercia** quādo de me p̄feret sentētia **Disponat**
ergo homo domui sue q; moriet /z non viuet.

Cella Decimaquinta.

Discipulus in decimāquintam cellam introdu-
ctus **In** p̄mo latere vidit iudicez pro tribuna
li sedentē /existentē /z partem. **In** alijs tribus
lateribus vidit sex mulieres **In** cuius secūdo
latere due erāt /vna fortis /z alfa sapiēs /vt ap-
parebat. **In** t̄cio vna diues /z alfa nigra. **In**
q̄rto p̄ma negligēs /altera dñā /q̄ oēs aduersus has aiās /z circa
eas scripta /z libros iudici offerebār. **Discipul⁹** nō modicū ad-
mirās expōnē hui⁹ celle a suo petijt p̄ceptore /q; has seiās dixit
significare rōnes q̄s reddituri erim⁹ sumo iudici **Primū** la-
tus. **C**irca p̄m lat⁹ idcirco notādū q; altissim⁹ in iudi-
tā p̄ticulari q̄ vli nō solū est iudex /setiā p̄ aduersa **Est** at valde
sp̄alit metuedū iudicari ab eo q; est aduersarius iudicādū /z ab

Decimaquinta

eo ipso prestolari sententiā qui iniuriā passus est / et quem tā diu
 recte cōcernit / quē ad modū si homicida lesisset balliū / aut ei^o si
 lum occidisset / quid dicitur^o cēt infelix pctor cū ei^o fuerit tribu
 nali adduct^o / quem etiā toties allicientē et vocātem ad bonū nō
 audiuit / sed surdā aurē p̄buit / offendit / et p̄tepsit. **Locauit** per i
 ternā inspirationē. **Apocal. iij.** **Ego** sto ad ostiū scz ad portam
 intellect^o et volūtatis / et pulso / per instigationē ad bona opera / h
 rennuistis subdit deus / et despexistis omne cōcilium meū vt sa
 piens in persona dei **Proverb. j.** **Secūdo** per beatificaz lar
 gitionē / iō subdit **Expādi** man^o meas nec fuit q̄ aspiceret **Ex**
 pandit manus in creādo. **p̄s.** **Manus** tue dñe fecerūt me. **Ex**
 pandit in cruce redimēdo. **p̄s.** **Elevatio** manūū mearū sacrifici
 um vespertinū. **Expādit** in gubernādo / sed non est qui aspiciat
 recognoscēdo. **Et** inf alia beneficia dedit p̄silia et monita per p̄
 dicatores **Scz** despexistis inquit sapiētia vt prefatū est / one p̄ci
 lium. **Tercio** vocat per flagellationē. **Brego. in omel.** **Ecce**
 tot flagellis atterimur / tot iniuriarū asperitatib^o detremur / et ta
 men vocātē. s. per hec flagella sequi p̄temm^o **Et** hoc est qd̄ sb
 dit ipse iudex siue inquit sapiētia **Increpationes** meas. s. per fla
 gella neglexistis / non emendādo vos. et subdit malū pueniens
 in non audiēdo et sequēdo tales vocatiōes. **Ego** inquit in inte
 ritu vestro scz mortis eīne ridebo. **Secundū** **latus** **Et**
 bas increpationes prosequendo mulieres secūdi lateris p̄gre
 diunt / prima fortis / que signat bona naturalia / siue p̄gruā mem
 brorum sospitatē. de quib^o bonis naturalib^o reddituri sum^o rō
 nem. **Et** iō dicit **Aplūs. j. ad Corin. iij.** **Quid** habes qd̄ nō
 accepisti. quasi diceret nichil. **Ipsē** enim de^o te fecit quātuz ad
 corpus / et possedit quātū ad vite p̄seruationē / et creauit quātuz
 ad animā **Deut. xxxii.** **Sunt** aut bona naturalia figurata per
 talenta plura vel pauciora / p̄missa a dño seruis suis ad lucrificā
 dum / vt habet^o parabolice **Mat. xxv.** **Nam** vni dedit q̄nqz ta
 lenta / alteri duo / alij vniū tm. **Et** post certuz tēpus veniēs voca
 nit eos vt rationē redderēt de lucro. **Unū** igit talentū pōt dici
 esse liberū arbitriū / qd̄ omnibus dat^o adultis / nisi fatuus qui nō
 h̄bit reddere rationē. **Et** hoc solo sine sanitate corporis et alijs

bonis temporalib⁹ potest multa facere. s. ad grām se preparare si eā non habet. **Et certū est s^m beatū Tho. in iij^o.** q^o nulli eā subtra-
bit facienti qd̄ in se est. **Et receptā pōt z debet augmētare.** **Vñ**
Eccl̄i xv. dicit. Deus creauit hōiem z reliquit eū in manu con-
siliij sui. i. p̄tate arbitrij. **Posuit añ eum bonū z malūz ad quod**
voluerit extendat manū suam. Duo talenta sunt liberum arbi-
trium quo ad animā z valitudo corporis que a deo danit. **Un̄**
p̄s. Dominus illuminatio mea. id est causa illuminationis quo
ad animā z rationē z salus mea quo ad corporis sanitatem. **Et**
certe magnū est istud talentuz; qz vt dicit Eccl̄iastici xxx. Nō
est census super sanitatē. **Quinqz vero talenta intellectiua acu-**
ta ad inuestigandū z memoratiua tenax ad recordandum/ exti-
matiua ad arbitrandū ymaginatiua fortis ad fantasiandū/ sen-
sitiua exterior ad exercitandū. Ratio igitur exigetor de intelle-
ctiua/ si circa vana et curiosa se exercuit/ quia tunc demeruit. aut
circa diuina precepta/ quia tunc lucratus est merita **Un̄ Eccl̄e**
siaistici iij. In pluribus operibus ei⁹ ne fueris curiosus: sed q̄ ti-
bi p̄cept̄ deus illa cogita semper. **De memoria inquirē si fue-**
rit occupata ad recolendū iniurias ob vindictā. p̄tra illud Ne
memoreris iniurie **Leuitici xix.** **Aut ad recolendū diuina be-**
neficia scōm exemplū **Isa. dicitis Miserationū dñi recorda-**
bor. **Aut psalmiste dicitis.** **Memoro ero nominis tui z. qui e-**
tiam in lecto suo memor fuit dei iuxta sic memor sui tui sup strā-
ram meuz in matutinis meditabor in te/ tunc enim lucraf. **De**
extimatiua iuncta cum ratione/ si se extimauit supra se. **Nā tūc**
multum perdidit ad **Galathas vj.** **Qui se existimat aliqd̄ esse**
cum nichil sit. ipse se seducit. **Sed habendo rectā extimationez**
de futuro premio per penas cōsequendo/ z principaliter virtu-
te dei/ multū lucraf. **Sic faciebat Apostol⁹ dices ad Roma.**
vij. **Existimo qz non sunt p̄digne passioēs huius tēporis ad fu-**
turā gl̄iam q̄ reuelabū in nob. **De ymaginatiua cū intellectu iun-**
cta ad fantasiandū circa scripturaz p̄cordantiā. **D̄s.** **Abissus**
abissum inuocat ab altitudine fantasie. i. vetus testamentuz vbi
est abissus quasi infinite sapiētie/ inuocat abissum noui testamē-
ti. z ecōuerso/ quia vnum reddit testimoniū alteri. **Et abissus**

Decimaquinta

culparum inuocat abissum penarū/ex testimonio scripturarū/
 quod fantasie altitudo concernit/ & sic lucrat. **De sensitiva exti**
ori exiget ratio/ si vsus est rationabilit non pueriliter. vñ **Apo**
stolus Nolite pueri effici sensibus/ sed malicia paruuli estote.
 id est non vtendo ad malicias peccatorū. **Qui** vero duo talēta
 accepit. s. sanū sensuz seu intellectū/ & corpus/ exigetur ratio si in
 intellectu cuz attēctione fecit orōnes/ & aud iuit diuina/ & si corpus
 spiritui subiecit per abstinentias/ scdm illud **Apostoli ad Ro**
ma. xij. Exhibeatis corpora vestra hostiā viuētē/ sanctaz/ deo
 placētē. **Qui** vero vñū tm̄ accepit/ etiam si illud non multipli
 cauerit/ preparādo se ad gratiā & viuendo scdm eā/ vt mal^o & pi
 ger condemnabit. **Qui** vero accepta multiplicauerit/ bñ vtens
 do/ dicit ei **Euge** serue bone & fidelis &. ¶ **Secūda** vero mu
 lier que sapiens videbat ad iudicandū/ ambiens vocabatur bo
 num spirituale. de quibus bonis spūalibus exigetur ratio/ q̄ vt
 q̄s dant a deo. j. **Coz. xij.** Unicuiq̄ dat sc̄z a deo manifestatio
 spiritū^o ad vtilitatē. **Et** hec sunt decem figurata per decē mnas/
 quas homo nobilis dedit vni ex se suis suis/ alteri dans quinq̄
 alteri vnam/ vt negociarentur cum eis/ vt habetur **Luce. xix.** pa
 rabolice. **Novem** ex hijs sunt gratie gratis date/ cōmunes bo
 nis & malis/ quas enumerat **Apostolus** p̄me ad **Corinth. xij.**
Diuisiones gratiarū sunt x̄. **Decima** gratia que est omnibus
 vtilior est gratia gratū faciēs/ hec datur cuilibet in baptismo/ m/
 si ponat obstaculū. **Sed** gratie gratis date omnes non dātur si
 mul vni cōmuniter/ sed alicui plures alicui pauciores/ alicui au
 tem dant omnes/ simul cuz gratia gratū faciente. vt beato **Do**
minico. **Habuit** enim sermonē sapientie. sc̄z ad loquenduz sapi
 de & alte de diuinis. **Sermonē** scientie/ ad loquenduz efficacit
 de humanis & moralib^o. **Habuit** & fidē. i. quādam certitudinē
 credēdoz qd̄ oñdit in disputatiōe p̄ hereticos/ sc̄pue in carta
 in ignē missa & illesa. **Gr̄a** sanitatuz ei nō defuit q̄ plurimos ex
 varijs lāguorib^o sanauit. **Opatio** vturū in eo refulsit. i. insigniū
 miraculoz/ vt resuscitatio mortuoz. **Propheciā** se hēre oñdit
 & reuelationē occultoz/ vt de p̄uersiōe cuiusdā heretici deputa
 ti ad mortē. **Discretio** spūuz ei affuit in cognoscēdo insidias de

monum sibi apparentiū. **V**enus linguarū z ꝑcipue intelligēdo
 fœoma aliorū sibi ignotū. **I**nterpretatio quoq; sermonū in eo fu
 it ofēsa/ꝑ mirabilitē z suauitē exponebat misteria scripturarum
Vn̄ plures libros postulauit. **D**abuit z gratiā gratū facientem/
 vt patet ex sanctitate ei⁹ z operib⁹ vtuosis. **D**e vsu earū exigetur
 ratio **N**am qui tm̄ mnam vnā recepit. i. gratiā gratū facientē/
 reddere habet rōnem non solū si ꝑseruauit/ sed z si augmētauit
 per exercitiū v̄tutum. **P**ropt̄ qđ dicebat **A**plius. j. ad **C**orin.
 vj. **D**ontamur vos ne in vacuū gratiā dei recipiatis. **I**n vanū
 recipit. i. frustra qui in ea se nō exercet. vñ in illa parabola quia
 non multiplicauit eā qui vnā accepit mnam/ rēphensus z ea ꝑri
 uatus fuit. **Q**ui recepit aliquas ex gratijs gratis datis sed nō
 oēs figurat̄ per eū qui quinq; acceperat. **E**t tal' etiā sine partē
 sine oēs recepit rōnem reddet/ quō eis vsus est z quo sine/ vide
 licet si ad vtilitatē primorū z honorez dei/ propt̄ que dant/ aut
 propt̄ honore ꝑropriū. j. **P**etri iij. **V**nusquisq; ꝑut accepit q̄ti
 am in alterutrū illā administrātes/ vt boni dispēsatores multitoz
 mis gratie dei. **H**inc z **A**ug⁹. j. q. j. **N**on inquit se iactēt q̄ for
 te sine caritate habēt sanctū dei munus. i. aliquā gratiā ḡtis da
 ram: sed videāt qualē rōnem sint habituri cuz deo/ qui factis nō
 sancte vtunt̄. vt **S**aul mal⁹/ z **B**alaam ꝑphetiā h̄ntes.
Tercium latus **I**n t̄cio latere prima diues siḡt bona tē
 poralia nobis ꝑcessa/ que bona tēporalia sunt diuitie/ hōres/ sa
 ma/ z hm̄oi/ que dant̄ habundantē/ z mediocritē/ z tenuitē/ b̄n̄
 placitū dei. **U**n̄ dicit **A**mbrosi⁹ de diuite **Q**n̄ hanc ingressus
 es lucē/ quādo de v̄tre matris existi/ quib⁹ q̄so facultatib⁹ ꝑstū
 patus ingressus es: **d**is. xlvij. **S**icut hij. quasi diceret nullis.
Ergo a deo tibi ꝑcessa sunt: non ad dissipādum vel tibi retinē
 dum/ sed rōnabilit̄ dispēsandū tibi z alijs. **E**t de hm̄oi dispēsa
 tione ratio exiget̄/ vt habet̄ parabolice **L**uce xvj. de quodā vil
 lico qui diffamatus ꝑ dissipasset bona dñi sui/ vocat⁹ ab eo au
 diuit **R**edde rōnem villicationis tue. **A**d idē facit qđ ait **A**u
 gustin⁹ **D**ōies qz rōnabiles sunt facti de se z de omnibus reb⁹
 que in vsū vite p̄ntis acceperūt rōnem redditori sunt deo/ z ꝑ
 actū suozū qualitate recepturi sunt penā aut gloriā. xv. q. j. **S**.

Decimaquinta

ex eo aut. **Q**ui igit tenaces sunt et pauperibus non subueniunt/
male poterunt reddere rationem, ut diues epulo **Luce xvi.** Et qui
ea in vanitatibus, in ludis, in conuiuijs, in pompis consumunt, de
terius eis erit, nisi se recognoscant et doleant, ut filius prodig^{us} qui
dissipauit omnem substantiam suam uiuendo luxuriose **Luce xv.** sed
postea ad patrem cum humilitate reuersus est. **P**essime autem ra
tionem reddere poterunt qui per phas et nephas acquirunt et re
tinent talia, sicut **Aban** qui furatus regulam auream et clamidem/
propter hoc lapidatus est. **Iosue vij.** ¶ **S**ecunda uero mulier
icij lateri nigra, significat peccata admissa scilicet et dimissa, quae nigres
cere faciunt animam. **De quibus dicit Math. xij.** De omni uerbo
ocioso reddent homines rationem in die iudicij, non solum uniuersa
salia sed et particularia iudicij, quod est per mortem. **E**st autem uer
bum mentale ut cogitatio, uocale ut locutio, manuale ut labora
tio. **E**t de quolibet horum si fuerit ociosum, id est inutile et infructuo
sum punietur. unde propheta **Ue** uobis qui cogitatis inutile. **E**t multo
tomagis et strictius de locutionibus maledicis, detractorijs, me
dacijs, periuratorijs, incantationibus, et huiusmodi. **C**um autem
huiusmodi pijsimus deus dimittat reuertenti ad penitentiam, et
totiens quotiens exigeret ratio, si ipse ita dimisit odium offendenti/
buseum. **N**am si non dimisit sed cum odio fraterno migravit, ac
cerrime confundet et puniet, secundum similitudinem datam a saluatore
nostro **Math. xvij.** de seruo debitore decem milium talentorum
Qui cum fuisset oblatum domino suo in ratiocinio fiendo, et non habere
ret unde redderet, insisteretque dominus eius eum uendi et uxorem eius
et filios, et ex pretio sibi satisfieri: humiliatus ille, permittens satisfactio
nem data sibi dilatione, dominus eius dimisit eum liberum, et debito
rum eius. **P**ostmodum seruus ille inueniens conseruum suum debito
rem in centum denarijs, cum ille se humiliaret et peteret dilatationem
ab eo repetente debitum, noluit concedere, sed misit eum in carcerem
Quo audito dominus eius iterum fecit uocari eum dicens. **S**erue nequam
omne debitum dimissi tibi. demum tradidit eum tortoribus. **D**ominus
iste et rex deus est, debitor decem milium talentorum est transgressor pre
ceptorum, cogitatio, locutio, uel operatio. **E**xactio seu
inquisitio rationum prima uice est per inspirationem, et internam com/

punctionem/in qua consideratione videt se peccator dignū pōe
natione/vr. s. vedat in seruū dyabolo/vr. s. ei subijciat in penis/z
vxorei^o. i. volūtas/z filij. i. affectus sui z sensus. **Sed** sciēs diuī
nam pietatem/misericordiā humiliē petit/proponēs in futuruz
vita comite satisfacere de malis suis. **Ad** quam punctionez et
propositū subito deus liberat a seruitute dyaboli/z debitū pec
catorū relaxat. **Sz** igrat^o hō de tā immēso bñificio cū postea re/
cipit aliquā iniuriā a pximo/vel recordat de alias sibi scā non
vult ignoscere/si qrit vindictāz. **Et** pseuerādo in hmōi crudeli/
tate de^o secūdo vocat. s. per mortē. **Et** si cum tali indispōitione
ad tribunal xpī accedit/post maximā p̄fusione/tandē tradit tor
toribus carceris infernalis. **Et** ad hoc facit quod dicit **Aug^o.**
Qui diuini beneficij oblitus suas vult vindicare iniurias/non
solum de preteritis peccatis veniā non merebitur: sed q̄ sibi di/
missa fuisse gaudebat/ei imputabunt ad penāz. de peni. di. iij
Quartum latus. ¶ **In** quarto latere p̄ma negligēs z accidi
osa mulier representat bona obmissa/de quibus exiget rō/que
innumera sunt. prop̄t qd̄ dicit ps̄. **Delicta** quis intelligit: quasi
diceret null^o. **Et** dicunt delicta peccata obmissionis/q̄si dereli
cta. s. bona q̄ fieri debebāt. **Et** q̄ sunt ista d̄licta seu bona obmis
sa/in parte ostēdit in eo qd̄ subdit. **Ab** occultis meis mūda me
z̄. **Multa** enim sunt peccata que quia sunt nobis ignora z obli
ta/obmittimus de ipsis agere penitentiā. **Multa** enim sunt q̄ et
si in se bona sunt/z bona intētiōne facta/propter aliquā circūstā
tiam debitam ibi obmissam demeritoria sunt. **Quis** etiā post
intelligere tēpus obmissuz in quo potuit bona plura pagare. de
quo inqt̄ **Bernardus**. **Omne** tēpus tibi impēsuz eriget a te q̄li
ter fuerit expēsuz. **Secūdo** erga pximū obmittit quis etiā mltā q̄
deberet facere/vr fraternā correctionē. **De** qua obmissiōe **Au**
gustin^o ait. **Si** neglexeris corrigere peior effect^o es eo q̄ pecca
uit. **Sz** de hac materia fratne correctiōis bēs in ij^o pre archip̄
sulis dñi **Antonini**/z in alijs sūmis z doctorib^o. **Similit** ob
mittit quis bona exēpla pximo suo dare/et a spē mali sibi caue
re/pp̄ter qd̄ efficit alteri occasio ruine. **Et** ista sunt d̄licta alie
na. de quib^o ps̄. **Ab** alienis parce seruo tuo. **Ab** alienis scilicet

68

peccatis/ quorum sum occasio. **Tercio** obmittit quis facere plura bona/ vt mundū deserere/ religionē intrare/ & alia opa perfectio nis facere/ ppter amorē suoz/ ne displiceat eis. ppter qđ subdit p pbera **Si** mei nō fuerint dñati. s. amici & ppinqui. vel etiā cum proponit quis sensus suos diligentē custodire ne mors peccati intreret per eos: tractus postea sensualitate/ obmittit illud exequi/ & sic sui scz sensus dominantē eius. **Sed** tunc quis erit immaculatus/ vt subdit in ps. **Si** ab occultis & alienis & suis liber fuerit peccatis. **Hec** conuersio immaculata scz libera ab omnib⁹ mortali bus/ figurat per vestē nuptialē/ quā quis nō habet in nuptijs ecclie militantis/ s. si sine ea pntat ante spectū superni iudicis cū summa sui cōfusione dicit sibi **Amice** quōd huc intraſti nō hās vestē nuptialē. vt habet parabolice **Matth. xxii.** **Sicut** em illi qui noluerūt inuitati ire ad illas nuptias significat iudeos & alios infideles/ qui ad nuptias ecclie. i. fidem accedere noluerūt propter qđ igni cum ciuitate traditi sunt. i. anime/ & postea corā poza ipsorum. **Sic** ille qui nuptijs interfuit sine veste nuptiali/ figurat quēlibet christianum/ non habentem virtuosam conuersationem/ sed maculatam/ & ob hoc talis etiam mittitur in tenebras exteriores obumescens. ¶ **Secunda** & vltima mulier quarti lateris apparebat vt domina tanq̄ principatū siue iussum super subditos tenens/ que representabat subditos cōmissos/ quia de subditis cōmissis exigitur ratio. **Unde** Apostolus ad Hebræos vltimo. **Subditi** estote prepositis vestris: ipi enim pugnant quasi redditori. p. a. ab⁹ vestris rōnem. **Et** aliq̄ quidē rōnez redditori sunt quātū ad gubernatōez yconomica/ sicut pater & mat̄ de moribus filioz. **Nō** enim min⁹ de anima bus eozū curam gerere debent ne infirmēt per pctā/ q̄ de cor poribus vt sana conseruetur. **Quod** quia non fecit **Dei** & si in se bon⁹ fuerit/ horribili morte multatus est. **j. Regum iiii.** & in c. licet belli de ac. **Aliqui** rationē reddēt de alijs quo ad gubernationem politicam scz ciuitatū & castrorum. **Et** hij rationem habēt reddere et puniri de legibus iniustis vel iniuste constitutis. de malis consuetudinibus non extirpatis si potuerunt extirpare/ de tallijs/ et alijs grauaminibus extortis/ de senten

tijs iniquis / et alijs huiusmodi. **Et** ut dicit **Sapientie** vi. **Ju-**
 dicium durissimū fiet hijs qui p̄sunt. durū si non bene rexerint
 seip̄os. durū si non bñ gubernauerint familiā propriā. durissi-
 mum si iusticiā legalē omnib⁹ non ministrauerint. **Alij** vero ra-
 tionem reddaturi sunt quo ad gubernationē ecclīasticā / vt plati
 ecclīe / videlicet si regimē p̄secuti sunt canonice / et non per ambi-
 tionem vel symoniā. **Si** per se vel saltē alios populuz docuerūt
 necessaria saluti. **Si** bona ecclesiaruz bene tractauerūt / paupes
 subleuando. non in p̄p̄is vestiū / in mulis / in p̄sanguineis / in lu-
 dis / et turpitudinibus male expendēdo. **Si** plus de aiā suboiti
 q̄ de lacte et lana curā habuerūt. **Si** vicia debite correxerunt.
Vñ xiiij. q. i. c. ecclīas / dicit de talibus **Unusquisqz** ininis suis
 sit p̄tentus / et talit̄ ecclīam et plebē sibi p̄missam custodiat / vt añ
 tribunal iudicis et̄ in omnib⁹ sibi p̄missis rōnez reddat / et nō
 iudiciū s̄ gliam p̄ suis actib⁹ p̄cipiat. vnde et dñs dixit **Luce** xiiij
Quis putas est fidelis disp̄sator / et prudēs quē p̄stituit dñs sup
 familiā suā / quasi diceret rarus. **Sed** bt̄us ille seru⁹ quē cuz ve-
 nerit dñs inuenerit ita facientem. scz fidelit̄ et prudēt. **Sz** si se-
 cus fecerit / veniet dñs hora qua nescit / et diuidet eū / partēqz ei⁹
 cum ypocritis ponet. **Post** igitur presentationē / meritorumqz
 discussionem / demū reddet iudex mercedē per sententiā vnicui
 qz sc̄om opera sua. **Vnde** et **Apocal** p̄mo dicit **Qz** ex ore seden-
 tis in throno exibat gladius ex vtraqz parte acutus. **Gladius**
 iste sententiā summi iudicis est / separās bonos a malis. **Et** cō-
 tra reprobos quidē p̄ferens sententiā / vt ligatis manibus et pe-
 dibus in tenebras exteriores mittant. vñ **Iheronim⁹** **Luzan**
 tribunal xp̄i venim⁹ nec iob nec daniel nec noe rogare possent
 p̄ quōqz. **Sz** vnūquēqz on⁹ suū portare oportet. xiiij. q. ij. i p̄nti
Et ad idē facit qd dicit ps̄. **Grat** nō redimit. s. xp̄s q̄ est frat̄ n̄r
 in illo iudicio. redimet hō. **Quasi** diceret nō aliq̄s quantūctiqz
 sciēs / ex quo xp̄s ipse nō liberat reprobū / nō dabit deo placatio-
 nem suā. s. ipse reprob⁹ in nullo placare poterit. **Et** p̄ciū redem-
 ptionis aiē sue. s. soluere nō poterit p̄ sui liberatione. sed labora-
 bit in eis. **Propt̄** em̄ hec tremēda mortē subsequētia dispo-
 ne o hō domui tue qz moriet̄ et nō viues. **Cella** xvj.

Decimasexta

Discipulus igitur post predictorū inspectionē
 scz anime a corpore separationē/ examinationē
 /z iudiciū/ in decimasextā introducit cel-
 lam/ volens erudiri de locis ad que aiē ducan-
 tur post mortē/ non quidē q̄ aiē separate circū
 scribant loco/ sed q̄ eis adapteſ locus cōueni-
 entie z congruētie. **Q**ue quidē loca aut cōia aut specialia sunt.
Cōia ad que scōm legē cōem deducunt. **S**pecialia vbi ad cer-
 tum temp^o ponunt/ vel alii reseruant ex divina iusticia. **C**ōia
 autē loca in duplici sunt differētia. primus est sursum vt celū em-
 pyreum. alter deorsum in cētro terre scz infernus/ qui in quatuor
 partes diuidit/ vt in sequētibus dicit. **I**n cuius primo late-
 re vidit aliquos baptismo fluminis fluminis aut sanguinis bap-
 tismos/ mox morte preuia ad celos duci. **I**n secūdo latere quos-
 dam primo patriā propriā postponēdo gressus ad iherosolimā
 dirigētes/ secūdo alios seculū relinquētes z religionē approba-
 ram intrātes/ per scalā celū ascendētes. **I**n tercio latere multos
 a summo pōtifice indulgētis prouisos ad celū volare. **I**n q̄rto
 latere plures intēssimis orationib^o/ elemosinis/ tribulatiōib^o/
 cōtritionibus emolitos/ per angelū duci. **S**unt autē alique r̄ie
 inquit senex quibus mox ad celū immediate relicto mūdo per-
 gitur/ quas hec pictura designat. **P**rimū latus. **I**n
 primo siquidē latere apparent baptismo fluminis fluminis aut
 sanguinis baptisati/ mox ad celū ascendere. **Q**uis enim quilibet
 sit baptisatus fluminis/ quia spūs sancti: sed fluminis quia sit ex
 aqua: sanguinis in martyrio: z fluminis a spū scō absqz aliquo si-
 gno extrinseco. **B**aptism^o fluminis est propositū suscipiēdi ba-
 ptisum modo debito aq̄ suscipiat. z non p̄gruit nisi habent i-
 bus vsūm rōnis. de pse. dis. iij. baptisati vicē. **E**q̄ pollet bap-
 tismo fluminis quo ad remissionē culpe originalis z mortal/ ōnis
 z pene et̄nalis. **S**ed excedit ab ipso quo ad remissionē penete-
 poralis debite pro peccatis/ que non semp tota remittit/ scz pl^o z
 minus s̄^m deuotionē z ei^o quātitatē. **I**n super quo ad remissio-
 nem omniū venialiu/ que non semp ōnia remittunt/ puta ea que
 in proposito habet. p̄terea talis priuat sepultura eccliasica q̄

carent cathecumini licet pro eis oret ecclesia. **De** baptismo
 fluminis notandū q̄ is ex xp̄i baptismo v̄tutē accepit multipli-
 cem que ex aque proprietate p̄siderat. Aqua em̄ fluminis ē re-
 frigeratiua contra calozē: Ita baptismus dimittit seu refrige-
 rat fomitem p̄cupiscētie. i. inclinationē ad malū: non tamen extin-
 guit sed remouet ad exercitiū v̄tutis et humiliationē/ sed debili-
 tat vt non dominet̄. Insup̄ est terre mollificatiua/ vt sic inde re-
 cipiat varias ymagines. Sic per baptismū imp̄mit̄ caract̄ inde-
 libilis/ per quē p̄figurat̄ characteri et̄no. i. xp̄o. Aqua et̄iaz efflu-
 xit de latere xp̄i lācea trāssiro. **Joh̄anis xix.** que signat baptis-
 mum/ ad inuendū q̄ baptismus efficacīā habet a xp̄i passione
 que t̄minata est in sepultura/ xp̄s descendit et̄ inde resurrexit/ et̄
 ad b̄ signū cum quis baptisat̄ siue p̄ immersionē siue per ef-
 fusionem ponit̄ sub aqua quasi sub terra sepultus. et̄ inde educi-
 tur quasi resurgens in nouitate vite spiritualis. et̄ hoc est q̄ d̄ ait
Apostolus ad Romanos vj. **Consepulti enī sumus p̄ bap-
 tum cum xp̄o/ vt quō xp̄s resurrexit: ita et̄ nos in nouitate vite
 ambulemus.** Postremo ad propositū nostrū aqua est purgati-
 ua: sic baptismus purgatiuus omniū macularū aiē. i. peccatorū
 super omnia alia sacramēta/ et̄ originaliū et̄ omniū aliorū actuali-
 um. In hui⁹ figurā filij israhel viā faciētes per iordanis fluuiū
 eo transacto immediate intrauerūt terrā promissiois. **Jorda-
 nis** in quo xp̄s baprizat⁹ est/ et̄ inde collata est v̄tus in baptismo
 siḡt baptismū. per hunc trāsit cū **Josue** qui baptismū recipit/ et̄
 ibesum fide. **Et** hic est effectus ei⁹ vt s̄ctificat⁹ intret in regnū
 celozū/ signatum per terrā p̄missionis/ si tunc morit̄ quāta cūq̄
 peccata originali ad didisset. **Et** ad hoc ostendendū baprizato
 xp̄o aperti sunt celi/ et̄ vox patris intonuit/ hic est filius me⁹ di-
 lectus. **Quod** non solū intelligit̄ de xp̄o: sed de quocūq̄ bapri-
 sato debite/ inquantū sibi filius est per adoptionē. **Joh̄anis p̄-
 mo.** **Ped** it̄ eis p̄tatem filios dei fieri/ hijs qui credūt in nōie ei-
 us &. In baptismo autē dicit̄ renasci vt **Joh̄. iij.** nam p̄mo na-
 scitur naturalit̄ mundo/ dū modo egredit̄ matris vterū/ postea
 nascit̄ ad esse spūale per baptismū/ et̄ nascit̄ fili⁹ dei p̄ adoptōez
Q̄ si filij vt ait Apl̄s/ et̄ heredes. s. regni. filijs at̄ debet̄ p̄na hē

Decimasepta

reditas. Hanc viā tenēt om̄s paruuli baptisati decedētes añ v̄
sum rōnis/qz subito euolat. z iō p̄ eis orare non oportet/z si qđ
officiū pro eis fiat in ecclia maḡ sit ad solationē viuorū/q̄ pro
adiutorio ipsorū. **De** baptismo sanguinis vel de martiribus
sciendū qđ scōm doctores martyriū pro xpo suscipiēs decedens
immediate ingredit̄ celum/ sed ad verū martyriū requirit̄ iusti
cia cause/volūtas plena/subsecutio pene. **I**usticia cause est p̄ si
de xpi. **N**am s̄m **Augustinū** pena per se non facit martyre/ h̄ cā
cum est rationalis p̄pter deū non delictū p̄puz. vt est p̄me pe
tri ij. **Q**ue enim est gratia si peccātes z colaphizati suffertis zc.
z qđ **Ibero** dicit de peni. di. p̄na s̄. per tuā. **C**hris̄ de cru
ce in paradisu latronē tulit/z ne quis aliqñ ferā putaret p̄uersio
nem/fecit homicidij penā martyriū. **I**ntelligendū est hoc non
quo ad aureolā sed quo ad aurēā i. sicut per martyriū p̄prie qđ
subito p̄sequit̄ gloriā: ita z ille latro/z hoc ex magna p̄pūctione
sic non dicit̄ proprie martyriū sed large. **N**az quintus curcius
nobilis/ de quo refert **Valerius maxim** rōnis qui p̄pter glie
aut fame acquisitionē armat^o proiecit se in magnū hiatus in vr
be factū/ non est p̄pterea martyr cēsend^o vt prefatū est. **S**ecun
do requirit̄ volūtas plena. vñ qui dormiēdo occideret nūq̄ p̄i
us volūtate ad martyriū habitā/ aut fugiens/ aut se defendens
inuitus occideret/ nec martyr esset/ nisi licet de cruce signatis.
De tercio **Aliqui** enim fideles sustinuerunt aliqua tormēta in
quibus granioribus additis defecerūt a veritate. h̄ qui p̄seuera
uerit vsqz in finē hic saluus erit. **I**deo requirit̄ s̄bsecutio pene.
Pueri in camino exierūt. **S**iluester nec **Atbanasi** licet ma
gnam persecutionē non mortē passi sunt. **F**ruet^o huius marty
rij igitur est remissio omnis culpe/z pene debite/z subita euola
tio ad celum. vnde in hoc excedit baptismū/ quia adult^o bap
tismus non sicte aliqñ non recipit remissionē omnis culpe/ puta ve
nalis. **S**i est fictio in illo nec subito euolat/qz nō tūc morit̄/ sed
aliqñ postea efficit̄ mal^o z reprobus. **C**ū **Cyprian** in sermo
ne martyriū **M**artyriū est delictorū finis/ p̄culi finis/ dux sa
lutis/patientie magister/ dom^o vite. **N**ō obstat qđ de scis mar
tyrib^o loquit̄ **Apoē.** qđ s̄b throno dei clamāt dicētes. **A**sqz quo

dñe sanctus & verus non iudicas & vindicas sanguinē nostrum
 qui effusus est super terraz. Unde posset alicui videri q̄ appe-
 tant vindictā de inimicis/que phibet. veletia q̄ non sunt perfe-
 cte beati/quia non implet desiderū eorū/cum vindicta nō fiat
 multoties de illis. **Sed** rñdet s^m **Grego^m** in moral. **Q** talis lo-
 curio non est aliud q̄ desiderū quod hñt de rehabitioē corpo-
 rum suoz/ quod non implebit nisi in fine mūdi/ qñ fiet vindicta
 de malis hominibus. quod quidē desiderū subijcit volūtatī dō
 liberate eorū/ que p̄formis est volūtatī diuine/ quam vident esse
 de dilatioē iudicij quousq; numerus electoz impleat/ & de hac
 expectatione reficiunt p̄opt electos qui debent assumi ad eos
 & p̄opt volūtatē diuinā. **Et hoc est qd̄ ibi dicit. Dicitū est il-**
lis q̄ adhuc expectarent modicū donec impleat numer^o conser-
uozum. **Et** prius dicit date sunt illis singule stole albe. i. gloria
 anime: aliā enim gloriā corporis sine anxietate expectāt. **Et** iō
 ad laudē glorie eorū cātat ecclia **I**n mari rubro apparuit via si-
 ne impedimēto. via scz ad celū. in mari rubro. s. effusione sangui-
 nis. sine impedimēto scz culpe vel pene debite/ q̄ tollit p̄ marty-
 rium. vñ in **A**pocal. dicit. **L**aauerūt stolas suas. i. animas: & cā-
 didas eas fecerūt. i. purificatas. in sāguine agni. i. in passiōe xp̄i
 quam sunt imitati. **Q**uod etiā non modicū apparet miraculis
 q̄ anime sanctorū cito euolauerūt/ vt de scō **L**iburcio & **N**aleri-
 ano/ quozū animas vidit **P**aximus in pūcto martyrij ascende-
 re in celū. **Et** beata **E**merēciana collectanea beate **A**gnetis si-
 ne baptisimo aq̄ baptisata/ p̄prio sanguine fuso ad celū euolauit
 & de multis alijs. **Secundū latus** **I**n secūdo latē ha-
 betur de religiosis approbatā religionē intrātib^o/ qualit̄ celum
 ascendāt. **Sed** primo de peregrinis terre scē. **P**ro quo sciēdū
 q̄ omnino relaxant̄ pctā p̄ peregrinatione terre scē. **Q**uia tria
 sunt que hñt efficacā per quādam p̄gruentiam a passiōe xp̄i. s.
 baptisimus/ martyriū/ & penitētia. **L**icet enim ōnia sacramēta v̄-
 tutem habeāt a passione xp̄i/ tñ hec tria maiore. **B**aptisim^o em̄
 non est penalis. martyriū est penale/ p̄nia peccati partim est pe-
 nalis/ partim non. hec āt tria quādam p̄uenientā hñt ad tria q̄
 fuerūt in passione xp̄i/ ibi em̄ fluxerūt lacryme ab ocul. **Debre.**

Decimasepta

P. Cum clamore valido et lacrimis etc. hoc refert ad penitentiam
Item a pedibus et manibus effluxit sanguis non sine maximo
 cruciatu et pena/vnde hoc refert ad baptismum. **B**aptismus enim
 habet potestatem absolventi ex effluxione sanguinis. **P**reterea
 peregrinatio respicit locum passionis. scilicet ubi passus est dominus/et fide
 passionis. **N**e ergo videretur locus ab infidelibus et sic memoria passi
 onis cadat a memoria fidelium et fides passionis periclitetur/datur tanta
 indulgentia/ut animam reddat omnino expedita ad euolandum/principue
 etiam quod per peregrinationem terre sancte parati sunt exponere se
 morti et intentione hac illic perficiunt/offeringe se oportunitate/
 meritum martyrii consequuntur et procedit illis. **N**on tamen negandum est
 quin dominus papa rationabiliter possit eadem indulgentiam dare alibi/si
 necessitas ecclesie immineret et maxime pro fidei defensione. **D**ec
 Alexan. de ales. quarta par. l. q. de relaxatione anti. ccxcv. vl. ca.
Ingressu vero religionis dicit **T**homas 2. 2. q. cxxxix. rationabi
 liter dici potest quod per ingressum religionis consequitur quis remissionem
 omnium peccatorum/sicut assumptionem crucis per locum a minori. **S**i
 enim aliquibus elemosinus homo statim satisfacere potest de peccatis suis
 pro illis. **D**icitur v. **P**ecata tua elemosinis redime: multo magis in sa
 tisfactione pro peccatis suis sufficit quod aliquis totaliter se divinis obsequi
 is mactet/pro religionis ingressu/quod excedit omnem generis satisfacti
 onis et publice penite. **U**t habet xxxiiij. q. ij. admonere. **N**on in vi
 tis patrum legitur quod eadem gratiam consequuntur religionem ingrediētes/
 quam et baptisati. **S**i tamen non absoluerent ab omni pene reatu pro in
 gressu religionis:tamen utilior est ipse ingressus religionis quam pere
 grinatio terre sancte/inquantum ad promotionem in bonum/quod preponderat
 absolutioni a pena. **N**otum etiam religionis maiori voto peregrinati
 onis terre sancte est ratione perpetuitatis. et votum peregrinationis solum
 est temporale. **U**t est de voto et voti redemptione. **h**ec **T**homas. **D**e. de pal
 intelligit per hunc ingressum ipsam professionem/quod tunc se tradit totum
 et irrevocabilem per votum. **Q**uia per in iiii. dist. iiii. et. ij. sic dicit
 potest probabiliter sic distingui. **S**icut obligatur ex delicto cedendo
 bonis nihil lucratur ut carcerem evadat: sed quod non potest solvere ere lu
 et in corpore et exigitur usque ad novissimum quadrantem **S**ed obli
 gatus ex contractu vel quasi cedendo bonis evadit carcerem et ne post

ea conueniat ultra q̄ facere possit deducto ne egeat cū scz post
 ea uenerit ad pinguiorē fortunā. **L.** qui bonis cedere possunt
l. j. Sic religionē p̄fitens cedit omnibus bonis suis. de quibus
 satisfacere quis potest pro peccatis scz exterioribus per paupe-
 ratem/ corporalibus per castitatē/ ad quā seruandā instituta sūt
 ieiunia/ & alie austeritates. interiorib⁹ per obedientiā. vnde p̄-
 fitentes si non sunt cōtriti & p̄fessi ex delicto obligati/ sicq; mori-
 entes tradūtur exactori mittendi in carcere inferni/ donec totū
 reddant/ quod nuncq̄ erit. **S**i autē sunt cōtriti & cōfessi/ remitti-
 tur eis omnis pena pro tali cessione bonorū. **E**t sic possunt itel-
 ligi alique uisiones que hoc sonāt/ vt in uita patrū/ & legēda be-
 ati **A**nthonii/ & **A**ncel. libro de similitudinib⁹ circa fi. **D**oc ta-
 men est sub hac cōditione vel modo vt si superuinat/ qd̄ est per-
 uenire ad pinguiorē fortunā satisfaciant. quod si fecerint bene q̄-
 dem. **S**ed si negligentes fuerūt/ in carcere purgatorij satisfaci-
 ent. **E**t sic intelligi p̄nt quedā alie uisiones/ de quibus religiosi
 qui mortui sunt reuelauerūt se esse in purgatorio/ etiam pro pec-
 catis in seculo factis. **S**ed si ante negligentiaz moriantur quia in
 iudicio confessionis quasi cōtrabit/ ex cessione illa quasi gratia
 dei omnia gratis condonat/ iuxta etiā quasdam uisiones. ad hoc
 etiā facit qd̄ dicit in aut. de monachis. s. q̄ monachar⁹ oēm ma-
 culam abstergit. **T**erciu⁹ latus. **I**n tercio latere de sū-
 mi pontificis plenariū indulgentiarū largitione habebat/ & ip̄i
 cōgrue acceptates ad celū immediate deducebant. **P**ro quo
 notandū q̄ ad hanc questionē vtrū uidelicet papa p̄ cōicationē
 indulgētie possit cōtritos & p̄fessos sic a tora pena & culpa absol-
 uere/ q̄ non trāseunt per ignē purgatorij/ puta dādo indulgenti-
 am plenariā. **R**ndit **A**ug⁹ de anthona in de prāte ecclesiastica.
 q̄ ad h̄ q̄ cōicatio indulgētie habeat p̄pletū & plēn effectū quan-
 tum ad totā remissionē pctōz in p̄tritos & cōfessos: ita vt dece-
 dentes statim euolēt & non trāseant per ignē purgatorij. **A**liq̄
 requirunt ex parte indulgentiā p̄ferētis: **A**liqua ex pte indul-
 gentiam recipiētis: **A**liqua ex parte retardationis pene eorūz
 quib⁹ talē indulgentiā p̄ferētis p̄secuti retardant. **E**x pte qui-
 dem cōferentis indulgentiā tria requirunt. primū est ei⁹ volū-

Decimasexta

tatis applicatis definita intētio. **C**um enī papa sit vniuersal
dispensator thesauri ecclie, nō p̄ predictū thesaurū erogare/ap
endo per clauē ecclie p̄ferēdo indulgentiā: nisi applicet intēti
onem suā ad partē vel totā remissionē peccatorū, eis quibus cou
fert indulgentiā. **S**ecundū est clauis potētie/recta z definita
ta iurisdictio. si enī excederet terminos iurisdictiōis sue faciendo
indulgentiā quib⁹ non p̄t/vel de quib⁹ nō p̄plete/tūc valeret ni
chil. **T**erciū est clauis sciētie/rect⁹ vsus z debita discretio. vt scz
indulgentiā faciat non pro libito volūtatis z p̄pria affectiōe: s̄
scōm causam iustā vt ille z rationalē. **S**i aliquid horū triū defu
erit: indulgentiā non p̄sequit effectū suū/saltē totū z complete.

Ex parte etiā recipientis indulgentiā tria requirunt ad cō
secutionem eius. **P**rimū q̄ habeat fidē in intellectu. i. q̄ ecclia
possit illā indulgentiā p̄ferre credat. qz si illud non crederet/ml
reciperet. **S**ecundū q̄ habeat caritatē in affectu. s. q̄ sit vere cō
tritus z p̄fessus: nam per p̄tritionē recōciliat̄ deo/per p̄fessionē
ecclie: z tunc merito est de numero militū ecclie/ quibus the
saurus ecclie aperiri debet/ pro satisfactione pene. **T**ercio q̄
habeat p̄pletionē cause p̄ qua sit indulgentiā in affectu/ illud pu
ta vt vadat vltra mare cruce signat⁹/vel ad sepulcrū/ z h̄mōi. si
aliquid horū defuerit: puto q̄ ei⁹ effectū totū nō cōsequet̄. **E**x
parte itē sciēdū q̄ quorū sunt q̄ faciūt retardare p̄sequētes tales
indulgentiā ne statim euolent. **P**rimū est forme indulgentie ta
ratio. vt si dicat̄ indulgentiā sibi plenā oīm peccatorū suoz de p̄nia
sibi iūcta indulgem⁹/ tūc si moreret̄ non statim euolaret/ qz ma
ior sibi p̄nia fuerat iniūgenda q̄ si fuerit iniūcta/ z vigore indul
gentie non sibi remittitur nisi pena sibi iniuncta a confessore.

Pro illa ergo parte pene que sibi plus debuerat iniūgi in foro
penitētie luet in purgatorio. **S**cōdo est alicui⁹ peccati obmissio
p̄ obliuionē vel ignorantia. s. q̄ nō sunt de eo p̄fessus. z h̄ p̄cipue
videt̄ habere locū q̄n dicit̄ in forma indulgentie/ q̄ h̄eat remissi
onem oīm peccatorū de quib⁹ est corde p̄trit⁹ z ore p̄fessus/ qz non
valet quo ad peccatū nō p̄fessa. **N**ā indulgentie stricti iurē dicunt̄
nec pl⁹ significat̄ q̄ vba ip̄az sonāt. **T**ercio est alicui⁹ mortalis
post p̄secutionē indulgentie p̄petratio. de illo enim licz postea cō

fiteatur & satisfaciatur / tamē non habet indulgentiā quo ad illud
 sequens. **Quarto** est culpe venialis in expurgatio. i. quia de-
 dicit cum aliqua culpa veniali / de quo non est contritus / sed fixus
 est in affectu eius. stant em̄ venialia cum gratia / & cuz eis potest
 quis decedere / & in purgatoriu ire. **Non** em̄ potest remitti pe-
 na remanēte culpa. vñ indulgentia quo ad talia venialia quib⁹
 est in affectu fixus non valet. sed si ista & currant / puta q̄ papa a
 tota culpa & pena absoluerē possit / ita q̄ talis euolabit / hui⁹ ra-
 tio est quia x̄ps potest tollere totam penā / ergo & papa vicarius
 eius / cui cōmissa est dispēratio thesauri ecclie. sup̄ ij. corinth. ij.
 si quid vobis cōdonauī. p̄pter vos in p̄sona x̄pi / dicit gl̄o. i. tāq̄
 si x̄ps donasset: impropē tñ dicit per indulgentiā culpaz remit-
 tere: quia solus x̄ps remittit culpam principalit. de p̄se. dis. iiii.
 c. nemo sacerdos / per sacramēta instrumētali. **Quartum** la-
 tus. **Circa** quartū lat⁹ sciendū q̄ intēssime & p̄uctiōis re-
 perit via immediata ducēs ad celū / cū quis decedit valde inten-
 se / ita q̄ auferit oēm culpā & debitā penā. **Pro** quo sciēduz q̄ 6^m
 pe. de pal. in iiii. q̄ duplex est dolor & tritiois. s. intellectualis qui
 est displicētia & detestatio volūtat̄ de pctō. & sensibil̄ q̄ est q̄paz
 afflictio intēssua & tristitia & stringēs cor / & alteriās. p̄ma req̄ri-
 tur de necessitate / & est sufficiēs ad delēdū pctm̄ cū dei gr̄a. **Sec-**
und⁹ est dolor sensibil̄ qui non req̄rit de necessitate ad & tritio-
 nem hñdā & remissionē & sequendā / q̄ nō est in pt̄ate hōis p̄sup-
 posita etiā in eo gr̄a / s̄ bñ prim⁹ cū adiutorio gr̄e. vñ dolor sensibi-
 bilis tñ requirit de & gruitate. **Sufficit** em̄ flebilitas mētis / si a-
 ctu quis flere nō possit. **Dolor** em̄ intellectual̄ maxim⁹ debz eē
 q̄ de maiorī malo. s. culpe q̄ est maximuz. de amissiōe maioris
 boni q̄ sit. s. dei & gl̄ie sue. **Et** 6^m thōm iste dolor nō p̄t eē mmi-
 us / sicut nec caritas vñ de p̄cedit. **Cū** ḡ ex specialissimo dei do-
 no & tritio hic ita intēsa est q̄ vix maior neq̄at eē & p̄scā: sic culpā
 delere potest / & debitā penā p̄ ea. **De** qua dicit̄ in trenis **Ma-**
gna est velut mare contritio tua. hanc quia habuit **Pilmas** la-
 tro scz cum christo crucifixus a dextris eius / **Audire** a x̄po me
 ruit **Hodie** mecū eris in paradiso. **Non** em̄ martyriū fecit illū
 subito decedētē paradisu introire / q̄ martyr nō fuit / cum p̄ suis

Decimale pta

celeribus dānat⁹ fuerit non pro fide/ sed maxima sui p̄punctio
Hanc etiā credi^t habuisse magdalena/ que cū lacrimis suis la-
uit pedes dñi **I**hesu. Similit^r & de quadam meretrice legit^r q̄
audita quadā predicatione tāta p̄punctione & lacrimarū effusi-
one ad p̄fessionē accessit/ q̄ in processu ipsi⁹ p̄e dolore mortua ē
Et cum p̄dicator dubitās de eius salute recōmēdaret populo/
vox de celo audita est q̄ non indigeret illa eorū orōnibus/ s̄ po-
tius ipsi suis: q̄ immediate ad celū euolauerat **E**t de huiusmo-
di tam intensa p̄punctione ad līam intelligit illud dictū **A**ugu-
stini/ q̄ vera penitētia ad puritatē baptismi conat^r adducere pe-
nitentē. **E**t etiā via est tribulationes patient tollerare. **S**apientie
x. dicit de hac via. **I**ustū deduxit dñs per vias rectas/ & osten-
dit illi regnū dei. **E**t paulopost. **H**onestavit illuz in laboribus
Quasi labores & tribulationes sunt vie recte/ per quas de⁹ ostē-
dit perueniri ad regnū suū. **Q**uare **A**ctū xiiii. dicit q̄ p̄mul-
tas tribulationes oportet nos intrare regnū celozū. **I**n cui⁹ si-
guram dñs populū suum non per vias planā seu propriā/ q̄ erat
brenior & facilior/ sed per viā deserti circūduxit. vt habet **E**xo-
di xiiij. que via erat multā aspera/ & in ipsa sustinuerūt multos la-
bores & rēptationes/ & exinde intrauerūt terrā lacte & melle ma-
nantem/ que signat celestē patriā. **P**aucissimi tñ intrauerūt/ q̄
& pauci sunt qui virilit^r aduersis vtant^r. **N**ec tamē ōnis tribula-
tio & afflictio liberat hominē a peccato/ sed cor p̄tritū & humilia-
tum. **N**ec etiā contritū liberat ab omni pena cōiter/ sed a quo-
ta id est certa quātitate/ plus & minus/ scōm patientiā & deuoti-
onem sustinetis/ & grauitatē doloris/ & diurnitatez temporis.
Unde tot posset quis sustinere & tam diu deuote/ q̄ purgat⁹ in
sine subito ad celestē patriā euolaret. **E**xemplū de lazaro men-
dico vlcereb⁹ pleno portato ab angelis in sinū abrahe **L**uce xv.
Et similiter de **T**arsilla & seruulo in quarto dyalozorum. **E**x
bijs igitur quatuor lateribus apparet quadruplex breniū viā q̄
immediate decedentes ducit in celestē patriam quam vt attin-
gere valeant christifideles disponant domibus suis/ quia mori-
entur et non viuent.

Cella **D**ecimaseptima.

Quod visum est de conditionibus euolantius
 ad paradysum celestem absq; purgatorij pe-
 nis: nunc videre cōgruit tenui modo nobis p-
 ceptibili/qualiter locus celestis disponat/qua-
 lemq; ibi reperiant societatem qui in cum ve-
 niunt. **I**dcirco discipulus in decimaseptimā
 introductus cellam/ picturam eius ornate pa-
 rietibus applica-
 tam (vt nunq̄ antea) vidit. quare non mediocriter pre admi-
 ratione obstupuit. **N**am in primo ipsius latere vidit montē sup-
 excelsum. **I**n cuius vertice nitidissima respendit ciuitas/ cui-
 ius longitudo interminabilis. latitudo immensurabilis. altitu-
 do ineffabilis. **I**n secūdo latere incōprehensibilis pulcritudi-
 nis sanctissime trinitatis radiū qui in ciues huius illuxit/ atq; mi-
 ra xpi humanitas omnes cōfouebat. **I**n tercio latere fulgidi-
 sima celozū regna innumerabilibus comitata spiritibus et san-
 ctorum limpidissimis animabus ordine cōgruentissimo hāc ci-
 nitatem decorabat. **I**n quarto latere anime speciosissime int-
 et extra locūditatem inenarrabile deducebāt. **Q**uam picturā
 discipulus considerās motu quodā feruenti ad huius interpre-
 tationem cepit anhelare. **C**ui senex q̄uis pro choloꝝ tenuiter
 de gaudijs paradisi animus human⁹ fragilitati inmodat⁹ perci-
 pere valeat/ tamē pro nostra rudi satis inforatione hec oculis
 cordis sunt preposita/ vt balbutiendo tamē palpitare possimus.
Legitur enim animā beati **H**eronimi dissolutā a corpe dixi-
 se sancto **A**ugustino volēti de gloria beatorū cōpilare tractatū
Augustine **A**ugustine quid queris? putasne breui immittere
 vasculo totum mare? putasne orbez terrarū breui pugillo inclu-
 dere/ aut celum immobilitare ne solitos exerceat motus? q̄ nul-
 lus hominum videre potuit/ oculus tuus videbit? **Q**ue auris
 nulla per sonum hausit/ audiet tua? **Q**ue humanum cor nulla
 tenuis intellexit nec cogitauit/ estimas te intelligere posse? **I**n-
 finite rei quis incrit finis? **P**otius totū mare in vasculo clau-
 deretur artissimo: potius orbem terrarum paruus teneret pu-
 gillus: potius a motu suo celum cessaret/ q̄ intelligere a minorē
 particulam gaudiorum/ quibus beatorum anime perfruuntur

44

Decimaseptima

perpetue/nisi vt ego de his per experientiam docereris. **I**m-
 possibilia agere ne coneris. **I**mplye vite tue circulum/ et taliter
 conuersare vt ea que hicaliquahter intelligere cupis/ plenarie
 in eternum possideas. **S**i autem huic ecclesie lumin **A**ugu-
 stino minimus radius inenarrabilis eterni splendoris scripto re-
 mansit/ quatomagis inquit senex michi? **N**ichilominus vt fer-
 uenti vestro desiderio satisfiat/ picturaq; memoriter pariter ar-
 tificialiter appensa/ vt frustra non appareat/ ipsam rudienoda/
 bo locutione. **P**rimum latus. **H**abes enim inquit ame-
 nitatem ciuitatis iberusalem in primo latere ex parte loci. **D**e
 quo loco **A**pocal. xxi. dicitur **S**ustulit me angelus in spiritu/
 quia visione ymaginaria in aliquam speciem representatem vi-
 dit celestem gloriā. **S**ustulit inquit in montē magnū z altū/ p-
 quem celum empyreū designatur. **I**d est scdm doctores scōs
 loc⁹ beatorū/ z habet in corporalibus sitū supremū. **E**t ostēdit mi-
 chi sanctā ciuitatē iberusalem. i. supremam/ descendente de celo
Et quia donum gratie per quod efficiamur digni vita beata/ ne-
 cesse est vt primo a patre luminū descendat ad nos/ anteq̄ me-
 reamur ascendere. propter quod petimus **A**dueniat regnū tu-
 um. i. ad nos veniat. **E**st enim donū gratie/ inchoatio beatitu-
 dinis tu presentis. **D**einde tāgit conditiones loci in quib⁹ speci-
 ositas eius p̄sistit. **E**t primo ostēdit immutabilitatē/ quia dicit
 eam nouam **N**on quia nouiter creatam/ sed quia semp suo mu-
 nere in eodem statu perseverat. **S**ecundo securitatē/ quia ha-
 bet murum magnū z altum. **T**ercio preciositatē/ nam subdi-
 platee ciuitatis aurum mundum. **Q**uarto claritatē/ de quo
 fertur ciuitas illa non eget sole neq; luna/ quia dominus deus il-
 luminat eam/ et lucerna eius agnus est. **Q**uinto liberalitatem
 quia porte eius non claudentur per diez qui incipit a passione
 christi et durabit in eum. **H**abetur etiam huius loci pulcritu-
 do siue ciuitatis speciositas ratione consortij. **U**nde **P**athei
 decimoterchio. **S**ulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum
Non enim fulgur aut claritas corporum gloriosorum visum of-
 fendet sicut hic radius solis. **Q**uia sicut corpus gloriosum non
 potest pati aliquid passione nature/ sed passione anime id est

Cella

receptione cōuenient solum. Ita ex proprietate glorie nō ager
nisi actione aīe/ sed scđm hoc magis delectat vel offendit aut in
quātū agit actiōe nature vt calefaciēdo z dissoluēdo organū vī
sus/ z disgregādo spūs. Ideoqz claritas corporis gloriofi licet
excedat claritatē solis/ tamē de sui natura non offendit vīsum/ s
demulcet. quare Apoca. xx. Illa claritas pparat iaspīdis cla
ritati. Idcirco beatus Aug^o lib. de li. ar. loquēs de pulcritudi
ne hui^o inter cetera ait. Tata est pulcritudo celestis iusticie/ tā
ta est iocūditas lucis etne/ vt etiā si non liceret amplius in ea de
lectari q̄ vnus diei hora/ propter hoc innumerabiles huius vi
te pleni dies delictijs z affluentia bonorū tēporaliū merito dōspī
cerent. Non enim falso aut paruo affectu dixisset ppba De
lior est dies vna in atrijs tuis super milia. Et idē in de cini. dei
exclamas ait. O celestis iherusalē domus luminosa/ ad te suspi
rat peregrinatio mea/ vt possideat me in te q̄ fecit z te z me

In **L**ongitudine eternitatis iterminabilis **De pmo**
Raritudine caritatis incoartabilis **p̄s. Regnū**
Celsitudine diuinitatis incōphensibil' **tuū regnū o**
nium seculorū Et Daniel vij. Potestas ei^o ptās etna/ que nō
auferet/ z regnū quod non corrumpet. Eternitas em̄ regie po
testatis bñ arguit eternitatē regni. Vincētūs Petr^o vocat in
sua canonica inmarcessibile gloriā. De secūdo. i. latitudine di
cit prophā. O iherusalē q̄ magna est dom^o tua z ingēs loc^o pos
sessionis tue/ propter qd̄ Iohannis xiiij. veritas ait In domo
patris mei māiones multe sunt. Idcirco b^m Thomā in quar
to dis. xlix. sunt gradus in celo quo ad māiones aīe z corporis.
Quia in qualibet ciuitate z quolibet palacio bene ordinat^o est
māionum distinctio: Sed celus est ordinatissima ciuitas/ b^m q̄
Apoca. xxi. dicit. Primo ostēdet b^m Thomā māio aīe. secū
do corporis. Pro intellectu primi/ sicut māio in corporalibus
est locus corporalis in quo quiete quis habitat post morū: Sic
in spūalibus post q̄ hic quis moribus vturū laborauit/ tandē in
loco suo videlicet deo quiescet dulcissime/ velut in domo ppria
assecutio enim vltimi finis appetitui mor^o nostri dicit māio.
z iō diuersi modi assequēdi sinē vltimū dicunt diuerse māio

Decimaseptima

Et tamen deus adeptus est vnica mansio et domus/ vt vni-
 tas domus rideat vnitati beatitudinis/ que est ex pre obiecti/
 et pluralitas mansionu rideat differentie que est in beatitudine
 ex pre beatoru. **Sicut** etiã videmus in rebus naturalib⁹ q^o idẽ
 est locus sursum omniu leuiũ ad quem tendũt / sed vnu quodqz
 pertingit propinqui⁹ scdm q^o est leui⁹ / et ita hnt diuersas mansio-
 nes scdm differẽtias leuitatis / et hec quide dca sunt de loco spũ-
 ali anime. **Sz** de loco corpis dicit **Thõs** in q^{ro}o dif. xliiij. **Loc⁹**
 agruus vnicuiqz corpis glioso deputat⁹ scdm gradũ sue dignita-
 tis pertinet ad premiũ accidentale / Non tñ oportet q^o diminua-
 tur aliquid de premio quantũcunqz est extra illũ locũ / q^o loc⁹ il-
 le non ptinet ad premiũ scdm q^o actu ptinet corpus locatus / cum
 nichil influat in corpus glorioz / sed magis recipiat splendorẽ
 de ipso scdm q^o debitus est pro meritis. vnde gaudiũ de tali lo-
 co manet etiã ei qui est extra locum illũ. hec **Thomas**. **Et** q^o
 uis scriptũ sit **Mathei** viij. q^o multi ab oriẽte et occidente veni-
 ent et recumbet cum abraha ysaac et iacob in regno celoz / nõ ta-
 men coartabunt ex multitudine. **Dicit** enĩ **Salomõ** In mul-
 titudine ministroz dignitas regis. **Et Daniel** viij. ca. **Milia**
 milium ministrabãt ei / et decies centena milia assistebant ei. ym-
 mo magis ampliabit / quia gloria inde crescit teste **Augustino** /
 quãdo cum multis inquit gaudet / tunc in singulis est gaudium
 vberius / propter mutuã dilectionẽ feruentissimã / scientes banc
 dilectionẽ esse / et caritas non reservat sibi aliquid propriũ / sz id
 quod habet copiose comunicat / idcirco gaudia singuloz redũ-
 dant in singulos / et multiplicatis sanctis animab⁹ dilatatur car-
 itas huius loci / et ampliãt. **De tercio Iheremie** x. **Nõ** est si-
 milis tui dñe / magnus es tu / et magn⁹ in fortitudine / quis te nõ
 timebit o rex gentiũ. **Et Aug⁹** in de ciui. dei. **Quod** deus p-
 paravit diligentib⁹ se spe non attingit : caritate non cõprehendi-
 tur : desideria et vora transgredit : acquiri potest : estimari nõ pt
Hinc veritas ostendẽs sublimitatẽ huius regni / loquẽsqz de sã-
 cto **Iohanne** ait. qui minor est in regno celozũ maior est illo / vt
Mathei xi. **Sapientia** igitur omnipotentis disponẽs omnia
 suauiter coaptat loca locatis / ponitqz vnu quodqz finaliter in lo-

co sue nature gratie aut meritis congruenti. **H**inc homines p^rthoplastum quem in originali creauit iusticia collocavit in para-
 diso terrestri. **C**um ergo beati deo plene et immediate fructes
 sint incōparabiliter perfectiores digniores et magis quietati in
 deo q̄ erat. **A**dā etiā ante lapsum: pueniēs fuit vt deus ab exor-
 dio prepararet eis locū et mansionē incōparabili pulciores et al-
 tiorē/ameniorē et detiorē paradiso terrestri q̄ hec ciuitas celestis
 iherusalē existit cuius locus habet in primo latere. **S**ecun-
 dum latere. **I**n secūdo latere apparebat incomparabil
 sancte trinitatis pulcritudo huius ciuitatis ornat^o. **E**x qua q̄
 dem cōsistebat beatitudo sanctoꝝ scz immediata visio dei glio-
 sa et dignissima. **C**um dicat p̄me **J**ohānis iij. **C**arissimi nunc
 filij dei sumus et nondū apparuit quid erimus. **S**cimus quū cū
 apparuerit similes ei erimus/quia videbim⁹ eū sicuti est. **C**er-
 nimus in omnibus q̄ ex vnione potētie cum obiecto pueniri ac
 bene proportionato oriatur delectatio et quantū obiectū fuerit
 magis cōueniens et amenū: tanto maior iocūditas generatur in
 potentia ipsum apprehendente. **S**ic enī visus delectat in pul-
 cro cōuenienti et ameno visibili et auditus in dulci sono. gustus
 in delicato cibo et poru. odoratus in suauī odore. et sic de alijs.
Naturale cuius est delectari pulcra cernendo. et quāto res exte-
 rior extat formosior: tanto est ad intuentū iocūdiōr. **D**electabi-
 le enim esset videre iuuenē tam speciosum vt **A**bsolon/parū ta-
 men eius pulcritudo si ali⁹ superuenerit decies pulcior. si centies
 centies et. **N**onne priorū pulcritudinē intueri et ammirari pro-
 tinus cessarem⁹. **C**onformit⁹ si ali⁹ mille milies speciosior in bu-
 ius quarti aspectu tota admiratione et grandi delectatōe suspe-
 derentur oculi nostri exteriores. scz ascendēdo/quo maior ē pul-
 critudo rei visibilis/eo ad intuentum extat amenior. **C**um er-
 go deus excelsus sit penit⁹ incōparabili pulcior et infinite spe-
 ciosior vniuersis creaturis simul acceptis. **E**tiam si centies mil-
 lies essent plures ac pulciores q̄ sunt/certum est q̄ incompara-
 biliter et proflus ineffabiliter delectabile et iocūdū sit deus ve-
 rum et gloriozum in seipso clare et immediate conspiciere/atq; in
 sua puritate et claritate immensa visum mentis indefinēt iustis

Decimaleptima

gere. **E**t non solum est speciositas in ipso tam summa et infinita, sed etiam omnis perfectio sine mensura et termino. **N**onne etiam iuxta series tercij Regū omnes reges terre desiderabāt faciem Salomonis videre vt audirent sapientiā eius? **S**imiliter si vir tam fortis vt Sampson / aut robustus pugil vt Judas machabeus / atq; tam sanctus et tantorum patrator miraculorum vt fuit dignissimus Petrus princeps apostolorum. **Q**uod si aliquis esset nunc inter homines viuens in quo ista omnia simul consistere / qui seorsum esset tam sapiens vt Salomon / fortis vt Sampson / victoriosus vt Machabeus / tam sanctus et in miraculis tamen excellens vt Petrus apostolus: nonne ad illū videndum concurreret totus mundus? **E**t tamē hec omnia in illo essent finite et mensurate. **C**ur ergo non accedimur ad obtinendum faciale dei aspectum / in quo omnia ista infinita sunt / que clare et per speciem intueri tanto est desiderabilius et iocundius / quanto ipse pre vniuersis et singulis creaturis est purior / pulchrior / sapientior / dulcior / &c. **I**bi enim sancti deum ardentissime et sincerissime diligentes / ymmo quod seipsum de infinita perfectione deifica excellentissime gloriantur / et de omni eius sublimitate / sapientia / et opulētia / quod de beatitudine propria. **R**eflectentes etiā consideratione suam super seipsum quo ad dona vniuersa ipsis collata / cum gratiarum actione plenissima deum intuent. **A**lia particula huius lateris et gaudij concernit christi super benedictam humanitatem. **P**ro cuius intellectu notandum secundum magistrum Iohannē de tambaco in tractatu de delitijs sensibilibus paradisi. **Q**uod beati duplex gaudium habebunt / vnum essentialiter de creatura cognita et amata. **S**ed cum in homine sit corpus et anima / quorum vtrumque beatificatur essentialiter et accidentaliter: **I**dcirco essentialiter gaudium adhuc est duplex / secundum quod in christo dno reperiunt. vnum est anime / et est visio et fructio diuine essentie in se et per se. **E**t quia deus in se non potest cognosci a corpore sensibili: **I**dcirco vt isti sensus deo beatificent / est aliud gaudium essentialiter corporis / quod habemus de christi humanitate percepta / quod ibi est terminus et finis / et summus a sensibili humanis desiderabilissimus / vt sensus nostri maiora obtinere nequeant

Tum quia ibi humanitas xpi decorata est perfectissime premi-
 is que in alijs dicunt aureole. **Q**uatuor doribus corporis / z de-
 coratione summa omnium sensuum suorum / q̄ omnia in xpo videbimur /
 z nostris fruemur sensibus. **T**um qz aia nra in aia xpi videbitur su-
 mas perfectioes in eentia ei⁹ in varijs vtutibus. **I**n actibus tñ
 aie x̄. **E**t sic summe gaudebit aia nra de hjs. **T**um qz videbunt
 deū creatorē suum factū esse fratrem z proximum suū / quod gene-
 rabit in eis ineffabile gaudium / z mirā inflātionē amoris. **D**ic-
 mellifluus doctor. **P**roxius inquit omni dulcedine pleni⁹ est vi-
 dere hominē hominū conditorē / z in hoc honorat gen⁹ huma-
 num magis q̄ naturā angelicā. **V**idebunt in quā quantū ipi p
 eādē humanitatem reparati z maxima beneficia ꝑsecuti sunt
 z eo iocundius humanitatē christi intuentur. **A**rdentius dili-
 gunt / z precordialibus dño **I**esu xpo saluatori suo regratiantur /
 quo plura ac maiora pro salute ipsorum fecit ac ꝑtulit. **C**irca
 trices eius ipsum non deformāt: sed ultra omne quod de gem-
 mis z coronis cogitari potest / decorabunt: ita vt dicat omnibus
 animabus id quod **C**anticorum iij. legitur. **E**gredimini filie sy-
 on z videte regem in dyademate quo coronauit eū mater sua. s.
 synagoga in die solēnitatis z leticie / hoc est saluatoris z renoua-
 tionis humane miserie. **T**ercium latus. **Q**uātuz
 ad terciū latus notādum de fulgidissima celoz regina / q̄ oēs sa-
 cti in celo de pñtia z aspēu glōsissime vginis matris filij dei ve-
 bement mirabilisqz letant. z tāto intēti⁹ quāto eā amat feruēti-
 us. **T**ū qz ipsa omni pura creatura in eē creato s̄sistēte inenarra-
 bilis speciosa scā / scā / ꝑfcā z glōsa est ad intēdū cum iocūda le-
 ticia. **T**um quia per ipsam saluati cōsecuti sunt gratiosa dona z
 bñficia / ipsa nāqz genuit mūdo saluatorē. **I**psa aduocata ecclie
 militatis / ꝑctoꝝ refugium. mī z solatrix miseroz / eiꝝ ꝑmissum est
 miē regnū. per eā innumerabiles glām sūt adepti. **T**ū de ei⁹ bo-
 noze glorianur eo q̄ sit mater veri dei / cōparentalis deo patri /
 eūdem filium habēs cū illo / quāobrem tota celestis curia eā ha-
 bundanti⁹ honorat. **G**loriant em̄ in illo seraphico cōuētū che-
 rubin z thronoz supercellēssime ardentium in dei amore / ꝑo-
 minationum / potestati / principatuū / vtutum / archāgelozum / et

Decimaseptima

angelorū congruorum ministrozū dei z v̄gini subditorum/omne
bunus mundi materiale excedentium. **S**aluari ergo ex cōside-
ratione horū super se p̄gratulant̄ vehement̄ de vniuersis ange-
lis/bijs z ceteris qui eis sunt maiores in gl̄ia/quomaz illis toto
corde fauent. nec appetūt esse aut habere qđ illi sunt / sed plene
p̄tentant̄ de suis/z quod non habēt in se plene gaudēt. se p̄ cari-
tatem z participationem in alio habere/ quoniā caritas ōnia fa-
cit cōia. vnde z dicta est quasi cara vnitas. **Q**uis q̄so excogita-
re poterit: quantū inferiores sancti letant̄ ex intuitu/presentia/
z p̄sortio sanctoz ap̄lorum/ac prophetarū/martyrū/ p̄fessoruz/
virginū/z v̄tuosozū pastorū/ac aliorū/ quo:ū doctrinis subsidijs
z directionib⁹ tantā beatitudinē sunt adepti/ respiciētes aureo
lis intentes/z presertim de illorū aspectu ad quos specialiozem
z ampliozē habuerūt dilectionē atqz deuotionē. **C**erte ordina-
tissima societas/decētissimus ordo inf̄ illos z qui iuxta suaz di-
gnitatē locant̄. **N**obilissimus cet⁹ oēs p̄ naturaz filij z filie dei/
reges z regine/omnes heredes dei/coheredes xp̄i. **I**dcirco ō-
nia gaudia huius mūdi simul collata cōparari nequeūt gaudio
quod vnusquisqz beatorū habet de beate v̄ginis marie p̄sentia/
super omnes primatū tenēte. quod quibusdā electis amatorib⁹
eiusdē v̄ginis sancte datum est in via hac experiri. quibus ipsa
virgo dignissima apparere non abhorruit/z tamē hec ōnia gau-
dia ad accidētale pertinet̄ premiū beatorū/ quod totū simul sum-
ptum incōparabili⁹ minus est gaudio premij essential⁹/ videlicz
beate fruitionis. **Q**uartum latus. **E**t ideo in quarto la-
tere anime speciosissime iocūditate inenarrabilē deducebāt. p̄-
mo videlicet quo ad tres earū dotes/que dotes proprie secūdū
Thomā in q̄rto dif. xlix. **A**nime sunt immediate principia illi⁹
operationis in qua beatitudo p̄sistit/ per quā aiā xp̄o p̄iungitur
Et sunt tres dotes/tanq̄ tria suprema dona aiām summe ordi-
nania z disponētia ad beatitudinē. **P**rima est visio. i. p̄summata et
perfecta caritas patrie. **T**ercia est p̄prehēssio. i. tentio dei infini-
ti boni/ qui se tradit sua vnione ipsi⁹ aiē essentialē/ intellectui/ volun-
tati z memorie. z hoc donū terciū est deus ipse/ quo mai⁹ intel-

vigi nequit. **Ex** hijs tribus supremis donis permanentib⁹ ani-
 ma elicit tres perfectissimas operationes. **Ex** primo visionem
 dei claram. **Ex** secundo dilectionem dei summā. **Ex** tercio cer-
 titudinem de non amissibilitate supremaz. **Tres** idcirco doctores
 scōm **Thomam** dicunt. **Tum** vt satiet tota ymago anime q̄ cō-
 tentijs. **Sapientia** seu lumen glorie perficit summe intellectuz.
Caritas consummata affectū /z comprehēsiō dei appropiare me-
 moriam. **Tum** vt remunerent tres nobilissime virtutes /videli-
 cet fides / spes / caritas. **Fides** meretur lumen glorie. **Spes** in-
 tentionem. **Caritas** summā dilectionez. **Quāuis** fides z spes
 non manebunt essentialiter in patria. sed fidei succēbit lumen
 glorie et spei tentio. **Quo** ad visionem primo in patria. sine om-
 ni medio specie z similitudine deus cognoscetur in seipso / quia
 immersus toti anime supplebit vicem similitudinis / et erit quo
 videmus /z quod videmus / vt sic vniatur deus anime sicut iam
 lux oculo / mel fauo /z vinuz pani intincto. vnde p̄me ad **Corin-**
thios xii⁹. **Videmus** nunc per speculū in enigmate: tunc autēz
 facie ad faciem. **De** cuius iocunda visione ante modicū tactuz
 est. **De** secunda dote scilicet dilectione. i. caritatis habitu pro-
 tunc in summa sui perfectione consistēte / maior z minor (secun-
 dum meritū vie) amplexabitur infinitum bonū sine medio im-
 perditibiliter que per media z in secura deum dilexit. **De** tercia
 scz comprehēsiōe prout opponit insecutioni vie. **Spes** em̄ in
 via est expectatio future beatitudinis. **Et** spes que differt a-
 fligit animā. **In** patria spes desinet /z certitudo z securitas fe-
 licitatis aderunt. **Unde** **Anselm⁹** libro de similitudinib⁹ **Se-**
curitas omnes alias partes beatitudinis cōfirmat / nec haberi
 potest pfecte sine illa quippe in hac vita nichil securū est. **Sub-**
eodem enim tēpore pauper ex diuite / mortuus ex viuo pōt ex-
 istere. **In** futuro autē quicquid voluerit habebit /z nichil ex eo
 amissurū timebit. hec ille. **Quanta** putas gaudia erunt / cū cor-
 pora glorificabunt. **Impassibilia** erunt. i. non posse pati. i. nul-
 lo modo z nunq̄ posse pati. **Subtilia** id est facile penetratua
 aliorum. vnde corporibus beatorum cedent absqz vlla difficultate

Decimaseptima

tate resistentia quelibet corpora non glorificata Agilia nam di-
 citur Wilhelm^o in de toto vniuerso q^d glorificatus homo potest in
 icu oculi distantius moueri amplius q^m per mille milia miliari-
 orum. vnde et Augustin^o vbi volet sp^us ibi erit et corp^o/postre-
 mo clarissima redudantia aie ad corpus/ita q^d f^m maiore clarita-
 tem luminis glorie et fruitione beatifica f^m hoc plus corpus ei^o
 glorificabitur. **E**ritq^{ue} peruia vt vitru^m/et clara vt auru^m. **I**bi vi-
 debimus visione corporali delectabilissima non existetia/vt flo-
 res/animalia/pisciculos/aves/et similia/ videbit verisimilif per
 species sensibilibus a deo influxas. **A**udiemus iocundissima.
 vnde ps. **E**xaltationes dei in gutture eoz. **S**uper quo Aug^o
Corda et lingue eozu non desinet laudare dei. **S**ustabim^o dul-
 cia scdm **T**homa non tam scdm q^d est sensus alimeti/ sed f^m iu-
 diciu saporu. **T**angemus. vnde et xps glorificatus tactus est
 Omnesq^{ue} sensus est in actu in patria. **Q**uid vltra? **I**bi postre-
 mo sapientia Salomonis velut stulticia. fortitudo **S**apionis d/
 bilitas. **D**ominatio Octauiani subiectio. **O**pulencia cresci paup-
 ras. **V**ita matheusalem mometu. **O**mnis mundi delectatio ibi
 tristitia. **Q**uid de hac ciuitate gliosa proferam? cum calamus
 quiescere iubeat/ sensusq^{ue} deficiat. **E**rgo vt attingere valeam^o
 ad hec inenarrabilia vite perbens gaudia/ disponam^o domui
 nostre/ quia moriemur naturaliter et non viuem^o/ vtinam in fu-
 tura vita perbeniter.

Cella Decima octaua.

Discipulus in decimaoctaua cella introdu-
 ctus vidit in primo eius latere satis obscuraz
 pictura. **N**am in primo latere vidit quadam
 cameram senibus plenaz. **I**n secundo animas
 in igne puniri. **I**n tercio latere inferius locu
 tenebrosu paruulis et infantulis plenum.

In quarto profundissimu pu teum atq^{ue} sordidum locuz/ vbi
 prohdolor inenarrabiles pene videbatur. **V**iduis inquit se-
 nex in precedentibus cellulis de receptaculo pmo animaz scz
 celo dictum est: tamen hec pictura alia docet esse receptacula.
Pro quo sciendum q^d quatuor sunt nunc loca in quibus recipi-
 untur aie a corpore separate. s. paradysus. infern^o. purgatorium

Cella

et lymbus. Ratio huius diuersitatis ista est. Quia aia quarta
et modis decedit a corpe. primo aia euolat. i. sine omni culpa dece
dit/ut in precedentib⁹ apparuit cellul⁹. Secundo si aia decedit cu
actuali culpa mortali/tunc ei⁹ receptaculu⁹ est infern⁹/in quo da
natur. nam in inferno est carētia grē/pena sensus et dāni. Tercio
si aia decedit cum culpa veniali et penitētia insufficienti /tunc ei⁹
receptaculu⁹ est purgatoriu⁹ in quo purgat⁹. nā in purgatorio nō
est carētia gratie sicut in inferno/ sed est pena sensus et dāni tē
poralis. Quarto si aia decedat cum originali culpa/ tunc ei⁹ re
ceptaculu⁹ est lymbus/ in quo est carētia gratie et pena dāni etē
nalis/ sed non pena sensus/ scōm Thomā et Petruz de tharen.
dis. xxj. qrti. Primum latas. Circa igit⁹ primū lat⁹ no
tandum q⁹ lymbus patrū fuit in quo iustia⁹ xpi passioez deti
nebant. post xpi passioē et ascēsiōē lymb⁹ patrū cessauit/ et p
eo celū empyreū factū est receptaculu⁹ animarū sanctarū/ atq⁹ in
purgatorio plenarie purgatarū. Ad hunc xps descendit/ et quic
quid inuenit ibi liberauit. vñ dicit⁹ infernū momordisse/ scōm il
lud Osee xiiij. morsus tuus ero inferne/ quia partē inde abstulit
Fuit at⁹ xps in hoc inferno per tridūū mortis sue cum scis pui
bus/ ut simul educeret et corpus de sepulchro. Lymbus puero
rum differt a lympo scōrum patrū/ et ab inferno dānatoz. Pri
mo a lympo patrū quo ad liberationē/ qz sanctis patrib⁹ debeba
tur pena tēporalis. Pueris at⁹ modo in lympo existētibus de
bet pena etēnalis. vñ sicut infernus et purgatoriu⁹ non sunt idē
eo q⁹ existētib⁹ in inferno debet pena etēnalis/ in purgatorio ve
ro pena tēporalis. Ita differūt lymbus pueroz et scōz patrū.
Preterea quo ad expectationē/ qz pueri sine baptismo decede
ntibus non est spes bte vite/ q̄ patribus aderat. Insup⁹ quantuz
ad cognitionē/ qz et sanctis patrib⁹ lumē fidei et grē resulgebat:
non autē pueris. vbi s. dis. xlv. arti. v. Quātum vero ad sitū p
babilit⁹ credid⁹ idē locus fuisse. nisi qz requies beatorū patrū eat
in superiori parte q̄ lympus pueroz. Secundū Tercius
latera. Ita q⁹ primo erat lymb⁹ sanctorū patrū. secūdo pur
gatoriu⁹. tercio lympus pueroz. quarto infernus dānatoz.
de quo in quarto latere et in sequēti cella patebit. De primo et

Decimaoctava

tercio lateribus satis edoctus/erudiendusq; in sequentib; de
quarto & de secundo latere scz purgatorij pena (de qua principa
lis huius intētio celle) cupiuit edoceri. ¶ **P**ro quo sciendū q
anima cuz recedit a corpore si non est plene purgata & libera ab
omni culpa & debito pene/non est ydonea ad intrādum regnuz
celozū. Sed & si non desert secū mortalia pctā/non est etiam di
gna iebenna/sed est medius locus qui dicit purgatorij quo de
stinatur ob sui purgationē ad tēpus. **H**oc purgatorij nō negāt
antiqui philosophi, vt **Socrates** in pbedron platonis. nec **A**
uicenna ix. methaphisice sue ca. vlti. qui tñ machometista fuit.
Nec **Hermes** trimegistus ad esclapiuz. **Sed** exēpla **Grego**
rij in q̄ro dyal. cūctiq; doctores catholici hoc asserunt & affir
mar ratio/ quia quēcumq; penitentē oportet satisfacere. **Sed** ali
qui moriunt in caritate qui non satisfecerūt pro peccatis prete
ritis: ergo oportet in futuro alicubi satisfacere/ & hoc est purga
torij. **D**e huius purgatorij pena multi scribūt doctores/ eaz
asserētes in minima sui parte tam dāni q̄ sensus/acriore cē qua
libet huius seculi pena. quod multi resuscitati se esse exptos sūt
testati. **Q**ui rei veritatē scribēs ille **Thomas** brabant; doct;
vir suffraganeus & eps actor libri apū/ de mirabili **Cristina** in
quit. **I**lla vtuosa mirabilisq; **Cristina** post primaz a morte sua
resuscitationē reducta ad corpus interrogantib; quid sibi post
egressum de corpore p̄tigerit: dixit. statim vt defuncta suz susce
perunt angeli lucis animā meā. & deduxerūt eā in locū tenebro
sum & horridū/atābus hominū plenū. **T**ormēta q̄ ibi vidi tāta
tāq; crudelia erāt/ q̄ nulla valet id lingua exprimere. & cogitan
te me q̄ esset infern; / angeli rñderūt purgatorij cē/ cū alijs mul
tis &. **Q** verissima fuit ista cristine relatio/ pbant immanissā
tormēta/ que post resuscitationē spōte perculit/ & sibi ipsi infixit
Nam ar detissimos intrauit clibanos pro decoctione panis pa
ratos/ in quibus tam vehemētissime cruciabat/ vt pre angustia
clamaret. nec tamē ea egrediēte vlla apparuit lesio. **S**epe in a/
quis bulliētib; / sepe in zgelatis se precipitavit. sepe in suspen
sio se biduo suspēdit. & plura alia (vt patet in hystoria ei;) egit
Et quis hec gesta natural' rationis acumē pfundāt: tñ ea que

fidei sunt seu fide digna narratione/in genio non valent mēsurari/diudicari/aut coartari. **N**ec partim memorata per predictum venerabile virū conscripta/probat idē descriptoz testimonio patris reuerendi **J**acobi acbonēsis episcopi postea cardinalis/qui se eā z eius miracula vidisse testat/ymmo z alia multa preactis mirabiliora narrant de ea. **D**yonisiusqz carthusiensis deuotissimus pat magneqz lfrature/dicit se fuisse in loco quo defuncta fuit. z dū in puericia in opido facti trudonis frequentauit/scolares ex relatu suozū parentuz sepe loquebant de ea vt audiuūt.

Circa igit hoc purgatoriu tria sunt vidēda succiecte

S cz	purgatorij pene qualitas	C irca primū sciendū qz quatuor q̄litas sūt pene purgatorij.
	purgationis causalitas	
	purgandozū diuersitas	

scz pena damni/z hoc ad tempus/sensus/demoniacie insulrationis/z negligētie subuentionis z consideratio. **Q**uo ad primū sciendū qz pena damni scz priuationis diuine visionis/sicut in inferno ita z in purgatorio est grauissima/super penā ignis z omnem aliā. **C**um itaqz anima separata a corpore intelligat deus sumptū bonū/z affectet illud perfectissimū videre/qd̄ solum ipsa p̄t quietare/vidēs se ipso puari/z si ad tēpus/ tñ prop̄t suoz defectū sūme dolet. vñ clamat cū ps̄ **S**irituit aiā mea ad deū sōtem viuū/qz n̄ veniā z appebo añ faciē dei. z̄. **L**icet em̄ speret se ipm̄ visurū/tñ vt dicit in puerbijs spes q̄ differt affligit aiām/z tātomaḡ quāto res sperata maḡ amat. **T**am em̄ infēsus est desideriu aiē vidēdi deū/qz nulli⁹ desiderio adeq̄ri p̄t in p̄ti. **N**ā z si iacob p̄iarcha multū affectauerit videre filiū suū ioseph in egipto p̄sidentē quē mortuū existimabat. **E**t regina saba tā vehement̄ optauit videre **S**alomonē regē/z audire sapientiā ei⁹ qz regnū dimisit veniēs a finibus ire. **E**t **S**ymeō iust⁹ tātō seruoze desiderauit videre xpm̄ dñi filiū dei/qz pro alio vivere nō volebat. tñ quelibet harū affectionū minor est illa aiē sepate inhiantis deū videre. **E**t hec maxima super oēs penas eozū qui sunt in purgatorio/scdm̄ **T**homā in q̄rto z **C**risos. **C**Secūda pena est pena sensus. s. ignis materialis cruciatio. **Q**uo aut̄ anime siue in purgatorio siue in inferno añ resūptionē coꝝpozū cru

timentur igne/est difficile intelligere. Quāvis em̄ ignobili⁹ non
 agat in nobili⁹/nec psequēt corp⁹ in spm̄: tñ ille ignis purgato
 rius nō naturalit̄ s̄ vt instrumentū diuine iusticie agit in aiās/ōr
 nendo eas ⁊ affligēdo mō a nob̄ impceptibili. De hac difficul
 tate scribit mgr̄ sentētiaz li. iiii. dis. xliii. ⁊ eadē dis. super hac re
 mlt̄a scripserūt doctores q̄ longū eēt recitare. Porro **Thōs** re
 citat ibi diuersas alioz positōes/sed ill' recitatis ponit ibi modū
 mag' sibi placentē/dicēdo. Corpus in spm̄ naturalit̄ agere non
 p̄t/nec ei aliquo mō obedē/nec ipm̄ ḡuare/nisi s̄ q' corpi aliquo
 mō vnit̄. Spūs at̄ corpi vnit̄ dupl̄. p̄mo vt forma materie/vt
 ex eis fiat vnū simpl̄. ⁊ s̄ mō aiā ⁊ demō nō vnit̄ corpeo igni
 Sēdo sicut monēs mobili/vel sicut locatū loco/eo mō quo icor
 poralia sūt in loco. Incorporei em̄ spūs sunt in loco diffinitue/
 qm̄ ita sūt in loco vno q' nō in alio. Quāvis at̄ res corpea ex sua
 natura hēat q' spm̄ incorporeū diffinituz detineat/vt ita illi loco
 alligē q' ad alia se diuertē neq̄at/cū spūs nō sit naturalit̄ ita i lo
 co vt loco s̄dat/s̄ hoc sup̄addit̄ igni corporeo in quātuz ē instru
 mentū diuine iusticie/sic q' detinet spm̄ ⁊ ita efficit ei penal'/res
 tardās eū ab executōe p̄pe volūtatis ne. s. possit opari vbi vult
 ⁊ scōm q' vult. hec **Thōs**. qui etiā in sūma p̄ gētilēs li. iiii. ponit
 hūc modū. Sed cōtra hunc modū multi obijciūt. p̄mo q' iuxta
 istā positōne nequaq̄ videt̄ q' pena dāni aiāz sepat̄z in pur
 gatorio vel in inferno exētiū excedat oēm penā vite p̄ntis. nam
 spiritū detineri ab igne ⁊ esse totalit̄ ei alligatū/mlto minor est
 pena/q' vere corporalit̄ cremari in medio ignis. nam ⁊ ignis rō
 ne sui caloris verissime perhibet̄ esse maxime actiuus ⁊ afflicti
 tus. Deniq' quis regis filio esset valde graue detineri in car
 cere/non tamen illa detentio esset ei ita penosa/vt alteri cuiuscūq'
 cremari et comburi in medio estuantissimi ignis mundani. **Di**
 centes amplius. Crimina demonū saltem peiorū non sunt mi
 nora criminib⁹ hoim̄: Idcirco supplicia demonū etiā p̄ diē tu
 bicij nō erūt minora supplicijs hoim̄ reproboz/q' tūc in corpez
 anima punient̄ ab igne: Sed si tūc demones solū punirent̄ ab
 igne tartareo per alligationem ⁊ detentionē prefatā/multo mi
 nor esset pena eorum q' hominum/qui tunc infernali incendio

per caloris impressionē ineffabiliter torquebunt. ¶ **P**reterea secundū istā opinionē spūs incorporei multo graui⁹ punirent si aligarent ⁊ detinerent infimo elemēto/vt pote ire ⁊ prefertim i re lutose/fetēti/ac forzide: quoniā talis res corporal⁹ ⁊ hmoi loc⁹ cus esset eorū nature ⁊ dignitari specificē multo magis ꝓtrari⁹.

Un vt refert **W**ilhelmus parisiē in libro de vniuerso/ quidaz dixerunt demones quosdā nunc detineri cloacis/ ⁊ huiuscemodi impurissimis locis. ¶ **I**n sup si non affligerent aiē sepate ac demones ab igne nisi per prefatā detentionē/ possent ex affuefactione ⁊ diuturnitate penā hmoi maxime mirigare/faciendo de necessitate voluntatē/quādāqz patientiā coactā/quemadmodū incarcerati scientes se non posse euadere/sumūt sibi patientiam quādā. **D**icētes insuper ad hoc qd̄ **A**hōs affirmat agentis instrumentale non agere in aliqd̄ vtute superioris agentis/nisi habeat aliquā naturalē ⁊ propriā actionē in illud/quis in naturalibus cōiter ita sit: non tñ oportet sic esse in effectib⁹ q̄ sunt supra naturā/quales sunt punitiones spiritū ab igne materia li. ymmo deus altissimus qui est super omnē legez nature ⁊ sup omnē ordinē vniuersi/ in idum ad ostēdendā supliberrimā et illuminatissimā omnipotentiam suaz: agit aliqua per ea que minime per naturā possunt cooperari ad illam: ymmo p ea q̄ ex sua natura bñt operari ꝓtrariū. **V**n̄ super illud ysaye xxxviij. iussit ysayas vt tollerēt massam de sicis/et carbaplastimarēt sup vuln⁹ ezechie ⁊ sanarēt/dicūt cōiter expositores/q̄ applicatio illa sicorum naturalit̄ erat ꝓtraria curationi vulneris ezechie: **F**ō de per ysayā iussit apponi tale emplastrū/quaten⁹ curatio ezechie miraculosior monstraret. **V**n̄ scdm̄ **I**hero/ vt curatio ezechie ostēderet diuinior/per res noxias atqz aduersas ferē collatum.

¶ **I**taqz ad indagādum qualiter spūs illi patiant̄ ab igne corporeo/non expedit nimis vniuersali inuestigationi/quemadmodum nec in alijs multis que credimus. **D**e hac re super q̄rto dis. xliij. scribit etiā **B**onauen. vt ibi ad longū ꝓspici potest. cuius positio partim ꝓcordat cum predcā **T**home positione/et partim ab ea discordare videt. **N**epe cuz **A**hōs dicit spirit⁹ illos igni alligari ⁊ detineri in igne velut in carcere/q̄ vero subū

Decimaoctaua

git eos trepidare vbi trepidandum non est/ recedit a **T**homa.
Altaq; alia in ista opinione rāgunť/ que impugnatōib⁹ pa-
tent **P**am iuxta hāc positionē non videt̄ posse defendi q; etiā
post resurrectionē cōem demones punirent tā grauit̄ vt hōies
reprobi/ vt preactū est. **T**antis tamē doctoribus non est irzeue-
renter aut temere p̄radicendum. **C**redūt alij sic firmissime ac
simpliciter tenentes q; ignis ille purgatorij & inferni/ vere/ realit̄/
ac penalissime influat & imprimat in aiās separatas/ ac demōes
immutādo & affligēdo eosdē suo calore ineffabiliter acri⁹ & pena-
lius q̄ aliquis in hoc mūdo affligi & immutari q̄at ab ignis calo-
re. verūtamen modū & qualitatem immutationis arbitrant̄ p̄pre-
bendi non posse ab hōie viatore: quomā ignis ille non agit vt a
gens naturale/ sed vt instrumentū diuine omnipotentis iusticie.
Et sicut omnipotēs deus supernaturalit̄ p̄tulit materialibus &
sensibilibus reb⁹ vt pote sacramētis/ vt aque/ seu tinctiōi in aq̄/
& vnctioni/ ac sacramentalib⁹ verbis/ vt utem agēdi salubriter in
incorporeas aiās/ adhuc in corpore existētes: sic supernaturalit̄
cruciat/ affligit/ immutat/ & vrit aiās separatas ac demones. **R**ur-
sus quēadmodū creator bñdūcūs & gliosus dedit inuisibilib⁹ cre-
aturis/ vt angelis sanctis/ ymmo & demonib⁹ vtutē naturalit̄ in-
fluendi ac imprimēdi creaturis corporeis/ & mouēdi/ trāsmutā-
di/ & puniēdi eosdē: sic corporalibus & sensibilibus reb⁹ superna-
turalit̄ dedit vtutes hāc immutādi/ affligēdiq; aiās separatas. qđ
& iusto ac decētissimo egit iudicio. **E**x quo enim aiē prauē ac dē-
mones peccādo fecerūt seiplos sensibilib⁹ corporalib⁹ rebus in
animatisq; entibus viliores per culpā: iustū est vt rebus huius-
modi subijciant̄ per penā detentionē/ & immutationē/ maxime
afflictivā. nam & hmōi afflictionib⁹ ac passionib⁹ vult iudex om-
nipotēs spūs prauos subdi & affligi/ q̄uis iestimabili mō aliter
sint in eis q̄ in reb⁹ hui⁹ mūdi corporeis. **I**taq; **G**regorius
iii. dialogoz libro disseruit. **S**i viuētis hominis incorporeus
spūs tenet in corpore: cur non post mortē igne teneat̄ corpore?
Ad quod petr⁹ m̄dit **I**n viuēte quolibet ibcirco tenet spirit⁹
incorporeus in corpore/ q; viuificat corpus. **A**d qđ **G**regorius
Si incorpore⁹ spūs in hoc teneri potest q; viuificat/ cur nō & ibi

penaliter teneat: vbi mortificat. **T**eneri autē spiritū per ignē dicimus vt in tormēto ignis sit/vidēdo ac sentiēdo ignē nāq; eo ipso patit̄ quo videt. et q; cremari se aspicit/cōcremat. **S**icq; fit vt res corporea incorpoream rem exurat. **D**um ex igne vili bili ardoz ac dolor inuisibilis trahitur/et per ignem corporeum mēs incorporea flamma crucietur. **Q**uāuis colligere valeam⁹ ex dicis euangelicis q; incendiuz anima non solum vidēdo/ sed etiam experiēdo patiatur. **V**eritatis etenim voce diues mortu⁹ dicitur in inferno sepultus **Luce xvj.** qui deprecatur est abraham dicens. mitte lazarū vt refrigeret linguā meaz/ quia crucior in hac flamma. **D**eniq; veritas in fine reprobis dicit **Ite maledicti in ignē eternū qui preparatus est dyabolo et angelis ei⁹.** vt **Mathei xxv.** **S**i ergo dyabolus angeliq; ei⁹ cum sint incorporei corporeo sunt igne cremādi: quid miruz si et anime anteq; recipiant corpora/ corporea tormēta sentire cogantur? **H**oc bec petrus respōdit. placet ratio/ nec debet animus de hac questione dubitare. **Q**ue predicta **Gregorij** verba quoniā diuersi diuersimode trūcate allegāt/ integrē cōmemorant. **S**ed ad ex dictis sanctoz hanc prosequendā materiā/ assumit hoc qd̄ asserit **Aug⁹** in quodā sermone dicens. **I**gnis ille purgatorij durior ē q̄ quicquid penarū in sclo isto videre/ sentire/ aut cogitare q̄s poterit. **D**ein in iij⁹ sentētiāz mgr̄ ex v̄bis sapientissim **Augusti⁹** ni allegat dicētis **Q**uis q̄s p̄fiteri renūit aiām posse habere silitudinē corpis/ corpaliūq; mēbroz/ p̄t negare aiām eē q̄ videt in somnis. s. se ābulare/ sedre/ vel huc illucq; ferri/ volatu/ aut egres su. qd̄ sine quadā corpis silitudine nō fit. **P**roinde si hāc silitudinē et apud inferos gerit/ nō corporale s̄ corpori simile/ pōt et ibi sic pati. **I**nsup ad idē pbādūz inducit mgr̄ v̄ba **Julianicpi** qui p̄allegata **Gregorij** v̄ba refert in forma/ et sequit̄ ea. **H**od̄ quoq; mgr̄. **I**n cassiam etiā voluminib⁹ legit/ q; aiē separe non sūt ociose/ neq; nichil nō sentiūt. cū ille diues in inferno flamma cruciari se clamer/ v̄n̄ p̄bat aiās defūctorz nō solū suis sensib⁹ nō priuari s; nec istis affectib⁹. s. spe/ gaudio/ tristitia/ et metu care re bec mgr̄. **E**t si ex hijs intelligant nisi quadā fantastica ignis apphēsiōne et ymaginātiōne rei lesiue a q̄ m̄ nequeūt immutari

Decimadecima

affligi ab igne corporeo / et magis a similitudine ignis quam ab igne
Ea que fidei sunt rationem et apprehensionem transcendunt nichilomi-
 nus per ea que naturaliter sunt aliquantulum declarant. **S**ergo anima
 adhuc existens in corpore potest absque corporis passione tam horribiliter af-
 fligi in somno / ex sola ymaginatione et similitudine corporalius
 rerum. quantomagis per omnipotentiam dei potest anime separate ac demo-
 nes nunquam dormientes affligi / et immutari / ineffabiliterque puniri igne
 corporeo / ex ignis illius apprehensione / presentia impressione per similitudi-
 nes / species / ac dirinationes ipsius / ita quod sicut spiritus illi viciose ac tur-
 piter in rebus caducis sunt delectati: sic iuste innaturaliter et violen-
 te ac supernaturaliter appellunt rerum corporearum ac vilium impressioni-
 bus / afflictionibusque corporalibus subiacere. **Q**uamvis itaque anima
 bus nec in demonebus presentet sensus interiores / qui sunt vires organice /
 inter quas sunt vis ymaginativa / ac memorativa / et sic in illis
 spiritibus mirum videret esse ymaginativa apprehensio / seu yma-
 ginativa ignis et corporaliu rerum cognitio. **I**n simplicissimum
 et immateriali deo cognoscit hec universa corporalia. **D**eum et age-
 li facti in quibus nequaquam est sensus interior aut ymaginativa potest
 tia. **R**atione etiam anima divinis potentati in tormentis posita recordaba-
 tur iratum suorum. **P**orro an et qualiter potentie sensitive exteriores et
 interiores maneant et persistant in anima separata / et qualiter non separabilis
 est difficultas doctorum super iiii. sen. **C**ertum est tamen quod potentie sen-
 sitive ad minus radicaliter et originaliter manent in anima separata.
Certum est **A**ugustinus in de spiritu et anima dicit **A**nima recedit a cor-
 pore secum trahens sensum / ymaginationem / rationem / et intellectum / pro
 cupiditate et irascibilitate. **E**x quo ad propositum versus habet hec
 materia tenuiter satis enodata est. **I**n vi. **D**e de pal. nullus doctor
 fatiscit intellectui: nec mirum quod ea que sunt fidei non presentant scienti-
 fice probari / nec rationes in prius scientifice solvi / pro eo quod fides est de
 his que excedunt rationem naturalem. **I**deo regrediendo ad propositum
 nostrum de pene sensus acerbitate. **N**otandum quod ignis ille est
 tam gravis / quod ignis quo utimur respectu illius reputatur ut ignis pi-
 ctus. **E**t dicit non esse eternus / non quidem quantum ad substantiam sed
 quantum ad officium / ut dicit **thomas in iiii.** **Q**uia ignis ille non habet purga-
 re elicos / nisi versus in die iudicii / permanet tamen postea / quia idem est in

Cella

substantia cum igne inferni. **Cum** etiā dolor non sit lesio s̄ lesio-
nis sensus: tātō magis aliquis dolet de aliquo lesio/ quātō ma-
gis est sensitivū. vñ lesiones q̄ fiūt maxime in locis sensibilib⁹ vt
in oculo z similib⁹ mēbris/ maximū dolores causant. **Et** qz tor⁹
sensus corporis est ab aiā: ideo si in ipsam aiām aliq̄ lesivum a-
gat/ de necessitate oportet qz maxime affligat. **Tercia** pena ē
demonis insultatio irridētis. **Solet** enim hōi esse valde āgusti-
osum cum videt inimicū suū insultare z irridere de penis eius.
Et propt̄ hoc **Rasias** vir venerabilis z magne opintōis in po-
pulo isrl/ ne captus illuderet̄ ab inimicis/ piccit se ex fenestra i-
ter turbas: intestina q̄ egrediebant̄ de corpore ei⁹ p̄iciēs super
eos. vt habet̄ ij. **Ezechab. xiiij.** **Ipsi** siquidē demones p̄ātes
non hnt̄ torquedi aiās purgādas/ sicut aiās dānatas/ cū fuerint
in p̄nti eorū victores: sed assistētes añ eas irridēt et insultāt eis
de supplicijs suis. **¶ Tho. in q̄rto.** **Nec** angeli boni puniūt ani-
mas in purgatorio/ qz eorū p̄ciēs sunt amicissimi: tñ possibile ē
qz eas ad loca penarū deducāt/ z aliqñ visitādo eas confortent.
¶ Quarta est negligētie amicorū cōsideratio ad eis subvenien-
dum/ pro quib⁹ sepe in mūdo plura egit z bona reliquit/ clamā-
tes illud **Job.** **Miseremini** mei miseremini mei salte vos ami-
ci mei. **Si** quis enim in gravibus doloribus eēt cōstitus/ nec se
posset iuuare/ videret at̄ suos amicos z propinquos eū desere-
re: cum tñ multiplici possent eū iuuare: nonne magnā amaritu-
dinez inde p̄ciperet ex tali inhumanitate? **Tales** sunt anime in
purgatorio: quoniā se iuuare non p̄nt/ sed expectant subleuari a
suis quos in seculo dimiserūt/ sed cum non sentiāt eoz iuuamen-
tum non parvā causam hnt̄ doloris: z precipue cum multum labora-
verunt/ z multarū penarū debitores se fecerunt/ peccādo vt illis
bona dimitteret̄/ de quib⁹ negligētib⁹ pleni⁹ in sequētib⁹ dicit̄
¶ De secūdo principali scz purgationis causalitate. s̄. q̄re if ad
purgatoriū. **Est** peccatū cum quo quis morit̄: **Sz** z tale quod
non tollit grām. quod vel que peccata secū portauerint egredie-
tes de corporib⁹ aiē ac solvunt̄ reat⁹ mortaliū. i. debita penarū
temporalīū quib⁹ obligate erāt propt̄ tēporalia mala perpetrā-
ta/ quibus hic non satisfecerūt ad sufficientiā/ z si per penitētiā

ad penitentiã verã/restituitur sibi dei gratia z amicicia/ et debi-
 tum inferni remittit. remanet tamẽ obligatio cõiter pene tẽpo-
 ralis/quante tamẽ nullus scire potest. **C**ui si non satisfaciatur/nõ
 solum per penitentiã inuicras a cõfessore/quia illud cõiter qua-
 si nichil est respectu eius quod debet/sed z per alia opera pena-
 lia in grã facta/vt ieiuniũ/elemosina/oratio/flagellatio/z hmoi/
 quod restat in morte ei de pena soluẽda ibi sustinet vsqz ad ple-
 num/nisi subleuetur ab alijs. **U**n **Aug** de pe. dif. vij. purgan-
 dus est igne purgationis qui in alio seculo distulit fructũ ueriti-
 onis. **T**ercio principalit de purgãdozorum diuersitate **N**otã-
 dum qd vna aĩã citi^o purgat alia. vno mō ppi uiuoz z eozuz sus-
 fragiozũ diligentiã. de quib^o circa finẽ hui^o tractat^o dicit. secũdo
 mō qd qdam venialia sunt maioris adberẽtie q̄ alia/b^o qd affcũs
 mag ad ea inclinãt/z forti^o in eis figit. z iõ talia tardi^o purgant.
Un **A**pl^s i^o **Co**z iij. **S**i quis edificauerit sup b^o fundamentuz
 lignũ/fenu/z stipulã/ipse salu^o erit/sic tñ quasi per ignẽ. **E**difici-
 um spũale est multiplicatio bonozũ operũ. **Q**uot em̄ bona opa
 sũt quasi tot lapides supponunt. **F**undamentuz hui^o edificij e
 fides xp̄iana, sine qua spũalit edificari nõ põt. **L**ignũ/fenu/z sti-
 pulã/que non durãt in igne, signãt diuersa pctã venialia, quozũ
 gradus reducit ad triã. s. ad lignũ qd diucius manet in igne. ad
 stipulã que citissime expedit. z ad fenum quod medio modo se-
 habet. **S**cõm vero grauitatẽ vel leuitatẽ/grauius punientur q̄
 quis immiscuit inter bona opera sua. **E**t sic dicitur superedifi-
 care/non quia sint quasi ad meritũ pertinẽtia vt bona opera, sed
 quia sunt non destruentia edificij salutis b^o. **T**homã in quarta
Que autẽ acerbius purgant vel que tardius: sciendũ qd acerbi-
 tas pene proprie respõdet quantitati culpe. sed diurnitas res-
 põdet radicacioni culpe in subiecto. vnde põt contingere qd a-
 liquis in purgatorio diucius moret qui minus affligitur/z ecõ-
 tra b^o **T**homã vbi s. **A**bbas **J**oachim libro de semine scriptu-
 rarum dicit **M**agni pctõres qui vere in fine vite penitẽt/in pur-
 gatorio igne vsqz ad nouissimũ diẽ tales cremari oportere credẽ-
 di sunt. **A**rmicanus libro de questionibus armenozũ libro xiiij.
 dicit. **N**erisimile est multos vsqz ad resurrectionẽ gloriosam om̄

Decimanoia

nium electozū in purgatorio remansuros/qui multa purgatiōe
indigebūt. ¶ Sed finalit̄ hic q̄ri pōt vtrum purgatorij pena sit
volūtaria. R̄ndet̄ q̄ pena purgatorij dicit̄ volūtaria nō absolu-
te s̄ conditionate/qm̄ alit̄ saluari nō valēt. que ad modū egerunt i/
ctidi aut vri. vñ s̄ Alexan. de ales. z idē r̄git Bonauen̄ sup̄ q̄r-
tum sentē. Pena dicit̄ volūtaria tribus mōis. primo qz a volu-
tate imperate assumit̄ /z talis est penitētiālis pena. Secūdo qz
a volūtate acceptate eq̄nimit̄ tollerat̄ /vt est martyriū pena/que
intim̄ placuit eis vt ab eis erui noluerunt. Tercio quia a volūta-
te tollerante suffertur/sicut duz cupiens sanitatē infirmat̄ /susti-
net quidē infirmitatē tanq̄ penā diuinitus inflictā /z tamen ab
ea liberari p̄curat. z talis est purgatorij pena. Talisqz pena mi-
nus habet de ratione voluntatis q̄ predictē. Ideo dulcissime
fili dixit senex qz sicut de^o nobiscū viuētib⁹ misericorditer agit:
sic tēpore gratie postposito post vitā p̄ntem acri⁹ penā debitas
eriget. vulgariter fertur q̄ extra vincula facilior sit compositio.
Propter huius pene acerbitem evitandā /z mortis inopina-
tam horam sollicite expectandā /dispone domi tue quia mori
eris tu z non viues.:

Cella Decimanoia.

D hac decimanoia cella declarare restat de
quarto latere precedentis celle /z animarū q̄r-
to receptaculo. s. damnatorū p̄fundissimo pu-
teo/vbi miserabiles vlulatus audiebant̄ z ter-
ribilia tormenta apparebāt. ideo iuxta instru-
ctozis discipuli documentū sciendū q̄ bene profundissimus pu-
teus conspiciebat̄ /quia damnatorū locus in inferiori parte ter-
re est. Nam ps̄ loquens de peccatoribus ait. Intrabunt in in-
ferioza terre. glō. in infernū. Insuper Johānes Apocal. v. lo-
quens de miserijs dei occultis/ait. Nemo poterat aperire li-
brum z soluere signacula eius/neqz in celo neqz in terra/neqz s̄b-
tus terrā. glō. i. demones in inferno existentes. Preterea con-
gruit vt sub fra sit/rōne affectus/vt qui hic terrena coluerunt/p-
petue in terra claudant̄. ps̄. Abesit in terra veni noster. Cir-
ca ergo hunc horribilissimū puteū aliqua sunt notanda.

Sed de **L**oci miserabilitate
penarum diversitate
barum diuturnitate
incolarum qualitate.

tus/intemperatus/desolatus. De primo **A**pocal. xiiij. nō hnt
inquit **J**ohannes requie die ac nocte / qui adorauerūt bestia. i.
dyabolū **E**x defectu refectōis. habūo ātia p̄fusiōis. vehemētia
p̄tritiois. De hīs trib⁹ ysa. lrv. **P**ro eo q̄ vocaui et non mōdi-
stis/locut⁹ suz et nō audistis/et faciebatis malū in ocul⁹ meis/et q̄
nolui elegistis. s. falsā sanctitatis apparentiā **E**cce fui mei leta-
bunt⁹/et vos p̄fundemini. fui mei laudabunt⁹ et vos p̄ dolore cla-
mabitis/et p̄ p̄tritioē spūs vlulabitis. **M**agna est ibi intēperā-
tia/qz oēs pene ibi sūt in sūmo. qz iux̄ **J**ob xxiiij. **A**d nūmiz ca-
loze trāsibūt ab aq̄s niuū. **I**bi em̄ acutissimū et vehemētissimū
frig⁹ est/qd̄ viciosos maḡ aut min⁹ s̄m̄ eoz demeritum torquet.
Specialit̄ hoc quoqz frigore cruciant̄ accidiosi et pigri/qui tari-
ditatis sue corpore a diuino retrabunt̄ obsequio/iō p̄stringunt̄
iebēnali algoze. indicibilit̄ tremūt/et dētibus grauissime stridēt
Vn̄ in euāgelio **M**athei xxij. **I**bi erit fletus et stridor dentium
Ab h̄ frigore ad acerbissimū ignē ducent̄/ sine hoc scdm̄ **T**ho-
mam in q̄rto. q̄ sit in eis aliqd̄ refrigeriū. **E**t qz eoz passio ab
exterioribus non erit p̄ spēs sensibiles/eo mō quo hic: s; p̄ actio-
nes spūales imp̄mētes formas leuias/vn̄ sequit̄ etiā sicut in se-
bzicirātib⁹ stridor dentium. **E**t hoc frigus s̄m̄ **A**lber. int⁹ et extra
dānatos p̄sequit̄. **D**e acerbitate ignis infra dicit̄ **E**cce loc⁹ in
temperatus. **D**e desolatiōe ysaie xxxiiij. **D**ictōr desolabit̄
in sc̄la sc̄lorum. quia teste p̄s. **D**esideriū pctō p̄ p̄bit. **L**oc⁹ de-
solat⁹ qz locus luce puatus est. **L**ocus desolatus eo q̄ lux maxi-
me diligibilis **V**inc est vt p̄allegatū est. qz **M**athei xxij. oīz li-
gatis manib⁹ et pedib⁹ p̄jcite ip̄m in tenebras extiores. **P**ro
quo sciēdū q̄ s̄m̄ ysidorū ignis iebēne h̄z lucem ad aliqd̄/et ad ali-
quid nō habz. **J**ō iux̄ **T**hōe sentētia/dispositio infirm̄ erit ra-
lis/vt maxime miserie dānatorum p̄petat. vñ s̄m̄ hoc sunt ibi lux
et tenebre/prout maxime spectat ad miseriā damnatorum. **I**pla
autē visio scdm̄ se est delectabilis. vt dicit̄ secūdo methaphisice

Decimano

Sensus oculorum est maxime diligibilis eo quod per ipsos plura cognoscimus. Sed per accidens contingit visionem esse afflictivam in quantum videbimus aliqua nobis nociva vel voluntati nostre repugnantia. et ita in inferno locus debet esse dispositus ad videndum secundum lucem et tenebras quod nichil ibi perspicue videatur sed solum sub quadam ymbricitate videntur illa que afflictionem cordi ingerere possunt. Non simpliciter loquendo locus est tenebrosus sed tamen ex divina dispositione est ibi aliquid luminis quantum sufficit ad videndum illa que animas torquere possunt. Ad hoc facit naturalis situs loci quod ut dictum est in terra medio ubi infernum ponitur non potest esse ignis nisi sceleratus et turbidus et quasi fumosus. Unde circa hoc notat dominus **Bonaventura** quod ignis est in triplici differentia. Est enim ignis purus et est in propria materia. et ignis incorporatus ut est in materia aliena vel in terrea vel in aerea. Et est ignis non tamen incorporatus sed etiam permixtus ut ignis sulfureus vel fumosus. Primus est lux et pure lucet et habundant. Secundus est ignis carbo et flamma. hic autem lucet et tenebras expellit. Tercius est ignis fumosus et talis ignis est tenebrosus et iste est infernalis. De hoc loco loquitur **Bernardus** ser. de nego. O regio dura et gravis regio extrinsecunda regio fugienda terra oblivionis terra afflictionis terra miseriarum in qua nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Totus tremor atque horreo ad memoriam istius regionis et percussa sunt omnia ossa mea. Quatum ad secundum principale sciendum scilicet de penarum diversitate loquitur **Job** ij. Danis iniqui in utero eius detur in sel aspidum suget leder eius lingua vipere et omnis dolor irruet in eum. vadet et venient super eum horribiles omnes tenebre eius abscondite sunt in occultis eius vorabitque eum ignis qui non succeditur. Quomodo enim in eodem peccato mortali sunt multe diverse deformitates atque conditiones culpam aggranantes ymmo in omni peccato mortali est quedam magnitudo irreverentia dei negligentia/excecatio cordis/pigrificia/accidia metis/stulticia/inobediencia/peruersitas/reprobus amor et concupiscentia vana. Sic eisdem peccato diverse ac varie pene infernales debent et infliguntur. Sic sicut idem peccator diversa exercet mortalia sic et diversis et varijs torquet infernalibus penis quarum quasdam sustinet successive.

sez igne & frigus/aliquas vero simul/vt ignis calorem/molestissimi/
 mungq; fetore/demonu quoq; aspcus/& sitim/tenebraruq; hor/
 rores/desperationes/mestissimā prellurā/& angustia mēis do/
 lozissimā sed & penā damni cunctis supplicijs grauiore In o
 ni em̄ pctō mortali duo cōsiderant. vnū est auersio mētis a sum
 mo incōmutabili bono/& huic auersioni corrdz atq; infligitur
 pena dāni/videlicet diuine visidōis carētia. Aliud est inordinā
 ta cōuersio mētis ad bonū creatū/caducū/& vanū. & huic inique
 p̄uersioni corrdet pena sensus/ sed pena dāni fugibilior ē q̄ pe
 na sensus. Ideo ait **Crisost.** Sūt quidā insipientes q̄ sibi suffi
 cere arbitrant/ si sensibilibus inferni supplicijs eruant. Ego at
 ōni pena graui⁹ reor a vultu dei repelli/ac felici ei⁹ fruitiōe p̄ua
 ri. De hoc idē. **Excludi a bonis etnis/& alienuz effici ab hīs q̄**
deus p̄parauit diligētib⁹ se/tā graue generat cruciatū/ vt q̄nis
exteri⁹ nulla flāma torqueret: hoc solū sufficeret/& mille eēt flā
mas meli⁹ tollerare/q̄ mansuetissimā faciē iratam conspiceret/
atq; ab ea in eternū recedere. Cum itaq; numerus penaruz sit
infinitus/iuxta illud Deutro. xxxij. Congregabo sup eos mala
& sagittas meas complebo in eis. vbi loquit̄ p̄tra trāsgressores
mādatorū Idcirco de tribus tm̄ erit p̄positū nostrū

Sed de	Igne inextinguibili verme immortali fletu miserabili	De duob⁹ p̄mis Au gustinus in de ciui. dei In penis inqt maloz
--------	--	--

sunt inextinguibilis ignis/& viuacissimus vermis. De 3. **Ma**
tbei xxij. Ibi erit flet⁹ & stridor dentiū. Circa primā ignis pe
nam sciendū q̄ sicut dicit̄ Deutro. xxxij. Ignis succēsus est in
furore meo. i. a principio mūdi. primo p̄tra demones/& ardebit
vsq; ad inferni nouissima/ deuorabitq; fram. i. irenos/ cū germi
ne suo/& fundamēta montiū. i. superborū aburet. Dic ignis b̄
Alber. sup prouerb. vlt. vret interi⁹ animā/& exterius corpus.
Dic insuper miro & ineffabili mō est estuās/ penetratiuus/& af
flictiu⁹/ qui & solo aspcū vltra q̄ dici q̄at tribilis est/& deformis/
fetulent⁹/ immūdus/ ac fetidus/ grauissimi & intollerabil' calorū.
Dic q̄nis scdm̄ doctores sit eiusdem speciei cū nostro igne: ta
men habet p̄oprietates multū differentes a nostro. Tu3 quia

86

succensione non indiget: nec lignis nutrit. Tum quia deus eū
 regit. **Uñ ysaie iij.** Flatus dñi sicut torrens sulfureus/succen-
 dens eum. i. a deo est accensus/qui naturā eius instituit. nō ab
 homine. Quius ignis acerbitas per revelationes fidedignas
 & per mirabiles quosdā effectus/interdū nam quidā defuncti
 pens purgatorij deputati/ad ostēdendū uehemētissimū ignis
 calore quo torquebant/sintillaz sui incēdij stillare fecerūt super
 manū aut aliud mēbrum qua in instāti perforatū fuit. **Rōne v**
nus triū virozū in obitu Iheronimi resuscitatorū/dixit Cyril
lo tantā vim esse infernalis incēdij: q̄ hō eā expert⁹ mallet vsq̄
ad finē mūdi iacere in igne ex vniuersis mūdi ignib⁹ cōgregato
q̄ vno die iacere in illo igne tartareo. Suit enim tribilis fornax
de quo Dañ. iij. quam Nabugodonosor iussit fieri pro tribus
 iuuenibus anania azaria misaele/septies plus solito succēsa. na/
 pra. stuppa. & pice. 22. intm̄ q̄ flāma ex fornace erūpens diffun-
 debat super fornacē cubitis quadragintanouē. **Ecce q̄ terribi**
lis incēsus. quis pro opibus huius mūdi vellet talē fornacēz in
gredi. Q̄ igit stolidum est propt breuē & citissime labilē bono
rem/ac tremum valorem/se etnis ignibus exponere. Secun
do de verme immortal. ysaie lxxj. Ignis eozū non extinguet
 & vermis eozū non moriet. **Hic vermis interior: consciētie Nā**
Aug⁹ sup p̄dicto vbo xxj. li. de ciui. dei plures expositores re
citans: concludit. In penis inquit malozū inextinguibil⁹ ignis
 & immanissimus vermis. quod esse probabilis videtur. vnde
 scōm **Tho. vbi s. dif. vi. & Bonauē.** Ipsa trāslatio doloris ad
 verme spūalē: manifestat in quib⁹ & quō sit v̄mis si attendat rō
 transferēdi. **In verme enim naturali: s̄siderat origo ex putrefa**
ctione: & mordet illud ex quo orit. Sic in spūali dolore nō qui
libet dolor est vermis. s̄ qui nascit ex putrefactiōe peccati Sic
tūc pctm̄ dicit puriduz/q̄n aiā in eo requiescit finalit. Rursus
oportet q̄ sit in dolore remorsio: hoc at ex cōcursu duozū sibi in
uicē obuiantiū & resistentiū. Ita duo momentia sunt in homi
ne volūtas naturalis & deliberatiua. Ita cōcurrūt p̄scientiā
dicitatem aliq̄s factū esse indebituz/ & tunc obuiant q̄n volūtas
 naturalis detestat indebitum/ & deliberatiue voluntati placet

Tunc autē resistunt quādo vtraq; in suo actu viget **Ex** his p̄cur in quibusdā vivētibus sit v̄mis p̄sciētie modic⁹ aut magnus
In dānatis etiā patet siliter: q; ibi erit peccati putrefactio ex h̄
 q; peccatū finalit̄ remāsit in aīa corū. **I**bi erit p̄curfus pp̄ pec
 catorū a pertissimā visionē/ibi obuiatio pp̄ voluntatis delibe
 rativē obstinationē perpetuā/z synderesis remurmurationē.
Ibi erit resistētia/q; ipsa delectatio peccati erit ablata p̄ pene
 acerbitatē. z ex hoc ipsius synderesis fornicata actio/z ex h̄ vez
 mis mirabilis rodēs z puniēs scōm **Bonaven.** Est at̄ quintu
 plex vermis scōm doct. primus est de pctō p̄misso/non q; pecca
 tum sed q; causa demeritoria/respectu pene dāni. **Secund⁹** v̄
 mis scōm **Seco.** est tristitia de obstinatione sui in pctō/que est p̄
 uatio boni honesti siue gr̄e. **Non** at̄ tristat̄ de hoc vel de h̄ secū
 dum se/q; talis est p̄uatio boni moralis: sed q; demeritum re
 spectu pene dāni. **Tercius** v̄mis est scōm **Alber.** sup̄ missaz de
 bono a seipso obmisso/quod si fecisset minora mala sustineret.
Et scōm **Alber.** ibidem/hij tres vermes nunq; p̄petue crescēt
 aut decrescēt/q; sunt de p̄terito z de necessario. **Quart⁹** ver
 mis est scōm eūdem de malo cui⁹ ipse potuit eē causa vt fieret in
 alio/z ille vermis crescet z mitigabit̄. **Si** enim per malū suum
 causa est mali in alio/totiēs crescit v̄mis quotiēs crescit z dilata
 tur malū illud in alios quos inuoluit. **Et** in hoc sensu dic̄ **Am**
 brosius q; adhuc ignorat̄ pena **Arrij**/q; nescit̄ quot errore ei⁹
 sunt subuertēdi. **Si** aut̄ causa fuit vt bonū fieret/totiēs decrescit
 vermis quotiēs bonū illud multiplicabit̄. hec **Albert⁹**. **Quin**
 tus vermis scōm **Tho.** vbi s̄. est corporal̄ quodāmo. **Pōt** eti
 am inquit̄ dici q; per vermē spūalem caro affligit̄/s̄ q; passiōes
 aīe redundāt in corpus/z hic erit in futuro. **Vñ** **Ec̄ci vij.** vindi
 cta carnis impij ignis z vermis. ¶ **Tercio** de fletu mirabili di
 cunt̄ facti q; ibi erit non quārum ad resolutionē lacrimarū/q; cel
 sabit̄ onis motus corporalis/z per p̄sequēs generatio/s; bñ ibi
 erit quārum ad turbationē corporis/z oculorū. **Turbabunt** e
 nim horrozē terribili/hec tristitia est magna /quia nichil est qđ
 mitiget eā. **Tristitia** em̄ scōm p̄hm x. et b̄corū aliqñ mitigatur
 quādo amicus p̄dolet amico/cui⁹ duplicē asserit rōnem. **Pri**

Decimiana

mo ad tristitiā pertinet aggravare. **I**ocirco cum videt tristes
alios de sua tristitia contristatos/sit eidez quedam ymaginatio
q̄ alij velint eius onus alleviare. **A**lia ratio. cum percipit ami-
cos contristari experitur ab eis se amari/q̄d est delectabile. **S**z
hoc ibi non est. **N**am **G**regorius de diuine epulone ait. **Q**uod in
siti tanta rectitudine cōstringuntur/ita q̄ ad reprobos nulla in e-
is poterit esse compassio/intellige voluntate deliberatiua. quia
naturali voluntate vellent si possent suos adiuuare. **N**am **L**u-
ce xvj. scribitur **M**agnū cabos est inter nos z vos x̄. **S**equit̄
tur/vt hij qui volunt hinc transire non possunt. volunt in quā vo-
luntate naturali/sed non possunt. qz voluntate deliberatiua ha-
bent se conformare diuine iusticie. **U**nde **G**regorius vbi sup̄.
Iusti ad reprobos transire non possunt/quia erecti iam per iu-
sticiam/iudicij eius nullo modo ex aliqua cōpassione miserent̄.
Nunc tercio dicendū est aliquid de penarum diuturnitate/
quam ostendit fidei firmitas/volūtas interminabilis / z amissa
caritas. **I**n inferno enim nulla erit redēptio. **V**ideret̄ forte a-
licui istud incōueniens esse z iniustū/vt cum culpa fuerit tempo-
ralis z ad tempus/pena pro eis datur eternalis. **D**e fidei firmi-
tate **A**ug⁹ in de fide ad petruz caplo xxv. ait. **F**irmissime tene
dyabolum z angelos eius in eternū ignem a xpo mittēdos/vbi
nunq̄ pena carebunt/quam eis preparauit diuina iusticia. **C**ū
ipso etiam impios z iniquos homines/de quib⁹ scriptura dicit
imitantur eum qui sunt ex parte eius. **P**ro eo q̄ eum in malis
operibus imitati sunt/z ante finem presentis vite congruā peni-
tentiam non egerunt. resumptis corporibus supplicio etne com-
bustionis arsurus. **D**e secūdo peccator quantū in se fuit pecca-
uit voluntate perpetua/nam semper voluisset viuere/vt semper
potuisset peccare. **Q**uod autem peccator peccatū dimiserit quatuz
ad actū/hoc fuit ex parte dei qui per mortez subtraxit sibi facul-
tatem. z ideo iustū est vt puniat̄ pena eterna. iuxta illud **I**te in
ignem eternū **M**athei xxv. **H**anc rationē asserit **G**regorius
q̄rto dyalozū dicēs. voluissent iniqui sine fine viuere / vt pos-
sent sine fine peccare. **Q**uod ostendunt/quia dum viuūt pecca-
re non desunt x̄. **D**e tercio scz caritate amissa/scias q̄ caritas

Celta

amissa non potest post hanc vitam recuperari. per omne autem
peccatum mortale amittit caritas/que est vinculum uniens omnes
ciues celestes in illa gloriosa ciuitate/quo amisso redditur in di-
gnus consortio ciuitatis dei. **Hic** rationi concordant verba bea-
ti **Augustini** Factus est malo dignus eterno/qui hoc in se pere-
mit bonum quod esse posset eternum. **Quarto** principaliter restat
hoc loco de qualitate incolarum aliquid perstringere. **Ubi** scien-
dum quod miseriam damnatorum augmentat primo delectationum reco-
rdatio. **Nam** **Boetius** ait. Infelicissimum infortunij genus est fa-
isse felicem. **Hinc** **Luce** xvj. Sili recordare quod recepisti bona in vi-
ta tua. **Super** quo **Gregori** Ad penam namque suam ei congrue ser-
uatur et memoria delectationum. **Et** huius potest esse ratio **Omne** illud
quod ad tristitiam pertinet erit ibi. scilicet cognitio et recordatio delectatio-
num amissarum et peccatorum commissorum et purgationes perfectionis quam
poterant adipisci causat tristitiam. igitur. **Secundo** mortis affectio ex vo-
luntate deliberativa procedens est ibi. **in** **Apoc.** ix. In diebus illis
querent homines mori/et fugiet mors ab eis. **Sic** etiam desiderat mor-
tem in quantum est ablatina pene. **Na** talis habet rationem boni. nec
mirum videatur alicui/cum ad vitandum miseriam huius mundi mors cadat
sub appetitu. iuxta illud **Eccl.** xj. Mors quam bonum est iudicium
tuum homini indiget/et qui minorat viribus. **Et** **Loeti** primo me-
tro primi de sola. phie **Dors** hominum felix quam se nec dulcibus an-
nis **Inferit**/et mestis sepe vocata venit. **Igitur** multo magis sub ap-
petitu cadit damnatorum/cum eorum miseria omnem excedat miseriam huius
mundi. **Tercio** damnatorum accumulatio. **Tanta** est malicia eorum quam
uis sciatur penam augeri ex multitudine/eligunt tamen magis cum multorum
queri quam cum uno solo/eo quod dolet de omnibus bonis. **Et** ideo que dant
gloriam super ysa. dicentem c. xiiij. Surrexerunt de solijs/ait. solacium est
miserorum socios habere penam. **Nec** obstat quod diues rogabat pro
fratribus suis. quia licet omnibus inuideat:tamen minus propter
quis/quia maior esset eorum pena **Et** ita diues estimans non omnes
debere dari: petiit fratres non dari. maluisset tamen eos cum
omnibus dari. **Quarto** omnis spei semotio. **Job** xv. loquens
de damnato ait. non credit quod reuerti posset de tenebris ad lucem
Et ratio huius est. sicut ad perfectam beatitudinem requirit certum

Decimanoona

do de perpetuitate eiusdē/ alioquin volūtas non quietareſ. ita
de ratione damnati eius est pperuitas/ z hāc oportet ſciri ab eis
vt habeant plenitudinē pene. **Q**uinto diuini nōis blaſphema
tio. **D**eſteſtabunt enim diuinā bonitatē. qz peruerſaz bñt volū
tatem a dei iuſticia/ diligētes ea pro quib⁹ puniunt/ deſiderātes
eis vti ſi poſſent. **E**t. qz nō ſperāt ſe poſſe euadere penas: deſpe
rari ſerunt ad qd peruerſa volūtas ſuggerit. **V**inc **A**poca. xvi
Eſt uauerūt hōies eſtu magno/ z blaſphemauerūt nomē domi
ni hñtis prātem ſup has plagas. glō. in inferno poſiti/ q̄uis ſci
ant ſe merito puniri. dolebūt m̄ qz de⁹ tātā potētā hēant ſupe
os. **P**ctōres igit q̄ nec v̄bis nec ſuavis gaudij āmonūōib⁹/ nec
inimicis aſpiratiōib⁹/ neqz q̄buſuis dei aut primi ſtagell⁹ aut cor
reptionib⁹ mollificari pñt. **C**ōuertant pedib⁹ meditationum.
in x̄ pſalmiſtā ix. **I**n infernū q̄ obliuiſcūt deū/ vt inde ad pecca
ti odiū puocent. **I**n **B**er. ſimōc de negociatōib⁹ **V**ines in in
fernū deſcēde. p̄urre metalib⁹ oculis tormētōz officinas. fuge
ſclera z vicia p quibus ſclerati hōies z vicioſi perierunt. **H**a
be odiū peccati. dilige legē dñi. z in tā ſeris dolofis nūdinis ſac
ſarcinā tuā odiū peccati. **D**e quo **R**c nos xij. obiectes malum.
Cū em̄ deus ſcōm ſuā iuſticiā poſt hanc vitam peccatorib⁹ hūc
horribilē reſuat locū/ ad quē euadendū p̄ſilenduz eſt in x̄ p̄be
ſententiā/ vt diſponant domui ſue/ qz morientur z non uiuēt.

Cella Vicesima.

Quod animarū receptaculorum tenuē ex ſancto
rum dictis declarationē/ diſcipulus vltim⁹ an
belais/ petijt an ne interdū viuētes ex aliquo
diuino p̄uilegio videant animas in hijs rece
ptaculis detētas. z an ne p̄ter hunc ordinem
ex ſpeciali dei diſpenſatione receptacula in h⁹
mūdo p̄cedant. **P**ro horū dubioz ſolutione in xx. cellā intro
ducit. **I**n cuius primo latere beata virgo **M**oyſes/ z **P**aul⁹
vſqz ad diuine eſſentie viſiones/ z gloriā beatorū eleuari videbā
tur. **I**nferiusqz **P**etr⁹ **J**ohānes z **J**acob⁹ xpm̄ l̄mpidiffi
me ſulgentem in terris cōſpiciēbant. **I**n ſecūdo latere apparu
it pute⁹ ſiue purgatoriū ſācti p̄iciij in hyb̄nia. **I**n 3. latē q̄dam

vsq; ad penas inferni rapti videbantur precipue **T**odalus ex by
 bernia / r religiosus anglicus. In quarto latere montes igniti / r
 ardentes. id est olle vulcani / iuxta poetarum positione videba-
 tur. **P**receptor de hijs more erudiens solito discipulū / inquit.
Hec pictura in primo latere denotat qualiter deus nos volens
 certificari de paradisi premijs suos electos **M**ariaz / **M**oyfen
 scz / r **P**aulū / ad ethera eleuauit. De beata vrgine dicit **A**lber-
 tus super missus. Quia quicquid excellentie / dignitatis / vel p-
 uilegij / ascribit alicui sancto / hoc potissime beate virgini **M**a-
 rie est tribuendū. Sed hec eleuatio seu raptus ad laudē moyfi
 r **P**auli describit / ergo indubitanter virgini gloriose / que om-
 nium sanctorū perfectionē in se habuit. De moyse attestat glo-
 riosus **A**ugustinus xij. super **G**enesim ad hram. r libro de orā-
 do deum. r doctor sanctus 2. 2. q. clxxv. Similiterq; de paulo
Vñ dicit iij. ad Corinth. xij. Scio hominem in xpō ita raptum
 vsq; ad terciū celum. **Q**uod verbū a sanctis doctoribus tripli-
 citer exponit. primo ex parte loci / scdm **A**mbrosiū ibidē in glō
 dicentē q; primū celum est aereū. vnde dicuntur aues celi come-
 dere semen in euangelio. **S**ecundū sydereū. de quo **B**enef h-
 mo. **F**iat firmamentū. **T**erciū est empyreū. r ad istud celuz di-
 cit se **P**aulus raptū. **S**ecūdo mō ex parte modi videndi deū /
 quia tria sūt genera visionū. scz visio corporalis. spiritualis. r in-
 tellectualis. **T**ercio modo predictū verbuz alio modo exponit
 scdm **B**edam ibidē in glō. que dicit q; primuz celum est cogni-
 tio celestiu corporum. **S**ecundū celum est cognitio celestiu spi-
 rituum. **T**ercium celū est cognitio diuinitatis. ad quam **P**au-
 lus est raptus. hec allegat beatus **T**homas sub breuitate. 2. 2.
 q. clxxv. articulo iij. **P**rimum latus. **P**ro clario-
 ri predictozū elucidatione norandū q; triplex est excessus men-
 tis qui contingit in cōtemplatione. vnus quo mens hūana diui-
 nitus rapitur seu eleuatur ad contēplationem diuine veritatis /
 r hoc per quasdā similitudines ymaginarias. **E**t talis fuit ex-
 cessus petri / quādo ipso orante (vt dicit **A**ctū x.) cecidit exta-
 sis super eum. i. excessus mentis. **N**am extasis scdm beatū tho-
 mam est nomen grecū / r latine sonat excessum mentis. **I**n quo

Vicesima

excessu vidit celum apertum / et vas seu discum lintheus submit-
ti de celo / quatuor inicijs plenū omni genere animalium immun-
dorum / dictūq; est ei / macta et manduca. Sub qua visione yma-
ginaria deus sibi manifestavit conuersionem gentilium. id est oc-
cisionem eorum immundorum / quo ad mortificationē criminum /
et manducationem id est incorporationem eorum in ecclesia.

Secundus mentis excessus est quo mens rapit ad intuitio-
nem diuine veritatis / per aliquos intelligibiles effectus. hic fuit
excessus David cum dixit **E**go dixi in excessu meo id est men-
tis mee omnis homo medax. Contēplans enim diuinaz bonita-
tem et immutabilitatē / et hominū peccabilitatē / et p̄tendentia / ex
se in nichilū intellexit oēm hominē ex se fallacē / in p̄paratiōe dei

Tercius excessus mentis est cū rapit mens vsq; ad claraz visio-
nem diuine eēntie. et hic fuit raptus pauli ad terciū celū / vt celum
dicat rōne p̄tentionis clare quā habuit. paradisu; rōne ma-
xime delectationis inde consequētis / s̄m̄ beatū Thomā. **U**trū
aut in hoc excessu aiā ei fuerit a corpore sepata vel extirētat in cor-
pore / q; qd ipse nescire se dicit cum ait / siue in corpore siue ex corpore
nescio deo scit. nec nos possumus diffinire. **N**ex vt dicit beatus tho-
mas 2. 2. q. clxxv. ar. vj. **A**plius in hoc excessu nō sunt in celū ra-
ptus in aiā et corpore / vt quidā dicebant. **Q**uod beatus **A**ug⁹ repro-
bat / sed sola aiā fuit raptā / et hoc ignorauit aplius. **V**trū aiā omni-
no esset sepata corpore iacēte mortuo / vel eēt pure p̄iūtra corpo-
ri / vt forma / vtēs tñm potētia vegetatiua / nō at sensitīua. **P**az et
hoc eēt potētia aiā in corpore alienata ab omni sensatione interiori
exteriori / vt visu / auditu / fantasia / meōria / et h̄mōi solū vtēs opa-
tione potētie vegetatiue / videat deū in p̄nti p̄ eēntiā. **S**z q; vta-
tur potētis sensitīuis non p̄t eēt. et sic intelligit illud **Exo. xxxij.**
non videbit me hō et viuet. i. vita sensitīua. **S**z oportet q; omni-
no sit a sensib⁹ alienat⁹. **R**ō huius est s̄m̄ beatū **T**hōm vbi s̄. ar. iiii
Diuina eēntia non p̄t ab hōie videri per aliā vim cognitiua; q̄
per intellectū. intellectus at hūan⁹ nō p̄uertit ad sensibilia nisi me-
diantib⁹ fantasmatib⁹ / que per spēs intelligibiles a sensibilibus
accipit / et in quib⁹ p̄siderās de sensibilibus indicat et ea dispōit.
Et ideo in omni operatione qua intellectus noster abstrahit

Cella

a fantasmatis/neceſſe eſt q̄ abſtrahatur a ſenſibus. **I**n-
tellectus autem hominis neceſſe eſt q̄ abſtrahatur a fantasmatis
ad hoc vt videat dei eſſentiã dum eſt in via. **N**on enim per ali-
quod fantaſma poteſt dei eſſentia videri/quinymmo nec per ali-
quam ſpeciẽ intelligibile creatã/q̄ eſſentia dei in infinituz exce-
dit non ſolum omnia corpora quorũ ſunt fantaſmata/ſed ⁊ oẽm
intelligibile creaturã. **O**portet autẽ q̄ cum intellectus hominis
eleuat ad altiſſimã diuine eſſentie viſionem ⁊ tota mētis inten-
tio illuc aduocet. ita ſc̄z vt nichil intelligat aliud ex fantaſmati-
bus/ſed totaliter ferat in deum. **I**mpoſſibile eſt ergo vt in pre-
ſenti videat homo dei eſſentiã ſine abſtractione a ſenſibus/videt
autem paul⁹ deum tunc mediante lumine glorie/ſine quo ab in-
tellectu creato deus videri nõ p̄t. **Q**uod lumẽ duplici participat
ri p̄t. vno mō per modũ forme permanētis ⁊ ſic participatio facit
beatos in patria. **A**lio mō per modũ paſſiõis trãſeuntis/ſic fit
in prophetia/quo ad illuſtrationẽ ⁊ ſic fuit a paulo illud lumen
tũc participatũ. vñ non fuit ſimplicit̄ bñs/q̄ de rōne beatitudi-
nis eſt ſtatus ſue permanētia/ſed fuit beatus ſ⁹ quid. **P**oſtq̄
autem paulus ceſſauit videre diuinã eſſentiã/memor fuit illorũ
que in ea viſione cognouerat per aliquas ſp̄s intelligibiles ha-
bitualiter ex hoc in eius intellectu relictas/ſicut etiã ab eũte ſen-
ſibili remanent aliquę impreſſiones in anima/ad quas poſtea ⁊
uertens ſe anima memoratur/vnde nec totam illã cognitionem
cogitare poterat/aut verbis exp̄mere. **D**e moyſe dixit dñs aa-
ron **O**re ad os loquor ei/palã ⁊ non per figuras. **S**up quo ver-
bo dicunt **A**ug⁹ ⁊ doctor ſanctus/moyſen vid iſſe diuinã eſſen-
tiam. **P**reterea norandũ q̄ dominus noſter **I**heſus xp̄s oſtẽ-
dit gloriã corporis ſui in hac vita in trãſfiguratione ſuis cariſ-
ſimis apoſtoliſ **P**etro **J**ohãni ⁊ **J**acobo/vt eſt **M**at. xvij.
⁊ **M**arci ix. ⁊ hoc per claritatẽ/potiſſimã corpis dotẽ. **D**icit e-
nim euangelista **R**eſplenduit facies eius ſicut ſol. vbi dicit **J**e-
ronimus **Q**ualis futurus eſt tempore iudicij/talis apparuit a-
poſtoliſ. **N**o cuius euidentiam ſciendũ ſ⁹ **T**hõm xiiij. c. de hu-
manitate xp̄i. q̄ claritas illa fuit claritas glorie quantũ ad eẽn-
tiam/non quãtũ ad modũ eẽndi. **C**laritas eĩ corpis glorioſi di-

Vicesima

riuat ab aie claritate/vt dicit **Aug^o**. Et sicut claritas corporis xpi
diriuata est in ipsi^o trãssfiguratiõe a diuinitate ipsi^o/vt **Dam^o** dic.
et a glia aie ei^o/et alit tñ q̄ in corpe gloriificato. nã ad corp^o glori-
ficatũ redũdat claritas ab aia/sicut quẽdã qualitas pmanẽs/sz
ad corp^o xpi in trãssfiguratiõe diriuata est claritas p modũ cu-
iusdam passionis trãseũtis/sicut cũ aer illuminat a sole. **Et** est
mile quantũ ad aiam de visione quã habuit paulus. vñ ille ful-
gor tunc in corpore xpi apparẽs miraculosus fuit/sicut illud q̄ a-
bulauit super vndas maris. vñ non est dicendũ sicut **Dugo** de
scõ vic. dic q̄ xps assumpsit dotes claritatẽ in trãssfiguratiõe/agi-
litate in ambulãdo super mare/subtilitate egrediẽdo de virgi-
nis utero clauso/qz dos nominat quãdam qlitatẽ immanentem
corpore glioso/sz miraculose habuit ea q̄ pertinet ad dotes. **Si**
em petrus scõm gloriosam vidẽs clarificatam humanitatem tã-
tum gaudebat vt nunq̄ velit ab eius visione separi/quid putã-
dum est de hijs qui diuinitatẽ videre meruerũt. **Marci ix.** di-
cit q̄ nõ sciebat quid diceret pre stupore fragilitatẽ hũane scõm
Beda s; B sciebat q̄ solũ bonũ hõis est irare in gaudiũ dñi sui.
vt dic glõ. **Remigi^o**. Errauit petr^o vt voluit q̄ reg^m celoz hic
psitueret/qd dñs pmissit dare in cel. errauit etiã qz oblit^o est se
et socios suos eẽ mortales/et absqz gustu mortũ voluit sbire etnã
felicitatẽ. **Et** hec pauca de p^o latẽ dcã sufficiãt. **Secũdũ lat^o**
In scõo latere qdãz vsqz ad penas inferni rapti videbant. s.
Todal^o/et quidã religiosus anglic^o. **Priõ** igit de tõdalo/pli-
rum eẽt cũcta referre/sz pẽdiõse aliq̄ ad ppositũ nfm pferant
Todal^o iux scriptoz testimoniũ miles bibernie/post visionẽ ad
corp^o reduct^o dixit. **Cũ** aia mea corp^o exueret/et illud mortuũ
eẽ cognosceret/pscia sibi de malo/cepit voluitqz ad corp^o redire
nec poterat illud intrare. sicqz mibrima psidebat in sola dei miã
Tãdez vidit ad se venire tantã multitudinẽ immũdoz spũm
vt nõ solũ domũ s; etiã ocs vias ac plateas viderent implere/q̄
dentib^o suis stridebãt in eam/et vnguibus pprijs pre nimio fu-
rore laniabãt genas teterrimas. **Post** hec misit deus angeluz
in occursum ipsius. quem videns anima mea a longe venientẽz
indefinẽter eam aspexit. qui dixit esto segura/quia non deent

Cella

tibi misericordia dei/quia patieris pauca de plurib⁹ q̄ pati pro/
 meruisti **S**equere me/ & quecūq; mōstrauero meōrit retine qz
 debes iterū ad corp⁹ redire. **C**um longius pergerent simul/ rā
 dem venerūt ad vallē valde trībilē/ tenebrosam/ pfundā/ arden
 tibus carbonib⁹ plenā/ habentē operculum ferreū/ sex cubitoꝝ
 quod nimio ardens calore superabat carbones/ cuius fetoz ani
 mam p̄e omnibus quas sustinuit hucusq; penis afflix^t. **D**escē/
 debat autē super ferream laminā illa multitudo miserimarum
 animarum/ & illuc cremabantur donec omnino liquecerent in
 star cremij in sartagine cōcremati. & qđ graui⁹ est per illā lami
 nam colabantur/ sicut colari solet cera per pannum. sicq; in car
 bombus ignis ardentibus renouabant^r ad penas. **D**einde ani
 ma cum angelo venit ad quādam incredibil^{is} magnitudinis besti
 am/ cuius os videbat^r posse capere nouē milia hominū/ plenam
 multis animabus. q̄ pena illi⁹ bestie absente sensit angelo **Q**ui
 tali quali modo liberatus a bestia debilis iacēs aperiensq; ocu
 los vidit angelū stanrē iuxta se. qui eū confortās duxit ad stan
 gnium amplū & tempestuosum/ in quo erāt terribiles bestie de
 uorātes aiās. **P**orro per lacū eius erat pons lōgitudinis duo
 rum miliarium/ & latitudinis palme vnus/ cui inserta erat tabu
 la clauis ferreis acurissimis plena. **O**mnescq; bestie cōueniebāt
 ad pontem sumere escas/ vtpote animas pertransire non valen
 tes. **Q**ui nutu domini & iussū angeli vaccam indomitam quaz
 abstulerat suis diebus compatri suo conducere coartatus fuit
 super pontem hunc. **I**n deductione nunc vacca nunc anima ca
 debat/ quousq; ad medium pontis venientes obuīā habuerūt
 quēdam furatos manipulos supra se portantē. **A**iē idcirco iste
 rogabāt se inuicē ne vna alteram a suo itinere impediret/ & pluri
 tarum suaz sanguine pōtez cruentabāt. **T**ādē nesciētes qua
 liter/ senserunt qđ vna aliam pertransisset. **C**ūq; anima sinez at
 ringens vidisset angelum suum ostendit ei pedes cruentatos
Post hec ducta fuit ad domū ignibus plenaz/ de qua exiit flā
 ma per mille passus/ pburēs aiās quas inuenit. **C**idit autē ani
 ma ante portā stātes carnifices cū securibus/ ferrametis/ cultris
 ꝛc. quibus poterāt aiās detruncare/ excoziare/ decollare/ & filia

Vicesima

facere. **T**unc angelo permittente hec eadez sustinuit/que luxu-
riosoꝝ tormenta esse didicit. **P**ost hec vidit princepez tene-
barum in horribilissima forma. **H**is visis tandē respexit mu-
rum excelsum intra quem erat multitudo viroꝝ & mulierū/ vē-
tum/pluuiam/ fame & sitim sustentium. **Q**ue ab angelo intel-
lexit esse malos/ sed non valde malos/ qui suis diebus pauperi-
bus elemosinas absconderūt. **P**ost hec viderūt portam/ & hāc
ingressi viderūt campum pulcherrimū/ odoriferū/ floribus consu-
tum/ lucidū & amenū. **I**nsuper alium murū preclarū & amenū/
quo ingresso vidit choros angelozū deum laudantiū/ viroꝝ le-
tantium/ vbi suavis extitit odor. s. gloriā conjugaliū personaz
His progredientibus viderūt murū de auro purissimo. quo
transacto sebilia aurea sericis cooperta/ in quibus sedebāt seni-
ores viri quozum facies splendebāt vt sol/ canētes deo dulciter
alleluya. **Q**uos anima esse intellexit hos qui post carnis debi-
tum reliquū vite in dei seruitio ducere satagebant. **T**erū dum
anima curiosius cōspiceret/ vidit castra/ papilionēsq; ex purpu-
ra/ bizzo/ argento/ auro/ serico/ mira q; varietate cōstructos. in q;
bus audiuit q̄ plurimos omniū musicozū genere suauissime cō-
cinentes. quozum beatitudo & gloria omniū precedentiū glori-
am transcendebāt. quos regulares monachos eē pcepit. **P**ost
hec viderunt murum altitudine/ pulchritudine/ & splendore dissi-
mitem alijs/ ex omni lapide precioso constructū/ qui pro cemen-
to habuit aurū. erantq; in muro omnes lapides preciosi. **C**on-
scensoq; muro viderunt nouē angelozū choros/ audiētes inenar-
rabilia verba. **A**b hoc loco viderunt omnē preteritā gloriā/ et
totum mundū quasi sub vno solis radio. **S**tantes enī nec se gi-
rantes cunctos ex eodem loco ante & retro positos cernebant.
Ibi visus & scientia insolita accesserunt in animā/ que absq; in-
rogatione hec omnia intellexit. **P**remissis igitur visis dic̄ an-
gelus memoriter hec retine/ quoniam te ad corpus redire oportet.
Iuste & sobrie ammodo vive/ argue/ obsecra/ increpa puer-
se viuentes. **N**oc audiens anima & ingemiscens/ eodē momen-
to quo cum angelo loquebāt in celo/ sensit se in terris corpus in-
duere/ & debiles aperies oculos circūstantes aspexit/ & cuncta q̄

Cella

vidit narravit. que quidem succinte ex visione predicta habentur. **C**irca quam visionem dubia non mediocria moueri possent. primo an anima **T**otali hec videndo fuit realiter in corpore illud viuificando/an separata a corpore & substantialiter extra illud. **D**escriptor huius visionis manifeste testatur & asserit quod **T**ondalus per triduum quo anima eius conspexit hec erat defunctus. **S**ed oppositum huius videtur ex multis. **N**am anime separate non competit videre demones in forma corporali sensibili/negz localiter ambulare/nec pedes corporales qui sanguine crucient habere. **N**ec realiter in inferno aut purgatorio bestie. **N**ec animabus separatis competere potest excoriari/decollari/scindi/liquesieri/aut fecari. **N**ec in illis tormentis sunt canes/ursi/leones/serpentes/& similes fere. **N**ec rursus anime separate potuit sic ducere realiter indomitaz vaccam per potem. **N**ec videt quod ista possint anime separate per formas ymaginarias aut similitudines corporales ostendi. **C**um in ea non maneant nisi potentie intellectuales. propt quod omnia iam practa apud parentius ostenderetur ei per intelligibiles species. **P**reterea scdm sanctorum patrum doctrinam omnes anime sancte separate a corpore & sufficienter purgate in purgatorio igne mox euolat in regnum celeste. **E**t quis in inferno diuersa sunt genera penarum in purgatorio tamen non est nisi supplicium ignis/loquedo de pena sensus. **P**reterea dicunt quod anime in purgatorio non puniuntur per demones. quod ergo quidam defuncti non sustinebant nisi ventum & pluias/quod non videtur omnem huius vite excedere penam. **E**t quomodo anima ista vidit defunctos puniri per demones/antequam ad inferni loca peruenit. **I**nsuper scdm fidei veritatem omnes beati sunt in vno paradiso celesti / non in pratis virentibus. **N**ec in regno celesti aut mansionibus beatorum sunt muri aurei vel argentei/nec castra/aut papiliones. ergo nullum horum ostensum est anime huic scdm veritatem seu existentiam rei/sed solum per ymaginariam reprobationem. **E**t ita videt in tota hac visione fuisse in corpore & rapta fuisse in spiritu/ac alienata prolixius ab omni actu aut officio exteriorum sensuum ac membrorum. **P**ostremo quis angelici spiritus sint altioris nature & dignioris speciei

ei q̄ anime separate aut homines/nichilominus ex electis & san-
 ctis animabus ac angelis glorioſis conſtat vna triūpbans eccle-
 ſia. Ita q̄ ad ſingulos ordines angelorū aliq̄ anime ſancte pue-
 niant/queadmodū & ex ſingul' angeloz ordimb' aliq̄ corruiffe
 credunt. **Q**uō ḡ hec aiā vidit in loco altiffimo infra aureū mu-
 rum nouē choros āgeloz/ḡſi ibi ſunt vniuerſi angeli glioſi & ipſi
 dūtaxat. **P**orro ſi aiā iſta videndo hec ōnia fuit realit' ſepara a
 corpore atq; locali ducebat/mirū eſt qualit' hoc fieri potu'. **S**z
 aiq̄ ad mōſionē opinatiue procedatur/reſtat etiā de tercio late-
 re pauca recitare/vt tenniter ad omnia dicatur. **T**ercius
 latus. **I**n tercio latere apparuit puteus ſācti patricij/q̄
 ſibi a domino impetrauerat locū quēdam purgatozj ſub terra/
 vt vulgatum eſt ſatis. **I**ſte enim ſanctus patrici' miſſus fuit ad
 predicanđum in hyberniā/que dicit' eſſe in extremis t're habi-
 tabilis. **C**ūq; populū illū vt durū nō poſſz puertere/nec pmiſ-
 ſionibus nec pminatōib'. **I**pſi orātī ōndit dñs foſſaz rotūdaꝝ/
 6^m circulū quē baculo ſuo in t'ram fecerat/declaraſ q̄ q̄ intraret
 in illā & p vnā diem & noctē maneret/purgaret a peccatis pmiſ-
 ſis. **Q**ui patricius iuxta dictā foueā fieri fecit abbatīā quādaꝝ
 in qua monachi deo ſeruiebāt. **E**t hij monachi inſtruebāt vo-
 lētes intrare purgatoziū illud/qd eos facere oporteret p ppati-
 one ad hmōi. **I**nt' mltos q̄ locū hūc intrauerūt quidā miles in-
 trauit atq; exiit/ & q̄ ibi pſpexit de ſupplicijs pctōꝝ & gaudijs
 brōꝝ retulit reuerſus. **C**ōiter legi' in libello q̄ de purgatozio
 ſci p̄ricij intitulat'. **R**etulit q̄ppe q̄ foſſam pfundā ingreſſus p-
 mo devenit in cāpū & aulā/in qua venerūt ad eū quadringēti et
 quindecim viri ſācti/admonētes eū de futuris periculis & pſſā-
 tia obſeruāda. poſt quozū diſparitionē apparuerunt ei viſibilit'
 demones multi in formis horrendis/cū ſtrepitū maximo/quo-
 rum dum vba ptemneret/ab eiſdē p̄ictus eſt in magni rogū i-
 cendiij/de quo p xp̄i inuocationē erept' eſt. **Q**uo ſcō demones
 eū traxerūt ad campū latū/longūq; vbi multi nudi humo ven-
 trem tenentes fixi iacebant in terrā. **D**einde trabētes ad aliū
 locum ſerpentibus plenum/reſupini ibi plures iacebant fixi in
 terra/ & a ſerpentibus alij ad capita alij ad brachia/alij ad alia

membra circūcingebantur. **E**ulatus et clamores vniuersorum quos ibi audiuit diuersimode et horribilius punitorū/nec lingua exprimere nec sensus mortalū sufficit cogitare. **D**emonib⁹ eū tandem relinquētib⁹ vidit ante se murū magnū et altum pulcritudinis admirāde/incōparabilis structure. **E**x quo venit ei obuiam processio maxima cum crucibus et vexillis/cum cereis atq³ aurearū ramis palmarū/que militem cum ingenti veneratione introduxit per portā. **D**ixeruntq³ archiepiscopi duo ad militem. **R**egio hec est paradīsus terrestris/de qua ob suā culpam eiectus est **A**dā. **O**mnes nos per loca penarū ad requiem istam transiuimus/ad quam venient omnes quos in purgatorio penis vidisti cum fuerint expurgati. nullus nostrum nouit quōdiū hic erit. **E**t licet ab omnibus culpa liberi/ad supernas leticiam sanctorum non tamē adhuc digni sumus ascendere. **E**t hijs etiam oritur dubiū cum cōiter teneant doctores q³ anime debito per purgatorio penam persoluto/mox volent in cellam pyreum. **I**bi deniq³ iuxta precedētia maximā adhuc paterentur damni penam. **C**irca harū igitur materialū elucidationes notandū q³ triplex reperitur visio. prima est exterior/qua ad oculum exteriorē aliquid sensibiliter cernit/aut apparet/quē ad modum beatissima virgo **M**aria vidit angelū gabrielē/ qui ei multa p̄dixit futura. **S**ic **Z**acharie/sic patri **S**āp̄sonis/sic **M**oyli/et filijs israhel. et hec non fit nisi in vigilia. **S**ecūda ē visio ymaginaria/qua per similitudines in interiori sensu p̄ta ymaginaria formatas aliquid conspicitur. **E**t tales fuerūt cōmunit̄ visiones prophetarū. **Q**uē admodū **I**heremias vidit virgā vigilante/et ollam succensam. **E**tq³ **E**zechiel edificium templi/ac ciuitatis in monte. **P**orro huiusmodi visio aliquando fit in somno. vnde in euangelio legit̄ angel⁹ apparuisse et locutus esse sancto **J**oseph in somnis. **N**umerorum quoq³ xij^o dominus protestat̄. si fuerit inter vos propheta in visione apparebo ei/vel per somnū loquar ad eum. **E**t **J**ob xxxij. per somnum in visione noctura/quādo irruit sopor sup homines et dormiunt in lectulo/aperit deus aures viroꝝ/et erudies eos instruit disciplina. **A**liquādo vero ymaginaria visio fit in vigilia/ex

Vicesima

terioribus tñ sensib⁹ alienatis & abstractis ab òni actu & exerci-
tio sup suis obiectis. Sicq; ylayas vidi t dñm sedentē sup solū
excelsū & eleuatū. Tales fuerūt visioēs sci euāgeliste iobānis
q̄ in apocalipsi p̄scripte sunt. vñ **Apoc. j.** statim fui in spū in dñi
ca die & audiui post me vocē magnam **Et rursus Apocal. iiii.**
vox inquit prima quā audiui tāq̄ tube loquētis mecuz dicens.
Ascēde huc & oñdam tibi q̄ oportet fieri cito/ & statim fui in spi-
ritu. **Tercia** est visio intellectuā & anagogica/ seu sursum ductiua.
qua p̄ spēs intelligibiles & mentalē illuminationē puriq; lumi-
nis infusionē aliquid hōi demonstrat. **Et** tales fuerūt visioēs
& reuelationes dauid p̄phete/ b^m q̄ ipsemet innuit **ij. Regū xx**
ij. Spūs dñi locut⁹ est per me/ & sermo ei⁹ per linguaz meā/ sic
lux aurore oriēte sole mane absq; nubibus rutilat/ & sicut plui-
is germinat herba de tra. **In**tea scire oportet q̄ visio òr ymagi-
naria duplici. p̄mo qñ solū est ymaginaria/ & non intellectuā. qñ
videlicet alicui demonstrat p̄ ymaginarias spēs/ nec tñ agnoscit
quid per hōi spēs seu similitudines designat. **Sic** visio nabugo
donosor qua vidit statuā magnā/ & illa qua vidit arborē pulcrā
in somno. vt **Dan. ij. & iiii.** **Visio** quoq; qua p̄barao vidit in sō-
no septē boues & septē spicas **Gen. xli.** fuerūt ymaginarie. & ta-
les visioēs non merent̄ dici p̄pheticē/ qz vt **Daniel. iiii.** ferē
Intelligētia opus est in visione. **Vinc** prefati reges nō fuerūt
prophete/ sed **Daniel** & **Joseph** eas exponētēs. **Secundo** vi-
sio dicit̄ ymaginaria qñ partim est ymaginaria/ & partim intel-
lectualis. qñ videlicet is qui habet visionē ymaginariaz intelli-
git quid designat p̄ ea. **Sic** visio dicit̄ intellectualis qñ p̄ solas
intelligibiles formas rep̄ntat/ & per spūalem illustrationē intel-
ligit. **Secō** qñ pro parte est ymaginaria/ atq; p̄ parte est intel-
lectualis. prop̄ qd̄ intōdum ymaginaria & aliqñ intellectualiua vo-
catur **Talisq;** visio intellectualis non differt a visione ymagina-
ria secundo modo sic dicta. **Deniq;** per hanc distinctionem pos-
sent faciliter solui ac concordari verba doctorū qui de hac mate-
ria diuersimode loqui vident̄. **Preterea** sicut ex doctrina dyo-
nisiij in librū de angelica & eccliaistica ierarchijs manifeste habe-
tur/ propheticē visioēs ministerio angelorū scōz amministrāt.

et sunt prophetis. **Quod etiam** **Tbōs** in 2.º. **Alexan.** de ales
 super ij.º. senten. **Albertus** quoque ibidem ac alij concordit tenent/ et
 ex scriptura probat canonica ysaya testate **Volauit ad me vnº**
 de seraphin/ vt ysaya vi. vii et zacharias frequenter/ dixi inquit ad
 angelū qui loquebat in me **Et** rursus idez asserit **Zacharias**
Ecce angelus qui loq̄batur ad me egrediebat in occursum eiº.
 et dixit curre/ et loquere ad puerū istum. **Docipsum** insinuatur
Apocalº pº. quo ait **Johānes** apostolº et propheta. vidi simile fi-
 lio hominis. i. angelū in persona xpi/ proponente atq; loquente
 vt **Raymo Beda Albertusq;** exponūt. proptº quod **Apocalº**
 vltio filius hominis attestat/ ego **Ihesus** misi angelum meū te/
 stificari vobis in ecclesijs. **Qualit̄** at visio aut apparitio seu ve-
 ra illuminatio aut consolatio sunt vere a deo/ videbit insequenti cel-
 la. **Ad** ppositū igit nostrū si attendant visiones et reuelationes
 prophetarū veteris testamēti/ et sancti **Johis** apli/ a paucis vi-
 deri p̄t q̄ p̄fate visiones ac reuelationes sunt reprobāde/ cum si-
 miles legunt in scripturis noui ac veteri testamēti canonicis. vi-
 bi inueniunt horribiles ac mystice apparitioes. p̄p̄bis ostēse/ et
 sancti prophete se referūt trāslatos fuisse in spū ad loca remota
 in quibus eis ostēsa sunt inuisa et inaudita/ et que s̄m q̄ sonat lra/
 intelligi nequeat. **Sicut** dū scūs **Eze. pº** caº asserit se vidisse q̄
 tuor aialia/ cum dispōnibus formis ac motibus ibi exp̄ssis. **Et**
 viij. c. trāspōitū se describit a caldea in iberusalez in visione dei
 spū videlicet non corpe. qd̄ subtilissime inuuit dicens **Similituº**
 do manº apprehendit me in cyncynno capitis mei/ et eleuauit me
 spiritus inter celū et terrā/ et adouxit me in iberusalē in visione
 dei. et reliqua que ibi habent. **Illa** visio scdm̄ expositores fuit
 ymaginaria/ ipso ezechiele in caldea in suo loco realit̄ ac immo-
 biliter permanēte/ atq; in interiori sensu suo scz vi ymaginaria
 formatis per angelū similitudinibus/ representatibus vniuersa
 que ibi describit seq; vidisse et fecisse testat. **Similit̄** iij. c. de vi-
 sione motus/ et de edificio ciuitatis/ et infra per ix. capla. **Simi-**
 liter in nouo testamēto **Apocal. xxi.** **Venit ad me** inquit **Jo-**
hannes vnº de septē angelis/ et sustulit me in spū in montē mag-
 num et altū/ et ostendit michi ciuitatē sanctā iberusalē x̄. **Et** in

Vicesima

fra. **V**idi mulierē sedentē super bestia coccinea ꝛ. **V**idi inquit
 celum apertū / ꝛ ecce equus albus ꝛ. **E** Pultra hmōi habētur in
Apocal. **E**x quib⁹ pbat qd visiones tōdali ꝛ hmōi de purga
 torio patricij ostense non discordant a scriptura canonica nec a
 fidei veritate. **P**atet etiā ex dictis **G**regorij in iiii^o dialogoz
 ꝛ omelijs suis / vbi ad morietes sepe venerūt angeli boni ꝛ mali
 etbiopū ꝛ draconū formis / ꝛ mēbra ligasse / eozūq; aiās ad loca
 amena aut penalia debuisse / aut etiā tollerasse tormēta. **P**er
 sone postremo que ista viderūt post horū visionē ꝛ experiētiā
 tam rigozose postea vixerunt / qd eozū cōuersio testabat / aut pro
 fect⁹ attestabat v̄bis eozū. **D**e hijs quoq; que de purgatorio
 sancti legunt patricij / attestat legēda ipsi⁹ / ꝛ passionale scōzum
Prefate etiā visiones multū inductiue sunt ad dei timorē / in
 nam p̄pūctiōnē / deuotionē / p̄riam salutarē / ꝛ mūdi p̄teptuz / ad
 cordis custodiā / ꝛ emēdationē in omnib⁹. **A**d ea igit qd de ton
 dali visiōe quesita sunt. p̄mo vtrū aiā eius realit̄ fuerit sepata a
 corpore in tora illa ipsius visiōe / an potius realit̄ mansit in cor
 pore **I**ta qd vidit omnia illa sola ymaginaria visiōe / ꝛ in ea p̄si
 militudines quasdā sustinuerit tor ꝛ tāta de quibus scribit tor
 menta. **A**d quod videt̄ haberi respōsio ex recitatione historie
 de tondalo illo / in qua fert̄ qd protūc mortu⁹ fuerit. vñ ꝛ ip̄e re
 ductus ad corpus seu corporis vsū ac sensum / dixit **C**um ani
 ma mea corpus exiret ꝛ illud mortuuz esse cognosceret / voluit
 ad corpus suum redire / nec poterat illud intrare. **V**erūt̄ hmō
 oppositū posset p̄bari ex eo qd in eodē narraꝛ libello / qd tonda
 lo subito corruente apparuerūt in eo omnia signa mortis / dem
 pro qd calor modicus in sinistro ei⁹ pectore sentiebat ab hijs qd
 corpus eius diligenter palpabant. propter quod ꝛ corpus inse
 pultum super terram seruabant vsq; in terciū diem a quo reu
 uiscere videbat̄. **I**deo posset quis probabiliter dicere qd aiā e
 ius mansit toto tēpore visionis illius realiter in corpore suo / ita
 qd sola ymaginaria visiōe illa conspexit / ac supplicia pertulit p
 omnipotentiā dei dispensatione occulta / ꝛ modo quodam in
 comprehēbili nobis / quēadmodū de animabus separatis ac
 demonibus dictū est / qd vere ꝛ ineffabilit̄ atq; grauissime affli

guntur ab igne corporeo/sicq; vltcrius diceret q; pp̄t vehemē-
 tem illaz alienationē z abstractionē anime rōnali a corpe suo
 z ab om̄i sensu z actu corporeo/z pp̄t intēssimā occupationē e-
 ius circa ea q̄ sunt alteri^o seculi/ videbat ei q; eēt separata a corpe.
Nec hoc incredibile reputet de aiā tōdali. cū diuin^o dicat **A**-
 postolus se nescire an in corpe vele x̄ corp^o fuerit rapt^o. Aliqui
 quoq; interdū tāta replent suauitate celesti vt eis videat q; aiē
 eorū de corporib^o suis exiliāt/ aut extra corp^o p̄sistāt. Sic fron-
 to ep̄s dixit se int̄fuisse sepulture scē martbe. **S**ilr scūs ambro-
 sius perhibuit se sepulture sācti int̄fuisse. **M**artini. **E**t tñ **Ri-**
card^o de media villa sup̄ pzi^m sen. di. xvij. et alij m̄tri scōs istos
 antistites dicūt nō fuisse in illis sepulturis p̄sonalit nec aiās eorū
 dem. Sic q̄ppe ait ibi ricard^o. dici p̄t q; in v̄itate nec corp^o nec a-
 nima scī ambrosij int̄fuit sepulture sācti martini/ s; forte angelus
 in sp̄e ambrosij apparēs. d̄ dū fieret videbat ambrosio sopora-
 to q; int̄fisset illi sepulture. **N**ec ē putādū q; fātaftrici hōis realit̄
 exeat de hōie dormiēte/ s; qñ p̄tingit q; hō somniat se eē p̄ntem
 alieno p̄spectui/ z qñ hoc tūc somniat spūs in sp̄e illi^o apparet ibi
 li in cui^o p̄spcū ille dormiēs somniat se eē p̄ntē. hec **Ricardus.**
De hac materia scribit br̄ns **Aug^o** xiiij. de ciui. dei. **A**d intelli-
 gendū qualit̄ aiā in corpe manēs possit p̄ ymaginariā visionē ta-
 lia cernere/ sicq; moueri/ pati/ treri/ valet qd̄ sup̄ **Ben^o** xij. loqui-
 tur **Aug^o** de iacētib^o absq; sensuū vsu q; gerūt quādamz silitudi-
 nem corp̄is sui/ p̄ quā p̄nt ad loca corp̄alia ferri/ z talia qualia vi-
 dent silitudinib^o sensuū expiri. **N**ichilominus p̄t quis etiā p̄-
 babilif dicere q; in om̄i p̄fata visionē fuerit aiā tōdali vere sepa-
 ra a corpe/ z interiori intellectualiq; visu p̄pexerit ea q; se vidit
 se narrauit. **I**n intellectus nāq; vt docet **Boetius** quodāmodo
 in se includit ac cōprendit omnes exteriores interioresq; sc̄sus/
 z act^o illoz exercet/ simpliciori altioriq; mō q̄ illi. vñ quēdamo-
 dum deusefnus z gliosus p̄ ydeales simplicissimas z imateria-
 lissimas fōrs videt ac noscit vniuersa z singla quātūcūq; corpa-
 lia z trena distinctissime z plenissime. **E**c deñ angeli scī z d̄mo-
 nes q̄uis imatiales/ tamē per suas intelligibiles spēs distincte
 cognoscunt corporea z sensibilia queq;. **I**ta z anima separata

Vicesima

pōt p̄ intelligibiles spēs b̄ q̄ sibi tūc insūt sensibilia ac corporea
 intueri distincte/ac taliū reminisci. Verūtñ ad istud facili⁹ mōde
 tur b̄ b̄m̄ **Aug⁹** sup̄ gen̄. Nō video inq̄t cur beat̄ aiā silitudi
 nem corp̄is sui/dū iacete corpe sine sensu non tñ penit⁹ mortuo
 vidēt talia, q̄ia multi ex illa s̄ductiōe seu alienatiōe viuis red
 diti narrauerūt, z nō beat̄ silitudinē illā dū p̄fecta morte peni
 tus de corpe exierit. b̄m̄ōi at̄ silitudines d̄z aiā sepata hēre b̄ q̄
 inspicit eas. **Aug⁹** in li. de spū z aiā feri dixit se q̄ aiā recedēs a
 corpe secū trahit sensū, ymaginatōem, intellectū, et intelligētā/
 z cupiscibilitatē, z irascibilitatē. **In lib⁹** quozq̄ de eccl̄iasticis
 dogmatib⁹ loquit̄ **Aug⁹** Dōies solū credim⁹ hēre aiām s̄stā
 tuam, q̄ exuta corpe viuit, z sensus suos atq̄ ingenia viuacit̄ te
 net. **Merūtñ** predcā augustini ac quozdā vba b̄ q̄ sonāt mag
 s̄sonāt z p̄cordāt platonicoz q̄ p̄p̄at̄beticoz doctrinis. **Sed** in
 h̄is q̄ fidei sunt p̄sertim in om̄i materia maḡ arbitroz ins̄sēdū
 autoritati, q̄ philosophice rōni. qz b̄m̄ sup̄naturalē ōnipotētis
 oēi operationē nob̄ in vita hac ip̄scrutabile multa cōtingūt in
 h̄is. **Prolixe** satis p̄z qualit̄ vtrūq̄z p̄dictozū p̄babilit̄ q̄at te
 nerit. **Q. s. a** corpore vele x̄ corp⁹ realit̄ fuerit aiā tōdali in visio
 ne p̄scripta. **Prefea** m̄dendū q̄ nec sit⁹, nec ābulatio, nec eē in
 loco, p̄p̄ie p̄petūt incorporeis reb⁹, vñ q̄ tōdalus retulit aiām
 suā sup̄ corp⁹ suū stetit, z vndiq̄z circūspexisse, demonesq̄z vi
 disse, z per loca ambulasse/ac p̄similia sunt spūalit̄ intelligenda.
Quēadmodū p̄uenit aiē separate eē in loco diffinitive nō circū
 scriptive, sic p̄petit ei ābulare/moueri/ac ferri de loco ad locum
Qualit̄ at̄ poterat corp̄alia itueri ac pati mō discussūz ē. **Por**
 ro aiāz tormēta eo mō ōn̄sa sunt aiē tōdali z alijs, quo vtiq̄z mō
 debuerūt ac potuerūt ea apti⁹ intelligibili⁹ ac p̄fructuosi⁹ recita
 re hōibus, post earū redinonē ad corpora sua. **Sicq̄z** se parata/
 rum z inuisibiliū aiāz ac demonū supplicia ac p̄sone demōstra
 te sunt aiāb⁹ p̄fatis/s̄b silitudinib⁹ corporalīū rerū z bestiarum
 materialīūq̄z penarū **Nō** q̄ aiā tōdali habuerit corpeos pedes
 aut q̄ aiē in purgatorio excoziabant̄, scindebant̄, decollabant̄/
 z. **Sz** q̄ oēs isti⁹ modi pene vere z ineffabili mō sunt in aiābus
 in purgatorio p̄stitutis. **Alii** tñ ymmo z sup̄naturalit̄ incōp̄

bensibilis penaliusq; q̄ eē possint in aliquo homine/ aut in q̄
 buscuq; hōibus in hoc mūdo. **E**t iuxta hūc modū sunt intelli
 genda q̄ de stagnis/pōte/lamina ferrea ardēte/ ⁊ similib⁹ asse
 runt. **D**emonēs quoq; in formis diuersarū apparuerūt ferarū
 bufonū/draconū/serpentū/ad insinuādū diuersas eorū crudeli
 tates/atq; multiplices atrocissimasq; penas q̄s minant ⁊ infe
 runt aiāb⁹. **N**ā ⁊ frequent in talib⁹ formis appuerūt sanctissī
 mis anthonio/hylarioni/ac similib⁹. quos suis tēptamētis ac ter
 rorib⁹ cupiebāt deiscere. **P**retea doctores sup̄ iiii. sen. cōit̄ di
 cūt q̄ aiē in purgatorio nō puniūt p̄ demones/ qm̄ eos vicerūt/
 neq; p̄ angelos scōs q̄ suos p̄cives futuros nō punirēt tā dure/s
 q̄ solo igne torquent p̄ diuinā iusticiā. **D**ur⁹ t̄m̄ p̄riū nō in p̄nar
 raris visionib⁹ t̄m̄ s̄ ⁊ in alijs reuelatōib⁹ multis insinuari vide
 tur. de isto t̄m̄ nō est aliquid ab ecclia defminatū. vñ nec piculo
 sum nec illicitū reputat̄ circa h̄ diuisimode opinari. **N**ec rō ista
 mltū cogit q̄ iō a demonib⁹ nō torquet̄ qm̄ eos vicerūt. **Q**uā
 nis em̄ eos vicerūt finalit̄/frequent̄ t̄m̄ victē fuerunt ab ill⁹/nec p̄
 hoc satisfecerūt in isto sc̄lo. **S**icq; possit quis dicere q̄ meruerit
 ad hec puniri ab ipsis demōib⁹/vt subdant̄ eis in penis quib⁹
 subdiderūt se sp̄ote in culpīs/ ⁊ p̄ quos peccauerūt p̄ hos ⁊ pu
 niant̄. **Q**uēadmodū ⁊ iiii. sen. ait̄ m̄gi. **D**os habebūt i tormē
 tis tortores/quos habuerūt in vicijis intētores. **P**orro in visio
 nib⁹ istis clarissime dicit̄ q̄ aiē purgatoriū exeūtes introeūt p̄
 disum teerrestre/ ⁊ manēt̄ ibidē ad tēp⁹/quousq; apte reddant̄
 ingredi regnū celoz. **D**icēdū q̄ **T**hōs in x̄ illoz positionē vide
 tur p̄cedere q̄ opinant̄ penā in purgatorio aliquo pctō inflictā
 a p̄ncipio sui vsq; ad finē eq̄ intēse durare/quousq; satisfactū fue
 rit p̄ pctō. **P**orro pp̄ō **B**onēture videt̄ s̄ illos p̄cedere qui
 dicūt penā purgatorij tāto pl⁹ minui quāto satisfactio maḡ pro
 pinquat ad sufficiētā/seu q̄to purgatio p̄ maiori pte fuerit cō
 sūmata. **C**ui positiōi reuelatōes p̄tacte maḡ p̄cordāt. sicq; ex
 poni posset on̄sio illa odoriferoz virētūq; p̄toroz. qd̄ in eis ad
 huc restabat aliqd̄ p̄soluendum de pena dāni. **E**t q̄ p̄ta h̄mōi
 significabāt amenitatē paradisi celestis. **S**ācti at̄ q̄ insinuare vide
 tur q̄ ad terrestre paradisu redendū sit nobis/vtunt̄ figura pro

Vicelima

refigurata. **Q**uia sub nomine paradisi fresstris celestes intelligunt paradisum/in quo est final z plena remuneratio electoꝝ.
Postremo ad mota circa patricij purgatoꝝ dicēdū cū beato augustino q̄ in hijs q̄ sūt sup̄ naturaz tora cā z rō facti est dispō ōnipotētis dei agētis/cui⁹ v̄tute poterāt aiē defunctoꝝ illi militi appere/sic z demones in q̄busdā assumpti corpib⁹/aut q̄busdā p̄stigijs. **A**daḡ tū videt q̄ in corpib⁹ ad horā assumptis.
Cōformit̄ potat miles ille in spacio tā breui p̄ tā longa itinera ferri/trahi/moueri/redire/q̄nquidē abacuc p̄pha tuz etiā in ḡni corpe ab āgelo ex iudea in babilonē in momēto oculi trāslat⁹ legit **D**añ xij. sic iste p̄ aliq̄ loca a demonib⁹ quoz̄ veloc̄ agilitas est tract⁹ describit/ex q̄bus divina v̄tute atqz āgelico ope sic redijt. verūtū nō arbitroz expedire talia imoderate aut curi ose scrutari/ s̄ divina vereri iusticiā/ z talit̄ hic p̄uerfari q̄ tāta e⁹ uadam⁹ supplicia. **Q**uartū lat⁹. **C**irca quartū lat⁹ sciēdum q̄ ille vulcani olle dicunt̄ mōtes igniti z ardētes. vñ greḡ refert iij. dyal. c. v. de quodā viro solitario magne v̄tutis q̄ dixit de morte **T**heoderici reḡ gottboꝝ. addēte **E**tia mortuus est. **N**ā hēsterna die hora nona int̄ iohem papā z symachū patriciū diuinctus atqz discalciatus z iunctis manibus deduct⁹/ in hac vicina vulcani olla iactatus est. **E**t hoc quia tēpore suo ipse symachus patricius rēpublicā romanoꝝ simul cum **B**oetio genero suo splēdide gubernabat. **Q**ui cum p̄cordit̄ impijssimo resisterēt theoderico/nō armis s̄ prudētia irā incurrerūt tyrami/atqz post t̄pa pauca symach⁹ vir clarissim⁹ ab impio illo occisus est/iobānes papa afflictus/in custodia interēpt⁹. **D**eniqz idē tyrānus **B**oetiū callide abegit ab vrbe. **Q**uo facto ab̄sentem accusauit corā senatu inique. **A**b illis autē iobāne et symacho in ignez mitti iuste apparuit/quos in hac vita iniuste iudicauit. **P**reter hec animarum receptacula reperuntur extra ordinariē locationes. **E**x dispensatione enim diuina aliquib⁹ assignat̄ alius locus q̄ cōmunis ad sui purgationē seu purgatorium. **S**ine ad eoz̄ lenioꝝ punitionē/celeroꝝ liberationē/culpe in loco p̄petratōez/vel alicui⁹ sci orōnē **Q**uātū ad pri⁹ reuelatū ē btō grego⁹ aiās q̄soam in vmbra punitas. **D**e sc̄o legit

in bystoria sancti Theobaldi de frusto glaciei capto in quo aia
 penā patiebat. De icio narrat Grego. in q̄rto dyal. de psbite
 ro balneū aliqñ frequētate / qui quedam virū incognitū ibi rep̄
 perit sibi ministrāte / illi loco p̄ mortē deputarū. De quo ifert
 Grego. iij. dyal. exēplū de pascasio Qui apparēs visibilis drō
 Germano epo balnea cāsanitatis petēti / petijt q̄ sibi vellet suis
 orōnib⁹ auxiliari. Ex pdictis tenuit p̄ certitudo carceri atro
 cissimi iusticie diuine / ex scōz dictis / sacris eloquijs Tota igit
 sac̄ scriptura oēs q̄z h̄mōnes positōnesq̄ ad nil aliud tendūt / sc̄z
 ad p̄missionē sc̄m bonis / z p̄minationē mal. Reposita ē michi
 inq̄t corona iusticie iubar ecclie paul⁹ / quaz reddet michi in illa
 die iust⁹ iud ex. De p̄minatiōe inq̄t ps̄. Arcū suū tetendit / z pa
 uit illū / z in ipso parauit vasa mortis / sagittas suas ardentib⁹ effe
 cit. Quō v̄bum exponit bt̄ us Grego. circa finē lxxix. mox. Ar
 cum nāq̄z suū dñs tetēdit / qz cūctis p̄dicatozib⁹ per scripturā sa
 cram minas exhibuit. in quo arcu. s. vasa mortis p̄parauit. qz b̄n
 eloquij sui sentētiā eos qui nūc corrigi negligūt rep̄obos dam
 nat. In quo etiā sagittas suas ardentib⁹ effecit / qz in eos quos
 per t̄rozē corrigit accēsas v̄borū sentētiās emittit. Et iterūz ps̄
 ps̄ lxi. Semel. gl̄ō. i. imutabilis / qz firma est ei⁹ sentētia / locut⁹
 est de⁹ per p̄phas / per filiū / per ap̄los. z in illa stabili locutione
 duo hec audiui q̄ sequunt / qz pt̄as dei est / ad puniendūz. z tibi
 dñe miā ad p̄mandū / plusq̄ merita requirāt. Pr̄usq̄ igit tē
 pus recipiēdi merita adueniat p̄ meritis / puertam⁹ nos pedib⁹
 meditatiōis in infernū cū p̄ dictis / studeamusq̄z trāsire de vici
 to ad vtutes / refrenare sensualitatē / p̄pescere prauā intentionēz
 z p̄grue disponere domui n̄re / qz moriemur z nō vinemus

Celoci calamo de recepta. **C**ella xxi.
 culozū per viuos inspectione p̄narrata / petijt
 discipul⁹ erudire q̄liter aiē defunctoz ex h̄ijs
 ad nos veniūt receptacul. In vicesimā p̄maz
 idcirco introduct⁹ cellā vidit in ei⁹ p̄mo late
 re q̄liter xp̄i iussu z scōzuz infuentu quedā aiē
 ex aliqua parte inferni egrediebant / induēdo corpa / z sic redu
 ci videbant ad hāc vitā mortales. In scōo latere paucas q̄nis

Vicesima prima

aiās de celo empyreo descēdere ad quosdā viuos/ eisq; occulta
reuelare. In tercio quasdā z de infernoz purgatorio aiās a bo
nis z mal' angel' educi/ z more medicātiū aliquid exigere In
quarto vidit sandē de p̄actis aliq; bus recepracl' exire/ vacuis
relictis locis. **Prīmū lat^o.** ¶ Quo ad primū scienduz q
notant dō de aliq; inferni parte/ qz si fieret h de aiā^o beatis/ tūc
ill' mag' videret fieri iniuria. Quia vt canit scriptura de ipis/ iā
nō erit ampli^o neq; luct^o neq; clamor/ s; nec vll' dolor/ qm̄ hora
trāsierūt. vt est **Apoca. vij.** Dicit deniq; p̄s in p̄sona eozū. Naq;
us p̄tritus est: z nos liberati sum^o. Iste mod^o est miraculosus.
Lazar^o fuit in lyngo patrū. De aiā vō traiani diuerse ponunt
opiniones. Quidā dixerūt q **Traian^o** fuit reuocat^o ad vitā/ z
grām p̄secut^o veniā meruit/ z sic gloriā obtinuit. nec erat in infer
no finalit' deputat^o/ nec sentētia diffinitua damnat^o/ q̄ ex p̄silio
dei p̄cedit qd̄ ipm̄ in eternū permanet vt ait p̄s. Alij dicūt q
nima traiani nō fuit simplr a reatu pene etne absoluta/ s; ei^o pe
na vsq; ad tēpus (scz vsq; ad diē iudicij) fuit suspēsa. Alij dicūt
q̄ pena quo ad locū vel modū aliquē tormētū s; p̄ditōe fuit ta
xata. donec rogāte gregorio per xpi miām loc^o vel mod^o aliq; s
mutaret. Alij dicūt vt iohes dyacon^o q̄ gregozij legendā p̄pila
nit. q̄ nō legit orasse s; fleuisse. Et frequent' deus misert^o cōce
dit qd̄ hō q̄uis desiderās petere nō p̄sumit. Et q̄ ei^o aiā non
est ab inferno libata in inferno reposita/ sed simplr ab iferni cru
ciatib^o liberata. Valet etiā vt dic aiā in inferno existere/ z ifer
ni cruciat^o per dei miām non sentire. Alij dicūt q̄ pena cōsistit
in duob^o. s. pena sensus z pena dāni/ q̄ est carētia visiois diuine.
pena ḡ etna ad p̄mūz est sibi dimissa/ s; quo ad secundū retenta.
Fert quoq; q̄ angel^o ista adiecit. Quia p̄ dānato rogasti/ du
ozū tibi dat optio. Aut em̄ in purgatorio duob^o diebus crucia
beris. aut certe toto tēpore vite tue infirmitatibus z doloribus
cruciaberis. Qui p̄legit penā hic tēporalē perpeti/ q̄ duobus
diebus in igne purgatorij cremari. Qualit' at̄ sit iste casus dō sin
gularissim^o. Iste at̄ suscitatioēs mortuoz fuit v̄tute diuina/ dya
boli vō v̄tute nemo pōt vere resuscitari. Sic petr^o dixit simoni
mago **Si** viuit/ loquat^o/ comedat/ z abulet. Et dicūt notant v̄e/

Cella

qz quedā miraculoꝝ nō sunt vera. sed fātaſtice ſcā. quib⁹ ludifi-
cat homo. vt videat aliquid qđ n̄ eſt. **Q**uedā vero ſūt vera ſcā
ſz non vere hñt rōem miraculi/ q̄ fiunt v̄tute aliquaꝝ naturalū
cāꝝ. **E**t hec duo pñt fieri p demones **S**z vera miracula n̄ fiūt ni-
ſi v̄tute dīna/ vel ad ſcītatis oñtationem. z ſic fiūt miracula a ſac-
tis tñ/ vel in vita eoꝝ vel poſt mortem/ ſiue p eos ſiue p alios **Le-
gitur act. xix.** **Q**z deus fecit v̄tutes p man⁹ pauli. z etiam de ſup
languentes vel languidos deſerebant ei⁹ ſudaria/ z recedebāt
ab eis lāguores **E**t ſic nichil prohibet p aliquem pccōrem mi-
racula fieri. p inuocationē alicui⁹ ſcī. vñ lu. ix. legi⁹ de q̄buſdā q̄
eijciebāt de ones in nōie ihū/ qui tamen non ſequebāt eum. hec
tñ miracula nō dñr ipſi facere/ ſed ille ad cui⁹ ſcītate demōſtrādū
hec fiunt. vel ad veritatis manifeſtationē quam quis p̄dicat/ et
ſic malus poteſt ſuſcitare/ quia eſt gratia gratis data **Parbei
vij. dicit** **N**omme in nomine tuo prophetauimus/ z in nomine
tuo demonia eiecim⁹/ z in nomine tuo virtutes multas fecim⁹
z tñc p̄fitebor illis qz nunq̄ noui vos. vbi dicit **Jeronim⁹** pro-
pherare vel v̄tutes facere/ z demonia eijcere/ inſouz non eſt ei⁹
meriti qui hec operatur/ ſed inuocatio nominis xpī hoc agit/ vt
homines deū honorent/ ad cuius inuocationē fiunt tanta mira-
cula. vel interdū ad inſtructionē viuentiū/ vt patet de reſuscita-
tis. de quibus feri⁹ in obitu **Jeronimi**/ ad reprobandā falſaz be-
reſim tunc pullulantē. **E**t in iſtis reſuscitatis vel ſecunda moꝝ
non penalis fuit/ vel hij in ipſius penalitate ſectida/ maiore z glo-
rie gradum obtinuerūt. **Secunduz latus.** **I**n ſe-
cundo latere habet qualiter anime ex celo empyreo licz pauce
ad viuos veniant/ ſine tamē reuincione corpis. pauce dico veniūt
qz ſcđm legē cōem/ angeloꝝ (tanq̄ mediū int̄ deū z hōies ex p-
te officij tenentiū) eſt viſitare/ conſolari/ confortare/ illuminare
z huiusmodi actus exercere. **I**nterdum ſancti viſitat moꝝitu-
ros ad eoꝝ conſolationē ſicut ſcribit **Gregoꝝ⁹ quarto dyalo-
goꝝ ca. viij.** **Q**ualit quedā bona matrona infirma iacens ſati-
gata quadam nocte vidit beatū **Petrū** apoſtolū ante ſuuz le-
ctum conſtitit/ nec p̄territa timuit. **S**imiliter de tarſilla. **S**i-
militer beata maria cum alijs v̄gimibus apparuit btō martino

Viceſſima prima

fano & viuētī. **S**imilit̄ petr⁹ Agathe in carcere. **S**ilr̄ beata virgo innumerabilibus alijs. **I**nſuper plures br̄e **B**rigite / & ſic de plurib⁹. **A**liqñ ad puniendū malos. ſicut legi⁹ de vdone et alijs. **I**nterdū ad inſtruedū & illuminandū. ſicut **P**etrus et **P**aull⁹ ſepe locuti fuerūt cū ſcō **T**hō de aqno. **E**t hec apparitio ſit ſine p̄iudicio glie aiārū ipſarū. **E**t hec eſt differētia inter aiās br̄as & purgatorij & inferni. **Q**uā aiē btē p̄formātes ſe. diuine volūtati ad nos dūmodo volūt veniunt. **A**iē vero purgatorij & inferni nō qñ volūt / ſ iuxta dñi voluntatē & diſpōſitionem nobis apparēt. **D**e quibus habet̄ in tercio latere. **T**erciu⁹ **l**atus **U**bi videbant̄ a bonis & malis angel⁹ p̄ modū medicā / tiuz duci. **A**lia em̄ de cū ad nos p̄mittunt̄ venire aiē dānate q̄ aiē purgatorij. p̄mo ad frōzē n̄m / inſtructionē n̄am de earum penis / vt maior ſit futura n̄a pena / ſi moniti non ceſſem⁹ / & eas ſeq̄mur. **D**ānati em̄ vellēt oēs absolute eē dānādos. **E**t qz ſciunt aliquos eē ſaluādos / iō hoc magi fauēt p̄ ſanguineis q̄ ēxneis. **A**iē vero purgatorij vt auxiliū & ſuffragia petāt. **A**d hanc materiā apparitionis enodandā certa occurrunt.

S cz	}	Loci assignatio	C irca loca vbi apparent ſciendū q̄ nō p̄t dari general' regula qz ſolū ſic eſt volūtas dei / in cui⁹ ſola bonitate & nō in arte hūana. cuius nō eſt rō inquirenda alia / niſi quia vult. P oſſet tñ videri rō p̄gruentie / vt prop̄t aliquoz merita vel demerita aiē aliq̄ citi⁹ vel tardi⁹ liberent̄ de penis. idco aliquas ibi apparere vbi citius ſuffragia ab amicis percipere poſſent. N on enim ſemper credēdum eſt in locis vbi peccauerūt eas puniri / licet hoc aliquando legatur factum fuiſſe. vbi cunqz enim ſunt ibi pene eas ſequuntur. ſicut demones infernum id eſt penas inferni ſecum deferunt.
		Temporis apparitio	
		Apparitiōis diuerſificatio	
		Experimētōz diſpoſitio	

De ſecūdo ſcz tpe apparitionis / hec reuelatio p̄det̄ ex diuina etiā volūtate. licz frequēt⁹ legim⁹ tpe noctis tales ſcās p̄p̄t de rationē ſenſuū exterior⁹ / & curarū ſeculariū ceſſationē / qñ hō eſt eſt magis capax ipſarum / ac melius diſpoſitus / idco de **A**baſbam / **J**acob / **D**aniele / legim⁹ qz tēpore noctis facte ſunt reue

lationes **Dan. ij.** Tūc danteli reuelatū est per noctē misterīū. s; z nabugodonosor regi eodē c. **Et Joseph Benes xxxvij.** **Et** ppharaoni regi egipti. **Gen. xl. h B** non est de necessitate h; pgrui tate. **Reperunt** etiā aiē se tēpore diei reuelasse. **Quātū** est de se semper sunt parate se oñdere. ppter celeriozem liberationem

De ticio. s. apparitiōis diuersificatiōe **Apparent** em̄ diuersis modis; nō semp visibilit̄ in corpore aut effigie corporali sic deō nes in assumptis corporib; / h; etiā inuisibilit̄ vt solum son; / vox / aut strepit; percipiāt a viuētib;. s. percussio / sibillatio / plectio / gemitus / luct; / plāctus / aut manuum plausio / vt attētos reddāt hōies ad inq̄rendū z rñdendū. vñ credit q̄ in locis separatis ab hōibus nō se oñdant / saltē ista cā. s. liberatiōis / qz cessante ista cā cessat z effectus / licet in locis seorsum possent puniri. **Et** qz nō est pportio int̄ aiām viuētē in corpore z aiām exuta a corpore. iō semper cū t̄pore apparēt viuētibus. **Nec** mirū qz etiā scī angeli non nisi cū t̄pore magno etiā s̄ctis apparuerūt. **Sicut** gregō. in quodā omelia testat̄ de quodā scō moriētē / p cui; aiā deducen da angelozū chozi percepti sūt a circūstātibus. q̄ oñs t̄pore perculti pene fugerūt. **Et** scūs **Daniel** viso āgelo pauēs corruit in facie suā / lāgnit / z egrotauit per plures dies / z nichil in eo remā sit viriū **Dan. viij.** **I**deo forte non oñibus hōibus expedit in different talibus reuelatiōibus int̄esse / nisi bñ pplexionatis / q̄ non defacili t̄rent. **Quia** sicut docz experiētia multi hīs auditis aut visis incurabilē incurrerunt infirmitatē. **Oportet** ḡ hos dispositos eē / tā in cōplexione corporis q̄ aiē purgatiōe / qui de hīs inuestigare volūt. nec tñ negandū quā visibilit̄ appareant

Quarto quo ad ammarū experimētatores / z de ceremonijs obseruādis / sciendū q̄ erudimur ex sac̄ scriptura non in omnez euentū scās fuisse reuelatiōes diuinorū secretozū / nec indifferēter cuiuslibet q̄licunq; disposito. s; s; certis mōis z personis. z **B** etiā experiētia cotidiana docz. **Nā** nō se oñibus repñtant / aut rñdent aiē exute / s; int̄ multos vñ eoz. **Legimus** em̄ vñ s̄ctis / p̄iarchis / pphetisq; reuelationes scās / vt **Abrahe** / **Jacob** / **Samueli** / z ceteris pphetis. **Legimus** tā infidelibus q̄ fidelibus regibus peruei s; z y dolarris factas reuelationes. vt patz de

Vicesimaprima

Ezechia/**D**avid/**Y**osia/**P**haraone/**N**abugodonosor/**B**al-
tazar/**A**chab &c. In hoc diuina puidetia semper dignata fuit
fulere quasi vtilitati non solū fidelium s̄ infidelium/qui solē suuz fa-
cit oziri sup bonos & malos. vt **Math. v. in fine.** Speculandū
est igit̄ cui fiūt tales reuelatiōes/quia magis hijs qui p̄sunt cō/
munitati de qua cura est deo. Ergo enim voluit **Layphe** suaz
veritatē declarare vt scriptura sancta testat̄ **Johannis x.** Aut
saltē prop̄ citiozē liberationē aiārum/propter quas amicis fiat
apparitio. Nam non est ista apparitio operatio natural̄ vt ex
forma essentiali procedat. Nec artificialis/vt ex similitudinē mē-
te cōcepta procedat. Sed est actio moralis/ex diuina mēte exi-
ens/que non nisi sapiētissime ozū habet/quia ōnia que a deo
sunt ordinatissime fiunt/vt ait **Apl̄s ad rōnos xiiij.** Oportet er-
go p̄parari ad hec vt cernant. nā vt dicit̄ **ij. de aia act.** actiuozū
sunt in patiēte p̄disposito/vt materia sit capax forme. Insuper
docemur exēplis q̄ oratio & ieiunū precedere debēt inquisito-
res harū apparitionū. Cum x̄ps dixit discipulis q̄ hoc genus
demoniozū non eiicitur nisi orōne & ieiunio. vt est **Math. xviij.**
Sic & hic credēdū est fieri pari mō. Daniel reuelationē a deo
desiderās sibi indixit triū ebdomadariū ieiunū. eiusdē ix. & x.
caplis. quia de p̄cat̄ est dñm in ieiunio/sacco/& cinere. Et for-
te expedies triū dierū ieiunū/cū aliq̄bus missarū celebrationi-
bus. septē psalmis &c. Nec prima vice audito signo adhibēda
est fides reuelationi/s̄ ad minus scia vice/sicut samueli accidit.
p̄mi **Regū iij.** Et petro similē de vase quasi lintheo magno in
vissione missō **Act. x.** Cōfessionib⁹ & celebratiōibus pactis/ac-
cerfendi sunt quatuor aut quinqz deuoti p̄sbiteri/qui ad locum
accedāt in quo se spūs oñdere p̄suevit/humili mēte/recta inten-
tione cessante omni supersticiosa inquisitiōne/non tñ sine certis
cerimonijs. Assumat̄ igit̄ cādela in die purificationis bendi-
cta/accesa. Aqua bñdca & signū crucis/& si placet tburibulū cū
thure. In accedēdo ozēt vij. psalmos/euāgelium ioh̄is. Ingres-
si locū igit̄ flectētes genua vn⁹ eoz hāc dicat orōnez
Omine ihesu x̄pe oim̄ secretoz cognitōz/d̄ semp tu/
is fidelib⁹ & paruul' reuelare salubria & vtilia cōsue-

uisti/ quicq; in hoc loco spiritū quēdam se ostēdere pmissisti/ hu-
 militer obsecramus tuā piissimā misericordiā/ per passionē tu-
 am ⁊ per preciosi sanguinis tui pro peccatis nostris effusione/ ⁊
 vt digneris precipe huic spūi vt sine terrore ac lesione nra ⁊ om-
 nium hominū se reuelet/ signaturus famulis tuis nobis vel ali-
 is peccatoribus quis sit/ vel cur venerit/ ⁊ quod desideriu suū/
 vt tu deinde honorari valeas/ ⁊ ipse si possibile est solari/ et si/
 deles tui inde sbleuari/ in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūs sacri. ¶ Post
 hec ad interrogatoria est veniendū. Obsecramus per xpm Ihe-
 sum te spūs vt dicas quis sis/ ⁊ si est aliquis int nos cui velis re-
 spondere/ ⁊ tu noīes eū/ ⁊ per signū eum significes. **E**st n iste ē
 iste n: aut iste n: ⁊ sic de alijs/ quia expertū est q non cui libet re-
 spondet. **S**i ergo aliquod signū/ pulsū/ sonū/ aut aliqd notori-
 um fecerit ad alicuius nominationē/ illi vel ille pmittant ad int-
 rogatoria. **S**ed cuius hominis aiā fuerit/ ⁊ propi quōd venerit
 quid desiderat/ si suffragia/ missas/ aut elemosinas petierit/ et
 quot missas/ ⁊ p quot sacerdotes/ seculares/ vel religiosos. **S**i
 elemosinas/ quot/ quibus psonis/ in hospitalibus/ aut leproso-
 ris aut alijs mendicātibus/ aut pauperibus/ ⁊ quod erit signū
 sue perfecte liberationis. **E**t ppter quā cām depuratus ē purga-
 torio. non āt curiosa/ superflua/ inutilia/ aut inuictiosa sūt ab e-
 is petēda/ nisi proprijs motib⁹ ea reuelare vellēt. **I**n diebus se-
 stiuis añ p̄adiū/ aut certe noctis tēpore puto cōuenienti⁹ hanc
 fieri interrogatiōē. **S**i autē ad interrogata prima vice respōde-
 re noluerit: tunc ad aliud tēpus differendū est/ relicta ibi aqua
 b̄ndicta/ ⁊ cruce. quia dei occulto iudicio certis horis ⁊ paruis
 non omnib⁹ se reuelat. **N**ec ex magistro **V**erico de bassia sum-
 pta sunt scribēte de hac materia/ qui tū non diffinitive loquitur
 de predictis ceremonijs. locis/ orōnibus/ personis ꝛc. vt nunq;
 sine illis fiat reuelatio spiritūū: quia ⁊ quandoq; sine illis fieri
 p̄nt. vt p̄pertū est q marit⁹ vxori viuētī/ ⁊ econuerso: frater fra-
 tri. amicus amico apparere solēt. **O**portet em̄ in ista caliginosa
 materia s̄b typo quodā ⁊ exēplarij. p̄cedere p̄. **E**thycoz. **Q**uia
 nō q̄rit hic demonstratiōes/ s̄ ex ycotib⁹ ⁊ signis oportet vitatē
 cognoscere/ inquātū p̄t. **Q**uāq; spūs bon⁹ aliquā psonā in cor

pore minime ledat/ qz hic de lesione nō p̄pertū sit/ nā iam est ex
 tra statū merēdi aut demerēdi/ nec peccare p̄t ampli°. s̄ ē in me
 dio statu. s̄. in penis ad temp°/ tñ aliq̄bus rep̄t molestus fuisse
 in corpe capillos extrahendo/ colaphisando. vt videlicet viuo
 credulitate imp̄mat/ ip̄m attentū faciat. nec etiā dissimulet/ aut
 lenit̄ pertrāseat visionē. sicut legit̄ quarto dyalogorū de narmē
 si ep̄o/ cui capellanus tardauit reuelare visionē. **I**git̄ t̄cia die ḡ
 uiter percussus est/ vsqz ad liuorē corpis/ qui sic intimauit eidez
 visionē. ¶ **U**trū aliquib° modis cognoscat̄ bon° sp̄s a peruer
 so? **R**ndet̄ s̄ doc. **Q** bon° sp̄s in p̄ncipio t̄ret/ s̄ in t̄roze non
 persistere sinit homine/ vt p̄z de **G**abriele ad **M**aria q̄ turba
 ta erat in sermone angeli/ quā subito solat̄ **L**uce primo **H**er̄i
 meas inquit **M**aria. vt p̄z etiā de **D**aniele/ q̄ vidēs angelū ext̄
 ritus est. s̄ statim ab eo solat̄. **D**an̄ x. **E**t de **Z**acharia **L**u
 ce p̄°. **P**eruersus a lenitate incipit/ z ad t̄roze p̄ducit/ vt p̄z de
Eua/ cui in specie serpētis blādiendo apparuit. **E**t **A**ct̄. x. de
Cornelio cēturione. ¶ **S**ecūds modus est p̄ sp̄m visibilē/ e
 orum discretio ex p̄prietatib° rerū visibiliū/ vt si appeat vt leo/
 vrsus/ canis/ aut vmbra nigra/ p̄sumēdus est mal° eē spiritus.
Bonus vero oñdit se in ip̄e colūbe/ aut bōis/ vt **M**arie/ z mu
 lieribus. **S**ic s̄l̄t̄ recurrentū est ad voces apparētū/ vtrū sua
 ues/ dulces/ humiles/ caritatiue/ modeste/ plāctiue aut dolorose
 aut increpative fuerint/ **C**redendū est hūc spiritū ad modum
 mendicantis se habere/ querulātis suos defect°/ recognoscētis
 sua debita/ peccata/ penas/ z silia. **E**xposit̄e vero p̄perates nō
 p̄ueniūt p̄uersis spiritib°/ nec aliq̄d fictuz diu latere p̄t/ vt dicit
Lully°/ s̄ vt floscul° cito decidit. ¶ **T**erci° mod° si sp̄s nullam
 vanitatē/ iactātiā/ falsitatē aut laudē immiscet sua ostēsiōne/ p̄e
 sumendus est bonus. si secus/ p̄uersus. qz sepe aut ad sup̄biā/ gu
 lam/ aut alioz vicioz excitatiōez fraudulenti inducere nititur
 medijs apparentiarū. aut sepe aliqua p̄tra doctrinā aplicaz/ in
 ra canonica/ aut cōsiliorū decreta adducit/ latenter aut satis lu
 cide in responsionibus suis. ¶ **A**d insuper indaganduz vtrum
 reuelationes/ illuminationes/ consolationes qz sint a deo/ vltra
 p̄actas causas cōgruit indagare/ si quod in eis p̄dicitur vere

implet. Insuper si persone quibus fiunt sint vere catholice virtute ac in bonis operibus stabilite. Quamquam etiam malis hominibus interdum fiunt revelationes/ut constat de balaam/ quoniam prophetia et visio sunt dona gratie gratis date/que bonis et malis/electis et reprobis extrahuntur. Insuper ex hoc constat potest aduerti an illuminatio/visitatio/seu consolatio/aut reuelatio sit a deo/ dum homo ex hominibus influentia inclinatur ac trahitur ad sui ipsius cordialem contemptum/ ad humilationem profundam/ ad omnium vanitatum ac viciozum detestationem/ ad feruendum boni consilii amore/ ad generale gratie ac caritatis sibi processu conuersionem ad omnes/ ad ardentem spiritualis profectum/ ad boni propositi sincerissimam integritatem/ ad purum deitatis amorem/ ad fidei illuminationem/ et eorum que sunt fidei intelligentiam clariorum/ ad patientiam firmam/ et obedientiam sanctam. Nempe quem ad modum ex solis presentia oriuntur in aere splendor et calor: ita summo sapientie atque iusticie sole apparet irradiante et operante in anima mox nascuntur in ea vere sapientie fulgor/ caritatisque ardor. Et quoniam practicante dyabolo possit in homine gigni sensibilis quedam deuotio/ et consolatio quedam seu dulcedo suo modo interna. Prefati tamen affectus esse non valent a demone. nec dyabolus possit agere immediate in apicem affectiue aut virtutem intellectiue virtutis/ nec ita perstringere mentem ut velit nolit rapiatur sincere ad deum/ et in lucis eius demergatur abyssum/ ita quod ex huiusmodi preuentione/ influxu/ aut visitatione oriatur in mente saluberrimi affectus prefati. Quartum latus. In quarto latere quod aere egrediebantur tandem locis vacuis relictis. Pro quo sciendum quod anime limbi patrum virtute passionis chrusti locum egressse sunt suorum. Anime quoque finaliter purgate in nouissimo die purgatoriuum relinquunt/ et locum quemdam ab eis vacuum. Receptacula quedam singularia animarum alii quibus deputata post aliquas oblationes aut elemosinas/ alii iunias/ peregrinationes/ aut caritatis opera/ etiam post earum liberationem vacua remanent. ut solum remaneat locus solidus lucidus/ et splendidus beatis/ miserimusque et tenebrosus carcer damnatis. Quem ut euadamus disponamus hodie scilicet tempore gratie domui nostre quod moriemur et non viuemus

Tricesima secūda Cella

Discipul^o nostre artis edoct^o sobrie qualiter de s
 numabus post corpis egressum diuini^o dispo
 nat^o de corpis dispositione post anime exitum
 (vt congruentius mori discat) pquisiuit. **I**n
 circo in rxi^o cellam introducit. **I**n cui^o
 primo latere vidit ignem uebemente: in cuius
 medio corpa non anime cruciabant. **I**n scdo aliqua corpa in ae
 re pendeant que ab auib^o psumebant. **I**n tercio quedam in aqua
 submergebant. et a piscib^o deuorabant. **I**n quarto latere quedam
 in terra fodiebant quasi coi monumeto generis humani. ex qui
 bus vermes et serpentes generabant. **D**ox aspectus et cadaver
 ra longe stantibus ibi depictis uinis tremorem et fetorem inge
 rebant. **Q**uis uisis inquit magister discipulo. **E**x hac pictura
 habes omnes mortuos et morituros (nisi spalissime priuilegia
 tos) in vno monumeto a quatuor elementis sepultos. ps^o **S**e
 pulchra eoz dom^o illoz in eternu. **E**t iohannis vi^o. **O**mnes qui
 in monumetis sunt audient uocem filij dei. **I**n h^ois enim cor
 poris formatione quatuor elemeta pcurrunt. et oportet vt pferim
 in aliqd eoz iteru puerat. **P**rimu latus. **Q**uo ad primu lar^o in
 speciali plures igne sepelunt^o qz plures cremantur. **F**ilij enim
 isrl^o immolabant filios et filias. s. transferetes eos p ignem. **U**t qz
 ti regum habet in certis caplis: putantes eos ad deos transla
 tos. **P**otest ista crematio intelligi aut in uita aut post mortem
In uita: qz ignis habens vim purgatiā putabat eos homies
 purgare a uicijs spualibus/ sicut aurum purificat igne/ hinc est
 scdm nycolauum de lyra qz adhuc hodie extranei uolentes acce
 dere impatorem tartaroz habent transire ca purgationis inter
 duos ignes. **P**ost mortem enim magnoz corpa antiquit^o cre
 mabant. vt meli^o purificarent. **U**t dicit tullius de cathone in d
 senec. **N**umeri xvi^o. **S**i consueta morte interierint no me misit
 dñs. **C**onfestim ergo vt cessauit loqui/ dirupta est terra sub pe
 dibus eoz. et aperies os suum deuorauit eos. **S**equit^o **S**z et ig
 nis egressus a domino interfecit ducetos quinquaginta uir^os
 qui offerebant incensum. **I**n super ignis deuorauit duos quin

quagenarios missos ad capiendū helyam. **iiij. R. i.º** Pater bar-
 bare subito fulgure percussus est. Infideles parantes katberine
 rotas igne celitus emisso occisi sunt. Aliquetiā suis exigētibº
 demeritis in igne cremant. **Secūdu latus** Non
 solum in igne: sed etiam in secūdo elemēto scz aere suspendunt
 z rotant. **Nōne** pistor pharaonis cuius somniū ioseph exposi-
 it patibulo affixus est: vt **gen. xxxix.º** **Nōne** aman de quo su-
 pra nona cella habitū est: **Nōne** achitofel cū alijs multis nos-
 tri tempis pre desperatione se suspenderūt. **ij. R. xxv.º**. **Judas**
 etiam laqueo se suspendit. vt **Mat. xxvij.º**. **Terciu latº**
¶ De 3.º sciz aqua **Multri** in diluuiō aqua pierunt **Pharao** in
 mari rubro. **Irem** mille trecenti xlvj. famuli dyoclesiani exeun-
 tes cum ingro/sz e solo euadere. z exeūtes de vrbe nauigio om-
 nes submersi si nt **Quartū latus.** **¶ De quarto**
 scilicet terra hec est cōsepulchrum humani corpis **Macrobiº**
 enim in de somno **Scipionis** dicit. **Anime** incluse corpibº ipiº
 corpº velut carcerem fetidū. tenebris horridū: foridibº z cruore
 patiūtur. **Et** quidē terram geris/terram teris. in terrā reuertes
 ris qui de terra sumeris. **Aug.º**. **Nihil** in formius terra. **De**
 mento qz dcūz est ad **gen. 3.º** qz cinis es/z in cinerem reuertes
Et abraham. loquar ad dñm cum sim puluis z cinis. **gen. xvij.º**
Et sicut in libro pōtificiali habet **Penitentes** z morituri in sig-
 nū pñe z humilitatis/z qz terra z puluis sunt se in cinere. pster-
 nent. **Quid** ergo est hō: ayt **Salomō eccl. ij.º**. **Quo** ad ipsius
 inicum mediū z terminū **¶ De primo job xvj.** **Putred** ini dū-
 xi pater meus es/mat mea z soror mea vmbus **Ubi glº Pu-**
tre dinem patrem dicit. quia omnis hō ab origine iam viciata
 descendit. **Pater** vero et soror vermes. quantū ad materiam
 corruptibilis carnis **Quia** et de putredine pcessimus cum pu-
 tredine viuimus quam portamus **¶ Ubi** autem est initium ho-
 minis: **Respondit** sapiens sapiē vij. **In** ventre matris figura-
 tus sum. caro decē mensium tpe coagulatus sum: in sanguine et
 ex semine bōis/z delectamento somnij conueniētis **Dic** notat sa-
 lomō loci qualitatem. cum dicit. in ventre matris/nō in celo. nō
 in paradiso. non in igne/auro/ne. 3 argento. sz in fetenti tugurio/

turpi umbraculo. et obscuro tabernaculo **U**n bern. in suis p^{re}ci-
 platiōib⁹ **A**ttende hō qd̄ fuisti añ ortum. et quis es ab ortu vsq̄
 ad occasum. et quid eris p^o hanc vitā/ pfecto fuisti qd̄ nō eras/ ex
 vili materia postea factus et vilissimo panno inuolutus. menstruo
 ali sanguine in vtero materno fuisti nutrit⁹. tunica tua fuit pell
 secundina. sic indutus et ornatus venisti ad nos. et mīca sibi. **O**m-
 nia alia aīalia nata se iuuant p̄ter solum hominem. **H**omo igit̄
 natus quid in se habet fortitudinis qui de fragilitate nascitur **¶**
Secm̄ grego^o sup̄ illō **J**ob xiiij. **N**ō natus de muliere **O** vilis
 humane conditionis indignitas inquit **I**nnoce^otius. **I**ndig-
 na vilitatis humane conditio **A**rbores et herbas inuestiga **I**-
 le de se p̄ducunt frondes et flores/ fructusq̄. et tu de te lendes et
 pediculos. **I**lle de se sūdūt oleum et vinū et balsamū. et tu de te
 sputum vrinam et stercus. **I**lle de se spirant suauitatē odoris. et
 tu de te reddis abbōiationem fetoris **Q**ual' est arbor. talis et
 fruct⁹ **Q**uid quo ad secundum hominis scilicet medium statum
 pferemus? **N**isi qd̄ **B**ern. ad **E**ugenium in de cōsideratiōe
 ait. **C**onsulo/ considera maxime quid es homo. videlz quomō
 et qualiter natus es. **N**ec mō q̄ natus es: sed et qualiter natus
 attendas. **N**ude mūdū cōsideres. qz̄ egressus es de ventre ma-
 tris tue. **C**onsiderati quid sis: occurrit tibi homo nud⁹ et pau-
 per/ et miser. et miserabilis/ homo dolens q̄ homo sit/ erubescēs
 q̄ nudus sit. plorans q̄ natus sit/ murmurās q̄ hō sit nat⁹ ad la-
 borez non ad honore **H**omo natus de muliere. et ob hoc cū re-
 atu. breui viuens tpe. ideoqz̄ cum metu/ replet̄ multis miserijs/
 et p̄pterea cū fletu et verecūdia/ mltis et mltiplicib⁹ miserijs. q̄a
 miserijs corpis miserijs dū dormit: miserijs dū vigilat/ miserijs
 quocūqz̄ se diuertat. **N**ec ille. **¶** **E**t **G**regori^o super **J**ob xiiij
Repletur multis miserijs. qui quasi flos egreditur. **H**omo em̄
 more floris pcedit ex occulto. et subito apparet in publico. qui
 statim ex publico per mortem retrahitur ad occultum **L**arvis
 nos viriditas ostendit. sed ariditas pulueris ab aspectibus re-
 trahit. **N**ic quasi flos apparemus: qui non eramus. **E**t quasi
 flos arefcimus qui temporaliter apparebamus. **H**inc **B**oeci^o p
 sa viij^o li. iij. **S**orme vō mitor. i. claritas pulchritudinis. vt rapid⁹

est et velox. j. sicut raptim ptransiens/ita est et fugax nec diu du-
rans. Et vernalium florum mutabilitate fugacior. j. instabilior
ip̄is mutabilib⁹ qui nascuntur in vere. **Uñ et.** **Cyero** in quarto
ad herennium **S**onne inquit dignitas aut morbo deflorescit/
aut vetustate extinguit. **Isay** iij. **O**mnis caro fenum. et om-
nis gl̄a eius quasi flos agri **Et Jacobi primo.** **D**ives sicut flos
feni transibit **P**ostremo post et circa hominis egressum dicit a-
br̄osius in exameron de ope sexte diei **N**onne hec omnia sicut
umbra pretereunt. **N**onne dom⁹ tua hec pulvis e⁹ et ruina. **N**o-
ne hec omnia fabula. **N**onne seculi thesaurus vanitas e⁹. **N**o-
ne tuiple vermis. **R**espice in puluere hominū. et vide quid de te
nisi cinis et ossa remanebunt **H**oc est ex corpore tuo **R**espice in
quā et dic mihi quis ibi dives. quis ibi paup⁹ sit discerne inopes
et potentes **N**udi omnes nascimur/nudi morimur. nulla discre-
tio int̄ cadauera mortuorū. nisi quia gravius fetent divitum cor-
pora dedita gula et luxurie /q̄ paup⁹ quem audisti crudeliter
defūctum sicut lazary **S**i ergo considerabis te factum. videbis
quid est hō. et qd̄ vana hec omnia **¶ Q**uale est igitur corp⁹ ho-
minis post mortem. **R**ident doc. **I**nnocen. li. de vititate cō-
di. humana. **V**incen. belua. in speculo morali **Et antho. iij. pte**
summe sue. sc̄dm̄ illud eccl. x. **H**omo cū moriet̄ hereditabit ser-
pentes **¶** **Q**uod ex varijs et singulis mēbris varij generant̄ vmes.
de cerebro bufō. de renib⁹ serpens. de ventre lumbricus. de car-
ne vmes. de pelle tineā. de crinib⁹ maxime mulierū /generatur
quoddam gen⁹ serpentū. et de lingua ei⁹ ascolab⁹ qui est omniū
serpentum pniciosissim⁹ **Et** hñt ista cām a peccō p̄imi p̄ctis q̄p-
pe qua ex putrefactione recipit et nutrit̄. non mirū si in cinerem
et feditatem reuertit̄. **Uñ** **v**incenti⁹ in speculo morali refert de
hoc **A**ctor quoq; d̄ septem donis testat̄ se vidisse ex sepulchro
nobilissimi hominis aperto. p̄silisse bufonem rufus et maximū
sup marmoreum pavementū ecclē. quem aliunde originem ha-
buisse nō estimavit: nisi a carne illi⁹ nobilissimi sepulti **H**abetur
etiā huius putrefactionis et tabefactionis exēplū sc̄bi **mach.**
nono **D**e subita putrefactione anthyochi. de quo ibi d̄ q̄ app̄-
hendit eum dolor dirus viscerum. et amara intestinoꝝ tormē-

ta. z infra **I**ta vt de corpore impij vmes scaturirēt. z viuētes in
 dolorib⁹ carnes ei⁹ effluerent. odoze etiā illi⁹ z fetore exercitus
 granarēt. **R**efert ibidē vincē. insup q^o cū alexāder nauigaret p
 quēdam paradisi flumiū vt ortū e⁹ attingeret. quidā fenex de rupe
 appns ei: suasisit ei regressum. z debuit ei lapidē p̄ciosū z pulcher
 rimū dices q^o in ei⁹ pondere cognosceret valorē suū. **L**apis iste
 positus in statera nud⁹: omnia pōderabat q̄cūq³ in alia lāce po
 nebāt. s; cooptus puluere nihil pōderabat. In b⁹ dabat ei intel
 ligi q^o viu⁹ omnib⁹ alijs p̄pōderabat. mortu⁹ āt. sepulch⁹ opt⁹:
 nihil. **L**egit quoz q^o olim p̄suetudo erat rome vt nouo papa cre
 ato deferebat atz incēdebat coram eo stuppa. z dicebat ei. pat
 sic trāsir glā mūdi **S**; z scūs johēs eleōsinari⁹ ordinauit vt suoz
 monumētū ip̄o viuēte nō p̄ficere. ymmo dieb⁹ solēmb⁹ cū esset
 in honore vn⁹ ministroz suoz venire ac diceret dñe sepulch⁹ tu
 um nōdū p̄pletū est. **I**ube p̄fici illud. qm̄ nescis diē neq; horaz
Dec fiebāt vt tāti viri tpali p̄spitate nō extollerēt. s; mortales
 se esse adducerēt. **E**x hoz cōsideratiōe: viliratū sc; p̄ditōis hu
 mane. inq̄t innocē. xxxix **Q**uis det ocul̄ meis fōrem lachrimāz
 vt deflea miserabilē humane p̄ditōis ingressū. **C**ōsideraui cū la
 crimis de quo scūs est hō. quid faciat hō. quid scūr̄ sit hō. **F**oz
 mar⁹ est de tra: p̄cept⁹ in culpa. nat⁹ ad penā. agit praua z turpia
 q̄ n̄ licēt. vana q̄ n̄ expediūt **S**iet cib⁹ ignis. esca v̄mis. massa pu
 tredinis. **H**inc berni. **S**i diligēt p̄sideres quid p̄ os z nares ce
 teroz corp̄is meatus egredir̄. vili⁹ sterq̄liniū nūq̄ vidisti. **C**oz
 pis igit̄ viliratē curios⁹ inuestigās: innocē. ait j⁹ li⁹ c⁹ 2⁹ in de vi
 litate p̄ditōis huāne. **F**ozāuit igit̄ d̄s hoiēm de limo tre. q̄ cete
 ris indignior est elemētis **P**lanetas z stellas fecit ex igne/flat⁹
 z v̄tos ex aere. **P**ilces z volucres ex aqua. hoiēs z iumēta d̄
 terra. **C**ōsiderās ergo hō aquatica se vilē inueniet. p̄siderās ae
 rea se viliorē cognoscet. p̄siderās ignea se vilissimū reputabit. n̄
 valebit se parificare celestib⁹. nec audebit se p̄ferre t̄renis qz pa
 rē se iumētis inueniet. z silēm recognoscet. qua p̄p̄ p̄phā ter ho
 minē terrā vocat dices. terra tra tra audi f̄mōēs meos. p̄ d̄ tra
 creat⁹. 2⁹ in tra p̄uersat⁹ z 3⁹ in terrā reuersus. tra igit̄ creatōe p̄
 uersatōe. morte. terra natura/vita/sepultura **C**o supbe accede

ad B spectaculū qui curiosis vestib⁹ corp⁹ tuū adornas. z te sup
 oēs exaltas. breui loco claudit⁹ corpis potentat⁹ **Alī** alan⁹ in pa
 digmatib⁹ **D**ia cesar hz sz glā cesaris esse desinit z tumul⁹ vix e
 rit octo pedū. **J**ō refert petr⁹ alionus q⁹ defuncto alexādro mū
 dimonarcha conuenerūt multi pbi. quoz vn⁹ dixit. Heri toti⁹ ire
 spaciositas alī ei nō suffecit nūc sufficit sibi spaciū triuz quatuoz
 ve vlnaz. **Alī** inter epitaphia ei⁹. **S**ufficit huic tumul⁹ cui nō
 suffecerat orbis **C**ui nimis āgusta res fuit ampla nimis **A**lius
 dixit **A**liqñ multos potuit pplōs liberare a morte. hodie a nece
 seipm nequirit eripe **Alī** z **Boeci⁹ scōli. met⁹. v⁹ solat⁹ pbi**
Quid o supbi colla mortali iugo frustra leuare gestiūt. licet re
 motos fama p populos meās diffusa linguas explicet. z magna
 titulis fulgeat claris dom⁹ / mors spnit altā glām. inuoluit huilē
 pit z celsum caput. equatqz sūmis infima **D**ido vboz ē **Q**uid
 .i. ad quid supbi gestiūt. .i. cupiūt frustra leuare colla. .i. erecta cer
 uice ex tuōze incedere. iugo mōzli. .j. cū onere sue mō: litis pssa. .j.
 oppssa **I**ta q⁹ considerario mōliratis n̄ huillet eos. .l. .j. q⁹nis sa
 ma meās. .j. diffūdens se p pplōs remotos. .i. lōge abū distātes
 diffusa. .i. vndiqz spsa explicz. .j. ad loquēdū de se resoluat liguas
 ppli. .f. z dom⁹ magna fulgeat titulis claris. .i. appellatiōib⁹ seu lau
 dib⁹ inclitis **M**ors spnit altā glām. .i. nō p̄cit inhītātib⁹ domus
 tales. z ipsa mors inuoluit. .i. sue corruptiōi includit caput huile
 pit z celsū. .i. puos z magnos. qz p et eēt infima sūmis **S**e: i tex
 tu vbi nūc fidel ossa fabrij manēt. **Q**uid bzur⁹. **Q**uid rigid⁹
 catho⁹ z pla ibi in textu silia hntur. **Q**uid ā q̄rentia quodā phō
 quid essz. r̄nsuz ē ei. vile spma. saccus stercoz. cib⁹ v̄mū **A**cce
 dāt igit avari qb⁹ n̄ sufficit tor⁹ mūd⁹ hic eis sufficiet puū linthe
 amē. hic magi v̄tatū thesaur⁹ q⁹ auri pōd⁹ auxiliabit. .jō alī phō
 alexādrī vidēs aureā tūbā. dixit Heri alexādrō de auro fecit the
 zaurū. hodie fecit auxz de ipō thesaurz **A**ccedāt insup luxurio
 si hoies quasi inferiora iuerēcūde detegētes / mulieres surfū vbe
 ra impudice v̄dētes. ymmo v̄triqz quasi i limo aiās attrabētes
 aspiciāt v̄lissi⁹ extremū corpis statū. vbi amor tu⁹ o mūdāne: fe
 tet quē ā plecti desiderabas. hūc ausugz quē querebas. obliuioni
 tradit quē mēre deo p̄ponebas: thesaurz tuū recōdit bestie. **C**

Vicesima secunda

Accedant et inuidi terrenos opprimere volentes aliorum dāna machinātes et procurātes quia hic ira opprimit. **D**ixit namque alii alexandri phibus **V**eri alexandri terram opprimit. hodie a terra opprimit. forte zelus proximum latere fecit qui modo exiguo loco prinet. **A**ccedat denique gulosi qui corpora sua laute nutriunt. **Q**uibus queso carne eorum depasti sunt nisi vmbis. **E**scā illi propanerunt qui tenuē aīāz dō rediderunt. **A**ccedat atque iracundi qui vindictam in malivolos quasi fecerunt. et iniuriā intulerunt. quia ictu modico victi sunt. et talis iuxta nature debitum iuste mortui terreque sibi dunt. **P**ostremo accedat pigri qui corporum sollicitē custoditū hic ita misere periderunt. qui prius tantum simplici vocatōe tali distantia aīam miserunt. **M**iserabilis humana cecitas. quā nec verbis nec talis flectit speculo. **D**ominis stulticia. dānabilis accidit. cur delectationes non refrenas. celsitudinē tuā non depmis. et carnis appetitū gulae viz et luxurie non repudias. **A**lii cum volēs filium suū ablactare synapiū verbis aut amara apponit. ut hoc gustādo insās abstrabat. **F**ac et hō sili. non melius poterit caro luxuriosa domari mortua qualis erit quam spiritus meditari ait meista. **U**niversas quae felicitates hominum mors percludit quia quous predicaveris pulchritudinē absolonis. speciositatē paradisi. formositatē adonis et veneris. finem hisce finis hominis facit atque omnium una est conclusio. scilicet et mortuū est. i. terre et fedirati inclusit. **D**enique ut magis gesta humanā naturā grossissime mollificēt quam aucto ritas: libet narrare quod vincentiū narrat libro 2. par. j. specul. moral. o. cuiusdam ducis venetorum thozali delicata nimis. que omnibus aequis dedignabat se abluere. sed procurabat sibi fieri balneū de collecto laboriosius celi roze. cibos preciosos minutius ab aliquo faulorum manibus propriis non tāgens sumebat. sed ori suo fuscinulis aureis adhibebat. **R**edolebat eius corpus et cubiculum multo vapore aromatico diversorum. **S**ed vibrato super eam mucrone divini nūcij corpus eius omne computruit. nec fetore ei quisquam ferre potuit. nisi quod ex ancilla una sine multarum spirituum auxilio raptim dñe ministrabat. et prius fugiens abscedebat et sic miserabiliter cruciata diem suam clausit extremam. cunctis letantibus. **R**elinquens posteris meditationis exemplum. ut carnis delicias abhorrentes iugiter gerant ante oculos (humiliando nos) finem et exitum nostrum

Ex pmissis igit scōm bern. o hō vide vñ veneris. z erubesc. v
 bies. z ingemisce quo vadis / z tremisce **Cū** igit tō nrē carnis
 sbñta ad humilitatē inclinet vt dicitur est / cur tā difficile est ad hu
 militatem puenire? **Rūdet** doc. ppter tres cās. p̄ illō p̄ngit ex
 ppria v̄tutis arduitate / qz v̄tus q̄tomaḡ est ardua z p̄cā. tāto
 ceteris parib⁹ est inaccessibleior nr̄is v̄rib⁹. z tāto oportz cū ma
 iori conatu assurgere ad eam. quo ex forti ipulsa z multa appeti
 bilitate sui p̄trarij vehemēt p̄dicef̄ in natura rōnali. que n̄ ē pleā
 sz vacua deo. z p̄ n̄s est inflata z plena v̄tosa est imatioē suijp
 sius. **Altitudo** enim ptātis z p̄sidērie z singularis p̄cellentie. et
 nulli subesse. nulliusqz legib⁹ coartari: sz in om̄ib⁹ ppria volūtate
 sequi. **Hec** se exhibēt mēti tali. vt quōdā d̄inum esse z posse. z vt
 quedā quasi gl̄ā d̄i **Et** ideo est difficillimū radices sup̄bie in ta
 li medullitus imbibitas a se eradicare. 3. ex eo q̄ cōtemp̄t⁹ suijp
 fert quādā ymaginem ineffabilis mortis / annichillationis et
 ānullatiōis. **Et** iō grandē sui p̄ceptū horret hō sicut sui ānichila
 tiōnē. **Tantū** enim se sentit hō esse z vivere in cordib⁹ aliorū / q̄
 tū se sentit app̄ciari ab eis **Et** filr̄ tñ se sentit hō vivere sibi. q̄
 sibi occurrit vt gl̄osus. z vt res magna z alie⁹ valoris. **Q̄m** autē
 hmōi app̄ciatio z fama tollit aut minuit. a quot cordib⁹ tantuz
 z a tot cordib⁹ sentit se hō mori z ānichilari. **Cōtēpt⁹** etiā addit
 vltra hoc sensū cōculcationis z deiectiōis. z tāq̄ abhōdiabil. z h̄
 est quodā mō pei⁹ eē q̄ nihil **Hec** ē cā tāte difficultatis ad tolerā
 dum z amādū grādē p̄temptū sui vel infamiā **Et** iō p̄cā hui
 liatio est summū gen⁹ martirij. z holocaustū apud deū **Pos**
 tremo querit̄ cur anima immōrtis z nobil. sp̄ualisqz ad ymaginē
 dei creatā corpi huāno tā vili cōiuncta est. **Ad** qd̄ r̄ndet magis
 ter sen. li. ij. dist. j. p̄mo ideo qz deus voluit que est ḡnalis nr̄isio.
Sēcō adducit ibi alias duas rōnes p̄gruentie. quaz p̄ma est.
Ad dādū quodā in h̄ ex^m v̄mōis future in patria int̄ aiā z d̄im
 qua clarissime d̄s videt̄. z fruitio p̄cellissima seq̄t̄ **Cū** eniz sit in
 finita distā inter d̄m z creaturā **Nā** d̄s infim⁹ / aiā z creatu
 ra v̄tutis finite / possz hōib⁹ videri impossibile posse vnq̄ per
 tingere ad illam p̄fectionem z talē v̄monem. nisi daret̄ ei aliq̄d
 exemplum alicuius coniunctionis sibi note rerū maxime distā

Vicesima secunda

tium **Q**uid sit in coniunctione anime cum corpore **N**am nulla est proportio inter animam et corpus **N**am anima spiritualis/illud materiale. anima immortalis. illud mortale. anima invisibilis illud visibile. **I**lla nobilissima similis angelis ratione intellectus **I**llud spurcissimum simile iumentis **E**t tamen cum sit tanta disproportion in ea. in tanta amicitia deus unit ipsa/ut nunquam alterum vellet ab altero separari etiam in perfectis. **U**nde apostolus **I**psi nos primitias spiritus habentes ingemiscimus. eo quod nolumus expoliari sed supuestiri. **S**ic ergo potuit deus res ita distantes in tanta amicitia invicem coniungere. poterit nulli dubium et animam virtuosi illa unione clare visionis et beatissime fruitionis secum coniungere. et sic huius rei fiducia vigorat. **S**ecundum rationem secundum eundem est. ut anima unita corpori. sicut ex eo suscitatur plura mala et bella. scilicet concupiscentie adversus spiritum. **S**ic inde sibi acquirit resistendo maiorem coronam **Q**uanto enim quis cum pluribus hostibus gerit bellum. et diutius laborat/si victoriam obtinet: tanto gloriosior est triumphus **H**omo autem non solum pugnat a suo spiritu/ut angelus primum/a ut a demone ut adam terrenus. sed ab innumeris demonibus et passis omnibus carnis. non tantum semel. sed spiritus dum vivit **P**otest et tertia ratio adduci. scilicet ad maiorem pulchritudinem universi. ac orationem divine sapientie **N**am quanto in civitate aliqua sunt plura rerum genera. tanto pulchrior redditur/ tantoque magis sapientia artificis maior apparet. quanto plura artificia varia pegerit **F**ecit ergo deus gloriosus creaturas aliquas pure spirituales/ut angelos **A**lias pure materiales: ut elementa et elementata/cum corporibus celestibus/bis quoque addidit creaturam partem partem ex spirituali scilicet animam/partem ex materiali natura ut corpus/sicuti est omnis homo. ut dicitur extra de summa trinitate. et sic. ca. c. i. **I**n quo etiam trifario opere universi representat misterium trinitatis. dum unum universum ex tribus rerum generibus constituit. bis rationalem creaturam consideratis (precipue tua utilitate) humiliando te dispone de omni tua. quia morieris tu et non viues

Cella vicesima tertia

Rehitis corp̄m dispōnib⁹ in gn̄ali / restat in
 hac xxiij cella d̄clarare de eoz sp̄alib⁹ sepulch
 ris In quā cellā discipul⁹ introduct⁹ vidit aī
 quoz barbaroz corp̄m paganoz in cāpis ia
 centia inbuāta In 2° latere quā xp̄ianoz cor
 pa locis incōsecratis devita In 3° quēdā xp̄i
 anoz corpa a fidelib⁹ z timoratis graciosē z honeste tractabāt
 z sepeliēbāt in cimiterijs In iij^o latere q̄ alia corpa in eccl̄ijs
 p̄uentib⁹ / collegijs z alijs sp̄alib⁹ locis sepeliēbāt ¶ Tūc p̄cep
 tor inquit discipulo ex hac pictura sp̄alis corp̄m sepeliendi loc⁹
 innuit Ex primo inquit errorem hēs quozūdā antiquoz phōz
 vt dyogenis z socratis. sepulturam vilipēdentiū. De socrate q̄
 dam legit q̄ discipul⁹ q̄rentib⁹ vbi sepulture locū sue p̄paturi ei
 sent: R̄ndit corp⁹ meū cāpis exponite Cui discipuli Sorte bel
 tie te dilacerabū. Vis ille. p̄paret mihi ob hāc cām bacul⁹. cui
 illi. Qualit̄ se mortu⁹ defendere pōt. Cum inquit tāta pōt⁹ sit
 in vno q̄ in alio loco Qui ego acceptione vel elcōez paucū cu
 ro Primū latus Hui⁹ erroris fuerunt multi genti
 les Seneca. Si nihil sentio / que iactura mihi d̄ sepultura erit.
Tullius etiam refert idē in questionib⁹ tuscus de socrate z a
 naxagora ¶ Sed p̄tra hūc errorem oīs scriptura tā moralium
 phōz / q̄ scōz ¶ Cl̄m d̄ ij. R. ij. B̄nd̄ ixit viros iabes d. B̄nd̄ cī
 estis vos a d̄no qz miām fecistis hāc ¶ Valerian⁹ max⁹ ca. 6.
 de somnijs dicit Symonides poeta ad lit̄ applicās / corp⁹ qd
 ibi vidit inustū sepeliri mādavit / p̄p̄ qd piculū maris euasit. vt
 sibi. Et tre. vt in ti. d̄ miracul⁹ ibid̄. Et subdit Quid hac felici
 locupletis? quā nec mare nec tra seuies absorbere valuit. iste sy
 monides scz cū esset nauigaturus cum quibusdam. casu accidit
 q̄ socij sine eo a littoze recesserūt. z in p̄cessu submersi sunt z sic
 maris piculū euasit Alia vice cū eēt in cōui. cū quibusdā. voca
 tis a quodā ad exercitū z sibi loquēdū immediate domo illa ru
 ente mortui sūt socij eo euadēte. z sic maris z terre euasit piculū
 ¶ Insup valerius caplo de huānitate li. v. 2. p̄medat cesare qui
 caput sui hostis pōpey sibi p̄ regē egip̄ri destinatū honorifice se
 peliri z cremari fecit Qd licz paulo añ romanū pene fuissz ad

106

eptus culmen imperij tacuisset inhumatū / s; huānitas cesaris fi
 fuisset. Deniq; p̄medat ibi valeri⁹ hamibalē q̄ successiue tres rō
 nos. paulū. gracchū. z marcellū hostes ipsi⁹ honorifice sepeliuit
 Huānitas enim hostilē sanguinē hostilib⁹ lacrimis miscet. **Et si**
 cur cōcedit q̄ opam sepulture dare hōim est humanū z piū: ita
 denegare est crudele z impiū. nisi ecclā ordinauerit. vt de quib⁹
 dam decedētib⁹ in notono pccō. vt infra dicit. **Sicut etiā adō**
 quidā in detestationem scelerū eoz puniti sūt priuatōe etiā se
 pulture. de quo dicit ibere. xxij. **Sepultā azini sepeliet.** **Q̄** als si
 cā rōnabili negare sepulturā sit inhuānū: onditur p̄s: lxvij. vbi
 iter cetera horribilia scā p̄sequē^m fideles dicit: non erat qui sepeli
 ret. **Et valeriualli. v^o.** de ingratiss/ rephēdit atheniēses. qui mil
 cbiadē in carcere mortuū sepelire nō pmiserūt / nisi cymo ei⁹ fili
 us carcerē p̄ eo intraret. **De quo cymo idē valeri⁹ ait:** nec te cy
 mo silētio inuoluā qui p̄i tuo sepulturā volūtarijs vinculis eme
 re nō dubitasti. **Nā z si maxi^m tibi postea z ciui z duci euadere /**
 p̄rigit. p̄ t̄m laudis z huma^m fuit de sua z suoz sepultura curam
 gerere. t̄m carentia ei⁹ anime nō nocet. **Uñ poeta Lucan⁹ in sep**
 tio celo regit qui non habet vnam. **Et Crisost.** vbi cūq; sepelia
 mur. dñi est fra z plenitudo ei⁹. **Secūdu lat⁹ Circa vō**
 secūdu lat⁹ sci^m q̄ multis p̄hibet ecclāstica sepultura. **Si⁹ p^o**
 omnib⁹ hereticis. etiā si p^o mortē appeat de heresi. **Silr pagais**
 iudis z oib⁹ infidelib⁹. p̄hibet etiā in cimiterio sepeliri oēs ex
 cōicati. etiā excōicat⁹ minori. **Et intelligēdū scōm wilhel^m d̄ ex**
 cōicatis miōri. si notorie sic excōicatis sūt. **Ide de excōicato etiā**
 iniuste. vt nō^o extra d̄ resti. spo. lrās in glō circa finē. z in c. snia
 pastoris xi. q. 3. **Prohibet etiā q̄ in torneamētis moriūt. z ex**
 poit hosti etiā si q̄s ibi letale vuln⁹ accepit. liz p^o ea supuixerit. q̄
 quis peniteat z ei encaristia n̄ neget carebit t̄m ecclāstica sepul
 tura. ex de torne. c. p^o / q̄d t̄m intelligit de illo q̄ venit cā exer
 cēdi in torneamēto z nō de alijs. z intelligit s^m wilhel^m rā de mi
 lib⁹ q̄ de armigeris eoz. qui ibidem in armis se exercent. **Se**
 cus de illis qui illuc vadunt causa curiositatis. vt ad videnduz
 vel quacūq; alia de causa. **P̄terea p̄hibent se occidentes**
 ex desperationē vel iracundia. **Sec^o si ex furoē vl^a cau^o p̄terea**

interdicitur sepultura gñalr. vt omnib⁹ o tali loco/ciuitate: cal-
tro aut villa **A**nt p'culari/qñ pauce vn⁹ ve de multis interdi-
cuntur. **Q**uia interdicerenibil aliud est dicere q̄ phibere ho-
mines ibi habitates a certis sacris ibi acceptandis. 2 a sepultu-
ra q̄ clerici ibi publice celebrare 2 sacramenta p'ferre phibent.
Sic interdictio est quedam ecclesiastica censura. qua quis phi-
betur a p'icipatione quozũdam sacramentoz. 2 diuinoz. 2 se-
pultura **P**reterea manifesti vsurarij. preterea blasphemus
quãdo maledicus recusat agere statutam sibi penitẽtiam **P**re-
terea monachus pprium habes. **E**t generalr nullus notorius
de mortali pccõ sepeliend⁹ est. xiiij⁹ q. 2ª quibus. 2 c. nõ existime-
mus. 2 c. obeuntib⁹ **E**t hec locum habet si tales non sunt eccle-
sie recõsiliati. **N**am si recõsiliati essent. vel cerra pñie signa ap-
parent sepeliendi sunt. sed heredes tenent satisfacere p eis. nisi
fuerit raptor. vel occisus in torneamẽto. vel etiam excõicatus.
quia inexcõicatione mortuus non debet ecclesiastica sepultura se-
peliri/ante q̄ fuerit absolutus. licet signa pñie in eo apparuerit
Preterea non est sepeliend⁹ qui saltem semel in anno nõ cõ-
fiteretur. nisi in articulo mortis exñs signa p'ititionis oñderit **E**o
quod pbandũ vn⁹ sufficit testis in hoc casu **S**i supradci sepul-
fuerint 2 eoz corpa discerni pñt exhumandi sunt. 2 ecclia seu ci-
miterium est 2 recõsiliandũ. **O**culi tamen pccõres sepeliendi
sunt. nisi esset forte aliquis excõicatus. vel heretic⁹/quia cui nõ
communicam⁹ uiuo. nec mortuo cõicare debemus **S**uspensi
2 h mōj sunt sepeliendi. dum tamẽ penituerint. verum tri ad de-
ponenduz eos de patibul⁹ requiritur licentia i adijs secularia.
ne iusticia contemni videatur. **U**trũ vero mulier p'egrans de-
beat sepeliri defũcta? **R**õdeo si esset certum q̄ p'us mortu⁹ sit
tũc mulier cum p'ia sepeliet **S**i vero certum est q̄ uiuit/vel du-
bitat de hoc: tunc mulier debz scindi prius. et si p' vitus sit de-
bet baptizari. si mortuus extra cimiterium sepeliri **U**trum se-
pultura impij scã in loco sacro impio noceat? **R**õdes q̄ nõ no-
cet. nisi in quantũ hanc sepulturam sibi indignã ppter humanã
glãm. pcurauit **D**e hoc ponit gregorius quarto dyalog. plura
exempla. quoz vnũ est tale. **N**am quedam monial carne con-

tinens/ sed stultiloquio plena: in ecclā sepulta est. quam nocte vi
 dit custos ante altare duci. z ibi diuidi. ac vnam partem cremari.
Dane autem narrans alijs ecclesie custos exemplum mar-
 mor: signa aduersionis ostendit. ¶ **S**ecundo valentinus med yolanensis
 ecclesie defensor vitam lubricam finiens/ z subitaneus: in ecclā bea-
 tifyri martiris est sepultus. **E**adem igitur nocte ad vocem tracti-
 bōis z trabentium/ custodes accurrentes viderunt duos teter-
 rimos spūs/ valentini pedes ligatos: ipsum graui clamantē de
 ecclesia z sepulchro pprio in aliud extra ecclesiam trahē. **D**ane
 autem repperunt valentinū non in ecclā. s3 extra ligatis pedib9
 plectum in alienum sepulchrum. ¶ **T**ercio valerianus pzius ab e-
 iusdem ciuitatis epō p̄cio in ecclesia beati faustini martiris (nō
 obstante q̄ in senio lubricam vixerat) sepelitur. **E**adem igitur noc-
 te z sequenti custodi ecclesie beatus faustinus apparens dixit. va-
 de dic epō. vt ferētes has carnes eiiciat. alias 3 die morietur. **C**ū
 q̄ prima die z sequenti visionem timeret epō dicere. **E**pūs die
 3 in columinis lectuz intrās. inopinate expirauit. **Q**uo patz dicit
Bregorius sacris locis non adiuari post mortem ad euitandū
 iudiciū. quib9 peccā dimissa non fuerunt. **T**erciuū latus.
 ¶ **E**x tercio latere habet. q̄ cum diligentia z honore tractāda
 sunt christianoꝝ corpora z sepelienda: qz est actus misericōdie exteri-
 or qui conuenit defectui proximoz post mortem. **U**n̄ Act.
 viij. de stephano lapidato dicit. q̄ sepelierūt euz viri timozati. **E**t
 quis sepultura mortui non p̄ferat ei quātum ad sensum. quē cor-
 pus post hanc vitam non habet. **E**t ideo dominus **M**ath. xxvi
 non ponit hoc int̄ alta opa misericōdie corporāl. qz solum ea ibi ponit q̄
 sunt euidēt necessitatis corpori. **P**ertinet tamen ad defectum qd
 de eius corpore agat in quātum viuit in memorijs hominū/ cuius
 honor detestatur si careat sepultura. p̄tinet etiam ad affectū quē
 adhuc viuens habebat de corpore suo. cui debet conformari affec-
 tus priorz post mortem eius. ¶ **S**epeliunt enim corpora mortuo-
 rum ad horrorem tollendū/ z seditatem op̄iendū. z futuram re-
 surrectionem astruendū. quia **P**aulus vocat mortuos dormi-
 entes. quia equale est diuine potentie z resurrectionem p̄cura-
 re. z dormientes excutare. vel dormientes quodam respectū ad
 B i

Cella

futuram carnis euigilationem ¶ Ad hanc igit sepulturam nos incitat tā scriptura sacra. **Uñ** eccl. v. a mortuo nō phibeas grās sēz sepulture. vt exponit **xiii. q. ij. in c. ecclā.º** Et canō dicit q se- pultura in vniuerso orbe xpianis ē cōcedenda. **i. xiii. q. 2.º** Qui diuina **I**tem **io.** An in nouellis q mortui siue testari siue intes- tati sepeliendi sunt/ etiā si phibuerūt. **T**uz meritū sepeliētis int omēs enim vtutes que nos ordināt ad pximum: mīā est potior quo ad nos: sicut ⁊ potioris vtutis scilz charitatis effectus/ ab ea enim pcedit ¶ Nam supplere defectū alterius inquantū hmoi est superioris ⁊ melioris. ⁊ ideo osee **vj. d. a domino.** **Q**uā vo- lo ⁊ nō sacrificium. **D**euz enim nō colim⁹ p exteriora sacrificia vel munera. ppter ipsum: sed ppter nos ⁊ pximos nostros **N**ō enim deus indiget sacrificijs nostris/ sed vult ea sibi offerri. ppē nrām deuotionem excitādā ⁊ pximoz vtilitatem **E**t iō mīā qua subueni⁹ defectib⁹ pximoz/ est sacrificiū magi deo acceptū vtpote p puiquius vtilitati pximoz deseruiens ¶ **C**um natu- ralis instinct⁹ **S**icut enīz in miserijs quas frequent patit qlibz vult subleuari/ ita subleuet alium. **S**ic petens sepeliri sepeliat alium. **C**um enim simus omnes fratres/ ex vno patre celesti deo ⁊ matre ecclesia/ ⁊ terreno patre **A**dā ⁊ eua matre pro- geniti. debem⁹ alter alteri subuenire. **S**icut videm⁹ in corpe hu- mano: si vnū membz patitur: cōpatiunt⁹ omnia alia mēbra. **U**t ait apls **hinc ad c. xij.º** ¶ **C**um creatura irrōnal. **P**amar- bores ⁊ herbe suis floribus ⁊ fructib⁹ se priuant. vt nrīs indige- tijs subueniant **P**ortua equa pullum ei⁹ alia suscipit ad nutrie- dum. **L**eo zozime ad faciendū foueam marie egyptiace adiuto- riū pbuit. **I**nsup **A**nthonio in sepultura pauli primi heremite ¶ **C**ū antiquoz pīm ex^m/ vt **A**brāhā ⁊ ioseph. **T**hobias em̄ di- misit pādium vt mortuos sepeliret. thobye primo. **I**nuenit. pp- terea grām in vspcū regis salmanasser hic in pñti **E**t iuxta āgli- testimo^m grām dei. **D**e his habet ex^m in vitis pīm de abbate mu- cio/ qui primo gentilis fuit/ latronū maximus. ⁊ sepulchroz vio- latoz. atqz in omni flagicio opinatissimus. **H**ic nocte quadā dū ad domū cuiusdam vginis deo consecrate expoliandi gratia p- rexisset. cūqz machinis quibusdam plurimū noctis temp⁹ in tec- tis positus sine vllō transegit effectu. **Q**ui fessus somno oppri-

nis. et in eodem somno visionē vidēs/et ex eadē p̄uersus baptis-
mū suscepit. et vitam emēdauit. **Q**ui p̄gēs ad heremū et ibi p̄ci-
nuo p̄ vij. annos in omni abstine^o degens plenitudinē gr̄e conse-
cutus est a dō: ita vt pene oēs scripturas mēdit teneret. **P**anē
vero n̄m die d̄nica sumebat/ et hūc diuinit^o delatum. **N**ā cū ora-
ret surgens ab orōne inueniebat panem positū quē nemo hōim
detulerat. hūc cum gr̄az actione sumpsit. et sufficiebat ei vsq̄ ad
alterā d̄nicam diem. **P**ost multū v̄o tempis iterū regressus ex
deserto exemplo abstine^o sue q̄ plurimos ad imitationē sui in-
uitauit. **I**n quos accessit ad eum adolescēs quidam cupiēs ei
esse discipul^o. **Q**ui ille cum habitu monachoz hoc est leuiciamē
et cucullā ac melotē que est caprina pell^o imposuisset: docere eum
de ceteris monachoz institutionib^o cepit. **M**ulta sane cū sollici-
tudine curabat sicubi xp̄ianoz quis defuisset defūctus. vt sepe-
liret eum. **Q**uē cū vidisset adolescēs ille discipul^o suus summa
cuz diligentia mortuis indumenta aprantē: dicit ad eum. **P**at-
rellem vt et me mortuū ita indueres ac sepelires. **A**t ille. ita in-
quit faciā. et tā copiose te induā donec dicas sufficit. **P**ost non
multū t̄pis defūct^o est adolescēs/ et p̄dūs sermo cōplet. **C**ū em̄
plima ei circū dedisset indumēta. ait ad eū corā omib^o. **S**uffici-
unt tibi hec ad sepulturā filiole. **A**n adhuc vis vt aliqd̄ adda-
t. **T**unc defūctus vocē p̄ctis audiētibus emisit. obuelata s̄a facie.
vultuzq̄ p̄stricto. et dixit. **S**ufficit pat̄ implesti quod p̄miseras
Obstupuerūt ergo qui p̄ntes aderāt. et ammirati sunt valde su-
per tā mirabili factō eius. **A**t ille sepulto ad olefcente p̄tinuo ad
heremū redijt. summo studio iactariā declinās.

Quartum latius

Ex quarto latere habetur quali-
ter multum p̄dest sepeliri in loco sacro. **T**um p̄pter p̄cōcinium
scōz illoz ad quoz honorem fabricata est ecclā vel altaria. **T**ū
p̄pter honorem et deuotionem eligentiū ibi sepulturā ad eos.
Unde **Augustin^o**. q̄ quisq̄ ad memorias martiz sepelī. hoc
ratū mihi videt̄. p̄desse defūcto. vt commēdans cū martyuz pa-
trocinio. **A**ffcūs p̄ illo supplicatiōis augeat. xij. q. 2. n̄ estime^o.
Plū enī est credere q̄ sc̄us patron^o ecclē speālem curam habet
de p̄ueniētib^o ad locum sui p̄dnatus. sicut princeps terre d̄ his

qui cōueniunt ad loca sui dñij **Sicut** inuenit de scō **Jacobo** &
 multis alijs scis speāliter iuuantib⁹ sua loca visitantes. **Et** qz n̄
 modicū necessarium est adiuto^m scōz potē^m apud deum **Job**
v^o. ad aliquem scōz puertere / cōsultius sepeliunt in locis sacri
q̄ alibi **Tum** ex pte orantiū. qz vini ad ecclās vel loca sacra cau
 sa deuotionis pfluētes ibi inspiciēdo carozum sepulchra sub di
 uinis. ad orōnes pro his sūdendas mouētur **Ideo** enim moni
 menta dicūt. quasi mouētia mentem. scz ad p̄siderationem nos
 tri status miserie & animaz subleuamen **Et** q̄uis etiam p om
 nib⁹ ibi et vbiqz sepultis orō fundat. & etiam iuxta apli testimo
 nium j. ad thimot^z. **In** omni loco leuātes puras man⁹ in orōe.
Nihilomin⁹ tamen ibi p̄petentius & fructuosius **Tum** qz ibi ē
 frequenter corpus christi continet / aut hora misse ad min⁹ **Rō**
 ne cuius quelibet ecclā excellit templū preciosissimū salomonis
 in quo nūq̄ tantum bonū fuit **Et** patrociniā eoz que loco sac^o
 deseruiūt. qz frequentī^o p apud se tumulatis orant **Q̄** bonum
 sit sepeliri in loco sacro. & int bonos. **Exemplū** iheronimi nos
 instruit **Qui** (vt scribit **Eusebius** eius discipul⁹ in secūda epla
 ad **Damasium** portuenē ep̄m) circa vite finem manibz in celum
 erectis. & intuens frēs dixit **Precipio** vobis filij dilectissimi
 p̄tutem & nomen dñi nostri ihesu xpi vt corp⁹ meum cū disso
 lutum fuerit in terra. ppe p̄sepe dñi ihesu christi nudum sepelita
 tis / vt illud ferat secum rediens / qd̄ veniens apportauit **Tū** q̄a
 corpa que ibi sepeliūt liberant magis vexationib⁹ demonū. qz
 vt dicit **Ambro⁹** **In** sepulturis xpianoz requies est defūctoz
 xij^o q. 2. **Aurum.** vbi scz minus vexantur a spiritib⁹ immūdis ca
 dauera eoz / vt dicit glō. j. inquietantur ne demones sumant il
 la corpa **Probabile** enim est qd̄ demones non ita anteanit acce
 dere ad hūc locū sacz / sicut ad alium non sacz. ppter terrorem
 que incurrit eis locus scūs **Ben. xxviii^o.** **Q̄** terribilē inqt iacob
 loc⁹ iste quod verū est p̄cipue de demonib⁹. **Angeli** enim facti
 locum talem scūm magis frequentāt. que est dom⁹ dei. **Unde**
 in huius rei argumentū **Jacob Ben** vbi supra vidit āgelos bī
 ascendentes & descendentes in loco: qui d̄r bethel. j. dom⁹ dei.
Ipsi autem sunt: qui sp̄ necessarij sunt nobis: vt igitur cuilibet

Vicesimaquarta

xp̄iano congrue iuxta status & religionis exigentiam de sepul-
tura p̄uideat / disponere decet domū suā q̄ moriet̄ & nō uiuet.

¶ Cella xxiiij.

Discipulus in xxiiij introduct^o cellam in x̄ mo-
rem. In eius primo latere quedam vidit mo-
numenta eleuata. & exteri^o pomata sup sepul-
chra cōia mortuoz. In scōo vtro latere vidit
fieri pluā mirac̄a circa mortuoz corpa. quia
surdus audit^o. cecis visus. & hmōi dari vide-
bant̄ miro mō. In 3° latere summ^o pontifex cum cern cardina-
lū epoz & ecclāsticoz plurimoz p̄latoz / corpa aliquoz extra-
bere. & in vasis aureis p̄ciosisq; ponere canonizare & diuulgare
videbāt. In quarto latere multitudo hōim ad corpa mortuo-
rū reliquiāz siue etiam mēbra p̄fluere videbat̄. osculādo / vene-
rando & orōnes ibi sūdendo. Ex his picturis fm̄ p̄ceptorē hēt
qualiter varia ornamēta p̄ diuersos homines circa monumēta
exercēt. que & glā que dā uiuentiū / & mortuoz esse vidēt / ab e-
is tūc ordinata uiuētib^o. **Qu^olatus.** Quare n̄ incōgrue
queri potest vtrū p̄mendabile sit glām appetere. R̄ deo dicē
dū q̄ glām seu bonam famā appetere p̄tingit dupl^r. **Pr̄io** ex p̄-
uato amore / & p̄ resp̄cūm ad seipsum. hoc est ad p̄p̄riū honorez
seu p̄modū / & hoc est sup̄borū & cupidorum. **Allo^o** p̄ resp̄cūz ad
deū. ita q̄ quis in deo velit laudari / & glificari ad ipsius honore
p̄ximiq; edificacionem. & p̄pter iusticie debitum ad implendū
vn^o quis enim tenet̄ deo p̄sciām puram. & p̄ximo bonū exēplū
sicut in ecclāstico scriptū est. vn̄cuiq; mādauit de^o de p̄rio suo
vbi rursus p̄cipit. **Cura** habe de bono nōie. **Un̄ math. v. dic^t**
magister vitatis. **Sic** luceat lux v̄ra corā hōib^o vt videant opa
v̄ra bō. & glificēt patrē v̄rū qui in cel^o est. **Sic** n̄ velle dēm^o lauda-
ri in nobis. s; in deo. **iux̄ illud ps̄.** In dño laudabit̄ aiā mea. s.
vt si quid boni in nobis est / vel fuit: hoc deo attribuat. **Et** quē
ad modū re p̄borum auget̄ dāpnatio dū eoz exempl^r & documē-
tis iniquis / viatores ad peccādum trabūt. **Sic** brōrum auget̄

felicitas quantum ad primum accitale/dum eorum exemplis et doctrinis si-
 deles inducunt ad bonum. Ergo et ipsi volunt in deo laudari et glorifica-
 ri ac famosi haberi. per diuersa opera viuentes. et per signa mortui vel
 defuncti. **F**ecit enim symon super preem et fratres et eorum sepulchrum. edificium
 altum visum lapide polito retro et ante. et statuit septem pyramidos
 unam contra unam. et his circumposuit columnas magnas. et super colum-
 nas arma ad medietatem eternam. **i. machb. xiiij.** **E**st autem pyramis edificium
 latum in inferiori parte. tendens superius in acutum. **E**t dicitur per quod
 est ignis qui est talis figure. fecit autem sex pyramidos. per preem suum et matrem
 et quatuor fratres. septimam autem per se. **E**t sic adhuc viuens fuit sollicitus
 de sua sepultura. **E**t his circumposuit columnas magnas ad sustentamenta
 edificij. et super columnas arma/sculptura ut dicunt aliqui. a
 lique vero arma vera. sicut supra sepulchra militum ponuntur scuta et
 verilla. **S**equitur ad medietatem eternam. quod mortui erant in defensione
 nem gentis sue et defensione fidei. **S**ic merito et nobiles pro pagine
 et nobiliores virtute et in iusticia strenui. per tuitionem reipublice di-
 ligentes. ad eruditionem viuentium et dei laudem merito pagerent.
Abraham honeste sepeliuit saram. **gen. xxiiij.** **E**t ioseph iacob pa-
 trem suum. **gen. vltimo.** **S**ed psycholorum timendum est quod his filia hodie
 exercetur. vel a viuis fieri ordinantur causa vane curiositatis. et laudis
 proprie cultus tam in ecclesijs quam in plateis/qua propter dei et ecclesie or-
 natum plerumque ad vanam laudem (et forsitan ad detractionem) quam deuotio-
 viuos alluciendo. re retorqueunt/ut in sepultura in ecclesia. vel struc-
 tura in ciuitatibus et plateis. **¶** **D**um per se. **ps. xlvij.** **S**epulchra eorum
 gloria. sunt domus illorum qui pallacia edificauerunt in eternum. scilicet
 huius seculi. **¶** **Q**uasi dicat. **I**n sepulchris usque ad finem mundi
 manebunt. non in palacijs que construxerunt. **E**t infra taber-
 nacula eorum. id est alta palacia. et domus lapidee quas de diuicijs
 construxerunt. in quibus ad horam habitauerunt manentia in pro-
 genie filiorum et progenie nepotum. vocauerunt nomina sua. id est su-
 erunt causa quare nomina eorum habentur in memoria. et in re-
 ris suis. id est in vicinis/non ubique. **F**aciunt enim aliquam magnam et
 fortia edificia per plures generationes duratura ut illis rema-
 neret eorum memoria et fama. **C**ontra hos est quod dicit **C**risto-
 mus. **¶** **D**ispiciens homo quid prodest tibi post mortem ista re-
 eda

ria: si ubi es torqueris et ubi non es laudaris. **E**t ideo insert p̄
 quasi diceret. **H**ec quia faciūt. homo cum in honore esset cōsti-
 tutus/habens rōnem et dei similitudinē non intellexit. querēs
 terrena cum petere deberet celestia et in illis memorari. **I**deo
 comparatus est iumentis insipientibus/scdm̄ insipientiam et in
 sacra similis factus est illis. cum totam felicitatem querit in vita
 p̄tū. et more iumentoz sequitur sensum et sensualia. **S**ed cū die-
 catur q̄ passio christi fuit abiectissima. quare et eius sepultura
 non fuit humilima: sed glōsa. **J**uxta ysaie vaticiniū sc̄do caplo
Eterit sepulchrum eius gloriosum. glō. j. ab hominib⁹ honora-
 bitur. **R**ndetur sc̄dm̄ thōm̄ in tertia parte. **Q**uod in morte christi
 considerat nequicia et vilitas occidentium et patientia et humi-
 litas p̄stantiaq; patientis. et tātomagis quanto mors fuit abiec-
 tio. **E**t eius sepultura fuit honorifica et nobilissima. quia in se-
 pultura xpi considerant̄ duo. **P**rimo v̄tus mortis qua con-
 tra intentionē occidentium etiam mortu⁹ honorifice sepelitur:
Sc̄do p̄figurat̄ in hoc deuotio fidelium /que erāt christo mor-
 tuo olim futuri. **I**n orto voluit sepeliri qui p̄ mortem et sepulta-
 ram liberauit a morte. quā incurrit hō p̄ pecc̄m̄ ade in paradisi or-
 to cōmissū. **I**n nouo aut̄ monumēto fm̄ **A**ug⁹ sup̄ ioh̄n̄. xix.
Sicut enim in v̄ginis vtero nemo an̄ illū nemo p̄ illū cōceptus
 est: ita in hoc monumēto nemo an̄ illū nemo post illū sepult⁹ est
 in petra exciso. **N**on enim voluit sepeliri in sepulchro de lateri-
 bus. ne si ex multis lapidib⁹ edificatū fuisset. tumuli fūdāmēto
 suffosso sublat⁹ furto diceret. fm̄ ihero. noluit sibi sepeliri in t̄-
 ra. ne indei diceret. suffoderūt terrā et furati sūt eū. **S**ecūdū
 latus. **E**x sc̄do latere hēf̄ q̄ deus interdū honorat corpa sc̄oz
 suoz miracula faciēdo. **S**i q̄rat̄ q̄d sit miraculū. **R**ndendū ē ar-
 duū et insolitū supra facultatē et spem admirātis pueniēs. **H**o-
 c̄ euidētia sci⁹ q̄ arduū d̄r̄ miraculū/nō p̄pter dignitatem rei in
 qua fit. s; q; excedit facultatem nature. **S**ilr̄ insolitū d̄r̄ nō quia
 frequēt non eueniat s; q; est p̄ter naturalē p̄suetudinē/supra fa-
 cultatē nature ē aliqd̄ t̄pl̄r. vno. q̄tū ad s̄b̄n̄am facti sicut q̄ duo
 corpa simul sint in vno loco. vel q̄ sol retrocedat aut q̄ humanū
 corpus glorificetur. q̄ nullomō huāna natura facere potest. et

Cella

ista tenent summū gradū in miracul. 2° est aliquid supra faculta-
te nature non quātum ad id qđ sit. s; quātū ad id in quo sit. **S**i
cut resuscitatio mortuoz. illūiā^o cecoz & filia. **P**ōt enim natura
causare vitā. s; n̄ in mortuo. & p̄t p̄stare visū. s; non in ceco & hec
tenēt secūdnm gradū in miracul. 3° est aliquid supra facultates
nature q̄^m admodū & ordinē faciendi. sicut cū aliquis subito p̄
diuinā v̄tutē curat a febre. abs; solito & p̄suetō cursu nature. vt
cū mare statim p̄desatur in pluuias v̄tute dīna abs; naturalib;^o
causis. **S**icut scūm fuit ad p̄ces helye & samnel. & h̄mōi tenēt i
ciū locū in miracul. **D**ōlib; āt eoz habz diuersos grad^o. 1° qđ
diuersimode excedūt facultatē nature. **S**upra spem etiā natu-
re esse miraculū d̄r non supra spem grē q̄ ex fide est. **Q**āt mira-
cula facere sit grā gratis data. & q̄ ad vtilitatē ecclē de^o ordinat
& p̄fert aliquid ad veritatis p̄firmationē / & faciētis scitatis on-
sionē / habitū est supra. **T**ercū latus **I**n 3° larere h̄etur d̄
scōz canonizationib; pro quo sciē^m q̄ non licet a liq̄e venerari
p̄ scō nisi fuerit canonizat^o auctoritate rōne ecclē. ex de reliq̄is
& ven. scōz c. p. **I**n hac āt canonizationē scōz scdm **G**of. & **h**osf
inquirīt de vita ei^o si fuit in laborib;^o multis & iustis. si moribus
castus & strenuus. **O**portz enim p̄nti testificatiōe p̄dicari. & bo-
ne fame p̄conijs nō taceri. **E**t maxime querēdū est de simpli-
citate & humilitate. qz cū simplicib;^o sermocina^o eius: puerb. b.
Et d̄s humilib;^o dat grām. sup̄bis āt resistit. vt iacobi iiii. **I**te
queri solet si sustinuit passiones. & an illas sustinuit cū caritate.
Inquirēdū est de miracul^o in vita. & p^o mortē. **S**icut d̄i^o h̄osf.
tāta examiātio fit de p̄fessore. s; de m̄arib;^o nō fit tāta. s; querit
de miraculis & cā passionis. **D**icit tñ innocē. **N**ō negam^o: qn̄
liceat porrigere p̄ces alicui defūcto / quē quis credebat bo^m viz
et nunc esse cum xp̄o. liz n̄ sit canonizat^o qz fide orātis d̄ns attē-
dit. sed facere p̄ eo officium vel p̄ces solemnes nō licet. **T**ñ er-
ror sepe p̄tingit in porrectiōe p̄cum ad n̄ canonizatos. vt refert
iobēs nyder in suo fornicario d̄ quodā scolari xiii ānoz p̄stā-
tiē dyocesis. qui a loco sui h̄ospicij perdit^o querebat vbiq; d̄i-
eb^o multis. s; tandem re pertus est extra ciuitatē de raueberg.

jacens supra quādam arbozem scz pinū/a civitate p leucā distā/
 tem. qui nullū vulnus habuit/nec laqueum quo se strāgulasset:
 nec interfectionis vestigium. **L**eperūt hunc multi de plebe sta-
 tim tanq̄ martirē a iudeis clam occisum colere. miracula ab eo
 scā mēdaciissima fingere/capellam ligneam erigere/z lapidē co-
 acervare. z ibi tanq̄ sancto q̄uis ignoto diuina exhibere **E**t q̄
 uis ecclāstici p̄tra plebem v̄bis certabāt. plebs putatiūm mar-
 tirem abnegare noluit. **H**abuit āt puer vez quēdam cognatuz/
 qui se diuinit̄ inspiratum credidit. vt sub pena pccī non desiste-
 ret: quo ad pinū martiri s̄ctificaret. **E**t hic negocijs plurimā
 attulit difficultatem. **V**enit tandem ad locū impator romanorū
 rex **S**igismūdo. q̄ diligent̄ exaiatis p̄tib⁹ z testib⁹ negocij/rep-
 perit multimodas ibi intercessisse fallacias/fraudes/et decipu-
 las. **V**n̄ motus pinū secuit. capellā non p̄secratā destruxit: z ple-
 bi publice ne ignotum coleret penit⁹ interdixit. **E**t ita hui⁹ s̄ac-
 ti mira cessauerunt **D**e simili narrat deceptioe scā circa ado-
 rationem hostie cuiusdā in coloma miraculose vt putabat rep-
 te. z diu a multitudine populi adorata: quousq; dol⁹ ad lucē p-
 dijt **P**lures enim deceptiones de his z similib⁹ pueniunt. q̄/
 re canonizā: quo ad sanctorū venerationem romane ecclē meri-
 to committi debet **S**ed circa p̄dca dubitari p̄t. vtrū ecclēsia po-
 test errare in canonizatione: scz canonizādo eum qui nō ē scūs.
Rūdet **J**oh. neapol in q̄: t̄lz xi. **D**e ea que facit papa cū cardi-
 nalib⁹ sunt duplicis generis. **Q**uedam enim sunt p̄tinentia ad
 p̄ticularia scā p̄ticularium hoim̄ vt sunt collationes b̄nficiozū
 ecclāsticorū. z p̄motioēs ad grad⁹ z dignitates/z sentētie iudi-
 cialiter late p̄ aliquib⁹ vel contra aliquos: z in talib⁹ papa p̄t
 errare **E**t rō est quia cū sit purus hō z viator z non cōfirmat⁹
 in grā. inordinate posset affici ad aliquos vel contra aliquos.
Et potest decipi p̄ falsas p̄bationes z attestaciones ex quibus
 p̄cedit in h̄mōj z sic p̄t errare. vt dicit thōs q̄: t̄lz. ix. q. vltima
 articulo vl. **E**t ad hoc facit q̄ dicitur extra de sens. excō. c. a
 nobis scz q̄ iudi⁹ ecclē et fallit z fallit. **Q**uedā alia sunt que fa-
 cit papa p̄tinentia ad statū vniuersalem ecclē totius. vel quātū
 ad fidem. vt sunt determinationes z declarationes q̄ spectant

ad fidem / z articulos / ecclēq; sacramēta. z oīa alia p̄tenta in sa-
 cra scriptura sumi quantum ad bonos mores. **U**t sunt statuta.
 decreta. z decretales. **E**t in talib; dicēdū est q; liz absolute pen
 satis solis p̄sonis pape z cardinaliū papa cū ipsis poss; errare.
Supposita tñ dīna. puidētia z spū scō loqui p̄ ecclām credēdūz
 est papā nō posse errare. q; xps orauit p̄ ecclā **Luce xxij.** **E**go
 p̄ te rogavi vt nō deficiat fids tua **E**t dicere q; in hmoi papa er-
 raret esset hereticū **I**oh̄ thomas in quort; **E**t ad h; facit qd̄ dī
 xxiiij. q. i. violatores **E**t ad istud scōm gen; dicit ipse iohannes
 p̄tinere canonizationem scōz. q; pponūt p̄ canonizationē ipsi
 sancti vt exemplar fidei z scē vite / ab omnib; venerādī. in necita-
 tibus inuocādi **S**z thomas in quort; ponit canonizationē scōz
 in 3; gñe eoz que fiunt p̄ papā. de quib; dicit q; z si papa posset
 errare. pie tamē credēdū est q; de; nō pmitteret ecclām in hmoi
 errare **E**t forte rō est. q; z tal; determina; p̄tinet ad ecclāz vni-
 uersalē. fit tñ p̄ attestaciones hōim. qui fallere p̄nt.
Quartum latus **E**x quarto latere habet q; scā canonizatio-
 ne ab ecclā licet tūc nō solū aiām canonizatoz. s; z eoz; corpa
 venerari. s; thōm 3; pte. q. xxv ar. vl. **N**ā q; h; affcū ad aliqūē
 etiā ea q; de ipso relinquūt. p̄ mortē venerat. nō solū corpa aut
 ptes corpisei; s; etiam exteriora aliqua ei;: puta vestes z hmoi
Cū at scōs dei in veneratōe debeam; hē tāq; mēbra xpi. dei a-
 micos / z incessores nrōs. **I**oh̄ eoz reliqas qualescūq; honore
 p̄gruo in eoz meōria venerari debem;. z p̄cipue eozum corpa
Ioh̄ dām. li. iij. ca. v. ponit rōes quare sci z eoz corpa siue re-
 liquie debeāt honorari. **Q**uarū quedā sumūt q̄tū ad eoz dig-
 nitatē / z quedā q̄tū ad corpm p̄ciositatē **D**igitas quadruplex
 est / qm̄ sūt amici dei **I**oh̄. xij. **I**ā nō dicā vos seruos. z filij dei
Ioh̄. j. **D**edit eis potestātē filios dei fieri. z heredes dī **A**d-
 ronos viij. **S**i at filij z heredes. **Q**uarto duces nrī **S**i q; m̄
 tum laborat ducē inuenire qui eū alicui regi mortali adducat. z
 p̄ eo ad ipm̄ vbi aliq; faciat. quātomag; duces gñis humani
 q; p̄ nobis ad deū interpellaciones faciūt. tēpla ill; erigendo et
 eoz meōria venerādo sūt inquirenti **O**rāt enim z interpellant
 p̄ nobis / z cōgruēt exaudiūt. rōne p̄formationis volūtatis e

orum ad volūtatē diuinā. **N**ā quāto mag' cognoscit volūtas
 diuina. tanto mag' pōt' pformari ei. **S**z beati pleni' cognoscunt
 volūtatē diuinā. ergo pleni' pformāt' ei. **E**t fm h' formāt' su-
 as orōnes vel intercessionē. ij' rōne caritatis eoz quo ad nos/
 que magna est in p'ia. **I**ō alludēdo ait **C**acellari' p'ficiē **B**er-
 son. in de mēdicitate spūali. **C**ōmitto inquit p'fiderationē men-
 tis ad illā vrām charitatē z largitatē. quā dum hac mortali vita
 fugebamini erga paupes habuistis. vñ magnū ausum p'cipio ad
 interpellandū. sperans vtiqz mihi venire desup' auxilium. cum
 indubie nō sit p' glām vestra charitas imminuta. ymmo uestiā
 bilis aucta z pfecta. **E**t si enim vobis desit miseria/miscōdia ta-
 men adest. **E**t infra **A**lter seipz in seruū venūdauit vt filiū pau-
 peris vidue de manib' hostiū liberaret. **A**lter se mortis piclo
 commisit. **A**lter hyemali tpe vestē diuisit. **A**lius nec morte a se
 pulture z pietatis opib' sepabat. **S**z hmōi nō pero inq't. sz spū-
 ale quoddā auxi' z grē elemosinā. **E**t quinto addit qz augmētū
 nrē securitatis in crescit. z nrā spes subleuat' ex eoz veneratōe
Sieni hoiēs mortales nobis siles potuerūt suis meritis ita sō-
 limari peccabiles z qui antea vt summi z magni maxie pecca-
 nerūt. vt dauid/petr'. magdalena. paul' zc. **E**t nos poterim'
 sili. qm man' dñi est abbreviata vt ait pphā. **Q**tiū vō ad cor-
 posū ipoz p'ciositatē manifestādam. ponit idem damasceñ. q'z
 rōnes. **N**ā ipā scōz corpa fuerūt p'p'uarā dei. cēnāclā spūs
 sci. **Q** in p' intellcūm in corpib' eoz habitauit de'. **U**n' apls. nes-
 citis qz corpa vrā tēplū sūt spūs sci. **D**e' autem spūs est. **H**ono-
 randa ergo sūt animata dei templa. **D**ō quidē delcāt' in edifica-
 tione muroz. de' in p'uersiōe scōruz. ij' alabastrū spūal' vnguenti
Si enim ex rupe inquit aqua manauit in heremo. z ex maxil'
 laazini sampsoni sitienti. nequaq' incredibile est ex martirū re-
 liquijs vnguentū redolēs emanare sitientib' dei z scōz v'utem.
 z fontes diuini. **I**sti enim viuētes in veritate cū libera p'ntia
 deo assistūt. z fontes nobis salutare dominatoz xps scōrum
 suozum p'bnit reliquias: multiformia bñficia irrigātes. **iiij' scōz**
Augustinū sunt organū spūs sci. **D**icit nāqz libro de ciuita. di-
Fō sunt cōtemnēda sed plimū reuerēda scōz corpa. qb' dū

adhuc viuerent: spūs sanctus quali quibusdā organis ad oē bo-
 nū vltusest **V**nde aplūs. **A**n expimentum queritis eius qui in
 me loquit xps **E**t ipse magister vitatis **N**o enim vos estis in-
 quit qui loquim. s; spūs patris vestri qui loquit in vobis **Ma-**
thē 1°. **E**t **A**mbrosi^o in examerō **H**oc est p̄ciosissimū q̄ hō di-
 uine vocis sit organū z corpalib^o labijs celeste exprimit oraculū
Et sic patz qualr corpora scōz sunt venerāda. n̄ qdē fm se z ab-
 solute: s; in ordine ad deum cui^o sunt mēbra. **I**deo vt dicit ihe-
 ronim^o ad ryparium. **N**os nec martiz reliquias: s; eum cuius
 martyres adoram^o **H**onoram^o seruos vt honor seruoꝝ redun-
 det in dñm **C**irca vero adorationem q̄ precipue fit in ecclesia
 nōndū scōm thōm 2° scōe. q. lxxxiiiij. **Q**ue est adoratio interior q̄
 consistit in interiori reuerentia/ deuotione z subiectione mētis
 erga eum qui adoratur. **E**t est adoratio exterior que cōsistit in
 honore exteriori qui exhibet alteri. vt in genuflexioib^o. inclina-
 tionib^o: muneratioibus z hmōj. **E**xterior ordinat ad interio-
 rem q̄ est principal: sicut signū interioris/et ei^o excitatiō **Q**ue
 liber haz siue interior siue exterior ē duplex. vna que dicitur latría
 que adoratio est act^o v̄tutis religionis. z exhibet alteri. vt pri-
 mo pn^o seu creatori / z vt fini vltimo in quo beatificamur. **E**t
 quia hic est solus deus pater filius z spūs scūs. ideo ipse sol^o ta-
 li adoratione latría est adorandus **I**uxta illud deu. vj. cap^o z
Matth. iij. z luce iij. ca^o. **D**ñm deum tuū adorabis. z illi soli
 serues. **E**t alia adoratio que dicitur dulia. z stricte quidem est re-
 uerentia quā exhibet seruus dño. **S**ed large. put cōiter sumit-
 tur extēdit ad oēm reuerentiam que exhibetur alicui rōne do-
 minij. siue supioritatis z excellentie **E**t quia in deo est v̄se do-
 minij oim. z omnis excellētiacreata est quedā p̄cipatio diue-
 bonitatis. **I**deo et adoratione dulie potest deus adorari. z n̄
 solum ipse. s; omnes āgeli scī/z rcōres **E**t de ista adorationē du-
 lie intelligendū est cum legimus aliquos scōs creaturas ado-
 rasse. vt nathā ppheta dauid. ij^o. **R**eg. **A**brabā angelos gen-
 xvij^o z hmōj. **D**e adorationē vero ymaginū scōm thōm. 5. par-
 q. xxv. ar. 3. in corpe articli. **S**ciē^o q̄ scōm phm duplex ē mo-
 tus in ymaginem. **I**n^o est in ipām ymaginem in q̄ruz ē quedā

res/puta lignū. lapis z hmōi. **Ali**° in ymaginem inquātuz yma
 go est repñtatiā alicui°. z inter hos motus est ista dñā. qz prim°
 motus quo quis mouet in ymaginem prout est quedam res/est
 alius a motu qui est in rem. cuius sciz est ymago. **Secūdo**° mot°
 qui est in ymaginem in quā ymago/est vn° z idem cum illo qui
 est in rem **Igitur** si pñderamus ymaginem xpī z scōruz in quā
 tum est quedā res. puta lignuz pictum vel sculptum. sic nulla re
 uerentia est ei exhibenda. que reuerētia nō debetur nisi rōnali
 creature **Sed** si pñderam° ymaginez chzisti z scōz repñtatas:
 sic reuerentiam z adorationem eis exhibere debem° sicut z ipsi
Et quia xps cū sit deus z homo. inquantū humanitas ei° est v
 bo vnita. cū adorāz /adorāda est rōne latric. sicut ipsum vñū di
 uinū **Sci** autem adorantur adoratione dñlie. **Sed** quia virgo
 maria habet quādam excellentiam sup omnes sanctos. qz mat
 chzisti **Ideo** singularis adoratio fit ei. non latric. sed yperdulie
Nec thomas 3° pte q. xxv. z ar. xv. **Et** sic intelligit illud ca° de
 pñerat. di. 3°. venerabil ymagies xpiani deos appellāt. nec ser
 uunt eis vt dijs/nec spem salutis ponūt in eis/nec ab eis expec
 tant futuz iudicium. scz. put sunt quedam res **Sed** ppi memo
 riam z recordationem pñioz venerant eas. **Ex** quo enim de
 adoratione reliquiaz materia mō loquit /queri etiā potest qua
 adoratione crux adoratur **Rñd**etur scōm thomā vbi supra ar°
 iij. q. honoz z reuerentia nō deñtur nisi creature rōnali **Creatu**
 re at insensibili non debetur hōnoz z reuerentia/vt pñedcūm est
 nisi rōne nature rōnalis. **Et** hoc dupli **Uno** modo inquantuz
 ei quocūqz modo pñungit. **Primo**° pñueverunt homines vene
 rari regis ymaginem. **Secdo**° mō eius vestimentum. **Utrūqz** au
 tem venerantur homines eadem venetatione qua venerant let
 regem. **Si** ergo loquimur de cruce qua chzisti° crucifixus est. v
 troqz modo est a nobis adoranda /alias veneranda. **Uno** mo°
 inq̄tum repñtat nobis figuram chzisti extēsi in ea in modum
 crucis. **Alio** modo ex contactu eius ad membra chzisti. z ex h°
 sanguine eius persusa. **Unde** vtroqz modo adoratur ea adora
 tione qua chzistus. scz latric z ppter hoc ipāz crucē alloquimur
 L i

quasi christū crucifixum **S**i autem loquimur de crucis xp̄i effi-
 gie. in quacūq; alia materia. puta lapidis vel ligni. vel auri vel ar-
 genti. sic veneramur crucem tantū vt ymaginem xp̄i. quam ve-
 neramur adoratione latric. **E**t hoc facimus non vt fuit in chris-
 ti opprobrium. s; vt considerat̄ diuina v̄tus ei⁹ quantum ad efficiē-
 nostre salutis/qua de hostib⁹ triumphauit **E**t quantū quidem
 ad rōnem contactus mēbroz christi: adoram⁹ non solū crucē: s; o-
 nia que sunt christi/vt clauos lāceam/vestimenta/et sacra eius ta-
 bernacula. vt dicit damasus papa. **S**ed quia nō rep̄tant yma-
 ginē chri crucifixi. sicut crux que dicitur signū filij hōis **Pat. xxiij:**
Hinc est qd ymaginē crucis veneramur in quacūq; materia/nō
 autem ymaginem clauoz aut h̄mōi **C**allem igit arripiendo de
 corpibus scōz. notandū qd corpora scōz a nullo transferenda sunt
 sine consilio p̄ncipis aut epoz/sancteq; synodi licētia. d̄ p̄secrat̄.
 dis. j⁹ vbi dicit glō. qd p̄nceps hic dicitur papa **E**t hoc est verū cū cor-
 pus traditum est p̄petue sepulture. nisi necitas immineat/et tūc
 sufficit auctoritas p̄ncipis puincie **S**i autem non est tradit⁹
 p̄petue sepulture. bene potest transferri sine auctoritate cuiuscū-
 q; **S**ed non possunt incidi in p̄riculas corpora ipsa anteq̄ sunt in-
 cinerata. alias hoc faciens incideret ex cōmunicationem papalē
Item subtrahere furtiue reliquias sanctorz. vt hono: abili⁹ po-
 nant sacrilegiū est. scōm hugonē qz auferit̄ sacrū de sacro **I**tem
 portare reliquias ad collū: si hoc fiat ex deuotione et fiducia ad
 deum et scōs quoz sunt licitū est/bm thōm 2⁹ scōde q. xxi. ar. vi.
Secus si fieret cū aliqua sup̄stitione/puta qd vas eaz quadrang-
 gulū eēt et h̄mōi. qz tunc licitū nō est. **D**uo enim corpora nō rep̄i-
 tur in tris scz beatissime v̄ginis et d̄ilci dño johānis. de beate v̄-
 ginis corpe tenet ecclā qd sit assumptum in gloria. **U**nde quidā
Scandit ad ethera virgo puerpera. virgula yesse. non sine cor-
 pore. sed sine tempore tendit ad eē **I**nsup hoc p̄bat **augustin⁹**
 in sermone de assumptione eiusdem virginis. **D**e corpore iohā-
 nis euangeliste dicunt quidam exponentes illud quod est **johā-**
n̄is vltimo. **S**ic eum volo manere scilicet viuuz: donec veniam/
 scilicet in fine mundi. **I**nquiunt ipsum nō esse mortuū. sed vs;

ad nouissimū diem victuruz. ⁊ in sepulchro dormientem. donec
 veniens christus excitet eum. hoc accipientes signum q̄ in sepul
 chro eius videtur quedam scaturitio manne per modum ebulli
 tionis exurgere. Et dicit hoc causari ex anhelitu suo. **Sed scōz**
Albertum est fabula. Alij dicunt eum cum enoch ⁊ helya pug
 naturum contra antechristum ⁊ pro christo suscepturum marti
 rium. **Sed hoc videtur absurdum** tam dilectum sibi aplūm (C
 alijs existentibus in gloria) fore suspensum a sua visione et frui
 tione. Ideo cum alijs est dicendum q̄ beatus iohannes mortu
 us est. sed non p̄ martirium. **Unde Beda in omelia.** Cum lon
 go confectus senio sciret imminere diem recessus sui. conuocatis
 discipulis suis post monita exhortationū ac missarum celebrati
 onem vltimū eis valefecit. deinde descendens in defossum sepl
 ture sue locum. facta oratione appositus est ad patres suos. taz
 liber a dolore mortis q̄ a corruptione carnis inuenit alien⁹. **Hec**
ille. Et ideo dicendum q̄ cum corpore et anima translatus sit
 ad locum beatorū. **De corpore enim non videtur credibile q̄ illū**
 tam dilecti apostoli corpus. deus sine veneratione in celo ⁊ in
 terra reliquit. **Et cum non inueniat ad venerandum. piū est**
 credere q̄ in celo beata vita ⁊ immortalitate sit vestitum. vt
 dicit albertus. **Quod vero dicitur.** Sic eum volo manere id ē
 nolo eum mori p̄ martirium. quia licet venenuz biberit. non ta
 men sibi nocuit. donec veniam ad vocandū eum ad gloriā. vn
 de et beda in omelia. **Ceteris christi discipulis per passionem**
 summatis. ipse in pace ecclesie aduentū sue vocatianis expec
 tanit. **Item nec reperiuntur corpora enoch ⁊ helye quia in pa**
 radisum terrestrem sunt translati. mittendi de paradiso terrestri.
 et predicaturi contra antichristum. ⁊ ab eo sunt occidendi. **Ne**
 igitur nimis curiosus in detrimentum animē tue aliquid tibi oz
 dinando p̄tingat. dispone congrue domū tue scilicet sepulture
 quia morieris tu ⁊ non viues

Cella

Quicesima quinta Cella

Quicesimam quintam cellam discipulo ingre-
diens. In eius vidit primo latere multos prophetas/
vnam honestam virginem manu crucem tenen-
tem. et apostolos depictos/vnum insipientes librum
qui medius iacuit. et ex ore ipsorum par lucem ra-
dium emicuit. In secundo latere vidit angelos
tubas in manibus tenentes. quibus carte appense primebant scrip-
tum hoc. **Surgite mortui venite ad iudicium/et ad eorum somnum**
multos vidit nudos surgentes. In tercio latere vidit christum
sicut in iride sedentem/in forma humanitatis radiantis siue glori-
cate/cum signis acerbe passionis. sicut vniuersorum iudicem/cum
quo multi sancti iugebant. In quarto latere vidit mirabilissimum
quasi totum mundum contra peccatores agentem: **Visis sobrijs**
disponit^o animarum primo sepatat/et corporumq; postea. **Nunc de**
clarare congruit de reuisione vniuersorum anime cum corpore/que qui-
dem fiet in vniuersali iudicio. de quo prius cella docet

Primum latere In primo inquit instructor habes la-
tere. qualis huius iudicij vniuersalis habebitur veritas ex scrip-
tura prophetica. que per prophetas ibi designat. **Secundo evangelica:**
que signat per pulchram virginem manu crucem tenentem. **Ter-**
cio apostolica que signatur per apostolos. qui omnes suis scriptis que
per librum piacentem designat docent. **Et lucem radium designat**
resurrectionem futuram. **Primo igitur prophetica malachie scio.**
Accedat ad vos in iudicio/gloria. quia christus veniet ad iudicium. et ero
testis velox. Bona quia illud iudicium in breui expediet. Et da-
uid psalmus xlix. Deus manifeste veniet/deus noster et non silebit.
Deus manifeste veniet. Bona Augustini. ad iudicium generale
ut iudicet. qui in terris occulte prius venit ut iudicaret/occulte
venit. qui infirmus in carne apparuit. Erat glorie species in diu-
nitatis scilicet hec latebat in humanitate. Deus inquam noster scilicet christus
qui verus deus est veniet/ipse veniet non enim est deus qui non est
noster deus. Et non silebit a iudicio et vindicabit. Silebit in primo
aduentu. quia os suum non apernit. sed tanquam agnus coram ton-

dentese obmutuit. acti viij. ⁊ ysa. liij. nec se vindicauit. **S**ilet mō
 a iudicio occult⁹ in celo non exercens irā. sed expectans pñiam
Tamen non tacet omnino nec cessat monere flagello. **E**x euang.
 insup iohānis viij. **M**ultra inquit habeo de vobis loquit iudi
 care. scdm **Aug**⁹ rñū iudiciū futurū dicit **Sequit**. **S**z qui mi
 sit me verax est. **C**risos. **H**oc dicit vt nō estimet tot audiens/ex
 imbecillitate non punit/aut quia eoz cogitationes ⁊ contumeli
 as non nouit. **S**ed quia primo missus non vt iudicaret mūdum
 s; vt saluaret ⁊ loqueret que sunt ad salutem. **E**t iobis xij. **N**e
 scdm **C**risos. ex misericōdia in primo aduentu exhibita. pigriores
 efficitamur. in quo nō venit iudicare sed saluare. subdit deterrē
 bili iudicio dei. **Q**uispernit me ⁊ non accipit verba mea. habet
 qui iudicet eum. **S**ermo quem locutus sum: ille iudicabit eū in
 nouissimo die. **S**up quo **C**risos. **O. d.** **N**on sum cā pōitōis
 eius qui verba mea spernit. **V**erba enim que mō locut⁹ sum i or
 dine stabūt accusatoris/ oēm tollentia excusationē. **E**t **Aug**⁹ f.
 non dicit. **E**go non iudico eū in nouissimo die. hoc esset contra
 rium illi sñe. **P**ater omne iudiciū dedit filio. **S**atis manifesta
 uit seipsum in nouissimo die iudicaturū. cū diceret. **S**ermo que
 locutus sum. **A**plica p̄terea paulus ad rōs scōo. **L**oquens p̄tra
 abutentem diuina miā ⁊ patiā in pñti. pbat iudiciū futurū di
 cens. **S**cdm duriciam tuā. j. mētis p̄tinaciā in pñti malo. ⁊ cor
 impentens. glō. de malo p̄terito. thesaurisas tibi. j. accumulas
 tibi penā. **E**t d̄r thesaurizari. quia adhuc abscondita est. sed in
 futuro manifestabit scz in die ire. j. in die qua dñs iratū se oñdet
 vel tanq̄ iratum. **I**n die inquit. quia tunc om̄ia manifesta erūt
 ⁊ reuelationes iusti iudicij dei. in quo omnia reuelabūtur. ape
 riantur ij. libri. vt est danielis septimo. **S**uturuz etiam esse fina
 le iudiciū mūdi in quo christus venturus est iudicare viuos ⁊
 mortuos ⁊ pccōres. articulus est fidei. vt patet i cimballo. **U**nō
 et necessarium ad salutem. **H**oc etiā asserunt sybillini vsus scōz
 beatam **Augustinū** in libro xvij. de ciuitate di vbi refert xxxv
 vsus sybille. de finali iudicio plene agentes. scz iudicij signum.
 tellus sudore madescit. **E** celo rex adueniet per secula futurus

Cella

Sciliz in carne p̄ntem vt iudicet orbem. **U**nde deum cernent
incredul⁹ atq; fidels. **S**ic anime cū carne aderūt quas iudicat
ipse x̄t. **Q**uius finalis iudicij rōnem assignant theologi banc
fore. vt quemadmodū manifestata est mūdo dei potentia in cre
atione rerum/sapientia in gubernatione mūdi. miā z clementia
in incarnatione z iustificatione impioꝝ. **I**ta etiam manifestet
mūdo iusticia dei. **H**oc enim maxime p̄mendabile reddidit prin
cipem z iudicem z quemlibet. **V**n̄ sapientie primo **D**iligite ius
ticiam qui iudicatis terrā. **H**ec autem iusticia dei nūc nobis est
valde occulta. **N**am cum iustia dei dicet malos debere depri
mi z puniri. bonos at exaltari z p̄miari. **V**idem⁹ autem vt plu
rimū impioꝝ z flagiciosos regnare in mūdo/diuites esse/honori
bus habūdare: **E**cōtra scōs viros dei iei. p̄secutōes pati. pau
peres esse/innocēter interemi. **O**mn̄s enim in morte iniqui pu
niant sine dubio in alio sc̄lo/z iusti p̄mia eterna recipient **H**oc
tamen non cōstat nisi ipsis recipientib⁹ qui id meruerūt. nō aut
his potissime qui v̄sant in mūdo. **I**nsup tūc in morte n̄ recipiēt
mali penam in aiā solum: sicut ecōtra iusti glām. nōn autem quo
ad corp⁹ cum incineret. z tamen coopatum est corp⁹ anime ad
bonū z malum. vt ergo pateat omnib⁹ q; princeps z rex omnū
sc̄loꝝ deus iustissime mūdū gubernauerit /z retribuatur omnib⁹
scōm ea que gesserūt in corpe p̄miuz vel supplicium. z integri
ter quo ad aiām z quo ad corpus. **I**deo necessarium est esse fu
turū iudicium in fine mūdi. in quo omnes de omnib⁹ corā om̄i
bus angelis z hōibus a deo iudicabūnt. **S**ecūdū latus

Quo ad secūdum latus sciendū q; citatio erit ad futurū iudi
cium **I**uxta ps̄ testimoniū ps̄⁹ lxx. **E**cce dabit voci sue voces
vtutis/date glām deo. **E**cce. glō. qui ascendit dabit in iudicio
voci sue scilz voci tube vocem virtutis. .j. efficaciam resuscitādi
omnes mortuos. **I**heronim⁹. **S**ive comedam siue bibam siue
aliquid aliud faciam. semper meis videtur insonare aurib⁹ illa
terribilis tuba. surgite mortui venite ad iudicium **D**e hac vo
ce ap̄ls prima ad tessal⁹ quarto **I**psē domin⁹ in iussu in voce ar
changeli/z in tuba dei descendet d̄ celo. z mortui qui in christo
sunt resurgent primi. **D**einde nos qui viuim⁹ qui relinquimur

Vicesimaquinta

simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam christo in aera. et sic semp cū domino erim⁹. **De** quōditate huius vocis dicit beatus thomas in quarto dis. xliij. q. cum cām effectui oporteat aliquo mō coniūgi. quia mouens ⁊ motum. faciens ⁊ factum sunt simul. vt dicit quarto phisicoꝝ. **E**t christus resurgens sit cām nos tre resurrectionis vniuoca. oportet q. in resurrectione corpm pī aliquo signo corpali dato xps resurgens opet. **Q**uod quidem signū vt quidā dicūt erit ad lrām vox christi resurrectionē impātis. sicut impanit mari ⁊ cessauit tempestas. **Mat viij.** **Q**uidā vero dicūt q. hoc signum nihil aliud erit. q. ipsa pntatio euidēs filij dei in mūdo. de qua dr marhei xxiiij. **S**icut fulgur. q. venit ab oriente ⁊ apparet vsq. ad occidentem. **I**ta erit aduentus filij hominis. **E**t inuitunt auctoritati beati **Gregorij** dicētis. q. tubam sonare nihil aliud est in mūdo q. iudicem suū mūdo demōstrare. **E**t scdm hoc ipsa apparitio filij dei vox eius dicit. quia ei apparenti obediet natura ad corpm humanorum repatione sicut imperanti. vnde in iussu venit. vt dicitur in illa auctoritate prima tessal. iij. **E**t sic eius apparitio inquantum habet vim cuiusdam imperij eius vox dicitur. **C**ur enim scdm apostolum illa vox dicatur tuba vel clamor in euangelio. **D**icendum scdm eūdem beatum thōm vbi supra q. vel propter euidētiā. vt dicit magister in quarto. vel ppter puenētiam ad tube vsuz. qui erat in veteri testamento. **N**am tuba cōgregabantur ad consiliū mouebant ad prelium. ⁊ vocabāt ad festum. patet lib. nume. rī. qn dñs pcepit fieri duas tubas argenteas. sic in finali iudicio resurgentes cōgregant ad consiliū iudicij. **Mat xxv.** **C**um venerit filius hominis. congregabūt aū eum omēs gentes. **S**ecundo cōgregabūt ad piliū. quo orbis terraz pugnabit tra īsensatos. ⁊ armabit deus creaturam ad vltiōz inimicoꝝ. **Sap. v.** **E**t q. b. debet frequēt p̄dicari publice. iō dr cui libz p̄dicato. ri illud ysa. lvij. **C**lama ne cesses. quasi tuba exalta vocē tuam. **Ter. tuba illa vocant ad festū eterne solēnitatis. Non omnes sed electi. vt sicut domin⁹ ascendit in voce tube. scdm ps. am.** **A**scendit deus in iubilo et dominus in voce tube. **I**ta descen

Cella

det et veniet ad iudicium **J**uxta vbum angeli vt est act primo.
q sic veniet quemadmodu assumpt^o est a vobis in celum. **E**t si
forma sacramentoz habet vtutem sanctificandi ministrat. nō
ex hoc q audiūt: sed ex hoc q pferunt. **I**ta illa vox quicquid
sit habebit efficaciam ministralem ad resuscitandū. non ex hoc
q sentitur sed ex hoc q pferit. **V**ox archangeli dicitur. qz scdm
thomā vbi supra. iuxta b. **A**ugusti^m in 3° de trinitate **C**orpora
crassiora et inferiora p subtilia et potentiora quodā ordine regū
tur **I**ta omnia corpa regūt a deo p spūm rōnalem **Q**uod etiā
beatus gregori^o tangit quarto dyalog. vñ in omnib^o que corpa
liter a deo fiunt vtitur deus ministerio angeloz. **I**ta etiā in re
surrectione vli. quod ptinet ad trasmutationem corpm. sed col
lectio cinerū et eoz p̄pacio necessaria est ad repationem huma
noz corpm. inde homo deus in resurrectione illa vtetur minist
terio angeloz **S**ed anima sicut immediate creata a deo est. ita
immediate a deo corpori reuinetur sine aliqua opatione ange
loz. **S**imiliter et gloriā corpis deus ipse faciet absqz ministe
rio angeloz. sicut aiām immediate glorificat **E**t istud ministe
rium angeloz scilz in collectione cinerū et preparatione dicitur
vox archangeli scdm vnam expōnem in lrā **E**t quia ministeriū
illud erit principaliter vni^o archangeli scilz mychael ecclē p̄ncipi
pis sicut olim synagoge. **D**an. xij. **I**deo dicitur vox archangeli. s3
quia hoc ipse agit ex influentia vtutum et alioz superiorum or
dinuz **I**deo quod ipse dicitur facere. quodammodo facient et
ordines superiores **S**imiliter et inferiores angeli coopabūtur
mychaeli circa resurrectionem singuloz. quozum custodie fue
runt deputati. **E**t sic vox illa dici potest et vnus et plurimoz
angelozum. **H**anc vocem qui in monumentis sunt audient / vñ
qua die vel hora nemo scit. neqz angeli dei. neqz filius hominis
sed sol^o pater. **M**athei vicesimoquarto. **N**escit filius hominis
scdm **A**ugustinū. quia nescire nos facit vel quia nescit nobis re
uelandum. **S**cit enim ipse in quantum homo horā et punctum
finalis iudicij. s3 n̄ tali mō q istud habeat nobis manifestare a
temp^o suoz **A**d oēs hmōi vox vel citatio extendet. quia omēs
moriēti et a morte resurgēt. ppter tria **P**rimo quia magis h^o

morte resurgent propter tria. **P**rimum quia magis h^o concordat
 diuine iusticie. que humana naturam p^o pccō primi parētis dā
 nauit. vt omnes qui pactum nature ab eo originem ducerēt: in/
 fectionem peccati originalis cōtraherent/ & per p^ons debitores
 mortis fierent. **S**ecūdo quia magis concordat hoc diuine scrip
 ture/ que omniū futuram resurrectionem p^odicat. **R**esurrectio
 autem non est nisi eius q^o p^oius cecidit & dissolutum est. vt dic^o
 damascēn. **T**ercio quia etiam mag^o concordat ordini nature. in
 quo inuenim^o q^o illud q^o corruptum & incineratum est. in suam
 nouitatem non reducit nisi corruptione mediante sicut acetū
 non fit uinum nisi aceto corrupto & in humorem vitis transeūte
Unde cum natura humana in defectum necessitatis moriendi
 deuenit/ non erit rēditus ad immortalitatem nisi morte medi
 ante **A**d auctoritatem apli prima ad tessal. **Q**uarto **N**os q^o
 uiuimus qui relinquimur simul rapimur cum christo in aera. &
Act^o x^o dicit q^o christus constitutus est a deo iudex uiuoz & mor
 tuoz. **R**espondetur q^o distinctio illa non est referēda ad temp^o
 iudicij. nec ad totum temp^o preteritum. s^o ad illud temp^o deter
 minatum quod immediate iudiciū p^ocedit. quando scilicet iudi
 cij signa incipiēt apparere. **I**gnis ergo p^oflagrationis qui faciet
 mūdi purgationem poterit statim corpa illoz qui uiui inueniēt
 in illo tempe vsq^o ad cineres resoluerē. sicut & alia mixta resoluet
 in preiacētē materiam **E**t cū dicitur omnes ex cinerib^o resur
 gere/ dicuntur cineres omnes reliquie que remanent ex corpo
 re humano dissoluto. **Q**uia uero vt dicitur dan. xij. **Q**ui in pul
 uere terre dormiunt euigilabūt/ alij in uitam eternam. & alij in
 obprobrium vt uideant semp. **I**deo timorem dñi docebo uos
 ait ps^o. uidelicet. **D**eclina a malo & fac bonū

Tercium latus **C**irca terciū latus sciendum
 q^o christus apparebit in iride. scilicet ipse qui est iudex omnium
 tunc apparebit in forma humanitatis gloriificate. cui^o signis pas
 sionis acerbe. cum quo uenient cetus angelici. & scōz plurimi.
Quo ad primum ipse erit iudex noster. **J**ob. quinto **P**at^o
 tem debet ei & iudi^o facere q^o filius hominis est **P**ro cuius de
 claratione scōm beatum thomam sciendum est. q^o in iudicando

iudiciū aliquod diuinū requiritur. vñ a plus ad rōnos **X**ues d
 iudicas alienū, seruū. **Q.** dicat. **S**i non habes dominū super
 eum non vales iudicare. **C**ompetit ergo primo christo iudica/
 re rōne dñationis. qz dñūm super hoies habet. de quibus erit
 pncipaliē finale iudiciū. **I**pse autem ē domin⁹ noster. qz ipse
 fecit nos et non ipsi nos. **S**ecūdo cōpetit ei ratione redēptionis
 qđ ei cōpetit scđm humanā naturā. **Vñ Ad rōnos xiiij.** **I**n hō
 xps mortu⁹ est et resurrexit. vt viuoz et mortuoz dñetur. **A**d p
 mū autem vite eterne nobis creationis bona non sufficiūt. nisi
 redēptionis bñficiū adderet. ppter impedimētuz qđ natu
 re ceate supuenit ex pccō primi parentis. **U**n cuz iudiciū fina
 le ad hoc ordinet vt aliqui admittant ad regnū/ aliqui excludā
 tura regno. pueniens est vt ipse christus scđm humanā naturā.
 cuius redēptionis beneficio ad reg^m admittimur. illi iudicio
 psideat. **E**t hoc est qđ dicitur **Act. 17.** **C**onstitutus est a dō iu
 dex viuoz et mortuoz. **P**otest et tertia ratio induci eiusdem.
 quia eius est iudicare cuius est condere legem. **S**ed a christo in
 humana natura data est iudiciaria potestas. vt tate tamē diuini
 tatis. **N**ic nihilominus iudicabit omnes. et sñiam pferet glōriā
 cationis et damnationis vtute sue diuinitatis. que cum vira sit e
 ius et patris et spūs sancti operatio cōis eozum. **I**deo a tota tri
 nitate fiet opus iudicij. **D**icit tamen pater dare iudiciū filio. qz
 ipse origo seu principū trinitatis. pducens alias psonas et n̄ p
 ducta. **E**t dicit iudiciū dare soli filio. qz ipse sol⁹ cum incarnat⁹ fu
 erit solus in humanitate nrā omnib⁹ dñetur. **D**ecet enim vt iu
 dex ab omnib⁹ iudicandis videat. sed a malis eius diuinitas n̄
 videbitur. quia cū deus sit essentialit. ipsa bonitas sine gaudio
 videri nō potest/ s; gaudiū oē excludetur a malis et damnatis.
ysa. 64. **T**ollatur ipis ne videant glōriam dei. **I**n videndo em̄
 humanitatem christi glōsam (vt immediate dicit) nullā tamē
 consolationem habebūt mali. **I**n potestate enim est corpis glo
 riosi demonstrare se. vel occultare vt nō videat quinyimo ma
 li patientur ex illa visione maximam penam. **S**icut enim glo
 ria amici maxime delectat. **I**ta per contrariū gloria inimici ma
 gis contristat. mali autem christum odium in quantum puniē

tem. Ideo gloria eius in iudicio erit eis penosa. **Q**uo ad formam gloriosam sciendum quod christus secundum thomam dicitur mediator dei et hominum in quantum pro hominibus satisficit. et interpellat a patre. et ea que sunt patris hominibus communicat. **Q**uia ergo in primo adventu venit ad hoc ut pro nobis satisfaceret a patre. ideo in forma infirmitatis nostre apparuit. **Q**uia vero in secundo adventu ad hoc veniet ut iusticiam patris exequatur in homines. gloriam demonstrare debet. que inest ei ex comunione eius ad patrem. **E**t ideo in forma gloriosa apparebit. **E**t quod dicit **J**ob. xix. **U**idebunt in quez transfixerunt. ubi gero. quia in ea carne venturus est in qua crucifixus est. **I**ntelligendum est quod in ea carne et natura apparebit. sed non in eadem qualitate scilicet infirma et ignominiosa sed speciosa. **C**um signis denique passionis acerbe dictum est. **C**risostomus enim dicit quod veniet christus in iudicio non solum vulnera et cicatrices. sed ipsam mortem acerbissimam ostendens. **S**ed secundum thomam non est intelligendum de illo ligno crucis. in quo fuit crucifixus. quia illud sicut iam omnia ligna et irrationalia resolvetur in elementa. sed aliud signum reprensans instrumentum passionis. nec hoc apparebit ad iudicium tunc existentis infirmitatis. sed preterite. ut per hoc iustior appareat eorum condonatio qui tantam misericordiam neglexerunt. et eorum precipue qui christum persecuti sunt iniuste. **C**icatrices autem que in eius corpore apparebunt non pertinebunt ad aliquam infirmitatem. sed erunt iudicia maxime virtutis qua christus pro passionis infirmitate de hostibus triumphavit. **E**xprobratissima autem mortem ostendet. non sensibilibus oculis ingerens. ac si tunc ea pateret. sed ex his que apparebunt iudicij preterite passionis. homines in recogitatione preterite eius mortis adducet. unde dicit quod ex ipsis cicatricibus nulla deformitas apparebit sed radij lucidiores sole exhibentur. **C**um eo preterea ad iudicium venient omnes angeli. et sancti. **S**icut enim iudex terribiliter apparebit ut dicitur in impijs. **I**ta et sancti angeli tanquam parati ad sententie severitatem et executionem in perversos. **S**i terribilis est copiosus hominum exercitus armatorum: quod terribilis ergo est ille angelorum: quorum unus posset innumerabilia hominum milia simul prosternere. ut unus angelus in castris assyriorum centum

octoginta quinq; milia hominū in momento percussit. **P**reterea sacra scriptura nos instruit quantum terreat homine apparitio angeli. p̄sertim dum vult in forma apparere terribili. cap. x. Cum daniel sanctum angelum vidisset. inquit. **D**ie in visio ne tua/dissolute sunt cōpages mee. ⁊ nihil i me remansit virūz **I**nsuper custodes sepulchri christi pre timore angeli quem viderunt exterriti sunt. ⁊ facti sunt velut mortui **Q**ualiter igitur cetus angelicus tā⁹ innumera bilis p̄terrebit impios. ⁊ indig nabuntur p̄uersis hominibus. qui ipsoz instinctib⁹ acquiescere noluerunt. ⁊ eozum obsequijs ⁊ beneficijs fuerunt ingrati. **C**ū assessoribus sanctis suis apparebit qui relinquerunt omnia. et secuti sunt eum. **J**udicare autem d̄z septem p̄liciter **P**riō auctoritative. ⁊ sic est p̄prie totius trinitatis tanq̄ diuinū vniuersa le habentis **S**ecūdo delegatiue. j. ab alio accipere auctoritatem iudicandi. ⁊ sic conuenit x̄po homini. vt d̄cūm ē. **T**ercio compatiue. in quātum ex comparatione eoz⁹ alij iudicandi oñ dunt. **S**icut niniuite iudicabūt generationem iudeoz. vt mat. xij. **S**ic autem iudicare conuenit bonis ⁊ mal⁹ in iudicio **N**am niniue. ⁊ si tunc predicāte iona conuersa est. postea tamen recidauit et peiora egit. . scōm b̄rūm **I**hero⁹ de pe. dis. 3. ⁊ a babilonis exterminat **S**ic ergo iudicabūt iudeos. quia ex illo opere sue p̄uersionis ad si mplex verbum ione oñdent q̄ in ste iudicādi sunt iudei. quia christum d̄m. p̄phetarum tot p̄dicantem et signa facientem audire spreuerūt. **Q**uarto d̄z quis iudicare interpretatiue. sciz iudicanti consentiens. ⁊ eius sentētiā iustam approbās. ⁊ hoc est cōe omniuz electoz sic iudicare approbatiue. p̄s **G**ladij ancipites in manib⁹ eozum. ad faciendā vniuersā n̄ i nationib⁹: increpa. in popul. vt faciant in eis iudiciū scriptum. glā bec est omnib⁹ sanctis eius. iudicare scz p̄ modūz approbationis **Q**uinto dicit quis iudicare declaratiue. si cut liber legis vel plebiscitoz. in quo casus declarat qualiter autem quomō iudicandus sit. **J**ohan̄. xij. ait christus iudeis **Q**ui spernit me ⁊ non accipit vba mea. ego non iudico euz sed sermo meus quē locutus sum iudicabit eum in nouissimo die. **S**exto testificatiue. quia in ore duoz vel trium testium stat

omne testimonium vt ex dictis eoz reus absoluit vel cōdenat
Ideo conscientia vnusquisqz iudicabit eum **V**n̄ beatus **A**u-
gustin^o **Q**ñ deus iudex erit. testis alius non erit. nisi consciētia
 tua inter deum iudicem z cām tuam. **N**oli timere nisi cōsciām
 tuam. **Q**uinto assessorie **A**ssessor in pposito quasi sniam iā p-
 latam in alios manifestat. **E**oz igit iudicare est sniam alterius
 auctoritate latam in eoz noticiā quasi latā p̄nūciare. z hoc mō
 pfecti viri iudicabūt assessorie. quia alios ducent in cognitionez
 diuine iusticie. vt sciāt quid eis p meritis debeat. vt ipā reuelat
 iusticie iudicium dicat z n̄ dat omnib^o. sed qui p̄p̄t̄ ch̄istū reli-
 querūt omnia z secuti sūt eum. quia humilitati eoz r̄ndet exalta-
 tio p merito. **D**auptas autem hoiēm despectissimū facit in mū-
 do. vnde excellētia iudicarie potestatis paupibus p̄mittitur i-
 p̄m̄ium. **N**on omnib^o paupibus sed illis quos notat sanct^o tho-
 mas in iij^o dil. xlv. **Quartum latus**

In quarto latere de testibus habetur. **E**x quo enim hoc iu-
 dicium dicitur erit ordinatissimū z scōm ordine iuris iudicis. n̄
 est sine accusatore dānare **I**deo triplex adducetur accusator i-
 fernalis inimicus. homo scūs. z vniuersal mūd^o. **D**e primo ait
Augustin^o ad **J**ulianū comitem **P**resto tūc erit dyabol^o recitans
 vba p̄fessionis nr̄e. obijciens nobis quecūqz fecerim^o in q^o
 loco qua hora peccauim^o. z quid boni tūc facere potuim^o. dictu-
 rus est enim nequissimus ille aduersarius **E**quissime iudex iu-
 dica hunc esse meū ob culpam/qui tuus noluit esse p grām. **T**u-
 us est p̄ naturam. me^o est ob miseriam **T**uus est ob plasmatiōez
 meus ob suasionem tibi inobediens. mihi obediens. **A**te acce-
 pit immōditatis stolā/a me accepit hāt pannosam qua indutus
 est tunica. **T**uā lamisit cū mea hic venit **D**e scōdo accusatore d-
 scis scz hōibus a quoz sortio declinauerūt. vel quos in p̄nti^o
 tumetijs z iniurijs affecerūt vel quoz festa fregerūt vel quoz
 loca p̄phanauerūt. s̄z **S**ap. v. **S**trabūt iusti in magna p̄stantia
 scz ad accusandū aduersus eos qui se angustiauerūt. z qui abs-
 tulerūt labores eorum. **V**identes autem scilicet reprobi turba-
 buntur timore horribili. **N**o hoc facit quod narrat **G**regorius

turonei. viz q̄ duo neq̄ presbiteri cum cōspirassent contra sanc-
tum sydoneum aluernorum ep̄m Alter eoz viscera p̄ egestiōes
emisit. Et visus est a summo iudice accusatus a sancto sydonio
damnari. vinci ⁊ in ymis carceris in angustijs detruodi. **Alit** cuz
mortuo sydonio ambiciose ⁊ violenter occupasset ep̄atum/cum
inuitasset ciues ad conuiniū. p̄ pincernā citatus a summo iudice
cadente de manu eius calice subito expirauit. ¶ **De 3°** accusa-
toze scz mūdo d̄: **Sap. v^o**. **Armabit** creaturam scilz ad accusan-
dum/ad vltionem inimicoy. **Beatus gregorius**. **Si** queris q̄s
te accusabit? dico/tor^o mundus: Offenso enim creatore/offēdit
totus mūdus. **Criso^o**. In illa die nihil est q̄d r̄ndebim^o/vbi ce-
lum ⁊ terra/aqua/luna/sol/dies ⁊ noctes: ⁊ tor^o mūdus stabunt
contra nos. s. ad accusandū. **Dicere** posset terra si loqueret̄. **E**-
go hos iniquos sustinui vt p̄ me ābularent/ego eis dedi herbas
flores/fructus/arbores/aniālia/metalla/lapides/vt cōi creatori
seruirent ⁊ laudarent eum. sed meis donis abusi sunt: ideo iuste
a me absorbeant̄. **Et** aqua. ego eis pbui refrigerium contra es-
tue/lotionem/cōtra maculas/materiam sacramētoy cōtra pccā.
pisces in cibū/quia illis abusi sunt/in me submergātur. **Aer**. **E**-
go dedi eis spiramentum vite/pluuias/auuiuz multitudinem. ⁊
ideo merito sine vlla misericordia in me suspendant̄ ⁊ suffocen-
tur **Ignis**. **Sine** calore meo viuere non potuerunt. sed ingra-
ti de vsu meo a me sine consumptione semp exurant̄. **Similit** sol
luna/stelle/celi celoy: quia lumine nostro non sunt vsi ad quere-
dum lumen eternū/ergo eo priuati: priuatis tenebris occupent̄.
Et quia iuxta **Mat. xviii. testimo^m**. In ore duoy vel triū stat
omne vbum. Ideo in hoc iudicio non deerūt testes. ¶ **Quim^o**
igitur testis erit ipse iudex. **Iher. xxix**. **Ego** vero iudex ⁊ tes-
tis dicit domin^o irrefragabil/ qui non solū ver^o sed ipsa veritas/
non ex relatu/sz visu testificabit qz omnia sūt nuda ⁊ aperta ocu-
lis eius. **Ad hebreos 3°**. **Non** enim repugnat hoc vt in iudicio
humano est/quo iudex ⁊ testis recusat/ qz hic qui veritas est vt
testis manifestabit occulta hōim. ⁊ vt iudex sententiabit ⁊ sentē-
tando exprobrabit pccōres. vt ait **Crisost^o**: in hec vba. **Ego**
p̄pter vos homo factus sum/delusus/alligatus/cesus/crucifix^o.

ubi est tantarum iniuriarum mearum fructus? **E**cce precium sanguinis mei quem dedi in redemptionem animarum vestrarum ubi est seruitus vestra quam mihi pro precio sanguinis mei dedistis? **E**go super gloriam meam vos habui. cum essem deus apparens homo viliozem me omnibus rebus vestris fecistis. **N**am omnem rem vilissimam dilexistis amplius quam iusticiam meam aut fidem. **Hec Crisostomus**
Testis secundus est conscientia nostra ubi notandum secundum thomam in **iii. d. xliij. q. vi.** Oportet enim quod in omni iudicio testis et accusator habeat eorum noticiam que in iudicio versantur. In illo autem communi iudicio omnia opera hominum in iudicium venient. **I**tem oportet quod omni suorum operum quis tunc noticiam habeat. unde sciens singulorum erunt quasi quidam libri. **S**ed quibus in **Apocalypsi. d. 2.** Apertis sunt libri et alii liber apertus est quod est liber vite et iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris. scilicet opera illorum. **P**er libros primos intelliguntur scientie singulorum et per alium librum intelligitur sententia iudicis in eis prudentia descripta. **T**ertius testis erit angelus bonus et precipue unicuique ad custodiam deputatus. **Q**uali suas instigationes bonas auscultare noluit sed per ipsum dei mandata postposuit. **Q**uod autem merita omnium aut demerita propria et aliorum a quolibet uno intuitu videantur? **R**espondeo quod sententia considerabuntur. non tamen in instanti sed tempore brevissimo divina virtute ad hoc adiuvante. **E**t hoc est quod beatus Augustinus dicit **xx. d. c. vi.** **M**ira celeritate omnia terminabuntur. nec hoc videatur impossibile. quia in quolibet tempore sunt infinita instantia in potentia. **E**t sic quod ait apostolus **i. corinthios xv.** Omnes quidem resurgemus. sed non omnes immutabimur. in momento in ictu oculi in novissima tuba. **T**uba ista ut dicitur est supra est virtus divina ad resuscitandum. **I**n momento dicitur. id est tempore brevissimo et quasi imperceptibili. non autem omnes immutabimur. id est de statu miserie ad statum glorie. quia non mali sed boni tantum. **Q**uis ergo discussio illa finalis iudicij magis credatur esse merito talis secundum beatum Augustinum. **Q**ui vocalis scilicet ut repentatis vni cuiusque scientie merito et demeritis. **Q**uislibet ex se videatur quod iuste iudicatio ad penam vel penam veniat. tamen in predicatione ad populos que commiter sunt rudes nec intelligere valent interiora et spiritualia. nisi per exteriora et corporalia per que magis etiam moventur. **I**deo magis congruit predicare discussionem esse vocalem (et cum predicto ordine)

q̄ mentale solum. Et p̄cipue etiam q̄ non rep̄it exp̄sse p̄trariū
 sc̄z quin posset ibi esse aliqua discussio vel increpatio. vel dulcis
 ad sc̄os x̄pi inuitatio. **H**is premisissis iudex p̄feredo sniaz tribil
 z seuer⁹ apparebit reis dices. discedite a me maledicti in ignem
 eternū qui par⁹ est dyabolo z angelis ei⁹. **M**at. xxv. **D**icēdite
 a me inq̄ qui sum fons vite. veritas p̄ima/sapientia summa/bō
 nitas immēsa. gaudiū p̄fectissimū/pax infinita. gl̄a eterna. **ysaye**
ultimo. Tollatur impius ne videat gloriam dei. **M**aledicti. q̄a
 maledicti qui declināt a mādatis tuis. vt ps̄ ayt. **I**n ignem ef
 num quia ignis cupiditatis exarsit cor vestrum. vt omnia terre
 na plus diligeretis. **Q**ui paratus est dyabolo sub quo p̄ncipe
 militastis. z quia multimodis vicijs vos immerisistis. ad que in
 citabāt diuersi angeli satbane. **I**deo z nūc eoz societatem ha
 beat. qui paratus est idcirco dyabolo z angelis eius. **Q**̄ an
 guste erunt tunc vie reprobis. ayt beatus grego⁹ in moralibus.
Superius erit iudex iratus. inferius horrenduz inferni cahos.
A dextris pccā accusantia **A** sinistris infinita demonia ad sup
 plicia trahentia. **I**ntus cōscientia vrens. exteri⁹ torus mūdus
 ardens. **M**iser peccator sic de p̄sus quo fugiet. **L**atere enim
 erit impossibile. apparere intolerabile. **P**roterea aduertendū
 q̄ dulcis z suavis erit electis suis illis. p̄ferendo sniam. q̄ppe ve
 nite dicit benedicti patris mei/possidete patū vobis regnū a cō
 stitutione mūdi **V**enite nūc qui laborastis z onerati fuistis. z e
 go reficiam vos vt **M**at. xi. p̄cō pane fruntionis diuinoy. cu
 bo angeloy. venite benedci elemosinaz largitores **E**surui eni
 z dedisti mihi māducare z. **V**enite bñdci p̄ris mei/siueles cre
 dentes que nō vidistis. expectastis in spe qd non habuistis. nūc
 autem in re possidete patū vobis regnū. non p̄pter opa p̄nci
 palit̄ vestra. qz n̄ sunt p̄digne passionēs h⁹ t̄pis ad futura gl̄az q̄
 reuelabit̄ in vobis. vt ead rōs viii **S**z illud vobis panī gr̄az cō
 ferēdo z liberalitatē meā exhibēdo. qd panī vobis an mūdi cō
 stitutionē **A**sipa igif̄ vox ite/vox est bñdca venite **T**imēdū igif̄
 valde diuinū iudiciū: **N**o hebreos x. **T**erribil̄ est exp̄catio
 iudicij. gl̄o. p̄pter snie irtractabilitatem/z pene acerbicatem.
Et ideo vt dies iudicij timeat̄ in sacra scriptura: comparatur

Vicesimal sexta

arcu teste Gregorio xix. moralium. c. xxvii. exponente illo ps. Dedisti metuentibus te significationem ut fugiant a facie arcus. Parcu inquit extremi iudicii dies designat. In arcu enim quanto longius trahit corda tanto de eo districtior exit sagitta. Sic nimirum extremi iudicii dies quanto longe differtur ut veniat. tanto cum venerit de illo districtior sententia procedet. Idcirco autem nunc diversis cladibus percussimur. ut his correcti paratiores tunc inveniri valeamus. An illic scilicet in psalmo pallegato f. missum est. Ouidisti populo tuo dura. flagella videlicet seculi. que secuturum gravius iudicii diem precurrunt. Dorasti nos vino concupiscentie ut terrena gaudia in lacrimis viderent. Dedisti metuentibus te signationem ut fugiant a facie arcus. ac si diceret hoc tempus misericordie est. illud tempus iudicii erit. Per ista ergo temporis flagella significas quomodo tu percussurus es. quoniam non precens iudicas qui sic districto modo percussis quoniam precis. Talis igitur districti iudicii dies cum mortem communicet. o homo dispone domui tue quoniam mories tu et non viues

Secunda pars principalis huius operis

Vicesima sexta. Cella

Utrius huius artis bene moriendi successive premissis/etate apta addiscendi/divisione/diffinitione/causalitate/moriendi qualitate. mori conditione/anime dura separatione. post separationem/collocationem/egressum/visitationem et huiusmodi cum aliquibus circumstantiis. Superest in hac secunda huius operis parte de modo bene moriendi declarare. Quare propter discipulum in xxvi. cellam introductum. In eius primo latere vidit hominem mundum depictum pedibus concubare. In secundo hominem in summitate cuiusdam castri magna sollicitudine vigilare. In tercio vidit historiam decem virginum. quinq; scilicet prudentium et quinq; fatuarum depictas. In quarto vidit bovem capite defuncti per speculum videntem. Ex hac pictura habes discipule fere instructor qualiter quis hanc picturam attente

considerans imitansq; bene morisciet in fine

Primum latus In huius celle primo latere hēs quali-
ter homo mūdum postponens suppedicans/aut pedib⁹ calcās:
est mūdi contemptor. qui quous mūdo inuoluat corpe: non tam
affectu suo eidem totalit adheret. **Et hoc ppter prehabita in**
primis cellis. Et tria mō recitando.

Scilicet In securam breuitatem
Seueram rarietatem
perituram qualiratem

De e⁹ in secura breui-
tate Seneca eplā: sub

dens ait. ppone tempis p̄fundi vastitatem. ⁊ vniuersum p̄lec-
tere. Deinde q̄ etatem vocam⁹ humanam p̄pa vniuerso. ⁊ vid⁹
bis q̄ exiguus sit q̄d optam⁹ ⁊ hoc tam lacrimē q̄ sollicitudies
occupant. quantum mors ante q̄ optata veniat: quantum valitū
do: q̄tum timor: quantum tenent inutiles anni diuitum: **Ex**
hoc adijce luc⁹/picula ⁊ intelliges in longissima vita minimum
esse q̄d viuūt. Ex istis patet triplex fatuitas hoīm mūdanoꝝ
p̄sumentium longitudinem/ non obstān breuitate diligentium
amaritudinem. non obstāte penalitate differentū moꝝ rectitu-
dinem/nō obstāte tempalis labilitate Contra istos vltimos se
neca eplā lxxxviii. nullus vitam expectet in crastinū Quid sit
mali queris: Infinitū. Non enim viuunt s; victuri sunt /om̄ia
differūt. Et si astēderem⁹ tamē nos vita p̄curreret. Nūc vero
cūctātes. j. morantes quasi aliena trāscurrit. ⁊ vltimo die fruit
omni tempore perit. Infirmi ⁊ grauiē patiētes non hñt tēpus.
cum non sint compotes /s; habentur a tempore. Dormi transi-
erunt tempus suum Et ideo nec senect⁹. nec morbus. nec mors
expectande sunt ad bene viuendum/ sed statim incipienduz est
dum tempus nostrum est. Et quāuis hoc breuissimo p̄sperita-
tis tempore vtamur. tamen non ibi felicitas. sed fellita p̄speri-
tas. et timoris regnū mūdi est Quod boecius in de solatione
p̄hie. p̄sa quinta. libri tēcij Declarat p̄ dyonisiū tyrannū ⁊
regem crudelem Ita iniquens Expertus sortis sue piculoꝝ
tyrannus. j. dyonisius rex crudelis exp̄t periclorum: id est p̄
experientiam sciens/pericula sortis sue. id est sue fortune seu e-
uentus quem meruit Regni metus pendentis supra verticem

gladij terrore similit. **I**ste dyonisijs cum esset rex potens & timeretur a multis / sepius metuebat ac tristabat. **I**nterrogatus a fratre suo cur sic esset dispositus: cum tantis habundaret diuicijs ac honore. **R**espondit ei non verbis sed rebus. facies fratrem suum ad mensam sedere regalem. supra quam iussit poni regij cibi. ac potus copiam grandem. atq; cum tenui filo faciens super caput fratris sui enssem suspendi. admonens illum vt letus epularetur. **Q**ui respōdit **Q**uomodo possum? cum me perturber gladij capiti meo imminentis formido. **R**espondit **T**aljs est iugiter dispositio cordis mei. scilicet quia sibi gladius imminēbat superius diuine iusticie/tenui filo. i. vita breui appensus. postq; ignis vehemens eterni cruciatus. **E**t sic pater hoc breue tempus: tempus esse timoris. **D**e huius breuitate etiam loquitur **C**risost. **T**antum annos si placet demus delicijs/addamus alios centum. ymmo addamus ei mille. qđ erunt omnia ista ad eternitatem. **Q**uia melius est dies vna dicat psalmista in atrijs tuis super milia/huius tempis scilicet. **S**i p̄mus homo vsq; in hodiernam diem vixisset/z hodie moreretur. **N**onne totum tempus preteritum esset momentum. quo ad imminentem durationem? **H**oc iusti attente considerātes de facili ad mundi suppeditationem spiritu flectuntur **S**ecundo ex eius seuera contrarietate **C**um enim similitudo sit causa dilectionis. **E**cclāsti. xiiij. **O**mne animal diligit simile sibi. **H**inc est qđ mundani odiunt bonos: tanq̄ eis dissimiles. **E**t ideo veritatis magister **J**ohānis xv. suos consolatur dicens. qđ ego elegi vos de mundo. p̄pterea odit vos mūdus. huic sententie alludit **C**risosto^o **S**ermone de **J**oseph & fratribus suis. bonorum vita detrimentū est pessimoz. zelant mansuetum inuidi. immitern tumidi inimica emulatione larescunt. **H**uius rei exempla in sacra scriptura inuenimus. **N**am chayn **A**bel fratrem suum pati non poterat: **G**enē quarto. **E**t fratres **J**oseph oderāt eum. gen. tricesiōseptimo. **S**aul quoq; non rectis oculis aspiciebat dauid. p̄mi **R**egum decimoctauo. **E**t deum scribe et pharizei indignationem patiebantur. & christi

presentia **N**am de eis sap. scdo dixit sapiens **G**ranis e nobis
 ad videndum quoniam dissimil est alijs vita illius **C**onsidera
 te queso hanc malignitatem cum omni merito boni ab omnib⁹
 sint diligendi. **E**t quia ab ipsis mundus illuminat **Mat v. et**
 p eos liberat et pferuat **Gen. xix. Super** hec tamen omnia il
 los mudi amatores ptemunt. quia qui male agit odit lucē. **jobā**
nix xiiij **N**ec illud debet mouere iustū xpianū. quia teste grego
 rio super ezechielem **S**tultum valde est si illis placere cupim⁹.
 quos non placere deo scimus. **I**deo philosophia vera boetius
 consolando pfa3 jayt **N**ihil est quod mireris si in hoc vite sa
 lo circūflantibus agitemur procellis. quibus hoc maxime ppo
 situm fuit pessimis displicere **S**ed quid sibi vult q mundani n
 solum iustos sz et sibi similes odiūt. **R**espondeo. **C**erte duplx
 est amor scz amicicie et concupiscētie/primi similitudo est cā ei⁹
 quia amicus vult amico bonū. inquātum eum apphēdit vt v
 nū sibi s^m/quia amicus est alter ipse. **S**ecundi vero nequaq̄. qz
 ex amore concupiscētie quis alteri vult bonū. put refert ad
 modum pprium. **I**deo etiam pccōres non obediunt sibi silib⁹
 inquantum impediunt a psecutione boni amati **T**ercio ppter
 pituram qualitatem. jobān primo. **A**ūdus transibit quia mu
 tabitur quo ad qualitatem. et concupiscētia eius. **S**ibylla quoz
 de iudicio loquens ait **E**xuret terras ignis pontūqz polūqz. et
 ps^a **I**n principio dñe terram fūdasti. et opa manū tuarū sunt
 celi **I**psi peribūt. que verba allegauit aplūs ad hebreos primo
Item **Luce xxi. C**elum et terra terra transibūt **S**ed scdm be
 atum augustinū in his omnib⁹ auctoritatibus loquūf de cel⁹ ae
 reis seu elementaribus. non de celis planetarum vel firmamen
 to **N**am illi habēt materiam incorruptibilem. nec igne altera
 ri pnt. **I**gnis ergo ille conflagrationis opabitur in elementis et
 elementatis. omne vitale comburens et occidens/vt corpa ho
 minū/bestiaz/piscium/volarilium/arboz et herbaz. metalla/e
 dificia quozqz cūcta ad terram pstermens. et mōtes complanās.
Notandum preterea q cum dicitur mundus seu celus et ter
 ra peritura. intelligendum est sane **N**on enim peribit celū ae
 renū. aut aqua vel terra/quantum ad substātiā scz qz ita desī

ciat. vt nihil sit. sed peribūt ista quantum ad spēm & formam ex-
 teriorem quam nūc habent. quia pulchriorem assumēt. **P**rop-
 terea ait apls ad choz. vij. p̄terit figura huius mūdi. non dicit
 substātia sed figura. i. forma exterius apparens. **U**n̄ & ps̄ cum
 dixisset: **I**psi peribūt &c. **D**eclarando subdit. mutabis eos. vt
 opozium. **S**icut enim turpe vestimentum & maculatū purgat
 vt pulchrius fiat. **I**ta et elemēta p̄ ignem purgabunt. & pulcri-
 ora sient. vt terra sit clara vt vitru/aqua vt cristallus/et aer vt ig-
 nis. & ignis vt planete. **H**ec purgatio fiet p̄ ignem. quia illa mū-
 di purgatio remouebit a mūdo. & infectionem ex culpa relictaz
 & in puritatem commixtionis/ & erit dispō ad glorie p̄fectionez
Et ideo quantum ad ista tria p̄uenientissime fiet per ignem. p̄-
 mo quia cum ignis sit nobilissimū elementorum. habet pp̄rie-
 tates naturales similes pp̄rietatibus glorie. vt maxime patz de
 luce **S**ecūdo quia ignis nō recipit commixtionem extranei pp̄-
 ter efficaciam vtutis actiue. sicut alia elementa **T**ercio quia spe-
 ra ignis est remota a nostra habitatione. nec ita cōis est nobis
 vsus ignis sicut terre/aque/et aeris. **U**nde pp̄ter hoc non ita i-
 ficitur. & ideo habet maximam efficaciam ad purgādum & diui-
 dendum subtilando. **P**urgatio autē scā p̄ diluuiuz respiciebat
 culpam. & p̄cipue concupiscētie carnal/que tūc magi vigebar: iō
 p̄uenient p̄ aquam scā est tanq̄ p̄strarium suū extinguentē flā-
 mam concupiscētie. sicut latius de hac materia loquit scūs thōs
 in quarto. dif. xlv. **H**is itaqz cōsideratis & mentalit̄ reuolutis ml̄-
 tum ad mūdi p̄emptum. xpi fideles puocāt

Secūdo latus **I**n secūdo latere videbat homo
 sollicite vigilare in castro sui corp̄is. ad quam vigiliaz nos salua-
 tor ammonet dicens **Mat. xxiiij.** **V**igilate qz nescitis qua ho-
 ra domin⁹ vester ventur⁹ sit. **A**d hanc vigiliam nos ammonent
 fragilis corporea compositio **Q**uo ad p̄mū notandū q̄ h⁹
 fidelis impronisa pulsatio. **C**astrū in q̄ vigilare obligam⁹
 hostilis strēna debellatio **S**cilicet corp̄is/fragile est
Quanto enim aliquis locus minus fortis vel fragilis est. tanto
 maiori indiget & cauto custodia seu vigilia vt diligens astucia
 fragilitatem sustentet **S**ic ergo in tenui corp̄is vasculo & figurē

to constituti/pluribus fenestris sensuū circūdati/acerrima indige-
 mus custodia. **F**ragile castrum qđ ab origine ruine proximum qđ
 ex pte somitis natura pna est ad malū ab adolescentia sua. **A**it
 enim ps̄. **D**isertus est dñs timentibus se: qm̄ ipse p̄gnouit fig-
 mentum nr̄um. i. fragilem plasmationem/et infirmitatem nr̄am
 sc̄z. p̄nitatem ad peccandū. et fragilitatem ad standū. **N**ouit qđ
 fecerit/quō lapsus sit. **D**emū exponit figmentū/subdens reco-
 datus est. gl̄o. **m**iscōditer **T**unc domin⁹ quasi obliuiscitur qm̄ nō
 miseretur. et tunc videt quasi recordari qm̄ ei placet misereri/qm̄
 puluis sumus et origine/et resolutione quantum ad corpus. **N**isi
 nisi aquis miscōdie sue castrum corpis nostri irrigaret/a quolibz
 ventoz flatu pijceremur. **J**ob. **S**i qui habitāt domos luceas
 qui terrenū hnt fūdamentum/consumēt velut a tineas. **S**up. qđ
 grego. lv.º moral. luceas quippe domos habitamus /quia in cor-
 poribus terrenis subsistim⁹. que bene paul⁹ considerans ait/hā-
 bemus thesaur⁹ istum in vasis fictilib⁹. **S**ed cum deus sit ama-
 tor iusticie cur p̄mittit fragile cast⁹ corpis nostri acriter impug-
 nari. **C**um ipsi hōies sint infirmi et ignari. et p̄tra demones ml-
 tum potētes et astutos/eo qđ int̄ nos et eos videtur esse nō equa-
 le bellum. **S**ed ad hoc r̄ndetur qđ licet conditio pugne vel belli in
 ter ptes non videtur esse equalis. **S**it tamē recompensatio p̄r
 diuinam grām et p̄āgelozum custodiam/nec p̄mittit temptare
 quantū volūt demones: sed quantum p̄nt resistere hōimnes. i.
 col. x.º. **F**idelis deus id est verax in promissis/non patietur vos
 temptari sup id qđ non potestis. **E**t beat⁹ gregor⁹ scđo moral.
 d. qđ p̄. sbia job p̄ditur. sed tamē corp⁹ p̄regitur postmodū temp-
 tatori tradendum. s̄z tñ ad omnia non simul relaxat hostem. ne
 vndiqz feriens frangat cutem. **D**inc dauid ait. **P**roba me do-
 mine et tempta me. **A**ci aperte dicat. **P**rius vires inspicie/et
 tunc vt ferre valeam temptari per mitte. **P**reterea hac infirmit-
 tate cōsiderata videretur sufficere impugnatio carnis atqz mū-
 di/absz dyaboli temptatione et inuasionē. **S**ed ad hoc respōn-
 detur qđ infirmitati humane: quo ad exercitium sufficeret car-
 nis et mūdi impugnatio. **S**ed malicie demonū nō sufficeret. qđ
 etiam vtraqz impugnatione vtitur ad malum hōis. sed deº illaz

impugnationem ordinat ad glām z amorem z coronā electōrum
 suoz/z cōfutionem demonū cum vincit. **U**nde ps̄. **D**raco iste
 quem formasti ad illudendū ei. **F**ormavit siquidē de^o draconez
 .j. dyabolū ad p̄cipandū glām. s̄z ex supbia sua eam amittens
 z homines p̄ temptatiōes infestās. gloriosus deus maliciā dra-
 conis p̄vertit in bonū electozum suoz. s̄z cū temptati ab eo z vi-
 centes coronas p̄mioz sibi adangent. **E**t sic in pugna ei illudit
 dum electi non acquiescūt suis suggestiōib^o vti ipse intendit z
 crebit sed resistūt vt p̄z **J**ob p̄mo ca^o. **Q**uo ad fideles s̄z ami-
 ci im̄. p̄uisā pullatōez sci^m q̄ verus amicus amicū sibi fidelē sem-
 paratū inuenit aiō. si forte alius secū colloquiū faceret p̄cipue
 inimicus/improvisē reperiens aut considerans hoc amicus con-
 fortium ei^o vitaret. **F**idelis amicus deus est. qui non pepercit
 filio suo. sed pro nobis omnibus tradidit illum. **E**t maiore cha-
 ritate nemo habz vt aiām suam ponat quis p̄ amico suo vt ve-
 ritas p̄stet. **J**obā. xv. **H**ic amicus improvisē veniet. vñ j^o tel.
 v^o d^o. **D**ies dñi sicut fur in nocte veniet. **U**bi haymo in glō singu-
 la v̄ba exponit. **D**ies ibi non accipitur pro tempore sed p̄ cog-
 nitionis oīm certitudine q̄ tunc oīa erūt apta que mō sunt oc-
 culta. **E**t dicitur dies dñi quia hec dies est dies oīm pro libitu
 suo agentium. s̄z tunc erit dies dñi in virtute iudicantis. **S**icut
 fur in nocte veniet. quia aduentus suus improvisus erit. sicut
 aduentus furis in nocte. qui latentius venit cum homines dor-
 miūt z tunc oīa surripit z qui diuitem se putabat/euigilans:
 nichil inueniet. **I**ta bene securi modo tunc nichil habere boni
 se inueniet. **H**ec ille. **E**t augusti^o ibidem in glosa ita conclu-
 dit dicens. **N**on ergo quantum temporis hoc futurum sit/op^o
 est scire. vt curent filij lucis esse z pato corde vigilare. qui nolūt
 ab illa hora sicut nocturno fure comprehendi. **A**pocal. tercio.
Sinon vigilaueris veniam ad te sicut fur. scilicet improvisus.
Et haymo ibidem in glosa. **V**igilat homo vtiliter quatuor mo-
 dis. **P**rimo vigilat qui ad aspectum luminis oculos apertos
 tenet. scilicet intentionis recte et cognitionis vere. vt dicat cuz
 psalmista. **D**eus deus meus: ad te de luce vigilo. **U**bi glosa.
Cassiodor^o. de luce gracie. jō est ex quo michi suborta est lux

gratie que nos excitat ad deum. z vigilare facit. **Uel** de luce. j. p puritatem p̄sciē bone. de qua vigilatione d̄cūm est in euangē.
Beatus seruus ille quem cum venerit d̄ns inuenerit vigilante.
Secūdo vigilat. quia torporis a se negligentiam repellit **T**er.
vigilat qui bona desiderabilia puidet z eligit **V**igilauit dauid
cū p̄z c̄j. **D**ixit **V**igilauit z scūs sum sicut passer solitari⁹ in tec
to. **P**asser sagaciter ad aliquem locū congruū fugit. vel ad alta
v̄tutum volat/ vbi tutus est a laqueo. **V**igilat etiam qui mala sol
licit⁹ cauet. **B**ene vigilauit sponsa que est in libro cant. cū dixit
Vox dilecti mei pulsantis. aperi mihi foroz mea amica mea. **E**t
infra p̄fert. **D**essulum ostij mei apui dilecto meo **U**bi grego⁹
Dessulū ostij facimus. qñ per voluptatem carnis aditum cor
dis contra sponsum obseruam⁹ **D**essulum v̄o aperimus. quā
do remotis voluptatibus fluxis cor nr̄m in amorem x̄pi quod
prius durum fuerat soluimus. z sponso pulsanti ad ostiū introi
tum/ liberū facimus. **D**e quarto mō quem ibi haymo declarat
dicetur in sequēti latere. **v**igilem⁹ igitur qz domin⁹ re p̄misit cor
ronam vigilantib⁹ vt ait scriptura. **T**ercio ad vigilandū nos inci
tat hostilis strenua debellatio **A**dversarius enim. noster iux
ta petri s̄tiam. tanq̄ leo rugiens circuit querens quem deuoret
Ab hoc aduersario petit liberari. p̄s lv. **D**avid cū dicit. **E**t
sereremci deus/ dādo patientiam z auxiliuz ne deficiā in tribu
latione/ qm̄ conculcauit me pedib⁹ supbie/ homo. glō. j. dyabol⁹
de quo d̄r in euā. **I**nimicus hō hoc fecit/ tota die. j. toto tēpe. et
assidue impugnans inuisibiliter tribulauit me suis impugnationi
b⁹ **C**ur aut̄ moueatur dyabol⁹ ad temptādū hoīes tripl̄x pos
sit assignari rō. scz ex eius malicia qz cū odio deū habeat inq̄tuz
eius punitore. **E**x malicia sua querit auertere a fructu ipsius v̄i
hoīes in quantum potest. sicut inimic⁹ natural̄ int̄t̄ auertere ab
eius inimici obediētia subditos suos/ z nocere q̄rum p̄t. **S**c̄da
cā est ei⁹ supbia **S**icut enim boni angeli ministrāt deo in deter
minatis officijs ad salutem hōim/ sic demones. p̄pter eoz super
biam diuine p̄tatis similitudinem vsurpantes/ determinant si
bi certos z determinatos ministros ad impugnationem hōim
vt añ circa septimā cellam declaratum est **T**ercia causa ē in oia

Nam demones saluti hōim inuidentes/ pfectum eoz p temp-
 tationes impedire nitunt. **I**mpugnatio igitur inimici difficil-
 ad vitandum redditur ppter fortitudinem debilitatem/ z pro-
 pinquitatem. **Q**uantū igitur ad fortitudinem impugnantis sic
 temptatio ab hoste scz dyabolo est difficilis. **Q**uantum ad de-
 bilitatem temptati sic temptatio carnis est difficilior ad vitan-
 dum vel vincendū / quia magi debilitat boiēm qui pnior est ad
 pccā carnalia q̄ spūalia. **Q**uantum etiam ad terciā cām sciz po-
 pinquitatem/ etiam temptatio carnis est magis vicina ipi temp-
 tato jō ē difficilior. **U**nde boeci. **N**ulla efficacior pestis ad no-
 cendum q̄ familiaris iuicis. **Q**uod temptat matialiter vel
 instrumentalr improprie. in q̄tum sciz pōt pgnosci qualitas ho-
 minis ex hoc q̄ contemnit p̄spa mūdi vel aduersa. quib⁹ etiā vti-
 tur dyabol⁹ ad temptandum. scdm b̄rūm thōm in p̄a. par. **D**u-
 plicem autem p̄tra milites christi aciē mūdus pducit/ demulcet
 p̄speris/ terret aduersis. **P**otest igitur dici temptatio mūdi in
 quantuz homo. vel ex malicia ppria/ vel instigatus a dyabolo in-
 ducit alium ad malum. **A**ut p̄suadendo/ qz c̄m p̄s. **L**ingua e-
 orum sciz male p̄suadentium gladius acutus/ sciz aiām occidēs
Aut p̄sequendo. quod p̄figuratum fuit in hysmaele p̄sequente
 ysaac/ de quib⁹ apls ad gal. iij. **I**s qui scdm carnem nat⁹ est/ p̄-
 sequebatur eum qui scdm spūm. **L**ogebat enim hysmael maior
 natu ysaac adorare ymagines luteas quas ipse faciebat. vt dicit
 magister hystoriaruz. **A**ut scelerate in manifesto viuendo. z sic
 suis exemplis ad malum inclinādo alios. **P**rocliuis autem est
 cursus ad voluptatem/ z imitatrix natura vicioz. **x**. q. 3. **Q**ui
 tetigerit picem/ cōinquinabit ab ea. **D**icit sapiens ecclāstici xij
Sic z mūdus: dicitur peccatores mūdi amatores. **E**tiam ista
 sensibilia mūdi bona p̄t dici mund⁹/ allicientia appetitum s̄c̄p
 magna bona. **S**ed cū pprie temptare sit dyaboli. scdm thōm j.
 par. q. xv. **U**nj. testal. ij. **N**e forte temptauerit vos is qui tēp-
 tat. scz dyabolus. hic castrum nrūm strennue cū satellitib⁹ et sac-
 comannis suis aggredit. ex omni parte/ ex omni latere. **A**n sciz
 vta bonis inceptis homo refiliat. **R**etro. vt sciz ad mala p̄terit/

ta rebeat. quo contradicit aplūs de se ad phil'. **Q**ue retro sunt
 oblitus. scz peccā non iterando in anteriora me extendens braui
 um sequor eterne vocationis. **Luce xv.** **P**edores estote vxois
 loth que aspiciens retro conuersa est in statuam sal. **Ben xix.**
De sursum vt ex bonis opibus eius instinctu supbiam. **A** de
 orsum ad despationem. puocādo **A** dextris. vt pspitate abuta
 mur. **A** sinistris. vt aduersis p ipatiām frangamur. **E**t de hjs
 quoz castra sic vincūt dicit ps'. **C**adent a latere tuo scz dei. j. a li
 nistris aduersitatis mille. z dece milia a dextris t. j. p. pspitatis
 quia multo ples abutunt. pspertate q̄ aduersitate. vt patz in t
 tationis insinuans z auxilium petens inquit ps' lv'. **C**onculca
 uerūt me **Glō Aug** quasi pedib' vnam inimici mei. mūd' p tri
 bulationes/dyabol' p temptationes. caro p miserias z infirmi
 tates/tota die. j. toto tempe vite mee. z continue z necesse est. vt
 miserearis. quoniam multi bellantes steterūt aduersum me. scz
 demones z hoīes **E**t licet multi pugnent aduersum me non ta
 men timebo eos/quia potentia eoz ad horam est. z paz durat/
 vnde sequitur ab altitudine diei. j. puo tempis spacio/a supbia
 videlz tempali. z a poīa eis ad hora data timebo. **D. d. n.** **S**
 potius spem meam in te cōstituam. **E**go vero in te sperabo. qd
 est cā non timendi. **Q**ueri pōt p̄terea vtrū dyabol' supat' in
 temptatione ab hōie possit amplius temptare? **R**ndet q̄ thōs
 sup hac q̄oe in bma par. q. c. xiiij. duas ponit opinioes. **P**riā
 est q̄ demon supat' uulluz de cetero temptare pōt. nec de illo n'
 de alio peccato **D**' opiniois v' fuisse **O**rigenes. **A**lij tamen di
 cunt solum de illo vicio de quo victus est demon **T**amen de ali
 is vicijs potest. vt inducit magister in sc̄do. **S**ecūda opinio ē
 q̄ potest alios temptare sed. non eundem. z hoc pbabilius z me
 lius dicitur. si tamen intelligat vsz ad tempus **U**nde z de chris
 to luce quarto dicit q̄ consummata omni temptatione scz in de
 serto dyabol' discessit vsz ad temp'. **E**t q̄ dyabolus non temptet
 victorem suuz saltem vsz ad temp'. **P**bat beatus thomas dupli
 cione **P**rima ex pte diuine clementie. quia sicut **C**risos. dicit
 sup matheū. **N**on tam diu homines dei dyabolus temptat. q'

diu dyabolus vult. sed q̄ dñs deus permittit. qui non permittit
 vltra vires. **S**ecūda est ex pte diabolice astucie **U**nd̄ ambrosi
 us sup lucā dicit q̄ dyabol⁹ instare formidat. q̄ refugit frequēt
 us triūphari. j. vinci sicut qui victus est ab aliquo timet āpli⁹ pli
 arī cū eo. **T**ercio pbari pōt hoc ex pte humane potentie **N**am
 dñs cognoscēs infirmitatem humane nature non pmittit hoīez
 sp̄ tēptari. s̄ vt d̄r thobie 3°. post tempestatē sc̄z tēptationū tran
 quillū facit. **Q** autem dyabol⁹ reuertat ad eum quez dimisit p̄z
 illud qd̄ d̄r. mathei xij. reuertat ad domū meam vñ exiui **N**i
 gilanti postremo ⁊ vincere volenti. non modice cōgruit humili
 tas p̄s **C**ustodiens puulos dñs. humiliat⁹ sum ⁊ liberauit me.
Dauio paruul⁹ vicit philisteū magnū ⁊ supbū/primi **R. xv. Q**
 humilitas laqueos sola euadet audiuir antdōm⁹. **I**nsuper lec
 tio sacra lecta vel audita **H**o hebreos iiii **V**iuus est sermo deoz
 efficax ⁊ penetrabilior oī gladio ācipiti. sc̄z ad vulnerā iūmicos
Ibero⁹ **A**ma sciām scripturaz ⁊ carnis vicia non amabis. ad
 rusticū monachū. **Q**uod allegat in c. nūq̄ de con. dis. v. **I**tem
 xps in deserto temptat⁹ v̄bis scripture tēptatori restituit **D**af
 iiii. **P**reterea deuota orō **D**af. xxv. **V**igilate ⁊ orate vt n̄ in
 trets in temptationem. **N**ut rōuabilis labor **N**am dauid oci
 osus peccā grandia commisit. sc̄dī **R. xi.** **P**reterea passiōis xpi
 meditatio **H**o hebre xij. **R**ecogitate dñm ih̄m xpm qualē sus
 tinuit a pecōrib⁹ aduersus semetipm̄ p̄dōcōez vt n̄ fatigemini p̄is
 v̄is d̄ficiētes. plā alia remedia ex doctorib⁹ elici p̄nt h̄is p̄gruē
 tia. s̄z hec pauca ex multis hic sufficiant. **V**igilem⁹ itaqz quia nes
 cim⁹ diem neqz horam. habem⁹ tenue fortaliū expectam⁹ ani
 mi pulsum. ⁊ patimur diuersum bellū **T**ercio lat⁹.

In tercio latere apparebat hystoria decem vginum. que ad
 hoc nos āmonet iuxta gregoriū sententiam. ne ex bonis opibus
 factis mūdi glām queram⁹ **E**t iste est quart⁹ mod⁹ vtilit̄ vigilā
 di sc̄dm haymonem vbi supra. **V**ñ ihero⁹ ad p̄machū. **Q**uic/
 quid agas. p̄ eterna mercede age. ⁊ nihil studeas p̄p̄ laudē vel
 p̄pter humanā op̄inione/vel p̄pter famam agere. **E**t gregori⁹
 in moralib⁹ **O**mne bonuz qd̄ agim⁹ siue in mēte agim⁹ siue in cor
 pore. siue in occulto. siue in manifesto. per intentionem semp̄ ad

celestia eleuemus de oleo harum virginū dicit grego. xliij. mo
 raliū **A**rrogantes enim cū sciām accipiunt nihil se accepisse ex
 istimant si hanc eos occultam habere ptingat. vt apud psuz. sci
 re tuum nihil est nisi te scire hoc sciat alter. quippe pulchrum est
 digito mārī z dicere. hic est **H**usq̄ quippe suuz gaudium nisi
 in ore hōim ponūt. vñ et fatne v̄gines in vasis suis oleum n̄ sup
 sisse referunt. quia arrogantes omnes cū se ab aliquibus vicijs
 fortasse continent bonū glorie intra consciās habere non possūt
In vase autem pprio sumpserat paulus oleum qui dicebat. gla
 nostra hec est testimo^o sciētie nrē **I**uane vero ferre vasculuz
 est intus corde vacuo foris humani fauoris iudicium querere.
De hac virginū materia in pluribus locis z doctoribus habet
 ideo hoc tercium latus succincte ptranso **Q**uartū lat^o
In quarto latere habebatur vnus capite defūcti p speculo v
 tens. qui signat memoriam vel meditationem mortis multū p
 desse christiano. ad bene moriendū. **N**am vt ait plato **S**ūma
 phia est meditatio mortis assidua. **E**t ad multa valet **P**rimo
 ad humiliationem **Q**uid superbis inquit sapiens terra z cinis
Eccl̄as. x. **D.** d. ex mortis consideratione habes cām humiliā
 di si potentia et v̄tus animū eleuat **C**onsideremus anthyoebū
 plagarum. redeuntem ad cor dicētemqz. iustū est subditum esse
 deo. z mortalem n̄ paria deo sentire **S**ic veratio p̄meditata et
 infligenda illuminat humiliatqz mortales **N**empe alexander
 rex potentissimus iaculo lesus. omnes inquit dicūt me esse filiū
 iouis. sed sagitta bec. pbat me esse mortalem **F**erres vero rex p
 potens copiosissimū suuz ex alto loco exercitum intuens. ex fu
 tura ei^o defectione z morte lachrimas fudit. **E**o q̄ infra centuz
 annos vniuersi succumberent morti. **P**rimo macha. venerabil
 matathyas ait de rege supbo **V**erbis peccatoris ne timueri
 tis quoniam glā eius sterus z vermis **H**odie extollit z cras
 non inuenitur. quia conuersus est in terram suam. z cogitatio e
 ius perijt. **S**ecūdo ad mūdi contemptum z mūdi despectionē
 valet mortis meditatio. **E**ccl̄. **S**i multis annis vixerit homo.
 z in omnib^o his letus fuerit. meminisse tamen debet tenebrosi
 tempis. s. mortis. qđ cum venerit vanitatis arguentur p̄terita.

Ieronim^o **A**d paulinū. **S**acile cōtemnit oīa qui sp se cogitat
 mozturū **T**ercio ad fugam pccī & detestationem/ cū p̄siderat q̄
 p̄p̄t pccū homo incurrit mortem corpis & aiē. **A**d rōs v^o. **P**er
 vniū hoīem scilicet adā pccūm intravit in mūdū / scilicet origiāle
 & p̄ pccūm moztis **I**n hīstoria trāsmarina legit̄ q̄ cum bragmāni
 peterent ab alexandro immōrltatem sibi dari/ & ipse negaret se
 hoc posse facere cū mortal' esset **V**it illi. **T**u ergo cuz mortalis
 sis quare tot mala faciendo p̄ mūdum discurreis? **O. d.** **A**b hīs
 malis consideratio mortalitatis tue deberet te retrahere. iuxta
 iberonimū ad paulinū. sūam que p̄fata est **T**ercio ad carnal' de
 siderij de p̄ssionem. in cuius figura habet **J**ob ij. q̄ ipse testa sa
 niem radebat sedens in sterquilinio **S**up quo v̄bo beatus gre
 gor^o 3° moral'. **T**esta inquit saniem mūdare est mortalitatis cur
 su fragilitatēq; pensare. & putredinem misere delectationis abs
 tergere. **N**am dum quis p̄siderat q̄ citius caro ad pulnerē re
 dit. festine hoc supat. quid se de carne intus turpiter impugnat
Cum vero ex temptatione prava menti cogitatio influit. quasi
 ex vulnere sames decurrit. sed citius tergit̄ si in consideratione
 nostra fragilitas quasi in manu testa teneat̄. **V**erum sepe de ip
 sa victoria bellum exozit̄ vt cū immūda cogitatio vincitur/ victo
 ris anim^o elatione pulsetur **S**ic ergo mentem necariē est p̄ mū
 diciam erigi. vt tū sollicitē debeat in humilitate substerni. **U**nī
 & cū de scō viro dicit̄. **T**esta saniem radebat. p̄tin^o aperte subitū
 gitur sedens in sterquilinio **I**n sterquilinio quippe sedere ē de
 se vilia & abiecta sentire. & ad ea que illicite gessimus mentis o
 culos penitendo reducere. **I**n sterquilinio sedet qui infirmīta
 tem suā sollicitus respicit & sese de bonis que per grām p̄cipit n̄
 extollit. **V**aleat quarto ad tribulationū tolerantiam. **C**onstat
 nempe q̄ assidua & p̄funda mortis consideratio oēm pellat & p̄
 sumat curam terrenam immoderatam. nec p̄pter aduersa sinat
 hominem conturbari. **E**rgo inter iniurias/ p̄secutiones/ irrisio
 nes/ afflictiones/ egritudines: inter blanda & p̄sp̄ra efficit ho
 minem stabilem & tranquilluz. **C**ū enim scriptum sit. **S**ap. 3°.
Tanq̄ aurum in fornace p̄bauit electos domin^o. & quasi holo
E 3

Cella

causti hostiam accepit illos. **P**er has igitur tribulationes sperantes in deo in futuro appropinquabunt tanto proximius quanto maiores sustinent tribulationes. **A**it enim jobes in apocalypsi xliij. **B**eati mortui qui in domino moriuntur. animo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis. **Q**uinto puocat ad misericordiam et largitatem. cum cogitat homo quod secum nihil afferre poterit. sed de elargitione eleosiam in anima subsidium habebit. ideo dimittit iniurias. primo. eleosiam. **M**osinas dat. aliena restituit. de qua re expressum fertur quod pacto **Q**uidam burgensis parisius fecit fieri feretrum in quo portaret mortuus: quod posuit sibi speculum sue continue visionis. ut per eius aspectum moueret ad caritativa opera. **I**n die autem omni defectorum replebat illud panibus quos pauperibus dabat dicens. **E**cce cito morior. et quis postea memorabitur mei. **C**lalet ultimo ad arripendum perseverantem penitentiam. **R**ex enim ninive cum populo suo audito a jona ninive infra xl dies subuersionem. unde omnes morituri essent. induti sunt sacco pagentes opera penitentiae et misericordie. **L**egit etiam in libro de septem donis quod cum miles flagitiosus accepisset penitentiam ab alexandro papa. dedit ei annulum quem pro penitentia assidue portaret in digito eo pacto quod eum pluries in die aspiceret et aspiciendo tunc cogitaret se esse mortuum. **Q**uod cum fecisset: inde ad modicum tempus ex hominis consideratione mortis ita strisat et concupiscentiam pagendam. **S**ic o homo age cum hoc milite. proponendo oculi tue mentis mortis considerationem: disponendo domui tue quia morieris tu et non viues.

Cella vicesima septima

In vicesima septima cella discipulus attingens. non modicum vbi prope et sepius reperitum in se reuolvens diligenter intuetur. **N**am in eius pariete latere vidit domum in qua erat magnus feretrum et apertum ad modum cordis formatum. **I**n secundo latere aliam domum in cuius ianua stetit homo nudus. **I**nter tertiam domum in cuius ianua stetit paterfamilias cum uxore. plures et seruis suis. **I**n quarto latere quartam domum miro modo portatam

Vicesima septima

ad quam viuentes longe lateq; coopabant ad introitu dei et angeloz et scōz scōm plus et minus. Discipulus non modicū hāc admirans picturam tandem ab instructore didicit hanc picturam significare quadruplicem domum de qua nobis disponendum est. **P**rimū latus significat domuz conscientie/ per fere trum ab moduz cordis formatum. **S**ecundum latus significabat domū corpis nostri. in qua anima nostra constituta immorari ordinata est. **N**ec anima significabat p̄ hominem nudum. stantem in ianua domi. **T**ercium latus significat domuz patris familias regendam a quolibet cōiungato. **Q**uartum latus in quo domus luminosa et pulchra intuebat significat domuz celestis iherosolym. ad quam coopant cotidie deuote viuentes. **T**ra q̄ ex illis decedentibus edificant cotidie muri iherosolym. vt inferius latius patebit.

Primum latus

No primam domuz aciem dirigendo dixit senex domuz conscientie esse veram domuz non cuiuscūq; sed dei omnipotentis. **J**uxta apli s̄iam ad coroz. **T**empluz dei scūm est qd̄ estis vos. **E**t sapiens. p̄curre prior in domū tuam. et ibi aduoca te/ et age p̄ceptiones tuas/ et sup̄ his benedic deū. deniq; **eccl̄as. xxvij.** **N**isi temeris te instant in timore dñi. cito subuertet domū tuam. i. p̄sciā tuam. **I**n hac domo manet dñs sicut a diutor/ fortis/ p̄solator/ optimus et hospes largissimus. hanc domū ois iustus ingreditur/ qm̄ opatur scōm rectam p̄sciā et opa p̄pria perscrutat/ non intranscuriose domū alienā sc̄z aliena sc̄a inquiredo. puer. **xxiij.** **N**ō queras impietate in domo iusti. i. in p̄sciā. nec vastes requie eius. **C**ōsciā pullulat ex nāli iudi/ rōnis. qd̄ d̄z lex intellcūs. et ab eo est deducta et deriuata. vt quēdā p̄clu^o. **S**it eni in aiō qua si quidā syllogism^o/ cui^o maiorem p̄mittit synderesis dicēs. **O**mne maluz est vitandum. **P**inozem vero hui^o syllogismi assumit ratio supior dicens/ adulterium esse malū qz a deo p̄bituz. **R**ō vero inferior dicit adulterium cē malū vel qz est inhonestū l iustū. **C**ōsciā vero infert cōclusionē quasi dicēs et cōcludēs sc̄a. eo qz sc̄a rōne supradcōz sc̄z synderesis rōnis supioris et inferioris p̄clusionem infert. **H**ec testificat. accusat/ soluit. vel ligat. **D**e primo ad Romanos sc̄bo. testimoniu illis reddente cōsciā corum

scz accusatore **Q**uem psciã defendit liber est int' accusaciones & liber sine accusacione esse non pöt si sola que int' addicit psciã ac cuset. vt d' iunecãl. pma est hec vltio q' se iudice nemo nocens ab soluit. zc. **De 3.** omne qd' ptra psciã est edificat ad iehennam **Ad rös xiiij. vbi glö.** Contra psciã scz pcepti vel phibitiois hoc est pprie facere p psciã i. facere ptra illud qd' psciã dicitat esse in pcepto vel phibitione **V**t autem de hac ho bñ disponat domo psciencie quinqz requirüt ad hanc ad modü dom' tēpal'

Solidū fundamentū
Dulchrum ornamētū
Sc3 firmū tutamentū
Regimen prudentum
Purū pavimentum

Duo videlz vt bñ sūdetur su p solidū fūdamentum xpi & sa cre scripture. vt dicit mat. v. ois qui audit vba mea & facit ea: assimilat viro sapienti q' edifi

cat domū suam supra petrā **S**ūme aut' cauere dēt ne dom' psciē sit late nimis aut stricte edificata/ne homo sibi nimium cōcedat aut rursus hesitet vbi hesitandum non est. **S**3 pchdolozi istam domū edificant quidāz sup aquas voluptatis quidā sup arenā cupiditatis alij sup ventuz superbie. **I**deo veritas mat. v. sub iungit. **O**mnis qui audit vba hec & non facit ea silis est viro stulto/qui edificat domū suā super arenam. & descēdit pluuia. & ver nerunt flūina. & flauerūt venti. & irruerūt in domū illam & cecidit. & fuit ruina ei' magna. vbi **Aug.** **C**onsiderandū inquit q' cū dixit. qui audit verba mea si hoc satis signat istum sermonēz domini in morte omnibus pceptis quibus christiana vita formatur esse perfectum/vt merito qui scdm eum viuere voluerit pparetur edificanti supra petram. & glö ibidem. **L**ecidit in quaz quia omnis psciencia que spe fixa in deum non permanebit/in temptacionib' non valet subsistere. & tanto amplius agitur q' to plus in his que mūdi sunt a superioribus disūgitur **E**t vere omnes mali vel fixatione boni. ingruente qualibet temptatioē pe iores fiunt. **E**st igitur primū fundamentum sicut firma super xpm fundata. **D**e qua mathei xvi. sup hanc petram. scz xpm filiū dei viui edificabo ec. meā dixit petr'. **E**t aplūs i. choz 3. **F**undamentum aliud nemo pöt ponere preter id quod posituz est. **Q**uod est christus ihesus **P**erfectio vero hui' fūdamenti

Vicesima septima

est charitas sine qua fides vitam non habet. Ideo ad ephe. iiii
Vtrūq; fundamentum complectēs. sic orat. **F**lecto genua in celo
ad patrem dñi nostri ihesuchristi ex quo omnis paternitas in celo
& in terra nominatur/vt det vobis scdm diuicias glorie sue vtu/
tem corroborari p spūm eius in interiori homine/habitare chris/
tum p fidem in cordibus vestris in charitate radicati & fūdati.
vt possitis comprehendere cum omnib⁹ sanctis que sit latitudo lō
gitudo. sublimitas & pfūdum **S**ecūdo requirit in hac domo
pulchrum ornamentum/ scz v̄tutum bonozq; exemplorum. qz
non sufficit adulto habere fidem & charitatem nisi exeat in op⁹.
Fides enim sine opibus mortua est. **J**acobi secūdo **E**t grego
ri⁹ **C**haritas si opari rennuat charitas nō est. **E**t ad gal. quito
In xpo ihū nec circūcisio aliquo valeat nec p̄putium/ s; fides
que p dilectionem opaf. vbi glō **F**ides non vtiq; ociosa. qz fids
sine opibus non saluat. s; que p dilectionem opaf dei & pximi.
In cuius rei cipū dñs exod⁹ xxij. iussit vt cortina interior nobi/
lissima. que tabernaculū tegebat/ ex decem pticularib⁹ cortinis
p̄ueta poliret varie. **N**am ibi deus sic ait moyfi **I**nspecte. & fac
secūdum exemplar qd tibi in monte monstratum est. **T**aber
naculū ita fiet: decem cortinas habebit de bisso retorta & iacinc
to & purpura. coccoq; bis tincto/ varietates ope plumario faci
es. vbi glō **I**n his quatuor cortinaz colorib⁹ quatuor iustifica
tiones exprunt: **I**n bisso retorta caro castigata renitens. **I**n
iacincto mens superna cupiens. **I**n purpura caro passionib⁹
subiacens. **I**n cocco bis tincto mens int⁹ passionem dei & pximi
dilcōne p̄fulgens **C**lerū & ad talium v̄tutum exercitia pueni⁹
facilius. **E**xpediit vt crebro scōz patruz vitam velut ymagines
depingam⁹ intrinsec⁹ **S**i enim vt refert **A**ug⁹ libro cōtra iulia/
nus. **Q**uidam rex turpis specie cubiculuz suū fecit depingi pul
chris ymaginib⁹ vt eaz aspū vxor sua pulchz pareret filiū **C**ur
xpian⁹ domū sue conscientie quam de⁹ habitat in memoria bo
noz exemploz non depingeret. vt vxor sensualitas ples v̄tutū
signat. **T**ercio requiritur firmū tutamentum. qd fieri debet
p̄uersione honesta & angelica custodia **N**am sicut tectuz do
mus est custodia & tutamentum. ita exterior bona conuersatio

Cella

tamentum est bone cōscientie/quaten^o bona fama pximo : et
 bona p̄scientia sibi p̄fir. iuxta illud mathei v. **Sic** luceat lux vestrā
 coram hōib⁹ vt videant opa vestrā bona et gl̄ificent patrē ves-
 trum qui in celis est. **I**dcirco xp̄s mat. x. dicit. qđ in aure audi-
 tis p̄dicate sup tecta. j. p bonā p̄uersationem **A**d tutelā et ap̄lio-
 rem custodiā etiā m̄d̄dissīā bonitas dei angelicā adhibuit cus-
 todia. **Iuxta illō luce v. Cum** fortis armat⁹ custodit atriu suū
 in pace sunt omnia que possidet. et vt āgel⁹ bon⁹ fortior diabolo
 vincat. supuenit et aufert vniuersa arma in qb⁹ confidit diabol⁹
 et eius spolia distribuet **I**ō gl̄o ibidem. **D**istribuit inquit spo-
 lia exhibens fideles custodias āgeloz ad hōim salutē. iiii. **i** do-
 mo requirit regimē prudētū **S**ic requirit vt p̄sciā prudēt rega-
 t. Quis enim d̄s hōi amiculum de custodia āgelica. tñ quia fecit
 deus hōiēm rcūm reliquit eū in manu p̄siliū sui. j. in suo libero ar-
 bitrio. quomediāte bonuz vult grā assistente. et malū grā dei di-
 missa vult igit̄ deus qui nos rōnis capaces fecit vt discretionē
 regamur que eadem est prudētia. **I**n hac em̄ vtute iuxta p̄b̄m
 vj. ethi. oēs morales cōnectūt vtutes. **H**ac xp̄us suos dilectos
 docuit discipulos qb⁹ dixit **E**stote prudētes sicut serpētes ma-
 thei x. /caput videlz bone p̄sciē discrete regēdo. hęc ē vt⁹ et veri⁹
 auriga vtutuz. quā b̄m̄s āthom⁹ p̄sultit solitudini. opib⁹ miscōie
 vite monastice. rigori abstinentie. et p̄uatiōni facultatū omniū
 vt tradit collatione. ij. **j**ohis **C**assian⁹ abbatis moysi **Q**ue vt⁹
 vt idem deducit breuiori via monachū sine deceptionis dyabo-
 hęc fallacia vehit ad perfectionis apicē. **S**z vt ibi d̄: non nisi hu-
 militate sola conquiritur/qua quis senioz v̄l platorz scira custo-
 dire nititur. **Q**uinto requirit purū pavimentū scilz vt sepe ter-
 gatur dom⁹ cōsciētie per scobā cōtritionis et p̄fessionis qm̄ in eā
 cadūt pulueres venialiuū aut venena pccōz mortalium. **N**ec a-
 liud remediū requirere oportet q̄ illud **V**n̄ **A**ug⁹. sup **J**ohēm
Serū⁹ peccati q⁹ fugit: secū se trahit quocūqz fugerit / nō fugit
 seipm̄ mala p̄sciā / nō est quo eat / seq̄tur se / ymmo nō recedit a se
 peccatum em̄ qđ facit intus est. **N**is audire consiliū: **N**is ad-
 deum fugere: **A**d ipsum fuge cōfitendo nō latendo. **I**nsup in
 hac domo sic p̄grne disposita nō inquietār nec hōiēm expellunt

sum^o / stulticiū / z litigiosa mulier. vt b^z puer. xrv. Per sumuz
mentis elatio Per litigiosam mulierez sensualitatis p^oitio ad
spūm Per stulticiū paruoz criminū vilipensio designat. Sz
intrās illā conquiescit in illa. z in omb^o delicijs ibi fruit. sicut in
oem delcābilitatem

Amici speciosi

Quo ad hmū scia^o segura c pulchritudo

Thezauri p^oiosi

ait rōnalis / q spōsa xpi est z dei. de q^o in

Tibi saporosi

p^ois. Dis glā ei^o filie regi ab int^o. sup quo

verbo glō. **D**ic est laus spōse a glā. q. d. **C**ōcupiscit rex decorē
tūū qui decor nō est nisi int^o / qz ois glā eius scz filie regi ab intus
in scia^o **I**ō canē. iiii. aie scē spōsus dicit **P**ulchra es aica mea
q pulchra es / oculi tui colūbaz. glō. j. quo ad deteriorē puerfati
oie / abs eo qō intrinsec^o later. glō. j. in intētiōē / q sola pulchra ē.
p quā alia sūt cōmendabilia. qō intrinsecus later. qz soli deo pla
cet. **D**e scōo eccl. xij. bona est sbūa cui nō est pccūm / in scia^o scz
qō tam de sbūa rerū terrenaz q spūalium intelli gī pōt **I**llius
eni diuicie sūt bona sbūa. que de male acquisitis ac retentis mor
dere non debet cōscia **S**ic etiam hōis illius diuicie spūales pu
ta scētē z vtutes sunt bona sbūa que de mōali non mordet con
scientia. **N**am interiora bona vtutum / pprie sūt z vere diuicie:
De quibus **C**risof. super matheū. **R**ed dite que sūt cesaris ce
sari. zc. **N**ūmīma inquit cesaris aurū est / nūmīma dei homo ē
In solidis cesar videt / in hōib^o autem dō agnoscit. **E**t ideo di
uicias vras cesari date. deo aut scie vestre solam innocētiam re
seruate **I**ōe asserit **C**assio. li. iiii. eplāz. quid acquiri ayt puta
i vbi scia^o bona perditur. aut in qua pte possit hō pficere. si ino
cētā pbat^o fuerit amissile. **E**t bern. lib. d cōsideratōe ait. mag
ne diuicie sūt bona z trāquilla scia. **D**e 3° puer. xvj. **S**ecura
mēs magi q inge pui **I**n cassiod. li. ij. eplāz **A**rbor quā flore
re vides. quā sumā spicis viriditate letari. subfraneo succo se
cūditatis aiat. reddēs in supficie qō p^oinet in radice. hominūz
quoqz vultus magna hylaritate decorat. si visceribus sanis gra
namē nulli^o sentiat lesionis. **E**x quib^o patet quō bone scien
tie possessio sit iocundissime rei adeptio. **U**nde aplūs scōa coz
j. **G**loria nostra hec est testiōiū scie nostre. qō em i corde dul

Cella

cus? Quid in terra quietius aut securi? bona consciã. damna
rerum non metuit. non vboꝝ cõtumelias. non corpis cruciatus
que etiam ipsa morte magis erigitur q̄ deijcit. **Semp sine pauo**
re est/ semp intrepida. **Uñ flaccus** Integer vite scelerisq; par
non eget mauri iacul nec venenata fusce pharetra. **De hac do**
mo succincte aliqua dicta sufficiant. quam diuersi doctores pul
chre plixiusq; describunt **Secũdum latins**

Ceter hominẽ nudũ in scõba domo stantem signat q̄ corp^o est
dom^o anime. que quidem aiã ronalis vni^o corpi. & corporis ef
ficatur hospes cũ creatur **Organizato** corpe humano/ concepto
in vtero matris & distincto p membra/ tunc anima creat & creã/
do corpi infũditur. **Sed** videtur q̄ non deceat diuinam sapiãz
aiãñ humanã ppulchram & immaculatam turpi & sordide do
mũ corpis infũdere. **Nam** null^o sapiens ponit thesaurũ suum
in loco in quo maculam contrahit **Sed** ad hoc põt rñderi q̄ de
ceat **Tum** qz sicut non esset sapiens qui thesaurum in loco mũ
do conseruabilem/ poneret in loco immũdo. ita esset valde insi
piens qui thesaurũ non aliter conseruabilem non poneret in lo
co etiam immũdo. p̄cipue si mũdandi thesaurũ sibi possibilitas
remaneret **Tum** qz quis illi qui in pccõ originali nascũt sint ob
noxij vt priuent illa p̄ticipatione diuine bonitatis que in prima
beatos efficit. tamen participant facultatem participãdi illam.
Unde nõ deficit penitus op^o dei p̄cipue a fine: tũ peruenendi
ad finem vltimũ nõ tollatur facultas. tum qz macula vel culpa
original non contrahitur ex vnione anime ad carnem. s; ex vo
luntate primi parentis. qui actualiter peccando per inobediẽ
tiam infecit totã naturã humanã/ que virtualiter erat in ipso fm
rõnem seicãlem scõm doc. sup ij^o sniarum dis^o xxij. **De hac do**
mo loquitur perpulchre **bernard.** in quodam sermone incipien
te **Olum glõsus.** **Et aplũs.** Scim^o quoniam si terrestris dom^o
nostra hui^o habitacionis dissoluat/ q̄ edificationem ex deo ha
bem^o domũ non manufactam in cel. **Hec** corporis dom^o est.
Sapienter sustentanda **Et** primo sapienter sustentã
Artificialiter regenda **Nam** corpus nostrũ per sa
Subtiliter custodiẽda **piẽtissimũ** autorem nre ord.

tum nobis iuxta liberi arbitrij directionem dat ad regendum.
Sustentatur enim nature nutrimento sapienter. dum p absti-
 nentiam mens in eo versatur ad libitum. **N**ec enim peitas seu
 abstinencia facit corpalem vitam delcabilem z sanam **C**ib^o em
 cum moderamine sumpt^o in gustu delcationem facit. **Q**uando
 enim cibus tempate sumit tam in qualitate q̄ in quantitate tūc
 conueniens cum puenienti cōiungit. qz gustus cui cibus pungi-
 tur puenientiam habet ad ipsum in mō z in mēsurā. z tunc seq̄t
 delcatio. **E**tiam ex hac sobrietate sustentationis sequit curialis
 p̄niti^o cum alijs **C**ibus enim moderate z ordinate sumpt^o mū-
 diciam corporis causat p hoc q omnes sensus exteriores puros
 z immaculatos tenet **E**t hoc maxime requirit in humana con-
 uersatione. **Vñ Alan^o in padigmatib^o** Subtrabe ligna foco: si
 vis extinguere flāmā. **E**t carnis mor^o ocia/vina/dapes. **Q**uip-
 pe vt ait thereñ. **S**ine cerere z bacho friget venus. **N**ec etiam
 quo ad arām hospitem reddūt volūtatem sinceram/ vt ad oran-
 dum sit feruentior. **M**emoriam nutriunt vt ad reminiscenduz
 sit p̄mptior/itellcūm acūunt/ vt ad speculandū sit subtilior. **S**a-
 pienti^o etiam sustentat cū inuentus circa aliquod licitum exerci-
 tium occupat. **M**ens enim humana scdm q̄ dicit **G**rego. nescit
 esse ociosa s̄z sp̄ occupari desiderat. **E**t quando est occupata
 circa vñū/ cum diuersis non possit intendere a quocūqz alio reni-
 ritur **Q**ñ vero hō a iuuenture incipit ociari z excessiue repleri.
 tunc facil^o huius dom^o seq̄tur ruina **Q** sc̄do fit artificiali tegē-
 da contra stillantē ebrietatem/ qz potus inebrians habz specia-
 lem vim impediendi vsū rōnis: in quantū sciz pturbat cerebz
 sua fumositate. **E**t eius modic^o excessus multuz ledit/ qz facili^o
 potest impedire vsū rōnis magi q̄ excessus cibi. **E**x hoc de-
 bito tegumento sequit intellcūalis luminis p̄seruatio. carnalis
 concupiscēcie rep̄ssio/ z pacis vniō. **U**trum autem abstinentia ni-
 mia peior sit voracitate aut ebrietate. **R**udent **C**ancell^o z nyd^o
 deteriorem atz piculofiozem esse abstinentiam immoderatā/ q̄
 voracitatem aut ebrietatē/ si vca abstinentia vsqz ad turbationē
 cerebz z vsū rōnis nō biliter z scient^o v̄gat vt in de lep̄ moral.

Ocella

ca: vi: de gula recitat pfatus nyb **D**e subtili custodia sciēdus
q̄ dom^o anime nostre munit sex portis sicut iherosolima p̄ quā
figurat. anima nr̄a munita fuit sex portis. vt ex li: neemie elici
potest **S**ex inquam portis sensuum anime. **L**uius prima por-
ta dicebatur porta fontis syloe. quia ibi ppe erat fons syloe. vbi
illuminat^o est cecus/de quo **J**ohānis ix^o. ⁊ signat visum eē cul-
t^o rodiendum. quia dicitur tren. **O**cul^o meus dep̄datus est animā me-
am. **E**t iob. **D**epegi fedus cū oculis meis / vt nec cogitarem
quidem de v̄gine. ps̄ **A**uerte oculos meos ⁊. **C**lauso hoc osti-
o orat quis vere prēm suum in abscondito. **S**ancti cōiter clausis
sensibus habent visiones dei. **S**c̄da porta dicebat^o porta vallis
quia i valle erat vel ad vallem dicebat. **E**t signat portam disci-
pline. i. audit^o qui deseruit acquisitioni doctrine in valle humili-
ter suscipientis **E**t hec custodienda est vt non audiāt d̄tractio-
nes vel nociua. hoc clauso carnis ostio apitar ostium spūs. audi-
tus anime/quo intelligūt diuine locutiones/can. v. **A**niā mea
liquefca est vt dilectūs locutus est / omni tarditate ⁊ frigiditate
postposita. secuta est diuinas inspirationes cū magno d̄siderio.
Tercia dicebat^o porta sterquilini/ p̄ eam enim stercoza eiecebant^o
⁊ signat harrū odoratum/vñ egrediunt^o imūdicie. ⁊ hec claudē-
da est rebus mūdānis. **N**on enim deus florib^o ⁊ arōtib^o odo-
rem debet ad vtēdū voluptuose. s̄z necessarie. ⁊ vt ex hoc allur-
gamus ad bonitatem eius cognoscendam. **S**entit autem odor
spūal^o ab eo qui sensus mortificat in veritate p̄ odoratū spūs/qui
est discretio boni ⁊ mali. sicut int̄ odorem ⁊ fetorem / nā spūalia
confortant/vicia pturbant. **Q**uarta erat porta vetus/q: an ali-
as scā ⁊ signat gustū qui a principio fuit regulat^o prius alijs. dūz
phibitus fuit gust^o arboris scientie boni ⁊ mali. ⁊ aliaz conces-
sus. **N**unc oportet custodire/quia qui custodit os suū s̄z gustā-
do scōm rōnem/ ⁊ non scōm sensualitatem/custodit aiām suam.
Gustate inquit ps̄ ⁊ videre. quoniam suavis est dominus/ dul-
cis in mortificatione. dulciōr in oratione. dulcissim^o in contem-
platione. **Q**uinta erat porta pisciū. quia inde apportabantur
piscis. ⁊ signat tactum. quia sicut piscis gaudet in aqua/ ita tac-
tus in mollicie. **N**unc oportet claudere. non solūz a v̄genereis ac

tibus & tactib⁹ h⁹ m⁹ d⁹. sed etiam ab omnib⁹ illicitis. ysaie xxxiij
Beatus qui excutit man⁹ suas ab omni munere scz a lingua/ab
 obsequio. & a pecunia. i. q. j. c. **S**unt nonnulli. **I**n manibus p⁹ci
 pue est tactus. **E**st autem quidam contactus sp⁹ualis/ & amplex
 us anime ad ipsum deum. p⁹ seruidum affc⁹um. can. ij. **D**extera
 illius amplexabit me. **T**angunt vestimenta christi ab eis que
 um imitant. **S**exta porta dicebat porta gregi. qz ibi accubab⁹t
 pecudes. **E**t signat port⁹ locutionis. vbi multe locutiones bel
 tales quiescunt & vicia. **C**um ergo bene custodiunt he porte am⁹e
 sine ostia domus corporis intrat ih⁹s in ipsas januis clausis vt est
 iobis xx. per sensus sp⁹uales. s. p⁹ visum cont⁹emplationis/ auditus
 executionis. diuina⁹ inspirationu. odoratum discretiois & sac
 te imitationis. gustu dulcis exultationis/ tactu seruentis dilecti
 onis. os diuine laudationis. **E**t in ipso ingressu mirant⁹ interio
 res potentie seu affc⁹us

Terciu⁹ latus

Circa tercium lat⁹ sciendum q⁹ passim familias bene habet dispo
 nere domui sue scz familie/ in vita & circa mortem: in vita prud⁹e
 ter regendo/ in morte sollicite ordinando & legando/ de qua qui
 de legat⁹oe infra in sequentibus cellis alibi patebit. **S**z quia regi
 men yconomicu⁹ coe est/ & gubernatio familie est dispersa coit⁹ p
 orbem. ideo de disp⁹oe hui⁹ domus libet aliquid p⁹ferre. scz q⁹
 ad regimen.

Coniu⁹gale

Siliale

Seruile

Primo igit⁹ sciend⁹ q⁹ licet passim familias debz
 se disponere circa sua p⁹thozale in tribus/ scz ei
 affabiliter p⁹nuendo/ decenter p⁹curando/ & si
 ne zelotipia diligendo. **P**rimo debet cum ea affabiliter viuere.

Est enim marit⁹ solaci⁹ vxoris. no⁹ solui naturali copula. sz etia⁹
 in conuictu sociali. maxime cum vxorem no⁹ deceat se multuz ex
 bibere extraneis solacijs/ vnde infamia oziri posset & sinistra vi
 ri opinio. **A**d hec ergo euitanda vir debet vxori esse affabi
 lis & beniuolus/ alias vxoris vita esset cum tristitia. **S**igna au
 tem amicitie que debent vxoribus exhiberi non sunt vniformi
 ter ad omnes habenda. **S**i enim vxor est humilis & honesta ali
 quando erras/ det⁹ v⁹bis dulcib⁹ amoneri. **S**i supba & p⁹uar⁹ det⁹
 aspior icrepa/ adhiberi. assuet⁹ se benignet⁹ dulciter habui⁹ ad hec

No reginam vero vasti durius se habuit. **D**e decenti procuratio
 ne sciendum qd vir vxorem pgrue pvidebit in ornamentis & ali
 is eius pertinentijs/iuxta sui status exigentiam **D**ecet eni vxo
 rem militis aut officiatoris aut iusticiarij pulchriores habere &
 gerere vestes/q̄ simplicis eius. Huiusmodi excessus sepe ca est
 ruine. **U**nde phus pmo rethorice loquens de macedomb⁹ ait
 eos esse infelices eo qd suis vxoribus illicita pmittebat. **E**t **U**l
 leri⁹ maxim⁹ roman⁹ p̄mendat ronos, ex aduerso dicens **C**on
 suetudo diu approbata apud romanos & inde ad alios deriva
 uata qd viri vxores suas ornamentis decentib⁹ induebant sz par
 co victu nutriebant **T**ercio debet vir vxorem sic diligere vt zelo
 tipiam vitet. alioquin sibi magnu nocumentum non seruandi fi
 dem p̄bet **I**nfertur quidem nocumentuz magnu viro si nimis
 circa vxorem est zelotipus qz sp est in suspitioe & p̄nis in cordis
 anxietate. vn̄ fit (cu vna cura aliam impediatur) qd retrahat a de
 bitis opibus ciuilib⁹. p̄pter qd in alioz societate redditur iep
 tus **I**nsuper vxori ex hoc non seruandi fidem incitamentu pre
 bet. **I**d enim qd phibetur ex phibitione magis concupiscitur.
Nam s̄m phm̄ ij⁹ rethorice **C**oncupiscentia est eius qd abest/n̄
 autem eius qd adest. zelotipoz enim p̄torales ex hoc magis in
 citant ad malum/quia in his magis augetur concupiscentia co
 rum que phibentur. vel aliquib⁹ se p̄uari p viros suspiciant. **C**
Secudo requiritur sollicita pudentia patris ad filium de nu
 trimento. qz vehemens est amor patris ad filium vt ton⁹ ad p̄e
De eruditione. nam ad hoc obligantur iure diuino sicut sapiens
 dicit **S**i filii tibi sint erudi eos. alioquin p̄es qui sunt negliges
 tes circa corrcdem filioz p̄cipies existunt pccoz eorum. & fre
 quenter iusto dei iudicio in hac vita puniunt. **H**ely summus sa
 cerdos indeoz qui negligens & remissus fuit in correctione pra
 uoz filioz dure a dno increpat. **C**ui tandem iusto dei iudicio
 morte subita ac miserabili quantum ad oculos hoim fractis cer
 uicib⁹ a tergo cadedo extinguit. **j** R. iiii. & in c. liij. hely de syno
Sunt autem tria p̄cipue ad que iuuenes naliter inclinantur.
 a quibus retrahi debent p̄ parentes. **S**unt enim passionu secta
 tores/quod eis coarungit ex habudanti a caloris & seruore san^o

guinis ex quo fit incitatio ad cōcupiscentias venereoꝝ. **Cū** ergo omnis hō agat vel ex passioē vel rōne. z iuvenes vsu rōnis careant. nō est eos ex passioib⁹ agere. **Ab** his retrahi p̄nt studio librāꝝ/aut exercicio artium mechanicāꝝ ex: p̄b̄lpi p̄isalexādmagm̄i/qui phōs plures deputauit ad eruditionem alexādzi. **O**ctavian⁹ filios suos exercere fecit exercicia corpalia. **F**ilias autē suas lanificiis fecit instrui. **E**t valent hec ad ocium iuuenū vitā dum. z ideo incitādi sunt ad frequentationem diuinoꝝ z audientiam legendāꝝ scōꝝ. z h̄mōi. **T**hobias docuit filium suū ab infantia timere deum. vt thobie iij. **F**ūt insup in verbis lasciuis p̄caces. z lapsu lingue p̄cipites/aliōsq; deridentes. **A**douētur autem ad verba lasciuie p̄ hoc q̄ effrenatis affectionib⁹ ad venerea incitant. **V**nusquisq; aut scōm p̄b̄m̄ illa q̄ delcābiliter cogitat eloquetur z opatur ea ad que afficit. **E**rūpunt autem facillit ad iniurias inferendas. siue ex eo q̄ maiores se alijs reputāt feruore sanguinis z calore in eis vigente/siue etiam q̄ paucōꝝ expti/ z non repulsam sunt passi. vñ scōꝝ p̄b̄m̄ in rethoricis animosi sūt cōiter z bone spei. **F**acilliter derident q̄ nondum aliqua p̄sciē regunt. z seip̄os totalit̄ ignorant. **A**b his lingue vicijis monit̄is patris z matris retrahēdis. nūc verbis acroꝝib⁹: nūc v̄berib⁹ z minis maiorib⁹ z h̄mōi. **I**nsup sūt in sensu p̄prio p̄tinaces/facilliter enūciant quod ignorant/z ideo vt plurimū falsa z fatua loquunt̄. **E**t quia gloriofi volūt apparere hoc p̄tinacit̄ defendere satagūt. **I**nstruant̄ ideo ad conuersationem cū honestis z non socijs sed grandeuīs habendam. **D**ecet enim iuvenes maiores z antiquiores venerari. **U**nde leuitici xix. mandatur. **A**ozamcano capite consurge/z honora personam senis. **C**ohercendi p̄cipue sunt a societatibus prauis. **F**iunt enim ex hoc vani/fures z facillime ad peiora p̄uertunt̄. quia molles sunt. z facilliter ductibiles. **S**unt enim nimis amatores amicicie/z sodales diligūt quia gaudent viuere similib⁹. **E**tiam iuvenes sunt multū creduli. **C**um enim parū vigeant rōne: ideo facillit̄ credunt/z iō cito seducūt. **I**deo nar rat boecius de dis. sco. de lucrecij filio. p̄ absq; disciplina viuente/tandēz patibulo addicto finalit̄ patri dicente. heu quare bonos socios contempsit: quare magistri docu

mētis n̄ obediuit quare meis prauis morib⁹ n̄ obsteristi. **Q**ua
liter at ad seruos 3. se debet habere **S**ciendū q̄ dñi siue rei sa/
miliaris gubernatores/erunt seruis

Verbis mites **D**e p̄mo erūt v̄bis placidi **A**speri
Solutionib⁹ liberales **T**as enim v̄boꝝ reddit dños seruis o
Oneribus graciles **N**erosos vt non eis p̄mpto animo ser
uiant **A**duertenduz tamē est q̄ nō decet dños se nimis familia
res exhibere seruis. q̄ inde venirent in cōtemptuz. vt in .i. obser
uandū ff. de officio p̄sidis iūcta glō. **E**st ergo medium tenendū
quantū possibile est. vt videlz non nimis humanos se exhibeāt
nec nimis contemptibiles demonstrent. **S**cdo de solutiōe libe
rali. **D**eñt enim p̄uidere nccitatib⁹ seruoꝝ scdm decentiam z ex
igentiam seruoꝝ z laboꝝ ne nccitatib⁹ compulsi furent. **C**la
mitat enim añ deum merces detenta laboꝝ. **T**er. onerib⁹ gra
ciles scz distigendo seruicia imponē seruis/ deñt enim dñi ex
periri prius cōditioēs z qualitates seruientiū. z quosdā ad que
dam deputare/ aliosz ad alia/ scdm ydoneitatem laboꝝ. vñ apō
virgil. de dydone opm laborem parrib⁹ equabat iustis. **S**ic e
nim omnia ordinate fient. z tota res domestica in pace quiescet
Parte ex altera deñt serui esse fideles in p̄missis **N**ome eniz
seruia seruiendo dcūm est. vel a seruando. **I**lle igit ver⁹ seruus
est qui in seruiendo est cōseruatiuus bonoꝝ dñi sui. **U**n̄ in com
mendatione fidelitatis seruoꝝ p̄mittit eis dñs sup multa cōsti
tuere qui etiam in pauca fuerūt fideles. **Mat. xxv. Narrat va
lerius libro tercio de quodā milite cesari fidelissimo. qui cū estz
capt⁹ z ad anthoniuz duct⁹/ inuitat⁹ ab eo q̄ ampli⁹ non cesaris
miles sed suus esset. Rñd̄it jugulari me poti⁹ iube quia nec salu
tis bñficio nec mortis supplicio abduci possuz. vt cesaris miles
esse desinā. z tuus esse incipiam Anthom⁹ autem ei sue fidelita
tis merito vitam cōcessit **N**on solum at deñt esse fideles ne do
minos suos defraudent. sz vt ea que eis mandantur recte app
hendāt. z debire exequant **S**cdo erunt p̄mpti in obediendo.
Quidam enim mōchus dñ scriberet in cella z p̄mam p̄tem lrē
o inchoasset a suo abbate vocat⁹ qui mox lrām incōpletam dñi
sit. z cellam egressus est. vt abbatis impio pareat. **R**ediens ve**

ro ad lrām illam merito obedientie ex auro diuinit⁹ ppletā rep
perit. **Tercio** decet eos esse puros /z mūdicijs corporalib⁹ z men
talibus claros/ne sint mox corruptores in familia. **Ex hoc em**
possz p̄stari magnū nocumētū filijs aut filiab⁹ aut ibi pueris
tibus **Joseph** de adulterio inuitat⁹ ab vxore putifaris sacerdo
tis pharaonis opinephario nullaten⁹ acquieuit. sed dixit. **Ec**
te dñs meus omib⁹ mibi traditis ignorat quid habeat in domo
sua. nec quicq̄ est qđ non sit in mea p̄tate p̄ter te vxorē e⁹. **Quō**
possum hoc facere. **Gen xxxix.** **Quartū** latus.

De quarta domo scz supcelesti loquit ps. lxxxvij. **Beati** qui
habi. in domo tua dñe. in se. se. laudabit te. glō **Castyod.** domo
nō manuscā vbi non est timor: s; celesti. **Hic locus** a ps⁹ ibi etiāz
nōiatur tabernaculū p̄pter inhabitationē **Atria** tua p̄p̄ latitu
dinem. mid⁹ p̄p̄ securitatem. **Altaria** p̄p̄ scām oblatōez z do
m⁹ p̄p̄ quietē. **Ad hāc** domū p̄bificādā opā cotidie artifex
grā .i. gratūfaciens p̄ncipalr per instrumēta v̄tutū. ps **Bñdic**
tionē. glō. j. grām dabit legislator. ibūt de v̄tute in v̄tute. nā hō
nō p̄ sua nālia nec p̄ opationē angloz scōz thōm j⁹ ij⁹ q. v. pōt ad
bitudinem puenire. **Qđ** etiā satis inuit aplūs j⁹ ad coz ij. **Q**
cul⁹ non vidit nec auris audiuit z in cor hōis n̄ ascendit q̄ p̄pauit
ds diligentib⁹ se **Et ps⁹** **Grām** z glām dabit dñs. glō. z n̄ ali⁹.
Ad rōs vj. /grā dei vita eterna. qđ ideo d̄r scđm glōm. ibi vt in
telligam⁹ deum ad vitam eternā pro sua miseratioē perducere.
Sic ergo exponit vita etna. nobis datur grā dei. j. suo munere
Qu⁹ rō est scđm thōm j. ij⁹ q. cix. ar. v. qz act⁹ perducētes ad fi
nem oportet sum esse. p̄porcionatos. null⁹ em act⁹ excedit p̄por
tionē p̄ncipij sui act⁹ vita autē eterna est excedēs p̄porciōz huā
ne nature. z iō hō per sua naturalia n̄ p̄t. pducere opa meritoria
p̄porcionā vite etne. s; ad h̄xizit̄ altior v̄t⁹ q̄ est v̄t⁹ grē/sū qua
hō nō p̄t mereri vitā eternā s; pōt facere opera perducētia ad a
liqđ bonū p̄nāle hōi. sicut laborare in agro comedere z bibere
z h̄mōi. **Qđ** at dñs dicit mat. xix **Si** vis ad vitam ingredi ser
ua m̄ ad data. intelligēdum est volūtate sua facere opa meritoria:
Ira tamen q̄ ipsa voluntas prius p̄paret ad h⁹ per grām **Ite**
si obijciat: q̄ vita etna est vltimus finis hominis. sed quelibet

res naturalis p sua naturalia pōt consequi suuz finem/ergo mul
 to magi homo qui hz altiora naturalia debet p se posse cōsequi
 finem suū. scz vitam etnam. **Rñr** q hoc vez est de fine puāli rei
 sz natura buāna ex hoc q ē nobilioz pt ad altiozem finem pduci
 q puālem sibi. cui⁹ modi est vita etna/ad qd etiā indiget altiori
 auxilio q vtus sua naturalis sit. s. auxilio grē **Igit** artifex grā i
 hac domo opatur circa muros edificandos z cotidie perficien
 dos **Ideo** deprecādo dicit ps̄ **Benigne** fac dñe. j. largā bñdī
 ctione z miām impēde pccā dimittēdo z grām pferendo. i boā
 volūrate tua. j. ex gratuita grā tua. syō. j. eccle militanti. vt edifi
 cent muri celestis iherlm/ pstituri viuis ex lapidib⁹. j. ex aiābus
 fidelib⁹ **Hic** enim p̄fessio ecclāstica **Lapides** p̄ciosi omēs muri
 tui. o supple celestis iherlm/ p̄ciosi dico. qz p̄ciosus artifex de⁹ o/
 nes eos cōposuit/ z in clibano ardentissimi amoris decoxit. p̄ci
 osi qz añq̄ ibi muris appositi p̄ciosi p̄cio empti. **Vñ bern.** expo
 nens illud ps̄. **c. xxix.** **Copiosa** apud eum redēptio. quia vna
 sanguinis per quinqz pres corpis largit̄ effudit/ cum p redemp
 tione generis humani vna gutta p̄ciosi ei⁹ sanguinis suffecisset.
 sed data est copia muneris. vt vtus innotesceret diligentis. **p̄**
chor. vi. **Ap̄ls** loquēs redēptis **Nō** estis vestri. glō. iure/ sed
 christi. cuius rōne subdit. **Empti** enim estis p̄cio magno. glosa
 xpi sanguine p̄cioso. **Res** eni empta trāsīt in ius emptoris **Hi**
 lapides ibi coniungūtur calce charitatis firmissima **Vnde** aug⁹
 de morib⁹ ecclesie. **Charitas** est virtus/ que cum rectissimā affcō
 ne coniungit nos deo. **Sz** hi lapides hic adaptant malleis tri
 bulationū passionūqz. quia ibi neqz clamor neqz dolor. neqz ali
 quis abhorrendus sonitus aut strepit⁹ audit. z ideo flagella di
 hic patient̄ sustinent̄ a sunt. **Vñ** aug⁹. in de visi. infirmo. ad ne
 potem suū ait. **In** muro ciuitatis superne ponend⁹ es lapis vt
 uis. in cui⁹ edificio nō auditur strepit⁹ aut malleus **Hic** perfe
 renduse est strepitus. hic addicēdo lapidi malleus. hic conuer
 tendū est totum lapidis quadrādi su puacaneū. hec ille dicit. **Et**
 sicut dicit b. thomas super eplās pauli. **In** edificio mate
 riali nccārium est ad p̄fcōem ipius aliquos ex lapidib⁹ quibus
 construit̄ poni inferi⁹ in fundamento sub terra. aliquos supra

terram in parietibus **S**ed q̄ tales lapides eiusdem aptitudis
 ponantur infra et tales supra non est necessarium. sed simpliciter
 hoc est ex voluntate edificantis. **S**i igitur aliquis minoris p̄mij
 inferius ponatur / et alter altius in muro ciuitatis ibi: in adapta
 tur / age gratias ei cuius voluntate et dispositione omnes salui su
 mus. qui hos muros sua iustissima voluntate et occulto nobis iudicio
 edificat et disponit. **D**ispone igitur domui tue huic p̄ sub
 tilem auscultationem et artificis gr̄e immisionem et excitationeꝝ
 ad implendo vota / pagendo bona / et patienter sustinendo flagel
 la **I**n illa enim domo sunt sere portarum eius. ibi sempiterna
 salus. **B**eati qui habitant in domo tua dñe. in se. se. lau. re. **N**o
 hanc aspirat ps̄. lxxiiij. **O** dilecta. j. valde dilecā et diligen
 da sunt mentibus et cordib⁹ bene dispositis. **O. vi.** Non pōt
 dici tabernacula tua sciz̄ superna. **O** domine virtutum / celestium
 sciz̄ angeloz / quia concupiscit. j. desiderat et per intensum deside
 rium deficit a se sciz̄ a statu suo ac desiderio et amore languet a/
 nima mea. tendens in atria dñi eterna. **O. d.** Anima mea tan
 to desiderio in atria celestia et eterna ingredi desiderat. vt om
 nibus huius mūdi delcātionibus et amore temporalium penitus
 deficiat. quib⁹ quondā delcābiliter inherebat. vsq; quo o homo
 tardas. **E**cce aduentum tuū p̄stolatur tota edificatio tam sum
 me ac speciosissime domus. ymmo rex et pater familias expectat
 te. **S**ic dauid **N**e inquit expectat̄ insti. donec retribuas mihi
Quippe oportet vt expectent donec p̄seruoz numerus imple
 atur. vt est apocal. viij. **I**n hac domo montes stillant dulcediez
 et colles fluunt lac et mel. **Q**uid tu sopore deprimeris? **R**eposi
 ta sit hec spes in sinu tuo. **C**rede videre bona domini in terra
 viventium. **A**tq; in eius dilcōne continue. p̄fice qui tecum egit
 tam magnifice. **C**ur homo in hac vita ciuitate babilonica sūda
 ta ex amore sui constituit domum affectus siue terrnoz vsq; ad
 dei contemptum? **D**ispone de hac domo vsq; ad ruinam et fun
 ditus eradicationem. quoniā falsa dom⁹ hec caritatis venenoz.
 et in hac ipsa fit homo seruus diaboli. membrū aut̄ xp̄i. mancipi
 um iniquitatis. ciuisq; babilonis. **S**ed perge cotidie pedib⁹ me
 ditationis ad hāc sup̄celestem domuz quoniam inde puenis v.

q̄ ad contemptum terrenoz p̄p̄tionem volūtariāz aduersoz
 ⁊ ad humilitatem moꝝ. **P**rimū sciz auaricie ⁊ t̄p̄alium p̄ceptū
 reddit hoiēm p̄tentuz necessarij. **S**i inquit gregori⁹ s̄iderem⁹
 que ⁊ q̄ta nobis p̄mittunt̄ in cel. vilescūt animo oīa que haben
 tur in tris. **H**inc dicit apls/existimo oīa detrimentū eē p̄p̄ emi
 nentem sciam dñi nr̄i ībesu xp̄i. p̄pter qd̄ oīa arbitroz vt ster
 cora vt xp̄m lucrificiam. **N**ulla nāqz est cōpario terrenoz atqz
 carnalium ad eterna ⁊ celestia. **H**is igit̄ cōtēptis contemnit̄ eti
 am pcc̄m̄. inquat̄um impedit tantam beatitudinē. **Q**uāro enim
 seruētius hec beatitudo diligit̄. tanto amplius pcc̄is amittere
 formidat̄. **Q**ua p̄pter hortat̄ apls vt has h̄ntes p̄missioēs nū
 dem⁹ nos ab omni inquinamēto carnis ⁊ sp̄is. p̄ficiētes sancti
 ficationem in timore dei. **S**cdo animat̄ in aduersis. **A**plūs. nō
 coronabit̄ nisi qui legitime certauerit. **L**uz enim tanta sit mer
 ces huius victorie/insuffimuz est infatigabilē reluctari tempta
 tionib⁹ ⁊ peccatis. ⁊ omni hosti salutis. **H**ic sap. ij. legit̄. **I**n pati
 cis vexati/in multis bene disponēt̄. qm̄ deus temptauit illos/
 ⁊ inuenit eos dignos se. ideo accipient̄ regnuz decoris ⁊ dyade
 ma sp̄ei de manu dñi. **A**duersa idcirco hylarius sustinent̄. si tan
 ta merces patientie cogitetur. **T**ercio hec meditatio humiliat
 hominem/dum ad tam sup̄naturalē beatitudinē se conditum at
 qz vocatū perpendit. ad quā se ex se oīno indignū insufficientēz
 ⁊ impotentem esse cognoscit obtinendam ⁊ mentalit̄ loquit̄. vñ
 hoc tibi o indigna vil creatura/ ex omni p̄te defectuosa. vt ad tā
 tam beatitudinē sis creata/ordinata/redempta ⁊ inuitata. **I**ta
 qz vltra ex hoc accendat̄ homo in dei amore/qui seipsum nobis
 p̄misit in p̄miuz obiectale ⁊ suis ipsius immediatā ⁊ clarā visū
 onem. **I**n p̄miuz formale/qui se tam infinite excellentiorem ac
 digniorem ex incomphensibili charitate pietate ac dignatiōe dig
 nat̄ paup̄cul creaturis suis tam immense p̄miare atz coronare.
Dispone igitur domibus istis iuxta vniuersaliūz cōgruentiam/
 qz morieris tu ⁊ non viues.

Vicesimã octauã cellam discipul⁹ aggressus / au-
 ditis aiaz corpmq; dispõmbus actori⁹ hõis ?
 grua pparatione circa mortis inopinatam ho-
 ram. vt circa initium hui⁹ opusculi præcrux est
 de diuersis moriendi modis lati⁹ cupiuit edo-
 ceri In quos sbitanea et im pũsa mors mag-
 timenda est qz piculosior / Ideo de hac pictura hui⁹ celle plenã in-
 spexit. Nam in ei⁹ pmo latere quidam pueri homines morte
 subitanea a deo vel angelis bonis pcussi p demones ad infernũ
 trahebant. In ij⁹ latere sile depingebat de bonis a deo vl mal⁹
 angelis pcullis / qui ad ethera p angelos deferebant In 3⁹ qui
 dam medic⁹ vt in scol quedam remedia naturalia docebat. In
 quarto quidã doctor remedia spũalia contra mortem subitane-
 am p̄dicabat. **Primũ latus** **¶** Ex pmo igit⁹ latere at
 qz sc̄bo habetur qualr deus bonos et malos sbitanea morte p-
 curit. Sed nõ qz sc̄m glõm sup ps^m lvij. per malos angelos ho-
 mines nũ punit corpalib⁹ non spũalib⁹ penis. Nũq̄ autẽ legi-
 mus p bonos angelos bonos hõies pbari. **Job** bon⁹ a pueris
 spũ dñi punit⁹ fuit / s; tpalt. **Et** sciẽdũ sc̄m brũz grego. ij. moral⁹
 qz sathane sp̄ volũtas iniqua est. s; nũq̄ pr̄as iniusta. qz a semet-
 ipso volũtatem habet. s; a dño pr̄atem. **O** d ipẽ facere inique ap-
 petit hoc deus fieri non nisi iuste pmittit. **U**n bene in libro R.
 d; **Spũs dñi mal⁹ irruebat in saul.** **¶** Primi regũ xvi. **Ecce vn⁹**
 idemqz spũs et dñi appellatur et malus. dñi videt⁹ plicentiã pr̄a-
 tis iuste mal⁹ autem p desiderũ volũtatis iniuste **Et** sc̄m pe. d.
 pa. in iij. **¶** Magis pmittit deus in pccõres seuire deõnes q̄ in
 iustos / quis etiam aliqñ in iustos. **I**gitur circa p̄mũ **Notãdũ**
 qz pueri homines cito vel subito moriunt **Job** vicesimosecũdo
Sublati sunt aũ tẽp⁹ sc; iniqui **¶** Sup q⁹ grego. xvi. moral⁹ inq̄t.
Cũ tẽp⁹ vite a diuina nobis pntia pculdubio p̄fixum est. que
 rendum vero est qua rone dicit qz iniqui ex pnti seculo ante tẽ-
 pus subtrahũt. **Et** respondendo pmittit primuz cor elarius di-
 cens **O** m̄ps deus et si plerũqz mutat sententiam / consiliũ nũq̄
De quo etiam dixit psalmista. **C**onsiliũ domini in eternum
 permanet. **Et** nunc etiam dicit. **O**mnes qui presentem vitam

diligunt longiora sibi eiusdem vite spacia pmittunt. sz cum eos mors superueniens a pñti vita subtrahit. eorum vite spacia que sibi longiora quasi in cogitatione tendere consueuerat interdi-
 cit. **Dec ille.** ¶ Ad lrām vero notandū q̄ peruerſi sepe subito moriunt ppter tempis abufum. ppter vehemens pccū. ppter clamorē paupz **De 1°.** Job dedit eis domin⁹ locum pñie. z abu-
 tunt eo in ſupbiam **Sequitur** Eleuati ſunt ad modicum z nō ſubſiſtent **De ſecūdo** ſcilz ppter vehemens pccū. quia deus iuſtus iudex et videns eos grauiora perpetratuos. z graua p-
 petranes ſuſtinere non vult. **Sicut** de dathan z abyrō de q̄ bus numeri xvi. **De tercio** dicit beatus **Grego⁹ xvi.** moralū **Joēo** nonnūq̄ malus breuiter viuūt. ne multis bene agentib⁹ noceat **Nonne** domin⁹ videns afflictionē populi ſui primoge-
 nita egyptiozum prius vna nocte z vna hora occidit. exod. xij^o. **Postea** patres in mari rubro. **Exod xiiij.** Uiderunt filij iſra-
 hel egyptios mortuos ſuper litus maris. **Deo** et ſcōm beatum grego^m ſup primo **Job xxxiiii.** Subito morientur. **Quantū** libet ſero tollant de hac vita iniqui ſubito z repente tolluntur. quia ſinem ſuū p̄uidere cogitando nesciunt **Subitum** autē eſt hōi quod ante cogitare nō potuit. **Sublatus** diues ille. ſubla-
 tus qui hozrea que ppauerat deſtruxit. vt lu. xij. z inferni locuz quem nō p̄uidebat inuenit. **Dec grego.** **Sed** q̄ iniuſti aliqua do diuinit⁹ tollerant. non moueat iuſtos. qz ſcōm p̄sm **Noli** emulari in malignantib⁹ neqz zelaueris facientes iniquitatem. **Quia** vt dicit. **Sicut** olera herbarum cito decident. hoc enim pmittitur vt aut

Aut meritum iuſti augmentet
 pccōz miſcōiter p̄uertatur
 Actus ei⁹ hic remuneret

De primis duo
 bus dicit **Grego⁹**
 vbi ē **Si** vero vita

iniqui p̄trabit aut expectat eos ad pñiam. aut praua eozuz ad huc opa augeat. ex quoz tēptatione purgati iuſti verus viuāt **Specialius** vero de primo dicendum eſt q̄ cum boni recipiūt iniurias vel vident mala exempla iniquoz. exemplo dei qui eos tolerat diſcunt z ipſi malos patienter ferre **Unde** beat⁹ **auguſt** in **In** bonus tolera malos. ſicut z x̄ps tolerauit iudā **De**

pe igitur augmentat eorum meritum. aut exercitat eorum patientia
Si non fuisset crudelitas tyrannorum infidelium plequentium christi
 anos. non esset consecuta corona martiris. psalmus. **S**up dorsum meum fa-
 bricauerunt peccatores. **U**n̄ beatus greg. **A**bel esse remiuit/ quem
 cayn malicia non exerceat. **F**errum quippe mentis irē nō potest
 ptingere ad acumen v̄tutis seu veritatis. si non eraserit eum alie
 ne lima prauitatis. **V**n̄ et minim⁹ fratrum machabeorum septē. visa
 crudeli occisione fr̄s ayt regi anthyochō. **F**r̄es mei modico cur
 dolore sustentato sub testamento eterne vite effecti sunt. .j. pm̄
 sione. s. ppter cruciat⁹. **T**u vero iudicio dei iusto supbie penas
 exsolues. .ij. macha. v. **D**e sc̄o scilz mirifica ipius conuersio ē
 ipse magister veritatis pabolice inuit/ cum pat̄ familias dixit h̄
 uis ne forte cum zizaniis eradicetis simul et triticū/ sinite vtraz
 crescere vsq; ad messem. mathei xiiij. **E**t de illis peccōib⁹ conuer-
 tendis ppulchre loquit beat⁹ **G**rego⁹ xi. moralium/ p̄pando eos
 terre subuerse. **C**um inq̄t mens humana diuino munere infusa
 contra hoc qd̄ consueuerat agere cepit. terra subuersa est/ qz de
 orsum missa est que prius eminebat/ et sursum leuata est facies que
 prius in pfundo p̄mebat. **E**t idem xxix moral. exponens illud
Job **N**unquid ingressus es thesauros n̄inis/ aut thesauros gr̄a
 diuis aspexisti. **Q**ualem h̄c sc̄s paul⁹ de quo prius loqueba
 t̄ thesaurū in n̄ive et gr̄adine frigide sensibilitatis habuit. quan-
 do illū in vitam prauoz positum tūc elcūm suū dñs latentē vidit
Quāta aduersarioꝝ pectora ferienda hunc in manu sua gran-
 dinem assumpsit/ p̄ quam tot sibi resistētia corda p̄stravit. **N**eō
 itaq; de suis opibus extollat. **N**emo desperet eos quos adhuc
 frigidos videt/ quia thesaur⁹ dei in n̄ive et gr̄adine nō videt/ q̄s
 enim crederet q̄ p̄ aplatus gr̄am lapidatum stephanuz ille p̄ce-
 deret/ qui in morte ei⁹ oim lapidantium eius vestimēta seruauit
Et infra. et si iam videm⁹ quantum p̄cessimus/ nescimus quātū
 currere cū ceperunt p̄cedamur. **D**ec ille. **D**e tercio scz et act⁹
 eius remunerent. **N**otandū q̄ sicut fm̄ **G**rego⁹ in p̄ncip̄ quarti
 moral. **O**cculta sunt dei iudicia in p̄nti/ dum videm⁹ bonos dep̄-
 m̄ et peruersos exaltari. **N**am cū iusticia dicitur bonis bona tri-

Cella

bui z mala mal. strariū videm' nihilomin' omnia ei' iudicia ve-
ra sunt. thobie 3°. **E**t oēs vie sue miā z veritas. z eccl. viij. eo q'
eq' vniuersa eueniūt iusto z ipio/bono z malo/inmolāt victiās:
sacrificia p'temnti. z **I**ō corda filioz hōim implent' malicia/
z p'temptu in vita sua. z post hec ad inferos descēdunt. S; viri
sapientes z si aliqu' in cōmoueri videant'. s'm illō ps°. **N**ec aut'
pene moti sūt pedes. s. affcōnuz/pene effusi sunt gressus mei. j.
opa extra viam v'rutum. qz zelau sup iniquos pacem pccōis vi-
dens. **E**t infra. in labore hōim non sunt/z cū hōibus non flagel-
labūt. i deo tenuit eos supbia eoz: z operti sūt iniquitate. **E**t di-
xi ergo sine cā. j. sine vtilitate iustificauit cor meū/ z lau' inē inno-
centes man' meas. s. innocēt opat' sum/z fui flagellatus tō die
Sed p'cicius ad se lumen vitatis v'tens art' subdens. **S**i dice-
bam narrabo sic. s. q' sine cā bene feceriz z aduersa p'tulerim ma-
lis p'spantibus. **E**cce nationem filioz tuoz reprobaui. cū scrip-
tum sit **Flagellat de' oēm filium quem recipit** **Ad heb. xij.** In
p'dictis iudicijs ex hoc diligent' cōsideranti/pōt intueri iusticia
z miā. qz cum iusticia exigat q' nullū malū maneat impunitū/et
nullū bonū irremuneratum. z septies in die cadit iust'. puerb.
xxiij. p' flagella iustus purgat' a suis vicijs/z humiliat'. aut me-
ritum auget. vt in futuro vbi grauius quis affligit'. p' pccis liber
existat: vel ei maior glā p'pat'. **E**t reprob' in seculo aliquid bo-
ni agit. qd' ne remuneratione careat cū non sit dignū eterno pre-
mio saltem t'palem p'speritatē. p' remuneratione accipiat/vl' nō.
ita grauius in futuro cruciet'. **E**cce miā. **I**ta nōt crisof. de pe.
dis. 3°. **Q**uid ergo

Secūdū latus

Circa secūdū latus notandū circa mortē iustoz d'r. **Sap' iij.**
Placens deo scūs est/z viuens in pccōres translāt' est. rapt'
est ne malicia mutaret intellcū illius. aut fictio deciperet aiām
illius. vbi sapiens assignat tres rōnes q' boni non p'mittunt' se-
nium attingere. scilicet

Prop' **D**iuinam amicitia' suscipientem ad p'mia
p'ximoz maliciam allicientē ad crimina
z acq'isitā iusticiam sufficientē ad merita. **D**e p'
placens deo scūs est/placens inquā p' vitam bonā scūs/dilectus

per gratiam. et ideo dignius vocari ad coronam **Can. ij.** Dilectus meus mihi et ego illi. **De secundo raptus est ne malicia mutaret intellectum illius/aut fictio deciperet animam illi.** .j. ne mala conversatio hominum mutaret eius intellectum practicum. **Dupliciter enim corrumpitur virtus in homine. Uno modo per habitus corruptionem. Alio modo per actus deordinationem.** **Primum tangit cum dicit ne malicia.** **Secundum autem ne fictio deciperet animam illius.** **De 3. Sap. iij.** Consummatis in brevi explevit tempora multa. **Tardi peregrini mane diu dormientes/de sero tarde cubantes. suas dietas faciunt.** **Aliqui modico sed diligenti tempore/ut iuuenis intensius deuotius plus mereatur sero pauco tempore/quam tepidus longis diebus. quippe potest temporis breuis diligentia temperari. Inter graua et leuia ascendunt. illud dicitur esse maioris virtutis quod in minori tempore diuinitas et pertransit ascendendo/et nulli dubium maioris virtutis et amoris ad deum semper quod iuuenes qui mundi sentiunt difficultates et resistentes/statim ipsum relinquunt. Bene ergo dicit. consumatur/sicut malum quod diu viuunt. spiritus sunt inconsumati et imperfecti. ita iustus licet parum viuat. tamen propter iusticiam consumatur et perfectus dicitur. **Jo bene dicit Sap. de iniustis. Confringantur rami inconsumati.** **Mors iusti subita inquit metri ista quam precessit bona vita. Non minuit merita si moriatur ita. Bona mors iusti propter requiem.** **Secundum bernardum. Melior propter nouitatem. Optima propter securitatem.** **Preciosa inquit pars in conspectu domini mors sanctorum eius/ quod idem Bernardus exponens eadem epistolam ait. Preciosa plane tempore victoria consumatur/vite ianua/securitatis ingressus. Quia iustus preoccupat hoc dupliciter intelligitur. Uno modo ut veniat inopinatus et ex improviso. Alio modo de temporis consueti abbreviatione. **Primo modo nullus potest preoccupari quia eo quod iustus est mortem premeperat. et ad mortem disponitur. Unde Seneca de naturalibus questionibus libro tertio. Effice mortem tibi cogitatione familiarem ut si fors tulerit possis et ei obuiam exire. Sed queritur quomodo iusti sepe reputati satis male videntur mori. Respondetur secundum doctores. Quod licet aliqui certo tempore videantur magis virtutibus eminere apud homines. postmodum in aliquo vicio alijs communiter deteguntur. Ut homines qui liberali/******

tati inseruiunt iniusticias sepi⁹ exercent. **Et** qui misericors fuerat iuxta vite sue terminū rapacitatis z crudelitatis stimul inar descit. **Et** plerūq; vt ait grego. sup ezechielem. **Supbia** latet z castitas innotescit. z ideo oñsa diu castitas. circa finem maliciāz in corde tenere non cauet/sitq; manifeste impatiens/quia diu latuit dolens. qđ ait beat⁹ grego⁹. **Valde** iusto dei iudicio agit/vt pdat id añ homines vñ hōib⁹ placuit. qui hoc vñ displicuit deo/corrigere nūq̄ curauit. **I**deo aliqui qui non pseuerāt viam salutatis arripiunt/qui idcirco in vritib⁹ iter pspiciuz non gradiunt. **Q**uoz casus vtilitate nō modica elcōz pfectib⁹ seruit/ qđ illoz lapsum dū cōsiderāt/ de suo statu contremiscūt. **De** beat⁹ grego. de pe. dif. ij. multi. **Sed** incidentalr non modicum ad ppositum queri pōt cū non solū senect⁹ venerabilis vtuosis ac religiosis p̄stetur. **Cur** etiam z pspitates diuinit⁹ illis cōcedunt. **R**ñdet be. **Seuerin⁹** in de consolatu phico p̄sa vi. lib. iiii. **Q**aliqui ita bene morigerati pbiq; videant vt diuinū iudiciū pariterq; humanū de illis cōsentiat. s; animi virib⁹ infirmi. **C**ui si quid adueniat aduersi. desinant colere forte innocētiā/ p quas non potuerūt retinere fortunam/ parcitq; sapiens dispelatio et quem deteriozem facere posset aduersitas/ ne cui non puenit lahorare patiat. hoc est q; quid a; boni si ita imbecillis animi q; ex modica aduersitate temptationis mutarent. quod videns de⁹ p̄cipis ne eos aduersitate deiiciat. **U**nde apls **Fidelis** deus qui non patitur vos temptari vltra id qđ non potestis. **E**t ideo si queratur quid magis venit eligendū viatorī in hac vita an p̄peritas v; aduersitas **R**ñsio in tantū aliquid est eligibile/ in q̄^m est bonū/ z fugibile in q̄^m est malum ipsi eligenti vel fugiēti **S**tatus autem viatoris est duplex. sc; iustoz z peruersoz. **Q**uo ad primū statum videt eligibilior p̄peritas/ est enim puenientior ad bene opandū viro bene disposito z scienti bene vti scōz recitudinem rōnis. sicut bon⁹ artifex melius opatur in materia bñ disposita. **E**clat. v. **V**tilior est sapiā cū diuicijs. glō q̄ sine. **E**t **Ambrosi⁹** sup lucā. **S**icut diuicie impedimenta sunt improbis ita p̄bis sunt adiuvamenta vritus. **I**deo sequitur **S**icut p̄te; git sapientia. sic p̄tegit pecunia. hoc tamen ampli⁹ habet erudi⁹

e sapiã que vitam tribuit possessori. **Glō.** hoc nõ p̄t pecunia s̄i
 sapiã. Sed quo ad sc̄om statũ apparet q̄ a vicioso maleq; dispo-
 sito sc̄om rcãrõnem esset magi eligenda aduersitas. quia id ē
 sibi magis eligendũ p̄ qd̄ a malicia recedere possit/ & ad virtutẽ ac-
 cedere/ s; hoc est aduersitas. **Et** p; istud p̄ familiare ex^m. I; vinũ
 sit simpli meli⁹ & p̄ p̄ns magi eligibile q̄ absinthium: tamẽ egro-
 to magis absinthiũ venit eligendum: sicut iusto t̄q̄ sano magis
 eligenda est p̄speritas/ pccõr̄i infirmo absinthij aduersitas. **Qu-**
ic concordat boe. iiii. de consolatione phico dicens q̄ magis timẽ-
 da e fortuna. p̄spera q̄ aduersa: q; p̄spera peruersuz decipit. s; ad-
 uersa oculos apit. **Secũda** igit rõ ad p̄posituz p̄speritatis bo-
 noz dicit idem boecius. **Est** excellens sc̄itas iustoz hoc exigẽs
Sicut de⁹ ñ tñ malos punit in futuro. s; etiã iiciũ dñationis
 inchoare sinit in pñti aduersa & flagella tribuẽs eis p̄ modũ ar-
 re future dñationis. **Deut xxxij.** Ignis succẽsus est in furore
 meo/ & ardebit vsq; ad inferni nouissima. j. vindcã seu punitio h̄ic
 incipiet/ & in inferno tñmũ accipiet/ vt accidit herodi/ antiocho
 & alijs. **Sic** eñ p̄speritates dat bonis p̄ modum arre future/ p̄s-
 peritatis & etne. **Tercia** rõ eiusdẽ. sit inquit vt bonis sumare
 rum regẽda. j. principatus regendi res deferat. j. pcedat. p̄bis.
 s; ñ tñ pp̄ vtilitatem p̄boz: s; vt exuberansi p̄bitas. j. habun-
 dãs impietas maloz retũdat. j. p̄pescat. **Et** ideo concludendo
 beat⁹ gre. alibi loquit/ q; sancti suspectam hñt hanc p̄speritatem
 & timent pñtem dei remuneratõem. **Quia** iudicia dei abyssus
 multa/ iam ad aduersitatũ & p̄speritatz p̄tributionẽ/ q̄ mortis
 boni vel p̄uersi hõis accelerationẽ. **De his** narrat in vitaspaz
Ex^m notabile ex quo multa pñt elici & perpendi. **Fuit** in solitu-
 dine egypti vir sanctus qui in consideratiõẽ altissimoz & admi-
 rabiliz iudiciorũ dei ac sapie p̄sus deficiens/ deuz frequẽt or-
 ranit dicens. **Dñe** oñde mihi iudicia tua. **Venit** ergo tandẽ ad-
 eum angel⁹ dei in forma humana. **Veni** inquit vt videam⁹ sac-
 tos p̄res. **Tunc** de sero pulsassent ad cellã cur⁹ dã sci senis. **De-**
 tentes hospiciũ. suscepitq; eos cũ gaudio & caritate tractauit.
Quane dum abirent tulit ãgel⁹ scutellã quã solã senex habebat

Adixit ergo senex discipulū suū p^o eos vt redderēt ei scutellam
Angel^o vero discipulū illū precipitavit a loco eminētī tā valide q^o
 totus diruptus est. **Q**uo viso horrui senex comes itineris āge
 li intra se loquēs. heu heu q̄ male ptigit senī qui nos charitative
 tractavit. **D**ein ābulantes p heremū venerūt de sero ad cellam
 cuiusdam durissimi senis hospiciū postulantes/qui reppulit e
 os z dixit. **C**ur ita discurrītis z n̄ manetis in cellul^o vestris. **F**
 li vero instant rogabāt vt pmitterent hospiciū ingredi ne bel
 tijs deuorarent. qd̄ tandē vix pmisit. z iussit discipulo suo vt nec
 panē nec lumen ip̄is porrigeret: nec cellā sineret introire. **P**a
 ne angel^o ait discipulo **R**oga dñm abbatē vt bñdicere nos dig
 netur. **Q**uo nolente rursus angelus dixit discipulo. **R**oga vt
 veniat. quia habemus eidem aliquid dare. **C**um abbas venissz
 angelus dedit ei cathinū/q^o recepto. p̄tin^o se auertit. z illis egres
 se scūm senem illū. p bñficijs q̄ nobis impēdit qualr remunerat
 ti: p̄p̄idē eius abstulisti/ z eius discipulū tam atrocit occidisti.
Huic autē senī qui nec deum timet nec hōiem reuerentē deo
 ti illius boni senis cathinū. **D**ixitqz angel^o **N**ōne tu deū rogas
 ti vt oñderet tibi q̄ iusta sunt eius iudicia? **I**dcirco me misit vt
 oñderem tibi hoc. **S**enex ille bonus vir sanctus est **H**ec tamen
 scutella ad ip̄m deuenit iniuste/nec deuit iniustum quid apd̄ tā
 sanctuz manere. ido abstuli ei **D**iscipul^o vero eius in graui erat
 temptatione/quem nisi occidissem manū mox iniecisset in senēz
Expediēs ergo ei fuit an̄ tā graue crimen occidi **A**t vero ali^o se
 nex q̄uis dur^o z ferox tñ aliquid boni fuit in eo. z aliquid boni
 egit in nos. p quo ei hanc remunerationē exhibui. quib^o dictis
 disparuit āgel^o. **¶** **R**ursus in vitā patrū scribit̄ quē ad o^m quidā
 bon^o secularis seruauit vni scō anachorite/quem quadā die inue
 nit deuoratum a belua. **A**liuz at̄ quēdam iniquū defūctuz vidit
 cum ingenti honore duci ad sepulturam. p̄strauit se ergo sc̄laris
 ille in terram/dicens. dñe hinc non surgā nisi ostēderis mihi qd̄
 sunt hec. **A**d quem locutus est angelus iuxta tenorem r̄sionis
 p̄missē **P**reterea ad ezechielem p̄phetam dominus loquebat̄
 nō ad homines ignote lingue mitto te. z si ad illos mitteris: ip̄i

audirent te. **S**ed ad filios isrl' te mitto qui nolunt audire te. **E**cce misit prophetam ad eos quos nouerat non audituos merito ergo dicit ps'. **V**enite et videte opera domini. terribil' in consilijs super filios hominum. **D**e his multa scribit gregorius et alij. **I**gitur de morte subitanea tam bonorum quam malorum de diuersisq; diuinis dispositionibus profundum est cogitare aut describere. **T**ercium latus

Quo ad tertium latus sciendum quod mors subitanea aliquando procedit ex causis naturalibus vel grauius excessibus ita quod homo corpore proprio ante tempus destruat nec tempore congruo attingere valet semel. **A**liquando etiam procedit ex infectione pestilentie. **C**uius causa pestilentie secundum medicos triplex esse potest. **Q**uiaque venit a radice inferiori/aliquando superiori ita quod sensualiter nobis apparet mutatio aeris. quoniam ab utroque. **A** radice quidem inferiori ex latrina prope cameram vel ex aliqua re particulari cum videmus corruptum aerem in substantia et qualitate et est particularis. **V**nde procedit pestilentialis febris. **Q**uiaque a cadaveribus mortuorum vel ex corruptione stagnorum. **A** radice superiori accidit virtuti corporum celestium ex quibus spiritus vitalis corrumpitur in aethere. et de illa dicit auctor cenna lib' iiii'. **E**x foris celi corpora valde facilliter inficiuntur. **N**am impletio celestis corrumpit aerem et sic spiritus corrumpitur in homine. **A** radice vero superioris inferioris simul quando ex impressione celestis corrumpente aerem et putrefactione cadaveris vel locorum circum moribus in homine. et talis morbus quoniam febris quoniam apostema est. et hoc videtur in pluribus. **A**er etiam inspiratus quoniam venenosus est et corruptus ledens cor. ita ut natura multipliciter aggrauetur immo in tantum quod non precipit sua lesio. **N**amque pariter bone vine et bone digestioes et tamen patiens tendit ad mortem. quare multi medici ad vinam solum attendentes decipiuntur. **C**ur autem homines huius ville aut illius domus moriuntur/alij vero non? **R**espondeo dicendum quod hoc contingit ex parte agentis et patientis. **P**rimo modo quod illa influenza supercelestis directius respicit hunc vel illum. **S**ecundo modo ex parte patientis quod ille magis est dispositus ad mortem quam alter. **V**ident igitur dicuntur medici tales locum infectum et mutant locum ventum meridionalem. ne passione corruptionis incurramus. **C**omedant de mane modicum de ruta/aqua munda lota et sale aspersa/cum nucis gallica vinea vel duabus bene mundatis. **S**i autem quid illud habere non

potest / cōmendat panem vel tortā aceto intinctam / maxime tē-
pore nebuloso et turbido. **De** ad correctionem medicorū scrip-
ta sunt.

Quartum latus

Circa quartū latus notandū q̄ aliqua documēta spūalia ex
sacre pagine doctorib⁹ p̄fecti⁹ tradūt et p̄cipue ex mgr̄o iohē nyō
j^m q̄ singul⁹ noctib⁹ in frōte signaclo crucis se munit dicēs. ih̄us
nazaren⁹ rex iudoꝝ. Refert nāq̄ viceñ. in spe h̄il. pte iiii li. xxxij
De s. edmūdo carthusien⁹ archiepo q̄ cū puer esset et scholaris / ab
āgelo missus p̄si⁹ a mr̄e sua deuotissimā cū p̄fr̄e suo. **D**at utrisq̄
cilicia dedit et alia nccāria victusq̄ singul⁹ ānis / edmūdo cilicium
misit. **C**ū at̄ ibidē cū p̄scolarib⁹ grā spaciōdi in p̄asū exiissit. re-
lictis scolarib⁹ in suis locis sese. put a mr̄e diuicerat seorsū eūdo
orōni dedit **C**ui puer xp̄s pulcherriā in fōz quasi celit⁹ lap⁹ ap-
puit letissimē dicēs edmūdo. **S**alve dulce mi. **C**ūz pauescis **E**d-
mūdo admiraret quis ei apperet. **D**enuo xp̄s puerul⁹ ait ride⁹
Nūq̄d me in aliq̄ nostr̄. **R**ndit edmūdo. nullā tui noticiā h̄co
nec puto tu mei. **C**ui xp̄s. cū in scol⁹ ad lat⁹ et vbi cūz es inseparabl̄
assistā tibi cur me n̄ noscis. **I**n faciē meā respice et lege. **C**ū aut̄
edmūdo in faciē pueri pulchris lr̄is celestib⁹ legeret ih̄us nazare-
nus / et quid legeret r̄nderet. puer subintulit. **B**nomē meōziale ti-
bi sit / et noctib⁹ singul⁹ imp̄me frōti tue / p̄ h̄ enī poteris p̄ mortēz
subitanēā muniri. et quisq̄s eadē scriptura se munierit mō p̄su-
mili in frōte sua. **Q**uib⁹ dictis. relicta magna dulcediē in corde
edmūdi disparuit. **S**ecūdū remediū esse p̄t ut q̄s ex cord⁹ p̄-
c̄ v. penultimū v̄sum. i. dirupisti dñe vinclā mea tibi sacrificabo
hostiā laudis et nomē dñi inuocabo: dicat trina vice **V**n̄ glō ibidē
sup illo v̄su. **E**t sūt v̄ba casti. **I**ste v̄tate vtutis a quibusdā cre-
dit / q̄ pccā h̄oi dimittāt si in fine vite trina p̄cessioe dicat. **C**ū
remediū. si dies rogatōnū et p̄cessioēs venerent deuoti cū ieiū-
nijs et orōnib⁹ p̄ euadēda morte subitanea. **S**i cū vt facti dicūt
impossibile est preces multoꝝ nō exaudiri. **C**ū ille qui p̄ se pie o-
rat ad salutē p̄seuerāter scōm rhōm di. xvi. quarti. sp̄ exaudiunt
cur talis etiā qui singul⁹ annis p̄fata tria facit non exaudiretur.
Quartum est vt quis alicui sanctorū ab ecclesia approbato-
rum deuote famuletur. vt muniri valeat ecclesiasticis sacramtis

ante mortem cōtra subitanēam & improvīsam mortem **Et q̄q̄**
 non sit tenendū q̄ infallibilit̄ quis qualicūq; viuendo exaudiat
 tamen pie sperari pōt exauditio ab eo qui speālia obsequia aliq̄
 bus pūlegiatis sanctis porrigit. **Contulit enim deus speālib⁹**
 sanctis specialia pūlegia p viatoribus. put determinat sanct⁹
 thōs iiii. sūiaz. dif. xlv. de orōnibus scōz. q. ij. **Quintum ē stu-**
dium bonūz p̄cie p cordis contritionem / sicut docet jobānes b̄
tambaco lib⁹ de culpa & grā. q. ix. d. Generalis p̄ritio maxime
 qm̄ p loco & tempe implicat pccūm speāliter occurrens / sufficit
 ad hoc q̄ quis sit in grā dei. **Verbi grā. qm̄ pccō speāli occurrē-**
te verificatur hec vel simīl mentalis orō. O deus de hoc pccō et
de omni pccō q̄ vñq̄ p̄tra te commisi doleo inquantū est p̄tra te
ymmo. pbat tibi latissime hanc cōclusionem videlicet q̄ extra caūis
in quibus pccōzi incūbit singula pccā mortalia confiteri. nunq̄
nccāria est actual̄ attritio de singul̄ vel etiam rememora⁹ singulō
rum. Ad idem videtur esse s. thōs q. v. in li. d̄ veritate sic dices.
Ad iustificationem pccōzis non requirit̄ q̄ in ipso satisfactōis
momento aliquis de singul̄ peccatis cogitet. s̄z sufficit q̄ cogitet
de hoc q̄ p culpam suam est auersus a deo. Recogitatio autem
singuloz pccōz debet vel p̄cedere vel saltem sequi iustificatiōz
hec thomas. Ad idem est Cācellarius in ope suo triptito / sic
dicens Sciens miōrdissimus pat̄ & cognoscens nrām fragilita-
tem p maximam & ad malū p̄nitatem / multiplicib⁹ vijs mortali-
vita durante patissimus est nobis pccā remittere & grām p̄fer-
re / si dumtaxat veraciter & ex corde sibi tres subscriptas verita-
tes porrigamus. ¶ Prima veritas. dñe sic vel sic cōtra bonita-
tem tuam peccaui / qd̄ mihi displicet. rōne etiāz cuius p̄nias ago
quia te offendi qui totus es venerandus & colendus. q̄q; mān-
datum tuūz transgressus sum. ¶ Secūda veritas. domine bo-
habeo. ppo^m & desiderium tuo iuuamine mediante in futurum
p̄cauendine incidam in pccūm. & occasiones iuxta possibilitatē
virium euitandi. ¶ Tercia veritas. dñe bonā habeo volūtatē
pccōz meoz p̄fessionem integre faciendi p loco & tempore / s̄m
tuū & scē matris eccle mandatū p̄ceptūq; has veritates quas
quis qualicūq; loco & tempe sinceritē non fecte aut mendacitē ex

corde pronunciauerit. securus existat in salutis et gratie statu sibi
 persistere et vitam eternam mereri. Quis omnia crimina commisit. si
 etiam talis absque ulla confessione continuo discederet. In absentia
 sacerdotis/dormiendo aut alio quocumque modo morte subita pro-
 uentus/idem finaliter saluaret acerbissima pena purgatorij me-
 diante. **Ex** quo notandum et salubre consilium elicitur. ut christianus
 contra mortem subitanam muniri cupiens/singulis diebus bis vel
 semel sero aut mane saltem festiuis diebus redeat ad cor/cosciam
 examinans: an tres premissas veritates proferre valeat cum cordis
 sinceritate. sicque intra statum salutis se esse confidat. **Nec** de ca-
 cellario **Nec** mirum si ad penitentiam de peccatis deus gratiam infundit/
 dimittendo peccatum. **Cum** ipse propheta dicat **Dixi** confitebor aduer-
 sum me **Cum** etiam leprosi decem euntes ut oporterent se sacerdo-
 tibus/mundati sunt antequam se actu sacerdotibus penitentem. **Ut** est luce
 xvij. **Unde** etiam magister **Saias** **Ezechel**. xxvij. sic allegat ad pro-
 positum **Qua**cumque hora peccator uersus ingemuerit saluatus erit **Non**
 dicit ore confessus fuerit/sed uersus ingemuerit **Hic** resonat deum
 alberti in iiii. scripto d. xvj. exponit. illo uerbu **Augustini** in lra
Paueat etiam penitens ne prius ad domini corpus accedat: quam con-
 format bona conscientiam secundum deum scilicet doctorum. quorum salubre consilium
 contra mortem subitanam habere potest. **Quare** etiam christi fidelis hec
 deum scilicet factis adimplere studeat/ut secure munire contra subi-
 taneam improuisamque mortem ministerio territus/hoc uerbu prophetice
 dicat. (dispone domui tue quia morieris et non uiues) valeat au-
 dire. **Cella** vicisimanona

Quicquidam nonam cellam discipulus ingressus/
 uidit in primo latere deum in manibus tenen-
 tem quatuor lanceas. quibus uniuersum mundum
 comminabatur. **In** ista uidit nunc unam nunc reli-
 quam/nunc omnes lanceas mitti super terras
 nunc super hanc nunc super illam regionem **In** ter-
 cio latere uidit non solum homines peruersos sed et bonos/inuenies
 infantes/beastias/animalia irrationabiliaque interemisse. **In** quarto
 latere precipue beatam uirginem cum plurimis sanctis ad genua

prolutam cessationem impetrañ. **E**x hjs discipulus non mo-
 dicum turbatus: eruditur a sene qualiter domin⁹ quatuor pla-
 gas mūdum punire solet. que quidē plage signāf p quatuor lan-
 ceas primi lateris. **I**n scdo latere apparet qualif nūc illa nūc is-
 ta plaga aliqñ diuersas corripit regiones. **I**n iij⁹ latere qualif
 de lanceescz plage valde timende sunt. cum tales homines siue
 iusti siue iniusti innocentes recti animalia aut irrōnabilia eradi-
 centur ⁊ occidant. **Q**uartum latus declarat intercessionem in-
 temerate vginis. vt infra latius circa vnūqđqz laterum patebit.

Primum latus ¶ **C**irca primuz igit notandum/q
 qñis scdm aug⁹. xxi li. de ciuitate dei **O**cto sunt gña penarum
 in legibus secularib⁹ vt scribit **T**ullius Sciz damnu in tempo-
 ralibus reb⁹ mobilib⁹ vel immobilib⁹/vincula/verbera/ignomi-
 nia/exilium/talienus/pena/seruit⁹ ⁊ mors. **V**erum quia omnes
 leges iuste a summo deo emanāt originalit⁹/dicente xpo ad pila-
 tum iohis xix. **N**on haberes ptātem vllam nisi tibi datum essz
 desuper **E**t puer. viij. **P**er me reges imparāt ⁊ legū condito-
 res iusta discernūt. **E**t idcirco his penis plectere solet **R**ihil o-
 minus quatuor habemus plagas ex quibus penarū gña reduci
 possent ⁊ spealiter vnde mors subitanea subsequi solet. qđ res-
 rat declarare **I**deo nōndū q he quatuor lancee denotant gla-
 diuz/famem/pestē/bestiasqz malas. de quib⁹ fit mentio **E**zechi-
 elus xiiij. vbi comminat has plagas pvaricatoribus. **E**t quam-
 nis he plage qñqz naturaliter adueniūt. vt fames ppter sicca-
 tem ⁊ terre indispositionem ⁊ pestis ex causis naturalibus pre-
 tactis. gladius. q etiam bella enim hñt causam martis inclinā-
 tem non necitantem/tñ iure q nonnūq̄ iusto dei iudicio hōibz
 ppter eoz infligūtur detrimenta. **N**ñ at timendū sit de futu-
 ris plagis aut vna eaz. **R**ñdetur ex tribus signis imminenti-
 bus ex sacra scriptura

Scilicet ex	{	Deccatorum consumatione	¶ Q uo ad p̄miz sciēdū q
		Diuersoꝝ auifatione	
		Populoꝝ obstinatione.	

peccōꝝ cōsumatio p̄sistit in multitudie/magnitudie/psuetudie ⁊
 peccōꝝ p̄nitare. sicut p̄z gen̄ vj. in dilumo. ⁊ p̄bti p̄pt indignam

communionem corporis christi. **Et** quod etiam sacerdotes indigne
 tractant corpus domini. Puniebat enim illos dominus subitanea morte
 qui vasa sanctuarij contrectabant indigne. vel etiam quod maius est
 qui ex curiositate spectabant. de indigno contactu habet inhibi-
 tio expressa/numeri iiii. vbi ait dominus. **N**on tangant vasa sanctua-
 rij ne moriantur seculi filij caath. **U**nde quia oza licet sacerdos esset
 temere plaustrum tetigit in quo erat archa domini. percussit eum dominus
 j. Re. vi. **E**xtendit oza manus ad archam domini tenuit eam/ quo-
 niam calcitrabant boues et declinauerunt eam. iratusque dominus con-
 tra ozam percussit eum super temeritate/ qui mortuus est ibi. gre-
 go. **S**acerdos qui archam temere tetigit reatum suum immatu-
 ra morte purgauit. vbi intuentum est in quantum delinquat qui ad
 corpus domini reus accedit/ si ille mulctatur qui archam domini corporis si-
 guram minori quam debuit veneratione corripuit. **D**e curioso aspectu
 dedit dominus inhibitionem expressam numeri quarto dices.
Aaron et filij eius intrabunt sanctuarium/ ipsique deponent opera sin-
 gulorum/ alij nulla curiositate videant qui sunt in sanctuario/ alioquin
 morientur. propter quod percussit dominus betzamis/ sicut dicitur primi regum
 vi. **P**ercussit dominus de viris betzamis eo quod vidissent archam
 domini. et percussit de populo quinz viros. et quinquaginta milia ple-
 ris testamenti. et tam seuerè puniebat indignos propter vmbra-
 m et figuram sacrosancti domini corporis. quantam iudicia nunc requirit
 in ministris noue legis/ qui ipsum sanctum sanctorum verbis consecrant.
 manibusque contrectant. **Q**uia enim pena digni sunt/ qui indigne
 ac irreuerent accedunt. **B**ern. **I**n multis multiplici regnat lux-
 uria. qui puritatis auctori in puro corde et opere ministrantes/
 non verentur stare ante angelum domini qui sedet eos medios et disp-
 dat. **S**z omnino audet agni immaculati sacras contingere carnes/
 et intingere in sanguine saluatoris manus nepharias/ qui paulo
 ante carnes peccatorum meretricis attrectauerunt/ sic altaria cir-
 cuire. sic frequenter psalmos dicere/ cum homini laus sit execrabilis
 et oratio in peccatum. **I**nsuper voti transgressores considerent exem-
 tum. **A**ct v. de ananya et zaphira. qui partem de pretio agri venditi re-
 tinentes quam deo deuouerant subito mortui sunt. **D**icit enim

ibi **A**udiens ananyas vba petri scz increpantis cecidit expira/
 nitqz. intrantes at iuvenes qui venebat de sepelitione viri/inue
 runt illa mortuam. **S**z caute loquendū est de hac materia coraz
 vulgo. z minime decet vt coram vulgo peccā sacerdotū detegāt.
 scdm **C**ācel. qz pdicatio fit ppter peccatoz extirpationem z v
 futuz seminationem **C**uz enim peccā sacerdotum laycis pferūt
 vel coram eis pdicantur/hoc non est extirpare vicia. sed fouere
 naturalē inimiciā inter clez z laycū. inter scientem z ignorāte
Sed si aut quis clerū caritative corripe velit. sermonem latinis
 vbis tempe et loco cōgruis pferre studeat **S**ciunt religiosi qd
 habeant in cōstitutionib⁹ eoz. ne os in celū ponāt zc. **Q**uēcū^m
 est diuersoz auisatio. quia sepe auisamur p internā dei loquelā.
 ps̄. **A**udiam quid loquat in me dñs p scripturas. s. job **S**emel
 locut⁹ est deus scz in scripturis/z secundario id non reperit/qz nō
 oportet/enz ibi plena habeant. **A**uisauit etiam p filiu suū scōz
 illō hebreoz i⁹ **M**ultifarie zc **N**ouissime his dieb⁹ locutus est
 nobis in filio. s. perfcā. z verba a nobis imitanda. **I**nsuper per
 tribulationes maiores z minores scdm quāritatem delicti. ps̄
Nodie scz in hoc die naturali/si vocē eius audieritis/nolite ob
 durare corda vestra: sicut hebrei in deserto. quib⁹ iuravit deus
 .j. firmiē pposuit si introibūt. j. non intrabūt in requiem meam.
Propter inaduertentiam hoz sequit⁹ obstinatio. **D**e qua ste
 phan⁹ **A**ct vi. ad iudeos dura inquit ceruice/z incircūcisi corde
 z aurib⁹: vos semp spūi scō resistitis **E**t ideo dicit in detrimentuz
 pbaraonis/obduratum est cor pharaonis. nō vult dimittere po
 pulū meū/plageqz subsecute sunt egipcijs. **D**um scz has auisati
 ones peccōres ptemnūt/bñ subsequet⁹ obstinatio. ita qd sepe per
 flagella duriores efficiūt. **S**icut via quantomag atterit pedi
 bus ambulantium : tanto magi indurat **S**ic aliqui quantoma
 gis peccant tribulationib⁹ tanto magis sūt duriores. **I**here.
 v⁹ **P**ercussi eos z non doluerūt. s. p tritione **A**triuui eos z ren
 uerūt accipere disciplinam .s. non se emēdando. **P**rimo igit
 cōgruent punit de⁹ peccōres in personis. pprijs/nec resipiscunt.
Scōdo in amicis z possessionib⁹ nec intelligūt **T**ercio in plagis
 vniuersalibus z vehementissimis vt cotidie videm⁹ nec emēdāt

Cella

Secundū lar ¶ **C**irca secundūz latus notandum de cau-
 sis spealib⁹ harum quatuor plagaz. Et primo pncipalit⁹ de fama
 pcedente ex imiscōia siue obduratione que est quedā ab opib⁹
 mie obstinatio. vt dicit b⁹ iheroni⁹ sup malacchiam. **S**i fames
 opprimat mūdū/sciamus ex hoc dei vindcām pcedere/ quia in
 paupibus priuat⁹ possessione. **O**ppositoz enim opposite sūt cau-
 se. puer. xiiij. **H**onora dñm de tua sb̄na ⁊ de p̄micijs tuis. vide-
 mus enim multos excessus in vestimentis/ornamentis/cibozuz
 excessibus/ ⁊ ambiciosi bonoz dilapidacionib⁹ ⁊ iniustis dete-
 tionib⁹/ ob mūdī honorem auariciāq; conseruandā/ s; p̄chdo-
 loz diuino snūcios postpositos ⁊ quia ea bona que ab ipso ema-
 nant ⁊ p̄ferūt eidem ingrate tenuit aut vix retribuunt a nobis.
 iusto dei iudicio meremur priuari illo bñficio quo abutimur. In
 signuz cuius in vitaspatrū narra⁹ q̄ cum fr̄es cuiusdam religio-
 nis mltū habūdarēt ⁊ diligēt distribuerēt paupib⁹. habūdarūt
 sed cessante affectione ⁊ negligentia ingruente/ egestatem atin-
 gere ceperūt. **C**uius cām a quodā scō patre indagātes: R̄ndit
 eis. vos quondā habuistis duos bonos fr̄es in monasterio v̄dō/
 scz date ⁊ dabit/ s; primo scz date expulso/ alit eundē secutus est.
 ¶ **C**irca pestilentiam precipue notandū q̄ in veteri testamen-
 to p̄tigit: vt repio eius cām fuisse.

<p>p̄p̄ p̄ceptoz diuinoz trāsgressionem in deū vehementē detractionem dauidis speālem ābitionem Subditozū in eum rebellionem</p>	<p>Quo ad p̄i^msciē^m q̄ sicut leuitici xxvj legit/ p̄dicte erant filijs isrl' a domino</p>
--	---

plures maledcōnes cōminatozie si p̄cepta sua non custodierunt
 int̄ quas ayt. **C**unq; p̄fugieritis in vrbes mittam pestilentia in
 medio vestri/ ⁊ trademini in hostium manib⁹/ q̄ maledicōnes
 scōm doct. adimplete erant dum in captiuitate babilonica duc-
 ti ⁊ detenti fuerūt. sic ⁊ nos p̄ceptoz trāsgressores ill: peiorib⁹
 qz cotidie p̄chdolor comminamur v̄ndiqz. nec emēdamur. **A**ñ
 ⁊ grauioribus pestilentia/ alijsqz pessimis plagis illis digniores
 sum⁹. ¶ **D**e scōo habet numeri xiiij. q̄ cū exploratores missi a
 moyse ⁊ filijs isrl' ad explorandum terram. p̄missionis: reuerli
 nunciassent vbertatem eius/ addiderūt q̄ ciuitates erāt fortes ⁊

munite **L**eperunt igitur murmurare aduersus moysen et aaron
 filij israel uehementer / ita ut pene lapidare uellent eos / non ob
 stant certificationibus bonis et uerbis consolatorijs a iosue et ca
 leph habitis: **I**deo apparuit dominus moysi dicens. **A**sqz quo
 detrahet michi popul' iste? quousqz non credent michi in omni
 bus signis que feci coram eis? **F**eriam igit' eos pestilentia / s; hic
 p'miratorie loquebatur scdm eoz demerita / q'uis hic omnino n
 fecerat. **D**e duabus ultimis habet scdi **Regu xxiiii.** **Q**uod dauid
 ppter tumorem uehementem sue elationis un inflatus erat po
 pulu suuz numerari fecit. **E**t hoc ex eo q' dñs punire uoluit po
 pulu' isrl. qd sepe contingit dispensatione diuina. ut ait gregori
 us in gl'o super locum istu' / q' p qualitatibus subditoz disponu
 tur acta regentium / unde sepe p malo gregis uere boni delinqt
 uita pastoris qz dauid a dolo laudat sepe / quippe et d' eo dixit dñs
 inueni uiru' scdm cor meu'. **P**opulu' igitur israel puniend' erat
 scdm nycho. de ly. ppter eius rebellionem contra dauid / sequen
 do syba filium boeri qui erat pessim' sediciofusqz. **O**b quam res
 bellionem syba fuit solus punitus / ut habet scdi **R. xx.** qd scdm
 est per pestilentiam a deo immissam super populuz ppter eius
 numerationem. **I**mmersit ergo pestilentia a mane usqz ad re
 pus constitutum / scz uesperam scdm nycholauu de lyza. in quo
 tempore breui mortui sunt lxx. milia uirozuz. **E**t licet antea ibi
 dictum fuit de tribus diebus / tamen hoc non fuit nisi commina
 torium sicut habetur jone tercio a simili. **S**imilit' dicendum est
 de bellis q' q' cito filij israel recesserunt a deo. tunc eis suscita
 uit bella. ut habetur in diuersis locis scripture **S**ed in conuersi
 one ad deum tempore iosue et iude machabei preualuerunt in
 hostes bellis et armis. **B**estie postremo deuorauerunt filios in
 correptos. **S**icut accidit quadraginta duob' occisis ab uisib' tu
 obus. quando helizeus deridebatur dicentibus pueris. **C**al
 ue ascende. ascende calue. quarti **Regu ij.** **S**ignus enim erat
 q' hi pueri indomiti erant **Q**ue autem harum plagarum sit eli
 gibilior: habetur ex responsione dauid: **C**um dixit. **M**elius
 est michi incidere in manus domini. q' hominum. **M**ulte sunt

enim misericordie dñi. et sic elegit pestilentiam / que leuior videt. q̄
 non est piculum nisi ppter fugam hōim / post hoc gladius. quia
 dicitur tren. iij. **M**elior est occisio gladij q̄ interfectio famis. que ē
 grauissima int̄ has **V**alde autem he oēs timende sunt. quia d̄s
 punit dños cum seruis malignis: bonos cū malis / at̄ alia cum in
 sensibilibus **Tercium latius**

Circa 3^m latius notandum q̄ he plage infligūt̄ diuinit̄ bonis
 cū malis. puulis cuz magnis &c **A**ui^o ratio est sc̄dm thomā sc̄dā
 ij. q. cxiij. **T**ripliciter nāq; ait punit̄ quis p culpa aliena. **P**riō
 mō inquantū vn^o homo quidem temporalit̄ res est alterius. et ita
 in penā eius et ipse punit̄. sicut filij sc̄dm corp^o sunt quedam res
 patris. et serui et animalia res dominoz / et sic filij aliqui puniunt̄
 p parentibus. sicut filius dauid ex adulterio nat^o / et at̄ alia ame
 lechitaz iussa sunt interfici. **R. xv.** **I**tem puulos zodomitaz
 non excusauit ignorantia. quin p patno scelē igne psumerent: s̄
 hoc igne pena illis diuinit̄ est quib^o succo paterni sceleris est
 adempta. piter etiam mōstratuz est p pccis parentuz puulos a
 liqui corporaliter flagellari. **I**llud idem intelligenduz est de par
 uulis qui p pccō dathan et abyron viuis descenderūt ad inferos
 nūeri xvi. **I**tem cayn peccante chanaan fili^o eius maledicif. **C**
Sc̄dō inq^m peccatum vni^o deriuat̄ in altez / et hoc per imitatio
 nem. sicut filij imitant̄ pccā parentuz serui dñoz **J**udeis enim
 clamantibus **S**anguis eius sup nos et super filios nr̄os. vt ma
 thei xxvij. ea pena relinquitur. et reliquie eoz pene mortis xpi
 adiecte sunt. **S**yesi delinquēte lepra qua percussus fuit ad pas
 tores transiuit. **iiij. R. v.** **T**ercio ad commēdandā vnitatē bu
 mane societatis. ex quo vn^o homo debet. p alio sollicitus esse. vt
 non peccet. **E**t ad detestationem pccī / dum sc̄z pena vni^o redun
 dat in omnes quasi omnes sint vniū corp^o **E**xē^m de pccōre achor
 de quo josue vj et vij. p quo pplūs punitus erat a deo. pplūsq; p
 pccō filioz hely. in manibus hostiū traditus est. **iiij. Regū. iij.**
Quacūq; autem de cā quis puniat̄. si non sustinet patient̄ pe
 nas sunt flagella ad vindcām tantuz et non satisfactionem. **U**t
 ait **Aug^o de pe. dis. iiii. S. Auctoritas.** **S**ed si patient̄ ferant̄
 ipsa flagella et sit patient̄ in statu gratie / habeat locum satisfacti

onis. vt dicit thōs in iiii. **Cet.** Si q̄s puniret a iudice p̄ male
 ficium p̄missum & h̄m̄di plus & min⁹ sc̄m deuotionem suscipiē
 tis & qualitatem criminis/mors at̄ naturalis cū sit vltimuz terri
 bilium non t̄n̄ est satisfactoria/quia p̄ natura inoleuit in penam
 originalis peccati. s̄z mors violenta etiā si quis eā meruit ē sa
 tisfactoria. sc̄m thōm in iiii. si patient sustineat. **Cur aut̄ irō
 nabilia & insensibilia anathematizent̄ & morte puniant̄?** R̄ndz
Gratia. i. q. iiii. S. is itaqz. **Q̄** hoc non est participatiōe p̄cc̄i s̄z
 detestatione p̄cc̄i/aut causa sacramēti. vel flagelli delinquentiū
 & cā quidē sacramenti. i. sp̄ualis significatiōis. sicut de thesau
 ris ihericho ioseph vj. & bestiis amalechitarū. p̄mi R. xv. ihericho
 eni luna interpretat̄ / & signat mūdum istum **A**malechite interp
 tatur lingentes sanguinem. & signant cupidos & avaros. **I**sra
 helite vero videntes deuz. **E**t signant multitudinem sc̄oz/la
 pides ergo & thesauri iericho anatheātizent̄ / & aīalia amalechi
 tarum interfici iubēt: ad examinādū cupiditatē israhelitice ple
 bis/vt signaret̄ q̄ muri viciōz & thesauri huius mūdi qui p̄ la
 pides & thesauros iherico designant̄ **I**rrōnabiles quoqz vici
 orum motus qui p̄ animalia amalechitarū designant̄ / non transi
 rent in sortem iustorum **A**nimalia vero egiptozz possessiōes
 eoz et primo genita grandine & morte consumpta sunt. vt igif il
 lis puniret̄ quoz felicitate gaudebāt. & vt daret̄ intelligi q̄ mū
 dus interibit & s̄b̄tia eius. **T**erra quoqz israhelitarū in salugī
 nem vsa est. / aīalia eoz sterilitate & morbis p̄fecta sunt. vt auc
 torem suuz quem per b̄nficia cognoscere noluerūt. saltem in ius
 piria sentirent **D**umit autem de⁹ instrumentaliter p̄ p̄ncipē ad
 hoc incitatus. **A**liq̄n per nescientes / aliq̄n p̄ scientes. **Q**uo ad
 p̄m̄uz quidem / sicut p̄ nabugodonozor **A**nthyochū tytū & ves
 pasianū p̄ncipes rōnoz. & per nonnullos reges gentiliū poplīm
 israheliticū delinquentem aliq̄n affligendo. aliquando captiuā
 do **I**pse autem nabugodonozor non cognouit. quia in superbi
 am inuam eleuatus victoriam quam assecut⁹ fuerat suis viribus
 attribuit. **U**nde contra eius superbiam loquitur domin⁹ dicēs.
Nunquid exaltabitur securis contra eum qui cecidit in ea: q̄

nis igitur deo seruire in hoc dicamur tñ qz ministros dei se ignorant/impia vanitate supbiunt/mercedē a deo nō nisi rpaliter inueniunt. **P**enam vero sue supbie non effugiūt. **C**ū cum dñs diceret ad pphetam d nabugodonozor. quid dabo ei. p labore q̄ seruiuit mihi apud thyz. **S**tatim subiūgit. da. hoc est date sibi punciā **E**gyptū. ethyoptiam. **C**ū autem in corde suo supbiens postea diceret. **N**onne hec babilō quā ego vidi in robore regni mei? **S**tatim imutauit ei⁹ rōnalem d̄s mentem. et induit euz seua bestialitate vt ab hōib⁹ fugiens bestijs cōmueret/vt **daniel** **iiij**. **P**er anthyochū quoqz cū ydolatriam iudayce plebis dñs puniret/dei dispōnem ignorans:sue facultati deuastationem illius plebis attribuit. i deo ip̄caū in eum p. pphetā dicētes **E**stū de iram tuam in gentes que te nō nouerūt. et in regna q̄ nomen tuū non inuocauerūt. **N**e forte dicāt in gentib⁹ vbi est d̄s eorū? **S**ilr cū p tytum et **T**espasianū pccūm mortis xpi deus punire decreuisset. hoc illi suis virib⁹ ascripserūt. **E**tia p scientes pccā puniūt. sicut p filios israhel pccā amozreoz/et chananeoz aliaz qz gentium **C**um occulto instinctu aliqui mouent ad persequēdum malos. **S**icut sennacherib et ceteri qui pplm delinquētes psecuti sunt. licet occulto instinctu opante illoz meritis incitentur ad psequendū. tamen qz praua intētionē non pccā delinquentium punire. sed illoz bona rape vl sue dittoni subijcere querūt non sunt immunes a crimine. **D**e quibus etiam notandū q̄ alii qñ excitant ad puniendū pccā bonoz: vt tandem p bonos cor⁹ rectores ipsi quoqz puniant: sicut in libro iudicū legit d̄ **J**abin rege chananeoz et de madianitis. qui a deo pp̄ ydolatriam populi suscitati erant/vt iherlm affligerent et illam terram occuparent. **C**um at̄ popul⁹ sub manibus eoz diutius afflicus peccata cognosceret. et p pñiaz dō placeret. et ex dei p̄cepto et barach delboza comitante jabin regem amozreoz et **S**yzaram ducē exercitus sui contriuit. et gedeon et zebec et salmana reges madianitarum et ozeb et zeb duces eorum morti tradidit.

Quartum latus **C**irca quartum latus **S**ciendum q̄ sanctorum deprecatio multum contra p̄cedā valet. p̄cipue glorioissime dei genitricis marie intercessio. et hoc tribus

consideratis quibus pre ceteris nobis benigna et xpristo accepta est

Ipsius benigna pditione. **C**irca primuz
Eius diuina acceptatione scienduz qd ex sua
Nostri placida dilectione naturali pditione
 benigna est. **L**uz iuxta ihero^m in quadā epla: natura hōiz pna
 sit ad clementiam/ et hoc ex quodā naturali instinctu/ quia actu
 nature misericors est. **M**ulierib⁹ tamē et p̄cipue glōsissime ma
 rie natura indidit benignitatem. **N**on enim est creatura quaz
 sic mellitam natura p̄diderit sicut mulierem. vt p̄ experientiam p̄
Mulier enim d̄r quasi molliens p̄ compassionem vel melliens
 p̄ solationem **V**n̄ ber. de v̄gine loquens **S**er. incipiente **S**ig
 nū magnū apparuit et **Q**uid ad mariam trepidat humana fra
 gilitas? nihil aufertz in ea. nihil terribile. tota suavis est. omnib⁹
 offerens lac et lanam: **R**euolue diligenti⁹ euangelice hystorie
 seriem vniuersam/ et si forte quid increpationis/ si quid duruz/ si
 quid deniqz signuz vel tenuis indignationis occurrerit in mali
 cia/ de cetero suspectam habeas et accedere verearis **Q**uod si vere
 plena magis omnib⁹ pietatis et gr̄e plena mansuetudinis et mie
 que ad eam p̄tinet inueneris/ age gr̄as ei qui talem tibi media
 tricem benignissimā miā p̄didit/ in qua nihil possz esse suspectū. et
 etiā qz mat̄ nr̄a oimqz nr̄m sicut eua viuētium vita corpali. ita et
 ipsa vita spūali. **E**t ex q⁹ supnaturali sc̄a est mat̄ dei. id ex quo
 dā debito tenet pccōrib⁹ veniam ipetrādo plagas repellere/ qz
 p̄pter eas occasionali saltē sc̄a est mat̄ dei. **U**n̄ aug⁹ in qua
 dam orōne **M**aria inquit multum audeo/ multū gaudō/ mul
 tūqz gaudium multā mihi facit audaciam. mira loquor/ s̄ sic est
Nos enim tibi teqz nobis mira vicissitudo p̄sederat. vt scilz p̄
 nobis h̄as illud esse qd̄ es. nos vero illud a te fatemur esse qd̄
 sumus. **S**i enī nulla nr̄a p̄cessisset transgressio/ non essz secuta
 nr̄a redemptio/ et si nec̄arium non essz redimi non essz nec̄ariuz
 te parere redemptorē **V**t qd̄ mat̄ licet saluatoris si nulla indi
 gentia esset salutis. **U**nde canit ecclesia **N**ec asperne peccato
 res sine quibus nūq̄ fores mater dei et iudicis. de quo **B**ona
 nentura in simlo amoris **O**laudabilis inquit clementia salua

toris/quis afflictiſtā nobile ⁊ laudabile ſubſidiū dignat⁹ eſe
 largiri. **O** certe dei mirā benignitas. qui ſuis reis te dominā
 ꝑbuit aduocatam/ꝑt a filio tuo inter nos et ipſum iudicem con
 ſtituta. quod volueris ꝑ nobis valeas impetrare/nec enim du
 bium eſt q̄ noſtra culpa nos manifeſte damnabit niſi cōſeruat⁹
 tue noſ pietatis aduocatio. **O** mirabilis ergo in nos dei clemē
 tia que non ſolum dignat⁹ eſt ſe nobis cōmunicare in iudicem.
 ꝑt eſſet deus ⁊ homo iheſus xp̄s /a quo debeat ſiua ꝑmulgari.
 ſed voluit ipſe per viſcera ſue mīe matrem ſuā dñam grē /nrām
 inſtituere aduocatam. **N**ec ille **Tū** ꝑpter materiam cōuenien
 tis ꝑductionis. ſ. in aduocatōe. **Vñ** can̄ j. inquit ſponſus ad ſpō
 ſam. xp̄s fili⁹ ad v̄ginem nrām. **S**i ignoras te o pulcherriā in
 mulieres **Sup** q. joh̄es **S**abin̄ cardi. j. an ignoras te q̄ ſis ſtel
 la maris: que n̄ ſo^m bñ currentes dirigiſi/ſz errātes ⁊ deuioſ ad
 ſalutis portum reduciſ. **A**n ignoras te q̄ ſis mediatrix dei ⁊ ho
 minis: vt ꝑccōres diſcordātes a filio tuo reducas ad cōcordiā.
An ignoras q̄ ſis pulcherriā mulier⁹ ⁊ ideo ad interpellandū
 ꝑ ꝑccōribus poſſiſſima **S**urge ergo inquit canticor̄ ij. **P**ro
 pera amica mea: columba mea ⁊ veni. tuis ꝑcibus ꝑccōres in
 uatura. per illum modum qui ſequit. **I**n foraminib⁹ petre. id ē
 .j. vulnere in latere. ad interpellanduz ꝑ ꝑccōribus tuam faciē
 repñta. **Q**uiſaris concordat dictum bern̄. **S**ermone de aſſūp
 tione. **S**ecurum inquit accessum habem⁹ ad deum. vbi matres
 ante filium. filium ante ꝑrēm habem⁹/mater oñdit ꝑct⁹ ⁊ vbe
 ra/filius patri pectus ⁊ verbera. puta q̄ ibi nulla pōt eſſe repul
 ſa/vbi tot ſunt caritatis indicia: **E**t quia cum decore meritoꝝ
 inuat ipſa dulcedine ꝑcum. ꝑdeo ſubditur in canticis. vox em̄
 interpellationis dulcis/ ⁊ facies tua ſc̄z mētis decora virtutib⁹
De amicabili dīlctione notādū q̄ amica noſtra eſt/q̄ ſoroꝝ noſ
 tra cōſbñialis eſt. **T**ande **Amb.** ſermoē de nititate eiꝯde **E**ſt
 enim in ſcā nrē dei genitricis carnis nrē ſbñia et in iheſu chriſto ſi
 lio eiꝯ vera humanitatis nrē aſſūptio ⁊ pulcherriā portio noſ
 tra. vbi ergo portio noſtra eſt peruenire credim⁹ **Q**uis ſimus
 ꝑccōtes/ſi peccata noſtra nos ꝑhibent ſbñia noſtranos deſen/

dit. & si delicta ppria nos excludunt nature cōio nos requirit.
Preterea amicabiliter nos diligit. quia filius eius maximum
dilectionis nobis signuz exhibuit: & adhuc p̄fert subsidium mo-
riendo p̄ nobis & cotidie interpellando patri. **Aplius** Si quis
peccauerit: glō. non desperet. aduocatū enim habem⁹ apud pa-
trem ihūm xpm qui interpellat p̄ nobis. & ipse est ppiciatio p̄
peccatis nr̄is qui exaudit in omnib⁹ p̄ sua reuerentia. p̄ eū qua-
si p̄ mediatorem offerim⁹ p̄ eum quasi per aduocatū: m̄ gr̄as ex-
hibem⁹. **Q**ua p̄p̄t dicit **Anselm⁹** in quadam orōne. Ille bonus
fili⁹ venit hōiēm perditum saluare. & mat̄ dei poterit perditam
clamantem non saluare? Ille bon⁹ filius venit p̄ditum vocare
ad p̄niam: & bona mat̄ p̄temnet peccantem in p̄niam: q. d. **N**ullo
modo. **I**dcirco non incōgrue recitanda hic est autentica illa
visio scō dn̄ico oīsa. qui vidit xpm dexteram eleuasse/vibrasse:
q̄z tres lanceas irato vultu contra mūduz/ sed beatissima virgo
maria adintrix & aduocata nostra tutissima/ duos pugiles dn̄i
cuꝝ videlz & franciscum eidem offerens. mellifluis interuentio-
nibus iram placauit/ qua visione apud rerum cōditorem nobis
hanc existere aduocatam innouit. **E**t silr̄ virginis gloriosissime
ymagine in p̄cessionē temp̄e gregozij deportata/ cessauit pesti-
lencia vt latius habet in hystoria p̄fati gregozij. **N**e igif̄ antici-
pemur morte subitanea/ seruiam⁹ toto cordis conamine beatissi-
me v̄gini marie/ vt semper pugiles eius auxilio inueniamur in
hora mortis & dispositi in domib⁹ nostris. quia iuxta p̄phete sē-
tentiam moriemur & non viuemus

Cella tricesima

Triciesimam cellam discipul⁹ ingressus vidit i
primo latere seip̄os necantes. **I**n sc̄do alios
a iudice p̄demnatos/ diuersa mortis ḡna susti-
nentes. **I**n tercio aliquos p̄ticulares homiēs
alios necantes. **I**n quacto quosdam cruce sig-
natos qui fidem catholicā tueri nitebantur di-
uersimode martiriū sustinentes. **E**x his inquit senex (p̄ mo-
tis subitanee aliqualem descriptionem) patere poterit laterib⁹

violente mortis depictio **Primū** latus **Circa** p̄mū igit̄ lat̄
nōndum q̄ cum dñs dicat. **Nō occides**/intelligit̄ sc̄om̄ **Auḡ.**
de hōie dcūm/nec te. nec altez **Nec** enim qui seip̄m occidit/ali
um q̄ hōiem occidit. hoc at̄ esse illicitum declarat beatus thōs.
ij̄ ij̄ q̄. lxiij. ar. v. 3. rōne ¶ **Primo** quia naturalit̄ quelibz res
seip̄am amat/et ad hoc pertinet q̄ quelibet res naturaliter se ser
uet in esse. et corruptentib⁹ resistat quantum pōt. **Et** ideo q̄ a
liquis seip̄sum occidat est contra inclinationem naturalem. et p̄
tra charitatem/quia quilibet debet seip̄sum diligere/et iō sp̄ est
mortale seip̄m occidere. ¶ **Secūdo** qz quelibet ps amare debz il
lud qd̄ est totius/ quilibet aut̄ homo est ps cōitatis. et ita illd̄ q̄
est: est cōitatis **Vñ** in hoc q̄ seip̄m interficit iniuriam facit cōita
ti. vt patz p̄ p̄m v̄o ethicoz. ¶ **Tercio** qz vita est quoddā bonū
diuinit̄ hōi attributum/et eius pr̄ati subiectū qui occidit et viue
re facit. et ideo qui seip̄m occidit vita se priuans: in deum peccat
sicut qui alienū interficit seruuz peccat in dñm cuius est seruus.
Et sic peccat ille/qui vsurpat sibi iudiciū de re sibi non cōmissa.
Ad solū enim dñm deum pertinet iudiciū mortis et vite. **Deut̄**
xxij. Ego occidam et ego viuere faciam **Vñ** speāl̄ iter sc̄bz au
gustinū nō licet seip̄m occidere. **Primo** cā melioris vite seu fel
citas cicius p̄sequende. vt fecit quidā ph̄s/qui lecto lib⁹ de i
mortalitate aiē platonis ob desiderium impariens pertingendi
ad hanc immortalitatem sentiendam in igne se piccit. vt refert
Auḡ v̄o de ciui. dei **Sed** vt dicit beat⁹ thomas vbi supz **Tran**
situs hominis de hac vita ad aliam feliciorē non subiacet libe
ro arbitrio hominis. sed pr̄ati diuine. **Et** ideo non licet ob felici
orem vitam se occidere. **Nec** causa euasionis p̄ntis miserie. pau
pertatis/confusionis et infirmitatis & **Sicut** fecit achitofel la
queo se suspendens. **Secūdo** regū xvi. **Et** saul qui in bello denico
tus a philisteis ruit super gladium suuz. et non plene mortu⁹ ro
gauit amalechitam seruuz suum vt ipsum interficeret/me illude
retur a philisteis. j. r. vltimo. **Et** razias ne caperetur et illude
retur a gentibus se occidit. j. machab. xiiij. **Et** catho vticens au
dita victoria julij cesaris quasi de dignatus ei subijcere se occi
dit. vt refert valerius et **Post** eum **Auḡ.** de ciuitate dei. **Sz**

148

de hoc caveant miseri/ quia vltimum maloz vite huius & maxime
 terribile est mors. vt patet 3° ethicoz. Sic est maius malum
 assumere ad vitandum minus. vt patet ratione. Aut commissi
 onis culpe. vt Judas. quod etiam cauendum est. tum eo q sibi
 noceat. in hoc q sibi adiuit tempus pnie necarium. tum quia no
 licet malefactorem occidere/ nisi per iudicium publice potesta
 tis. Nec causa corruptionis vitande. Sicut fecit quedam coiu
 gata honestissima/ pro qua cum misisset dyoclesianus impatoz
 vt ea abuteretur ppter pulchritudinem. illa hoc dixit marito. q
 cu respondisset obuiari non posse. illa non accessit sed interfecit
 se/ vt habetur in hystoria ecclesiastica. Nec hoc licet. quia non
 debet in se comittere crimen maximuz. quod est sui occiso/ vt vi
 ter minus crimen alienuz. Non enim est crimen mulieris p vio
 lentiam violate/ si consensus non asit. Sed est min^o pccum for
 nicationis vel adulterij q occiso suis. Et est periculosissi
 mum/ quia non restat ei tempus ad expiandum p penitentiam
 nec consentiendi postremo in aliquod crimen timore. Pura ne
 violenta mulier in actu consentiat delectationi. vel etiam cuz vir
 abscedit sibi virilia/ sicut origenes: quod phibetur sicut homici
 dium. dis. lv. Siquis abscedente. Quia non sunt facienda ma
 la vt euentant bona. Quia autem sampson se occiderit excusatur a
 peccato. quia hoc ex instinctu spiritus sancti fecit/ qui per eu mi
 racula faciebat. scdm aug^{9m} j^o de ciuitate dei.

Secundum latus.

Circa secundum latus notanduz
 q plures violentam mortem a iudicib^o pati videbantur. Pro
 quo sciendum q iudex habens legitimam potestatem. seruat
 iudicario ordine reum condemnare potest ad mortem quam
 meruit ex zelo iusticie/ qui in hoc meretur seruado quod domi
 nus mandat Exodi xxij^o. Maleficos non patiaris viuere. nec
 ipse nec licitor demeretur. Nec aliquis eorum qui cooperant ad
 mortem eius. & bonuz est occidere criminofum habent iuctori
 tatem/ sicut occidere bestiam. Peior est enim ho malus bestia
 & plus nocet vt docet phis b^o poli. Et ad hoc facit qd dicit ihe
 romimus xxij. q. quinta. Qui malos percutit in eo q mali sunt

et habet ius interfectionis. i. potestatem / minister est domini. **Cuius** ratio
 est secundum Thomam 1° 1^a q. 133. ar. 1° quia omnis pars est naturaliter pro
 toto. **Ordinat** enim pars ad totum sicut impletum ad per
 fectum. **Unde** videmus quod cum expedit prescindere aliquod membrum
 a toto corpore puta putridum pro conservatione totius corporis ne in
 ficiat / laudabiliter et salubriter abscidit. **Queliber** autem personam
 particularis comparat ad totam civitatem / sicut pars ad totum. **Et**
 ideo si aliquis homo reperitur periculosus civitati et corruptivus ipsius.
 propter aliquod peccatum laudabiliter et salubriter occiditur / ut bonum
 civitati conservetur / modicum enim fermentum totam massam corrumpit.
Si enim iudex reus dignus morte ad mortem condemnatur si
 servato ordine iudicario / vel amore pecunie quod de hoc emolu
 mentum percipit perversus motus. vel ex livore vindicte vel odij
 vel delatione effundendi sanguinem. vel habendi laudem: mor
 taliter peccaret / et quilibet cooperans simili intentione. ar. 133.
 q. v. **Cum** minister. **Sed** queritur cum iudex sciat aliquem innocen
 tem: si hic innocens nihilominus falsis probationibus aut testibus
 convincitur in iudicio ut reus mortis. ut **Naboth** 1^a R. 23. **An**
 eum condemnabit ad mortem? **R**espondetur quod varie sunt opiniones
Nam thomas 1° 1^a q. 137. ar. 1° in corpore articuli. dicit quod iudex in
 iudicando magis debet sequi legitima documenta / per instrum
 ta et testes. et homines. pro id quod novit ut privata persona. **Ex** hac ra
 tione privata cognitione iuvare potest ut districtius discutiat probatio
 nes inductas: ut possit earum defectum investigare. **Q**uod si non potest
 de iure repellere / debet eas in iudicando sequi. **Et** 1° 1^a q. vi. ar.
 1° in respon. ad 3. dicit idem **Thomas**. quod si aliquis quem scit iudex
 innocentem convincitur falsis testibus ut occidatur. si iudex non
 poterit invenire occasionem liberandi innocentem / debet eum ad
 superiorem remittere ad iudicandum: **Si** autem nec hoc potest in
 venire non peccat secundum allegata ferens sententiam. **Nec** facit iudex
 contra illud exodi **Innocentem** non condemnabis / quia non ipse
 eum sed illi qui asserunt eum reum occidunt. **C**etero per scripturas
 et **Ray.** in summa quod fere omnes doctores iuris canonici dicunt quod iudex
 potest iudicare secundum allegata. **Et** pro ista opinione multum facit
 dictum **Ambrosio**. 3. q. vij. **Judicet.** **Ubi** dicit inter cetera quod bonum

iudex nihil ex arbitrio suo facit: & de officio proprie voluntatis: sed iux-
 ta leges et iura pronūciat: & infra sicut audit ita iudicat. **Et** etiam
 ita determinat ibi glō jo. cū multis allegationib⁹ ad idē. **S**z guil-
 bel. dicit in lib. suo qd si iudex scit veritatem negocij cū circumstan-
 tijs reputat impossibile quin aliquam viam iuris inueniat ad li-
 berandum innocium/nisi sit ex prudentia vel negligentia iudi-
 cis: concludens qd si nullam inueniret/nec potest actorem & tes-
 tes emolire qd desistat/debet eum absoluerē a suo iudicio/ptatē
 relinquens cōtāt vt deferant ad supiorem si voluerint. **G**uli.
 tamen dicit/qd nec debet talem condemnare. nec ad supiorem mitte-
 re videtur tutum/sed qd debet eum dimittere/qui si secus facerz
 non excusaret a mortali. **E**t addit qd non est cōtra hoc c. pasto-
 ralis ex de officio dele. **U**bi dicit qd ordinarius debet exequi se-
 tentiam latam a dele. ad mandatum eius/quis idem ordinari-
 us sciat eam iniustam/nisi posset obtinere qd ab illo onere absol-
 natur. quia loquit de civilib⁹ & ecclāsticis. vbi null⁹ condemna-
 tur ad mortem. **N**ycho. de lyra sup c. allegato. **I**nnocentem &
 iustū non condemnabis/recitata opy. thome dicit qd contrari-
 um videtur verū/concludens qd si iudex q̄tuncūqz supior viam
 non pōt inuenire ad liberandū innocētem a morte/debet pus
 dignitatem & officium dimittere/q̄ sūiam mortis contra inno-
 centē ferre/aliter pccūm non enaderet/vt videt. **E**t dicit in illa aue-
 rozitate iustū/ppter illum qui iustus est in iudicio hominū/quā
 vis forte sit debitor apud deum/& tales iudex non debet occide-
 re. quis sciat ipsum secrete dignū morte/quia non est ei licitum
 vt persona singularis. **D**ec illa prima opinio cōmuni⁹ tenetur.
De ministris autem iudicū qui exequūtur sūias eoz contra in-
 nocentem dicit tho. ij. ij. q. lxxij qd si sūia iudicis continet intole-
 rabilem errorem/puta qn cōdemnat innocētem/minister non
 debet obedire. alias excusarent carnifices qui martires occide-
 runt. **S**ed si sūia non continet manifestam iniusticiam supioris
 nec ipse occidit innocētē sz iudex cui ipse ministeriū adhibet. **G**uli.
 dicit qd in tali casu debet deo potius q̄ homini obedire. **U**nde
 nullo debet exequi mandatū iudicis. cum illum scit innocētē.

Ray. autem ponit distinctionem sup hoc dicens qd cū minister
 scit p certo illum innocētem. non debz exequi mādaturz. **S**z cuz
 dubitat tunc debet. **E**xcusatur enī ppter bonū obedientie xj
 q. 3. quid ergo. xxiiij. q. j. quid culpā / z idem de officialibz qd ali
 is subditis. ¶ **P**reterea notandū qd iudices pusillanimes p ocu
 lis habebūt primo xpi ptātem eis traditam / qd tal' ptās a dō est
 iuxta beati petri sciam. ij. rempublicam z eius utilitatē. 3. qd fa
 cilitas venie incentiū pat delinquendi. **E**x aduerso puniendi
 cōsiderabūt mortis hūmōi utilitatem. tum ppter subtractionē pec
 candi in futuro. tum qd subitanea z improuisa morte eo tempo
 re quo meruerunt mori liberant / quia alias forte piculose mori
 turi essent. ¶ **T**ercio qd mors illa patient' tolerata ad expiatiōz
 illoz valet facinoz. z quō dōs non puniet bis in idipm. **S**epe enī
 tales pdestinati esse vident. z tali supplicio p diuinam clemen
 tiam (velut modo aptiori) regnū celoꝝ intrare compellū. ¶ **P**
 ti enī qui vite fuerūt dissolutissime nec vlla via compesci pote
 rant a suis malicijs / ad veram pccationem quantū in exterioribz
 datum est iudicare videbāt: cōpungiqz z pleri morte publica d
 uote migrare. **R**efert enī nyder de hoc ex libro iiii. c. xi. for
 micarij. de quodā fure tpe ichoatōis silij basilien' suspensio qui
 cū de ciuitate basilien' educeret versus locum patibulī / qd satis
 distat p totum spaciū itineris in magna multitudine ppli tā ala
 criter incedebat. z hylari vultu / iocūdos vbis. z nutibz / adeo vt
 eum sponse ad thalamū pntandū putassz. leto vultu / notos sibi
 inuocauit: z orauit vt p eo ad deū intercederēt. in via alta voce
 canebat metra quedam vulgaria z denota / que dudum didice
 rat z in stuporem oīm mentes conuertit. **C**unqz lictor eum sur
 sum in scala sub furca deberet ducere / ita furcando ait. **Q**ueso
 mibi rñdeas. **Q**uid comedisti. vt tam letus hodie morieris: pa
 rem enī tui nūq̄ habui. vñ ergo tibi hec quā hēs in deo fiducia.
Cui ille rñdit. **S**cio me grauiter deum offendisse. **C**redo me
 deinde remissionem meoz facinoz per pnie sacramentum rece
 pisse. **Q**uia expior mibi displicere qd creatorem meū offendi. z
 si phas esset me mortem euadere tñ emendationis. ppositū om
 nino fortiter retentare vellem qd etiam p pnti gero. **S**ed scio

non expedit vt euadam mortem/nimis enim offendi deus & ho-
mines/quare iuste morior & meam voluntatez diuine iusticie in
hoc conformo.hec consideras nunquid let^o mori debeo? **Diu-**
tius enim viuendo forassis in taberna occiderer meis in pecca-
tis. qz hoc malum hacten^o euasi donum dei est & meritum **I-**
gitur deo grās ago. **A**scendit ergo lignuz supplicij & laqueo vi-
tateo recepta cū perseverāria patētib^o signis. **E**tiam condie plu-
res quasi tales repiunt: & ergo ipsis ppter sua scelera publica nō
est neganda cōio/si eos penitet & p̄sitent. **N**on enim vilipēdāt
hos xp̄iani cernentes duci ad locū supplicij. cōxp̄iani nri enim
sunt. qui instinctu sp̄ali dyabolico actū illū nephandū perpetrā-
uerūt. & illa temptatione plus nobis temptati forsitan victi sunt
Nescim^o enim qua temptatione vincemur/& forsitan quodā se-
creto peccō alij maculati vituperabiliores diuinis oculis illis ap-
paremus/quis mūdo honoratior nec venerātur lrātī hos ac-
cedere. vbi vtitur notabile lucrum anime. p qua xps suum pre-
ciosum non erubuit sanguinem fundere: nec pro nobis vt prin-
ceps latronuz mori. qui instruant/dirigant/consortentqz similes
vt conformantes se voluntari diuine gloriosius moriantur. **I**n-
formēt eos confessōres vt aut dīcant vulgaribus verbis. **E**o-
mine ihesu christe pone passionem crucē & mortem tuā inter iu-
diciū tuum & aiām meam nūc & in hora mortis eius. **A**ut domi-
ne ihū christe fili dei viui p passionem & omēs amaritudines q̄s
p me in cruce sustinuisi/maxime in illa hora qñ aniā tua glorio-
sissima egressa ē de corpe tuo miserere anime mee in egressu suo
Aut dirupisti dñe vincula mea zc. **I**nsuper inuocando matrez
miscōie gloriosam dei genitricē v̄ginem mariam/vt ipsum pte-
gar in illa hora ab insultationib^o demonū tunc maxime temptā-
tibus. & animam eius in egressu ducat ad societatem angeloruz
dicendo maria mater gratie mater miscōie. tu nos ab hoste pte-
ge zc. **E**xaltent igit voces suas p̄fessores circa vite ipsius finem
dum tempus affuerit. **H**ec pauca de his sufficiunt.

Tercium latus.

Circa tercium latus notandum sūt tria circa homicidium

Sciꝝ ipi^o {
 diuersificationem
 vituperationem
 punitionem

Circa hūmū igit
 sciendum q̄ homici
 dium ppetrat p ali

quem se defendentem. **S**cdo p casum euenientem **T**ercio per
 hostem repellentem. **C**irca primuz igitur notandum q̄ cum
 quis occidit alium necitate ductus in euitabili/quia scz inuasus
 ab alio volente occidere vel grauiter vulnerare se defendendo
 occidit: seruato debito moderamine/cum aliter non posset eua
 dere man^o eius. non est pprie homicida/put dicitur peccatum.
 p huius declaratione thōs ij^o ij. q. lxiiij. ar^o vij^o dicit q̄ cum mo
 ralis actus suscipiat spēm ab eo q̄ est scdm intentionem /q̄ ex fi
 ne non ab eo quid est preter intentionem. **I**deo ex actu alicui^o
 se defendentis duplex effectus sequi potest. vn^o quidem conser
 uatō vite pprie. alius occisio inuadentis. **A**ctus igit qui ex h
 intenditur qui est conseruatio vite pprie: non habet rōnem illi
 citi. cum hoc sit naturale cuiilibet q̄ conseruet se quantum potest
 iesse **S**ed tamen cum moderamine inculpate tutele **N**am pōt
 actus aliquis ex bona intentione pueniens illicit^o reddi /si non
 sit pporcionatus fini/vñ si aliquis ad seipm defendendū vtratur
 maiori violentia q̄ oporteat erit illicitum. quia excedit modera
 men inculpate tutele. illicitum autem est q̄ hō intendat occide
 re alium vt se defendat. **N**on autem ei qui habet publicam auc
 toritatem referens ob hoc publicum bonū: sed seruato debito
 moderamine si cōtingat alium occidi non imputat occidenti. q̄
 plus tenet quis puidere vite sue q̄ aliene/bec thomas. **A**nde
 si p̄t aliter euadere /sz ob verecundiā ne reputetur pusillanimitis
 vult resistere. vel etiam si in ipso actu intendit vindicationem: n̄
 defensionem/aut post scūm aggredientem eum debilem ⁊ non
 valentem eum ledere occidit/vel etiam notabilif excedit modū
 in defensione. vt si aggressus pugnis ense repugnans occidit. n̄
 excusetur ab homicidio ij crimine. **E**t idem est qñ sponte se poit
 ad talem locum vel caūm vñ existimat vel existimare potuit ta
 lem necitatem sibi venturam/de casu aliquo emergente scz cum
 quis occidit alium a casu preter suam intentionem ⁊ voluntatē
Sed dabat opans rei licite/ ⁊ adhibuit debitam diligentiam/n̄

imputat ei ad peccatum/puta pulsat campanā debito mō/frangit pulsate" quasi de nouo aptatum/occidit bo iēm vtiq; nō imputat pulsanti.nec prelato ecclesie ad peccatum. **E**t hoc declarat beatus thomas ij. ij. q. lxiij. ar. viij. sic scōm ei p̄hūm ij. p̄bificoz. **C**asus est causa agens preter intentionem. **E**t ideo ea q̄ casualia sunt simplr loquendo non sunt intenta nec voluntaria. **E**t quia omne pccūm est volūtarium scōm **A**ug. consequens est vt casualia inq̄tum h̄mōi non sunt pccā. **C**ontingit tamē qđ id quod non est p se volutum & intentū actu. per accūs sit volutū & intentum. scōm q̄ cā p accūs d̄r remouens prohibens/vnde ille qui non remouet que debet remouere ex quo sequit̄ homicidiz/erit ei quodam mō homicidium volūtariuz. **Q**đ potest cōtingere dupliciter. **U**no mō quia dat operaz rei illicite **A**lio mō qz & si dat operam rei licite. non adhibet debitā sollicitudinē v̄ diligentiam ad tollendū homicidium. qđ potest sequi **E**t in qđ libet hoz reputat̄ homicidiū quo ad pccūm & irregularitatem/puta ludit ad saxa /vel cū gladio/vel verberat mulierem p̄gnantem/vel percutit virū eius cū qua committebat fornicationē v̄ adulterium volentem eū detinere **A**ut cū p̄icit lapides ad repellendū bestias de agro /aut tegulas de tecto ipsum aptando. & non attendit si aliquis transeat/nec clamat/aut signuz ad huiusmodi ponit. vel alter parens filiu3 iuxta se dormientem p̄mens incaute/vel mulier p̄gnans saltat. vel magnū pondus gerit. quādo in aliquo p̄cōz casuū sequit̄ homicidiū imputat̄ ei ad mortale. & erit referuatus casus ep̄o. **A**lias vt d̄cūm est dando operam rei licite. & adhibendo diligentiam non imputabitur ei. **D**e 3. sc̄z hostili impugnatione notandū qz cuz quis in iusto bello occidit non ex odio vel delectatione effūdendi sanguinem humanū **S**z qz non p̄t alii hostes suos subijcere: seu iudicē ad debitum iusticie dicit̄ thōs vbi s̄ ar. vij. q. liz ei qui habz publicā auctoritatē intendere/occidere hōiēm ad sui defensionem referen: hoc ad publicū bo. **D**icit ei aug. li. de ciu. di. q. si in iusto bello occidat non est homicidiū. **S**ilr si aliq̄ in p̄ticulari quis occidat ex mandato dei. manifeste per occultū instinctum ei scō/nō pec

cabit. nec pprie homicida est. **Sicut Samuel occidit regē ama**
lech. pmi R. xv. Sinees coeuntem cū madianita publice. Nūe
ri xxv. Abraham etiam patus fuit ex hoc ysaac filium suū occid
re. Principaliter igit homicidium criminofuz est; hōis occisio
illegitime scā. ¶ Utz graui^o peccū sit occidere innocētē q̄ pec
catorem. Rñr q̄ quatuor rōnib^o graui^o peccat occidens innocē
tem. Primo quia magi agit contra charitatem; nocens ei quem
magis deberet diligere. Secūdo quia magi iniusticiā facit; iniu
riam faciendo ei qui min^o dign^o est q̄ peccator. Tercio quia pzi
uat communitatem maiori bono. Quarto quia magi contemnit
deum. Circa vituperationem hui^o sceleris notanduz q̄ homici
da crudelior oi bestia siluestri existit. Nam oē aiāl diligit sibi sile
Eccl. xiiij. Quis vnq̄ vidit leonem vel vrsūm occidentem leo
nem vel vrsūm. Nūq̄. sed bene animal alterius speciei. Hō aut
se permittit vinci a dyabolo z passionib^o vt occidat alium homi
nem scūm ad similitudinem dei. Similis est homicida dyabolo. de
quo dicit xps job. viij. Ille erat homicida ab initio. quia scz oc
cidit in aiā z corpe pmos parētes suo ope. homicida insuper dō
stumeliam infert qz occidit filium suū/cum omēs sum^o filij dei:
per creationem. Dñs. Filij excelsi omnes. pfectiusz p fidem et
baptismuz jobā. i. Dedit eis ptātem filios dei fieri his qui cre
dunt in nōie eius. Preterea angelo custodienti hōiēm facit iniu
turiam. Noluit dñs q̄ dauid z si sanctus z deuotus edificaret
ei templū/ eo q̄ sanguinē humanū effuderat. i. palipo. xxviii. Et
ideo summe abstinendū. ¶ Circa 3^m scz punitionem hui^o sceleris
notandū triplicem esse. Prima est breuitas vite. Scda multi
plicitas miserie. Tercia eternitas pene. Circa primuz dicit ps̄
ps̄. liiij. ¶ Qui sanguinū scz effusoris qui dicunt homicidē. z ad
dit dolosi. quia si fieret homicidiū sine dolo. i. sine peccō vt̄s pa
tuit/non inciderent in penam sequentem/sciz non dimidiabunt
dies suos vt plarimū. Et h^o dupl^z qz vl^o cor palit inq̄ruz occidū
tur vel ab amicis vel a iudice. gen. ix. Quicumqz effuderit san
guinem huānū/sūdes sanguis illi^o dixit dñs. z sic n̄ viuūt toro tē
poze vite sue/scz eis subtrahet temp^o q^o nāliter viuere potuissent
Spūalit autē intelligit qz tam graue peccūm est q̄ vix reuertū

ad pñiam. z sic non dimidiant dies suos/ſz p̄tinuant vsq; ad me z
 tem incluſiue pccā ſua Dimidiarent autem ſi peniteret eos/ q̄a
 dies malos illos interrumpere/ multiplicitas preterea miſerie
 vt plurimū tempe vite ſubſequit/ ex parte inſamie. **Dicit enim**
gen. iiii. Chayn maledicūſ eris z. ſ. ab hōib;. boiēs enim ſū/
 me homicidas odiunt maledicuntq; non immerito/ quia d̄ſtru
 ctiores exterminatoresq; huāni generis ſunt. quilibet enim timet
 eius puerſati d̄ez jtem expte inopie. **Ibidem enim dicit** Cum
 opatus fueris terram/ non dabit tibi fruct⁹. ſ. paucos. z cū mag
 no labore. miſeria etiam ex lege ſc̄z canonica z civili. **Homicidi**
 um quo ad p̄mū inducit excōicationem/ ſc̄z z mutilatio vel enoz
 mis leſio ſc̄a clerico. cui⁹ abſolutio ſedi aplice reſeruat̄ **In fo**
 ro pñiali mitti ſolent ad curiam ad penitentiarios **Iure autem**
 civili in quo eſt vſus gladij materialis/ punitur homicida pena
 mortis. **De z. ſc̄z eternitate** pene ſine damnatione eterna que ſi
 naliter concomitatur ſaltem impenitentibus. dicit vbi ſ. **Ecce**
 eiſcis me hodie a facie tua. **Apparuerat enim ſibi** āgelus in for
 ma humana loquens deum repñans

Quartum latus **Circa quartum latus** Sciēdus q; mar
 tyres a tyrannis etiam violentem mortem p̄peſſi ſunt. non tam
 omnes vt martyres mortui. z tales mundo reputati ſtrictē ſun
 tes **martyrium** martyres effecti ſunt. quia ad verū martyrium
 tria nccāria ſunt. ſcilicet charitatis benuolentia/ mortis pena/ z
 fidei cauſa. **Q** ſine charitate martyrium non eſt fructuoſum p̄
 mo modo docet ap̄l̄s primo ad **choz. xiiij. Si tradidero cor**
 pus meum ita vt ardeam/ ſcilicet per martyrium. charitatem at
 non habeam/ nihil mihi p̄deſt. ſ. ad regnū celozum obtinendū
Et ang⁹. Si quis non habens charitatem in aliq; ſciſmate p̄ſti
 tutus ne x̄pm neget patit̄ turbationes/ anguſtias/ famam/ iudi
 tatem/ perſecutiones/ pericula/ carceres/ vincula/ tormenta/ gla
 dium/ flāmas/ vel beſtias vel ipſam crucem timore iehenne. nul
 lo mō ſunt culpanda iſta/ ſed laudanda patie. **Et q; ap̄t apoſto**
 lus. nihil mihi prodeſt/ intelligat̄ ad regnū celozum obtinendum
 non ad extremi iudicij ſupplicium ſubeundum. ipſa autem ſuf
 ferentia martirij demonſtrat maxime p̄fectionē z charitatis/ qz

ipsam contemnit q̄ maxime amat / scilicet vita temporalis. Sc̄dm
 q̄ de rōne martirij est pena non quecūq; sed mortis. **U**n̄ maxi
 mus dicit in sermone de martyre. q̄ vicit pro fide moriendo. q̄
 quid vinceretur sine fide viuendo. **P**ro cui⁹ declaratione dicit
 beatus thōs ij. ij. q. c. xxliij. q̄ martyr dicitur quasi testis fidei
 xpiane. per quem nobis visibilia p̄ impossibilibus contēda
 pponunt. **v**t dicit ad heb. xi. **U**nde ad martirium ptinet vt hō
 testificetur fidem ostendens ope se cūcta p̄cipia p̄tere / vt
 ad futura z inuisibilia bona pueniat / quādiu autem hō i remanē
 vita corporalis nondum opere oīd⁹ se cūcta t̄palia despiciere nā
 consueuerunt homines z consanguincos / z omnia bona posses
 sa contemnerē. z etiam dolores corporis pati vt vitam cōseruet
Unde z sarhan contra **J**ob dixit. **P**ellem pro pelle / z cuncta
 que habet homo dabit pro anima sua. j. vita. **E**t ideo ad perfec
 tionem martirij requiritur mortis perpeffio. **E**t qūis ecclesia
 celebret martirium marcelli pape in stabulo quiescentis. hoc est
 quia illam mortem incurrit ex flagellis z alijs afflictionib⁹ p̄
 us sibi illatis. **T**ercium quod requiritur est causa **U**nde bea
 tus **A**ugustin⁹ **M**artyrem non facit pena scilicet tantum / sed cau
 sa. **C**ausa ista est veritas fidei. **S**ed sciendum sc̄dm thomā vbi
 supra q̄ ad fidei veritatem pertinet non solum credulitas ipsā
 cordis / sed etiam exterior p̄statio. que fit non solum per vba /
 quibus confitetur quis fidem. sed etiam p̄ facta quib⁹ aliquis fi
 dem se habere ostendit. **E**t lic omniū virtutum opera sc̄dm q̄
 referuntur in deum / sunt quedā p̄testationes fidei p̄ que immo
 tescit q̄ de⁹ h⁹ opa a nobis requirit / z nos pro eis remunerat. et
 sc̄dm hoc p̄nt esse cā martirij opera etiam aliarū virtutum / z sic
 quicūq; patit mortem violētā p̄ quocūq; bono ope faciendo
 vel pccō vitando p̄p̄ christum (quia totū hoc pertinet ad fi
 dei p̄statiōē) martyr existit. **U**ndē z beati johannis baptiste
 martirium celebratur. qui sustinuit mortem non p̄ negāda fide
 sed pro adulterij reprehensione. **L**arge vero sumendo martiri
 um pro morte violenta. potest accidere. **N**ut ex commissa ini
 quitate / quo ad illos qui pro sceleribus suis occiduntur: **N**am
 qz tales si patienter ferunt mortem / de commissis contriti: non

rōne pene aut verecūdie. sed respēu dei offense **E**t si non perci-
 piant coronam martirij tamen saluantur **S**i autem dolent pp-
 ter supplicij impatientes vel incontriti. vix sperandum est de
 eis **A**ut ex intensa cupiditate/quo ad illos q̄ occidūtur i bell' in-
 iustis ex auaricia. vt ozeb/zeb/zebee. ⁊ salmana z̄c qui dixerunt
 bereditate possideam⁹ scūarium dei. ps̄. lxxij. vel p̄ recuperan-
 da terra scā ⁊ ad hoc etiam p̄inet mors quam incurrūt munda-
 ni violenta a latronib⁹ vel alijs. **A**ut ex immensa cecitate sciz in
 infidelibus. **D**e hoz numero erant p̄phete baal. qui coram he-
 lyā incidebāt carnes suas lanceol' in honorem baal. iij. R. xvij.
Aut postremo ex infusa charitate. **A**d hebreos xj^o. **I**n occisio-
 ne gladij mortui sūt. vt ysaias/ iheremias. ⁊ alij innumerī in no-
 uo testamento/hoc ducit ad celuz. **A**ug^o de cypriano martyze.
Ab inferiori accipit sūam/a supiori coronam. **Q**uia igit' inno-
 tescit cui violenta homo subijciat' morti/ne igit' improuisus re-
 periatur/disponat' domui sue qz moriet' ⁊ non viuet.

Cella tricesimaprima.

Quicesimāprimā cellam ingressus discipul⁹ vi-
 dit in ipsius primo latere qualis aliqui deuoti
 assistebat infirmo iacenti in lecto egritudinis
In ij^o exhortando amici fidelissimi infirmū
 eūdem interrogabāt de diuersis **I**n iij. qual-
 dam obseruaciones ⁊ solemnitates circa eun-
 dem continuabāt. **I**n quarto. idem infirm⁹ orōnes fundebat.
 ⁊ vbi eius vis deficiebat ab amicis auxiliabat. **R**emedijs ⁊
 tra mortem subitanēam qualicūqz modo veloci calamo pactis/
 jam de remedijs concernentib⁹ m̄ ortem naturalem restat decla-
 rare. **P**rimum latus **I**deo circa huius celle pri-
 mus notandum qz aliqui deuoti cuidam infirmo assistebant/ q̄
 uis enim laudabiliter quis conuersetur a iuuentute inter bonos
 tempe p̄speritatis/ tamen utilissimū est habere bonos assisten-
 tes tempe mortis. s. maxime necitatis **C**um sanctis quidem cō-
 uersando sancti efficimur. iuxta ps̄^o testimonij. ⁊ **A**mbrosij i
 quodam sermone. **S**ocios tibi bonos cōiunge. quia si fueris so-

cius conuersationis eris et virtutis puer. xiiij. **C**ui cum sapientibus graditur sapiens erit. **M**alus societati bonorum inuolunt aliquid quando propter bonos a deo peccatur. ut habet de zodoma et gomorra. **T**amen in mortis hora bonis circumdati securiores efficitur et dyaboli patras tunc maxime preminens facilius premitur. **U**nde refert gregorijs in iij. dyalogorum de quodam nequam in claustro. qui in agone constitutus maximum draconem aspexit ipsum cupientem deglutire dicens fratribus fugite fugite ne vos una mecum pereatis. **Q**ui tandem precibus religiosorum liberatus est ut ante in hoc opusculo patuit. **N**onne omnes apostoli ut fert euolationi gloriosissime virginis marie interfuerunt. **E**t si obijciat de beato augustino qui omnes excludi fecit preter medicum et cibi latozem. **R**espondeo quod dato augustino erit quis contentus vel dicendum quod hoc fecit ut perfectus tanquam melius volens occupari contemplatione et quis per aliquos dies hoc fecerit tamen coram fratribus exalauit. ut habetur in eius officio. **N**o infirmorum assistentiam nos admonet

S cilicet	{	Scripture veritas	Qua ad primus eccles. xvj.:
		Membrorum unitas	Non te pigeat visitare infirmos. et luce x. Samaritanos
		Virtutis integritas	Samaritanos

mandauit stabulario curam habere hominis lesi vulneratiq. **U**bi sponspondit ei premium laboris. **D**e secundo quod christus caput nostrum nosq. ipsi membra et sicut unum membrum imperfectum corpori alteri compatitur sic et nos eadem ratione compati obligamur. **D**e tercio virtus gratie et charitatis augetur. est enim opus misericordie. et misericordes iuxta magistri veritatis sententiam misericordiam consequuntur. ut mathei iiii. et eccles. vij. **N**on te pigeat visitare infirmos. **E**x hoc enim in dilectione firmaberis et virtutis integritas in primis consecutione considerari potest. ait enim iudex noster affuturus. **I**nfirmus eram et visitasti me. etc. **V**enite ergo benedicti patris mei percipite regnum vobis paratum ab origine mundi: mat. xxv. **H**ec igitur visitatio potissima est inter opera misericordie corporalia etiam spiritualia opera. scilicet **I**n eruditione auisitatione/singulis exercitijs adimplet circa infirmum visitans debiles tales in omnibus laborat. membris/oculis videndo horribilia/auribus audiendo lamenta suspiriaq. dolorosa. naso sentiendo fetorem. lingua infirmos

mando et erudiendo. manibus et pedibus administrando et laborando. Exemplum docet. Qualis duo fratres duo diversa exerceverunt opera. unus seipsum castigationibus infestando/alter egriss assistendo. Cumque quesitum fuisset a quodam patre religioso/quo quis meliora fecisset opera/et plus haberet meriti. Respondit quod visitans infirmos alium multa consecutione premij excederet. Igitur hora tante necessitatis et periculositatis instate debet unus quisque fidelis caritatem suam ad proximum migraturum tanto ferventius habundantiusque ministrare. quantum tunc maior est indigentia et presertim omnis prelatus/aut eius vicarius/ad sibi commissos/ne ex negligentia sua ovis sibi credita ab infernalibus lupis crudelissimis predonibus ac peccatissimis fallacissimis hostibus devoretur. decipiatur/ac omnium creatori salvatori. animarum eternaliter auferatur. Pastor ergo ut custos et medicus animarum precipue curet ad ille migraturo dummodo potest/pro quo rationem redditurus est. Et si non commode potest/cum summa diligentia disponat. ut devote religiosique persone assistant. Hec vero necessitas fidelissimum probat amicorum. dummodo ovis salus plusquam ovis vellus periturus. Felix ergo ille qui libenter devotusque tali necessitati assistit.

Secundum latus.

Circa secundum latus notandum quod assistentes hortabuntur in firmum iuxta Cancellarium et alios dicentes per talia verba vel equipollentia. Amice charissime considera nos omnes subiectos esse omnipotentis manu dei et eius voluntati. cunctos reges principesque necario mori. In mundo enim morte transeuntius venimus et peregrinorum/non ut maneamus/sed benefaciendo iherusalem vitam et celi patriam acquiramus. Recognosce diligenter cum gratiarum actione a deo tibi concessa beneficia quod tibi in hac hora extrema sui cognitionem tradidit. et mori inter christianos concessit. Nec te morte subitanea preoccupavit. et per alios beneficium infinitis creatione/recreatoe et gubernatoe sibiibus gratias age. et ad infinitam misericordiam dei confuge pro criminibus tuis veniam poscens. sollicite agnosce te multa delicta commisisse. pro quibus etiam

penam magnam ferre deberes: **I**deo mortis dolores patient accipe. deum rogans vt recipiat eos. p peccōz debitis penis. **A**lias pena mortis p impatentiam tibi dānatio erit hic in penam & in futuro. p omnib⁹. **I**n hac hora meditare salutem tuā. qz nū q̄ fortassis in futurū ad hoc erit oportunitas. **R**elinque tempora que te non liberabūt ab inferis. te plena fide committe deo/ qui est omnipotentissimus sapientissim⁹ & misericordissim⁹ / et astantes roga. vt p te deum orent. talia similiaqz vba pferent ī firmo. & de uicarijs exhortent infirmā/ q̄ diu capax esse videbī f. speāliter vero admoneat vt nulle dyabolice suggestioni/ nulli mortifere temptationi p̄stet consensum. ymmo omnib⁹ illis viriliter reluctetur p passionem dñi nostri ihesu xpi. cuius meditatio temptationes dyabolicas pellit: **T**ren. **D**abis eis scutuꝝ laborem tuuz. s. passionis ad defendēdū se cōtra tela inimici temptationū. **A**d hebre. xij. **R**ecogitate dñm ihesum qualem sustinuit aduersus semetipsum contradicōem. vt non fatigemini animis vestris deficientes. **F**igura fuit qñ ad aspectum serpentis enei in palo erecti homines aspicientes saluabantur a morib⁹ serpentū. j. demonū. sic p̄seruāt ne occidant hōies aspiciendo ad crucifixum mente. figuratur in serpente eneo. **N**umeri xxi. iō qz. puidendū est vt sancta crux tūc ante morientis oculos collocetur. & aqua bñdca super eū & vndiqz circa lectulū eius aspgatur. **P**rouidendū est vt aliquis tūc passionem xpi legat si tēpus affuerit/ & symbolū fidei alta voce. sed et septem p̄si cū letanijs. cum ingenti deuotione legendi sunt. **C**irca vero interrogatoria egris pponenda spūalibus secularibus. ve personis/ **A**ncelmus Cancellari⁹ pisiē. **H**yd. in disposito suo moriendi & alij satis conscribūt. et breuiter a migraturo querat. **T**u credis quicquid sacra scriptura & scā mat̄ ecclesia docuit esse credendum? **Q**uo r̄dente q̄ ymmo. **Q**uerat. tu doles q̄ dominum deum tuū vnq̄ offendisti/ & velles q̄ magi inde doleres? ex vera charitate & zelo iusticie/ non ex solo seruli timore? **Q**uo r̄dente q̄ ymmo. **Q**uerat. tu petis tibi de omnib⁹ peccatis tuis ab infinita dei miscōia misericordissime indulgeri? **Q**uo r̄dente q̄ ymmo. **Q**uerat. tu habes p̄positū integrū nūq̄ peccatō?

ceteros: et seruendi deo perpetue si contigerit te sanari. **Q**uo modo
 te quod ymmo. **N**on datur tu in hac hora recomendas animam tuam
 suo benignissimo ac fidelissimo creatori: et nunquam vis separari ab eo:
 et merito passionis domini nostri ihesu christi optas saluari: et que a glo
 riosissima uirgine maria: et a sancto angelo tuo: et ab omnibus sanctis di
 postolas in hoc tempore et ab omni hac tua necessitate iuari. et in
 omnium horum de quibus te interrogavi affectione ac si de cupis sepa
 rari a corpe: ac lummo iudici preteritari. **Q**uo modo uidente ymmo **P**er
 sona interrogans dicat. **E**t ego tibi et omnes qui assumo commende
 danus te infinite misericordie dei tui: ut ipse te defendere et saluare di
 gnetur: meritis domini nostri ihesu christi. ut tibi succurrant: et tuum sup
 plectant in peccatum. ac precibus genitricis beatissime christifere uirginis
 marie: omniumque sanctorum et angelorum tui: ut te circumdant: et incessanter finali
 terque conseruent. **P**reterea sicut iam tractatum est breuiter de fidei
 forma ammonitione: si tempore congruum instaret: largius tamen est
 fidei actus: et splendenda: spei denique: necnon charitatis. **D**e fide
 notandum quod sicut in precedentibus cellis tactum est quod prima dyaboli
 capax temptationum est fidei impugnatio. quia hac sublata desperat
 quis et charitatem perdit. **I**n huius fidei signum datur morturo ac
 censa candela: sicut et baptizando. **U**nde dicit augustinus. in de uisiti. in
 firmos ad nepotem suum **F**idelis esto. sine fide nemo potest place
 re deo. **S**icut de deo multa credenda ad salutem anime necessaria. mi
 rabile ergo illud de trinitatis unitate: et unitatis deifica trinita
 te sacramentum. magis est credendum quam exponendum **S**unt alia de deo fi
 lio que sunt nobis propinqua et contigua: et ex ipsa sui propinquitate
 et contiguitate nobis familiaria. et ex ipsa familiaritate nobis
 delectabilia. **D**electabile quippe est iam et salutare morienti lo
 qui et satiari de humanitate christi. et sententialiter subdit quod qui propitius
 intellectus nostri infirmitatem intueri non possumus: ad christum hominem
 faciem anime uertere debemus. **E**x: ezechie qui conuertit faciem
 suam ad parietem cum lacrimis ut est ysa. xxxviij **C**ristus enim pa
 rtes est secundum quod homo: per quem deum uidere possumus: hec spiritualibus po
 tius quam rudibus proponenda sunt. ad firmitatem mentis delectationem
 circa fidei materiam: et sincerioris propositi perseuerantiam ostendenda

Cella

Quidam p[re]statiōe faciunt corā sacerdote/curato/capellāo
siue alijs consulentibus **Q**ualit ipsi eo t[em]p[or]e rōne vrentes **I**n fīd
q[ui] sup[er]me fauente grā nihil besitantes toto mentis affcū: z iā scō
fitentur z moxi volunt in ea sinceritate fidei. omnib[us] friuol[is] deō/
nuz curiositatibus postpositis protestant/ q[ui] si aliqua alia imbe
cillitate supueniente siue demonuz astucia pcurante verba sig
na aut act[us] quicūq[ue] post illam hōram in cōtrariuz aduenerint. q[ui]
ex nunc vt tunc z e[st] renunciat omnib[us] illis tanq[ua]m nephandis/ z
p[ro]pter eius volūtatem p[er]petratis/capientes hos vel illos in testes
vt eo p[ro]posito perseuerent. ne scādalū aliquod astātib[us] inde luc
creseat in postez. **D**e spe scz consecutionis eterne beatitudinis
obseruatis p[re]tactis ex toto corde/ z hoc ex dei miā z v[er]itate passi
onis ihesu christi/ de cuius miā non est declinandū q[ui] magna in
firm[us] p[er]petrauit pccā/ quia dei magna est miā/ cū dicat ps[almus]. mi
serere mei deus scōm magnam miām tuam **M**agna est eniz v[er]i
miā/ altitudine sicut arbor p[er]cera dicit magna **P**rofunditate/ si
cut puteus profund[us] dicit magn[us]/ aut latitudine/ sicut platea la
ta v[er] magna. aut longitudine/ sicut via lōga dicitur magna. z eis
dem modis miā dicit magna. **E**st enim tam alta q[ua]m celos ascen
dit. z sanctos super merita remunerare facit. ps[almus]. **M**agnificata
est vsq[ue] ad celos miā tua z tam p[ro]fūda q[ua]m vsq[ue] ad infernuz descendit/
z scōs patres inde eduxit. sicut z sepe te **R**. remittendo tibi in
vita/ z in hac hōra mediante tua vera p[re]tritione z confessiōe pccā
mortalia/ quib[us] eternaliter cruciatuz meruisti **U**nde ei ex toto
corde grās ages. z tam lata q[ua]m per totum mūdū se expandit. ps[almus].
Miscōia dñi plena est terra. **E**t taz longa q[ua]m ab eterno incepit
z vsq[ue] in eternū durabit ps[almus]. **M**iscōia dñi ab eterno z vsq[ue] in eter
nuz. **D**ec insup miā dei magna ē extensio ex p[ar]te subiecti chris
ti qui est miā patris. in quo vt frē nostro omnes thezauri sapien
tie z misērie dei sunt. **A**pparit enim grā z benignitas. **A**d ty
3[us]. **I**deo dicit aug[ustinus] in de v[er]si. infirmoz ad nepotem suum. q[ui] tu
um est aggr[av]are securius scit compati tuis infirmitatibus qui
factus est infirmitatis tue p[ro]soci[us]: **P**errogatiuam nrē carnis in
celos erexit superius. quia exaltatus est super celos homo de[us].

ex diuinitate sua processit saluatio. et ex humanitate redemptio
Utrūq; tamen ex vtroq; **S**ed quod meum est meum quia ex
 me in quadā cognatione. et secreta quadam affectione congluti
 no/ quod pprie iure consanguinitatis mihi vendico. **T**uū et io
 cundius loquor ad ibūm q̄ quilibet scōz spūz. plus debz mihi
 xps q̄ quilibet scōz spūz. **Q**uod tu es dignat^o est fieri **D**eus
 non factus est qd̄ est angelus **S**ed quis o bone ihesu a miā tua
 desperet. **A**udact^o pronūcio quoniam cum lac^o delictum est a
 te desperatio. q̄ qualiscunq; humane fragilitatis offensio. qua/
 re apostolo lachryme p̄fuerunt nisi profint et michi. **E**t latrois
 illius in euangelio memoria nobis tam venerabiliter recensita. q̄
 bus elemosinis queso. quibus ve operibus. v^l quibus orōnib^o
 respondisti. mi ihesu benignissime/ dulcissime/ misericordissime/
 quasi sub iureiurando. **A**men dico tibi hodie mecum eris in pa
 radiso/ nisi fidei sue/ orōniq; breuissime **M**emento mei dñe dū
 veneris in regnuū tuū. **H**ec ang^o. **D**ū temp^o affuerit et p̄grues
 persona hec de dei miā cū alijs circūstantijs congruentib^o egris
 p̄ponenda sunt tpe infirmitatis. **D**e charitate apt̄ idem **A**ug^o
Forsitā domū n̄ habebis/ dispone tibi/ si nō disponis domui tue
Qualis erit illa dispositio. **D**ilige deum/ et diliget te deus.
Sed dicis diligo deum. vtrum sit in re quod promissisti sermo
 ne. dilcōnis dei p̄batio mandatorū ipi^o est completio **O**perum
 suoz volūtaria completio/ ama qd̄ amat d̄s/ amplectere ardēri
 desiderio qd̄ facit deus. **S**i igitur dominum deum tuum dilig
 quod facit deus dilig. et si qd̄ facit d̄s dilig. disciplinā flagellan
 tem te dei diligis. quē enī diligit deus/ corripit. et quasi pat̄ in su
 lio cōplacet sibi **A**plūs. virtus in infirmitate p̄ficiū. **V**t igit̄ cha
 ritas eius innotescat ad p̄ximū **Q**uerat sibi. indulges ex cord
 omnibus qui tibi nocumentum intulerunt. ob reuerentiam do
 mini nostri ihesu christi a quo petis veniam omnīz peccatorū
 tuorum. **P**etis tibi indulgeti ab his quos verbis aut factis le
 sisti. **E**t v^l etiam satisfiat. p̄ximo vis ablata bona iniuste vel de
 tenta proximo restitui integraliter. **Q**uantum ad illud tene
 ris iuxta omnium tuarum facultatum/ valorem. et etiam vsq; ad
 omnium bonozum tuozum cessationem/ et renunciationem.

Et ubi satisfactio fieri non posset petes coram deo et hōibz veniam: Rūdeat ymmo. Finalit̄ qz hic tractat̄ de interrogatoribz etis languentibz faciendois ¶ Queritur vtrū sit licitum ab aliquo moriente requirere qz reuelet ei statum suū post mortem: Rūdet de hoc b. thōs in quadā qōe de quodlibetis. ¶ Cū peccatum sit contra naturam vt pz p̄ damascenū in scōo libo: Requiere impletionem natural' desiderij nō ē pccūm/nisi aliqua inordinatio adiungat̄, sicut patz in sumptione cibi potus. Homo at̄ naturaliter scire desiderat. vñ si requirat alicui rei noticiam nō est pccūm/nisi forte per accūs/hoc est p̄ aliquā inordinationem adiunctam. puta Si per studium alic' sciētie aliquis impediāt̄ ab officio p̄dicationis detmūate. ppter studiū geometrie. aut etiam si quis inquirat aliquid cognoscere superbe aut p̄sumptuose/aut si qua alia inordinatio circa hoc contingat. Nullam aut̄ inordinationem in hac inquisitione videm' quare debeat dici esse pccūm. nisi forte ex dubitatione fidei de futuro statu quasi dubitando inquirat.

Terciu' latus.

¶ Circa terciū latus notandū de materijs obseruationū: notādum qz astans obseruabit morituro in pluribz/vt moritur' sciat quid facere et dimittere debeat scdm̄ supradcā. et quod aliquo sacroꝝ nōdū suscepit: hortet' vt suscipiat. et p̄cipue confessionis qd̄ est sacramentum nccitatis. instruens eum qz cōfessio ex solo timore seruili scā non p̄ficiat ad salutez. Ideo de diuersis peccatis suis studeat penitere. et confiteri ex charitate/et zelo iusticie. in q̄ fuerūt displicentia deo et offensiuā. et inhonoratiua sanctitatis ac maiestatis diuine. Et si alia sacramenta non p̄t recipere/hortetur vt deuote petat sibi dñi oportunitate adueniēte. Si appareant rñsiones morituri non sufficientes/puideat astans/vt infirmus ad bene respondendum inducatur per confessoꝝ aut alium. Si esset excoicatus hortetur vt totis viribz velit et intendat obedire eccle. si moritur' plixum temp' habeat. Astās p̄curet orōnes deuotas/vel hy storias spūales/vel diuina p̄cepta contra que peccauit legi. Postremo nullaten' morituris reuocant ad memoriam carnalis amici/vxor/filij/ diuicie/et hmoi inquantū exigit morientis spūalis sanitas/vel quando alias ob

mitti puenient potest. nec detur infirmo nimia spes de sanitate corporali consequenda. qz sepe p talem falsam consolationem mittunt in damnationem. **S**ed hortetur primo ex hortatiōe supra dicta. vt per sacramēta anima sanata corp^o pnter sanet.

Quartum latus **C**irca quartū latus notandū de orationibus ab egroto vel astantibus dicendū qz diuersi diuersas ponūt orōnes. quia diuersis diuerse pueniūt orōnes. Porro inter omnes orōnes sententiosissima excellentissima z comunissima est orō illa dnica. **P**ater noster. quam orōnem astantes aut infirmus possunt replicare. **V**nde legitur de aliquibus sanctis viris z precipue de sancto hugone graciano politano epo qz in extremis laborans trecentis vicibus hanc orōnem replicauit. **A**liquibus infirmis magis sapiunt p̄si. vt de beato Aug^o legit. **A**liq̄ quibusdam p̄s. z vsibus delectant. **D**ne ne in furore tuo. **D**ne ne memineris. miserere mei de^o. vt incipientes. **P**erfecti vero in alijs. **Q**uemadmo^m desiderat z **Q**uē dīcā tabernacula **I**llumina oculos meos **I**ntēde in adiutorū dnē deus salutis mee. **D**isrupisti dnē vincula mea. **I**n man^o z̄. **L**aycis quoqz in teutonico aut materna lingua pnt pponi. potest dici etiam hic ymnus. **M**aria mat^o gratie z̄. **P**reter has orōnes pnt alie deuote ac feruide pro moriente offerri. vel nomine ipsius dici. que in feruis patebūt in iiii^o latere xxxiiij. celle. vbi aliq̄e orōnes cōscripte sunt ex traditione cuiusdam deuoti charthusien.

Cella tricesima secūda

A tricesimam scđam cellam discipul^o gressus suos dirigens vidit in ipsius primo latere infantes/z amentes martires/z p̄fessores deuotos paupes/audacesqz mūdanos. nobiles z hmoi modicū vel nihil mortem timentes. **I**n ij^o latere vidit aliquos timētes mortē. s̄z adhuc desiderantes viuere. **I**n 3° latere vidit aliquos miserijs z opplisionibus mortem appetentes. inter quos job/iberemyam z boecium conspexit **I**n iiii^o latere vidit alios male timentes mortē et male desiderantes viuere **Primum latus**

Circa primum igitur latus notandum q̄ modo timorem do-
 mini diuersum mortis restat declarare. **I**n primo latere
 paruuli absq̄ rationis vsu mortem nihil timebant/ nisi iam p̄ntēz
 quasi ponitur timor: i eis put est passio appetitus sensitui. z sic
 potest esse in brutis/ouis videns lupum fugit. **C**onstantissimi
 martyres, similiter deuoti/de quibus de remissione culpe et pe-
 ne conscientia testimoniū bonum reddit tute moriendi. **V**erisi-
 militer. vñ et psalmista petebat confidenter. **E**duc de carcere
 animam meam. **U**bi potest notari triplex causa siue ratio qua
 re mors non debet timeri. **E**t prima est quia anima in vita p̄nti
 in corpore manet vt in loco obscuro/tedioso z periculoso/cuius
 modus est carcer. tenebris enim inuoluimur. ait job. **M**iserijs re-
 plemur z laboribus. **J**uxta illud ecclesias. ij. **T**uncti dies eius
 laboribus z erumnis pleni sunt. periculis subijcuntur mortis/cri-
 minalis z infernalis/sicut qui stat in carcere est multoties in pe-
 riculo vite. **P**ropter quod clamat apostolus. **I**nfelix ego ho-
 mo quis me liberabit de corpore mortis huius. **E**t psalmista.
Pericula inferni inuenerunt me. **S**ecūda ratio mortem nō ti-
 mendī z propter meliorem z acutiore contemplationē dīnoꝝ. **V**n-
 de subdit. **C**onfiteant nomini tuo. **N**on enim anima confitet̄
 deo z laudat eum z contemplatur vt velit propter grauamē cor-
 poris. **U**nde dī sap. ix. **C**orpus quod corrumpitur aggranat
 animam. z deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitan-
 tem. **E**t propter hoc beatus andreas pendens in cruce orabat
 liberari ab huiusmodi onere scilicet corporis. quod aliquando
 a contemplatione impediēbat. ppter necessaria vite. **T**ercia est
 ppter bonoꝝ consecutionem. **V**nde dicit psalmista. **D**e expe-
 ctant iusti. scilicet in alia vita. **B**eati autem mortui qui in domi-
 no moriunt̄. **A**pocal. xiiij. **S**i beati ergo bono pleni. **E**t seneca.
Mors timenda nō est/ q̄ immortalitas anime sequitur. **S**i-
 cut autem reposita est corona iusticie his qui diligūt aduentum
 dei: sciz per mortem. vt dicitur scda thimothei iij. **I**ra z time-
 re habet de pena/qui quasi inuitus migrat a seculo. **U**nde cyb-
 anus hec reprehēdēns dicit. **D**e preposterum. q̄q̄ peruersus

est/ vt cū voluntatem dñi fieri postulem⁹. quando vocat nos de hoc mundo/ non statim voluntatis eius imperio pareamus/ obnitimur & reluctamur/ & peruiacium more seruoꝝum. cum tristitia & merore ante conspectum dñi ducimur. & volumus ab eo premijs celestibus honorari ad quem venim⁹ inuiti. xiiij. q. ij. q̄ preposterum **U**nde et apostolus sperans bonuz premium per mortem se consecutus ait. **N**ichi viuere christus est & mori lucrum. **E**t eccl̄as. xli. **M**ors bonuz est iudiciū tuuz. **E**t prout elicitur ex verbis augustini vbi prius. **M**ors supple bonoz nichil aliud est q̄ exitus de carcere/ finis exilij. laboris consummatio ad portum applicatio. peregrinationis finis **D**neris grauissimi depō. de furioso equo descensio. de domo ruinosā liberatio. omnium egritudinuz terminatio. omnium periculoz euasio. omnium vinculoꝝ disruptio/ debiti nature solutio/ reditus in patriā ingressus in glām. **D** inquit augustin⁹ vbi s̄. q̄ iocūdo pectore/ q̄ leto corde visitationem diuinam debes peroptare. vt ille debes gaudere. quia iuxta est vocatio diuinā. debes ei totis visib⁹ letus adesse. **E**ya si episcopatum aut honorem alium aut sanitatē infirmis optabile tibi ꝓcessisset deus. nonne oī gaudio susciperes? **C**erte maiori exultatione/ affectuosiori voluntate/ cum gratiarum actione hanc dei animaduersionem debes tibi amicitiam habere. quia & hoc dei vltimuz donum est. **N**on enim solū mors hec pulchra confert. sed etiam ꝓ peccatis valde satisfacit **D**iffert enim mori & habere mortis dolorē vel tristitiā. qz stat quem mori sine dolore & tristitia vt de beata maria & iohanne euāgelista patz. & qualiter patet de quibusdā alijs. vt prius patuit **U**nde qñ doctores dicūt qz mors satisfacit intelligit de peccata mortis **S**imiliter quidam pauperes & infirmi grauiter non multū curabāt mori. quia non inhebebāt amore diuicijs vel seculi delicijs. quibus morte non priuantur. quia nil eorum habebant **¶** **Q**uidam etiam audaces & honoris cupidi vt nobiles ruteri & similes mortem parum timebant. qui sepe innumeris anxietatibus ꝓpter seculi triumphum adipiscenduz corpus exponunt. **N**on enim rationabiles tales reputādi sūt qui

Cella

finem vite non cōsiderant. quibus audaces mūdo videantur / stulticie nomen eisdem p̄t ascribi. aut temeritatis potius. **V**tinā saperent intelligerent ac nouissima. p̄viderent / non aciem mētis ad eternitatem dirigūt. sed actibus periculosis et momentaneis obfuscant. de hīs et alijs periculose uiuentibus uidei satis dixisse. **Sap. Stultoz infinitus est numerus. eccl. 1. Nonne stulti omnes sunt: qui uolūtati optimi fidelissimiq; creatoris ac dei sui obedire rēnuunt. et uolūtati crudelissimi hostis sui dyaboli obire perare non cessant. qui aiās suas cotidie letalib; vulnerib; lede re et occidere etiam non uerent infernales penas sibi augere grauissime. atq; execratis oculi cordis currūt ad inferos. De quib; per iheremyam locutus est deus. Quid iniquitatis inuenerunt in me p̄ces uestri: quia elongauerūt se a me. et abierunt post uanitatem et uanifaci sunt. De quibus ps̄ dixit. utinam nouissima p̄uiderēt. Que si p̄uiderent inquirerent quid deus ab ipsis exigeret. quid eis p̄cepit. et qualiter possent ei placere p̄ obseruantiam preceptoz. p̄ diligentem quoz et indeficientem cordis sui custodiam. Sollicite timorateq; ambularent in p̄ntia et aspectu summi ac meruendissimi iudicis sui. **Secū^o latus****

Circa secūdum latus notanduz q̄ alij sunt rōnabiliter mortem timētes. et licetis modis refugientes / et orant deum ut diutius uiuant. triplici motiua. **C** Primo quia non p̄sumūt aut timent. q̄ vix digne consumauerūt ea que in corpore facere debuerunt. nec q̄ sufficienter p̄nitiam pro peccatis suis egerunt. uiderunt autem mortem auferre temp^o et instrumenta penitendi. et locum. ubi in quolibet tempe paruo quis resurgere pōt a peccatis et post mortem iuxta salomons s̄ntiam dicentis. **Ubi cūq; ceciderit lignuz ibi erit siue ad austrū siue ad aquilonē. eccl. 11. i. in quocūq; affcū hō obierit. in illo eternalit̄ permanebit. ita q̄ si obierit in charitate et grā s. nunq̄ a diuino auertē amore etiam quibus in purgatorio puniat̄ grauissime. Si autem obierit in auersione a deo et in quacūq; uiciosa affectione manebit inconvertibiliter ac perpetuo in illa auersione et praua affectione. Ideo damnati nunq̄ ueraciter penitent. et quibus doleant de suis peccatis: scdm q̄ per ea mernerunt. et inciderunt tantam**

calamitatem. Non tamen dolent de eis inq̄tum sunt peccā z vī
offensiva imo diligūt vicia z cupiūt pristinis viciōs delcātōib⁹
frui. deum vero intentissime z ineffabilē odiunt. blasphemāt et
maledicunt. **H**inc asserit damascēn. **Q**uod angelis fuit casus.
hoc hominib⁹ est mors. **A**ngeli nāq; apostate in sua auersione
ppter quam inciderūt atz damnati sunt/eternalr̄ perseuerant:
quemadmodū de viciōsis hōib⁹ morientib⁹ dēcūm est/nam quia
post mortem ampli⁹ penitere nec resurgere p̄nt. mortem impa-
ratam maxime formidant. **E**t q̄uis noscant mortem corpalem
iuxta phi s̄iam terribilissimam fore. non tamen esse metuendā
nisi eā cōitarent duo nouissima alia morte horribiliora viz pri-
culare iudiciū q̄d sit in obitu singloz/ z pena inferni quantū ad
reprobos/ seu pena purgatorij quo ad quosdā elcōs. ¶ **S**ecun-
do q̄d iustus viuendo apli⁹ mereri cupiūt z resartire deo negle-
cta. ¶ **T**ercio vt adhuc dona concessa grē z nature exercendo a
lijs p̄desse p̄nt ampli⁹ ad salutem. **E**t ideo nulla rōne aut senec-
tutis aut penalaris nec fiende vtilitatis absolute. z de cōi cur-
su appetenda est mors. **D**ocet enim scriptura p̄mittens longi-
tudinem dicz bene viuendo iustis vitam conseruare etc. **N**ā
scriptura iij. regū xix. helya petente vt moreret. **R**ndit angel⁹
surge cōede. grandis enim tibi restat via z sic nō est exauditus
Et iona dicente tolle aiām meam/dixit dñs p̄ntas bñ irasceris
jone iij. **N**atura etiam horret fructum non maturz decerpi ab
arboze. z omnes res naturalit̄ se conseruare nituntur in esse. **E**t
aug⁹ in vltimo vite medicos consulit infirmat⁹. **A**bsolute scilz
qz conditionalit̄ aliqui bene voluerūt mori. scz si deo placeret/vt
br̄s martin⁹ qui moritur⁹ orauit. **D**ñe iam satis est q̄ hucusq;
certaui. nec deficientem causabor etatem/ tamen si adhuc pplo
tuo sum necari⁹ nōn recuso laborem. ppter discipulos subire/ si
at volūtas tua. **E**t xps mathei xxvi. **P**at si possibile est transe-
at a me calix iste. verū tamen non sicut ego volo sed sicut tu. **E**t
ideo laudabilr̄ quis mortem pōt petere conditionalit̄. s. si dō
placet. sp̄aliter cū quis habz signa mortis/ conformādo se diuini
volūtati. **U**nde de beato aug⁹ tino legit. q̄ laudabat pluri-
mos/ quibus moriendī desiderium increat sepius. tria exempla

ad hoc recitans primo beati Ambrosij. Qui in extremis peti-
tus est per clericum comite ytalie hoc pcurante. vt p longiori vi-
ta oraret. Respondit ambrosius. Non sic vixi vt me pudeat in-
ter vos viuere nec mori timeo. qm̄ bonuz habemus dominum
qđ responsuz ang^o mirabiliter extollebat. Secūdo cū alijs epif
cop^o moritur^o peteret vt oraret deum p necessitate ecclesie se di-
utius viuere. Rñdit si nūq̄ bene: si aliqñ. quare non modo. jō ē
Si non mori debeo felix iam sum/ si aliqñ mori oportet: quare
iam non morior deo amuente. Tercio ali^o epus fuit de quo eti-
am dicit cyprianuz simile referre. Cum enim graui infirmitate
laboraret ⁊ pro longiori vita deprecaretur. iuuenis speciosus si-
bi apparuit. Qui cum indignatione fremens ait. Pati time-
ris exire non vultis. quid faciam vobis?

Tercium latus **C**irca tercium latus igit̄ non paruz
admirandum esse videtur quid dicendū sit de dictis sanctorum
Scilicet job iheremye/boecij mortem appetentuz ⁊ non time-
tium/ ⁊ vite vt videtur sue maledicentium/ac si eos viuere tebe-
ret. ⁊ mortem non timerent. vt docet scriptura ⁊ gesta de Job.
Vbi dicit̄ **P**ereat dies in qua natus sum/ ⁊ nox in qua dictum
est concept^o est homo. quia non conclusit ostia ventris qui por-
tauit me. quare egressus ex vtero non statim perij. **D**e ihere-
mia dicit̄ /xx. cap^o ipsius. **M**aledicta dies in qua natus sū/ ma-
ledicus vir qui annuciavit patri meo dicens. natus est tibi puer
masculus. maledictus qui non interfecit me a ventre/ vt fieret
mibi mater mea sepulchrum. **P**reterea boecius pmo met^o
de consolatione p hie. **D**ors hōim felix que se nec dulcib^o anis
injerit/ ⁊ mestis sepe vocata venit. **D**eu beu q̄ surda misēōs au-
titur aure. **E**t flentes oculos claudere seua negat. **C**um er-
go hi doctissimi ⁊ sanctissimi viri fuerunt succubuerunt ne passi-
onibus/ seu sensualitatis ⁊ animi motibus. **A**ut isti erant deso-
lati aut non. **S**i dicatur q̄ non erant ita tristes mortem cupien-
tes/ nec de prolongatione vite dō ingrati sicut apparet. videtur
q̄ ista mendose scripserunt/ vel saltem legentibus scandalum p-
posuerunt. **S**i autem dicatur q̄ sic. obijcitur q̄ in prouerbij

salomon contestatur **N**on contristabit instum quicquid ei acci-
 derit. **Et puer. xxiii.** Vir sapiens fortis est / et vir docēs robustus
 et validus: et hi virtuosissimi ergo patientia fortissimi esse de-
 buerūt. **R**espondeo dicendum quod viros istos fuisse sapientes et
 virtuosos non dubitatur. nec ex impatientia aut pusillanimitate
 viciosa ve radice. vt sonant verba prehabita protulisse. **Q**uia
 iuxta beati gregori in moralib⁹ sententiam / nimis est inquit in-
 congruus vt suspicemur **J**ob nullo instigante nullo pulsante ex
 impatientia ad vocem maledictionis erūpere. quem nouimus
 inter damna rerum mortemq; filioꝝ inter vulnera corꝝ poris / in
 verba male suadentis vxoris / magna creatori preconia humili
 mente reddidisse. **D**um scz ait dñs dedit domin⁹ abstulit et cet.
Et iterum. **S**i bona suscepim⁹ de manu domi. mala autē qua-
 re non sustineam⁹. **N**on est ergo maledictio eius ira commoti
 sed doctrina tranquillū. **H**ec pariformiter de iheremia quez do-
 min⁹ suscitauit. et ad predicationis op⁹ constituit. **D**e boecio vi-
 cendum est quod idem in persona egrī deiectione loquitur preinducta. in
 sequenti mox. **p**sa in persona loquitur phie / verba videlicet sapiē-
 et que superior pars anime eius ex deliberatione sensit ac censu-
 it depromens: **¶** **N**otandum igitur quod sicut creaturis ir-
 rationabilibus bonum vel malum dicitur contingere in ordine
 ad creaturam rationalem propter quam sunt ordinate triplici-
 ter: **¶** **U**nomodo per modum subventionis et sustentationis. et
 sic deus maledixit terre. vt per eius sterilitatem homo punire-
 tur. **¶** **S**ecundo ordinatur irrationalis creatura ad rationalem
 creaturam per modum significationis / in quantum ea scilicet quę
 contingunt circa irrationalia figurant que moraliter eueniunt
 vel euenire possunt hominibus. **¶** **E**t sic dominus ihesus male-
 dixit ficulnee / cum scilicet accedens ad eam esuriens: non inue-
 nit fructus sed tantum folia. **¶** **E**x qua maledictione radicitus
 arefacta est. **¶** **H**at dei vicelimo primo. **¶** **A**d significandum po-
 pulum in deoz ad quem dominus veniens incarnatus / esuriens
 id est desiderans salutem eius / quia non inuenit fructus fidei:
 sed tantum folia ceremoniarū obseruationis. reprobauit grām

subtrahendo. **N**il fructus meritoꝝ producere pōt. **S**ic et
 montes gelboe maledicti sunt a dauid/ vt nec ros nec pluuia stil
 laret super eos. scōi **R. j.** **N**o signandum q̄ in monte superbie v
 bi ceciderūt fortes isrl. j. angeli mali: z primi parentes / nec ros
 grē nec pluuia bñd cōn is descendit a deo. **T**ercio mó ordina
 tur creatura irrōnalis ad rōnalem per modum p̄tinentis sciz rē
 pozis vel loci. z p̄pter hoc etiam p̄t intelligi ad lrām de maledi
 ctione p̄dcā dandum p̄pter stragem populi israhelitici a philū
 reis in tali loco **S**ic z beat⁹ job maledixit diei natiuitatis. ma
 ledcā dies in qua natus sum/ z . p̄pter culpam originale[m] quā
 nascendo contraxit. **D**e hoc pulchre ait **G**rego⁹ iij. moralium
Sed btūs thomas super job tractans hūc passuz scōm lrām sic
 ay. intelligendum est job/ diei sue maledixisse. quia cum malū
 esse/ denunciauit nō scōm suam naturam/ quia a deo scūs est. s̄
 scōm illam sacre scripture consuetudinem qua d̄z temp⁹ bonum
 vel malū scōm ea que in tempe agunt/ scōm illud ephe. v. **R**e
 dimentes temp⁹ qm̄ dies mali sunt. z illō mathei. iij. **S**ufficit
 diei malicia sua **M**aledixit ergo diei sue in quantum malum ī
 illa die accidisse commēdat. dicendo **D**ereat dies in qua nat⁹
 sum. z nox in qua d̄cūm est natus est homo. **V**bi p̄terea sciēduz
 q̄ licet esse z viuere scōm se sit appetibile/ tamen esse z viuere in
 miseria est fugiendū scōm q̄ h̄mōi. licz interdum esse in miseria
 libenter sustineat. p̄pt aliquem finem bonum/ vnde illa miseria
 vite que non ordinat ad aliqū finem bonum/ vnde illa miseria
 da. **B**onuz autem qd̄ ex aliqua miseria expectat sola rō appre
 hendit. non autem vis sensitina p̄cipit/ sicut amaritudinē perci
 pit gust⁹/ sed sola rō in fine sanitatis delectat. **S**i quis autem scōz
 passionē sui gust⁹ vellet exp̄mere medicinā denūciaret eā eē ma
 lā. quāuis rō iudicaret bonā. p̄pter sinez. **S**ic ergo miseria quā
 sustinebat job rōne quidē videri poterat quātū ad aliqū vtil
 esse. sed inferior pars anime qua tristitia afficiebat aduersita
 tē tōlt̄ repudiabat. **N**il z ip̄m viuere sub tali aduersitate ones
 rosuz erat. **N**ā autem aliquid nobis odiosuz est oia abhōiam⁹
 per que deuenim⁹ in illud. **E**t ideo job scōm interiorem p̄tem
 anime cui⁹ passionem exp̄rimē intendeat. z natiuitatē z cōcep

tionem suam ex quib⁹ in hanc miseriam venerat/odio habebat.
 & p⁹ p⁹is diem natiuitatis & pceptionis scdm illū modū loquendi
 quo ex his que in tpe agūt aliquid ascribit ipi bonū vel malū
Sic ergo scdm partem sensibilem vitā sub aduersitate repudia
 bat/volebatq; se nunq̄ natum vel pceptū fuisse. **E**t hoc est qd̄ di
 cit. **P**ereat dies in quo natus sum. **A**c si diceret. vtinam nunq̄
 natus fuissē. & nox in qua dcm̄ est. j. in qua dici potuit. **V**ere cō
 ceptus est hō. j. vtinam nūq̄ fuissē concept⁹. **S**ilis modus lo
 quendi habet ihere. **xj. vrs.** Deniq; ihero⁹ in plogo suo super
 job dicit. q̄ ab illo loco pereat dies vsq; ad illum vbi ante finem li
 bri dicitur. **I**dcirco meipsum reprehendo. **S**criptus fuit liber
 iste in versibus exametris. vnde & per modum poematis p̄scrip
 tus est / vnde & per totum libzū hunc figuris & coloribus vtitur
 poeticis. **P**oete autem vt vehementius moueant eandem sen
 tentiam p̄ diuersa verba inducūt. & scdm h̄mōi job ad maledicē
 dum diei sue ea inducit quibus solet nobis aliqua dies esse odio
 sa. **D**ignitas diei est claritas eius. per hanc enīz a nocte discer
 nitur/hanc autem dignitatem excludit cum dicit. **D**ies ista ver
 tatur in tenebras. **E**t hec omnia more poetico dicit. **P**arifoz
 miter de boecio dicendum q̄ eius temptatio fuit in inferiori sen
 sitiuāq; parte anime ipsius. que humana & exsurrectio p̄morū
 motū passionū iam p̄fatarum tristitie ac doloris & tedij vite.
Ita q̄ in quantum in ipso fuit ad sensuz & naturalem quēdā af
 fectum maluisset p̄ mortem a tot & a tantis afflictionib⁹ erui. q̄
 diutius in hac vita conseruari. **S**ic & loquebatur fm̄ impetum
 & vehementiam quādam huiusmodi passionū: ad declarandā
 dispositionem quā habuit in inferiori anime sue portione/vt sci
 rent fideles q̄ dura ac grania tolerauit. vt pote a tanto principa
 tu/consolatu/bonoz/fama/opulentia/libertate/in iuste deiect⁹/
 atq; in tam erummosā exulatōz/captiuitatē/incarceratōz deiect⁹/
 sicq; eius ex⁹ dista⁹ in p̄silib⁹ aut saltē mōnib⁹ in aduersā pariām
 custodire. p̄santesq; q̄ tal ac rāt⁹ vir tot & tāta p̄ulerit p̄p̄t iusti
 ciā & cōmune bonū. **E**t quīs videat esse salūm cū dicit. mors
 hōim felix: eo q̄ felicioz sit in aduersis q̄ prosperis vita p̄sens

Et scriptura dicit **E**go quos amo castigo: ergo multo felicioꝝ
 esset mors que in dulcibus annis sen. prosperitatis tempore veit.
 quia circa malū periculosiorem **T**um boe. loquitur hec ex persoꝝ
 hominis desolati meroribus pressi rerum prosperitatem appciā
 tis oculum non hñtis. ad futurū dei iudiciū ac premiūz semp
 ternum **I**n veritate vero expedit potius mori q̄ vivere in pec
 catis vt phūs etiam contestat̄ **I**n aduersitatib⁹ aut ⁊ castigati
 onibus vivere patienter sicq; in pñti purgari p̄cipuum donum
 est saluatoris.

Quartum latus.

Circa quartum latus notandū primo q̄ aliqui viuentes ma
 le timent mortem. maleq; super vivere desiderāt. videlz qui bo
 na corporis vel rerum vel bonoz plusq̄ diuina dona diligunt ⁊
 virtuosa. vel qui non credūt aliam vitam post istam/vel qui cre
 dunt. sed desperant se saluari in alia vita **N**am mors talibus oc
 currit. vt priuans bono. **N**ature quidem primo vt pulchritudi
 ne/fortitudine/sanitate/agilitate/⁊ sensuum viuacitate/ac omni
 bus oblectamentis quinq; sensuum que hic habere p̄stauerunt
Secūdo bonis fortune aut bonis mūdi. vt diuicijs amicis ⁊ so
 cietatibus. **T**ercio/fama/honorib⁹/dignitatib⁹/⁊ presidentijs/
 vt alibi plenius in hoc opusculo patuit. **Q**ui igitur timeret prin
 cipaliter mortem. p̄pter ablationem talium / ⁊ oraret vel appe
 teret. p̄pter prefata p̄ncipalit̄ vivere diuici⁹/graui peccare pos
 set. **S**ignūz enim esset q̄ perpetue si posset in talib⁹ veller vive
 re delicijs ⁊ signum esset damnandi homines **D**ictum est au
 tem notant̄ qui bona corporis plusq̄ diuina diligunt/vel p̄nci
 paliter/quia hanc vitam perdere quidem timere p̄nt sub bono
 respectu/videlz vt satisficiant pro peccis/vt moriant̄ vt s̄ dcūm ē
Peceniū vita licet sit plena miserijs. est tamen secūda meritis
 eterni gaudij. ⁊ indulgentie pro peccatis. **S**ed mors talem vi
 tam adiuit ⁊ temp⁹. vt post mortem nihil horuz habere posset:
Quoniam enim p̄ciosum hoc tempus sit pensare potest in illo **Q**uid
 enim putas anima daret ex p̄tra ignem inferni vel purgatorij: vt
 hic esse posset solū per horam: **I**n qua vtiq; de omnibus pecca
 tis penitere posset ⁊ mereri eternū gaudium. **N**am igitur tempe
 congruo timeamus mo: tem/disponam⁹ domibus nostris quia

moriamur et non uiuem⁹ iuxta pphete scriam

Cella tricesimatercia.

Discipulus tricesimam terciam cellā ingressus in primo latere vidit infirmos/ in lecto iacētes egritudinis/ a demonibus ad impatientiam se ductos letantibus infernalibus hostibus In secdo latere econuerso alios plura / sed patiet(instigātib⁹ bonis spiritib⁹) ferētes. absq; tenni murmuratione exultantib⁹ angelis. in tercio latere vidit alios liuore depressos/ faciem ab inimicis vertentes/ molebant⁹ offensis reconciliari. in quarto econtra/ vidit magnas iniurias remittentes. inde a proprijs peccatis a deo fidentius veniam postulant. atq; a circumstantibus offensas remitti. **Ex** his picturis vidit duas esse regulas morituris necēarias/ videlz de patientia seruanda. et offensa remittenda ex corde radicitus

Primum latus

Circa igitur primū latus sciendū q̄ plures reperiunt impatientes

Ex in consideratione } diuine puidentie.
culpe proprie
cecitatis et ignorantie

Circa primū notandum q̄ sicut diuina puidētia includit duo. scz cognitionem de rebus/ et earū directionem in finē. **C**ognitio quidem est vniuersal' et per se/ ptingēs vsq; ad minima rei. scdm illud qd̄ dixit dñs luce xij. **C**apilli capitis vestri numerati sunt. **C**um enim deus agar p̄ intellectum ad tantū se eius extendit cognitio. ad quantum se extendit causalitas. **C**um autē deus sit primum et vlt' agens/ eius causalitas ad omnia entia se extendit. non solum ad spēm rerum. sed etiam quantum ad indiuidua/ et quecūq; indiuiduis accidūt vel accidere possunt. necesse est ergo omnia hec eius cognitioni subiacere. **Vñ** de diuina sapientia dcūm est/ **Sap. viij.** **A**tingit a fine vsq; ad finem fortiter/ et disponit omnia suauit. **Q**uicquid ergo agit circa creaturas quantumcūq; minimas a deo est preuisum. **C**um nihil sue sapientie occultum effugiat. **N**am sicut dicitur ad hebreos iij.

omnia nuda et aperta sunt oculi eius. **A**lterius directio rerū in finem que in noīe prudentie importatur/est quedam ordinatio in deum cum deus sit finis oīm creaturaz. **E**t maxime rōnalis que vsq; ad participationem sue beatitudinis nata est pertingere q̄ autem deus ordinet hoīez in seipsum se ei pro fine exhibendo/est signuz ineffabilis dilectionis. **N**am cū deus sit summe bon⁹ summum bonuz hominis est ad ipsum peruenire posse. **D**e⁹ ergo qui est rerum oīm cognitor et earū in seipso ordinator. cognoscit mensuram virtutis humane. **U**nde interdum ei subtrahit exteriora bona, scilicet sanitatem vt bonum nature. **I**deo q̄ consideret hec expedire ad consecutionem eterne felicitatis. **P**redictis igitur diligenter inspectis/homo in infirmitate constitutus et precipue peccōz/non cogitat que sibi eueniūt esse cognitā a deo sed causaliter euenisse/aut ex nocumento alicui⁹ cibi. aut frigiditatis aut alterius euentus. **N**ec considerat deum esse patrē suū et ex hoc pium puiforem/sed iniusticie immisorem:nec q̄ aliqd creature infert vel eueutre permittit/nisi q̄ sibi ad salutem expedire cognosceret. sed seueruz. **P**ater enim filium diligit. et vim flagelli quo filium verberat non it. **S**i igitur peccōz hec consideraret inter filios deise constitueret aduersa sustinens. sed quia secus agit impatientie/murmurationis et inuidie contra deum. querelas et causas repperit. **S**ecunda causa impatientie est proprie culpe inconsideratio. **N**on enim considerat mala impudica per ipsum commissa. **N**ullus enim adeo iustus est qui non multa commiserit contra deum/ de quibus ipso deo miserante vel dissimulante aut etiam differente nondum est punitus. **E**t dato q̄ aliquam penam habuerit non illam quam meruit. **S**i vita p̄ns quantumcūq; sancta videatur plena est peccatis si apud iustum iudicem plenius indaget/ quanto magis vita peccatorū. **U**nde dicit **A**ug⁹. **N**e etiam vite laudabili iustorum/ si ipsam deus sine misericordia discutiatur/ nulla ergo pena est iniusta que etiam iustis infertur. **E**t ideo de hoc psalmista in psalmo dicit. **S**i iniquitates obseruaueris domine/ domine quis sustinebit. **Q**uis bonus non potest esse in omnibus bonus. sed habet ali

qua mala **E**xēplū de fratribus ioseph. qui descendentes in egiptū
 tunc nil mali fecerunt. tamen passi sunt magnā angustia ex fac
 to ioseph. et hoc. ppter peccatum prius multo ante cōmissum in
 venditione ioseph. **U**nde dicebāt. merito hec patimur qz pecca
 uim⁹ in frēm nostz. **T**ercia causa est ignorantie cecitatisqz incon
 sideratio. ita qz ipse peccator incurrit dementiam mirabilem p
 peritate sibi arridente. **H**omo enim sensualis qui nimis in dele
 ctationibus seipsum delectat. solū ad hoc et nunc mouet. **N**on
 extendens se ad futurū temp⁹ aut putat qz futurū temp⁹ aliud se
 cum ferat. q̄ prius nūc habeat. **E**t ideo more bruti hoc solū ap
 prehendit quod sentit. et sic aliud nō nouit q̄ eius sensib⁹ p̄inci
 paliter offert/ propter quod his delectando quib⁹ inheret/ vehe
 menter affectus ea sola cogitat sine successione p̄rarij. **S**ed in
 hoc est magna hōis stoliditas/ qui tanto falsitatis errore decipi
 tur/ non considerans qz ea que in tempe agant^r contrarijs succes
 sibus immutant^r. **C**arnalis voluptas iuuentutem delcāt. **S**ed
 si infirmitas aut senectus aduenerit quoz alterum vel vtrumqz
 vitari non potest/ corpus conterit/ cui mox carnalia aut desipiūt
 aut deficiūt. **E**cce oīsa carnis oblectamenta q̄ cito hōiēm fallē
 do derelinquūt/ diuicie hōim sufficientiam p̄mittunt. sed hec p
 missio falsa est et incerta. **M**atronaz enim insidijs ac fortuitis eue
 ntibus et periculis subsunt. vñ suos possessores deserendo fallunt
 honores hōiēm in sublime ponūt. sed diu in alto stare non sinūt
Montibus enim valles semp adiungūt. nec mons sine valle sta
 it. sic nec elati diu sine depressione manent. in cūctis ergo huma
 na p̄speritas hōiēm decipit. et se falsam esse ostēdit. quia que ex
 terius se habere p̄tendit veraciter suis amatoribus non tribuit
Qui egroti autem tempe vite puluere auaricie aut fumo supbie/
 aut concreto humore luxurie execati/ non hec attendentes p̄fē
 opinionem aut extimationem suam febre/ aut aduersitate/ dispo
 nente sup̄mo/ deiecti impatientia vincūt. **E**t plerūqz est ex
 terius vt apparet patientia peccatoris. sed intrinsecus murmu
 rando furens eam quia videt se non posse resistere/ sed ad hucqz
 falsa spe sup̄ viuendi aequaliter consolatus de p̄teritis minime

dolens existit fere similis ezau. de quo gen̄ xxvij. Ederat ezau iacob pro benedictione qua bñdixerat ei pater. dixitq; in corde suo. venient dies luctus patris mei & occidam iacob irēm meuz differens in corde suo. nec voluit facere pr̄e viuente. ne odiū ei⁹ vel maledicōem incurreret/merito igitur dyaboli circa hos lecti videbantur. qz impatientes tales eoz filij sunt & amici.

Secūduz latus.

hui⁹ celle/notanduz q̄ istos ad patientiam seruandā mouent

Scilz { Saluatoris exēplaritas } **C**irca p̄m (tria
 instructionis veritas sci⁹ q̄ xp̄s adūsa
 perpeſsiōis infructuositas. sustinuit/ vt p̄spa
 p̄temēda fore doceret. **C**hr̄stus subdit⁹ passioni cū alapa ac
 cepisset & ei diceret. **S**ic r̄ndes p̄tifici⁹ **J**ob xvij. Nihil cō
 tumeliose locutus est/ s; respondit patienter. **S**i male locut⁹ iū
 testimoniū pbibe de malo. que oia ab eo scā sunt. vt nos hūilita
 tis & patientie haberem⁹ ex⁹ / & vt patienti infirmitates sustinea
 mus. reuocem⁹ ad mentē nr̄am ip̄i⁹ passionem triplicē faciētem
 effcūm in aiā. **P**riō qz sanat a lāguore tristicie. **S**ecō eleuat a
 pusillanimitate patientie. **T**ercio dulcorat amore interioris le
 ticie. **C**irca p̄imū sci⁹ q̄ mens humana aduersitatib⁹ concu
 sa terret. ac territa quasi a suo virtutis vigore delecta p̄ tristici
 as lāguescit. **S**icq; languenti mēti diuina non sapiūt. s; potius
 humana/ & si sibi noxia. **S**ed sc̄us vir qui sic intra semetipsum
 fluctuat aduersitate p̄ſus/ vt ad meliora consurgat. & boni ope
 ris gressum in veritate figat. xp̄m passum aī mentis oculos po
 nat. quia sicut dicit grego. **S**i xp̄i passio ad meōram reuocet/
 nihil adeo dūz est qd̄ non equo animo tolleret. **A**d hebze. xij
Recogitate dñm ihesum qualē sustinuit p̄ pccōrib⁹ aduersus
 semetipiam p̄tradcōem. vt non fatigemini animis vestris defici
 ente & in hui⁹ figuram erecto serpente eneo in ligno aspicientes
 in eum/ vulnerati a serpentib⁹ liberant. numeri xxj. & johannis
 tercio. **S**ecō extendit ad lōganimitatem patientie. depulso
 enim lāguore accidie p̄ meōriā passiōis mēs in dñm ercā lōgani
 mis efficit ad tolerādū diut⁹ aduersa. **U**n̄ p̄a. pe. iij. **A**risto
 passo in carne & vos eadē cogitatioē armamini. in hui⁹ figuram

mandauit anthyochus vt elephātibus qui erāt in bello. oñdēt
 sanguis vne z mori vt acri^o accederēt ad plū. j. mach. vij. **S**ūt
 ad aspē p cōsideratōem sāguinis xp̄i. qui ad modū vne dī cal-
 catus in torculari crucis bellātes p̄tra aduersitates mūdi. tēpta-
 tions carnis dyaboli/accendunt ad resistēdum z bellādū **T**er-
 cio dulcorat amorē leticie. qñ enī mēs dī aduersa susticit. z sepe
 ad medōiā passionē xp̄i reuocat. vt ad patiām aiēt. nō ampli^o a-
 marisentit. s; dulcedinē mētis. que aliqñ redūdat etiā ad sensiti-
 uā vt desiderat āpli^o pati. j. **A**d choz. x. **F**idel^o dōs qui n̄ patitur
 vos tēptari sup id qd̄ n̄ potestis. s; facit cū tēptatiōē enīam. puē-
 tū. **I**n hui^o figurā legit̄ exodi xv. q. filijs isrl̄ in deserto inueniē-
 tib^o aquas amaras vt n̄ possent bibere / misso ligno de mādato
 dēi in aquis dulcorate sunt. vt biberēt delectābili. **A**que sunt tri-
 bulationes. que frequent̄ occurrunt in deserto hui^o mundi. z in
 se amare sūt. s; ligno crucis misso in eis. j. meditatiōe habita de
 passione/efficiunt̄ dulces. vt quis patient̄ z delectābili sustinerz
 Vñ etiā vij. q. j. suggestū. **N**ō vos charissimi a pie mētis p̄posi-
 to afflictionis amaritudo coartet recedere/cōsiderātes/quāta
 de^o z dñs noster ih̄s xp̄s p̄ nobis ptulerit. quib^o ue p̄uclijs af-
 ficiendō se tradiderit vt nos a iugo dyabolice seruitatis eripet.
 bec ibi fidel^o miles libēt pat̄i cū rege suo z filius cū patre.

De instructionis veritate sc̄i^o q. sacra scriptura recitat mag-
 nificā sc̄a scōz patrū/eoz maxime qui aduersa passi sunt vñ in-
 struimur eos sequi. **A**d hoc enī p̄ncipalr spūs sc̄us voluit anti-
 quoz sc̄a sub scripturis redigi. vt posteri illa cōsiderātes aiārē-
 tur ad filia sustinenda z opāda/vñ dicit apls ad rōs xv. **Q**ue
 cūq; scripta sūt ad nrām docinā scripta sunt. vt p̄ paciētā z p̄so-
 latioēm scripturaz spem habeam^o z de hoc est qd̄ dī thobie ij.
 hanc tēptationē. s. cecitatis. p̄misit puenire illi vt posteris dare
 ē ex^o paciētie. sicut z scō job. **I**n p̄logo moralīū br̄is gregori^o
 statū hui^o mūdi assilat nocēno tpi in quo stellaz cursus mūdū
 illūiat. z ad illūiandū mūdūz spūalr ad diuersas vtutes diuerso
 tempe distincta lūmīaria rōnalia emicuerūt. **N**am sicut ad in-
 nocētiā oñdendā emicuit abel/ad manifestandā obedientiā
 abrahā. ita ad ostendendā in flagell patientiā venit job.

Cū enim corpus per flagella atteritur cor circa libidinis delectationes non vagatur. nō enim vacat de carnalib⁹ cogitare. **S**ilius prodigus accepta portione substātie dū omnia psumpsit in regione longinqua viuendo luxuriose/ necessitate famis vrgente ad patrē redijt/ reiectis suis voluptatib⁹. vt ē luce xv^o. **E**t nō q̄ non solum peccōr patiens hos fructus percipit. sed etiam iust⁹ alias tres cōsequitur vrilitates. **E**st primo iustis virium propriarum experientia. **G**rego. quātum p̄fecit inter p̄spera. **N**emo inquit cognoscit/ propter qd̄ aliq̄ decipiūt glāntes se multas virtutes habere/ vicijs se non subiācere. nulla aduersitate ferri. **S**z tales interdum si ex aliquibus iniurijs illatis se tangi conspexerint. p̄tinus in verba contumelie vel impatientie signa prumpunt. **E**st sc̄do tribulatio iustis scutum custodie. **N**am paulo datus est ad sui custodiam stimulus carnis. **N**e inquit magnitudo reuelationuz extollat me. datus est mihi stimulus carnis. **A**d chorintheos 2°. Unde dicit Gregorius de salomone/ q̄ id̄ circo cor salomonis funditus sapiā deseruit. quoniam eum exterius per disciplinam non custodiuit. **L**egitur enim de quodā re commēdante se b̄dō thome de canthuarā orōnibus p̄ sanitate obrinenda. **C**um recuperasset/ dubitans vtrum vrile esset anime sue/ orauit vt reueteretur infirmitas. si anime sue vrile foret z sic reuersa est. **T**ercio est premiuz glorie. **E**t est quidā generalis fructus consequens ad p̄d̄cā: vñ hec sola p̄sidera⁹ sufficiēs est ad mitigandum infirmitates/ consideratio premii. iuxta gregozium. minuit vim flagelli. **E**t est sciendum q̄ aduersitas directe ordinatur ad p̄m̄ium glorie sicut ad p̄prium effcūm. vñ iacobi v^o. **E**cce agricola expeāt p̄ciosū fructū tre/ patiet ferēs donec accipiat tpaneū z serotinū. ezechiel pegrin⁹ z exul in caldea stās in medio captiuoz vidit celos aptos z habuit mltas visioēs ad inuendū q̄ qui conuersant in mundo. z vt peregrini/ infirmitate captini/ diuis consolationibus repantur. **S**tephan⁹ inter persecutores z ictus lapidū vidit celos apertos vt est act⁹ viij^o.

Terciu latus. **C**irca terciū lat⁹ qd̄ concernit alterā regulā morturiis necāriam. s. de offensa remittenda z cū periculosissimū sit mori in rancore. **I**deo notandum sc̄m duran. ordi.

minor. **Q**uod ex illatione iniurie quatuor solent oriri in homine.
Primus est odium siue rancor in corde. **S**ecundus est effectus odij in ope. **T**ercium est signum rancoris in ore. **Q**uartus est actio iniurie. **P**rimus tenet homo dimittere / nec debet dolere de prosperitate inimici. nec gaudere de malo suo nec malum sibi optare. nisi esset inimicus ecclē vel rei publice. quia tunc debet dolere de prosperitate sua in temporalibus pro quanto plus prosperatur tanto plus ecclā vel res publica lederetur. **S**i autem de bono eius temporali dolet / vel gaudet de malo eius. vel optat sibi malum. aut talis dolor vel gaudium / rationi placet aut displicet. **S**i placet. ita quod est secundum rationem deliberatam. et persistit in eo non penitens de hoc. non debet etiam infirmus communicari. nisi forte modicum malum propter sibi. per quod se recognoscat / vel nisi optet malum non sub ratione mali. sed quia credit sibi illud expedire / vel reu publice. **S**icut helias occidit duos quinquagenarios cum suis. **R. i.º.** **V**el propter bonum per se. ut pecuniam minueret quod videndo augmentasset. **V**el propter bonum rei publice / ut videntibus utilis metus incuteret ad vitandum ydolatriam / ut **Aug. d. xxiii. S.** **S**ed ut obicit / vel etiam cum timeret verisimiliter ne ex prosperitate sua ille sibi iniuste noceat. et propterea doleat de ipsa secundum thomam **S**i autem dolor et gaudium ratione displiceat. quod visus sensualitati placeat. **I**dem de prosperitate inimici et aduersitate eius tunc potest concitari. **S**ed ex illatione iniurie oritur effectus odij in opere. et hoc consistit in duobus: scilicet ex subtractione boni et illatione mali. **S**i in subtractione boni. aut ergo subtrahit illicite donum spirituale aut temporale. **S**i spirituale. puta quis excludit eum ab oratione generali. scilicet orans pro omnibus fidelibus. **J**uravit illum excludere / aut quia non vult coram eo predicare. tunc peccat graviter / nec debet communicari. **Q**uiusmodi habet hanc voluntatem. **S**i subtrahit bonum temporale / aut necessarium. aut non necessarium. **S**i necessarium. sic peccat mortaliter / ut si inimicum non pascit in articulo mortis. **S**i non necessarium. non peccat nisi venialiter. quod intelligitur cum eo ille indiget / et si non absolute. **S**i effectus odij consistit in illatione mali / aut ergo quis infert inimico malum contra ordinem iuris / aut secundum ordinem iuris. **S**i contra: peccat mortaliter.

Si scdm/tunc pot cōicari/odio tamen a corde remoto/vt qñ h^o
 facit ex snia iudicis vel permissione iuris **T**ercio ori ex illatiōe
 iniurie signuz rancoris in ore. **A**ut iniuriator exhibet condignā
 satisfactionem/aut non sz exhibet scdm quantitatem culpe. sup
 ple et possibilitatem suam/sic tenet ad amicitiam recipere. z ei
 loqui. **V**nde **Hug^o** **A**demento cito ignoscere siquis in te pecca
 uerit. z a te veniam postulauerit **S**i autem non exhibet/nō te
 netur ei loqui. qñ scz satisfacere/aut omnino non vult/aut semi
 plene **E**t hoc intellige veruz nisi forte actio iniuriarū abolita sit
 dissimulatione vel remissione **D**issimulatione: si luserit /riserit/vl
 comederit cum eo post iniuriam scām **R**emissione. quando .s.
 lesus remittit iniuriam **Q**uarto ex illatione iniurie oritur ac
 tio iniuriarū. hanc nullus tenetur remittere. ymmo qñz lesus di
 mittere non pōt. vt si iniuria est illata monacho /vel seruo/ vel si
 lio: vel vxori. actio primo mō competit monasterio non mona
 cho. nisi forte monachus vel alius religiosus esset longe ab eo
 dem mōsterio suo absens. z de licentia superioris/verū alias si mo
 nachus remittit iniuriam nihilomin^o monasterium agere pōt.
 sed si abbas aut alius superior remittit iniuriam/monachus age
 re non pōt. **S**ecus si in ecclā singulari que non pōt remittere in
 iuriam clerico scām **D**omin^o serui delictū remittere pōt/nō ser
 uus. **I**tem iniuriam scām filio familias: pat remittere potest/
 non filius. nisi qui iniuriar^o fuerit putaret eum patrem familias
 jtem si vxori scā est iniuria viro competit agere pro iniuria. non
 extra. **E**st ergo infirmo necārium vt dimittat ledenti odiū: nō
 vt dimittat actionem iniuriarū. **E**t nota q qui remittit actionē
 iniuriarū in arti^o mortis in manu p̄sbrī/si hoc facit cā mortis/pōt
 postea agere contra iniuriantē si conualecat. secus autem si sim
 pliciter remisit. **E**t nota p̄terea scdm hostien^o q actio iniuriarū ab
 initio aboletur dissimulatione. .i. si is qui iniuriam accepit non iras
 citur aut mouet **S**ed si exiū semel motus fuerit/z iniuriā statī
 ad aiū renouauerit. z iniuriantem citari fecerit. non tollit dissi
 mulatione nec p̄ salutationem nec p̄ osculū pacis datū in ecclā
 nisi ex p̄se remittat vel pacifice. **D**ec omnia duran. vbiq̄. **E**x
 his lucere pōt inuenti qualiter peruerse vindictam mente seruā

tes et rancorem gerentes significantur in hoc. Ideo nunc in tercio latere pro induratione et obstinatione dyaboli infirmo circumuolantes non modice letantur. Et ideo omni nisu conatuque auerter sacerdos aut alter fidelis amicus mentes infirmi a peruerso tali proposito

Quartum latus

Circa quartum latus notandum quod valde placet deo iniuriarum dimissio. et cordis serenitas circa prius inimicum. Inimici namque dilectio est que ad remota extendit animam hominis. scilicet usque ad inimicos. Sicut ignis tanto fortior est quanto calorem suum ad remotiora diffundit / tanto etiam ostenditur dei dilectio fortior / quanto pro ipso difficilius implemus / sicut virtus ignis tanto est fortior. quanto magis potest comburere materiam minus combustibilem. Sed sicut idem ignis in propinquiora fortius agit quam in remotiora. ita etiam caritas feruentius diligit coniunctos quam remotos. et quantum ad hoc dilectio amicorum et seruientior et melior est quam inimicorum. Quod autem dicit Christus mathei quinto. Si diligitis eos qui vos diligunt quam mercedem habebitis? intelligendum est per se. id est quod cum diliguntur amici solum ex hoc quod amici. quod vident quam do amantur sic amici quam ipsi soli. et non inimici diliguntur / tunc non habet mercedem dilectio amicorum. Sed si diliguntur amici non solum quia amici. sed propter deum tunc est meritoria. Ex igitur iniuriarum dimissione bonis multiplex puenit fructus

Scilicet

Deccatorum remissio	C irca primum. Aug ^o
Filiorum adoptio	in ser. Ego ad dilectionem
Inimicorum conuersio	inimicorum vos moneo / quam

ad sanandum vulnera peccatorum nullum medicamentum efficacius esse esse cognosco. Et idem / vnusquisque debitor est / et debitorem habet / debitor est / dicitur debitorum habet proximum suum. hanc regulam deus statuit cum debitore suo quam ipse seruas cum tuo. Si non ignoscis debitori tuo. id est. ei qui te offendit portando scilicet odium ad eum / nec deus tibi ignoscet debita tua. id est peccata. Si autem ignoscis et tibi deus remittet debita tua. vt dicitur mathei. vi. Si de peccatis sis contritus. **S**ecundo remissio iniuriarum efficit filium dei per imitationem. secundum illud mathei v. Diligite inimicos vestros. benefacite his qui oderunt vos. orate pro persequentibus et

calumniantib⁹ vos. vt sitis filij patris vestri scz per imitationem
 quibus tandem hereditas glorie dat. **D**eus enim nullū odit. sz
 diligit omnia. z nihil eoz odit que fecit. teste ps⁹. **P**ater igno-
 cit non odit malos/benefacit inimicis suis. j. permanenti-
 bus in pccō. **N**am solem suuz oriri facit super bonos z malos.
 pluens super iustos z iniustos/z non solum materialem solem:
 sed spūalem. quia lumen intelligentie dat bonis z malis. z plu-
 uiam gratie infundit super iustos augmentando eam z iniustos
 iustificando eos/vt patet in saulo **C**um enim esset in ipso actū p-
 secutionis xpī circūfulsit eum lux de celo/z conuersus grām dei
 recepit. vt est **Actiij^o**. **O**rauit z ipse filius naturalis z consubsta-
 tialis patri incarnat⁹ z frater noster pro crucifixoribus. ibi etiā
 pre suis ocul⁹ exstribus in medio amaritudinū z perpeffionū
 adhuc laborans. vt est luce **xxiij^o**. **D**e inimicorū conuersione ha-
 bemus exem^m in paulo. pro quo pshomarty: stephanus orauit
 z eius conuersionem impetrauit. **U**nde **Aug⁹ in Sermone.**
Si stephanus p paulo non orasset. ecclesia paulū non habuisset
Legit enim de scō iohanne elemosinario patriarcha alexandri
Qum quidam nepos eius semel recepisset magnā iniuriā
 a quodam ciue qui erat debitor ecclē sue in certa quāitate pecu-
 nie/z multum conquireretur z de iniuriā sibi scā nepos pcedūs
 apud suū amniculū patriarcham z vindcām ex odio expeteret
Dixit ei patriarcha consolando ipsum / patient ex pecca filii mi.
Quia cito faciem⁹ talem vindcām q̄ tota alexandria mirabit.
Qui exhilaratus diem expectabat vltionis fiende. **V**na igitur
 diez patriarcha vocare fecit eum qui iniuriam fecerat z suuz ne-
 potem coram se. **E**t astātibus multis ciuibus dicit patriarcha.
Ecce talis tu fecisti talem iniuriam huic nepoti meo/non bñ fe-
 cisti ledendo pximuz tuuz. nolo transeat inulta talis iniuria. vt
 exemplo meo astantes z alij postea hec audientes / discant suas
 vindicare iniurias/ z odijs satisfacere. **Q**uamtu dēs ecclesie
 mee: **R**ūdit ille. tantū mandat patriarcha notario suo dicens
 dele de libro rōnum tale debituz in satisfactionem iniurie facte
 nepoti meo. z ob vindcām. **U**nde z ego tibi illud debitum ex
 toto remitto z absoluo. z ammō tibi caueas in futuz ab offens

Cella

proximi tui. ne deus irascatur tibi. Ex qua re tota alexandria mirata est ut predixerat. **S**ilia gesta in pluribus repiunt locis. Necesse est ergo ut domui mentis bene disponatur quod patientia in egritudine observetur. et iniuria ut prefatum est condonet. Disponatur igitur in cetera talis domui tue. quod morieris et non viues

Cella tricesima quarta

Discipulus tricesimam quartam cellam circumspectans. In eius primo latere vidit quosdam pro se mortuos confessionem respicientes. et confessionis tempora per se differentes. **I**n secundo latere quosdam sic maleque confitentes. **I**n tercio latere quosdam perfecte discernentes et cum dolore confessionem adimplentes. **I**n iiii^o vidit presbiteros manus imponentes. et signa absolutionis facientes. Hanc cellam dixit senex fore vtilissimam. sine qua precedentes pauci valoris existunt. que materiam concernit confessionis. **E**t quia precipue confitentes in triplici sunt oratione. scilicet qui confessionem renuntiant. aut inutiliter pertrahunt. aut facientes minus debite peragunt. sed tamen qui congruentibus precibus circumstantiis adimplent. **D**e primis declarat pictura primi lateris

Primum latus. Pro quo notandum quod confessio (quod quis a pluribus spernat) necessaria est. Cuius ratio est secundum patrem de palatio. in quarto. Omnis peccati originalis vel actualis remedium est passio christi. illius autem passionis virtus in sacramentis ecclesie impressa est. **N**on possumus a peccato siue originali siue actuali sanari sine ecclesie sacramentorum susceptione. vel in re pertinet ad remedium institutum contra peccatum actuale. **N**on necessario tenemur confiteri nisi ius naturale. quo modo accepit ipsum. **G**racianus in principio decretorum. quippe ius naturale dicit. quod in l. vel euan^o continetur quod ipsum planum diuinum est. **S**ed de iure naturali est confessio. que fit deo mente. **C**oncor. theos. nec papa posset dispensare quod aliter quis non teneretur annuatim confiteri: quia hec est de iure humano est. **N**on enim meruit iustificari. qui peccata sua noluit confiteri. **Q**ui autem confessionem respiciunt. et penitentiam resurgunt alii

qui vt patet in predcā cella **hec faciunt vt di. pe. de palu. p^o ma-**
gistrum seu in quarto dif. xvj. ypocrisis. ludi/mili. z. negocia. z.
ypocrisis quidem quia est habitus malus quo homo promptus
est facere mala opera ppter homiēs. z. sic inclinat vt opera que
alias essent digna fructu pnie. non hnt hunc effectum/ludi/tax-
illoz/chozeaz/hystrionū/spectaculozum in bastiludijs/venatio-
nibus z hmoj impediūt. qz nimis distrahūt mentem a deo z dis-
soluūt vana leti. Cū tñ penitens deat habere cor recollectuz ad
deum. z. dolore de peccō. Pili vero z. negociatio impediunt/z
quia mentem distrahūt: z. quia mentem multis peccatis comu-
niter implicāt. Verū quia ista aliqn sunt venialia/z. aliqn ex his
licita/ideo nō impediūt de necessitate pñiam z. fructum ei. nisi cū
sunt mortalia. Sunt etiam z. alia impedimenta pnie interiora. s.
pudor confitendi. retrahens superbos/dum nolūt videri mali z
fitendo. Secūdo timor satisfaciendi/timēt enim quidam qz nō
possent facere pñiam que eis imponeret. Tercio spes vana. Et
hec est triplex. Diu viuendi/diuitias acquirendi. z. finaliter mi-
sericordiam consequendi. Quartū est desperatio veniam obti-
nendi. vel post veniam in bono pseruandi. Et desperationem
venie inducūt tria. Scz consideratio grauitatis peccati. confide-
ratio frequentationis. Peccator enim cogitat ad quid confite-
bor cras. Iterum cadam si conualuero/z. consideratio diutur-
nitatis in peccato. Cogitat enim tamdiu steri in hoc peccato qz
nunq̄ misericordiam obtinebo. Sed prudens sacerdos contra
talīa impedimenta adhibebit remedia. scilicet contra pudorem
Primo consideratione naturalis rationis/qz si homo non eru-
buit perpetrare quod inhonestum fuit /non erubescet confiteri
quod honestum est. Quia insania est pudere abluī z. si inquina-
ri. Secūdo virtutem diuine intuitionis/cui aperta sunt omnia.
Tercio compationē future cōfusionis scz in iudicio. Contra sal-
sum timorē etiā triplex adhibebit remedium. Primo cōsidera-
tionem pene pñtis paucitatis z. future multipliciatis. Secō p
sentis pene lenitatem z. future acerbitatem. Tercio pñtis pene
breuitatem. z. future perpetuitatem. Cōtra spem vanam illud

jacobī **Q**uid est vita nostra nisi vapor ad modicū parens. **jaco**
bi iiii. **C**ontra diuicias. illud **job.** **D**ives cum dormierit nihil
 secum afferet. **C**ontra spem illud **eccl. vij.** **S**ili mi ne tardes cō
 uertias ad dñm **Et ihero.** **A**ssidue peccantium nec misereit deus
Contra desperationem rōne grauitatis peccati/allegare q̄ pas
 sio xpi fortior est ad dissoluendum q̄ peccūm ad obligandum/cō
 tra desperationem multitudinis. **Mathei xviii.** **N**on dico tibi
 septies sed vsq̄ septuagies septies. j. omnia peccā **C**ontra despe
 rationem diurnitatis/est illud **eze. xviii.** **I**n quacūq̄ die con
 uersus fuerit peccōr. omnium iniquitatum ei⁹ non recordabor **C**ō
 tra desperationē pseuerandi in bono **T**ria remedia adhibentia
 scz mortis meditatio in qua omnia vana erunt. **S**ecūdū hostis
 debilitatio. quia debilis est hostis qui non vincit nisi volentem.
 ymmo nec in porcos intravit nisi permissus **Mat. viij.** **T**erciu
 remediū est hōis fortitudo. quia si boni sum⁹ plures p nobis
 sunt. p̄cipem me fac deus omnium timentium te inquit ps̄ **D.**
 ad secūdum membz p̄ime celle. s. de peruerse differentib⁹ con/
 fessionem habentib⁹ copiam confessoris **P**otandum circa sa
 nos et egros q̄ hec dilatio damnabilis est **C**um scz aliqui ex ne
 gligentia differūt p̄fessionem vsq̄ ad quadagesimā sequentem.
Alij negligentiores sunt differentes vsq̄ ad finem quadagesimē.
Alij negligentissimi vsq̄ ad infirmitatem grauem. primi incur
 runt piculum et dānum. periculum quidem quia mori p̄nt subi
 tanea morte. vel loquelā amittere habentes mortalia. et sic puā
 tur confessione. ex qua aliqui ex attrito fit contritus. et sic saluan
 tur qui alias non saluarentur. **D**amnū incurrūt/ quia multorum
 ex tanta dilatione obliuiscūt peccatorū. que non ita quo ad pe
 nam remittunt p̄ generalem confessionem oblioz. sicut si par
 ticularit̄ confiteret̄. quod melius facere posset si non tantuz dis
 ferret. **D**amnū incurrūt. quia priuant̄ participatione bonorum
 ecclesie et suffragioꝝ **I**lli autem qui differūt vsq̄ in finem qua
 dragesime magnam cōmittunt negligentiam **N**am cū in finem
 omnes differant/ et non possit andiri vnusquisq̄ nisi per se separa
 tim: multiq̄z habeant confiteri/ et confessoꝝ pauci inuoluti of
 ficijs ecclāsticis. p̄lixis **O**portet ergo q̄ multi sobrie confessi sint

mittere confessionem quasi putantes se excusatos: ex quo n̄ p̄nt
 sacerdotem habere pat̄ ad eoz volūtatem. Tales etiam bona
 multa que faciunt in quadragesima/faciunt ea infructuosa. quia
 frequent̄ ante confessionem nec p̄ritionem h̄nt. p̄az etiam p̄nie
 faciunt in gr̄a/quia subito transacto pasca reuertunt q̄pcius ad
 vomitum. **Ut ait petr⁹ in sc̄da epl̄a sua sc̄do c⁹:** Non solum deni
 q; damnū plures patiunt sed damnationem sibi acquirūt p̄ con
 fessionis dilationem: in quatuor casibus sc̄dm pe. de tharen. in
 quarto **N**on potest quis differre confessionem de mortalibus
 vsq; ad finem āni. alias peccaret mortalit̄. **P**rim⁹ est rōne sacra
 menti **Q**ñ vult sciz quis cōicere vel celebrare perpetrato aliq⁹
 mortali post ultimam cōfessionē. **N**on enim sufficit tunc contri
 tio. **S**ed requiritur de necessitate confessio ante cōtionem vl̄ ce
 lebrationem/nisi cū immineret necessitas celebrādi/alias seq̄re
 tur magnū scandalū populi. nec tūc poss; habere copiā sacerdo
 tis **T**homas ⁊ alij dicunt idem esset: si haberet suscipe ordinis
 sacramtū **D**e. de palu. extendit se ad omne sacramtū suscipi
 endum (nisi bap̄tismū) ⁊ sit neccāria prius confessio/de mortali
 nondū confessio **N**ec in iij⁹. **S**c̄do rōne scrupuli/cum scz quis
 format sibi consciām q̄ teneat ad statim confitendum habita o
 portunitate. ⁊ q̄ alias peccet mortalit̄ **S**i talis homo no nō po
 nit h̄mōi consciām (qđ facere debet ad consilium boni viri) ⁊ ta
 men non confitet/vtiq; peccat mortaliter. quia contra p̄scienti
 am facit. **N**ā omne qđ fit contra conscientiam edificat ad iebē
 nam. **T**ercio rōne periculi. qñ scilz quis post mortale perpetra
 tum intraturus est bellum/etiam iustum/vel per loca periculo
 sa transiturus/vbi imminet periculum mortis/vel infirmitatem
 gravem incurrit. **N**am tunc non licet differri absq; mortali. q̄a
 qui amat periculum incidet in illud. **E**o loquitur. c⁹. cum infir
 mitas de pe. ⁊ re. medicis vt ad confessionem egros inducant.
Quarto ratione dubij scilicet quando dubitare ⁊ data oportu
 nitate se amplius per illum annum non posse habere copiā cō
 fessoris/cum tamen habeat de necessitate confitentia/vt morta
 lia/vel quia habet morari clausus in castro seu carcere. vel quia

habet ire ad remotas ptes. & licentiam nō hēt/vel habere copi
 am nō pōt alijs cōfiteri. & h̄mōi. In his ergo casib⁹ est necēariū
 non differre p̄fessionē ad caput aī. alias nō excusaret a mōrti.
At igit̄ clarius laicis exēpl⁹ q̄ rōnib⁹ dilaciones p̄dcās p̄fessio
 nis minime valere pateat/referent̄ duo exempla. vnū ad tardi
 tatem cōfessionis. aliter ad falsam exp̄cātionem deseruiens
Legitur in vita sp̄m̄ de quodam religioso qui erat bon⁹ & v̄
 go/ sed tardus ad cōfessionem sc̄dm̄ morem sue religionis p̄p̄t
 qd̄ semel in infirmitate constitutus/ in visione conspexit xp̄istū
 venire ad iudicandū mūdum. Et cū singuli ante tribunal ch̄ris
 ti ducerentur ad reddēdum rōem de operib⁹ suis. vt sc̄dm̄ ea iu
 dicarent̄ ad premia vel merita. Cum ventum est ad ipsam reli
 giosum. Accusatus et coram iudice de tarditate confessionis.
 p̄pter quod viciū sententia data est a iudice q̄ traheretur ad
 penam. Sed virgine glorioza cui⁹ erat deuotus/ pro eo filiū de
 precante. tum quia iuuenis & delicatus/ tum quia sibi deuote v̄
 ginitatem seruauerat/ fuit mutata s̄ntia/ & decretum q̄ sibi pro il
 la vice parceret̄. ita tamen q̄ de tali pigritia & tarditate p̄fessio
 nis se emendaret. **P**reterea legit̄ de quodā iuvene nobilit̄
 diuite sc̄dm̄ mūdum. q̄ cū ess̄z vanitatibus & lasciujs dedit̄/ tū
 in mane surgens a dormitione faciebat sp̄ istam orōnem. vt de⁹
 non permitteret cum mori sine auisamēto. j. quin sibi prius ma
 nifestaret̄ finis suus **S**emel cū hanc orōem faceret. apparuit ā
 gelus dicens eum exauditum. quia non moreret̄ sine auisamen
 to siue prenūciatione **E**x quo iste asscuratus magis se volup
 tatibus omnibus immergebat. **I**nde ad modicum temp⁹ qua
 dam die surgens de lecto sensit dolorem capitis. p̄pter qd̄ do
 mū non egreditur. **S**ocij veniūt ad euz vt cū ipsis iret ad sola
 cia. **S**z minime acquiescit superuenit febris. & in lectuz sternit
 se. consanguinei admonent. vt confiteat̄. **R**ndit q̄ illa infirmi
 tas non erat ad mortem/ vt oporteat confiteri quā ab ea subito
 liberabit̄. febris incrementa suscipit. admonet̄ iterum ab ami
 cis de p̄fessione. **R**ndit q̄ omnino vult eam facere **S**z vt meli
 us possit perficere vult expectare alleuiationem febris. **A**uge
 tur infirmitas/ & cum imp̄ortune a suis de confessione rogaret̄.

Respondit se ita grauātū q̄ nesciret quid diceret. sed dimi-
 ta vel alleuiata infirmitate omnino facturum. Demum appor-
 pinquante hora mortis apparuit ei angelus dicens. **T**empus
 est vt egrediatur anima tua/finis adest/ **L**onqueritur dicens.
Dominus decepit me. **C**ui angelus. **M**ultotiens auizatus
 fuisti: **N**am cum superuenit infirmitas illa fuit primum auiza-
 mentum. **C**um ammonitio fieret a consanguineis. hoc secūdu
Tercium cum diceretur a sacerdote/ergo non dabitur vlti-
 or dilatio. sed egrediatur anima de corpore tuo. quod ⁊ accidit
 miserabiliter. **N**ichilomin⁹ differtur aliqui cōfessio salubriter
Cū videlz tempore fiende cōfessionis/ vt in quadragesima q̄s
 est arduis implicat⁹ que dimittere nō valet. vel mēte passiona-
 tus/ex quo non se videt r̄c dispositum ad diligent̄ p̄mendum
 sed cum licentia pprii sacerdotis petit dilationem p̄ aliquos di-
 es/vt quietius faciat. vel etiam cū sit ligatus excōicationis sn̄ia/
 vel aliquo peccato ex reservatis. expectans absolutionē ab bu-
 iusmodi nō piger ad hoc p̄curandū.

Secūdu latus **C**irca secūdu latus videlz
 de sicte vel male confitentibz. notandum q̄ nullus habet cōfite-
 ri sacerdoti quem nouit esse hereticum/scismaticum/vel excōi-
 catum/suspensum/irregularem/vel non habentem potestatem
 absoluendi. vel quem scit notabiliter ignorantem/ ⁊ se habere
 casus intricatos. quos nec per se nec per illum potest sufficient̄
 explicare. **S**ecundo male confitetur aliquis licet ydoneo cō-
 fessioi se detegat. sed dimittit aduertenter aliquod peccatum
 quod scit vel credit vel dubitat probabiliter esse mortale ex ve-
 recundia. ⁊ tunc non solum non valet ei confessio. sed etiam ite-
 rare tenet. ⁊ addit vnū mortale de nouo p̄pter reuerentiā sacra-
 menti ex sua fictione. scōm thōm in iij. ⁊ alios. **S**i aut dicat o-
 nia peccā que mēti occurrūt dicēda. **S**ed nō p̄ponit ab aliquo
 mortali abstinere. ⁊ tamen interrogatus a confessore dicit con-
 trafuam conscientiam loquens se ab omnibus velle abstinere.
 iterum peccat mortaliter: mendacium proferens. **S**ed si non
 occurrit illa sua incontritio menti. vt dicendo sic. quia non cogi

rat super hoc/vel non interrogat de hoc a confessore/non peccat
 confitendo: quia ibi fit infructuosa illa confessio. propter indis-
 positionem suam. non tamen videtur transgredi preceptum ec-
 clesie. **E**t debet recipi confessio quam in p[ro]p[ri]o facit. sed nō ab-
 solui. vt extra de pe. & re. c. officij. **T**ercio cum impremedita-
 tus accedit. cum multa tamen habeat incertamēta. & graua di-
 cere propter que multa amittit ex obliuioe. quia difficile est sub-
 ito menti occurrere que per totum annuz gessit. & etiam ista est
 inutilis & infructuosa/nisi deus in ipsa mutet mentem eius & cō-
 tritionem infundat **Q**uare notandum exemplum notabile **F**u-
 it quedam mulier nobilis magnaz virtutum fame & cōsilij. que
 cum non haberet virum/sibi a seruis dei consultum erat q̄ rema-
 neret in seculo. potius q̄ intraret monasterium/ quia plura boā
 faciebat in seculo **S**ed instigante dyabolo qui felici eius statui
 inuidebat. incidit in fornicationem. quod illa cicius perpendēs
 omnino decreuit intrare monasterium ad agendum penitentiā
 & fugere pericula futura. **Q**uo facto dedit se maxime peniten-
 tie/vigilijs/orationibus/et huiusmodi. nunq̄ tamen de fornicati-
 one perpetrata pre verecundia voluit confiteri. mortua abbati-
 ssa concorditer eligitur in abbatissam. ppter sanctitatis exem-
 plum ipsius. que in magna austeritate degebat. & gubernabat monas-
 terium. **E**t post multa tempa infirmatā grauitē / rogauit eam
 quedā ex ipsis monialib⁹ vt eidem post mortem appareret. qđ
 illa pmisit dño dispensante. **M**ortua igit̄ cū moniales expecta-
 rent de die in diem illam mirabiliter illustrari. quadam nocte
 apparuit sine moniali turpis & tristis **Q**ue requisita de eius sta-
 tu **R**espondit. **D**amnata sum perpetuo in ignem eternū. qua
 stupente vehementer/ ayt misera. non mireris. quia vna sola de
 causa damnata sum **E**x eo videlicet q̄ peccatus carnis in quod
 fueram. in seculo lapsa pre verecundia nunq̄ volui confiteri. &
Tercium latus **C**irca terciū latus norandū. q̄ ex
 opposito reperitur boni cōfiteētes. qui pure/fidelit̄ simpliciter/
 humiliter/nude/discrete/libenter/verecūde/integre/secrete/la-
 crimabiliter se accusando. & obediēter confitentur **D**ebet enim

quisq; confiteri primo pure scz ad placandum deum z obedi-
 dum eccle/nō ad hoc vt bon^o quis reputetur. nec vt flagella eui-
 tet corporalia **P**reterea fidelr. i. in fid ecclesie **P**reterea simpli-
 citer. vt dicant simpliciter pccā cum circūstantijs suis/z dimittan-
 tur alie materie. ne immisceant superflua/non tamen hoc habet
 viciare confessionem si quis dicat circūstantias vt melius decla-
 ret pccā. **P**reterea humilr. z hoc interius z exterius **E**xteri^o
 quidem vt flexis genibus z capite discooperto si est vir. velato
 autem si est mulier. z cum vestibus humilib^o erit coram presbi-
 tero /ista tamen non sunt de necessitate. sed de congruitate/quādo
 seruari possunt congrue **N**am alias z iacendo sedendo z ābu-
 lando potest quis confiteri/debet esse confitens in modo confi-
 tendi humilis. vt non dicat cū iactantia mala/vel alleuiando/vl
 etiam narrādo bona que fecit. per maxime humilitas debz esse
 in corde. vt sibi ascribat pccā sua/z non deo. dyabolo vl' constel-
 lationibus **P**reterea debet quis confiteri nude. non inuoluēs
 obscuritatem verborz **S**ic confiteat q; sacerdos intelligat eum
 non tamen debet loqui in materia turpi. vt rybaldi. sed honesti
 ori modo quo pōt in illa materia. ita tamen q; credat confessorē
 intelligere eum. debet confiteri circūstantias que circūstantie si-
 te earum numerus compbendit hoc versu. scdm pe. de palu. in
 iij^o. **Q**uis/quid/vbi quibus medijs cur/quomodo/quando.
Ray. addit octauuz. s. quotiens. **E**t vbi dicit in versu. quibus
 medijs. i. auxilijs. ipse dicit per quos. **D**icitur autez quis p va-
 rietate psonē. status/etatis/sapie/ordinis. **Q**uid/vtrum maluz
 quia phibitum. vel vtrū ex genere suo/mortale vel veniale. vtz
 occultum vel manifestū **E**t q̄tum ad hanc p̄ditionem grauior
 pccūm fuit **L**ayn q̄ ade **V**ritas em'gūis homicidii grauior est
 q̄ gula vl' superbie. **V**bi vtrū in loco sacro vl' pphano. p quosq;
 traxit illos vel illas ad pccūm/ qd̄ pprium est dyaboli. vel per
 quos mediatores ad malū perpetrandum. **C**um quib^o vel con-
 tra quos. **Q**uotiens scilz q̄tum ad numerū: z consuetudinem.
Cur. an ex infirmitate vel ignorātia. vel electione. vel quali in-
 tentione. **Q**uō. in naturali vel naturali. quia semper graui^o in e-
 odem genere/agendo vel patiendo. **Q**uādo. si sacris z festiuis

diebus aut ferialibus **P**reterea recte confitens discrete cōfessionem aperit discreto confessori & sacerdoti **D**iscrete etiam debet pagere cum maiori ponderositate grauiora peccā q̄ venialia **P**reterea libent. j. voluntarie / non cū timore. ne videlicet arceatur ab ingressu ecclesie & h̄mōj. **P**reterea verecūde / respectu offense diuine maiestatis saltem sc̄m rōnez **P**reterea integre sciz cum dicit omnia que habet in memoria / de quibus non est rite confessus. quia omnia mortalia vni de necessitate sunt dicēda **Q**ue autem est oblit^o (cum postea eoz recordatur) sufficit q̄ illa sola confiteat que ex obliuione dimiserat. alia autem in generali sub ista forma vt cum de multis alijs / q̄ si quis aduertet ita ret ad audiendum confessionem alterius / graui peccaret **E**t confessor sc̄m pe. de palu. debet secrete iniungere p̄niam / ne ab alijs audiat. **I**n nullo casu etiam extreme necessitatis in precepto confiteri layco / cum nō habeat clauēs sc̄m pe. de palu. sed est de cōsilio. & confitendo layco tenet iterum confiteri sacerdoti de omnib^o illis culpis cū p̄t. **P**reterea lacriabilis. j. cū dolore seu displicentia de peccis. saltem sc̄m rōnem **V**n querūt doc. vtrū confessio sc̄a ab eo qui non est contritus / quia sciz non dolet sufficienter. vel non p̄ponit abstinere a peccatis valeat ita q̄ non teneatur eam iterare. **R**espondēt aliqui dicentes **A**ut talis nō habet intentionem confitendi sacramentalit̄ & absoluendi. s̄z deridendi. aut habet intentionem cōfiteri. **I**n primo casu non liberat̄ a precepto diuino de confessione / q̄ sine intentione nō p̄t suscipi essentia sacramenti que consistit in vsu. vñ tenet iterū cōfiteri **S**i autem intendit tūc distinguendū / q̄ intendēs implere preceptum & suscipere verū sacramētū. quod ecclā confert **A**ut nullam habet de peccō suo p̄niam / aut aliquam / si nullā tūc p̄niam sacramētū non suscipit / q̄ pars essentialis huius sacramēti q̄ consistit in actu suscipientis est actus interior. **U**nde sine eo nō est. sicut non esset verum matrimonū si quis intendere verum sacramētū suscipere. non tamen consentire nisi in carnalē copulam & ad tempus. j. contra aliq̄ sbālium eius que habes in c. finali de cō. ap. **S**ed si aliquā p̄niam habet de peccatis suis. tūc iterum distinguendū. quia aut tales habet p̄niam q̄ sufficit cū

sacramento. puta homo attritus accedit ad p̄fessionem ex quo
 ibi fit contritus. **Uñ** fugat fictio **Et** sic non habet dubiuz. qz z
 sacramentum suscipit z effectum eius. s. remissionem peccatoz.
Uñ non tenet iterare **Et** sili ymmo z forti⁹ si accedit contri-
 tus. **Si** vero habet talem p̄niam q̄ non sufficit cum sacramento
 ad gratiam. quia nec attritus accedit. tunc est vera opinio thoē.
 scilz q̄ fictione recedente tunc incipit valere p̄fessio. z non tene-
 tur confiteri. nisi fictionem suam. **P**reterea accusando sez seip-
 sum. non alioz crimina recitando/custodiens famam alteri⁹ inq̄-
 tum p̄r. **S**ed suam cōsciām magis purgare debet. z ideo si cir-
 cūstantia que ducit in cognitionem persone sit de necessitate cōfes-
 sionis. vt quia trahit in aliam speciez peccati mortalis. debet cō-
 fiteri sp̄ tamen occultando personam absz nomiātione. vel etiā
 potest petere licentiam ab illo procbiali vel superiori suo confi-
 tendi alteri. qui ex circūstantia quā oportet de necessitate expri-
 mere non veniat in noticiam persone **I**dem dicit pe. de palud
Postremo obediēt. ita q̄ confitens patus sit obedire confes-
 sori in his que sibi imponēt **Uñ** aug⁹. ponat se in p̄tate iudicis
 in iudicio sacerdotis/ml sui reseruans sibi/vt omnia faciat eo iu-
 bente. p̄ recuperanda anime vita. quecūqz faceret pro euitāda
 corporis morte. z hoc cum gaudio. quia recuperat vitam infim-
 tam. **F**inaliter notandum sc̄dm petruz. de palu. quia homo nes-
 cit vtrum vnq̄ facere possz vnā perfectam confessionem. ex-
 pediat q̄ in omni confessione sacramentali. post quedā speāliter
 enumerata sequatur generalis clausula. s. de omnib⁹ alijs veni-
 alibus z mortalibus confessis z non confessis: dico meam cul-
 pam. z sic absolutio sequatur. z valebit ad remissionem pene. e-
 tiam mortalis/oblite z etiam scite ad quam non tenebat alias
 in speālī iterum confiteri. quia scilz confessus est sufficient. **Et**
 ex quo triplex iudicium repit. scilz dei. petri. z celi. **I**n priō iu-
 dicio absoluit peccatoz per contritionem. in iudicio petri. i. cō-
 fessorie p̄ absolutionem. si tamen prius sit absolutus a deo. **I**n
 iudicio celi. id est curie celestis absoluihur per approbationē

Quartum latus

Circa quartum et ultimum latus de absolutione et pñie impo-
 ne. **N**otandum qd confessor notet primo an confitens sit immoda-
 tus aliquo vinculo excoicationis/maioris vel minoris. **S**i mi-
 noris tunc absoluat eum sub ista forma. **E**go te absoluo a vincu-
 lo excoicationis minoris. **I**n nomine patris et filij et spūs sancti
Amen. **S**i dubitat se incidisse confitens tutius est semper dice-
 re. **E**go te absoluo a vinculo excoicationis minoris. si quo liga-
 ris. et restituo te sacramentis ecclē. in nomine p. et fi. et s. s. Amen
Et scōm quosdam expediret hoc fieri in principi: confessionis. **S**i
 quis vero incidit in maiorem excoicationē ubi est publicum. et
 sacerdos scit ex confessione sacramentali. tunc si confessor habz
 auctoritatem/vel ali⁹ quidā debet hūc excoicatum absolueri in
 loco aliquo honesto: reum expoliatū/vel humiliatū alit. cū pō.
Diserere mei deus/vapulando itez reum cum vga aliquoties
 cum orōne dñica ac **C**ollecta pro peccatis. **O**mnib⁹ premillis
 pmittendo. et in casu quo percussit clericum/iurando vt dō in sū-
 mis. de stando iudicijs ecclesie. j. absolventis. **E**t postea iniun-
 gat sibi qd de cetero simile non faciat. **U**ltimo autem concludat
 formā absolutionis auctoritate qua fungor/ absoluo te a vinculo
 excoicationis. et speāliter ab excoicatione qua ligatus es. p. h.
 vel hoc scō/ et restituo te sacramentis ecclē. in nōie patris et fi. et
 spūs sancti amen. **D**eñ sequat absolutio p peccatis. **S**i cū ex-
 coicatione peccūm includit necārie p̄tendum sacramentaliter
 ego absoluo te a peccis tuis: in nōie. pa. et. **T**utius est in istis for-
 mis nihil immisce re. **E**st igit forma absolutionis pro peccatis
 supposita/ bona intentione sufficiens in omni casu. ista. **D**omin⁹
 noster ihesus xps te absoluat. et ego absoluo te a peccatis tuis in
 nomine p. et fi. et s. s. amen. **N**ec oportet addere omnib⁹ qd suffi-
 cienter subintelligit ab omnib⁹ a quibus pōt. **E**t si dicat **D**o-
 min⁹ ihesus xps te absoluat. et ego te absoluo a sīna minoris ex-
 coicatiōis si ligeris et a peccatis tuis. in nōie pa. et fi. et spūs sacti
Amen. **R**aro tamē confitentib⁹ dicat/ vt dicant primo suum p̄-
 fiteor generale. deinde. ppter reuerentiam sacramenti dicat sa-
 cerdos **D**isereatur tui etc. **A**bsolutionem et remissionē etc.
Deñ formas prefatas necārias. vel formam put casus exigūt

Ultimo pōt addere sic. **M**eritum dñi nostri ihesu xristi / beate
 uirginis & omnium scōrum merita / & bona que feceris & mala que
 sustinueris. labores tui boni. & bona que alij p te fecerunt. ac in
 indulgentie si quas acquisieris. sint tibi in remissione om̄m peccōrum
 tuorum / & in augmentum uite eterne. **A**men. **Q**uia ex ista additi
 one dicūt doctores q̄ omnia in tali additione inclusa / maiorem
 efficaciam habebūt satisfaciendi p peccatis. q̄ non solū ex gñe
 opis bona erūt vel ex radice charitatis. s̄ etiam spālem efficaci
 am habebūt ex sacramēto pñie. seu ex clauib⁹ ecclē p̄fessorem
 applicantis. **Q**uia vero aliqui n̄ solū tenent vinculum seu sūijs ex
 cōicationis. s̄ etiā suspēn̄ & interdic̄ / & indigēt dispēnatione sup
 irregularitate vna vel pluribus cōtractis. **S**i ep̄s vel legat⁹ ali
 cui p̄fessori dat auctoritatē talium sup aliq̄ in casib⁹ in quib⁹ saltē
 p̄fatus p̄latus dare pōt omnib⁹ & singul. vel si est in regione ali
 qua vbi ordinis p̄uilegia ad p̄missa extendunt se / tunc sub ista
 forma p̄t absoluerē. **D**ñs noster ih̄s x̄ps te absoluat. & ego au
 ctoritate qua sūgor absoluo te a vinculo excōicationis / suspēsi
 nis & interdici. si indiges. & dispenso tecū sup irregularitate vlt
 irregularitatibus. quam vel quas cōtraxisti. in nōie pa. x̄t. **S**o
 let autem dñs papa aliqui quibusdā tantā grāz facere. vt simplr
 ab omnib⁹ censuris & penis iuris & hōis possint absolui. in foro
 saltē p̄sentie. **E**t tūc p̄fessor pōt ista forma vti quam a curia
 romana suscepit. & vsus sum sepe. videlicet. **D**e plenitudine p̄tā
 tis sedis apostolice cui⁹ auctoritatē p̄ p̄nti gero / absoluo te ab om̄
 nibus censuris / ecclāsticis sūijs / vinculis excōicationū / suspēsi
 onū & interdici. tam a iure q̄ ab hōie latis. **N**ecnon ab omnib⁹
 negligentijs & defectib⁹ commissis in administratione sacōrum /
 officijs vel actib⁹ tuis. vel nomine tuo factis. supplēdo de solita
 sedis aplice clementia oēs descūs eazdem. **A**b oleo etiam oēs
 maculam infamie & inhabilitatis vnde cūq̄ p̄tracte. dispensoq̄
 tecum sup omni irregularitate / symonia in ordine / & bñficio. acti
 ue / vel passione / quacūq̄ occasione vel causa circa te. in collatione
 o. dñi / & alioz sacōrum contractis seu p̄missis / restituo te & habi
 lito te ad status / famam / honores / executiones officioz ecclāsti
 corum quozcunq̄. ac ad omēs gradus dignitatu & honozū / ad

bñificia ecclāstica habita vel habēda/ z tibi de his que habes d̄
 nouo p̄uideo/relaxando tibi fruct⁹ quos male p̄cepisti (s̄i lesa p̄
 scia) ex eis d̄e z alia que ludo/ex successiōe/ac alias ad te iniuste
 puenerūt/que subiacēt restitutioni vage. in fōz pleniss̄ia. in nōie
 p. z f. z s. s. amē. **I**te de locis tuis z rebz sacris oia interdā. z ali
 as inhabilitates tollo/ac in dño relaxo pplm ac psonas ad tuam
 curā ptinentes a p̄missis cēsuris ecclāsticis/a iure vel hōie latis
 inueteratis/quas null⁹ p̄sequitur absoluo/z interdā tollo z re
 laxo. **D**ispensatōes/absolutōes/z indulta eis d̄e cōcessa z imp̄e
 sa ratifico/supplendo oēs defcūs si qui interuenerunt in eis d̄em.
Et hec omnia de plenitudine ptātis aplice mihi p p̄nti sup p̄
 sonam tuā p̄cesse facio. ac robur habere volo. dispensationibus
 aplicis n̄ obstantibus quibuscūqz in p̄ziuz facientib⁹. item si ar̄ q̄s
 dubitat an p̄ istis sp̄alīs exigitur forma absoluēdi necāria. qui
 a sede aplice h̄nt p̄uilegiū q̄ i articlo mortis d̄ntaxat sel̄ possint
 habere plenam remissionē pccōz om̄i a pena z a culpa vt alij ex
 primunt. **N**ū scdm q̄ a magnis tam in p̄silio p̄stantiensi q̄ basi
 liensi audiuī/q̄ non/sz sufficit q̄ ea omnia z singla faciant p̄ qui
 bus indulgentia p̄fata datur. put in bull̄ vel p̄uilegijs taliū ex
 p̄mitur **N**ec putet aliquis q̄ qñ sel̄ quis in ar̄ mortis fuit. z vsqz
 est q̄ postea in alio ar̄ mortis vt̄ valeat/nisi papa latiore aucto
 ritatez daret quā dat qñ ponit q̄ in ar̄ mortis d̄ntaxat sel̄. z ita
 r̄nderūt in cōsilio p̄stātiēi lr̄atissim̄ viri plures de hoc requisiti
Nec mix q̄ p̄uilegiuz de indulgentijs tantū dat q̄tuz sonat. n̄
 autē extēdi dēt vltra **E**tia videat p̄fessor si p̄fitens est infirm⁹ i
 articlo mortis/querat ab eo p̄fessor si sit implicat⁹ vinclo excōica
 tionis maioris vno vl̄ plurib⁹. si sic/satisfaciat. z p̄absoluerē po
 tente mittat/z hoc si n̄ sit periculū in mora. **S**i autem sit piculuz
 in mora recipiat p̄fessor cautionem super p̄missis ab infirmo.
 si conualuerit q̄ faciat emendam/z se cici⁹ quo poterit p̄ponat
 cum lesō. z q̄ heredes p̄mittant filia si infirmus decesserit. z ab
 solui se p̄mittat ab h̄ntē auctoritatē sup tali excōicatione **D**e iū
 nes h̄ntas. z oia pccā **N**ec oportet fieri absolutionē nisi vt d̄cūz
 est in p̄cedēti. informet at̄ euz vt si conualuerit a suo iudice cici⁹

us quo possit permittat se absolui ab excoicatione/alias de no
 uo incideret in eandē. **S**ilr de peccis reservatis/ad superioris aucto-
 ritate se trāsserat cū potuerit. **S**i vō restituere beat de vsura
 p̄ctu malo/debitis/vel alijs q̄buscūz. p̄ponat illud facere. l' coo-
 per̄ q̄tuz p̄t vt hereds illud faciant q̄ ip̄e moritur⁹ nequit fa-
 cere. **S**ic etiam de votis realib⁹. vt si vouit dare x. florenos in a-
 liqua ecclā/distañ vel p̄p̄inqua/tunc ipse vel heredes dare tenē-
 tur x. florenos illuc. **I**te si moritur⁹ vouit ire ad aliquem sc̄m cū
 x. personis p̄ducendis/heredes x. personas mittat/qz reale vo-
 tum tangere videt ille caūs vt dī pe. de. pa. **S**ecus est de p̄soā
 libz votis morituri q̄ de realib⁹/hortet etiam moritur⁹ vt testa-
 mentuz q̄tuz potest sic ordinet. vt eo mortuo executio fiet. z nō
 lites inter heredes. **I**tem mortuo eo hortet confessor hereds/
 vel filius aut amicos mortui. vt executio fiat debitoz p̄fatorz
Item si moritur⁹ debitis obligat. vel votis p̄ficiendis ad sc̄os
 aliquos vel peregrinationes/ista de consensu z licentia sp̄ali p̄-
 fessor ordinet scripto mādari. vt expediant post mortem. n̄ dēt
 at confessor morturo inuigere. s̄z innotescere p̄niam. nisi forte a-
 liquid modice ordnis. vel gestus deuoti que possit facere p̄petē-
 ter. **A**ddat confessor informando morituz. vt si conualuerit pe-
 nitentiam taxatā met faciat. siue sit pua. siue magna. z vt eābez
 p̄niam si amicos aliquos habz z ipse moriat velint illi p̄ficere.
 illam super se recipiendo/in parte saltem. vel in toto. **Q**ui quā-
 to essent deuotiores tanto essent meliores pro satisfactione. ¶
Subiungitur etiam ad absolutionem congrue facien dam. cō-
 signatio crucis super confessum/cū inuocatione trinitatis/ad i-
 nuendū sc̄m thōm in iij q̄ ipsa remissio peccōruz fit auctoritati
 ne p̄scām trinitatē/z meritoze p̄ passionem xp̄isti. **S**z imposi-
 tio man⁹ super caput confessi nō cōuenit sc̄oz t̄bo. qz istud sacra-
 mentū non dat ad aliquā excellentiam grē/sicut illa vbi fit ma-
 nus impositio. **A**ueant igitur (sc̄m doctores **B**erzon z ali-
 os) confessores. ne apponant illas adiectiones/mediate qua
 penitentia/vel contritis/confessis z oblitis. quia per illa verba
 efficiuntur absolutiones conditionales/vt alibi p̄lix⁹ in sūmis
 z tractatibus conspici potest. qz ergo hec p̄fessiois regula viuīs

Cella

sanis/ & morituris valde necessaria est. de hac añ omnia dispoat
bō domui sue. qz moriet & non viuet

Cella tricesima quinta

Quicesimā quintā cellā discipul⁹ ingrediens. vi
dit in eius primo latere quēdā infirmū iacentē
in lecto & iubentem quandā plem suam moaf
terio intrudi. In secūdo latere vidit aliū egrz
veniam postulātem. iūctis manibus ab speci
alibus assistantibus psonis. In tercio latē silēm
infirmūz cui claudus mutilar⁹ & monocul⁹ astiterūt. quib⁹ idem
infirm⁹ fecit pecuniam dari & finaliter hos pacificari. In iij. la
tere piformiter infirmū subnās in lecto & pecunas diversis dis
tribuentem. **Q**uod discipul⁹ non modicū perterritus/ dicit a suo
sene qualiter post duas regulas morituris necessarias. alia per
cellam p̄dēcā fecata. scz de restitutione vtilissima regula conco
mitatur confessionem. **E**t ex quo restitutio de quatuor reb⁹ siē
da est/ ideo in primo latere significatur restitutio primi boni scz
vtutum infusaz/ & moralium/ cum ip̄e infirmus iubet infantem
in monasterio retondi. vt infra latius patebit. **E**x secūdo latere
habetur declaratio secūdi boni/ de quo fienda est restitutio. scz
fame & honoris. & hoc fecatur cū scōs infirm⁹ p̄cat veniam. **T**er
cio restitutio fienda est circa bonū corpale qd signat in 3. latere
p̄cecos/ claudos/ aliosqz mutilatos. **Q**uarta restitutio circa boā
tempalia. declaratur in quarto latere. vbi diuersis diuersimod⁹
distribuit infirm⁹ substantias suas tempales

Primum latus

Quo ad primū igit notandū qd q̄
uis quis non possz esse cā sufficiens peccati alteri⁹. nec p̄ p̄is ei
auferre vtutes & directe & efficaciter. quia volūtas cogi n̄ p̄t in
qua consistit peccū/ p̄t tamen aliquis esse alteri magna occasio
peccati & dāni alterius. s. inducendo/ reuocando/ damnicando
Quod ad p̄mūz scz induceno alium ad peccū/ puerle suadē
do/ consulendo/ p̄cipiendo quod est mortale/ & est occasio p̄biti
onis illi⁹/ quia per bec auferūt ei grā & vtutes ab aiā. hic dam
nificantes/ tenentur scdm Scotum in iij. restituere dānum/
mō suo possibili. s. induceno euz efficaciter ad p̄itām. & ad ac

tus virtuosos **E**t si sola inductio p verba non sufficit. quia facilius est pervertere q̄ convertere. tenetur q̄n̄ potest p orōnes suas/ z ab alijs procuratas. z per aliorū suasiones efficaces **D**um tū non prodat illis peccū occultum predicti. **D**e reuocatione a meliori bono q̄d̄ damnuū est alteri. puta cū reuocat a religione in qua perfectius viuif̄ q̄ in sc̄lo/ z dānificās taliter tenet ipm̄ reuocatum ab eo reducere ad ingressum. vel reuersionē ad religionem. **N**am sc̄om̄ pe. de palu. in quarto. **N**on solū ille qui inducit p̄fessum ad egressum religionis/ tenetur ipsum inducere ad reuertendū ad religionem / s̄z etiam qui retrahit eū qui volebat ingredi. nec tamen intrauerat tenetur illū inducere ad ingrediēdū. q̄ si ille nolit intrare/ tenet̄ alium eque ydoneū bene p̄currere/ q̄d̄ si nō possit tenet̄ ipse intrare. **C**uius rō est. quia sicut ille q̄ corpali dño inuito seruuz ei⁹ seducit sic sibi auferendo seruiciuz tenet̄ dare comparem seruū vel estimationē/ ymmo etiā duplū/ multo maḡ qui abstulit deo seruuz suū nociuū vel intraturū tenet̄ si pōt compensare in sibi **S**ed scot⁹ dicit hoc esse verū de obligato ad religionem obligatione p̄fessiōis. z si sit p̄sona ydoea z abilis ad intrandū. non autem de eo qui nō erat dispositus ad intrādū. z qui necdum intrauerat **R**atio diuersitatis est. quia interest inter habere. z prope esse habere. **U**nde non tenet̄ ad tantam restitutionem religioni. quantam tenet̄ si ingressus fuisset in religionem. sed tenetur ad aliqualem restitutionem sc̄z ad inductionem illi⁹ vel alterius equivalentis ad ingressuz religionis. **D**ec scotus **D**e dānificatiōe que talit̄ duplici mō repiri p̄t **E**xemplo. i. peruerso/ z seductione iniqua. **D**e p̄mo plēs vt p̄lati reperiunt scandalizantes subditos. pompis/ z lasciujs. z alijs malis moribus suis. mulieres suis sup̄fluis ornatibus/ facis z tripudijs. z alij manifeste peccantes. z precipue quando hoc intendunt vel cōtemnūt/ vel p̄uipendūt sc̄ādaluū alioz p̄pter q̄d̄ alij ruūt in diuersa vicia/ tales tenent̄ ad satisfaciēdū bonis exēplis manifestis/ non aut̄ tenent̄ z p̄ hoc aliquā publicā p̄niam vt dicit alber. **S**z ad edificatiōē alioz bonis morib⁹ manifestis sicut sc̄ādalizauerūt p̄ opa manifesta **D**e seductōe iniqua. q̄ intelligit̄ de seducēte z corrupēte extra m̄riō **Exo d̄ xxij⁹**

Qui seducit virginem & dominuit cū ea / dotabit eā & habebit eā vxore / aut reddet ei iuxta modū dotis quā v̄gines solent accipere. **D**ānificat enī talis eā in castitate v̄ginali / auferēdo rezaurū irrecupabilem. **N**ō tenet ei saltem ad restitutionem castitatis conjugalis / accipiēdo eā in vxore vel dotādo. **E**t si quidez p̄mississet eā ducere in vxore / tenet etiam rōne p̄missionis / nisi esset min^o disparis conditionis v̄n̄ fraus potuit d̄p̄bēdi. **E**t tūc satisfaciāt ad arbitriū boni viri. & idē & fort^o q̄n̄ violētavit q̄uis at̄t alleuamentū p̄ceptuz legis moysayce sit iudiciale. **E**t q̄tum ad hoc non obliget. n̄ in q̄tuz est sumptuz. p̄ statuto ab ecclā v̄ aliqua ciuitate / obligat sicut patz extra de iure & dam̄. da. **S**i culpa .c. i. & ca. ij.

Secundū latus

Circa secūdum latus notandum q̄ dānificatio fame honorisqz quatuor modis p̄tingere pōt

Contumelie illationem

detractionem

Sed per **D**etractionis incitationem

Veritatis negationem

Circa p̄mū notā

dum cū quis alte

ri contumeliam in

fert. illum latrone

pditorem adulterz vel hm̄di nōiando. vel etiam cū dicit verba exprimentia desc̄m nature / intendens in̄ iniuriari vt vocando eum strabonem vel illegittimū / qd̄ pprie d̄z conuiciuz. **N**ō igit̄ quis hoc facit aīō iniuriādi / vltra offensam mortalem tenet satisfacere p̄ximo sic lesō. & placare ipsum lesū q̄tum pōt / petēdo veniam vel alio mō. & hoc in privato vel publico. iuxta cause exigentiam. **Q**uia si contumeliatus exigit / in publico fieri debet. **E**t si in ipsa contumelia aliquid criminale false expressit. tenet coram ill' qui audierūt exprimere se falsum dixisse. **S**ec^o est de p̄lato & subdito / magistro & seruo / & hm̄di si contumeliā ex coz̄reptione p̄tulerūt / secus si eam iniurie perferēde causa. **S**ecūdum dānuz est per detractorem & hoc dupl̄. **P**rimo p̄ impōnem criminis / v̄bo vel famoso libello. / & talis tenet illis coram q̄bus detraxit declarare se falsum dixisse. quantumcūqz ei exinō surgat embesce^a & p̄fusio. nisi ex hoc immineret ei mag^m piculuz vite. l' aliud mag^m inueniēs seq̄ret. & si nouerit q̄ is cui^o famam abstulit sciuit detractorez ipsum / tenet detrahens se cōponere cū

infamato peum de iniuria sibi facta. et veniam postulare in propria
 persona si audeat. vel per alium si per se apte non potest. Sed si ignorat in-
 famatus detrahentem/reconciliet sibi tacito nomine suo. Alio modo
 contingit fieri detractio/dicendo aliquid criminale de alio. licet vere
 perpetratum/occulte tamen/sed contra debitum ordinem infamie indu-
 ctium. taliter tenetur famam restituere infamato quantum potest. scilicet mendacio
 tantum. scilicet ut non dicat se mendaciter illum infamasse. Sed dicat se male dix-
 isse/vel iniuste diffamasse Willib. addit ad hoc non teneri. quoniam per-
 iculum sibi imminet ex adversarii potentia. Quod non quis non potest fa-
 mam restituere. debet per alium modum recopensare secundum thomam il-
 lud dandum. Quatuor ad tertium dandum scilicet recitatio detractioes
 auditas coram alijs/non expresse asserendo/nec tempore certum dicendo.
 sed potest audire tale crimen. Si hoc facit intentione mala. scilicet ledere
 famam eius non facile potest excusari a mortali. Si autem fiat coram
 pusillis et leuibus ex consideratione/duz est dicere quod sit mortale
 Et dicitur aliqui quod si quis ex tali relatione alicuius notam incurrit
 set infame. tenetur famam restituere coram illis/coram quibus locu-
 tus est de eo. sed si non est secuta infamia non tenetur. Quatuor ad
 quartum dandum contingit hoc quando quis accusatus in iudicio de cri-
 mine quod commisit/sed occulte et non sufficienter probabili negat se com-
 misisse. et sic indirecte crimen imponit accusatori/ostendens in hoc
 eum esse mendacem/et notat eum de calumnia. Ubi dicit Scotus
 in quarto quod sic negans non tenetur retractare negationem suam
 quam negavit in publico/verum crimen confitendo quod olim ne-
 gauerat. tenetur tamen per quedam verba sobria restituere famam
 illi accusanti/quem indirecte notauit de calumnia/dicendo. Non ha-
 beatis eum per calumniatore. credo quod habuit intentionem bonam in
 accusando. et homini. Econtra cum quis accusatus ab alio false de
 aliquo crimine/ex dolore torture confessus est crimen quod non com-
 miserit. cum se infamauerit tenetur in quantum potest declarare se sal-
 sum dixisse. quia quis magis se quam alios tenetur diligere. Et si ex
 hoc sequeretur infamia. ymmo et si mors accusatores/non ei impu-
 tatur. sed malicie ipsius accusatoris/si aduertent hoc facit/vel in-
 sapientie si ex errore hoc agit sibi ergo imputet qui ad hoc debet
 te se per se cum periculo alterius. Tercium latus.

Circa terciuz latus nōndū de restitutione siēda. circa corpō
ris lesionē. **Q**uē etiā quatuor modis fieri p̄t.

Scilz p̄ **O**ccisionē. **S**i ergo sit dānū p̄mo mō s̄ sco.
p̄ mutilationē p̄t satisfacere sustinēdo penā taliōis
p̄ vulnerationē a iudice/ si a se/ nec etiā tenet iudicise
p̄ incarcerationē offerre s̄ capt⁹ n̄ debz se defēde aut
carcerē infringere/ s̄ inuēta oportunitate licz fugere. scōm. t̄bōz z
ben. **E**t p̄denat⁹ dēt patient mortem ferre. **E**t ali⁹ mod⁹ scōm
scōm est sibi utilis ad satisfaciendū. q̄uis ad h̄ n̄ teneat necario
sed vt exponat vitam in causa iusti belli. vt cōtra inimicos sibi l'
eccle. p̄ restitutione seu satisfactioē siēda illi cui⁹ vitā abstulit.
Q si nec hec vult facere tenet ad satisfactionem spēalem. pro a
nima occisi. vt ad faciendū elemosinam. p̄ ea: vel allumendo ali
quā peregrinationem ad limina aplōz. vel facti iacobi. z b̄mōi
p̄ anīa ei⁹. z p̄curare alioz orōnes in q̄tum p̄t. nec hoc sufficit.
Sed si interfectus sustentabat aliquas personas/ vt patrem/ si
lios/ z huiusmodi operib⁹ manuz suaz tenetur interfectoz om
nib⁹ ill⁹ ad t̄m q̄tū illis abstulit subsidij p̄pter occisionem e⁹. **I**n
super tenet occisoz placare lesos q̄tuz p̄t hec scōr. **Q**uātū ad
ij^m. s. de mutilatione dicit idē sco. q̄ p̄ b̄mōi nō est statuta pena
ab eccle/ nisi pecūiaria. z ista n̄ dēt solū m̄dere dāno illato p̄ mu
tilationem. p̄ toto tempe futuro/ quo vsurus esset quis in mem
bro absciso. **S**ed etiam expen appositis in curatione/ s̄ vltra te
net ad recōsiliatōem lese q̄tuz in ipso est. pl⁹ est p̄derāda pau
peris mutilatio q̄ diuitis. **D**e 3° h̄c exod. xxj. **S**i rixati fuerit
viri z percusserit ali⁹. p̄ximū suū/ lapide/ vel pugno z ille mortu⁹
nōn fuerit. s̄ iacuerit in lcō. **S**i surrexerit z ābulauerit sup̄ ba
culū suū/ innocēs erit q̄ pcusserit. s. a mortis pena sustinenda. ita
t̄m q̄ operas suas quas interi neglexerit impedit⁹ pcussus. z im
pensas in medicos restituat cui pene addēda est recōsilia: z pla
catio quā in eo est. **Q**uātū ad quartā lesionē z ei⁹ satisfactioēz
Sci^m q̄ vltra lesionē/ recōsiliatioē z veniā petirā/ leso fiet satisfi
ctio iniurie. prout sapiens determinabit. z si lesus plus velle ex
igere quam deberet/ ad illud non tenetur. **H**ec **S**cotus. **S**ilr
de exilio tenetur iniuriato iniurians. vel consilium aut auxiliuz

prebens satisfaccre de omni dāno exiū secuto **S**z scōm do. xbo. in iij. in omnib⁹ damnis vbi nec in se nec in equivalenti pōt fieri restitutio. vt in stupro/mutilatione mēbri. z hmoi satisfactio fiet precompensationem ad arbitrium boni viri.

Quartum latus Circa quartum latus notandum qd quartum est gen⁹ bonoz. s. temporaluz. que sūt in multiplici dria. sciz de rapina restituendum est. s. cū vsurpat aliqd domiuz. aut in talijs iniustis/aut in latrocinijs/terrestrib⁹/maritinis/vl piratis. **S**ecūdo de furto. aut per inuentoz detentionem/aut illicitam prescriptionem/aut per occultam rerum vsurpationem. scz aut filioz a parentibz. aut vxoz a viris. **A**ut per religiosi seclāri donationem nesciente plato. **T**ercio acquisitis p vsuram/aut per impignozationem/ qñ scilz quis p mutuo alteri scō recipit pignus ab eo/rei mobil/aut immobil/ex qua capit fructum siue lucz. non computans in sortem/aut per depōnem. cū quis poit pecuniam suam ad mercatozē aut cāpsozē/vt vtaf ea/saluo tñca pitali suo. z cū intentione pncipalr aliqd picipiendi vltra sortez nulla tñ scā pactione sup h⁹. **A**ut p emprōez aut veditōez. cū. s. venditur merces vltra iustum precium. ratione dilationis temporis in soluendo precii. z hoc nisi rē illā intēdebat suare i futuruz/qñ tñ q^m vedit vel pl⁹ spabat valiturā. de q materia libet edictis scōz aliquid inferre ex quo cōis est. **I**o scūs thōs requisitus a lectoze florentino/vtrum si in expcātionē tps de soluedo p̄cio pl⁹ petaf. q̄ si tūc soluat p̄ciū cū res vendit/sit vsurari⁹ ptractus. **S**uper quo collatione habita cū hugone card mali. z quodā elco capnano/per lrās rñdit. **Q**uia aut venditor vendit suas mercancias ad terminū vltra q̄titatem iusti p̄cij ppter expectationem **A**ut scōm iusti p̄cij quātitatē. **S**i pmo mō non est dubiū esse vsurariū ptractuz. **C**ū expectatio tēporis sub p̄cio cadat. z ob nullam cām liceat p tpe expectationis pecunie precium augeri **S**i autem scōo modo nō est vsura **N**ec obstat si pro minori daret si sibi pecunia statim solueretur. qd per simile potest probari in alijs debitis/ quia si alicui debeatur aliquid vsz ad certum terminū. quātuncūqz de eo qd est sibi debitū dimitteret. si sibi cicius solueret/ constat eum cui debet a peccato

Qella

vsure esse immunem/licz enim plus debito accipere ppter dila-
tionem tempis vsuram sapiat. min^o tñ accipe vt cicius sibi solua-
tur vsurã ñ sapit. maxime ex parte ei^o qui min^o accipit. Quis ex
parte eius qui min^o dat videt esse aliquis modus vsure. cum z
spaciũ tps vëdat. **E**t alexan^o in summa. libro iij. tytulo xj. di-
cit qd scdm aliquos quos non improbat licet vendentes nõ pos-
sint ppter dilationem pccitum augere. possunt tñ ppter accelera-
tionem solutionis precium minuerere. **I**nde esto qd mercator sta-
tuat in corde suo qd pannuz quem habet pro sex velit dare p no-
uem solidis. ita qd omni volenti sibi dare tantum/siue statim in-
continenti/siue ad terminũ certum dare velit/z longe libentius
statim soluenti qd vsq ad terminuz aliquem **S**i talis mercator
hoc apud se deliberans simulqz cum hoc de lucro parate soluti-
onis cogitans apud se dicat. **Q**uicunqz tamen patum precium
haberet. cũ quo de lucro meo aliquid ordinare possem/perfec-
to a precio taxato diminuerem/talis non esset vsurarius. **Q**ui
dam etiam dicũt qd licz tract^o quo quis vëdit maion precio pp-
ter dilationem solutionis sit dese viciosus/tamen ex parte excu-
sari pöt vendens. puta si non intëdat vendere carius ppter rē/
pus sed popt damnuz z laborem/quem imminere sibi videt in
pcuracione solutionis bñde. z rectitudo hmoi apparet intenti-
onis/simallz ñ vende talib^o qd vëdere ñ pñt tñ excusari si ppi cre-
dentiam rē plus vendit qd valet simplicit. vel qd verisiml sit vali-
tura tempe solutionis vel si nõ venderet aliter nisi propter cre-
dentiam plus recipet. hec alex. lōbard^o nec euz im pbare videt
alexander ille/nec nyd in suo tractatu de tractib^o mercatoruz.
Tercio mō de acquisitis per symonyam. vt plixius patet in
diuerb doctoz scriptis **Q**uarto de ludis. aut per fallos tax-
illos/aut qñ ludit quis cum his qui alienare non possunt. sicut b-
nis/pupill^o religiosis/aut cum vicit eũ quē inuitũ traxit ad ludũ
cum nollet ludere. vel volentem a ludo recedere inuitũ detinet
aut qñ vincit in locis ludere pbibitis. **Q**uarto de fraude. aut
dolo cupiditate z mercatorz auaricia. **Q**uinto de bell^o z rapi-
nis **S**exto per participationem. **S**eptimo per iniustam iudi-
cationem **O**ctauo per falsificationem. sicut in pōderibus z mē

furis Nono p prohibitionem ⁊ per multas alias dñias quas di
 uersi doctores in diuersis eoz ponūt summis. vt ꝑcipue nūc do
 min⁹ Anthoni⁹ florenti. ij parte summe sue. bernardin⁹ frācis
cus de platca ⁊ q̄ plures alij. Sed circa p̄cā videre restat spe
 cialius quis ad restitutionē teneat / de hoc sunt regule scōz tho
 mam scotūqz. **Prima generalis.** Omnis qui dat cām toti⁹ dā
 ni ⁊ sine quo nō fieret dānū illud. tenet in solidum / hoc est tene
 tur ad totum dānū restituendū. Si autem aliquo modo dat
 causam dāni. tenet ad restituendū p̄ quanto dedit cām. **Se**
cūda regula / quicumqz aufert aut detinet rem aliquam. ⁊ h⁹ fa
 cit vel vt causa principal⁹ / vel prima / vel coadiuuās / vel induct⁹
 vel nō impediens. qñ vero est ad bonū rei publice ⁊ sine pericu
 lo impedire pōt. tenet vno tñ restituente alij liberant a debito
 in compatione ad illum dānicatum. Alij vero tenent p̄ rata
 portiomis que eis contingit illi. qui p̄ omnib⁹ fatiffecit. **Tercia**
regula sequet̄ ex p̄missis. q̄ nouem dñie hominū tenent ad
 restitutionem / comp̄hense in his versibus **Iussio** / consiliū / ⁊
 sensus / palpo / recursus. **Participans** / mutus / non obstantis / nō
 manifestans. **Declarant** autem p̄dicti versus scōm thomam
Alber. Ulri. ⁊ Scotum sic. **Iussio.** id est qñ quis probabilit̄
 credit ex sua iussione securam rei ablationē. vel nomine suo fac
 tam ratam habuit / talis tenet in solidum. alias non. **Consiliū**
 vt quando ex consilio sequit̄ ablatio vel dānum / vel p̄babi
 ter secutum credit̄. tenet in solidum. alias non. **Consensus.** id
 est vbi effectus in opere coopationis oñdit̄. talis si tñ coopat̄
 (qñ sine eo dānum non possz fieri) tenetur in solidum. **Si** au
 tem sine eo fieret restituet quantum nocuit. siue per se / siue per
 familiam suam. siue per suos. in quantum de rebus illis habu
 it. aut expendit. vt dicit **De. de palu.** q̄ aduocatus tenet etiaz
 si ignorabat iustam cām p̄pter errorem iuris **Palpo.** id est adu
 latoz / laudans scilicet raptorem quasi strenuū. vel hmōi. ⁊ si ex
 hoc secutum est dānum. tenet in solidum / alias non. **Idem** p̄
 oppositum intelligendum de detractore vel vituperatore. **Re**
cursum / seu receptans. id est qñ aliquis est receptor latronum /
 vel p̄donūz. ⁊ tenet eos ne cogantur restituere. vel dolo ma
 lo celat rem raptam vel furtiuam. ita q̄ ex hoc modo impedi

restitū tenetur in solidū. **P**articipans scz in crimine latrocinij.
 id est qui malefactionibus hmoi se sociat ad spoliandū / talis si
 sine tali associatione non fuisset rapina scā vel furtum / tenet in
 solidum, si autem picipat in crimine latronib^o ad spoliandū se
 associando/attamen q sine eo spolium fuisset scūm / tal' n tenetur
 nisi ad id qd ad eū puenit. vel quantuz nocuit casualit vel occasi
 onalr. **S**i vero participauit in re rapta emendo scienti raptum
 vel accipiendo illd tenetur restituere. quippe vt ait sapiēs. qui
 cum fure partitur occidit animaz suam. qd est. c. extra de furtis
Secus si ignorant emit vel recepit. **P**rimo. **Q**ui tacet furtū
 videns illud fieri / cum sine periculo suo vno vbo possz furtuz im
 pedire officians tenetur vt reclamet. z nisi hoc fecerit: tenetur
 in solidū / secus si non ex officio teneret. **N**on obstās. i. qui scō
 posset resistere sine suo periculo / z nō facit qn ex officio suo tene
 tur ob stare. si sic latrones inualescūt. **S**icut sunt principes q ex
 officio teneret ob stare qz tūc ad restitutionē teneret. n̄ manifestās. i.
 qui scit vbi res rapta vel furtiua est / z non indicat / cū de h^o req^o
 ritur. z qn ex officio ad hoc teneret ad restitutionem teneret. **S**ec^o
 si solū scit vbi est z non indicat cū de h^o requiritur. qz tunc quis
 peccet tñ ad restitutionē non teneret. **A**n iudex quia de ea re de
 qua cognoscit pronūciare dēt z manifestare ius partiū. si n̄ facit
 teneret ad restitutionē. **E**x premissis etiā liquet qz quilibet h̄eres
 siue filius siue extraneus / non distincto vtrū raptoris vel alteri
 us tenetur iure canonico ad oia debita defūcti p̄soluenda / siue
 fuerint ex p̄ctu / vel quasi / siue ex maleficio vel quasi. siue perue
 nerit res ista p̄ qua debitū fuit p̄tractum ad eū siue n̄. siue h̄es
 erit p̄testata cū defūcto siue non. **E**st at cōtract^o vt emptio / ven
 ditio / locatio / cōductio / mutuz. z silia. que ex iure gētū origiez
 traxerūt. vt est in instituto de ju. na. **Q**uasi contract^o vt tutela /
 vel negocioz gestio. maleficium est furtū vel rapina. **Q**uasi ma
 leficiū est vt cū iudex per impericiam male iudicat. vel cum de
 domo alicuius sit eiectum vel effusum quod nocuit transeuntib^o
 bus. **E**t si queratur cui sit restituendum: scdm̄ p̄f. de palu. re
 gulariter cui res est ablata. **F**allit hoc primo cum possessor rei
 peccauit. vt in ludo z symonia. z quocunqz ob turpem causam

quia in pari cā turpitudinis melior est cōditio possidentis. De
 ludo tamen alee p notabili re ludere est peccūm mortale clericis
 laycisqz. **Q**ui lucratus est an teneat ad restitutionem? **D**istin-
 guendum est/ quia aut lucratus est a non potente rem suam alie
 nare. Aut ab eo quem magna vi traxit ad ludendum/ vel indux-
 it verbis vel factis suis qui alias non esset lusurus. Aut fraudu-
 lenter lusit per falsos taxillos. **I**n his casibus tenetur restituere
 re lucrum dñorei principali. Aut lucratus est ab eo qui lucranti-
 tem traxit ad ludendum. **I**lle qui tunc amisit non est dign⁹ reci-
 cipere. nec potest licite retinere. vnde hoc lucro elemosina faciē-
 da est. Aut lucratus est vbi vīqz lusit/ libens ceteris parib⁹. **E**t
 Quis scdm tuciorē & cōiorē opinionē paupib⁹ distribuere lu-
 crum habeat. tamen sine piculo anime scōz plēs famulos viros
 magrōs & doctores retinere potest. **Q**uidam autem dicūt q sic
 quidam autem non. **P**ecunia symoniaca dat: aut p religionē/
 aut p bñficio/ aut ordine. **S**i pmo modo. aut intrat religionē/
 & non manebit in ea. sed ibi ad artiorē. vel saltem non manebit i
 eo monasterio. sed intrabit aliud. & illi assignabitur illa pecunia
 ne sitie onerosus. Aut remansit dans in seculo vel post introitū
 rediit ad sc̄lm. vel mortuus est/ tunc non reddetur sibi illa pecu-
 nia. **S**ed nunquid monasterium retinebit eam? **R**ñdeo. **A**ut
 abbas cum collegio fuit conscius criminis. tunc non. sed auctori-
 tate superioris dabit paupibus. aut solus cum aliquibus d col-
 legio. sic pecunia manebit in collegio. alii exclusis ab vsu pecuni-
 e qui criminis p̄scij fuerūt/ & sic potest fieri bono modo. **S**i autē
 scōo modo datur p beneficio habendo/ aut ergo datur pecunia
 collegio seculari. aut priuate persone. & primo modo totum col-
 legium fuit conscius criminis/ sic non remanebit eis pecunia. si
 autem aliquid collegij. tunc sic/ vt prius de monasterio. **S**i vero
 datur priuate persone pecunia symoniaca/ patrono scilz aut in-
 stitutori sic pecunia debz conuerti in vtilitatē illi⁹ beneficij qd
 emere voluit. ipso a beneficio iam amoto. **S**i vero tercio modo
 aut ille qui dedit pecuniam n̄ hz bñficiū. sic pecunia p̄uertit ad
 carbedalē ecclām. Aut habebit bñficiū ad cui⁹ titulū gratis or-
 dinari debuit. sic pecunia p̄tim p̄uertet in vtilitatē carbedualis

ecdēz partim in vtilitatem sui bñficij. qz in vtriusqz in iniuriā da
 ta est. **S**ecundus casus principalis fallit. qñ viz non expedit ei
 vt furioso gladi⁹/autz pupillo. sz tutori ei⁹. **T**erci⁹ qñ incertū est
 cui pecunia sit danda diligenti examinatioe p̄uia. tūc danda est
 paupibus. **Q**uartus qñ dñs mortu⁹ est/tunc eniz heredib⁹ res
 titutio faciēda est. qñ spoliat⁹ fecit testamētū z certā sumā reti
 nuit/qz voluit esse p̄tent⁹. **S**i at mandauit in testamēto discri
 bui p̄ executores quicquid ad ip̄m spectabat de mobilib⁹ z ve
 bitis. tūc faciēda est restitutio executorib⁹ ei⁹ p̄ rata. z liberis
 eius p̄ rata z vxori. vñ alias etiam vide summas **Q**uito qñ do
 min⁹ abñs est z mittend⁹ ē sibi/z imputet sibi q̄ alias a sportauit
Unde forte secus est qñ dñs se absentauit. **S**exto non danda
 est pecunia dilapidatoz. sed p̄curatoz eius **S**eptimo qñ quis
 pecuniam vsurariā vsurario. vel raptā rem raptoz vel filr iniu
 ste abstulit. tunc scdm vl. z pe. non debz restitui vsurario vel rap
 toz sed domino rei vero. **E**t tunc ei a quo abstulit iniuste. resti
 tutionem scām esse debet per se siue per alium sine detectione
 sue persone notificare. alias esset causa dāni vsurario vel rapto
 ri/si postea restitueret restitutum. **F**orma at restitutionis cano
 nica scdm doctores est illa. **A**ut habet debitor vnde soluat/ aut
 simpliciter nil habet. **S**i primo modo. aut hoc non potest face
 re sine magno periculo ipsius z familie **S**i potest soluat modū
 predictis **S**i vero n̄ potest simplr/ tunc p̄ rē agere p̄ntiam licet
 non restituat dū tñ velit z pponat restituere tempe vberioz/ z
 q̄ cito poterit **S**i autem potest. sz non sine magna iactura sui z
 suoz. tunc scdm raymūdū studeat p̄formare z rectificare volun
 tatem debitorz. vt velit resti tuere ad arbitrium boni viri. vel z
 fessoris z sic satisfacere modo sequenti/ **D**etat igitur debitorū
 remissionem apud eum cui tenetur. z si ille remisit libere. solu
 tus est. **S**i enim spoliati misericorditer totum vel partem remi
 serint. dummodo debitorz sine fraude petierit. z quantitates
 debiti si potest exprimat. p̄t debitorz remissa in elemosinam re
 cipere. et pro dominis exorare. vel aliter beniuolus esse. vel pe
 tat dilationem a spoliatis. vel assignet eis certam prem de red
 ditibus suis amicablem de qua eis satisfaciatur successiue. z de

Beis faciat cautione. **S**i vero omnes denegent sibi dilationem / z
 postulāt vt ipse cedat bonis suis. tūc tenet hoc sū dilatione face
 re. qz fur z raptor sp sunt in mora. z ex pūti sp auget pccūm. sem
 p igitur debz facere posse suuz scōm wilhel. **E**t vsz ad venditi
 onem hereditatis / z oīm bonoz. etiam si oporteret ipsuz mēdi
 care. **Q**uia scōm vl. facultas restituendi adest / q̄ diu ipse debi
 tor bz p qd ipse satisfacere p̄t. nisi in extrema necessitate. in qua eti
 am sine omni culpa accipit vite nccāria. vt est in c. si quis de fur
 tis. quippe necessitas omnia omnib⁹ cōicāt. j. omnib⁹ omnia cō
 munia facit. **E**t hec de forma. qn̄ scitur cui restituendū est. **S**i
 autem essz vaga restitutio. j. si nesciret cui res restituenda foret
 tunc in tercio casu sez qn̄ potest restituere. sz non sine magna iac
 tura sui z suoz. scōm **R**ay. simpliciter z absz pacto z contradicti
 one debet totum resignare quod habz in manu ep̄i. vel peniten
 tiarij discreti. **E**t tunc ipse si videret eum pauperem z egentem
 debet sibi partem vel etiā totum reddere. si tantā necessitatem
 in eo videret z suis. **E**t si quid residui fuerit alijs paupib⁹ dis
 tribuat. **E**t ille qui restituere non potuerit prout p̄mittit / eleo
 sinam oratione z alijs bonis operibus pro dñis quib⁹ restituere
 debeat recompenset. put congruit. **E**t si postea aliqua poru
 erit lucrari. iuxta possibilitatē suam erogat in vsus pauperū p
 animab⁹ eozū. **G**lō. tamen wilbl. dicit qz non est necesse qz fiat
 bñōi resignatio in manus penitentiarj. **D**um tamen alias pa
 ratus sit ad arbitrium vel alterius boni viri satisfacere. z in omi
 tali casū pau pratis / ep̄s qui est dispensator pauperum dilationē
 det. vl̄ partem remittat vel etiam totum prout viderit expedi
 re. sicut z alteri pauperi. / semper tum curando vt fidelit agat ne
 gocium eius. cui deberetur de iure dari si sciret / quatenus orō
 nes z opera satisfactoria fiant pro eo / vel pietatis alia exercitia /
 ymmo dicit glō. wilbl. de materia decimaz. qz si quis scienter
 decimas ecclesie multo tempore abstulerit. qui diues est vl̄ po
 tens. si penitet potest ei ep̄s gratis remittere. vel in toto. vl̄ in
 parte / si sibi id visum fuerit expedire. **E**x premissis patet. qz ta
 sunt genera hōim qui non sūt scōm wilbl. in statu salutis qz sic
 te restitutionem faciunt. **Q**uid qz resignant omnia bona sua in

Cella

manu pñarij pmittentes q̄ tantū faciāt dānificatis q̄ tenebūt
se pacatos. q̄ putant q̄ p̄ modico quitabūt eos. quia totuz cre-
dunt se emisse. **S**cōdo illi. qui si vellent dimittere supfluas expen-
sas possent rapta restituere. **T**ercio illi qui nō resignarēt in ma-
nus pñarij. nisi crederent q̄ penitentiarius restitueret eis. pro
toto. vel pro pte. **Q**uando nescitur cui facienda sit restitu-
tiones non sunt in statu saluandoz. quia oportet q̄ bona fide et si-
ne fraude. raptor quicquid potest dānificatis satisfaciāt. si no-
uit eos. aut pauperibus eroget si non nouit eos. aut non est ab-
soluendus a penitentiario. si p̄stiterit ei de ei⁹ impnia vel praua
intentōe zc. **S**z quid faciendus q̄n quis dubitat. **A**n vel q̄tum
alteri teneat. **R**ndet johā. sriburch/in confessionali suo. **N**ō sit
satisfactio pro aliquo dāno du⁹. vel cuius quantitas non est cer-
ta: penitens tūc offerat tantuz q̄tū p̄balit̄ putat dānuz illatū
fuisse. et tūc dicat ipse vel media persona pro eo. tantum dānuz
vobis scūm est vt credat. p̄babiliter homo ille si sciret vobis pl⁹
deberi satisfacere. **S**i ergo min⁹ est remittatis residuuz. si apl⁹
est vos de bona sua voluntate habeatis. **E**t si queratur p̄ quem
et q̄uis aliqui dicāt per epūm. sciz de vaga restitutione fienda.
tamen guido archydiacon⁹ bonon̄ tenz q̄ ipse raptor met bona
incerta q̄ debent pauperib⁹ dare pōt sine licen⁹ epi vel alicuius
iudicis. et scūs thomas/vel dicit de auctoritate epi. vñ excludit
archydiacon⁹ q̄ iste q̄ habz restituere. potest per se dispensare.
vel de consilio discreti confessoris. vel alteri committere in vita
vel post mortem. **I**dem respondet dñs symon de maulla/ca-
pellanus dñi pape. et auditor dñi portuen̄. **Q**uid vero faciet cō-
fessor generalit loquendo. circa raptos alios et alijs debitis i-
uolutos. **R**espondet ray. scōm q̄ maior vel minor fuerit violen-
tia vel fraus vel dolus/mayor vel minor discretio debet esse in-
dicantis. **I**tem vbi maior est contritio ibi maior venia. **E**t q̄a
fere totus mundus inuolutus est rapinis. sic pro posse tuo cur-
re per mediū. ne nimia seueritas vel remissio perire faciat. quos
discreta equitas poterat reuocare. **E**t quia prochdoloꝝ sepe di-
ebus his contingit de vxore concipiente filium per adulteriuꝝ
quem vir reputat esse suum. qualiter fiet restitu⁹ de his que cō-

sumit ipse filius spurius de bonis patris putativi et de hereditate
 tota vel parte ad eum pueniente. et primo videndum est de ipsa
 uxore adultera: quomodo teneatur et ad quid. **Secundo** de ipso filio spurio
 si teneatur. et quomodo. **Tercio** de ipso vero patre. qui ex adulterio tale
 filium habuit quomodo et ad quantum teneatur. **Similiter** casus videtur qui
 ponitur extra de pe. et re. c. **Significasti**. scilicet de muliere supponente
 sibi alienum patrem. quem vir eius reputas suum nutrit. et hereditatem insti-
 tuit. unde idem dicendum videtur quantum ad restitutionem de ipsa mu-
 liere et filio supposito et de hinc fraudibus dantibus operam efficacem
Et de muliere adultera. queritur primo si debeat hoc revelare
 marito. **Ad** quod dicendum quod aliquando non. et aliquando sic. **Primo** ubi im-
 mineat aliquod horum periculorum non debet revelare marito. **Primo**
 periculum est infamie mulieris. **Secundum** periculum est scandalum
Tercium periculum est mortis. **Quartum** periculum est improbabilitatis.
Primum periculum est infamie. scilicet mulieris. quia hoc taliter revela-
 do cum esset antea bone fame. seipam pessime ac turpissime dif-
 famaret. quod quidem magnum periculum est mulieri. **Nam** quod pro-
 xxij scriptum est melius est nomen bonum quam divicie multe. licet
 intelligatur de viris. tamen turpius ac periculosius honestas
 infamia mulieribus ingerit notam. **Secundum** periculum est scandalum. scilicet
 viri et consanguineorum atque amicorum eius. si illis hoc innotesceret
 malum. **Nam** non solum apud se turbarentur ex eo. sed vix ex tunc
 possent cum ea amicitiam et pacem ac concordem societatem habere.
 immo forte maritus dimitteret eam. et non valentes forsitan con-
 tinere utriusque adulterium perpetrarent. et sic innumerabilia ma-
 la et irrecupabilia inter eos orirentur. **Tercium** est periculum mor-
 tis. scilicet uxoris et sue spurie proles. atque adulteri sui. **Nam** proba-
 biliter timere posset quod eius maritus siue quicumque alius dum oc-
 cidere alium quereret necaret secundum **Secundo** in iij. concurrentibus
 dictis tribus periculis que videntur valde probabilia et in pluribus eve-
 nientia. non debet talis mulier suo coniugi revelare. et propter bo-
 num incertum restituende hereditatis talibus periculis se exponere ma-
 nifeste. **Quarto** propter periculum improbabilitatis. **Nam** nec
 vir nec filius nec etiam publicus iudex mulieri hoc revelanti

credere obligatur/nisi probet dicta sua per infallibilia signa. aut per violentas probationes. siue per ydoneos testes. Nam ex solo eius dco non potest exhereditare filiū talem. maxime in t̄ris in quibus primogenita ex consuetudine in toro/ vel in parte succedūt. Insuper scdm **Sco.** ubi ē in talibus terris si pat̄ crederet vxori sue in hoc/ non posset tñ in hoc a spurio auferre hereditatem/ nisi in publico foro euz p̄baret talem/ & tunc oporteret mulierem non tantū apud maritum/ sed apud totam patriā difsamari. & isto presupposito scz q̄ non debeat reuelare rōne maloz grauior̄ exiñ contingentium/ quō debeat talis mulier satis facere/ dicitur infra. Unde tamen non immineret periculum aliud vel malū nisi infamie ipsius adultere vel mortis sue/ videtur q̄ si premortiat viro suo. debeat ante mortem ordinare cum confessoze suo. vel alia persona matura. q̄ si mortuatur postea / reuelat ex parte sua viro. quando scilicet ex hoc potest obuiari ne putatiuus filius habeat hereditatem totā vel partem. aliquando vero hoc marito vel alijs extra confessionem tenet mulier reuelare/ videlicet si hec tria cōcurrūt simul/ **P**r̄mo si apud maritū & alios super hoc fortis & grauis suspicio impressa esset/ & occasio dubitandi totaliter. **S**ecundo si ex certis ac sufficientib⁹ causis potest & debz vehementer & valde probabiliter credi. q̄ nil de primis periculis supradictis hoc subsequeretur aut cresceret. s̄ potius minueretur **T**ercio si firmiter presumatur q̄ filio boni mariti voluntarie cedit. sed si paruul⁹ est cessat ista ratio. quia mittere potest maritus ad hospitale illum. cui non t̄neatur alere alienos/ nisi in extrema necessitate cum alij desunt qui prouideant. hijs autem tribus concurrentibus reuelari deberet & possz sed vix ista concurrunt/ & rarissime presumendū est q̄ concurrant. Insuper dici posset scdm wilhl. q̄ etiam reuelare posset si non timet maritum/ vel aliud imminens periculū. **S**unt vtqz quidam viri sciēter vxor̄ adulterinm sustinentes/ vel etiā cōsentientes/ ymmo qñz vxores suas ad hoc artātes/ vel qz pprios filios non p̄t habere. vel alia quacūqz pudenda occasione **F**acta autem notificatione anteq̄ vir eius pro educatione talis filij expēdat. videtur deobligari a restitutione aliqua fienda / quia fecit

qd in se fuit. vt dānuzeuitaret viri expensaz in educādo /z here
 ditationis quo ad alios. ar. extra de inu. z dā. da. c. **Si culpa.**
Nec tñ dēt manifestare adulterium ppt periculū persone z in
 fami detrimentum /z odiū ad eū euitandū **E**t si añ manifestati
 onem iā aliqua psumpsissz hmōi putatiu⁹ filius /tenebitur ipsa
 mat⁹ (in q̄tū poterit satisfacere) si aliquid vt suū possidet. **E**t si
 magn⁹ ext⁹is qñ hoc notificatur non vellet ipse filius credere h⁹
 nec cedere bonis putatiui patris /petens saltim legitimam que
 sine causis expressis a iure auferri non potest vt legitim⁹ filius /
 nec contrariū p̄t p̄bari. tenebitur nihilomin⁹ ipsa mulier heredi
 bus de portione illa ablata sibi /de eo m̄ qd p̄t. z non p̄t. e. x. de
 re iure. li. vj. **Nemo.** **E**t hoc qz fuit in mora notificandi i qñ po
 tuit p̄uideri. **S**ed nunq̄d mulier talis debet reuelare crimen
 suuz filio spurio. **E**t inducere eum ad dimittendum heredita
 tem vero heredi. **A**d hoc dicendū sc̄dm **S**co. vbi s̄. q̄ aut fili⁹
 crederet matri aut non. **S**i autem crederet /non autem p̄babi
 le est. q̄ p̄pter hoc dimitteret dcām hereditatem **N**am paucos
 reperiri p̄tingit qui ita perfecti sint q̄ propter seruandam iusti
 ciam in foro dei dimittāt magnas possessiōes quas retinere pos
 sunt iure exteriori. z velint spurij reputari. **N**ec hoc mater pre
 sumere potest. nisi antea multum fuisset experta de bona volū
 tate filij sui. non ergo debz se exponere certo periculo diffama
 tionis apud amicos propter incertam correctionem illi⁹ **S**i vō
 non crederet tūc sequerē inde duplex malum. **P**rimū qz ipsa
 diffamaret. **S**ecunduz quia ab illo hereditas sicut antea pos
 sideretur. **S**i quis autem obstat q̄ tali filio debeat reuelari. ne
 sciz ignorant copularetur per matrimonium sue sorori. aut alte
 ri sue propinque. seu alia faceret. que a iure spurij prohibita
 sunt. **D**icendum est / q̄ talis ignorantia dum perseverat omni
 no excusat. cū sit ignorantia facti. **S**i tamen quando factum ve
 niret ad lucem tale matrimonium esset dirimendum. **S**i tamē
 queratur an dato q̄ talis filius ex verbis matris se spurium cre
 dat. teneatur restituere bona que habuit a marito matris ceter
 is filijs aut alijs heredibus predicti mariti. **D**icendū q̄ si hoc
 indubitanter credit et rationem illud credēdi habz. teneat sc̄dz

Quesita

deum non tñ iure humano. Si tamen n̄ habet sufficientem cau-
sam & rōem credēdi. tunc reddere nō tenet̄ / ex quo per se vl' pal-
terū sibi claret q̄ non hēt sufficientem seu p̄dignā rōem creden-
di. Sunt autē int̄ cetera quatuor signa que reddūt suspicām ta-
lem m̄rēm. jta q̄ ei h̄ non debet de facili credi

Primus — Amoz

Secundū — Odium

Tercium — Stulticia.

Quartum — Incertitudo

Primū est amoz. j. si p̄diligit aliū filiū s̄ plē viri sui. **Secūduz**
est odium viz si p̄sumit ip̄m vel ei⁹ filios odire. 3° est stulticia q̄
scz mult̄ fatua & leuis est. vel pertinacis sens⁹. **Quartū** est icer-
titudo. cū n̄ cōstet eā esse vl' fuisse certā q̄ hū c̄ concepit de adul-
tero. Nō enīz h̄ omni adultere p̄t esse certū. **5°** quid remedi-
ū tali mulieri exhiberi dēt. **Dicēdū** q̄ ei h̄m **Seco.** vbi s̄ iplex re-
mediū dari p̄t. p̄mū remediū est q̄ inducat filiū intrare religio-
nem. & tñ talē q̄ possit p̄fessionē suā seruare. ne scz incidat in scil-
lam cupiens vitare charibdīm. **Secūduz** est q̄ fiat cleric⁹. vñ
valeat tñ scōm deū ecclāstica bñficia acceptare. & his quasi suffi-
cientib⁹ merito iam contēt⁹ / dimittat hereditatē alteri fr̄i layco
in sc̄lo remanenti. **Si** tamen p̄ nullā persuasionem honestā cor-
tal' filij maī flectere p̄t vt hereditatē dimittat. n̄ videt̄ q̄ debeat
se p̄dere illi. cū certa n̄ sit q̄ tal' ab ea imp̄suasibilis in alijs tā lici-
tis & honestis flecteret̄ ex illo. ymmo forte tenaci⁹ retineret. ne
spurius putaret̄. cum talem notā multuz caueāt male nati. **Tūc**
demū 3° remediū addendū est. scz q̄ saluo iure humano & abs-
q̄ infamia sua potest et debet de sua dote cum eam habebit in
potestate. vel de parasernalibus si habet. & ceteris bonis. & la-
boribus / & sudoribus suis indemnem facere virum / & legitimā
eius prolem. **Obligatur** enim viro satisfacere de consumptis
ab illegittimo filio. sed talis filius satisfacere non tenetur que
consumpsit. quādiu in bona fide fuit. de hereditate autem mu-
lier obligatur heredibus viri ab intestato. vl' heredibus scrip-
tis. vel quibus verisimiliter creditur q̄ reliquisset hereditatez
Quod si nescit̄ debet pauperibus erogare. **Tenetur** inquam

scdm comōdētiam iusticie. **N**ō enim dico q̄ teneat ad restituti
 onem equalētis hereditati. q̄ vt sup̄ d̄cūm est plurimū quidē
 differt int̄ habere z p̄pe esse s̄z q̄ziste legitim⁹ heres nūq̄ habu
 it hereditatem/ l̄z scdm iusticiam fuerit p̄pe. p̄pterea min⁹ q̄ e
 quivalēs hereditati sibi suffi⁹ p̄ heredi⁹ fienda. **I**llud autē mi
 mus defīniet s̄m arbitum boni viri/ q̄ si nec hec fieri pōt pro
 tunc n̄ obligat. tenebit tamen cū perueniet ad pinguiorē fortu
 nam. extra de solu. **O**doardus. **S**i vero tal' mulier nunq̄ habz
 vñ restituere possit. tunc ex imponā excusat/ si habeat satisfaciē
 di propositum. xiiij. q. vi. **S**i res. **D**e adultero autem cui⁹ est fi
 lius. dicendum videt q̄ si scit vel credit verisim̄ illum esse suum/
 vbi mat' ipsa satisfacere non valeat. videt q̄ teneat de expensis
 educationis patri putatiuo quia causam efficacē dedit illi dam
 no. extra de iniu. z dāp. da. **S**i culpa. scdm tñ possibilitatem su
 am. z si mitterz ipsa adultera ad hospitale/ vel suxissz mortuuz
 pepisse. vel quia notificauit sine sui piculo. tenebit hospitali de
 nutrimto z alijs expensis. nisi nōbilis paupertas excuset eam.
 cū de iure naturali ad hoc teneat. dis. j. **I**us nāle. z hospitalia
 p̄pter pauperes nutriendos sint scā/n̄ p̄pt̄ diuites. **S**z de here
 ditate l' dote/ si dotaret a p̄e putatiuo teneri videt ad arbitum
 boni viri. attēta sua facultate. **Q**ue tñ satisfac⁹ oclte fieri dēt cū
 s̄n piclo manifestari n̄ possit. ar. ij. q. j. **S**i peccauerit. **S**i at dubi
 tar adulter ex eo q̄ leuis est mlr z cum alijs adulterat/ v'l etiā q̄ a
 ipsa adultera dubitat vtz sit ei⁹ vel mariti/ relinquat iudi⁹ dei/
 cui omnia nuda sunt z apta. z grauari n̄ videt de restitutione. in
 decens est eni vt in re dubia certa def' snia/ vt ayt gre. dis. xxxiiij
Habuisse. in nullo tñ cau ad obuiandū hmōi picul' v'l malis de
 bet adultera v'l adulē querere abozsum/ v'l mortē puuli. ar. xxij.
q. iij. faciat. **C**ū ergo restitui⁹ multas circūstātiās p̄phendat. z
 discretissimuz requirat p̄fessorē/ p̄cipue tpe necitatis ingruente
 z infirmitatis. q̄ tā mūdān⁹ hōz egrotū retrahit. ne filij aut vx
 ores mēdicēt. aut honozē p̄suctū relinquāt. tāqz cor ita affcōib⁹
 terrenoz inuolutuz habet. vt n̄ facili ab hys sepef. **I**dcirco o hō
 ospitatis tpe dispone domui tue q̄ morieris z n̄ viues

Cella tricesima sexta

Triciesimam sextam cellam discipul⁹ pspicis
 in eiusdem primo latere vidit aliquas seculares
 et ecclesiasticas personas egras circa testamentum
 occupatas. in ij^o latere aliquas personas ut testes
 circumstantes. in 3° honestas personas non executiois
 acceptates in iij^o latere vidit in loco sepulturae

eligentes. post autem proprie provisione nunc inquit senex restat declarare in hac cella bonorum ordinatione. et testamenti provisionem.

Primū lat⁹ **C**irca igitur primū lat⁹ queri potest qui testamentum potest dare potest. R^odeo quod quilibet facere potest qui non prohibetur. Prohibetur autem pater filii familias nisi de peculio castrensium. vel quasi. nec potest aliquid relinquere pro anima sua sine patrie assensu. Secundo impuberes. Tercio servus. Quarto furiosus non bene lucidum intervallum. Quinto prodigus cui administratio bonorum est interdicta. Sexto mutus qui nil loquitur. Septimo surdus. qui omnino nil audit. T^oecus autem potest. cum solemnitatibus quibus habentur. C. quibus non est p^omi. fa. re. l. hac consultiissima. Octavo qui propriis renunciaverunt et nihil habent. ut ingressi monasterium. Si quis filios habens monasterium ingrediat in nullo condito testamento permittitur ei dividere cum filiis et inter eos potest etiam facere testamentum ante professionem cum etiam ad seculum tunc reverti posset. Heremite autem si non renunciaverunt propriis. nec se alicui ecclesie tradiderunt vitam mutando testari potest alias non. Religiosus in episcopum promissus nullo modo potest facere testamentum. quia sola dispensatio rerum ecclesiasticarum ei committitur. que morte finitur. ex qua testamentum incipit valere. Si tamen ex concessione pape testamentum faciat. non intelligitur de proprio facere testamentum sed applica intelligitur auctoritate ampliata preter sui dispensationis. ut posset valere etiam post mortem. Qui autem prohibetur esse testari qui potest. ab eius hereditate repellendus est. S^olares clerici testantur facere potest et donare. Sed hoc modo si bene de patrimonialibus vel de his que sibi advennerunt aliunde. puta ex successione vel donatione persone non intuitu ecclesie. vel de illis que ip

si sibi p scripturā vel hmoi artificiuꝝ acquisierūt. indubitant de
 his possint facere testamentū / & donare **Et** hoc habz etiaz locū
 si cleric⁹ sit in prāte priꝝ vel aui pstitut⁹. de reb⁹ at eccle mobilib⁹
 vel immobilib⁹ cleric⁹ testari n̄ pōt. **Sz** pōt de mobilib⁹ & fructib⁹
 b⁹ perceptis in egritudine pstitut⁹ (dū tñ sit cōpos mentis) con
 ferre paupibz. & locis religiosis. & his qui sibi honeste seruiert
Circa igit hāc materiā de testamētis nōndū q̄ testatores pmo
 disponere hñt domui familie sue. p bōm āmonitōz ad bōs mo
 res. sicut egit dī seru⁹ matatyras **Hā vt scribit i. mac. ij.** Appro
 pinquauerūt dies matatye moriedōi & dixit filijs suis. o filij emu
 latores estote legi. & date aiāsvrās p testamēto pñi & memēto
 te opm pñi que fecerūt in gnationib⁹ suis. & accipietis glāz ma
 gnā / & nomē emū. s. eos imitādo / & pposuit eis exē v̄tutū / & cō
 stantie inē aduersa / abrahe / ioseph / phinees / ioseue & alia ordiā
 uit de eis **Sic** & thobyras semoz existimās se morituz admoūit
 filiū suuz. quō se hzēt in vita sua. thobye **iiij.** **Sz** & saluator nosf
 ad passionē itur / admoūit disciplos suos p̄cipue de dilcōe inui
 cē hñda. **jobā. xiiij. & xiiij.** **P** dulce p̄terea āmonitōz p̄medet i
 firm⁹ aiām suā deo omnipotenti. p̄ uis & pactis salubrib⁹ p̄fesso
 rū p̄silij & grās agēs eidē p̄cipue de bonis collatis sibi in hac la
 crimaz valle. de quib⁹ p̄ debitoꝝ p̄solutōez (si op⁹ est) restituti
 onem ordiābit p̄ aiā sua. s̄m pl⁹ & min⁹. iuxta facultatē & failiaz
 quā dimittit. **Sz** bñ aduertat q̄ ea que eccle l' paupibz relinqt
 ita caute dimittat q̄ impleāt. iustituendo t̄les executores qui
 sint diligētes ad implēdū / & heredes cogendo in testamento ad
 illa faciendū penā adijciendo. puta q̄ deuoluat ad alios hēdi
 tas si non impleuerint. nā cotidiana expiē docz q̄ tarde & aliqu
 nūq̄ siunt tales executōes. quod est magnū grauamē hereduꝝ
 & executoz / tales deñt excōicari vt mercatores amārum. quia
 subtrahunt eis illud suffragiū. ex qua subtractiōe anime rema
 net in tormētis. **Caveat** at tal' restator ne de male ablatis / que
 sunt obnoxia restitutioni. relinquat heredibus suis. vel fiat in
 de capella. paramenta / vel calices. aut huiusmodi **Sz** si vult sa
 lubriter prouidere saluti sue dimittat restituenda certa / certis p
 sonis / & incerta paupib⁹. n̄ edificijs **Nō** est ergo h̄ paupib⁹ dac

qui sicut heredes iunctis/inde se edificare ecclesias/religiosi aut alij
 male profuerunt. qui pauperibus eroganda in alia uerti faciunt. in aliqua
 dispensatione. **H**onora inquit salomō deus de tua substantia. scilicet non aliena. si
 vis ad honorem dei construere capellam calices et hmoi. **S**it etiam bene
 discretus in legato familie/ut ita diuidat et clare testetur/ut non oriantur
 post obitum litigia inter heredes. **Q**ui autem unus ex filiis vel alijs sanguini-
 neis equaliter attinetibus magis relinquitur liber est/nec peccat/si iusta
 ratione mouetur. **N**am et patriarcha iacob legauit ioseph filio suo omnem
 opertio preter unam preter ceteris. scilicet agrum cum spelunca duplici. gen. xlvij.
 Unusquisque enim secundum legem in re sua moderator est et iudex. et nemini
 facit iniuriam qui utitur iure suo iniustus aut esset. quod testator ita lega-
 ret ecclesijs quod priuaret filios suos si causa rationabili ratione hereditate. nec
 etiam possit. quod legitimam non potest auferre nisi in certis casibus. qui
 habent in auctentico. et non est ex de iure in c. quinta uall. **S**ed non licet
 parentibus liberos nec liberis petes ab hereditate sua pellere mo-
 nachos sanctos/quis dum layci fuerant in causa ingratitude incidit
 runt. xix. q. vi. ca. finali. **A**d propositum igitur reuertendo dicitur **Aug**ustinus in
Ser. de vita clericorum **Q**uicumque uult ex heredato filio heredem
 facere ecclesiam/querat alterum qui suscipiat/non augustinus. immo do-
 ppicio neminem inueniet. **Q**uid laudabile scilicet sancti aurelij cartaginis
 epi **Q**uidam cum filios non haberet/nec speraret/res suas omnes retinere
 sibi usufructu/donauit ecclesie natis sterili filiis reddidit. episcopus
 nec opinanti que ita donauerat/in presentia habebat episcopus non redde-
 re/sed iure fori non iure celi. **S**ed et beatus thomas in quadam questione
 quodlibet dicit quod si propinqui indigent hereditate morientis indigen-
 tia manifesta/ipse moriens tenetur eis dimittere hereditatem nisi esset
 sententia mali/et hmoi bonis indigni **E**t dico tenetur ex debito bono-
 ris parentele. quia cum precipitur honorare patrem et matrem. precipi-
 tur etiam honorare parentelam in his que ad parentelam pertinent. ut
 sunt subsidia temporalia. **S**i autem non indigent manifeste/potest
 libere in alios (et precipue in pauperes) distribuere et legare. **Q**uidam
 mercator diues ex mercatoribus/matrimonialibus tribus iuue-
 nibus nobilibus tres suas filias tradidit. ipsis omnia sua donan-
 do. promittentibus illis de ipsis in posterum lauta custodia
 et tractatione. **S**ed procurantibus post pauca conturbantibus

filioꝝ ū suozū/vili tugurio/tenui portione/eūdem senē p̄morādū
 z alendū tradiderūt. **D**ijs visis quidā mercator quondā loci
 eius misericordia mor⁹ eūde senem adiit/qui eidē magnā pecu
 nie prestuit summā. **S**enex postea filios cum p̄thozalibus inui
 tauit. p̄ādio facto camerā intrauit/ z summā numerare cepit.
 b̄ij filij sonitū pecunie audientes/ z per rimas hostij eūdem nu
 meratē inspiciētes/ ceperūt ad alteꝝ dicere de magna summa
 ad huc retēta. vñ nō modica rixa ini eos orta est. **P**atre egre
 diente camerā q̄sierunt quid ibi peregisset. **Q**uib⁹ pater. par
 uam pecunie summā creditori meo tradendā p̄putauit. **E**t exi
 de medius filius eūdeꝝ spe pecunie post ei⁹ obitū obrinēde/ lau
 te nutriendū recepit. **Q**ui quidē pater amico suo pecuniā resti
 tuens, replevit archā arena. **E**t finē vite attingēs cōdidit serie
 testamētaria pastori tot z tāta. illi monasterio tāta. reliq̄s pecu
 nias filijs inter ipsos diuidēdas ordinauit. **Q**uo mortuo dum
 pastor cistam aperiri z testamentū exinde persolui peteret/ di
 xerunt filij. soluem⁹ legata/ z inclusa postea mutuo p̄putabim⁹/
 diuidemulqz. quibus persolutis z postea cistā aperietibus/ nil
 nisi arena apparuit/ metris gallice p̄scriptis in supercilio ab in
 tus ciste p̄dicte. **H**y demēs quid agis? qui tātis pacis here
 des. **Q** post hoc tenuis alienas circuis edes. **C**autū etiā est vt
 prouideat sibi de testamēto in sanitate/ vel in principio infirmi
 tatis/ quia p̄sanguinei etiā in infirmitate impediūt multis mo
 dis testamēta fieri/ ne leget alijs/ qui in hoc sunt p̄dones. **E**t sci
 entes omnimodā volūtatē volentis alijs legare/ et impediētes
 ne veniat notari⁹ vel testis/ tenent ad restitutionē illoꝝ bonoz
 que volebat alijs relinquere/ in foro p̄sciētie/ ymmo deberent p̄
 uari hereditate. **Q** autē cogēt testatorē vt leget eis non p̄hibe
 tur/ dūmodo non nimis importune/ vt quasi extorqueāt. **S**imi
 liter q̄ aliquis p̄sulat testatori vt magis leget vni q̄ alteri/ qz si
 bi magis videt̄ rationale/ non peccat. secus si ex malicia face
 ret. **N**otandū insuper q̄ per sequēs testamentū derogat̄ prio
 ri/ etiā si in sequēti de priori non fiat mentio. z hoc nisi in duob⁹
 casibus. **P**rimo si sit factū testamentū int̄ liberos. secūdo si te
 stator ipse legē posuit/ puta si in priori testamento dixit/ si aliud

fecero non valeret nisi fecero hoc vel aliud. In hijs casibus faciendo secundū oportet facere memoriā de priori. **Q** si q̄s vellet cassare testamentū primū & non facere secundū non potest nisi iam post cōditū primū sit lapsū decēnium / & corā tribus testibus dixerit / nolo valere primū. **S**ecundū lat^o. **C**irca secundū lat^o q̄ testatori assistebar testes / notādū iō q̄ q̄ri potest vtrum testamentū factū corā suo sacerdote parochiali & duob^o alijs tribus ydoneis testibus tñ / valeat. **R**ñdet scōm q̄ tale testamentū sit validū in terris ecclie tñ. vñ **J**ohes andree declarando dicit B cōiter obfuarī: q̄ aut loq̄mur in relictis ad pias causas / & tunc sufficiūt duo testes ydonei siue in foro ecclāstico seu seculari. **A**ut loq̄mur de relictis nō ad pias cās: & tūc aut loquimur in trīs s̄ditis ecclie / & seruāda erit decretal^{is} cū esset. vt sc̄z valeat testamētum cū p̄bitero parochiali cū duob^o testib^o. **A**ut loq̄mur in trīs imperij: & tūc debet seruari q̄ testamentū non valeat nisi inueniat solēntas req̄sita p̄ legē ciuile. & hec o^o p̄mo p̄suetudine roborata seruāda videt. **T**estamētū vel vltima voluntas ad pias cās valet sc̄a coram duobus testib^o legitimis. s̄ non sufficeret si essent minoris etatis / vel infames / & huiusmodi. tamē si essent mulieres ydonee sufficerent. quia in relictis ad pias causas mulieres sunt ydonei testes. q̄ ibi. s̄. in relictis ad pias cās cessat om̄is solēntas iur̄ positiuī: & sufficit solēntas iurisgentiū & diuini / quod ijdē esse ostendit **G**ratianus in principio decretorū. **N**otandū etiā q̄ si dixerit testator q̄ volebat executioni mādari q̄ disposuerat in quadā cedula p̄mēdāta priori illius p̄uentus / vel guardiano minorū. **S**i p̄ster illā cedulam manu testatoris scriptā / p̄paratiōe lr̄arum vel alio modo executioni mādabunt in illa p̄tēta vel scripta / euz valeat talis dispositio. **T**estes aut in testamēto regulari. requirunt septem. hoc tñ fallit. q̄ q̄nq̄z valet sine teste. vt si miles in bello scribat moriat^o. quippe & is vbi non est alia cōmoditas in scuto suo sanguine proprio vulnerū scribere potest suā vltimā voluntatem valiturā etiam & irrefragabilem. quod in privilegijs militarib^o maiores nostri iuris periti annotare curauerūt. **Q**ñq̄z sufficit vnus / vt si fiat corā impatore. q̄nq̄z int̄ duos / vt int̄ filios. **S**ilī

ter vt predictū est in hijs que ad pias causas legant̄. **Q**uādoq; tres vel quatuor. vt in speciali p̄uilegio. **Q**ūq; quinq; vt i testamento rustici. quem iuris periti paganū vocat. **Q**ūq; etiā octo requirunt̄. vt q̄n testator vult facere testamētū z nescit lrās. **E**t nota q̄ si testator nō vult q̄ testes sciāt tenorē sui testamēti p̄t facere testamētū qd̄ dicit̄ in scriptis. z q̄ ipe testamētū p̄mo p̄scribat vel etiā p̄scribi faciat: z postea cartā clausam representet testibus dicens / hoc est testamētū meū / rogo vt sigillet̄ z subscribatis vos. **S**ed tamen per hunc modū facere testamētum non est tutum: quia multas obseruantias requirit que frequenter si non seruent̄ / oportet q̄ nō valeat testamētum. z iō melius est q̄ fiat sine scriptis. s. quando scribit̄ per notariū suū. **P**retea nota q̄ cum quis sanus vel infirmus qui est sane mentis vltimo disposuit de bonis suis de quib⁹ pōt disponere p̄ simplicem scripturā vel per verba solū / non violētatis vel circūuentus: sed libere sine notario z testibus debitis / stādum est rali eius dispositioni in foro consciēte. **E**t heredes quibus b̄stat certitudinaliter tenent̄ ad obseruādum illud: etiā si prius p̄solēne testamētū aliud disposuerit. **E**xecutores etiā ad hoc certi sunt de vltima volūtate inquātum possunt. vñ **G**regorius xiiij. q. ij. vltima volūtate modis omnibus p̄seruet̄. vbi dicit glō q̄ intelligitur cum volūtate est rōnabilis. nā si moriens vellet exheredare filiū sine cā: hec volūtate non est seruāda. **I**n foro tñ cārū vbi p̄ceditur b̄ allegata z probata / nisi sint sufficiētes p̄bationes per testes z huiusmodi stabitur testamento solemniter facto. z si nullum fecit iudicabitur vt intestatus. .:

Tercium latus. **C**irca tertium latus habet̄ de testamentoꝝ executoribus. Vbi notādum q̄ executor qui executionis onus suscepit: officiū illud exequi cōpellitur per dyocesanum z habentē iurisdictionē episcopale / vel quasi succedit etiam in hac iurisdictionē caplin / ep̄o mortuo. **M**od⁹ q̄ cogendi executorē est vel p̄ subtractionē emolimētū relictū sibi a testatore alias non relicturo. vel p̄ censurā ecclesiasticā. vel per penāz arbitrariam. **E**t hoc nisi ex cā emergendi petat ipse ab ep̄o po exonerari. et precipue ob superueniētes inimicitias. **T**esta

mēti executores dū pnt in nūero pari debēt pstitui/ sic z pcura
 tores z ppromissarij ad eligendū/nō refert tñ an sint plures vel
 vnus sol^o. sed est p silū q talia pmittant in numero pari. vtrū at
 posset executor agere ptra heredē scz ad implendū legatū. **R**e
 spondet q in relictis ad pias causas planū est q p̄t z ptra here/
 des agere potest/ z exigere relictā. z si null^o sit heres executor
 potest totā hereditatē vēdicare/ vt nulla deducta falcidia volū/
 tatem defuncti exequat. **S**i vero nō ad pias causas h ad alios
 vsus voluit testator expēdi relictā/ tūc aut executor est minister
 tñ/ aut minister z relictī particeps. in primo casu non agit ptra
 heredes. **S**ed si heres gratis soluit/ executor distribuit int il/
 los int quos testator distribui voluit/ nisi testator illud exp̄sse p
 cesserit. **I**n secūdo casu cum particeps est relictī/ puta q testa/
 tor falcidiā vel aliam quotā ad eū ptinere voluit/ h^m oēs docto/
 res ager. **S**ed **D**osti. dicit q hoc est diuinare/ z tenet q h^m ca/
 nones executor z ptra heredes si sint/ z cōtra ōnes alios agere
 possit/ in hijs que ad vltime volūtatē spectāt executionez. **E**t
 eis negligētibus hoc faciet dyocesanus. **E**t quis clerici curas
 sc̄larū negotiorū suscipere nō debeāt/ nec ministri eē laycorū/
Istud tñ est speciale in executione in relictis ad pias cās/ vt il/
 la cleric^o vel monachus exequat. **R**eligiosus tñ de p̄sensu pla/
 ti sui/ z non alit/ cū istud sit suffragiū aiē/ ad quod clerici tenent
 z est officiū miē/ quod ōnibus est cōe. **A**liquibus etiā videt q
 clericus z monachus oēm executionē vltime volūtatē etiā vl/
 tra relictā ad pias cās agere possit. **E**t hoc approbat consuetu/
 do/ z potest tollerari/ dum tñ per id nō abstrahat a seruitio di/
 uinorū. **G**rat tñ minor non pōt executor existere. **E**t si testator
 vetat executorē reddere rationē sue executiōis **N**ūquid istud
 sit seruandū/ ita q ep̄us non valeat exigere rōnem sue executio/
 nis ab eo. **R**ōdet **D**osti. putās talē executorē qui non necessa/
 rio sed volūtarie suscipit officiū vt sic teneri ad rōnez reddēdā
 ex bono z equo iudicis arbitrio. **S**ic em̄ pōtificiali auctoritate
 decet impleri voluntatē defuncti/ etiā si actio deficiat. **J**udex
 ergo p̄fata fama z cōditione executoris/ quātitate z qualitate
 carticuli de quo q̄rit/ in aliquib^o cedet ip̄ius iur̄mamēro. in aliq̄

bus plenā probationē req̄ret **E**t arbitrabit talit̄ q̄ non sit loc⁹
 minus plene executionis. **N**ec enī est verisimile q̄ exclusionē
 volūtatis sue vel officij pontificalis apposuerit testator/ s; maḡ
 vti voluisse fide vtriusq; **E**t si aliqd̄ dolose fecerit de dolo po-
 terit pueniri/ cum in tali remissione nō veniat remissio doli. **E**t
 etiā de relictis que apud ipsum eēt non obstaſt q̄ testator vetu-
 erit/ nisi sibi illud reliquisset. ¶ **C**irca testamēti p̄terea excuri-
 onem querit̄ vtrū defunct⁹ inde patiat̄ detrimentū quia tardā
 tur elemosine quas legauit. **R**ūdet b̄t̄s **T**homas i quolibet.
 quantum ad meritū ecclesie/ q̄ nullū detrimentū patiat̄ ex p̄di-
 cta tarditate. **M**axime si quantū in eo fuit cām adhibuit vt ei⁹
 elemosine cito darent̄/ q; meritū p̄ncipalit̄ ex volūtate depen-
 det ⁊ intētiōe. **S**ed quantū ad effectū elemosine patit̄ detri-
 mentum/ non quidē vt per b̄mōi tarditate puniat̄. **S**ed q; res-
 medium expiationis pene ei non adhibet̄/ cum non sit suffragi-
 um vnde subleuaret̄. **S**imilit̄ non patit̄ detrimentū si differat̄
 restitutio quā ipse mādauit fieri/ lic; tarde mādauerat/ etiā in
 morte/ tū facit̄ qd̄ potuit. hec ille. **E**x quib⁹ sequit̄ q; si tepide ⁊
 incaute mādauit fieri suffragiū/ vñ nō fit/ vel multuz differt̄/ no-
 cet. ⁊ quo ad meritū ex remissioe volūtatis/ ⁊ quo ad suffragiū
 vt non subleuet̄ si non fit/ vel non ita cito si tarde fit. **E**t mltoma-
 gis de restitutione fiēda. **N**ā posset cū volūtate ita remissa mā-
 dare restitutionē fieri/ puta ne egerēt/ vel ipse ne euaderet qua-
 si non curās de restitutione/ qd̄ parū vel nichil sibi p̄dest tal' res-
 titutio mandata/ si etiam fieret. **P**reterea queri potest vtruz
 executor debeat tardare distributionē elemosinarū/ ad hoc vt
 res defuncti melius vendant̄/ puta moriat̄ testator/ tēpore mes-
 sium vel vindemiarū/ legat summā pecunie pauperib⁹ erogādā
 trahendā ex fructibus recollectis ipsius testatoris qui tūc tem-
 poris parum valent/ inde ad sex menses vel annū valebunt mul-
 to plus. **R**espōdet beat⁹ **T**homas in quolib; q; in mora mo-
 dici temporis non videt̄ magnū periculū vel detrimentū. vnde
 si executor p̄ modicū tēpus elemosinas dare differt vt reb⁹ de-
 functi venditis ampliores elemosinas faciat/ videtur absq; cul-
 pa/ sed si ex sua negligentia dilatio infructuosa inde p̄oueniat/

peccat/ quia forte tunc defunctus a purgatorio erit liberatus/ in
 quo dum erat cruciatus remediū suffragiorū maxime ei necessa-
 rium erat. hoc autē relinquit prudentis executoris exanimi/ vt
 consideratis dilatione temporis/ & conditione persone que citi-
 us vel tardius liberanda est/ & etiam quāritate augmētū elemo-
 sinarum/ faciat quod viderit magis expedire defuncto. ¶ Pre-
 terea querit vtrū ex tali dilatione & p̄cipue magna peccet mor-
 talit̄ & ab executore & ab herede. R̄ndet̄ q̄ sic/ si non facit quā-
 tum p̄t. nec excusat/ qz sine magna p̄moditate heres b̄ facere
 nō potest. nec executor ne displiceat vel dānum inferat heredi
 hoc debet ommittere vel differre/ quinymmo qd̄ ipse nō p̄t debz
 significare dyocelano/ qui cogere p̄t. vii. & in decretis xiiij. q. ij. di-
 citur. Qui oblatōes defunctorū detinet/ & ecclesijs tradere de-
 morant̄/ vt infideles sunt ab ecclesia abijciēdi/ & q̄si egētū necato-
 res. Ex hijs arguit̄ doct. q̄ peccant mortalit̄ tales executores
 & heredes multū differētes. Tum qz null⁹ debet excōicari nisi
 p̄ pctō mōzli. hij autē mādant̄ excōicari vt p̄z ibi. & i alijs duob⁹ ca-
 pitul⁹/ quibus nō sunt ipso scō excōicati/ nisi b̄ eēt alicubi p̄stituti
 ones synodales. nū etiā qz notabile nocumētū inferūt aiāb⁹ p̄xi-
 morum. vñ ibi vocant̄ necatores aiāz. s. p̄ sb̄stractionē suffragi-
 orum. De hijs ponit Uincen. belua. exempluz notabile in spe-
 culo bistōli. Et Turpin⁹ in bistō i Karoli magni q̄ dicit eū in ex-
 ercitu exītē p̄ saracenos habuisse militē nōie romerituz/ q̄ insir-
 matus legauit equū clericis & paupib⁹/ p̄ sanguines illū p̄mittēs
Milite mortuo p̄ sanguine⁹ equū C. solidis vēdidit/ & illos in p̄-
prios vsus p̄uertit. Nocte autē xx. miles appuit cō sanguineo di-
cens. Jam purgatus vado ad celū/ tu vero quia me suffragio p̄-
uasti hodie intrabis in infernū. Et subito clamor demonū in a-
ere attollit̄/ miser cum corpore & anima rapit̄/ & super montē q̄-
tuorū dietis distātē a loco raptus colliditur. vbi duodecima die
reperitus est p̄ fractus. ¶ Preterea legit̄ in historia s̄cti Tho-
me de aquino tit. xxij. ca. vij. terciij voluminis sūme historialis
dn̄i Anthonni. Qualit̄ quodā tpe dn̄ doctor sc̄us in ecclesia fra-
trum de neapoli in oratione persisteret. visibiler apparuit sibi
magister roman⁹ doctor in theologia o. r. i. nis p̄dicatoz/ quem

parisius legentem reliquerat successorem / qui de proximo obies-
 rat / ipso tamen **T**homa ignorante / quem subito cernens / ait bene ve-
 neritis. **Q**uando venistis? **Q**ui respondit. defunctus suus / sed p-
 tuis meritis tibi appareo. **Q**ui attonitus ex tali visione ait re-
 collectus. **E**x quo michi appares te adiuro quod michi responde-
 as. **Q**uo si deo placeat opera mea? **R**espondit ille. permane in
 illo statu in quo es quonia deo placet omnia opera tua **E**t tho-
 mas subiunxit **Q**uid de te? **C**ui ille. saluatus sum. **Q**ui at in pur-
 gatorio per xv. dies propter negligentiam quam commisi circa expedi-
 onem cuiusdam testamenti michi ab episcopo parisiensi commisi quod tunc ex
 equendi / et expedire tardavi. **C**ui thomas. **Q**uid de questione quam
 sepe disputauimus utrum habitus in hac vita acquisiti remaneant in
 anima post hanc vitam? **E**t ille respondit / ego deum video / ne de hoc ampli-
 us requiratis. **C**ui thomas. videtis deum sine medio? an aliqua
 specie mediate? **E**t ille respondit **S**icut audiuimus sic vidimus in ci-
 uitate domini virtutum / mox disparuit. **A**d hanc thomas de tanta noua
 visione attonitus / et de tam placita ratione consolatus. **I**nsuper quiri-
 tur utrum pena appositae a testatore possit exigi / et precipue in reli-
 ctis ad pias causas. **R**espondeo quod pena potest apponi tripliciter. vno modo cum
 conditione turpi adiecta. puta legat quatuordecim predicatorum / cuius
 conditione quod non possit ex. et sic illa conditione ut turpis abiicitur. **E**t lega-
 tum illi remanet sine incurfione pene. **S**ecundo modo cum deuolutione
 illi relictis ad alterum / puta legat petro centum ad tale locum vel pso-
 nam / talis non seruans tale conditionem incidit in penam illam et potest le-
 gatum. **T**ercio committit heredi ut det centum pauperibus infra annu-
 num / alias si infra annum non dederit / teneat ad alia centum dare
 pauperibus. in quo casu dicunt iuriste quod locus est pene / et exigi potest
 si pena afficiat primoniū testatoris. nam et si testator cum non habeat iu-
 risdictionem in herede vel legatario non possit ei penam imponere. tamen
 bene potest adimere per modum pene bona relictis vel eis legata / quae pena
 etiam locum habebit in foro conscientie / cum naturalis obliget **Q**uar-
 tum latus. **C**irca quartum latus precipue de electione se-
 pulture **N**otandum quod quisque liber est ad electionem sepulture a-
 pud quemcumque locum qui habeat ius sepeliendi post xiiij. annum
 siue masculus siue femina / etiam contra voluntatem parentum / preter re-

Cella

ligiosos/qui in suis monasterijs sepeliuntur/nisi quando moriunt
essent a deo remoti a monasterijs sui ordinis/et non possent com-
mode deportari ad illa/quia tunc possent eligere. **I**mpuberes
vero non possunt sibi eligere sepulturam. **S**ed parentes eos iuxta
beneplacitum sepelire possunt/si consuetudo terre hoc habeat/alias non
Item si quis elegisset sepulturam in ecclesia aliqua/et hoc quod indu-
ctus fuit ad hoc iurandum vel vouendum vel alias promittendum per
quemcumque clericum vel religiosum de eligendo ibi sepulturam vel ele-
ctam non mutando/talis ibi non potest sepeliri/sed ibi sepeliri
ubi alias fuisset sepeliendus si non elegisset sepulturam. **E**t in con-
stitutiōis illius quod religiosi et clericis secularibus prohibet ne aliquos
ad vouendum iurandum vel fidei interposita seu alias promittendum
inducant ut sepulturas apud eorum ecclesias eligant/vel iam cle-
ricam ulterius non immutent. **S**imilem penam in dicta constitu-
tione contentam in suo perdurante robore incurrere volumus ipso
facto/a qua ab alio quam a sede apostolica preterquam in mortis arti-
culo nullatenus censemur absoluedos/nullis privilegijs aut sta-
tutis cuiuscumque tenoris existant in contrarium super hijs valturis. ex-
ceptis de peni. cupientes in cle. **C**onstitutionis. **H**ec constitutio etiam ha-
betur de sepul. c. i. li. vi. sententia scilicet excois de qua dixit vult/ et il-
lam super vocauit sententiam reliqua sunt pene. **C**ontenta/punit illa con-
stitutio sic eligentes sepulturam ex voto/iuramento/et huiusmodi
Et quo ad sepulturam intestati decedunt. **I**tem punit allicie-
tes modis predictis/scilicet per votum/vel iuramentum/et huiusmodi quod si
eos sepelirent restituere tenentur corpora si petunt. **E**t omnia que pro-
ueniunt ad eos ratione sepulture infra x. dies/alias eorum ecclesie ubi
ibi sepulti fuerunt et ipsorum cimiteria sunt interdicta. **J**ohan. an.
Absoluedus. **H**ic respicit hunc ultimum casum tamen sic separa-
tum ab alijs. **N**am ab excommunicationibus alijs que ponuntur
in predicata cle. absoluit ordinarij/ab hoc autem papa. **N**on tamen
quod ex hoc non tollit quin aliquis proprio motu possit vouere vel
iurare eligere in aliquo loco sepulturam/et si fecerit debeat obserua-
ri/dummodo non inducat ad hoc predictos/et modis predictis. **I**tem si
clericus vel religiosus consilio vel suasionem inducat aliquem ad

eligendū sepulturā in ecclia sua / non tñ ad vouendū vel iurādū
 vel alias p̄mittendū / hic non videt̄ q̄ incidat in canone / cuz sic
 dicat̄ textus. **P**reterea notandū q̄ quis p̄t eligere sepulturā
 dimissa antiqua / etiā in loco min⁹ religioso. **E**t si propri⁹ sacer
 dos corpus eius qui alibi elegit sepulturā violentē rapuerit / secu
 dum **H**ostien̄ amittit ius qd̄ in eo mortuario habet / ⁊ ossa eo
 rum restituet. **I**de si aliquis p̄uentus totus vel maior pars ei⁹
 hoc fecerit / secus forte si minor pars vel sol⁹ prelat⁹ hoc fecerit
 ser. **Q**uis decedēs nulla electa sepultura sepeliet̄ in sepelro pa
 rentū suozū / exēplo patriarcharū. **S**i aut̄ sit alienigena vel vīa
 toz / debet sepeliri apud eccliam in cuius parrochia mortuus est
Clerici quoq; in ecclia vbi sunt clerici. **I**te qui habet domicili
 um in ciuitate vel castro / sed qñq; ad villā rurālē se trāfert cau
 sa recreationis / vel ruralia exercet / non electa sepultura non de
 bet sepeliri in ecclia ville / sed in sua parochiali / vel poti⁹ in ea
 in qua maiorū suozū ab antiquo extitit sepultura / dūmodo abs
 q; periculo ad ipsam valeat deportari. **M**ulier q̄ plures viros
 habuit si non elegit sepulturā / est cum viro vltimo (cui⁹ domici
 lium ⁊ honore retinet) tumulāda. **P**ostremo si mulier p̄gnās
 moriat̄ / mortuā prolē quam habet in vtero permittet̄ oēs sepeli
 ri cum ea / si certis signis illa mortua intelligat̄. **S**ed si dubitat̄
 de vita / plū / scindēda est / ⁊ separādus fet⁹. **E**t si mortuus inue
 niret̄ / tunc extra locū sacrum recōdet̄ s̄m̄ **H**ostien̄. **Q**uō at̄ cō
 mittitur symonia in v̄d̄itione sepulture. **N**otādus s̄m̄ **g**off. q̄
 sepultura sumit̄ multiplici. quādoq; enim dicit̄ sepultura offi
 cium eccliaſticū quod impedit̄ sepeliendis. **Q**uādoq; sepultu
 ra dicit̄ ipsa terra in qua defunctus sepeliet̄. ⁊ tūc si est de cumi
 terio v̄di non p̄t / siue sit ibi aliquis sepultus siue non. **Q**ñq;
 dicit̄ sepultura tūba marmorea vel lapidea / ⁊ hec v̄di p̄t si sit
 pura. i. si nullus sit ibi sepultus. **S**i at̄ aliquis sit ibi sepult⁹ / lo
 cus factus est religiosus / nec potest v̄di. xiiij. q. ij. quēsta. etc.
 post q̄. **Q**ñq; sepultura dicit̄ terra pura ad vsuz sepulture de
 putanda / ⁊ hec v̄di potest. xiiij. q. ij. **A**urū. **C**um corpus igit̄
 humanū q̄p̄ modo speciosum oculis videat̄ / in terra sepeliat̄ /
 vt anima onipotenti deo legetur. dispone o homo domui tue /

quia morieris et non viues.

Cella tricesima septima.

Discipulus tricesima septima cellaz ingressus in eius primo latere vidit aliquos deuote sumentes iunctis manibus sacramentū eucharistie hilariter et affectuose / letantibus angelis eos circūuolantibus. **I**n secūdo latere vidit aliquos multū desiderantes deuoteq; petentes / sed aliquibus de causis sumptionē sacramentalē omittētes nichilominus bñ moriētes. **I**n tēcio latere vidit aliquos poti⁹ monitiōib⁹ amīcorū obediētes / causa euitādi scandalū / vel propter verecundiā humanā eucharistiā sumētes / aliosq; negligēter omittētes / aut respūentes / exultātib⁹ demonibus circūstātib⁹. **I**n quarto latere amentes et exēptas certas personas b̄ sacramēto nō munitas. **P**rimū lat⁹. **T**radit⁹ est inquit senex in precedētib⁹ de aliquib⁹ regul⁹ mozturū multū necessarijs / nūc restat ex hac cella alia regula putil⁹ nec mediocrit necessaria / vt tenuit declarē. .s. de venerabil⁹ sacmēti sumptōe corpis xp̄i. **I**n quo quidē sacramēto xp̄s suū amorē eximīū excellentissimāq; caritatē q̄ nos dilexit exhibuit. **E**t vt apud nos semper maneret certissimū diuine sue dilectōis testimoniū **E**t stupendū et delcābile est qd fili⁹ dei n̄e p̄cipionature frater n̄ constitutus / nō valet p̄e magnitudine sue dilcōnis suā a nobis ab sentare hūanitatē p̄itiā. **E**go at̄ vobiscū suz ait vsq; ad p̄sumationē seculi **Mat. vl. De** qua inenarrabili et om̄i h̄mōe sibi miori caritatis dulcedine ait **Proverb. viij. Delitie mee eē cū filijs hominū. meritū datū hominib⁹ audire a celesti et immoztali deo. qui bonozū nostrorū non eget Delitie mee eē cū filijs hominū. Quid tibi o aīā xp̄i fidelis potuit de sūmo celoz vti ce stillari suauit⁹ / et delectabili⁹ offerri / qd qd vniuersozū dñs / totius boni fontana plenitudo / delicias sibi p̄putet cē cū filijs hominum. **O** vere gelidū peccat⁹ ymmo vltra lapideā p̄ditionē duruz qd in hoc diuinitatis vbo amoris incendio non inflāmat / non liquefcit **Quis** adhuc manifestioza sunt testimonia sue immēse caritatis / si p̄siderem⁹ qd nobis se offert in cibū in b̄ delitiosissimo sacramēto. **I**n quo genere oblatiōis quāto singularior re-**

Lucere videt̃ vnio nostri ad eũ q̃ in ceteris manerieb⁹ quib⁹ se nobis tribuit/ tanto clarioꝛa sunt dilectionis sue testimonia ad nos/ & precipue ad morituros quibus dat se

In **C**ibum reficientem **P**eregrinamur eniz õnes
Socium dirigetem in hac lacrimarũ valle/ in do
Amicũ defendentẽ mo ecclesie/ indigetes refec

tione/ cõfortatione quoq; q; lõga nobis restat via/ & defensiõe.

Sicut em̃ corpal vita aiãlis naturali alimẽto indiget/ nõ solum ad quãtitatis augmẽtũ/ s; etiã ad naturã hõis sussterandã. ne ppter resolutões p̃tinuas dissoluat̃ & peat: ita necessariũ e cordi bñano p vita sussterãda spũali/ spũale alimẽtũ/ cui⁹ incorporatiõe fidelis anim⁹ in ṽtutib⁹ p̃seruet̃ & crescat. **Q**uare saluator nr̃ i stat prudẽtissimi & pijsimi p̃siffamilias/ qui alimẽta p capacitate singuloꝝ sue parat familie/ in domo ecclesie pia dispensatiõe cibum hunc nobilissimũ/ admirabilẽ/ omniq; refertũ ṽtute/ fideli bus ordinauit: nobilissimũ videlicet corpus suũ in cibũ/ & sãguinem suũ in potũ. de quo ipse ait. **C**aro mea vere est cib⁹: & sanguis meus vere est potus. **D**e cui⁹ sacratissime ac dignissimẽ me se refectiõne emanat tenuitati anime pinguedo fortificatio ambulandi & peregrinandi/ & quedã ingrossatio spiritus humani. **N**unq̃ enim digne ad hoc sacramentũ & diuinissimaz mensam accedit/ quin celestis gratie benedictio etiã in parte pcepti biliter homini diuinitus infundat̃. qua crassitudine aiã impinguescit & saginat̃. **Q**ũ figuratũ habem⁹ **N**ũeri ij. vbi dicit̃ q; descẽdente mãna descẽdebat nari⁹ & ros. **Q**uare ysaye xxx. dz **P**anis frugũ terre tue erit vberius & pinguis. **T**erra enim plena benedictionibus omniũ gratiarũ est terrenũ corpus xp̃i/ quod traxit de ṽgine. & est vberissimũ/ quia corporis & aiã e in co plena refectio. **E**st autẽ pinguis/ omnis dulcedinis deuotione que diuinitatis dulcedo & pinguedo saginat̃ vtrũq;. vnde ysay. in laudem & commendationẽ huius preciosissimi & vberissimi p̃ uiuij loquens/ ait. **xv.** **S**aciet domin⁹ exercituum omnib⁹ populus in monte hoc conuiuiũ pinguiũ/ & cõuiuium vindemie/ cõ uiuium pinguiũ medullatorum/ & vindemie defecate. dñs qui dem in monte hoc id est in altitudine tã excellẽtissime caritatis

Cella

siue gratie/aut in monte ecclesie fecit hoc sacramentale cōmuni-
 um pinguiū/qđ dicit pinguedine grē & deuotionis saginatum.
 medullatorū at qz medulle q̄ dulcissime solationes sunt spiritus
 facti q̄ per totū hoc cōmuniū diffundunt. **E**t ex huius cibi pingue-
 dine & bonitate egris (q̄bus sepe mētis palatū amaritudie ple-
 num est) sequit̄ gustus delitiosus. **M**ens enim cum deuotiōe
 degustās hoc sacramentū in quo se totū nobis dñs noster frue-
 dum prebuit/ dulcedinē que est in corpore xp̄i & spū & aiā ei⁹ in
 omni grā & gloria & illuminationib⁹ & delectationibus (vt ait
Albertus) sugit & bibit. **P**inguis enim est panis assur/ qui in-
 terpretat̄ bt̄is/ & prebebit delicias regib⁹. **P**anis nāqz hic re-
 gius & diuinus pinguisissimus exuberātia gratiarū v̄tutuz deli-
 tias prebet regibus. i. deuotis/ qui v̄tutum decore coronati/ re-
 gimen aiē debite gubernāt & regūt. **N**otāter autē dicit̄ deliti-
 as in plurali/ quoniā diuersos sapes prebet grē/ sicut manna
 omne delectamentū. **Q**ualit̄ at̄ hic dulcissimus panis sit cibus
 reficiēs/ ex verbis predictis aut aliquibus eorū bon⁹ pastor in-
 formabit infirmū iuxta sui capacitātē/ vt hoc pane cibo potuqz
 reficiat̄ in mente. **D**eprecādo hīs & similib⁹ v̄bis. **O** summa &
 indeficiēs bonitas/ que non p̄tēns sperantē in te/ nec te toto cor-
 de querentē/ sed reuertentē recipis/ & hunc etiā esurientēz cibo
 pascis desiderabilissimo atqz delicatissimo. **E**go sum ille poi-
 ui/ ventrē siliquis porcorū mūdane scz dulcedinis ymmo fellire
 repleui. **N**unc tñ in hac necessitatis mee hora cupio reuerti ad
 te/ sciens multos mercenarios habūdare in domo tua panib⁹/
 preponis filiū tuū vitulū saginatū michi vilissimo/ que occidisti
 cum me pctōrem expās in cruce manibus recepisti. **D**epcor-
 tuā immensam benīgnitatē vt me mortale ita hoc cibo p̄fortare
 & pascere digneris hoc breui momēto/ vt velocit̄ effici merear
 p̄mensalis eterni cōmuniū. **S**ecūdo offer̄ infirmis/ vt soci⁹ di-
 rigens in viā salutis eterne. **Q**uia enim hec via non solū lōga
 & remota est/ vnde non solū refectione indiget creatura ratioā-
 lis/ sed qz nobis incōgnita/ inuia/ & petro sa/ etiā ductore securo
 siue amico dirigēte/ qui est xp̄s dei filius heres naturalis p̄cie

celestis/ vnde descendit et vbi ascendit qui nobis primo illuc iter pa-
 dit/ et ianuam reſeravit/ p̄tētus in h̄ sacramēto. vñ **Aug⁹** in de vi-
 ſita. infirmozū. ad nepo. ſuū ait. **Tu** viaz vniuerſe carnis nepos
 amatiſſime ingredi feſtinas/ quo viſur⁹ es parētes tuos patri-
 archas ſcōs. omnēq; etiā ſummā beatitudinē. **Ad** tanti igit̄ iti-
 neris (ne deficias in via) ſubſidiū. grāde viaticū tibi eſt neceſſa-
 rium **Nam** quo vadis. ad vitā. **Audi** dñm dicentē **Ego** ſum
 via veritas et vita **Non** potes errare/ x̄ps via eſt qui. ſ. tecū gra-
 ditur. tu viator/ x̄ps viaticū et ducetis ad ipſum. hec ille. **Pre-**
 terea ſicut **Delias**/ oēs ſumus grauedine ſenſualitatis depreſſi
 dormientes/ ſed excitati reſecti ſubcinericio pane angelo cōſilij
 duce venim⁹ ad montē oreb. **Ex** h̄mōi cōſideratione mor⁹ p̄-
 ponat ſacerdos ſi placet aut circūſtans iheſu x̄po fundere orati-
 onem breuē dicēdo. **O** via tutiſſima/ veritas indeficiēs/ et vita
 eterna/ **Iheſu** fili dei patris hoc ſacramēto mirabiliter contente/
Aſpice me miſerū/ non ſolū deuiantē/ ſed hereditatis et̄ne exu-
 lem/ qui fumo ſupbie/ fumo luxurie/ et diuerſozū viciozū putrediti-
 ne/ precipue arena cupiditatis excecatus/ viā reuertēdi reperi-
 re neq; p̄cede vt tu via ſis ductoz fideliffim⁹/ qui veritas es i. p̄
 miſſionibus/ vt vitā eternā teipſum finē et terminū vite preſentis
 reperire valeā **Qui** cū patre et ſpū ſancto viuīs et regnas in ſc̄la
Tercio offert ſe amicū defendentē/ p̄tra hoſtiles ſc̄z demonū
 impugnationes et tēptationes. **Sicut** enim caſtrū victualib⁹ et
 armis munit̄ p̄tra hoſtes: **Ita** caſtrū anime digne ſumpto hoc
 ſalutari ſacramēto (in quo vitalis cibus copioſus et incōſumpti-
 bilis et omnis armatura p̄tinet) p̄tra demonū vniuerſa machi-
 namenta munit̄ et roborat̄. **De** quo figura p̄ceſſit in gedeonis
 viſione **Judicū** vij. **Qui** vidit q̄ panis ſubcinericus ſubuerſe
 bar caſtra madian. **Madian** interpretat̄ p̄tradicētes/ et ſignant
 carnalia deſideria q̄ pugnāt p̄tra animā. **Caſtra** madian ſūt p̄-
 nitates maloz deſiderioz/ que ſbuerſit panis ſubcinericus. i.
 panis hui⁹ ſacramēti/ qui p̄memorariuſ eſt humanitatis et mor-
 tis x̄pi. **De** quo in p̄s dicit̄ **Paraſti** in ſpectu meo mēſam ad-
 uerſus eos qui tribulāt me. **Quod** v̄bum pertractās **Criſoſt.**
 pulcre de hoc loquit̄ ſacramēto. **A**penſam quoq; p̄pauit no-
 Q j

Cella

bis deus vt post epularū refectionē inimicū possum⁹ supare ro-
 bustius. **C**um enim egredientē te post iuuiū dominicū vide-
 rit inimicus/post celestes epulas/tāq̄ ignē leonis ore flāmantē
 fugit ⁊ deserit/nec appropinquare ꝑtendit. **E**t dum eruentem
 linguā delonge crudelis ille p̄sperit/michi crede non stabit.
Sed cum os tuū rutilare senserit/gressum suū retro cuz timore
 torquebit. **E**t **A**mbros. **C**um hospitoliū tuū aduersari⁹ vide-
 rit occupatū fulgore celestis p̄ntie/fugit ⁊ recedit: intelligēs lo-
 cum tēptamentis suis interclusum eē per xpm. **C**um enim vt a
 libi plenius patuit maxime hostis hūan generis in extremis sa-
 gitras acuit diuersis modis: **I**deo vt hic eger dulci⁹ premuni-
 atur hoc b̄ndictissimo corpe de ꝑceꝛ alloquēdo eū dices. **O** fili
 omnipotēs qui in hūc mundū vt inimici p̄tatem suppeditarēs
 aduenisti: et genus humanū eiusdē imperio subiectū erigerēs.
 quicq̄ quotidie a tuis fidelib⁹ eūdem vinci ꝑcedis: presta fide-
 lissime defensor vt tuo nunc corpore munit⁹/ vt securissima ꝑo-
 tectus galea/inimici insidias in agone ⁊ hac necessitatis mee ho-
 ra securi⁹ euadā. vt tecū vna baculo crucis ⁊ vga intemperate v-
 gnis adiut⁹/brenit in celesti glia merear triūphare. **S**ꝑ ꝑeci-
 pue notādū circa hāc cellā qz angeli ꝑꝑrulant in vā sūꝑtōe hui⁹
 ꝑciosissimi cibi/qz ad b̄n ⁊ reuerent sumendū/requirunt

Fidei plenitudo

Abundicie magnitudo

Oracionis deuotio

¶ **Q**uo ad primum preparatoriu⁹
 dixit **A**plius ad **Heb. x.** **A**cceda-
 mus cum vero corde in plenitudine

fidei **C**um vero corde. i. cum vero intellectu sine errore/ in ple-
 nitudine fidei. i. in plena fide credētes q̄ non videmus. s. s. s. ꝑe-
 cie panis esse totū xpm verū hominē ⁊ verū deū. **E**t iō ꝑsuetu/
 dinalit̄ dūmodo hoc ꝑciosissimū corpus egris ostēdit/ q̄rit sa-
 cerdos. **C**redis hunc esse filium dei viuū: ꝑceptum de virgine/
 passum/mortuū/sepultum/resurrexisse/ ⁊ ascendisse/ sedentem
 ad dexterā patris/ zc. vt fides excitetur. **¶** **S**ecundū prepara-
 torium est mundicie magnitudo/ quia cōgruū est vt vas sit mū-
 dum suscepturū corpus mundissimū. **A**lexāder papa. **N**ihil
 in sacrificijs maius esse ꝑt q̄ corp⁹ ⁊ sanguis xpi. nec vlla obla-
 tio hac potior est: sed omnes ꝑcellit/ que pura deo cōscientia of-

ferenda est / z mera mente sumēda. **D**ugo pura inquit cōsciētia
 est que non habz de preterito iustā accusatiōē / de pñti iniustā
 delectatiōē / de futuro min⁹ iustaz volūtatem. **E**t iō scōm hec
 tria interrogabit sacerdos aut aliquis assistēs / dicēs. **A**mice si
 scires aliquod mortale crimē aut aliquid quo deū offendisti p
 stinis tēporibus / pter id quod p̄fessus es libēter p̄fitereris: nec
 remorsum p̄sciētie sufferes quomōdo / z ex eo q̄ pro peccatū
 neglectis offers promptitudinē volūtatis p̄fiteđi corde pleno /
 petis per hoc sacrosanctū corp⁹ tibi a deo patre indulgeri: non
 ne? **R**ūdeat eger ita. **Q**uo ad secundū **N**on inuenisti rātam
 iocūditatem aut mundi p̄speritatē in vita presentī / quin semp̄ ti
 moribus dolorib⁹ / tristitijs / z alijs calamitatib⁹ plenā repperi
 sti. **I**deo potius cum xp̄o in spūali mentis lenitate gaudre mō
 cupis / q̄ aliquod terrenū solaciū expetere velis? **R**ūdeat ita.
Circa terciū breuif / qz cognoscis q̄ deū hīs dieb⁹ tuis multipli
 citer offendisti / si parceret tibi aut vltra inopinate corp̄is sospi
 tatem cōcederet / velles affectuosi⁹ eidē seruire: z virā studeres
 plen⁹ emēdare? **R**ūdeat ita. **D**e retea igit qz de⁹ requirit cor
 dis mundiciā in suscep̄tiōe hui⁹ sacramēti / hinc mos ecclie hoc
 significās habet vt sacrificiū altaris non serico / nō pāno tincto /
 sed potius lineo celebret. **I**n rebus vero q̄ perducūt corporale
 lineū ad cādozem / intelligunt tria que faciūt ad nostrā mūdifi
 cationē. **P**rimo em̄ lauat . sic z hō debet lauari aqua lacrima
 rum. **S**ecō torquet . i. operib⁹ pñie. **T**ercio exsiccat igne amo
 ris diuin. **D**e quo ad primū **L**auabo p̄ singulas noctes . i. pro
 singulis peccatis: lectū meū . i. p̄sciētiā meā zc. **D**e secundo p̄
Plute t̄bulatōes iustoz. **E**t apls ad corin. **C**astigo corp⁹ me
 um z in fuitutē redigo. **D**e t̄cio p̄s. **A**ruit taq̄ testa v̄tus mea.
Ioē **I**n sole posuit tabernaculū suū. **T**erciuū p̄paratiū est
 orōnis deuotio. p̄s. **P**etierunt z venit coturnix / z pane celi sa
 turauit eos. **D**e quib⁹ int̄ alia duo notabilissima exēpla ex di
 ctis patrū referre libet. **R**efert em̄ **E**usebi⁹ ad **D**amasuz por
 tuēsem ep̄m in epistola de obitu **J**eronimi / ql̄t p̄missis admo
 nitionib⁹ fructuosis in extremis ait **R**ogo vos dñi mei afferat
 tis corp⁹ xp̄i / quaten⁹ in suo lumine videam lumen / vt firmans

Cella

super me oculos suos det michi intellectū/ & instruat me in hac
via qua gradior. Tunc quidā frater accedēs locū sacratissimū
corpus xp̄i attulit. Quod ubi vir dei vidit extēplo p̄stravit se
in terrā/ voce lacrimabili dicēs. Dñe quis ego vt sum dignus vt
intres sub tectū meū? **A**deruit hoc pctōr homo. **C**erte domi
ne non sum dignus. **N**unquid ego melior suz q̄ oēs p̄res mei?
Cur nūc te humilias vt pariaris ad hominē descēd. & publi
canum/ & non solū cum eo māducare vis/ sed māducari ab eo in
bes. **C**ūq; p̄pe illū esset sacerdos/ erigēs se vir gloriosus flexis
genibus cum fratrib⁹ suis cū magnis lacrimis & suspirijs/ & plu
ries pectus suū percutiēs/ ait. **T**u es deus meus qui p̄ me pas
sus es. **C**erte tu es ille qui cum deus esses solus ante om̄ia tem
pora & sine principio genit⁹ a deo patre et̄na & inuestigabili ge
neratione/ qui cum patre & spū sc̄o vnus & idē deus es/ p̄manēs
illud idē quod eras & es/ intra vni⁹ puelle corpusculū te clauisti
factus homo sicut sum vere/ & deus & homo es. **S**ic enim in v̄
ginali vtero hominē suscepisti/ q̄ nec sine hōie deus es/ nec sine
deo homo. **Q**uis nec diuinitas sit humanitas/ nec sine di
uinitas. non sunt p̄fuse nature **Q**uis in te sit vna eadēq; p̄sona.
Nonne es caro & frater me⁹? **V**ere sic famē habuisti/ sicisti/ fle
uisti/ meas infirmitates habuisti/ vt ego. sed tñ in te infirmitas
peccādi & defect⁹ non fuit vt in me. **N**ec enim peccare potuisti
vt ego. **E**t infra. **S**ed quō pie **I**hesu cui⁹ tāta est magnificen
tia vt nulla queat explicare creatura/ quez celi mare & om̄ia que
in eis sunt capere non p̄nt. qui idē tot⁹ vbiq; locorū p̄ns es/ nec
intus inclusus nec extra exclusus **I**dē in celis ad patris dexte
ram sedēs/ om̄iū sup̄nozū cuiū beatitudo & glia es qui tue cel
situdinis specie p̄templant. idem in tra pugillo ipsam p̄tines et
cōcludens. **I**dē in mari & in abissis ad nutū regēs om̄ia & cōser
uans. **I**dem in inferno potent̄ dominās/ sub tāta breuitate pa
nis p̄tineris non particularit̄/ sed integre & perfecte & insepara
biliter. **O** ineffabilis admiratio **O** om̄iū nouitatū nouitas **O**
culi in te vidēt albedinē. saporē sentit gustus. odorē olfactus/ ta
ctusq; subtilitatē repperit. **S**ed auditus corde resp̄sentat. in te
illa non fore accidētia. hinc sola certe per te existūt accidētia si

ne subiecto/ qz nō vt hūanis videt̄ sensibus panis es: s; tot⁹ ihe-
 sus xps/ integer sicut in celo ad dexterā patris residēs de⁹ z hō
Hue panis vite qui de celo descēdisti/ dās te sumētibus digne
 vitā. **O** sacratissima esca quā vere comedēs de⁹ effici. **O** sacrū
 nostre peregrinationis viaticū/ sine quo de hoc seclō nequaquā p-
 uenit̄ ad celestis iherusalē/ sortū. **T**u certe vita es vitalis/ dul-
 cis/ amabilis/ z iocūda. odoris tui suauitas egros recreat/ quos
 tu⁹ sapor facit fortissimos. **T**u lux incōpre hēsbil/ oēm hominē
 illuminās. in te per te z ex te sunt ōnia: z sine te nichil. **O** feru-
 lum excellētissimū/ venerādū/ adorādū/ glorificandū. in te z p
 te est rectū iudiciū z equitas. tecū prudētia z fortitudo/ z ōnis
 victoria. per te sancti regnāt in celestibus. per te doctores predi-
 cant. per te iust⁹ ptra hostes virilit̄ dimicat. **T**ecū ōnes diuinit̄e
Propici⁹ queso dñe michi esto pctōri/ vt sis michi in adiutori-
 um/ z locus refugij vt saluū me facias. **E**t tūc si ambulez in me-
 dio vmbre mortis non timebo mala qm̄ tu mecū eris. mortuus
 en pie **I**hesu iaceo/ exurge/ resuscita me/ z p̄fitebor tibi. **E**ger
 z infirmus iaceo/ cui nulla ampli⁹ in carne est sanitas. medicus
 es/ sana me. nudus affligor/ frigore/ diues es/ indue me. fame in-
 hac solitudine pereor/ cibus es/ satia me. **S**itio/ salubre pocū
 luz es/ inebria me. **I**nfixus sum in limo profundi z non est sub-
 stātia. **V**eni in altitudinē maris z tempestas dimerfit me. **E**-
 duc me de laqueo isto/ protector me⁹/ gubernator meus/ firma-
 mentum meum z refugium meū/ dux meus/ rex meus/ z deus
 meus **I**n cuius manibus cōmendo spiritum meū quem in cru-
 cis stipite redemisti/ cui vitam z misericordiā tribuisti. **R**espi-
 ce domine humilitatē meam/ ne concludas me in manus inimi-
 ci/ vt hodie tecuz ingrediar in locū tabernaculi ammirabilis/ vt
 inhabitem in domo tua in longitudine dierū in seculum seculi.
Dixi finitis gloriosus vir sacramentū suscipiens ad terrā supi-
 nus redijt. **D**einde manus in modū crucis super pectus tenēs
 symeonis prophete vaticiniū scz **N**unc dimittis seruum tuum
 domine x. decantauit. **Q**uo finito mira lux resplēdit/ z post
 certum tēpus gloriosam deo animaz reddidit. **E**t de sancto
Thoma de aquino dicit **A**nthonin⁹ in terciā parte titu. xxxiiij

caplo vi j^o S. xi^o summe hystozialis. **Q**uod crescente infirmitate & corporis virtute deficiente petijt sibi afferi venerabile sacmētum eu charistie. **C**ui occurrit vt potuit prostratus in terrā requisitu sqz vt moris est ecclesiastice discipline/ si crederet q̄ in illa hostia consecrata esset verus dei filius/natus de virgine/ passus pro nobis/ resurgens a mortuis/ &c. libera voce/ attēta deuotione/ cum lacrimis respondit. **S**i maior sciētia q̄ fidei integritas & ineffabilis eius veritas in presenti exilio de hoc sacramento haberi potest. **I**n illa respōdeo quia vere scio & p̄ certo scio hunc esse verū deum & hominē/ eterni patris & virginis matris filium/ dominū nostrū **I**hesum christū/ & sic puro corde credo & ore confiteor. **S**ic itaqz deuote & cuz lacrimis accepit illud viuificum sacramentum.

Secundum latus.

Circa secunduz latus vbi discipulus vidit aliquos bene morientes/ sed tamē venerabilissimū sacramentū non sumentes sacramentaliter/ certis de causis/ propter vomitū aut aliquā rationabilem causā/ qui nichilominus virtutē huius sacramēti sumperunt. **P**ro quo notandū q̄ hoc sacramentū sumit̄ tripliciter. **P**rimo sacramentaliter tm̄ scz a malis/ de quibus in tercio latē dicitur. secūdo spūaliter tm̄/ & sic ab hīs sumitur/ de quib⁹ in hac cella. tercio modo sacramentaliter & spūaliter simul. **E**t sic sumitur etiā a bonis debite cōmunicātibz vt dictū est in primo latere. **A**d hoc sane intelligēdū sciendū q̄ in cibo altaris duo sūt. scz sacramentū/ & virtus sacramēti. **S**acramentū s^m **A**ugustinum in duobus constat. s. visibili panis & vini specie/ & invisibili carne & sanguine xp̄i. **V**irtus vero sacramēti est sanatio a dānatione mortis eīne. **H**ac virtutē sacramēti crediderūt & spiritaliter gustauerūt oēs saluādi ab origine mūdi/ & quotidie gustāt oēs boni xp̄iani. **S**acramentū vero altaris. i. visibilē specie panis cum carne christi manducāt soli xp̄iani/ & hanc tam boni q̄ mali/ sed modo dissimili. quia mali māducant sacramentū tm̄. i. sub visibili specie panis corpus christi. sed non māducant virtutem sacmēti spūalem. i. salutem & vitā eternā. **B**oni vero māducant vtrūqz simul. s. sacramentū & virtutem sacramēti. **S**acramentaliter tm̄ māducātes māducāt & non māducāt. spūaliter tm̄ mādu

tantes nō māducāt s; tñ manducāt. Spūalit̄ & sac̄mētali māducātes/māducāt & māducant. Circa spūales māducationē p̄ terea sciendū q̄ incipiētes & p̄ficiētes & p̄fecti māducāt spūalit̄. **Aug^o.** Crede & māducasti. Sic enīz cib^o p̄ collū missus in vētrem a capite reficit ōnia mēbra san̄ sic iste cib^o. **Jō** dicit ecclia^o stica p̄fessio in p̄lēdis. **Parasti** pplm̄ tuū &c. non tñ me s; famīliam tuā aut populū in caritate exntem. **Et** quīs moriant̄ aliq̄ sine sumptione hui^o sacramēti/tamē saluant̄ omittētes ex cā rōnabili/quia non est sacramētū necessitatis/nisi certis ex causis. **Plures** rōne maioris affectionis faciūt eis in extremis p̄ntari corpus dñicum/vt legit̄ de **Dugone de scō vic.** vt dicit **Anto**nianus in t̄cia p̄te in p̄ncip̄o summe historial. q̄ cū eēt infirmat^o ad morē & ita el̄et stomacho alterat^o q̄ nullū cibum poterat retinere:māducauit fratribus suis qui ei assiste bāt infirmo vt sibi afferrent venerabile sacramētū/ex quo in breuierat ad dñm migraturus. **T**imētes autē fratres vomitū & per p̄sequens irreuerentiam tāti sacramēti/& ex parte altera nolentes cū cōristare in denegando qd̄ tam p̄stāter & deuote postulabat/consiliū inierunt non salutariferum/videlicet vt hostiā non p̄secratam ei afferrent/vt eā euomēdo nō sequerēt irreuerētia sacramēti. **D**eserentes ei igit̄ hostiā nō p̄secratā cū solēmitate qua deserit eukaristia infirmis/dei spū reuelāte detexit simulationē eorū/dicēs **Q**uid est qd̄ facere voluistis fr̄es mei? q̄re me decipe voluistis? istud nō est corp^o dñi mei. **I**te igit̄ securi/& afferte veruz corpus dñi mei. **Q**ui aduertētes se dephēos veniā petierūt/& fiduciaz sumentes in eo qui ei occulta reuelauerat:attulerūt ei verū sacramētū. **Q**ui cernēs illud nō posse sumere stomacho dedignato ait. **A**scēdat fili^o ad p̄tē & huius ad dñm suū qui fecit illum. **Q**uib^o d̄cis eukaristia dispuit seu spēs ille/& deo spū tradidit. **H**ic igit̄ scūs vir quīs nō māducauit sac̄mētali spūalit̄ tñ māducant̄/rōne deuote meditātōis. s. esuriēdo vel appetēdo cibū hūc. s. xp̄m itimo corde desiderādo. 2° masti cādo. i. maḡ discretiōe cogitatōis discutiēdo. 3° delcādo. s. dulcedinē ei^o eligēdo. **T**er^o lat^o. **C**irca 3° lat^o nōndū q̄ valde negligent̄ se plures sūt circa istud sac̄m̄ peccātes nō mediocri/ & p̄cipue sp̄licit̄. s.

propter **B**onum omisſum
Indebitum acceſſum
Tepidum reſreſſum

Circa primuz' notan
 dum q' multi indebite a
 mittunt hâc ſumprionē

aliqui ſcilicet ex obſtinatione/ vt qui permanent in odio/ vel falſa poſſeſſione/ vel luxuria/ aut alio mortali peccato/ quia nolunt peccatū illud dimittere. volūt etiā cōmunicare ⁊ ſi nō velint cū hmōi malis cōicare mun' malū facerēt q' ſi cum illis cōicarent. ſed tamē ſpero non excuſant a mortali omittētes cōmuniōnem
Aliqui ex tepefactione vel tepiditate amittūt/ quibus videtur labor ſe preparare ad ꝑfeſſionē ⁊ cōiōnez. qui ita implicant terrenis q' poſtponūt defacili ſpūalia eis etiā neceſſaria/ quare ſepe morte ꝑuēti moriunt' indispoſiti. ¶ **D**e ſecūdo ſcꝝ indebito acceſſu/ q' quidē ſit cū mōrlis peccati remorſiōe/ etiā ſi ſcientiaz erroneā hiet/ niſi eā deponeret ad arbitriuz boni viri. **P**retea ſine mētis diſcuſſione. ſ. ꝑpetēti. qz ſcꝝ nō recogitauit vitā ſuā/ ali quā mōrlia bñs de quib' incōtrū' vel incōfeſſus non habēs remorſuz/ tal' peccat ꝑ illud apli ꝑma **Coꝝ xj.** **P**robet at ſeipm hō ⁊ ſic de pane illo edat ⁊ de calice bibat. **P**retea ꝑfeſſiōe ſcāa aliq' incidūt in mōrle/ vel etiā recordant' alicui' mortal' incōfeſſi/ ſi multomag' q' ſi ex verecūdia illud omiſerint/ ſi accedūt ſine ꝑfeſſione illoꝝ habita ſacerdot' copia ad cōiōnē peccāt/ etiā ſi eſſent ꝑtriti. ¶ **D**e ſcꝝio de tepido reſreſſu. ſ. qñ ſumpto ſacmēto nō ſe applicat q's orōnib' ⁊ alijs diuinis officijs/ ſi ſine neceſſitate vrgēte applicat ſe ad mūdana ⁊ vana/ diſcurrit hic inde/ ⁊ qđ ꝑei' reuertit' ꝑtociti' ad vomitū. **N**orat at ꝑs ꝑs lxxvj. ſeptēꝝ nocumēta q' eueniūt nō cōicantib' vel male cōicantibus ſi illis verbis **F**iat mēſa eozū coram ipſis in laqueū. **P**rimo quidem animā peccato illaqueant/ quia cōmittunt vñū ſpeciale peccatū mortale/ quod notatur ibi **F**iat menſa eozum in laqueū. **S**ecūdo dānationē eternam ꝑparat/ qz ſi morit' non penitens de hoc ad infernū vadit. qđ notat' ibi in retributiones. **T**ercio primū ſcādaliſāt inducētes ſuo exēplo ad ſilia/ ⁊ faciētes male de ſe iudicare/ quod notat' ibi in ſcandalū. **Q**uarto mentē excecant. ſi cut em ꝑ dignā cōiōnez illuminat' ita de ꝑrio excecāt/ qđ notat' ibi obſcurent' oculi eoz ne videāt. **Q**uinto tēpratōib' ſe ſbingāt

qz dyabolus hz maiore ptatem super eos cum non sint armati
sacramento/ibi **E**t dorsum eorum semp in curva. **S**exto deū ir-
ritant ptra se ad immittēdū eis diuersa flagella z mala/ibi **E**t
funde super eos irā. **S**eptimo gratis se spoliāt qz omnibus
bonis spūalib⁹ z v̄tutibus/ibi fiat habitatio eoz deserta z̄.

Quartum latus. **C**irca quartū latus norandū q certis
personis negāda est hec cōio. primo pctōribus. **P**ro quo sciē-
dum s̄m **T**hōm in iij⁹ q simpliciter z sine distinctioe aliquis hoc
dicēs fallit/ quia pro pctō occulto nō est negāda pctēti in publi-
co. **E**t hoc tum qz pro peccato occulto penā publicā inferēs eēt
reuelator criminis. **T**um qz scandalū esset si negaret. **T**um qz
quilibet xpianus habet ius in pceptioe eucharistie/ nisi illud p
mortale amittat. vñ cum non p̄stet in facie ecclie illū amisisse ius
suū/ non debet ei in facie ecclie negari. **Concoz. De. z Alber.**
Si scdm pe. de p̄scit crimē esse notoriū z manifestū etiam in
publico pctēti curat⁹ debet negare **E**t ex hijs patet q meretri-
ces z publici vsurarij sunt om̄ino ab altari arcēdi/ nisi penitētiāz
egerint. itaqz post penitētiā priuatā possunt admitti ad euchar-
istiam secrete/ non at publice nisi post publicā penitētiāz/ ppter
scādalum. **N**am manifesta delicta id est notoria nō sunt occul-
te corripēda. vt de pe. z re. c. p̄. vñ vel sacerdos debet inūgere
publicā p̄niam/ vel publicare q sunt vere penitētes. **E**t hijs e-
tiam patet q suspectis de crimine suspitione violēta debet ne-
gari scdm predictā distinctionē/ qd̄ habet pro certitudine. **S**u-
spectis at̄ de leui suspitione non est denegāda/ ymmo nec suspe-
ctis suspitione pbabili. **S**ed histrionibus phibet dari. de p̄se.
dis. ij. pro dilectione. **Q**d̄ tamē nō intelligit̄ de om̄ib⁹/ cuz licite
posset hec ars exerceri. **S**ed de magicis vel turpib⁹ actibus q̄
sunt mortalia. **S**ed nec pugnātibus in duello est dāda commu-
nio/ q̄uis etiā sint periculo mortis inuoluti. vt in c. de torneamē-
tis. **I**mpuberibus carētib⁹ om̄ino discretionē (vt ante septē-
mum) non est dāda. **S**ed si habēt aliquā deuotionē vt circa xj.
vel xij. annū/ p̄t eis dari/ quia innocētia recōpensat ignorantia.
Nunq̄ at̄ dari debet ad suspitionē probādā vel tollendā/
nec hostia non p̄secrata pro consecrata/ qz hoc esset facere ydo-

Cella

latrare/inxta **Pe. de pal.** Occidendis ppter scelera sua publica non est deneganda cōio si eos penitet & p̄itent. **Ite** hñibus lucida internalla furiosis/vel fatuis/freneticis si anq̄ intrarent furiā vel frenesim, habuerūt deuotionē ad sacramentuz & penituerūt non est negāda cōio. Quia cōio ineffabilia p̄fert homini bona. **Ne** sis ergo o hō negligēs in hac sumptiōe/sz rpe & loco p̄gruis dispone domui tue/qz morieris & non viues.

Cella Tricesima octaua.

Iscipulus tricesimā octauā cellam ingressus in eius p̄mo latere vidit aliquos inūgi a p̄biteris ifirmos oleo sacro. **In** secūdo aliquos decedere absqz hoc sacramento. **In** t̄cio latere vidit pulcerrimā virginē crucez in manu tenentem dextera/in sinistra vero asperforiū. **In** quarto latere vidit simlē virginē tenentē in vna manu can delam/& reliqua librū/iuxta lāguentem. **Dijs** inspectis dixit istructoz **In** hac cella quo ad p̄ima duo latera declarat de vltimo ecclesie sacramento/& vale eccliaſtico quod videt ecclesia dicere lāguenti. s. de sacramēto extreme vnctionis. **In** duob⁹ subsequentib⁹ lateribus declarant quedam circūstātie circa egrum ob seruande. **Primum** latus. **Quo** ad p̄mu⁹ latus notandū q̄ q̄uis hoc sacramentū non sit de necessitate salutis/tamē est maxime saluberrimū. **Hoc** enim sacramentū instituit x̄ps/ sed apostol⁹ **Jacobus** promulgauit dicens. **Infirmatur** aliquis in vobis inducat p̄biteros ecclesie qui orēt sup eum/ vngētes eum oleo in nōie dñi/& orō fidei saluabit infirmū **Jacobi v.** **Belasius** papa dicit q̄ non penitētibus vnctio ista fieri non potest/ quia gen⁹ est sacramēti. **Et** nōndū s̄ **pe. de palude** in iij⁹. dif. xliij. **Q̄** triplex est inūctio ecclesie/ vna que non est sacramentū nec sacramētale/ quia nec per se grām causat/ nec ad aliquod sacramentū suscipiendū vel p̄ficiendū ordinat/ & hec ē vnctio regum. vnde non oportet q̄ fiat de materia p̄secrata/ & multo minus cum crismate/ nec in capite sit vnctio/ s̄ in humero vel armo **Secūda** vnctio est sacramētalis/ s̄ nō sacramentū/ q̄ scz ad sacramētum ordinat vel suscipiendū/ vt olei vnctio ad cathecumini

nos/vel perficiendū/vel digne custodiendū/sicut oleū quo bap-
 tizatus inungit in vertice/z quo episcop⁹ crismate in capite et
 manibus/z altare crismate/z presbiteri oleo in manibus vngū-
 tur. **Vñ** z **Hostien** reprobatur opinionē **Goff.** qui dicit q̄ man⁹
 presbiteri inungunt crismate. **Tercia** vinctio est sacramentū p
 se. **Et** illa est duplex; qz vel crismatis in frōte per ep̄m/vel olei
 sancti in organis sensuū infirmis per sacerdotē/z quelibet hāz
 est sacramentū per se. **De** hīs vinctiōib⁹ habet̄ ēx de sac. vnc.
 c. j. **Et** licet fiāt plures vinctiones/est tñ vnū sacramentū vnita-
 te que est ex parte finis/qz ad vnū causandū z significandū ordi-
 nan. s. sanationē spūalem. **Quā** venerabilis sacramēti mate-
 ria remota est oleū oliuarū. oleū hoc maximā puenientiā hz ad
 significandū eius effectum qui est hilaritas z claritas mētis
Vnde in ps̄ dicitur vt exbilaret faciem in oleo. **Materia** autē
 propinqua est q̄ illud oleum oportet q̄ sit ab episcopo cōsecre-
 tum. **Nec** refert quō sit benedictū oleū/dūmodo sit oleum oli-
 uarum. z talis benedictio qualis a tota ecclesia (vel romana) p-
 fuerit. **Hoc** oleūz siue ista inunctio fiebat vt dicit̄ in p̄mo latere
 per sacerdotē. **Nam** scdm̄ **De. de pal.** sacerdos z solus sacer-
 dos est minister hui⁹ sacramēti: ita q̄ in nullo casu ali⁹ q̄ sacer-
 dos inungere potest/etiā ex om̄issione ei⁹ in q̄cunqz necessitate
Debet autē eē sacerdos suus/non alien⁹. z hoc nō quo ad cēnti-
 am sacramēti/qz etiā si ab alieno inungeret̄ sacramentū reciperet
Sed quo ad necessitatē p̄cepti/qz sacramēta a suis sacerdotib⁹
 vel ep̄is sunt recipiēda. vñ nisi periculuz mortis immineret ex
 mora proprij sacerdotis nō su⁹ sacerdos nō debet eum cōicare
 vel inungere. **Nec** licet religioso sub sententia excoīcationis.
Qua forma autem vtetur sacerdos verborum in vngēdo **Re-**
spondet **Thōs** in quarto q̄ formā deprecatiua instituit **Gre-**
gorius **Secz** **Per** istam sanctā vinctiōe z suam piissimā misē-
 ricordiam z. indulgeat tibi deus quicquid deliquisti p̄ visū au-
 ditum z hm̄i. **Et** ista forma est de necessitate sacramēti. **Alia**
 est forma quā dicit̄ instituisse **Ambro.** q̄ est iudicatiua. s. **Vngo**
 istos oculos oleo sacrificato **In** nōie patris z filij z spūs sancti.
 z hec forma est de bene esse non de necessitate sacramēti. **Vñ**

Qella

nec vsus est generalis/ sed tm̄ apud quasdā ecclesias/ et 6^m morē
illarū eccliarū premittit̄ hec forma ante deprecatiuā. **2° cor. Alb.**
Q sit pueniētiōz forma deprecatiua oñdit̄ ex v̄bis Jacobi apli
pretactis **Q**uia infirmus est proprijs viribus destitut⁹/ vñ in-
diget subleuationibus orōnum alioruz. **De. vero de pal. dicit**
q̄ quelibet ecclia suabit ritū suū. **I**n omni tm̄ debet inuocatio
trinitatis addi/ et fieri signū crucis/ ppter generalē regulā. **I**n
quibus vero partib⁹ corporis sit inunctio et quare dicit **De. de**
pal. q̄ cum istud sacramentū det̄ per modū curationis/ sicut in
curatione corporali ponit̄ medicina in locis vbi radix est mor-
bi. sic debet esse in extrema vnctione. vt scz fiat inunctiōes in il-
lis partib⁹ solū in quib⁹ sunt p̄ncipiā peccati mortalis vel ve-
nialis. **E**t quia radix est p̄ncipiū peccādī in nobis/ primo est
vis cognitiua. secūdo vis appetitiua. tercio vis motiua sine exe-
cutiua. **N**is aut̄ cognitiua in nobis ortū habet a sensu. iō in no-
bis debet̄ inūgi loca seu organa quinqz sensuū. s. oculi p̄opt̄ vi-
sum. aures p̄opt̄ auditū. nares p̄opt̄ olfactū. os p̄opt̄ gustuz.
manus p̄opt̄ tactū/ qui in pulpīs digitorū maxime viget **S**ed
p̄opt̄ vim appetitiuā inungunt̄ a quibusdāz renes. vel scapule
pro renibus. et pedes p̄opt̄ vim motiua. **S**ed qz p̄ncipiū actu-
um nostrorū est vis cognoscitiua/ iō illa inunctio que fit in orga-
nis quinqz sensuū est de necessitate sacramēti/ et seruata ab om̄i-
bus. **Q** si aliqui sint mutilati in illis organis/ debet fieri inun-
ctio in partib⁹ magis pp̄inquis ad organa amissa. **A**lie inuncti-
ones scz ad pedes et renes nō sunt de necessitate sacramēti/ vñ
de in eis fiendis vel dimittēdis p̄suetudo ecclie sue seruāda est
De hijs qui nunq̄ habuerūt mēbra vt cecus nat⁹/ videt̄ dicen-
dum q̄ sit omissēda inunctio in tali sensu/ qz nunq̄ deliquit p̄ vi-
sum. vel pōt̄ dici q̄ cum p̄ctm̄ sit eēntialit̄ in volūtate nō in sensu
dicit̄ peccare per visum cecus natus: non scdm̄ opationē opera-
tiua sed elicita/ qz forte p̄cupiuit videre inordinate. **E**t qz nō
im̄pmit̄ caracterē/ cuz non deputeť homo per hoc ad statū spū-
alem in hac vita/ ideo iterari potest/ et non solū in diuersis infir-
mitatibus qm̄ in singulis timeť de morte: **S**ed etiā in eadez in-
firmitate quādo est diuturna vel et̄bica vel ydropissis quotiēť

cūq; ex tali infirmitate deducit ad periculū mortis **Q**uid autē hoc sacramentuz in nobis operetur vel quis effcūs eius **D**istomas in iiii. q; principal' ei' effcūs est quedā sanatio spūalis. quia dat' ptra quādam debilitatem vel ineptitudinem que in nobis reliquit ex peccō originali vel actuali/ ptra quā debilitatez hō roborat' per hoc sacm̄. **E**t quia hoc robur grā facit que secū nō cōpatitur peccūm. ideo si ex p̄nti inuenit aliqđ peccūm mortale v' veniale quo ad culpam tollit ipsum/ dūmō non ponat' obex ex parte recipientis **S**ecūdarius effcūs eius spūalis hui' sacramenti z bylaritas mentis/ non actualis/ sed habitual' qz imprimat' ozonatum disponentem ad grām gratū facientem. z cū hoc grāz sacramentalem que est quidā habitus spēalem effcūm ad fornicācōdū contra pugnat' tūc eminentem z ad remittēdū penā que p' omnia sacrameta impedit ingressuz regni. **E**t infra b' mag' declarans dicit morte imminente eminet grauissima temptatio qui insidiatur calcaneo. **E**t qz anima que naturalr' diligit corp' mag' intēta corpi/ min' intentata est sibi depressio etiam ex memoria pcedētium delictoz. ex quib' in desperationem labi posset. **E**t visiones terribiles quas patit' z hōmōi occurrūt **I**deo ex his verbis anima debilior efficit' z spāliter ex peccatis pcedentib' ex quibus fit timida z infirma ad actus grē non solū habitibus in ptra rium inclinātib' qz tunc pna non est inclinatio ad peccūm z forte graui infirmitate tales habitus corrūpūt' s; fit infirma merito rie/ quia quanto plures z grauioribus assentit' peccis tanto mag' meruit in temptationib' desereri. z tū tūc grauissima imminet tēptatio. vnde z quasi pugil inungit' contra demonē sicut pfirmādo contra mūdūz. hec ergo est infirmitas ad actus grē differēs ab habitu peccōz que est alia infirmitas spūalis **A**liqñ aut iam infirmus pdidit vsūm rōnis lapsus in frenesim. ita qz peccare nō p̄t nec penitere. **S**ed restat in eo infirmitas retardās ab actu glorie. z pena debita pro peccato actuali **E**t ptra hāc etiam datur vt pugnans in sine vincat. z vincēs purgat' sine alio purgatorio celū intret. z propter hec duo inungit'. z hec est duplex infirmitas. item declarans. quō in aliquo casu istud sacramentum pōt esse necārium z p̄nter quō per ipsum dimittant' aliqñ mortalia.

sic dicit laborans in extremis. et non valens confiteri de mortali
 quod habet/de quo attritus est inunctus saluabitur non inunc-
 tus damnabitur. **D**onatur etiam eum fuisse p̄fessuꝝ. tamē po-
 nit habere ita imperfectū dolorem q̄ fuit fictus resp̄cū sacramē-
 ti p̄n̄e qui tamen erit non fictus resp̄cū extreme vnctionis. **S**i-
 cut aliquis non fictus resp̄cū sacramenti baptisimi qui fictus ē re-
 sp̄cū p̄n̄e. maior enim deuotio requiritur in suscipiente resp̄cū sa-
 cramenti ad quod per se requiritur actus suscipientis q̄ in eo in-
 quo nisi per acc̄s. **I**tem ponamus eū cōicatum. **E**tdub̄ forte
 remanet in pccō qd̄ delebitur p̄ extremā vnctionem qz maior d̄
 uotio requiritur in receptione eucharistie q̄ extreme vnctionis
Predictis consideratis p̄t sacerdos infirmuꝝ dulcibus amoni-
 tionibus alloqui ad monendo ad hoc sacramentum tempe con-
 gruo suscipienduꝝ. vel post iam susceptum si sanuꝝ habeat intel-
 lectum/dicens talia aut h̄mōi verba. **A**mice charissime consulo
 toto mentis affectu vt accipias tibi sacramentum extreme vnc-
 tionis vel iam suscepisti etc. **A**ge gr̄az actiones inde sup̄remo.
 qui in hoc magnam tibi contulit gratiam. **N**am sicut oleum est
 medicinale et sic sanitatis inductiuuꝝ. quod sit remota infirmita-
 te. **A**nde in huiusmodi figura samaritanus in vulneribus sauci-
 ati ad sanandum infundit oleum. **S**ic istud sacramentum tibi
 conferet vel contulit augmentum gratie que est sanitas anime.
 forsitan tollit infirmitatem corporis paulatim vires recuperan-
 do. si tibi proficere noscat deus ad salutem. **N**on tibi videatur
 q̄ propter huiusmodi sumptionem sacramenti/mors citius ac-
 celeratur sed salus augetur. et sicut oleum non solum medicinaz
 confert. sed cum hoc impinguat faciens cibum delectabiliozem
 ita istud sacramentum extreme vnctionis faciet m̄tem pingui-
 ozem deuotione et leticia spiritali. **S**ecūdo sicut oleum ē pu-
 gilum et maximoz capitaneoz inunctiuuꝝ. **N**am reges in nouo
 et veteri testamento vt presert̄ inūgebant. vt patet de dauid sa-
 ule ihesu et alijs/et hoc in signuꝝ victorie. **S**icut istud sacrum ole-
 um tibi ab ecclesia collatum est ad robur et virilem resistantiam
 faciendam contra inimicum humani generis/nunc acutiss̄ ē r̄p-
 taturum. confortare et esto robustus de temptationibus vehe-

mentib⁹ in hoc opusculo alibi ad longū reperies. **T**ercio sicut oleū est diffusiuūz mirabilī penetratiuum z dilatū sicut istud sacm̄ dilatat sibi desiderium ad amorem superne glorie. vt dicere valeas cum aplō. **C**upio dissolui z esse cum xpo. **E**t ponit alber. magnus q^d beata virgo fecerat se inungi. sicut etiam cōica uit. z hoc non quia indigeret. cum nullo peccō etiam minimo subiaceret. sed vt preberet fidelib⁹ omnib⁹ exemplū humilitatis / z vite christiane.

Secūdum latus

Circa secundū latus notāduz q^d plures dēcedebāt absq^e sūp/ rione huius sacramēti. **Q**ui sunt improprie morientes/ etiaz bel lum ingredientes/ etiam decapitandi quia non sunt infirmi. **V**n̄ dicit pe. de palude q^d solum infirmis in periculo mortis constitutis/ habentibus vel qui aliquando habuerunt vsuz rōnis/ penitētib⁹ actu vel habitu/ est dandū hoc sacramentuz. **N**on est danda inunctio etiam quibuscūq^e infirmis. sed grauib⁹ de quorum morte pbabiliter timetur. **Q**uia sicut nomen sonat extremuz sacm̄ dicit post quod non aliud speratur. non tamen per h̄ tollitur/ quin postea adhuc possit z confiteri et cōmunicare/ si p̄ us non potuit. **S**ed non debet dari ad punctum expectādo ad vltimuz/ quando nullum sensum z deuotionem habere potest/ sed congruētiori modo z tpe. **E**t si dubitatur de morte alicuius potest dari sub isto modo. **S**i es mortuus n̄ te vngō. **S**ed si non es mortuus per istam scām vunctionem zce. **S**i autem inter ipsas inunctiones moritur apparenter/ cetera que restant non sūt dimittende. **R**ecipit tamen inunctus effectum eius etiam vna sola peracta/ pueris nondum habentibus vsuz rōnis/ z perpetuo furiosis/ non debet etiam dari. quia esset mendacium in forma/ dum dicitur quicquid deliquisti per visum auditum zcete. cum non delinquerint. **S**ed habentibus lucida interualla z freneticis debet dari/ etiam si oporteret eos ligare vt permittāt se inūgi. z h̄ nisi ante furiam frenesim essent manifeste ipenitētes/ **S**i autē frenesim l' aūq^e amiserunt loquelā nō penituerint/ vtruz debeat dari distinguendū/ quia si talis erat excōicatus vel male vite notorie et nō ostendit signa penitentie/ non debet tali dari/

Cella

quia semel malus semp̄ presumitur esse malus. nisi p̄betur p̄tra-
rium. Sed si bone vite erat. non presumitur immemor sue salu-
tis in morte plusq̄ in vita. vñ presumit q̄ petiuit / licet ñ p̄betur.
vel q̄ petiuisset si aduertisset. et q̄ petere voluit / sed forte ñ potu-
it. nec actualis deuotio requiritur in illo qui eam habere non p̄t.
Ex senio morientibz dat̄. quia senectus est eis pro infirmitate.
De hac inunctione legit̄ exemplū in vita sancti dñici p̄te secūdi
ca. xij. de magistro reynaldo decano viro religioso quondā pa-
rius regente. qui romam veniens consilio cuiusdam cardinalis
vt p̄dicando proficeret ordinem sancti dñici religionisqz sue ha-
bitum intrauit. mox sancti p̄pos̄ti examinatrix aduersitas ma-
gistrū reynaldum graui correptū infirmitate deiecit. inualescen-
te egritudine natura succumbens dep̄mit. et salus a medicis
desperat̄. Confidens autem in dei v̄tute sanctus dñicus sanita-
tem ei p̄cibus impetrare curauit. **Et** ecce orante famulo dei do-
minico / magrō reynaldo vigilanti et vi febrium grauiter estuan-
ti regina celi maria virgo mater dei cum duabus supra modum
speciosis comitantibus se puellis visibiliter apparuit / dicens ei.
Pete a me quid vis et dabo tibi. **Deliberanti** vero quid peterz
vna ex his que cum regina venerat puellis suasit. ne quid pete-
ret. sz se totum dñe sue committeret voluntati. **Tunc** illa manuz
extendens / egrotantis oculos / aures / nares et man⁹ salutarī quā
secū detulerat vnctione perunxit. pp̄rias v̄boz formulas ad sin-
gulas vnctiones subinferens. **Ad** pedes vero inquit pedes tu-
os in preparationem euangelij pacis. **Et** ad renes ait. **Strin-**
gant renes tui cingulo castitatis. **Dem** quoqz predicatorz ordi-
nibus viro eidem v̄go mat̄ demonstrans ait. **En** hic est ha-
bitus ordinis tui / sic ab egrotantis oculis celestis illa visio et a to-
to corpore omnis infirmitas ablata disparuit. vt mirarent me-
dici quoz iudicio eius vita fuerat desperata.

Tercium latus

Circa tertium lat⁹ notandū
q̄ virgo pulchra tenens crucem et asperforius in manu signat sp̄c
hec v̄go circūstat agonizantem omnis enim spei causa est virtus
crucis / vbi x̄ps in cruce pro nobis satisfaciens cōspicit̄ / vt latus
in precedentibus d̄cūm est. **Sed** nihilomin⁹ q̄rtum ad in forma

tionem simplicium. **C**ruce congruent non solum ad internam cru-
 cem formandam menti traditur/ sed extremis etiam infirmis ap-
 ponitur. vt inde intimius exardescant in passione christi/ et inci-
 tentur ad feruentiorem gratiarum actionem/ vt recognoscant quā-
 to amore saluator noster mortem pertulit vt nos viuificaret. **E**t
 q̄ conditionem mortis subiit qui vitam vniuersis creaturis tri-
 buit/ et mortuus est qui mortuos suscitauit. ergo poterit hoc pac-
 to dicere **O** bone ihesu qui in cruce moriens animam tuam pa-
 tricommdastī **D**a mihi in hac vita tibi spiritualiter sic com-
 mōi/ quaten⁹ tu in hora mortis mee digneris aiāz meā miserā
 habere commēdatam. **E**go autem domine in illas man⁹ tuas
 extēsas et perforatas/ et sacro sanguine resperfas commēdo spi-
 ritum et corpus meum. et supplico charitati tue vt in nouissima
 hora possim cum memoria integra, fide pura et spe firma/ animā
 meam in man⁹ tuas misericordissimas p̄mendare/ quas pro me
 saluando expandisti in cruce/ et audire merear illud v̄bū dulcissi-
 mu. hodie mecum eris in paraiso. **P**reter hec etiam virtute
 huius crucis non solum spūaliter sed corporaliter p̄firmam ad he-
 sionem infirmus hostes fugit longius. **C**rudelis nāq; non libe-
 ter morat neq; superbus vbi in eius improperinz ostendit bacu-
 lus quo turpiter victus fuit: ita nec dyabolus vbi ostendit bacu-
 lus crucis per quem victus fuit qui superbissim⁹ extat. **A**d hoc
 facit qd̄ narrat beat⁹ gregori⁹ li. d̄ dialog. **Q**uomō iudeus demo-
 nes timens se cruce signauit. de quo demon dixit. vas vacuus s;̄
 signatū. **S**i cruce sic ab infidelibus demones fugat/ quantoma-
 gis a fidelibus quibus est dei virtus et sapiā. **S**pūaliter vero a
 temptacionib⁹ liberat/ et refugium prestat. **U**nde in vita patrū
 abbas **J**ohannes breuis statura/ interrogatus quomodo se a
 temptacionibus custodiret? Respondit q̄ fuit de eo sicut de ho-
 mine qui laborat in campo/ habente ex vna pte aiālia venenosa
 et nocua/ et ex alia parte arborem **T**al' vidēs aiālia sibi ap. p̄pin-
 quātia arborem ascēdit vs; duz trāsirent. ita nos in campo vago
 huius mūdi vt peregrini laborantes sumus/ qn̄ ergo sentimus i
 mundas cogitationes et temptacionēs cordi appropinquantes/
 fugimus cordis meditatione vel corporali inspectione ad arborez

Cella

crucis/ vt ibi protegamur vsq; ad transitum temptationū. **Virg**
etiam ⁊ p̄tās crucis signat. **Ben.** xxviii. per scalā iacob. que stās
in terra celum tangebāt. **Sic** crux quia per eam de terra ad celū
ascenditur. **Sed** scala per quam quis in certo loco ascendere o-
siderat. prius portatur ad locum illum vbi per eam ascenditur. **Lo-**
cus ascensionis morientium celum esse potest. **Qui** ergo per sca-
lam crucis xpi ascendere ad illum locum cupit. **Portet** hāc hu-
meri ⁊ mentis. .i. affectione exteriori etiam gestione/ ad congruū
ascensionis locum. **In** sinistra manu hec virgo habebat asposi-
um vt videbat aqua benedcā intinctum/ hec aqua benedcā nō
modicum infirmi lecto respersa prodest. **Cuius** virtus patet in
eius exorzizatione/ ⁊ precipue in orōne/ vbi dicitur. **Deus** qui
ad salutem humani generis maxima queq; sacramenta in aqua
rum substātia condidisti/ ad esto. ppicius inuocationib; nostris
⁊ elemento huic multimodis purificationibus prepatō. vtutes
tue bñdōnis infunde/ vt creatura misterij tui tibi seruiens/ ad
abiciendos demones morboz; pellendos/ diuine gratie sumat
effcūm/ vt quicquid in domib; vel in locis fidelium hec vnda re-
sperferit careat omni immūdicia/ liberetur a noxiō/ non illic re-
sidueat spūs pestilens. non aura corrumpens. discedant omnes ī-
sidie latentis inimici. ⁊ siquid est qd; aut incolumitati habitaculi
inuidet aut quieti/ aspersione huius aque effugiat/ vt salubrit; p
inuocationem tui nominis expetita/ ab omnib; sit impugnatō
nibus defensa. **De** hac aqua benedicta etiam loquitur a-
lexander papa de conse. dis. 3. **Aquam** sale conspersaz; populis
benedicimus. vt ex ea cūcti aspersi sanctificentur ⁊ purificentur
qd; ⁊ omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. **Quā-**
si cinis vitule aspersus populos sanctificabat atq; mundabat. mul-
tomagis aqua sale aspersa diuinisq; precibus sacrata/ populum
sanctificat ⁊ mundat. **Et** si sale asperso per helyzeum propheta
sterilitas aque sanata est/ quantomag; diuinis precibus sacratū
sal sterilitatem auferit rerum mūdānar; ⁊ inquinatos sanctificat
⁊ purgat/ bona multiplicat/ ⁊ insidias dyaboli auertit ⁊ a fantas-
maticis verucijs homines defensat. **Hec** tibi. **Et** nota scōm tho-
mam in quarto q; aqua benedicta non est sacramentum. sed sa-

cramentale / quasi quedam dispositio ad sacramentum. Non enim directe ordinatur ad remedium prestandum vt sacramentum. sed ad remouenduz prohibens. Unde datur contra deonum nequicias / et omne quod effectum sacramentoz impedire potest. Per ipsam aquam tollunt etiam venialia. Item scdm thomam in quarto Cum aqua non benedca apponit benedc totum est benedcum Virtus enim que acquisita est vni aque ex benedcōe peruenit ad aquam additam. Et q̄ dicitur in dco .c. aquam q̄ cinis virule sanctificabat. Intelligendum est non ex opere operato vt sacramenta nostra. sed ex opere operante. id ē fide et deuotione illud facientis. sicut alia sacramēta veteris testamenti. **Quartum latus**

Secunda mulier in quarto latere tenens candelam accensam. significat fidei virtutem. quam finaliter amplectentes saluabuntur. Nam glosa super illo apostoli multi in stadio currūt sed vnus accipit bzauium Dicit. vnus. i. perseverans. Lichnus sub cera occultatus tecta intentio est. Unde gregorius. Sic fit opus in publico vt tamen intentio maneat in occulto. hec etiam candela christus esse potest. Ita vt ipsam candelam quam mystice symeon portauit. scz xpm illuminantem vniuersum mūdum infirmus agonizans amplecti desideret. Per ceram huānitas christi designatur ex virgine sumpta / vt apes ceram operiginali cum melle. pducunt: per lumen dcitas. quia deus noster ignis consumens est. per lichnuz in cera anima candidissima intelligitur. Vel sicut christianus bon⁹ vnū deum in essentia trinū in personis pfitet / ita in hac trinitatis fide mori peroptat. ita vt per lumen pat. per ceram filius. p lichnuz spūs scūs intelligatur. Ardentem postremo hanc candelam infirmi seruant. vt p hoc virgines prudentes imitari valeant. quaz beata vgo caput est. vt accensa in eis lampade puritatis mentisz bonoz operum / cū eis portas glorie ad verum sponsum ingredi mereantur.

Per librum tentum in ipsius alia manu. signatur oratioēs si eide ab infirmo vel astantibus clericis. Exemplo christi qui alta voce in cruce clamans ad patrem eide commendauit aiām suā. Sic semp auxilium nrūm in dco ponere et eum orationibus

Cella

z precibus invocare docemur. Specialr in hora mortis qz necessitas tunc adest ppter nrām debilitatem z hostis infestationem. Reliquit enim in hoc christus nobis exempluz pfcē fiducie paterne defensionis/ per hoc enim qd in man^o patris celestis hō spī rituz suum commēdat. securior esse debz qd divina v̄tute sursum deuictis omnibus erigit. Quare in hac fidei confessione persistens ad singulas personas atqz ad ipsam trinitatem etiam orōnes humilime debz effundere/ quaz aliqsnūc huic operi nostro exempli gratia interposuisse non penitus ab re esse visum est.

Orō ad prēm primā.

O Dat om̄ps z etne pat̄ miāz z toti^o cōsolatiōis/ tuaz deprecamur bonitatē suppissimāz imēsa p̄ ineffabile illā caritatē qua dilexisti gen^o huānū qm̄ vnigenitū atqz caritūmū filiū tuū misisti in hūc mūdū p̄ nrā redēptiōē. Et ipsum ex sacratissā ac mūdissima virgine maria voluisti incarnari z int̄ hōies p̄uersari. ac tandē acerbissimā z ignominiosissimam mortem subire. Oñde o dñe in hac hora pietatis tue abyssum z caritatis tue dulcedinē in hac tua rōnabili creatura nūc mōditer infirmāte z ad te prēm spūuz redeunte. Oñde z o clemētissime ac supergloriosissime deus pat̄ lucem miseratōnuz tuaz. O dñs sancte fortis z immortal̄ conforta mentem eius in te. Intellectū eius illumina/ voluntatem eius accende/ z conserva in te oim̄ vltimato z beatifico fine/ summo z incōmutabili infinito z incomparabili bono. Protege euz o p̄stantissime pat̄ ab omni aduersaria prāte. ab omni occurſu p̄trario/ a tēptatōib^o vniuersis. Non scdm̄ peccā sua facias ei/ sed scdm̄ tue benignissime bonitatis immensitatē/ scdm̄ tuam caritatē affluētissimā z paternā/ scdm̄ multitudinē miseratōnū tuaz/ ei nunc o superdulcissime de^o pater misereri z indulgere parcere z adesse digneris. z suscipe spī ritum ei^o in brachijs dilectionis tue. Per vnigenitum tuuz dominuz nostrum iēsam christum/ per vniuersa misteria z beneficia eius. per omnia que ipse p̄ nostra salute assumpsit/ fecit ac passus est. Qui tecum viuit z regnat in vniuersitate spūs sancti de^o per omnia sc̄la seculoz Amen.

Oratio secūda ad prēm

Domine deus rex omnipotens in cuius dispōne atq; impio vniuersa sunt posita. Cui⁹ voluntati nemo potest resistere. qui iuxta tuam omnipotentem scām sapiētissimā atq; liberrimā volūtatem facis tam in virtutib⁹ celi q̄ inhabitatoribus terre. Cui nullus potest dicere quare sic facis. Qui quibus vis misereris / & quos vis induras aperi oculos misericordissime pietatis tue super hanc tuam miserabilem creaturam viribus destituta; in extrema necessitate ac summo piculo constituta; hostibus sue salutis ac aduersarijs tui honoris horribiliter ac maliciose vndiq; circūvallatā. **O** pater altissime ne memineris iniquitatum quas ex humana fragilitate aut ignorantia. aut alia queuis cā seu occasione incidit aut commisit. **A**tende o benignissime ac suauissime pat̄ q̄ prona sit humana natura ad lapsum. quanta sit eius infectio. q̄ procliuis sit ex se ipsa humana conditio ad peccandum. **Q**uid o super excellentissimū est genus corruptibile / luteum vas / carnale & mortale figmētum. vt ita amariteris de eo. & viscera misericordie tue sup illud contineas. & permittas illud perire. **M**emento o dñe q̄ ppter miseris peccōres misericors appelleris. **I**dcirco o fons totius pietatis de grē ob tuam infinitam potentiam conforta in te hanc tuam deficientem ac debilem creaturā / ppter immensam sapiām tuā aiām ei⁹ illustra. **P**rop̄ tuam abissalem & infimabilem pietatē / vniuersis culpis eius ignosce. p̄pt̄ ocm̄ b̄tudinē tuā p̄t̄ illuminatā / libera eā ab infernali miseria. & ab omni calūnitate eam circūdatē & opprimente. **D**a ei sc̄issime pat̄ cū tanta p̄trinitate a corpe emigrare. vt benignissime suscipiat a te. **P**er vnigenitum tuū dñm nostrū ihsūm christū **P**er p̄ces & merita clementissime v̄gūis marie tibi o pat̄ eterne comparētal. per p̄ces et merita totius triumphantis ecclesie & omnium viatorū tibi placētium. **Q**ui cū vnigenito tuo & adorando pacifico spū. vn⁹ es verus solus ac summus deus. **A**men

Orō tertia ad patrē

O deus & pat̄ dñi nostri ih̄sū christi. a q^o omnie p̄nititas in celo & in terra nōiat. Cui p̄p̄rius est misereri ac parcere. a quo alienū & peregrinū est irasci. / punire. ac vni-

dicare. **O**bscramus te o superpijsime et superdulcissime pater per scām communicationem illam ad intra / qua totā deitatis tuę plenitudinem cōicas vnigenito filio per generationem eternā atq; spiritui sancto per diffusionem eternam et immanentem / et funde super hanc tuam creaturam pauperem / infirmā / omnino solacio destitutam / liberalissima dona gratie tue. **P**reueni et conuerte eam pijsime / applica eam tibi o gratissime domine / fac eā tibi o gloriosissime domine ac serenissime deus pater esse vas tue misericordie immense / nichil proficiant in ea aduersarij humanę salutis. **P**rotege eam sub vmbra tue omnipotentis virtutis / **I**n tanta temptationū et afflictionū caligine animā eius irradiā gratiarū tuarū suauissima luce. et consolationū tuarum inuina tranquillitate / periculum eius in manibus eius est / et nunc in vnins hōre momento / aut eternam damnationis sententiam rebitur obtinere: aut in tua charitate et gratia decedendo iudicium saluationis perpetue consequetur. **E**cce o pater ad orāde et benedicte / qui a nobis pauperibus atq; fragilibus creaturis ad omne malum promissimis pater appellari dignaris / ecce quod in finitum periculum. **M**isericordissime ergo succurrere / o clementissime ac fidelissime pater subueni / nec in hac periculosissima hora auferas misericordiam tuā saluificam a creatura hac agonizante / sed eam benignissime intuere / corrobora / salua / et posside per vnigenitum tuum in charitate et pietate spūs sancti / interuenientibus omnibus sanctis tuis pro ea ad laudem et gloriā nominis tui benedictissimi Amen

Oro prima ad filium.

Obscramus te dñe ihū christe per charitatis tue ardorem / quo teipm pro nostra redemptione tradidisti in mortē / morte autē crucis acerbissimā atq; turpissimā. et pro tui preciosissimi pro nobis liberalissime fusi sanguinis precibus. **P**er tue quoz amarissime passionis indeficientissimi ac copiosissimi meriti / atq; per tuā dulcissimā misericordiam et sue matris passionis acerbitate / assistentiāq; fidelissimā qua assistit tibi vsq; ad tuā in cruce expirationem / mirifica pietatis tue abyssus in hō famulo tuo aut scūla a luce vite presentis ad te oim iudicem metuendum pergentem. **P**repara autē

mā ei⁹ o dñe ad occurrēduz tibi salubrē/ nequaquā sñ vera p̄tritione ac finali ad te p̄uersioē p̄mittas eā separi a corpore. **V**isita et illustra mentem ei⁹ uisitatione tua secreta pijsiā et paterna/ qua i actu oculi in instāti p̄uertis atz iustificas impiū/ et de immūdo ef ficis mūdū. **D**itte ei o dñe et saluator auxiliū grē tue a thro no glē tue. et ea pietate qua latroni sero penitenti indulgētissime p̄misisti. hodie mecū eris in paradiso. etiā in isto oñde viscera cha ritatis ac pietatis/ et precipe eā ad tuā miāz puenire. **S**aluator mūdi rex glē/ princeps uirtutū/ iudex altissime/ qui cum p̄re trō et no ut suauissimo uiuis et regnas deus p̄ omnia sc̄la etnaliter bene dicitus. **A**men.

Orō secūda ad filium

Dropter charitatem illā superardentissimā et immē sam qua tu o vnigenite fili dei p̄rēm tuū eternū cōna tū dilig/ atz ab eo infinito amore rursus diligeris/ ani mā hui⁹ mortētis tua caritate in forma/ p̄p̄ oēm sua uitate/ amabilitatē/ et munificentā spūs sc̄i/ carissimata grē tue in eo p̄firma. **O** sc̄e iuste et innocēs agne dei qui p̄pter nos ab hōi bus denudari dignat⁹ es/ et que n̄ rapuisti exsoluere uoluisti/ es to huic in exitu suo potius p̄p̄icius aduocatus q̄ seuerus iudex. **I**n tuis sanctis et profundis uulneribus absconde eum dulcissi me dñe ihesu chr̄e a cunctis hostiū tēptationib⁹ atz insidiis. **T**u dñe qui es uia ueritas et uita. sine cui⁹ ductu et grā nemo uerit ad p̄rēm p̄ uiam salutis. duc euz in splēdore summe ueritatis/ ad ui tā glē eternalis. **E**a pietate qua respexisti petz dū te ter nega uit/ et fecisti euz ex uera p̄tritione amare flere. respice cor isti⁹ et o nem obicē culpe tolle ab eo. quaten⁹ in sc̄a contritione decedēs a carne mōrli mereat a te stola immōlitalitatis uestiri. **Q**ui cum dō patre et spū sc̄o uiuis et regnas p̄ sc̄la uniuersa i celesti illa splē didissima ac amenissiq̄ patria. **A**men.

Orō icia ad filium

Dñe ihū chr̄iste vnigenite patris **Q**ui ob tuā te obsecram⁹ dignissimāz incarnatōez/ sc̄i simā in h̄ mūdo p̄uersariōē/ atz plenissimā charitatē quam omnib⁹ nobis in cena nouissima demrāsti. cor/ pus tuū purissimū ac p̄ciosissimū sanguinē tribuēdo discipul

in escam & potum & per vehemētem illam anxietatem qua contremisti quando post trinam tuam orationem factus est sudor ex tenerrimo corpore tuo erumpens. sicut gutte sanguinis decurrētis in terram. Atq; per omnem mansuetudinem humilitatem & patientiam quas tempore passionis habuisti. dum a sceleratissimis trāsgressoribus captus: ligatus/conspuitus/irrisus/blasphematus/& a lapibus cesus fuisti. **P**er omnem quoq; dolorem quem sustinuisti. quando tam inhumaniter es flagellatus. spinis coronatus. proprijs humeris crucem baiulans ductus/uiris clavis perfossus. & in crucis patibulo violentissime es dissonatus. et ipsam mortem es perpellus. **P**er omnem etiam passionem qua tibi nūc condoluerunt discipuli & amici tui astantes/specialiter sanctus **J**ohānes & deuote femine q̄ te secute fuerūt **S**pecialissime tua dulcissima genitrix virgo maria/esto in hac hora piissimus miserator: huius anime a sue carnis ergastulo recedentis. ad cuius deuorationem concurrunt & astant tot lupi & dracones ac belue infernales/a quorum rabie importunitate atq; ferocitate eam erucere modo digneris. **C**ircumda & imple eā lumine tue clementie/virtute constantie. charitatis ardore/cuz omni pietate ac gratia ei necessaria ad salutem **D**omine & saluator rex & legiser noster. propter charitatem illam perfectam & ineffabilem illam pietatem qua in cruce pendens pro tuis crucifixoribus exorasti. indulge piissime hinc mox migraturo. et nos pauperes seruos tuos exaudi nunc misericordissime domino deprecantes pro illo. vt angelica ope protectus tuo metu/endo tribunali presentetur saluandus ac clementer tractandus **Q**ui cum patre & spū sancto vnus es deus. eternaliter viuens/& omnium dñans adorande. **A**men

Oratio prima ad sanctū spū

Paraclite spūs sancte qui ex patre et filio eternaliternas/cui bonitas/communio/pietas/pax/dulcedo charitas/atq; conuexio appropriantur. **O**bscram⁹ tuam liberalitatem piissimam & immensam/per tuā eternam ex patre & filio processionem. infunde nūc radium tue

Propitiationis in animam istam vndiqz angustiatam. **O**mnem
 malignorum spirituum falsitatem et obscurationem expelle ab ea
 Diffunde in eam diuicias tue gratie. eamqz conforta/ et erige p
 tra vniuersam aciem viciozum ac demonuz/ **F**ac eam plene con
 tritam ad suum creatorem feruide aspirare/ et ad fontem totius
 puritatis ac sanctitatis purificatam venire. **E**a largitate ac dig
 natione qua in die penthecostes in igneis linguis/ super christi
 discipulos descendisti. et mentes eorum copiosissime adimple
 sti. splendidissime illustrasti. et calidissime inflammasti. etiam nūc
 mentem anime huius huc abeūtis benignissime imple. illumina/
 et accende. et ad te totius salutis ac gratie fontalem originem di
 gneris saluam perducere. **Q**ui cum patre et filio eternaliter vi
 uis et regnas deus verus omnipotens.

Oratio secūda ad spū sanctum

Obscramus bonitatem tuā munificentissimam atqz
 dulcissimā o spūs sancte/ qui es laborantium subleua
 tor/ periclitantium liberator. errantium reductor: vt
 ppter mutuz illum ardentissimū et inmensum amo
 rem/ quo tu verus deus patrem eternū et vnigenitum eius filiu
 eternaliter et inuariabiliter amas et ab eis amaris/ ostende nunc
 charitatem tuam in anima agonizātis istius in hoc laboriosissi
 mo eius conflictu. **G**ratiosissime subleua eam in tanto constitu
 tam periculo **M**isericordissime adiuua. si in aliquo demat/ ne
 differas eam reducere. **S**eptiformem gratiā tuam effunde in
 eam. **E**sto ei ductor et finis/ beatificator et custos. propter super
 liberalissimam illam donationem qua tibi a patre et filio data ē
 deitatis plenitudo/ per eternā spirationem inenarrabilem mag
 nitudinem tue liberalissime benignitatis/ declara in anima ista
 hoc seculum relinvente/ quatenus educta de carcere huius ex
 ilij inueniat hodie receptaculum graciosum consolatoriuqz hos
 picium. **O** superdignissime consolator spiritus sancte **Q**ui cu
 patre et filio vniuersozim es conditor iudex ac domin' omnium
 Amen..

Oratio tertia ad spū sanctum.

O clementissime ac dulcissime spūs sancte quo pat̄r si-
 lius se inuicem eternaliter diligunt qui es amor āboꝝ
 paz ferentissima/trāquillitas infinita/cōio plena/sem-
 piterna atq; cōis leticia. **T**ui dono & cooperatiōe cele-
 brata sunt vniuersa nr̄e redemptionis misteria/de quo illabirif-
 sima ac diuiniſiā virgo maria verbum patris eternū/verū deus
 concepit **T**u qui ab exordio mūdi gratiaz tuaz charismata ho-
 minibꝝ multipliciter infudisti/ & multoꝝ indurata corda gra-
 tiōis emollisti/ & conuertisti/ conuerte nūc aiām hinc pergen-
 te ad te p̄uersione cōpleta. & quicquid duricie quicquid obstaculi
 gr̄e tue quicquid impedimenti salutis in ea extiterit dignant̄ & su-
 perpissime tolle ab ea. & grām p̄sumatā ei largire/ p̄ quā merea-
 tur consequi felicitatem eternam/ vt in vasa misericōdie tue p̄puter
 ad laudē & glām pietatis tue penitus infinite. Amen

O rō ad scām trinitatem

O trinitas adorāda/ vnitās sūma/ & deitas simplicissi-
 ma/ ob tuam inseparabilem vniōnem coniunge tibi per
 charitatem perpetuam. gratiamq; finale sp̄m huiꝝ
 nunc morientis/ vt per glorie vniōnez plenariam vni-
 tecum sit spūs/ per feruentissime dilcōnis intimissimā transforā-
 tionem. **O** trinitas consubnīal/ coequalis & coeterna/ ob tuam sū-
 stantiale p̄demptitatem. essentialēq; vnitatem animam istam
 christo in corpora/ & mistico eius corpori insere eam/ **A**t tanq̄
 oliua fructifera plantetur in paradiso celesti/ & choris inseratur
 angelicis **O** supergloriosissima trinitas propter cōmunicatiōnē
 & emanatiōez tuam ad intra/ effunde super istū agonizantem do-
 na gratie tue/ ac habūdātiā pietatis ac largitatis tue in hac ho-
 ra in ipso demōstra/ ne abducatur aut separetur a te. **O** pater ei-
 ne/ o vniūgenite dei superpulcherrime. **O** suavissime paraclite spi-
 ritus sc̄e/ deus vnus & triū **O** b tuam mutuam intuitionem ple-
 ne comprehensiuam & infinite iocūdā/ fac aiām istam nūc per
 fidem sinceriter intueri **O** b tuaz mutuam dilcōem super ardetis-
 simam ac intensiue imensam. **A**ccende eam tuo scō amore/ ob
 tuam mutuā fructiōnem beatissimā & etetnā/ perduc eam ad tuā
 beatificā fructiōnem/ p̄pter oēm charitatē miām & grām tuam

super genus humanū/educ eam de corpore omni v̄tute ornatā/
p̄ vniuersa misteria merita ac beneficia ihesu christi. per preces
et merita virginis gloriose marie/omniūq; sanctorum ⁊ electoꝝ
tuorum. Amen

Oratio ad btām v̄ginem ⁊ om̄s sc̄os

Beatissima v̄go maria totius generis humani fideliſſi
ma aduocata. **O** regina misericordie/cui regnuz mie'a deo
oipotētiz mis̄ū est. **O** affectuosissima hōim miserat̄x
⁊ ardentissima eozum amatrix. ob incarnationem filij dei ex te/
ob oēm tui ⁊ eius mutuam in hac vita cōuersionem/mutuāq;
dilectionem/p̄pter omnē charitatem/perfectionem/v̄tutem et
excellentiā/gratiam ⁊ gloriā tibi a superbenedictissima trini/
tate exhibitam. **O** vniuersa triumphās ecclesia. **O** omnes ange
lici chozi ⁊ cūcti ciues celestes sancti patriarche/illumiāt̄i pp̄he
te. glorioſi apostoli/martyres victoriosi/confessoꝝ fideles/vir
gines sacre. **O** sancte mychael p̄nceps ecclesie/⁊ tu āgele sanc
te/custos huius infirmi/clementer succurrite anime huic migrā
ti. **E**am consolari ⁊ adiuuare dignemini/quousq; ad vestre be
atissime societatis admittatur ingressuz. Amen

Commendatio anime migrantis.

O dilecta nobis in christo anima adorande trinitatis
ymagine ac similitudine insignita/sanguine filij dei re
depta/ad eternā beatitudinem condita/⁊ nunc eccle
siasticis sacramentis munita/egredere confidenter de corpore
mortis huius/⁊ ad tuuz perge creatorem ac iudicem/qui te mi
sericordit̄ dignet̄ suscipere ⁊ benigniter iudicare. **O**currant at
q; subueniant tibi omnes sancti ⁊ ciues celestis iher̄s̄lm̄. **N**ec tibi
auxiliari desistant. quousq; ad locum habitationis glorie eozuz
ad paradysum celestem/ad regnuz felicitatis eterne introducā
ris ad laudem ⁊ gloriā dei omnipotentis. Amen.

Cella tricesimanona.

Quicquid in nona cella discipul⁹ ingressus in
eius primo latere vidit plures psonas tristes/
z flentes **In secūdo** vidit aliquos sicte / alios
cordialius plozantes. **In tercio** vere flentes.
In iiii⁹ vō quosdam creditores heredes exe
cutores monitionib⁹ agitantes

Primum latus **C**irca primū latus noranduz q^d cū nel
citur finis transitus vere mortuoz. **Ecccl. ix.º** Omnia in futurū
reſeruant^r **C**um considerat^r q^d malum sit peccatū originale z ali
enuz pro quo morimur. **C**um premeditat^r quanto plus sustine
re oportebit p actuali proprio / flere monemur **O**mnes enim in
adā morimur / mors enim multa bona tulit morturo cōmenda
bilis. propter que viuus duot⁹ homo mori potest appetere / vt
prius in alijs dēum est. **I**n tali enim consideratione licet ibi dei
voluntati nos confirmare oporteat / tamen compati possumus
mortuis per ea que nos iuuāt.

Secundum latus **I**n secūdo latere notandum q^d plures
videbantur sicte alij melius z alij corde tenus tristes / sic d^r alijs
plozantes / z mortuuz lugentes / quod latus d^r niam amicoz inſi
nuat. aliqui enim sicte vt ficti amici plozant vl^r falsi. s. amici puro
solo nōie z non ope / ore z nō corde. in pspitate z nō in aduersitate
De prima amicitia d^r ecccl. xxvij. **E**st amicus solo nōie / glō. z
non re / z tales amici sunt vitādi. q^d plozāt sine humore charita
tis / vide dicit^r i^o jo. 3.º **N**on diligamus vbo neq^z lingua sed ope
z veritate. **S**ecundo amici ficti sunt ore z non corde / puta pfe
rentes verba amicitie vel signa dilectionis super mortuo. s^z cor
de hñt leticiam z intus gaudiuz. qui ipso viuēte corde tenuerūt
rancorem z ore pinebant amozē. **T**alis fuit amicitia joab ad a
mazan scōi **Reg. xx.** **U**bi dicitur q^d **J**oab obuians amase dix
it salue mi frater / z tenuit de xtera mentum amase quasi de oscu
lans eum. z effudit viscera eius in terram / **E**t de tali amico di
citur ecccl. xij. **N**ō credas amico tuo in efnuz. q^d itelligit de sal
so amico cui nō est credēdū cū dilectōem fletu oñdat. **T**ercio fict⁹
est / qñ in pspitate nō in aduersitate / z de tali d^r ecccl. xiiij.º. **S**i
largitus ei fueris scz ficto amico assumet te. **E**t si non habueris

relinquet te puer. xix. Diuicie addūt amicos plurimos. a pau-
 pere at hisepant. Diuites potentes & hmōi lōgā caudam in exe-
 quis hnt. paupes vō tenuem. Etiam repiunt amici veri. Sūt
 diligentes carnē & vix aiām. qui pluribus cōmodis p̄silis & ali-
 is vtilitatib⁹ eius morte privati sunt animā deplangunt. S; p̄-
 fata vtilitate mentis/animā non reficiunt. Sed tñ hi amici im-
 perfecti. p̄pter indebituz dīlconis ordinem nō caritate sūdātū
 Sed hec potius sūdāta est in honestate & v̄tute morali/non tam
 sine caritate s; etiam fide. qualis fuit inī carbonem & tulliz. Et
 inter illos duos phōs pythagareos de quibus narrat valerius
 q̄ vno capto & decapitādo alius obligauit se p̄ eo quousq; iret
 ad ciuitatem p̄p̄iam de suis bonis dispositurus & reuersus est
 die statuta. p̄pter qd̄ tyram⁹ qui eum ceperat. s. dyonisius syra-
 cusanus vtrūq; liberuz dimisit/ & rogauit se tertium in eoz ami-
 cicia deputari. Etiam q̄ p̄chdolor q̄ tenues amici s̄ctes repe-
 riunt in exequiis. vt heredes qui bonam hereditatis prem spe-
 rant se morte accepturos. Similiter filij & filie qui antea iugo
 discipline subditi/ liberiores/ hylariores/ & opulentiores morte
 parentum se futuros sperant. Sed nichilomin⁹ reperiunt boni
 & probi heredes. similiter filij & filie qui morte parentū non me-
 diocriter tristes conspiciunt/ sicut filij ad patrem. vir ad contho-
 ralem & hmōj. Sed hic queritur vtrū magi flendum est de ami-
 co p̄iuncto sc̄m carnalem originem. q̄ cōiuncto sc̄m alias p̄iunc-
 tiones. Responderetur q̄ fletus & tristitia de absentia amici cor-
 responder dilectioni quā diligebat eum viuente/ & sc̄m intenti-
 onem dilectionis/ considerat magnitudo fletus. Sic dicenduz
 est q̄ amicitia consanguineoz fundat in coniūctione naturalis
 originis. Amicitia ciuiz in coniūctione ciuili/ & amicitia cōmili-
 tonuz in cōicatione bellica. Et ideo in his que p̄tinent ad natu-
 ram plus debem⁹ diligere consanguineos: in his que pertinent
 ad ciuile conuersationē plus dēmus diligere ciues. In his que
 p̄tinent ad bellū commilitones. Vñ & ph̄s dicit ix. ethycozum
 q̄ singulis p̄p̄ia & congruentia est attribuendū. Si autem com-
 paremus coniūctionem ad p̄iunctionem. p̄stat q̄ p̄iunctio natura-
 lis originis est prior & immobilior/ q̄ est sc̄m id qd̄ pertinet ad

substantiam **A**lie autem cōiunctiōes sunt si pueniētes et remo-
 ueri pnt. **E**t ideo consanguineoz est stabilior/ s; alie pnt esse po-
 tiores. scdm id qd est. ppriuz vnicuiq; amicicie. **E**t q; amicicia
 socioz propria electione contrahitur in his que sub nrā elcōe ca-
 dunt/ puta in agendis/ ideo pponderat hmōi dilectioni consan-
 guineoz. **S**; amicicia consanguineoz est stabilior et preualet in
 his que pertinent ad naturā. item q; ambrosi^o dicit. **N**on min^o
 diligo quos per euangeluz genui/ q; si coniugio suscepissem. In-
 telligēdum est quantum ad beneficia que ptinent ad cōmunica-
 tionem grē. s. de instructione moz. **I**n hac debet homo magis
 subuenire filijs spūalib^o q; carnalib^o quibus tenetur prouidere.
Sed amici veri sunt tercio in charitate fundati/ cum permanen-
 tia in habitu/ conuenientia in affectu/ residentia in conuictu. et
 correspondentia in effcū. **Q**uo ad primū in habitu virtutis. s; z
 de conuenientia in affectu/ quia amicorū vnuz cor/ vna anima. et
 residentia in conuictu. **D**istantia enim bonitatis dignitatis et lo-
 calitatis impedit amiciciam. conuincere eum seruat amiciciam.
Et q; hec excedit oēm amiciciam et dilecōem. ideo in priuatiōe
 talis amici requiritur maior luctus. **U**nde dicit jobani. **C**assi-
 anus collatione ioseph. **C**unctis amicicijs vnū est gen^o insolu-
 bile charitatis qd nec commēdat tonis grā nec officij vel mune-
 ris magnitudo contraxit. vel cuiusq; rō vel natura necessitatis
 conūxerit. s; sola similitudo vtutum. hec inq; est que nunq; casti-
 bus vllis scinditur. quam non solū dissociare vel delere locoz
 vel tempm interualla non pvalent/ sed nec mors quidem ipā di-
 uellit. **H**ec est vera et indisrupta dilectio que gemina amicorum
 pfectione ac virtutuz concrescit. sed nec mors semel inuictuz sed^o
 nec desiderioz varietas. nec contentiosa disrumpet. pvarietas
 voluntatū/ ceterū multos nouim^o in hoc pposito constitutos. q;
 cum pro charitate xpi flagrantissima essent soliditate deuicti. in
 perpetuo eam nec indisrupte seruare potuerunt. quia licet leto
 societatis principio inuiterentur. non tamen viuz et pari studio
 arreptum propositum tenuerunt. **F**uit ergo inter eos quedam
 temporalis affectio. q; non equali vtutis/ sed viuz pati-
 entia seruabat. **Q**ue quis ab vno magnanimiter atq; infatiga-

biliter detentare. necesse est tamen eam alterius pusillanimitate dis-
 rumpi infirmitates namque eorum qui tepidius appetunt periculis
 sanctitate. quantumlibet fortium tolerantia sustentent. **A**b ipsis tamen
 qui infirmi sunt non feruntur / habent sibi insitas commotionum causas que
 eos quietos esse non sinunt / ut solent qui carnali egritudine de-
 tinent / stomachi infirmitatisque fastidia coquoꝝ vel ministrantium
 negligentie imputare. et quantumlibet eos obsequentium sollicitudo
 deseruiat / nihilominus tamen causas sue commotionis alijs ascribunt
 quas sic utique vicio valetudinis sue inesse non sentiunt. quod ob hoc
 est amicitie ita insolubilisque coniunctio. que solum virtutum pa-
 ritate federatur. **S**ed hic queri potest utrum magis deplangi
 ex charitate debeat pater aut filius proprius. **R**esponsum sicut dicimus
 est quod plangibilitas consideratur iuxta priorum dilectionem. et
 secundum secundum theologia. 1. 1. 1. q. xxvj. gradus dilectionis ex duobus per-
 tari potest. **N**ono modo ex parte obiecti. et secundum hoc id quod habet
 maxime rationem boni magis est diligendum / et quod est deo similius. **E**t
 sic pater magis diligendus quam filius / quia scilicet patrem diligimus sub
 ratione principij. quod habet rationem eminentioris boni / et ideo
 deo similioris. **A**lio modo computatur gradus dilectionis ex
 parte diligentis / et secundum hoc magis diligitur quod est coniunctius
Non ex hoc filius magis diligendus est quam pater. quod probat philosophus viij.
 ethicorum quatuor rationibus. primo quia parentes diligunt filios ut
 aliquid sui existens / pater vero non est aliquid sui. **E**t ideo dilectio
 qua pater diligit filium / est similior dilectioni / qua quis diligit
 seipsum. **S**ecundo quia parentes magis sciunt aliquos suos esse
 se filios quam econverso. **T**ercio quia filius est magis propinquus parenti
 ut puta pars existens / quam pater filio ad quem habet habitum principalem.
Quarto quia parentes diuicius amauerunt. **N**am statim
 pater incipit diligere filium / filius autem patrem precedente tempore. dilectio autem
 quanto est diuturnior tanto fortior. **E**t quia bonum debet subiectio reue-
 rentie et honoris. **E**ffertur autem proportionaliter. appetit recipere
 influentiam principij et provisionem ipsius propter hoc parentibus a filiis ma-
 gis debetur honor. **F**ilijs autem magis debet cura provisionis. et firmi-
 rationem eminentioris boni naturaliter filius plus diligit patrem quam filium
Et secundum hoc intelligendum est verbum ambrosij dicentis quod post

Questa

Deum plus diligendi sunt parentes/dei filij. **Et** scōz hoc dicit
apłus ij. ad choz. xij. **N**on debent filij thesaurizare parentib⁹
sed parentes filijs. **Et** scōm rōem maioris coniunctionis ad seip
sum quis plus diligit in articlo. tñ nccitatis filius obligatur ma
gis patri ex beneficijs susceptis vt parentibus maxime provide
at. **V**trum autem magi sit deslendus pat̄ q̄ mat̄. **R**ñderi p̄t fm
scūm thōm q̄ in istis cōpationib⁹ illud qd̄ dicitur intelligēdum
est per se. vt videlz intelligat̄ esse quesituz de patre in quantum
pater est/an sit plus diligend⁹ q̄ mat̄ in q̄tum mater est. potest
enim in omnib⁹ hmōi tanta esse distātia vtutis ⁊ malicie vt ami
cicia soluator vel minuat̄. vt dicitur viij. ethicoz. **Et** ideo vt
Ambrosi⁹ dicit. **B**oni domestici sut̄ mal̄ filijs p̄ponendi. **P**er
se ergo loquendo debz magi diligi pater q̄ mater. vt dicit etiam
Iheronim⁹ super ezechielem q̄ post deum diligend⁹ est pater/
dei mat̄. **R**ō hui⁹ est quia vtqz diligit̄ vt p̄ncip̄ naturalis origi
nis. sed pater habz excellentiorem rōnem p̄ncipij q̄ mat̄. quia
pater est p̄ncipium per modū agentis. mater autem per modū
patientis ⁊ materie. **N**ec obstat q̄ ph̄s dicit libro de genera
tione. q̄ femina dat corpus. sed aiām certum est q̄ dat deus. qz
in generatione hominis mat̄ materiā ministrat corporis informē/
tñ format̄ per vtutem formatiuam que est in semine patris **Et**
q̄uis hec virtus formatiua non possit causare animam rōnalez
disponit tñ materiā corpalem ad hmōi forme susceptionem

Tercium latus **I**n 3. latere spiciebāt vere scientes. vere
eteim flet p̄ncipaliter qui p̄petratā deflet iniquitatē/dilatā felici
tatē. alienā infelicitatem. **D**e p̄mo dicit ps̄. **L**aboraui in geitu
meo lauabo p̄ singulas noctes. j. p̄cca/lectū meuz scilz conscientie
De ij. **S**uerūt mibi lacryme mee panes die ac nocte/dum dici
tur x̄. **D**e 3. **I**here. iij. **Q**uis dabit capiti meo aquam ⁊ ocul
meis fontem lacrimarum: vt plorare valeam die ac nocte inter
fectos populi mei. ⁊ corporaliter ⁊ spūaliter. **E**ccl. xxij. **P**o
dicum plora sup̄ mortuo. defecit enim lux eius. **S**let igitur vere
super mortuo qui ex naturali pietatis affcū luget **S**cōdo macha.
iij. **A**nthyochus flexus ad miscōiam flevit. recordata onye
summi sacerdotis occisi p̄b̄itate ex dilectionis affectu. **U**nde

Johann. xi. Christo flente super lazari iudei dixerunt. ecce quod
 amauit eum. Sic etiam mulieres xpm lamentasse legunt passum
 et non repertum. Ex mortis dñificatione. quod scilicet uiui bono cõ
 quodammodo prauati sunt morte talis qui vtilis fuit rei publice/aut al
 teri cause. Sic lugebat israhelite iudam. i. mach. ix. Quod ceci
 dit fortis qui saluuz fecit isrl' quis autem interdum nõ possumus
 continere nos quin contristemur. quia ea que nobis sunt a natu
 ra vitare non possumus. tñ in potestate nrã est quo ad liberum ar/
 bitrium cũ grã temperare. et moderare tristitiã. Ideo prime ad
 thessal. iij. ait apłus. Non contristemini supple super mortu
 is inconsolabiliter sicut ceteri sciz pagani qui spem non habent
 future resurrectionis. Qui igitur nimium contristantur /corp⁹
 sensusq; destruunt. animam propriam ledunt/vnum scãbalizant/
 et mortuum suffragijs priuant. De hoc ponit exemplum theoas
 brabantinus li. de apibus. Auia enim eiusdem auctoris primo
 genitum habuit adultum valde probum. quo mortuo inconsol
 abilitate fleuit mater. Cui apparuerunt postmodum iuuenes
 plurimi in via letissime gradientes. inter quos suuz non videns
 filium flere iterum cepit. et tandem post alios lento gressu vidit
 eum in toga/magnum pondus aque portantem. Et sciscitante
 matre quid ipsa vellet. Respondit. Aqua sunt lacrimae quas p
 me inaniter fudisti. et me tarde liberari procuras. Conuerte is
 ta in eucharistie sacrificium et elemosinam/et liberabor. Et ideo
 cavendum est a nimia tristitia. Unde etiam ecclãstici xxxviij.
 dicitur. Ne dederis in tristitiã cor tuuz. scilicet nimiam. Sz
 repelle eam a te. Neq; enim est conuersio. scilicet ad vitam/et
 buic scilicet mortuo nihil proderis. et te ipsum pessimabis. Et
 paulo superius rationem pessimationis assignans dicit. A tris
 ticia enim festinat mors scilicet corporis/et cooperiet virtutem
 scilicet animi. et tristitia co:dis flectet ceruicem. Nec obstat qd
 filij israhel moysen defunctum planxerunt xxx. diebus. Deut.
 ultimo. Nam vt dicit Gracianus xxvj. q. i. Multa permittete
 bantur in veteri testamento illis tanq̃ imperfectis. que tempo
 re profectionis scilicet gratie eliminata sunt/omnia etiam in fi
 suram contingebant illis. que nũc cessant. Vnde et christus con

solans viduam lugentem defūctuz vnigenitum qui portabatur ad sepulchruz dixit. noli flere. luce vij. Possint autem assignari certe rationes. quare nimium contristari. phibemur **Ex par** te dei.

Sciꝝ respē } **Sue voluntatis** **Prima pmo ex parte**
Creature subiectōis **sue voluntatis/Quia**
Divine dispōnis **scilicet vult. Et non est**
 ergo resistendum eius volūtati. **Unde Aug^o. Nihil est qđ de** illa aula summi z eterni non egrediatur inuisibilis imperatoris. **Et etiam petimus in orōne Fiat voluntas tua. z cetera. Quia** voluntas dei est prima causa omniuz rerum. nec potest inueniri ratio quare sic vult scđm magistrū in primo sententiaz. **Place** ar igitur homini quicquid placet deo **Et ob hoc quia placet dō** **Ut dicit Seneca. ¶ Secūda ratio sumitur ex parte subiectōis** quia quelibet est creatura dei. **Ad rōnos xiiij. Sive vivimus si** ue morimur domini sumus. **Et ideo sicut non debemus cōtristari** si is qui aliquid mutuauit illud repetit. sic nec de morte proximi nostri. **Unde dicit Iheronimus. Nichil abstulit tuum/** qui dignatus est recipere proprium. **Et aug^o. Qui perfecte di** ligit deum non tristat de morte cuiusq̃. **Et job primo. Dñs** dedit dñs abstulit. **¶ Tercia rō sumitur ex parte sue dispositio** nis/qui omnia noscens sic voluit fieri. quia videt quid melius ē pro hōie. **Et ideo talis morit̃/ quia si remaneret in vita. faceret** mala. et esset de reprobādis/cū sit de electis. vel si non est de electis fecissz peius. **Uñ sap. iiii. dē Rapt^o est ne malicia mutaret** intellectuz eius/aut fictio deciperet aiām illius. fascinatio em̃ magacitatis obscurat bona. **Scđo respēu mortui**

Silicet } **Illius subleuationis** **Quo ad primuz**
tue cause dānationis. **sciendum qđ mor^o**
Eius future resurrectōis **tu^o modicum sub**
 lenatur fletu. sed nocet ei **De quo est ex^o scđi Re. xij. Ubi dē** qđ dauid donec filius suus infirmaret stabat in tristitia z plane tu. **Post mortem vero filij cepit excludere a se tristitiam z plā** ctum: z posuit se ad cōedenduz **Et interrogat^o quare h^o fecissz** rñdit qđ añ mortē ei^o forte potuissz impetrare a deo per planctu

suū sanitatē filij qđ n̄ potest fieri p̄ mortē **S**z hic q̄rit vtrū flet⁹
 viuoz obsit defunctis vel viuus/vel psit alteri eoz aut non? **R**n̄
 detur distinguēdo. **N**ā diuersimode fient. quidam enīz pp̄ v
 tilitatē quā per mortuoz p̄diderūt. hoz fletus nullo mō ip̄s p̄
 dest/ sz deflent. pp̄ rium dānū. ymmo vt d̄ alber. sup̄ missaz. **S**i
 dānat⁹ in inferno p̄ mala sua fuit cā in aliq̄o hic male viuēdi. tūc
 toties in inferno creciscit v̄mis dānati/quoties hic dilatat⁹ maluz
 quo alios ipse inuoluit **I**n hoc sensu dicit ambro. q̄ nescit pena
 arrij/ z ideo tempore se deit tales in fletu. **Q**uidā flēt. p̄ mortu
 is quia vtiles fuerūt cōicati p̄ pacē z bonis **A**lij qz n̄ permissus
 est bonis t̄pis frui in salutem **A**lij qz timef eoz dānatio l' pena
Alij fictē/ vt vir z vxor et econtra. **I**stis consideratis sup̄ mor
 tuos/nil prodest. sed potius obest **S**ed iste luctus prodest mor
 tuis qui ex charitate procederet vel ex dilectione viuozum /qui
 considerat generali mortis miseria ex peccato omnibus inflic
 ta compunguntur vsz ad lachryās **I**n quib⁹ zelo salutis inardēf
 centes orant deum p̄ mortuo/hic fletus mortuo valet ad mitiga
 tionem pene. plus autē flenti z morturo. quia valet illi ad miti
 gationem pene/ ip̄s autem ad remissionem culpe. **S**ecdo res
 pectu nrē dānationis cause. multi enim dānant propter amorē
 amicorum. **Q**uia scđm ang⁹ sup̄ gen. ad lrām sepe offendit de⁹
 ne offendatur amicus. **A**dulti enim damnātur. pp̄ter filios vel
 vxores z similes personas. **E**t ideo cū hoc sit nobis incertuz au
 si vixisset hic carus tu⁹ mortuus/ ipse fuisset causa dānatiōis nos
 tre. ideo non debemus trīstari. **T**ercio respectu future resur
 rectionis quia resurget. **A**liā aplūs j̄ ad tessal. iij⁹ vs. **T**ercio
 tres cause fundunt ex parte deplangentis respectu.

Sz **U**niversal' incinerationis **P**riō pp̄ legē nature cō
Utilis liberationis **m**unē/ statutū eic hōib⁹ sel
Perbēnis orationis **m**ori/ **A**d hebreos nono.
 z **B**ern. dicit. **P**roprio filio suo non pepercit **S**i igit n̄ pepcit
 figlo/ nuqđ parcat figmēto. **S**i ergo cōe est hōib⁹ mori. n̄ zīsta
 ri ergo debem⁹ i alio qđ de nobis ip̄s emēdare n̄ possu⁹. lex v̄lis
 pariformiter cōtinet q̄ ego moriar **S**ecdo respēū vtil' liberati
 onis/ qz sicut ipē liberat⁹ est p̄ mortē a miserijs hui⁹ vite. **U**nde

dicit **Salomon** eccl. ij. **T**ūcti dies eius laborib⁹ z erūnis pleni
 sunt. nec per mortem quidem requiescit. **S**ic z tu per mortem
 ad ipsi cupiens eternā beatitudinē liberaberis a cūctis hui⁹ vi
 te miserijs z erūnis. **E**t ideo saluator noster in morte lazari fe
 cit festū dicens. lazarus amic⁹ noster dormit. gaudio **S**ed in relus
 citatione eius lacrimatus est per cōpassionē qz reuocabat eum
 ad miserias hui⁹ vite. **N**ōne quidam pbūs in nitrate plorabat.
 in extinctione vero hōis letabat. **E**t ideo dicit aug⁹ li. de vīsa
 ti. infir. **M**ors desiderabil. o mors oīm pntum malozū finis
Mors laborum clausura z quietis initium. **Q**uis possit cogi
 tare tuarum vtilitates beatitudinuz. nam male mori n̄ est chul
 rianoz/ quoz mors est vivere in chriso. **Q**uare dicit ps. **A**pō
 te est fons vite. **U**ltima rō concludens ex his est. **S**i ipse mortu
 us reperit se in loco bono/ letari debemus ergo. **O**rabat enī p
 nobis. **A**ug⁹ **S**ic enim amici nostri a torrente voluptatis ue
 brianē vt nostri non obliuiscant. letemur ergo in morte/ z n̄ con
 tristemur inutiliter. **S**ed finaliter circa fletum queri pōt. vtruz
 plus plangēdi sunt mali mortui q̄ boni. **R**esponderet q̄ plus
 mali defūcti. **N**ā mors spūalis a grā pl⁹ est plāgenda q̄ corporā
 s natura. qz mal⁹ hic morit duplici sub miseria z morte/ videlicz
 mentis z nature. bonus autem nisi nature. **D**icit autem notant
 q̄ pl⁹ plāgenda est mors maloz in ordine ad ipsos q̄ bonoz. qz
 dīā multiplex est in moriendo inf bonos z malos. **Q**uidā enim
 mali sunt quoz mors ipsis solis mala est. **A**lij sunt mali quoz
 mors ipsis z cōitati mala est/ quia melius pacē cōseruauerūt/ q̄
 meliores successores ipoz. **A**lij sunt mali quoz mors ipsis nocz
 sed alijs. pdest/ qz fuerūt tyranni vel turbantes pacem. **E**t sic et i
 am int bonos sunt dīe rōne quaz mors bonoz p accūs p̄ esse
 lugubrior. liz in ordine ad ipsos malos maloz mors sit lugubr
 or. **Q**uartū lat⁹ **C**irca iiii^m lat⁹ hmo nōndū q̄ creou
 tores heredes defūcti aut executores agitātes/ significant q̄ in
 morte non cessat obligatio debitorum in pecunijs z similibus/
 quibus moriens astringebatur viuis/ nisi ille viuis quitauerit
 morientem. **N**am aut moriens descendit ad infernum. z tunc
 nulla videtur ratio obligationis. sed potius seruanda in diem

iudicij. **A**ut immediate ascendit ad superiores & hic penituit de nō
 soluēdo nichil prohibet adhuc obligari viuo / & orōne sua in pa
 tria satisfacere p viuo petēdo sibi p̄speritatē in t̄pali^o & sp̄uali
 bus. **A**ut ponit in purgatorio post penitentiā / & tunc satisfaci
 et luēdo penas / aut orādo p viuo / aut viuis ali^o suffragādo pro
 eo. **S**unt at̄ cum debitis moriētes in triplici differētia. primi q̄
 non habētes vnde viuerēt bona opa fecerūt vel iutendunt face
 re & satisfacere intēderūt sincero aiō / vt si receperūt mutuo tem
 poralia ab aliquo fidelit̄ intendētes reddere. **T**ales si morte si
 ne eorū culpa p̄occupant̄ parvū vel nullū peccatū p̄miserūt non
 soluēdo creditorib^o / vñ mortui nullā penā aut minutissimam p
 debito habebūt. **A**lij sunt qui nec accōmodāt t̄palia ad bonuz
 vsū aut sp̄ualem p̄fectū / nec diligentīā faciūt in vita iuxta pos
 se vt creditorib^o soluāt. **T**ales in caritate moriētes grauiter in
 purgatorio p debito puniēt. **T**ercij sūt q̄ ab oib^o audact̄ accō
 modāt vt ipsi in viuat / s̄ ipsi bñ sciāt se nō hēre vñ soluāt / nec stu
 dēt vt creditorib^o soluāt. **T**ales si finalit̄ de pctō illo penitēt pec
 catū dimittit̄ / sed pro delictis grauissime puniēt in purgatorio
De qua materia **T**hōs brabantinus refert exēplū libro de api
 bus. **A**diles quidā guerras gerēs p̄tra aduersariū fabro cuidā
 pro equis sufferrādis cepit obligari debitis / q̄ fabro sepe postu
 lante non soluit / & tandē vterq; de debito oblit^o est. miles mori
 tur / & post xxx. dies fidelissimo suo appuit dicens. dic vxori mee
 vt fabro soluat debitū / qz hīs vt vides babbatis vxor in mani
 bus. **I**ndicat seruus visionē militis filio / qui ordinis p̄dicatoz
 fuit / & vterq; vxori / per quos cū a fabro quererēt de debito / ille
 diutina egritudine p̄sumpt^o / qz marcā miles tenerēt respondit.
Quā cum vxor solueret & alia debita / ei miles apparuit a capi
 te vsq; ad yma pedū balneo immersus & recte ligat^o / dixitq; sol
 ue funē / quem cum illa soluisset ille grās agēs **E**cce inq; sic liga
 tus fui / te vero soluēte sic solut^o sum. **C**uius econuerso obli
 gatus defuncto tenet̄ debitū persoluere heredib^o / si habet. **S**i
 vero heredes non habet / vel non p̄stat heredes eē aut aliquos
 proximos vnde cūq; tunc tenet̄ pro tēporalibus in sp̄ualibus &
 penitētijs / orōnibus / ieiunijs / vel alijs operib^o satisfactorijs pro

Cella

mortuo. Nec cessant etiā per mortē obligatōes quib⁹ vini obligant^r p mortuis rōne bñficiorū q̄ ab eis dū viuerēt receperūt. Quia etiā omib⁹ omnia solueda sunt an̄ mortis aduentu⁹ / z rarissima circa hec vsat^r hōis p̄sideratio / p diligētiaz. **Igit** o hō dispone domū tue qz morieris z non viues.

¶ Cella Quadragesima

Discipulus quadragesimā cellā ingressus: in ipsi⁹ pmo latere vidit multos trabētes cāpanas / alios cadauer mortui lauantes. In scōo latere sim⁹ vidit cū clericis z alijs ceremonijs ad sepulturā deferrī p̄cedentib⁹ quoqz vextilis fraternitatū. In scio latere vidit amicis circūstātib⁹ uigris clericos signa decātationū z exequiarū demōstrantes. In iiii^o latere hec diuersis licet t̄pibus in ecclesijs iterari. **Senex** igitur discipulū informās / ait. In p̄cedētib⁹ cellis immediate factū declaratū est de circūstantijs p̄cedētib⁹ mortē defunctorū vsqz eorum extinctionē inclusiue. **Etiā** an̄ in p̄cedētib⁹ cellis qualit^r a nime post egressum deo iudici p̄ntent^r / quib⁹ locis ad indicātur z hōi. **Sz** nunc ex inspectiōe hui⁹ celle declarare restat de alijs corporis parit^r z aiē circūstātijs ibidē omittis. **Pr^olatu^s**

¶ Ex pmo latere inq̄t p̄ceptor habes qlif iam egro viā viuer se carnis egresso immediate cāpane ab amicis pulsant^r / vt pplis hoc audies oret. p illo / pro muliere quidē bis / p eo q̄ ipsa inuenit alteritatē. primo em̄ fecit hominē alienū a deo. q̄re secūda diēs non habuit bñdictionē. pro viro vero ter pulsat^r / quia pmo in hominē inuēta est trinitas. primo em̄ format^r est adā de tra. de inde mulier ex adā. postea hō creatus est ab vtroqz / z ita ibi est trinitas. **Si** autē cleric⁹ sit tot vicibus s^m aliquos pulsat^r / quot orationes habuit ipse. **Ad** vltimū vero p̄pulsari debet cū omnib⁹ cāpanis / et ita scit popul⁹ pro quo sit orādus. **Debet** etiā p̄pulsari qn̄ sim⁹ est ad eccliam / z qn̄ de ecclesia ad tumulū portat^r. **Quē** admodū vigiles in castris tubis / sic z eccliarū ministri aut amici in ecclesijs populos euigilat^r z attētos reddūt ad orādum p mortuis. **Etiā** vt demones timētes circa corp⁹ fugiāt. **Timent** em̄ auditis tub ecclie militātis. s. cāpanis / sicut aliq̄s tyrann⁹ ti

Quadragesima

met audies in iris suis tubas potētis regi inimici sui **Et** beceri
am est cā qre ccclia vidēs p̄citari tēpestatē cāpanas pullat/vt. s.
demonēs tubas em̄i regi cāpanas audietes iriti fugiāt/ & a tem
pestatē p̄citatōe quiescāt. **Et** vt ad cāpane pulsationē fideles
admoneant & puocent p̄ instāti piculo oziōni insistere. **Ad** p̄
positū igit̄ rebedō nō sine cā cāpane pullant̄ mortuo iacente.
De iū vt apparet in pictura eiusdē lateri cor̄p̄ (nisi viues noui
tunct⁹ fuerit) debet lauari ad significādū q̄ si aiā p̄ p̄fessionē
& p̄tritiōnē a cl̄pa mūdāta sit/ vtraq; .s. aiā & cor̄p̄ p̄sequēt glo
rificatiōnē & claritatē in die iudicij. q̄q; illi qui s̄ iobem vere in
dño moriunt̄ beati sunt/ qui nullā secū portāt maculā/ s̄ in s̄mū/
do per penitentiā abluūt. **Sed** cum de hac lotiōne neq; in vete
ri testamēto. **s. Leuit. x. neq; in nouo. s. Acti. v. nil agat/ si omit**
teret non multū curandū est s̄ aliquos. Et Aug⁹ dicit lib⁹ in
de cura p̄ mortuis agēda/ cor̄pori humano quod post mortē im
pendit non est salutis p̄sidiū/ sed humanitatis officiū. Verūm
maria magdalena vn̄xerat dñm añ passiōe. Mat. xxvj. fecit e
nim morituro quod nō potuit facere mortuo. Marci xiiij. ca.
Preuenit inquit vngere cor̄p̄ meū in sepulturā. Ex hoc vide
tur aliquibus pbabile s̄ Duran. in rōnali diuinorū officiorū/
cor̄pa defunctorū lauāda esse. Nā sicut Jeronim⁹ ait in origi
nali sup̄ illud. Mat. vj. vngē caput tuū in illis p̄rib⁹ vngētis pro
balneis vtebant. Secundū latus. Circa secundū
latus vidit finus honeste deportari cū clericis. Pro quo scien
dum s̄ canon. tholetani p̄ciliij & ei⁹ statutū/ q̄ qui diuina vocati
one ab hac vita recedūt/ cū psalmis tñmō & psallentiū vocibus
ad sepulcrum deferantur. Debet autē defunctus portari a con
similibus sue professionis. vt si fuerit dyaconus a dyaconib⁹/ si
sacerdos a sacerdotibus/ si ibi sint/ aliter non est vis/ quia neces
sitas legi non subiacet. clericus a clericis/ catholic⁹ a catholicis
Si vero fuerit de aliq; fraternitate/ deportet̄ ab illis q̄ sūt eiusdē
fraternitatis. inulierib⁹ vero non licet cor̄pora ferre. Aqua be
nedicta a sacerdote circa finus spargitur/ ne demonēs eā timēs
tes ad cor̄p̄ accedāt. Solēt nāq; desuere in cor̄pa mortuorum
vt qd̄ nequinerūt in vita saltez post mortē agant. Tibus vero

quibusdā funeribus honestarū quondā personarū apponit tamē
 men lralit̄ prop̄ fetore corporis remouendū seu vt defunct⁹ cre
 atori suo acceptabilē bonorū operū odorez intelligat obtulisse.
Seu ad nobis etiā innuendū q̄ defunctis p̄sit orōnis auxiliū
Ad vero p̄cipue declarādum qualis p̄fratnitates fidelib⁹ si de
 bite obseruent profint. de quib⁹ p̄fratnitatib⁹ per vexillorū de
 portationē aliquō in p̄nti latere innuit. **N**otanduz tria. s. con
 fratnitarū originē. secūdo earūde p̄ditionē. tercio fructificatio
 nem seu vtilitatē. **T**riplex est enim fratnitas. s. natural/ civilis/
 z spūalis. **P**rima naturalis z specialis est illa qua plures sunt
 de eadē cognatione z tribu sed specialissima vt qui ex eodē p̄re
 z matre sunt. **S**ecūda scz civilis est duplex. vna socialis s̄m quā
 oēs socij dicunt frēs. **A**ltera s̄m quā adoptati ab eodē etiā dicū
 tur fratres. **T**ercia z spūalis est quintuplex. prima generalissī
 ma s̄m quam oēs viatores sunt frēs omniū nationū actu vel po
 tentia in hac vita xp̄o capiti p̄iūcti. **S**ecūda generalis s̄m quaz
 omnes xp̄iani per baptismū regenerati frēs cēsēt. **T**ercia spe
 cialis s̄m quam oēs sola caritate muniti fratres vocant. secūda
 specialior de collegiatis vel religiosis. sed quinta specialissīa de
 qua p̄fratnitate vexilla vt p̄fert p̄ferunt. **N**ec fratnitates in sa
 cra scriptura z in gestis xp̄i ac sanctorū habēt fundamentū. **I**p
 se enim dei filius in primis totū gen⁹ huānum ditauit z honora
 uit in hoc q̄ nostrā fratnitatē accepit. **I**pse enī primogenitus
 ex multis fratribus **A**d rōnos viij. **E**t qui suos aplos fratres
 vocauit **J**ohānis vltiō. **D**emū nobis omnia opa z merita passi
 onesq; suas cōicauit/ cum pro nobis satisfecit z regni introitum
 patefecit. **E**t iō br̄s **P**aul⁹ ad **C**orint. ix. hui⁹ fratnitatis ac
 beneficētie participationē exposcēs/ dixit. omnia facio propter
 euangeliū vt particeps eius efficiar. **E**t iteruz ad **C**olocensib⁹
 nunc gaudeo in passionib⁹ p̄ nobis z impleo ea que desūt passi
 onum xp̄i in carne mea pro corpore quod est ecclia zc. **P**ostre
 mo beatus **B**ernardus z **D**ñicus z plures alij z **W**ilbel. in sua
 summa de indulgētijz deducit z declarat. **D**e scio. s. de p̄ditiōi
 bus taliū p̄fratnitarū **N**otādū q̄ quatuor requirunt. p̄mo titu
 lus bonus z honest⁹/ vt pote in honore alicui⁹ sancti canonizati

ab ecclia. **S**ecundo causa iusta puta vel pars spūalis ad cōicandū
 sibijuriam bona opa/vel missas &c. **A**l' etiā spūalis. s; pia/vt p
 paupibus alendū vel captiuis redimendū/capellis edificandis
 tales cōfraternitates laudande sunt. **T**ercio requirit mod^o lici
 t^o & honest^o in ingressu & egressu. vt viz nihil fiat qd non sit ad di
 & scōz glām vel fidelium vtilitatē. puta ad satisfactionem vl' ad
 hoc q' mens deo subijceat & hmōi. **R**equirūt etiā speālis mo
 dus in ingressu. vt scilicet fiat sū omni pacto expresso/vel tacito
 saltem de aliquo tempali dandō siue sit summa pecuniaria siue p
 viuium solemne. siue aliquod quocūq; pecunia inestimabile. vñ
 statuta negatiua in talibus sunt periculosa/ & pietatem excluden
 tia. vt si statuatur. q' qui non deberit tantum/ non erit frater hu
 ius fraternitatis. **P**er hoc enim excluditur pauperibus ingre
 diendi via/ **P**ossit tamen quis post ingressum probo motu vel
 seruando p̄suerudinē alioz dare aliquid p̄ sustentandis aut p̄inu
 andis onerib⁹ p̄is illi⁹ fraimitatis. vt est accessus lumiāriuz cele
 bratio missaz & hmōi. **Q**uarto requiritur intentio recta scz
 ex pte ingredientis q̄ recipientis/ vt intentio non dirigatur ad
 commodum temporale. sed ad honorem dei. **E**vtili
 tate fraternitarum quo ad terciū nota aliquos fructus **P**ri
 ma vtilitas est. s. in vita multiplicatio diuini cultus & sanctoruz
 vt patet p̄ experiētiāz. **S**ecundo pro peccatis satisfactio qz q̄uis
 iusti ex mutuis operibus aliquod cōmoduz reportent opus. tñ
 ab vno scūm non est satisfactorium alteri/ nisi agentis intētio di
 rigatur ad ipsum vt fit in ipsis fraternitatib⁹. **N**ā dicit ambrosi⁹
 libro de officijs q' affect⁹. i. intentio operi nomen imponit/ ita q'
 si intentio scōm dñm **A**lber. ad alterum referat ipsa facit illō o
 pus esse alterius saltem interpretariue. **O**pus nāq; in charitate
 factum valet ad meritū vite eterne etiam de p̄digno/ & h^o scōm
 q' pccat ex charitate & spāli spūs scī motione. & h^o modo soluz
 prodest facienti. qz null⁹ excepto cb:ō qui est caput nostruz/ de
 cui⁹ plenitudine omēs accepim⁹/ pōt vel potuit alteri mereri vi
 tam eternā de condigno. eo q' glā dat scōm mensuram & dispo
 sitionem accipientis. **N**usquisq; at ex suo actu disponit / & non
 alieno. **A**lio mō ad satisfactionē vel expiationē pene. & h^o in q̄m

est penale p̄t prodesse non solum facienti sed etiā alteri si intētio agentis ad ipsum referatur. **P**ena autem temporalis pro peccato debita post culpe remissionem non taxat̄ sc̄dm̄ dispōnem ei⁹ cui debetur. quia quāq; ille qui est melior habet maioris pene reatum **T**ercia utilitas est precum facilioꝝ exauditio. **Q**uia sc̄dm̄ crisostomum libentius a deo exaudit̄ xp̄ianus qui non solum pro se sed etiam pro alijs orat. **Q**uarta a periculis liberatio. pro oratioēs et merita sanctorū. qui suos confratres vel deuote inuocantes ex speāli potestate a deo eis tradita a periculū preferuant. **Q**uinta rarioꝝ casus in peccatum vel recidiuatio. quia sc̄dm̄ sapien̄. **F**rat̄er qui a fr̄e iuuatur quasi ciuitas firma/vel etiam facilioꝝ a peccatis resurrectio. quia dicitur eccl̄as. iij. **N**e soli qui ceciderit n̄ habebit subleuantem se. si fuerint duo fouebunt̄ inuuo. **D**uobus enim mortaliter peccantibus vno ex̄ite in aliqua bonoꝝum fraternitate/et altero n̄. primus ceteris parib⁹ facilioꝝ vel cicioꝝ resurgit q̄ alius. et hoc per merita et orōnes illius fraternitatis vel cōfratruꝝ. vel potius cooperante sc̄o vel sc̄ā/in cuius honore fraternitas illa est instituta. **P**reter has utilitates que sequunt̄ in h̄o seculo sunt tres alie que sequunt̄ ex istis in alia vita. **Q**uaruz prima est inferni euacua⁹. **S**ecūda pene purgatoꝝij euasio. vel saltim ab eo facilioꝝ liberatio. **T**ercia vero gl̄e consecutio/vel maior in ea muneratio. **Q**uare igitur est vtile fraternitates ingredi rite obseruatas. **I**n his premillis/propositum arripienduz est sc̄iz **Q**uomō defunctus sepeliend⁹ sit. **C**aput enim suuz ad occidentem ita poni debet q̄ ipsius pedes dirigant̄ ad orientem in qua quasi ipsa positione orat. **E**t inuenit̄ q̄ promptus est/ut de occasu festinet ad ortum/de mundo ad sc̄lm̄ **E**t in quocunq; loco c̄ter cimiterium christian⁹ sepeliatur/semper crux capiti illius apponi debet/ad denotanduz illum christianuz fuisse qz hoc signum dyabol⁹ valde veretur. et timet accedere ad locum crucis signaculo insignituz **D**ebēt quoq; xp̄iani sepeliri induti sudarijs qd̄ sumi potest ex euangelio in quo legit̄ de sudario et syndone xp̄i. **C**lerici vero ordinati illis indumentis induent̄ iuxta ordinis exigentiam/ **S**i vero non habent ordines sacros/more laycoꝝ sepeliantur. **V**erumtamen licet in alijs ordinibus propter pau⁹

pertatem hoc sepius omittat. In sacerdote tamen et episcopo
 nullomō pretermittendus est. vestes enī sacerdotales v̄tutes si
 gnificant. cū q̄b̄ pre ceteris sunt dño p̄ntandi. ¶ **C**irca hāc ma
 teriam querit duran. in rōnali dīnoꝝ offi. v̄tꝝ x̄ps vestit⁹ fuerit
 post resurrectionē et v̄trū celum vestitus ascēderit et v̄trū duob⁹
 discipul⁹ euntib⁹ in emaus et ceteris discipul⁹ et mulierib⁹ vestit⁹
 apparuit. Siquidē angeli legūt vestiti apparuisse Juxta illud
 joban. **A**udit angelos sedentes in albis. et alibi. **E**cce duo viri
 astiterunt iuxta illos in vestib⁹. qui et dixerunt **V**icib⁹ qui as
 sumpt⁹ est in celuz sic veniet quemadmodū vidistis eū euntē in
 celuz **N**empe x̄ps vestitus ascendit in celā. **Q**uis est iste q̄ ve
 nit de edō tinctis vestib⁹ de bosra **I**tē angeli dixerūt quare ru
 bruz est indumētuz tuuz. **Q**uerit etiā v̄truz hōies erūt nudi p̄
 diem iudicij an vestiti. **E**t videt q̄ vestiti. **N**ā semp angeli ap
 parere solēt vestiti. **E**t x̄ps etiā post resurrectōez cū veste appa
 ruit et in transfiguratione vestit⁹ fuit. **U**n̄ et apparebāt vestimē
 ta eius cārida sicut nix. **E**t videt q̄ nudi erūt q̄ habet auctori
 tas q̄ in eadem forma erim⁹ in qua fuit adā p̄nūsq̄ peccaret. et e
 tiam in meliori/sz tunc fuit nud⁹. g. nudi silt erimus. **S**olu⁹ nil
 diffinim⁹ de veste sed hoc solū dicim⁹ q̄ ibi nō erit deformitas
 nec vlla aduersitas vel infirmitas. et erim⁹ vestiti et ornatī vesti
 mentis v̄tutum. **N**ec oia duran. vbi s̄ in forma d̄ duab⁹ his q̄oi
 b⁹ **S**ed saluo meliori iudicio videtur q̄ nudi erunt vestimēta d̄
 frigora alias penalitates et h̄mōi gerim⁹ p̄pter parentū trāsgre
 sionem. quib⁹ modo indigem⁹ non simplr ad ornatum/vt satis
 innuit gregori⁹ in moral super illo job. **R**eplet multis miserijs
His igitur penalitatib⁹ et coz̄ circumstantijs depositis hic et exu
 tis ibi perfectiores q̄ adam fuit in statu innocētie apparebim⁹/
 et per p̄ns nudi. quia aut dicitur qd̄ angeli nobis aut alij vestiti
 apparent. hoc est propter eoz̄ a nobis faciliorem intelligenti
 am causarū. evidentiozem noticiam et dīnarum revelationuz cō
 gruentiozem capacitatem. **Q**uis autem et in quo loco sepe liri
 debet et v̄trum locus sepulture aliquid conferat dictum est ali
 bi plixius in xxiiij. cella **T**ercium latus
 ¶ **C**irca 3^m latus notandum q̄ ex picturis eiusdem satis exeq̄
 defūctoz̄ conspici possunt. **O**fficium autem mortuoz̄ exeq̄ue

vocantur qz celebratur dum mortui extra viuos sepelicoi d'po-
 tant. vñ qz extra hōs canonicas spāles z singlares hz obseruanti
 as **Hoc** offiū scōm duran. in rōli diu. offi. **Suit** primo insti-
 tum ab aplis s; non ab origine. vt testat ysid libo de ecclasticis
 officijs. **Suit** autem aductū z ex maxima pte ordīnatū vñ ipz
 cōmendat b. **Aug.** in euchi. dicens euz fuisse scōz in eccl'asticis
 officijs p' aplōs **Et** istud offi' inuētiuz habuit in veteri lege. nā
 sicut ayt ambro. mortuo iacob ioseph z alij frēs sui cū multis e-
 giptijs attulerūt euz in ebron. s; prius fleuerūt xl. dieb' in egip-
 to. **Et** postea fleuerunt eū vj. dieb' in zab gen. v. ca. **Item** legi-
 tur de utro. vltimo. q' mortuo moysē fleuit pplūs isrl' xxx. dieb'
 z isrl' fecerunt de aaron z de ma' **Item** dicit **Salōn.** **Luct'** filij
 sapientis mortui vij. diebus/luctus stulti filij sempiternus **Jō**
 quia in eternuz punietur. **Hoc** igitur officium cōter diuiditur
 in exequias septenaz/mensurale z anniuersariuz. **De** exequijs
 dicitur in hoc latere de reliquis in iij. latere. **Hoc** officiu' exe-
 quiarum scōm duran. imitatur omnino triduam az xpi sepultu-
 ram. **Sicut** enim in illo triduo omnia cantica laudis subtrahitur
 ita in officio solēnitates quaslibet subtrahūt. **Nā** bñd cōes ab
 epō nō petunt nec in agēda dñr. **Dñe** labia. de' in adiuto'. nec
 benedicam' dño. nisi in pñtia corpis. z etiam in vigilijs/nec gla-
 patri ad mōsoria vel in fine psalmoz. nec ad lectiones benedicti-
 onem petunt dantur nec dñr tu autem/vel deo gratias **Nec** in
 missa. glā in excelsis/allā/nec **Ite** missa **Nā** in veteri lege pbi-
 bitum fuit oleum leticie z thus suauitatis p peccō offerri. mors
 enim est vindcā peccati. vñ vbi peccūm ibi tenebre **Nec** debz es-
 se leticia nec canticū cāticoz leticie decantando **Ubi** est luctus
 z contristatio mentis. ac exequie p mortuis celebrant cum luc-
 tu. **Rursus** laudes supprimūtur/ quia quo mortui transeunt ig-
 noratur **Uñ** laudare dominū debeamus de iusticia vel miseri-
 cordia? **Officium** p'terea mortuoz incipit a vesperis/ postea se-
 quuntur vigilie/ quarum tria sunt genera/ in quibusdam eccl'ijs
 legūt ix. lctiones job/ parce mihi dñe & **In** alijs de lib' sapienti-
Ne des alienis honorem tuū/ in alijs de quodā sermōe aug.
Sed vñdecūq; sine iube atz **Tu** autē/frequentatur autem in b

Quadragesima

officio **T**e decet quia ibi agit de resurrectione filiorū isrl' a captiuitate in terrā pmissiōis. sic et defuncti de captiuitatis. miseria ad vitā proficiunt eternā. **D**icit etiā ps **D**ñe ne in furore/ q̄ cum sit sextus in ordine psalterij tamē pro octaua intitulat̄ quā si in sex etatibus per hunc deū rogātes vt septime etatis possimus euadere tormēta et ad octauā glorie peruenire. **E**t hoc officium secūdis caret vesperis ad denotandū q̄ hoc officii sinez habebit q̄ anime saluādozū ab ōni pena liberate eterna beatitudine fruēt. **S**ed sancti de quozū glorificatione in aīā iaz certa est ecclesia primas et secūdas habet vespas/ si in festo eoz no uem lectiones dicant. primas hñt pro glorificatiōe aīē iam pcepta. secūdas pro glorificatione cozpis quam habebūt. larius vnde in rōnali de hīs. **E**t postea in missa pro defunctis ponit duplex versus in introitu scz **T**e decet hymn°. **E**t **E**xaudi orationem meā zc. **Q**uia oram° p defunctis ppter stolā cozpis anime quas rogam° eis dari. **D**icit etiā tunc secund° quia succedit in locū illius vsus **G**loria p̄ri/ qui in officio illo tacet quia mortui trinitatē amplius laudare nequeūt. **E**t in missa pro defunctis non debet inmisceri oratio pro viuīs/ etiā vt quidā dicūt illa cōis **D**eus qui viuozū dñaris ab **A**ugustino cōposita/ ad inuendū q̄ defuncti nequeūt iuuare viuētes etna vita/ licz ipi iuuari valeāt ab vtrīsqz. **I**n missa tamē pro defunctis pñt vt quidam dicunt esse penultima colcā de sanctis et ecōuerso. **N**ō sequentia debet dici que est cāticum leticie et exultatiōis. **G**audium enim reprimim° qz tristes in mundū intrauimus/ et tristiores eximus. **N**obuc licet in missa pro viuīs debet thurificari/ ad designandū q̄ illozū orōnes ad celestia dirigant. **I**n missa tamē pro defunctis non debet thurificari per chorū portari/ nec altare thurificari/ sed circa corpus tm̄/ quia hoc in lege prohibitū fuit/ vt iam premissum est. **N**ullus ergo in hoc officio thurificat ad inuendū q̄ mortui nil ammodo suis orōnib° pmereri pñt. **vñ ps.** **N**on mortui laudabūt te dñe. **I**psa at̄ defunctorū cozpora thurificant et aqua bñdicta aspergunt/ non vt eozū peccata tollunt que tunc per talia tolli nequeūt/ sed vt ōnis immūdorū spiritūū presentia arcea t̄/ et fiunt etiā in signū societatis et

munionis sacramentorū / quam nobiscum dum vixerunt habu-
 erunt. **Unde** dyaconus tradit q̄ antiquo viui mortuos oscu-
 labant / in signū vnitatis quam cum ipsis habuerūt. **Vtrū** autē
 hec & similia prosint animabus eorū sicut que fiūt in panis & cā
 delis in presentia hominū & hmōi. **Respondet scdm̄ Thomas**
 in iij. dī. xl. q̄ sic / quādo fiūt moderate & pie / quia tūc sunt ho-
 nesti. **Vñ Augustin⁹** li. p̄mo de ciuit. dei. **Antiquorū** iustorū
 funera officiosa pietate curata sunt & exequie celebrate. **Abra-**
ham sepeliuit honeste **Saram Gen. xxiij.** **Et Joseph** patrē
 suum. **Et Thomas** dicit q̄ oleū / cera / & butirus pro defunctis
 plunt vel in quātum ecclesie offerunt / vel pauperibus danūt vel
 in seruitutē dei eis vtat̄. **Quia** s̄ **Damasceñū** hec holocausta
 sunt. **Pax** etiā non dat̄ triplici rōne s̄ **Duran.** primo quia h̄
 officū vt iam dictū est / triuanā xp̄i sepulturā vestigio sequitur
 vbi pax non dat̄ propter iude osculū detestandū. **Secundo** q̄
 non comunicamus mortuis / quia non nobis r̄ndent. **Nos** sum⁹
 enim in sexta etate / illi in septima. **Inde** est q̄ corpus nunq̄ de-
 bet esse in ecclesia q̄ diu missa de die celebrat̄ / ymmo si pri⁹ ess̄
 ibi debet asportari extra ecclesiam in vestibulo ecclesie quanta-
 cunq̄ auctoritate viues fulgeret & postea ad missaz p̄ mortuis
 reportari. **Tercio** quoniā sicut ex multis granis simul collectis
 vnus panis conficit̄ / & ex multis rachemis vinum eliquatur. sic
 ex multis fidelibus quorū quidaz boni quidaz mali sunt / vna ec-
 clesia construitur & coadunat̄. **Quia** ergo de mortuo homine
 nescimus adhuc vtrū sit ipse de p̄formitate ecclesie & pacem ha-
 beat cum suo creatore q̄ pax iuxta numerū suarū līarum s̄ q̄ si-
 gnificat patrē **A.** amorē sc̄z spiritū sanctū / & x̄p̄m cum quo pa-
 cem habere debeamus. **Ideo** p̄cezes ad missam omittūt ecclesia
 non enīz apparet eorū requies. **Quarta** ratio pote est addi / quia
 fideles anime iam non sunt nec vltius erunt in tribulatiōe hu-
 ius mundi sed quiescunt iam in domino / vnde non est eis neces-
 sarium pacis osculū quod est pacis & concordie signū / & id eo in
 missa non dicit̄ orō illa **Domine ihesu xp̄e** qui dixisti aposto-
 lis tuis pacem meā do vobis / pacē relinquo vobis. **Nec** etiā sa-
 cerdos pacem recipit ab altari. **Quartum** lat us.

Circa quartum latus ubi officium defunctorum a pauciori-
 bus tamē amicis reiterari videbatur. **N**otandū q̄ cōmuniter
 prima reiteratio defunctorū in pluribus istarum partiū dyoce-
 sibus fit in septenario **Q**uod iniciū habere potest libro **Rūe-**
ni xliij. ubi dicit q̄ qui tetigerit cadaver mortui hominis immū-
 dus erit septē diebus. **S**ane immundus propter cadaver mor-
 tui hominis significat pollutā animā p̄pter opera mortua **Ce-**
lebratur autē per septē dies. primo vt defunctus ad sabbatū ef-
 ne quietis citius valeat peruenire. secundo vt ei remittātur om-
 nia peccata que cōmisit in vita que per septem dies ducit. **T**er-
 cio propter septenariū anime et corporis. **A**nima enim tres ha-
 bet vires scz rationabilitatem/ cōcupiscibilitatem/ et irascibili-
 tatem. **C**orpus vero constat ex quatuor elementis. **A**t ergo pec-
 cata que per hoc septenariū homo in hac vita commisit deleantur
 septenarium mortuis celebratur. **Q**uarto sicut filij iacob defū-
 cti fleuerunt per septē dies vt premissum est: ita etiā ecclesia p̄
 suis defunctis celebrat officium septē diebus. **D**e mēsurali qd̄
 constat ex triginta diebus vel circiter **N**otandū q̄ hoc figura-
 uerunt filij israhel/ qui triginta diebus fleuerunt **M**oyse et aa-
 ron vt premissum est. **S**ecundo quia ter decem faciūt triginta/
 per ter enim trinitatē p̄ decē decalogū intelligimus. **T**ernariūz
 ergo mortuis facimus/ vt secundū q̄ in obseruatione decalogi
 seip̄receptoz dei et trinitatē peccauerūt/ h̄m hoc eis dei misericor-
 dia condonēt. **T**ercio quia numer⁹ lune xxx. dieb⁹ p̄ficiūt/ ido
 tricesima die vel triginta diebus fit mortuis officium vt opera eo-
 rum plena corā deo eē intelligant. **Q**uidam (sed raro) quinā-
 genariū faciūt/ p̄cipue de missis/ quoniā sicut **B**eda et **B**rego-
rius dicunt in glō super locū illum ubi habet q̄ **A**brabā quesi-
uit a dño volente subuertere zodomaz/ si quinquaginta fuerint
ibi nunquid destrues eos? **E**t respondit dominus nō. **Q**uin-
quagenarius numerus perfectus est/ et significat annū iubilēz
id est octauam etatem/ in qua erit remissio et plena libertas. **V**t
ergo aīe defunctorū plenariā hēant libertatē/ et pctōz remissio-
nem adipiscāt/ quinquaginta diebus pro illis celebrat officium
Quinquagesimo āno suo eduxit abrabā manu forti nepotē suūz

Iob ex captiuitate. **Q**uinquagesimo anno legis fiebat remis-
 sio. **Q**uinquagesimo ps. canit **D**avid de dei miā. **Q**uinquage-
 simus annus dicitur iubilens/quo indulgentie promulgabantur
 sed nunc anno xxv. **U**ltimo circa anniuersaria notandum qd
 illud obseruat triplici de causa. primo vt defuncti de annis cala-
 mitatis perueniāt ad annos eternitatis/siue ad vitā eternā/q̄ si-
 ne fine est/et quasi annus in se reuoluit/vel qz semper ibi est idē
 pritas et nulla reperit varietas. **S**ecūdo qz sicut sanctorū anni-
 uersariū ad ipsorū honore et nostrā vtilitate celebram⁹/sic et ani-
 uersariū defunctorū ad ipsorū vtilitate et nostrā deuotionē. **T**er-
 cio dies anniuersarij pro defunctis ideo reperit/ qm̄ b^m **A**ugu-
 stinum qualiter sit eis in alia vita nescim⁹/et meli⁹ est vt eis supsit
 beneficiū nostrū q̄ de sit. **S**i autē anniuersarius contigerit in die
 dñica vel in alia celebrari solēnitate/non debet post poni vel mu-
 tari vsqz ad sequentē diē/prout fit in festis scōz/sed fiat in die p̄-
 cedēti/ vt citi⁹ occurrat penis defunctorum quas in purgatorio
 sustinet. **D**efuncti enim nrō indigēt auxilio et bñficio/sz nō san-
 cti. **D**ie quidē festiuo anniuersariū celebrari nō debet/nec mis-
 sa pro defunctis dici/nisi corp⁹ p̄ns fuerit/tunc sic/quia om̄i tēpo-
 re p̄t missa p̄ defunctis celebrari cadauere p̄nte/misi in parasee-
 ri/qz tūc nec corpus xp̄i immolat/nec missa celebrat/sed vsqz in
 crastinū reseruet/et tunc scz in sabbato potest missa p̄ illo canta-
 ri/et corpus sepeliri. **S**imilit si quis in die pasche moriat/corp⁹
 eius vsqz in crastinū reseruet sup terras/tunc cum celebratione
 misse sepeliat. **N**on enim debet corpus sepeliri absqz missa/q̄
 uis p̄rariū fiat in plerisqz locis/vt dicit **D**urand⁹. **L**icet igitur
 quotidie sit p̄ fidelibus exorādum/tamē precipue hijs diebus
 fit ab amicis. **S**ācta siquidē et salubris est cogitatio p̄ defūctis
 exorare vt a peccatis soluan̄. **A**t igit vtili⁹
 hee solēnitates et exequie defunctorū p̄funt/
In vita dispone domui tue/ quia morieris et
 non viues. **C**ella xli.
Iscipulus q̄dragesimā primā cellā p̄spiciēs/
In eius p̄mo latere vidit sacerdotes celebra-

Quadragesima prima

tes/ quosdā pro aiābus certis/ quosdā pro vna sola / vbi aspiciē-
batur circa ei⁹ altare aiā sola in igne cremari/ circa alterius plu-
res. In secūdo latere vidit personas genua flecētēs / z oratio-
nes faciētes per vigiliās aut rosariā / z hmoi. In tciō latere q̄s-
dam personas elemosinas elargiētes In quarto quosdā corp⁹
dinersis modis affligētes. Ex hijs picturis didicit q̄tuor mo-
dos esse quibus aiē defunctorū auxiliānt. z hoc s^m **Gregoriz**
oblationib⁹ sacerdotū/ aut precib⁹ scōroz/ aut elemosinis caroz
aut ieiunijs cognatorū. xiiij. q. ij. **Hic** Quos modos distinguit
Ray. sic. Suffragia quidē profunt defunctis ad absolutionez
pene a qua p̄nt absolui quatuor mōis. vno mō p̄ incessionē ipi-
us capitis. s. xpi/ z sicutuānt p̄ oblationē altarī. Scōdo quasi p̄ in-
tercessionē p̄uatorū mēbroz. i. p̄ orōnes scōz. Tercio p̄ moduz
redēptionis pene. s. elemosinarū elargitionē. Quarto p̄ soluti-
onem pene. s. p̄ ieiuniorū afflictionē/ z ad dictos q̄tuor om̄s alij
reducunt. Et s^m pe. de pal. quo ad dictū **Gregorij** p̄ oblatōez
sacerdotū intelligit missē celebratio q̄ int̄ om̄ia plus valet siue sit
de mortuis vt requiē eternā/ siue p̄ mortuis dñical̄ missa vel de
sāctis. Per p̄ces scōz intelligunt p̄ces nō solū corū qui sunt in
patria qui orāt p̄ hijs qui sunt in purgatorio p̄cipue amicis/ sed
etiā p̄ces instoz viatorz quin etiā peccatorū si h̄ agāt vt ministri
eccl̄ie eā officiātes/ z oro dñicalis instituta ab ipso iudice/ ex iōe
psalteriū sili z vigilie ab eccl̄ia institute p̄ defunctis. Et qd̄ dictū
tur de elemosinis caroz hoc iō dicit qz cōiter amici et p̄sanguis-
nei p̄suerūt dare elemosinas p̄ defunctis suis/ nō p̄ extraneis/ tñ si
extrane⁹ daret etiā valeret defuncto si dās hoc intendit z
sit in caritate elcā etiā procuret z ieiuniz z orōnem illoz quib⁹
dar. Sili de ieiunijs a quocūqz bono fuerit pro defuncto valēt
ad satisfaciendū p̄ eis. Et sub h̄ p̄p̄bendunt oēs afflictiones
corpales vt disciplina Et p̄grinatōes z indulgētie etiā p̄nt eis
valere qñ a p̄ferētib⁹ extendunt ad eos. s. cū quis viuens vadit
ad eccl̄iā vbi est tal̄ indulgētia p̄ defunctis. **Primū** latus.
Circa p̄mū igit̄ lat⁹ notandū qz pre om̄ib⁹ alijs valet missarū
celebratio. **Hōne** ibi filius dei vini sponsus z zelator aiārū pro
suis dīlectis offert. **Hōne** filius in diuinis qui p̄ om̄ia obcor

nit patri vsq; ab morte obtinere poterit quicquid petierit. **N**ō
 ne sponsa ecclesia filiū vnigenitum deo patri offert in ambassa-
 ra pro redemptione captiuorū. **N**onne recolit ibi meōria pas-
 sionis eius cuius gutta sola sanguinis sufficiens fuit ad deletio-
 nem totius culpe & pene peccatorū. **Q**uis igitur extogitare po-
 terit q̄ salubris est hec celebratio. **S**ed circa predictū latus ali-
 qua s̄^m doctoz traditiones querēda sunt quo ad ipsaz missaz ce-
 lebratā. secūdo quo ad ipsuz celebrantē. **P**rimo vtrū missa pro
 defunctis equalit̄ valeat defuncto vna sicut alia. **R**ndet. pe. de
 pal. in iiii. d. xlv. **I**n officio misse non solū est sacramentū sed
 etiā orationes sunt. **E**t ideo suffragiū misse continet duo de p̄-
 dictis. s. orationē & sacrificiū. quantuz est igitur ex parte sacri-
 ficij oblari/missa de quocūq; dicatur equalit̄ prodest defuncto/
 & hoc est precipuum quod fit in missa. **S**ed ex parte orationuz
 magis prodest illa in qua sunt oratōes ad hoc determinate. **S**ed
 tamē iste defectus recōpensari potest per maiorē deuotionē vel
 eius qui dicit missam/vel ei⁹ qui facit dici/vel etiā per incessio-
 nem sancti cuius suffragiū implozat. **S**ecūdo vtrū pmittens si
 gillatim vnā missaz diuersis liberet & satisfaciat celebrādo vnā
 pro omnibus. **R**nsio s̄^m pe. de pal. in iiii. q̄ non liberat a toto si
 a tāto/quia soluit minus q̄ debet/sicut promittens iobām librā
 grossorum/& petro vnā/non totalit̄ liberat offerendo duob⁹ v-
 nam/quia missa celebrata pro multis non tm̄ valet singulis. pōt
 tamē talis celebrās excusari quinq; modis. **P**rimo ppter im-
 possibilitatē celebrādi pro quolibet specialit̄/puta si collegiū sal-
 uo officio ad quod est institutū non pōt soluere plus q̄ tres aut
 duas/vel vnā missam. **A**ut religiosus si post q̄ promisit a supi-
 ore imponantur alie misse/quia difficultas patrocinationis & si
 non liberat/tamē excusat. vnde sicut quādo bona defuncti non
 sufficiunt ad integre soluendū creditoribus/soluit simul pluri-
 bus quod cuiuslibet erat persoluēdum. sic hic. **S**ecūdo ppter cō-
 suetudinē/maxime apud eum qui scit vel scire tenet/ quia scien-
 ti dolus non inferit/sicut qui petunt missas a curatis aut canoni-
 ci relinquentes ammersariū canonicis. **T**ercio ppter p̄uentionē
 si expresse hoc dicat pmittēs/quia contractus ex p̄uentione le/

Quadragesima prima

gem accipiūt. **Q**uo etiā sufficit dicere executori/ qz cui cōmisit testator distributionē pecunie p̄missa/ videt etiā p̄misisse ordinatiōne de missa pcurāda. **Q**uarto p̄pter recōpensationē/ qz nō refert quid ex equipollētibus fiat/ vt si in alijs missis vel suffragijs recōpensetur/ sicut apud p̄uent^o aliquos missa dicēda a cōuentu imponitur vni fratri. **Q**uinto propter suppletionem dei vbi est sciendū scdm̄ quosdam missam non tantū valere p̄ pluribus/ quantū vni soli si pro vno solo dicat/ prouenit hoc ex actuali sacerdotis attentione/ non p̄pter hoc q̄ ei^o attentio distribuatur diuersis s^m diuersas p̄portiones. **S**ed qz non pōt aliq̄s ad plures affici tantū quantū ad vnū/ **S**icut non pōt haberi tanta amicitia acq̄sita ad multos sic ad vnū/ **E**t iō missa dcā p̄ pluribus simul nō n̄ valet cuilibet eorū quantū si p̄ illo solo diceret nisi summ^o sacerdos suppleat. **T**ūc ar̄ supplet q̄n̄ rōnabile est q̄ sacerdos tantū affectū beat ad quēlibz/ quātū deat h̄re ad vnū solū si p̄ illo solo celebraret. **S**ic si aliq̄ prochiani vel canōici ex dōtione quā h̄nt ad eccliam suā faciūt fieri in ecclia sua āniuersariuz qd̄ fieri nō p̄t nisi plures p̄currāt ad vnā missaz/ missa illa valet tantū cuilibz eorū/ quātū si p̄ quolibz solo diceret missa ab ēx̄neo sacerdote q̄ nō est ita affectat^o defūcto/ nec ecōuerso. **D**icit etiā isti q̄ bona sp̄ūalia q̄ cōicāt religiosi suis familiarib^o nō iō dicūt min^o valere mult^o qz paucis/ qz diuidūt diuers^o/ s̄ quia s^m cursuz eōdem q̄n̄ aliq̄s extēdit deuotionē suā ad multos deuotio sua minuit/ & ex h̄ talia min^o valēt multis/ **S**ed qz etiā talia bona pl^o vel minus valent petentibus scdm̄ maiorez vel minorem deuotione m̄ ipsorum. **I**deo si cum instantia multi petāt & alij recta intentione eos recipiāt/ videt q̄ tantū valent talibus multis sic paucis/ quia supplet vicem deuotionis actualis/ cuiz maneat sufficiens scdm̄ habitum & radicē. **S**ed prima istorū d̄ iustinctio inter secularē & regularē/ p̄priū sacerdotē & extraneū modico valore digna videt/ quā videt eadē ratio in ēx̄neo qui a diuisis equalē beneficiū recipit. vnde non min^o tenet secundo q̄ sc̄io rōne b̄nificij/ sicut curatus vtriqz parrochiano ratōne officij. **N**ec valet p̄ istis suppletio de recc̄pris ad b̄nificia/ qz p̄ h̄mōi recepti onem nō est immunis a pena sibi iniūcta/ nec in toto nec in parte/

sed propter ieiunia que sunt in ordine / sicut etiam per indulgentias.
Nec minus diu puniet in purgatorio / propter quod post mortem solet
 recitari obitus / ut specialiter pro eis orietur. **Q**ui autem specialiter petit missam
 pro se vel amico vivo aut mortuo / intendit pro se totam habere
 missam ad satisfaciendum. **C**um non possit habere eam totam ad me-
 rendum / quia meritum non potest esse sic singulare quin omnes boni participant
 sed satisfactio sic. unde non est simile propter differentiam que hoc modo ponitur
Et non quod duplex est ratio in participium quod est ad merendum
 et illud quod est ad satisfaciendum. prima quia participium meriti est
 ex sola unione caritatis sine aliqua intentione facientis / specialiter dicitur
 etiam ad participantem / licet sit maior eius intentione. **S**ed participium
 ad satisfaciendum non. **A**lioquin quicumque esset in caritate siue in huius
 mundo siue in alio / statim esset immunis ab omni pena / thesauro ecclesie
 distributo qui est infinitus pro eius satisfactione. **S**icut etiam
 quilibet ex participatione meriti christi per sacramenta meretur prius
 infinitum / quod est deus intus siue / et extra siue vita eterna. vel saltem ille
 qui est in maiori caritate esset minoris pene debitor in hoc seculo et in
 alio / quod absurdum videtur / sed ex sola intentione facientis. **S**ecunda differ-
 entia est quia participium meriti non minuitur ex multiplicatione parti-
 cipantium / sicut patet quod non fit deterior conditio multiplicatis electis /
 sed melior / non solum quia illi incipiunt participare qui incipiunt com-
 muncare / ut etiam paruuli baptizati sunt participes bonorum operum que
 nichil operantur. **E**t propter hoc sine preiudicio receptorum ad beneficia
 ordinis possunt recipi / nec minus capiunt nouissimi que primi / sed in sa-
 tisfactione secundum hanc communem doctrinam. **S**ed quid impetrat illud parti-
 cipium meriti dubium est. non tamen propter hoc maiorem habebit gloriam
 quia cum pluribus participat / quia impossibile est illi qui non habet plus
 de caritate esse participem plurium. **S**icut nunc quando sunt plures fide-
 les que temporibus **A**d **N**oe et **A**brabe / vel aliquis est receptus
 ad beneficia plurium ordinum religiosorum / que alius qui habet tantam cari-
 tatem secundum quam dat gloriam. unde non videtur aliud nisi quia propter meri-
 ta aliquorum preseruat eum de aliquo a peccato / quicumque a morte / et sic de ali-
 is. **S**icut recordatur est deus **A**bramam / et liberauit loth. **T**unc etiam
 amicum quicumque propter iustos parcat impijs / ubi non currat meritum nisi
 ex una parte. **S**ed quando ambo iusti / tunc ex utraque parte. **S**ed per res

Quadragesima prima

reptionem ad beneficia cōsequitur alium vtilitatem/ quia speci-
alius participat/ & ex intētionē p̄ma generali in recipiēdo/ & ex i-
tentione sp̄ali p̄ receptis orādo. hec pe. de pa. in iiii. **Tercio**
vtrū solues xxx. missas p̄ sibi recōmēdatis in caplo nō. f. hāc p̄
illo liberet. **Dico** q̄ nō p̄t liberari p̄scē. q̄z min⁹ soluit cuilibet/
& p̄ sequēs nō liberat. **Nā** particulari solutio multa habz in-
cōmoda in hijs/ vt si debeā tibi decē/ ticio decē/ & seyo decem/ et
soluo hodie decē trib⁹/ nō tātū p̄dest oib⁹ eis sic si v̄m soluissez
decē/ q̄z vn⁹ statim de ill' facere potuisset vtilitatē suā. & sic est in
p̄posito/ vt si sint quatuor in carcere quilibet p̄ decē/ **Si** p̄mo die
soluo decē pro ōnibus nullus euadet carcerē/ licet debitū ōniuz
minuat. **Si** secūdo die decē adhuc null⁹/ **Si** ticio & quarto die
tunc oēs. **Sed** soluēdo p̄ singul' p̄mus prima die/ secūdo secun-
da/ ticius ticia/ quarti⁹ q̄rta die fuissent liberati. **Et** sic feci triū p̄-
ditionē deteriorē. **Si** ergo aliqui in purgatorio exītes sic sunt
dispositi q̄ vn⁹ vna missa & non minori suffragio liberand⁹ est/
& sunt multi tales/ vna missa pro ōnibus istis dca neminē eripit
& sic diuici⁹ singuli tenent. nec hoc est p̄tra **Antisiodozē**/ q̄ cre-
dit q̄ nulla missa celebrat̄ pro qua non plures de purgatorio li-
berent. **Quia** q̄nqz sunt multi in purgatorio sic dispositi/ vel q̄
ibi diu steterūt/ vel qui pauca purgāda habuerūt. hec **De**. de
pal. in q̄rto & v. **Et** si q̄rat vtrū tantū valcāt suffragia p̄tinu-
ata q̄ suffragia simul multiplicata. i. xxx. missē decē p̄ xxx. dies/
quātū xxx. decē in vna die a diuers'. **R̄sio** pe. de palu. in iiii. q̄
ad celeriorē liberationē a purgatorio & citi⁹ vidēdo deū/ pl⁹ va-
let accelerata multiplicatio/ q̄ sacramētū habitū t̄m in p̄posito
nunq̄ tātū valet ad pene remissionē ex ope opato/ quantuz ad
actū exercitum. **Sicut** p̄ de baptisimo flaminis/ & forte non est
tam diu mansurus in purgatorio ille p̄ quo p̄petue fit anniuersa-
rium q̄ eis egeat. **Sed** p̄tinuata successio tātum vel pl⁹ valet
ad meritum multitudinis/ quia magis ad honorem dei valet p̄-
tinuatio talium anniuersarioz. **Neutrū** ergo p̄demnādū/ quia
vtrūqz fieri p̄t bona intētiōe/ & anniuersarioz vt de⁹ clari⁹ vide-
atur p̄ op⁹ mag⁹ sibi honorificū/ & multitudo missarū simul dicē-
darū vt deus citi⁹ videat/ & ne diuicius torqueat. **Scdm**

latus. **C**irca secundum latus notandū q̄ multi sacerdo-
 tes legentes in libris decāntes/ & layci orabāt flexis genibus.
Et iō querendū vtrū suffragia per malos profunt? **R**ndet pe.
 de pal. in iij.º dis. xlv. q. i. q. p̄sint quinqz modis. primo ex ope-
 re operato/ vt missa boni quantū mali/ sicut & baptisimus. **S**ecū-
 do ex opere operāte vniuersalis ecclesie/ cuius minister est pec-
 cator/ vt dicēdo vigilias pro mortuis/ & non solū pro suis parro-
 chianis/ sed etiā extraneis/ qz minister est non solū hui⁹ ecclesie.
 sed vniuersalis. **T**ercio ex parte operāte eius qui rogat vel mā-
 dat pro se fieri/ sicut bonus dñs per malū seruū mādat ecclesiaz
 fieri/ meret/ & satisfacit. nec obstat q̄ mal⁹ non p̄r satisfacere pro
 alio/ qz verū hoc est vt principalit̄ agens/ secus si instrumētali-
 ter. **Q**uarto ex opere operāte alterius mādantis/ puta executoris
 vel alteri⁹ per eādē rationem. sicut papa mābat fieri solēnes
 vigilias p̄ defuncto summo pōtifice/ pōt etiā quis subito p̄ se
 & alijs iniungere orōnes/ & etiā p̄fessor penitēti vt oret pro se.
Quinto ex opere operante ministri/ qz ip̄e operat aliquo mō.
 vñ si plat⁹ mal⁹ iniūgat dicere psalteriū. p̄ aliquo viuo vel mor-
 tuo/ & bonus subditus dicat non alias nō diciturus/ intēdens p̄
 illo dicere in speciali pro quo inunctū est/ vel pro quo iniūgens
 intendit/ prodest illi & si non ex intētionē mādantis/ tamē man-
 datarij. **S**i autē subditus diceret non intēdens dicere p̄ aliquo
 nisi pro seipso ad expletionē/ tunc non prodest extraneo illi p̄
 quo iniūgens intendebat nec exprimebat/ nec ex intētionē mā-
 dantis qui indignus est mādatarij qui hoc non intēdit/ s̄ soluz
 propter vniōnē caritatis cum exequere. alias generalit̄ non va-
 lent suffragia scā p̄ malos/ qz cū is qui ad intēdendū mittit/ ini-
 micus sit/ irati anim⁹ proculdubio ad deteriora puocat/ qd̄ ve-
 rum est p̄ modū vniōnis/ qz vnit⁹ non est nec p̄ modū meriti qd̄
 nō meret. s̄ q̄nqz p̄ modū impetratōis valet/ qz orō pctōz q̄nqz
 est ipetratoria p̄ se & p̄ alijs/ vt p̄z in miracul⁹ q̄ aliqui fiunt p̄ ma-
 los ad quersionē infidelū/ sic iudas cū alijs aplis sanabat infir-
 mos. **S**z pl⁹ valet suffragiū boni bono q̄ suffragiū boni malo
 qd̄ n̄ etiā nō nichil valet. q̄re scriptū est Volūtātē timētius se fa-
 ciet/ etiā pro indignis. tercio mali p̄ malo. quarto mali p̄ bono/

Quadragesima prima

quia deus peccatores non exaudit. s. sic sicut iustos/ preterea liberatur quisq; soluendo suffragia cum alio sicut solus & simpli ymmo si a duobus quorū quilibet debet pro mortuo psalteriū soluatur simpli/ dicendo se3 simul vnū psalteriū/ sufficit. **Q**uod apparet per simile de bonis canonicis/ quorū quilibet clericorū tenetur in solidū/ & tamē dicendo simul omnes liberant vnicavice/ **S**ed tamē requirit qd vnus attendat ad verbum seu ad illaz partem quā dicit soci⁹ sicut ad id quod dicit ipse debet attendere/ alit^r debitū pfunderet. **P**ot^r etiā dici in bmoī casu qz magis deus acceptat orōnes cōes q̄ singulares. & etiā ecclia/ id ex dei acceptatiōe & ecclie ordinatiōe liberant/ & non alias s^m pe. vbi s. **C**um etiā querit vtrū suffragia tantū psint hijs pro quibus non fiunt/ quātum pro hijs quibus specialiter dirigunt. **R**atio **T**hōme in q̄rto. qd orō valet defunctis duplici. vno mō p modū expiationis. **A**lio modo per modū gratulationis. **P**rimo mō extēdit valor eorū ad defunctos s^m intētiōez faciētis/ & multo magi sui supioris & plati. vñ si intēdit p vno tm/ ille sol⁹ videtur habere illū valorē expiativū p quē q̄s citius liberat a pena purgatorij/ vel saltem principalius habet illū valorē. **S**i autē dicat pro decē defunctis cum ille valor sit finite virtutis & determiatorij graduū/ & si nobis ignotorū puta x/ quilibet habebit vnū graduū. vnde non tantū quantū si pro vno tm dixissz missam vel aliud suffragiū fecisset quā in sacramento xps exns infinite sit virtutis/ non tamē ibi infinite/ sed virtute finita operat/ quātum ad effectū sacramenti/ quia si totam suā virtutez exerceret/ vna missa oēs de purgatorio liberaret. **N**ō ergo psunt hijs p quibus non intendit tm/ sicut p quib⁹ intendit/ ymmo forte nichil pro quib⁹ non intēdit. **E**t hoc de suffragio misse quātum ad valorē principalē/ qui est ex sacrificio ei⁹. **N**ā quātum ad valorē qui est ex orōnibus q̄ fiūt in missa & officio/ valet oīs missa omnibus defunctis/ quia pro omnibus ibi oratur. **Q**uātum autē ad secundū modū. s. gratulatiōis/ sic suffragia scā ex intentione pro vno tm/ valet omnibus in purgatorio/ qz cū ipi oēs sint in caritate/ de omni suffragio facto cuilibet particulariter gaudent omnes **E**t qui in maiori caritate est ibi/ magis gaudet/

etiam de suffragio facto p alio z non p se. **E**t quātum ad istā gratulationē intelligit illud Jeronimi de pse. dis. v. non mediocriter. vbi dicit. **C**um missa vel psalm⁹ pro centū animab⁹ dicitur/nichil min⁹ q̄ si p q̄libet diceret accipit. s. quo ad gratulationē s̄m **T**homā. vel s̄m glo. ibi hoc refert quo ad meritū celebrātis/qz ceteris parib⁹ tantū meret celebrādo p mille quātuz pro vno/z ecōuerso. **S**ed nōndū s̄m pe. de pa. in q̄rto/ q̄ cū dicitur habēs maiorē caritatē in purgatorio pl⁹ gaudet de suffragio etiā p alio scō. hoc aliquo mō videt verum/aliquo modo non. **S**uffragiū enim z est bonū faciētis ipsum/inquātum est actus eius bonus reddēs eū acceptū corā deo. z est bonū eius p quo fit dictū suffragiū. **Q**uātum igit ad primā bonitatez intelligit dictū **T**hōme. s. q̄ qui in maiori caritate est plus gaudet de suffragio/quia suffragiū per istū modū non est magis vni⁹ defūcti q̄ alterius/sed solū faciētis. **S**ed quātum ad secundū valorem cum ille valor sit solū illius pro quo fit suffragiū z si sit in minori caritate/q̄ ille pro quo non fit z si in maiori caritate sit. **P**reterea querit pe. de palu. in q̄rto dis. xlv. q. j. vtrū suffragia p sunt ei qui facit ipsa pro alijs. **C**ui questionī r̄ndens ait. **E**t quidez in merēdo si sit in caritate nichilomin⁹ profunt q̄ si pro se fieret. iuxta illud psalmiste **O**ratio mea in sinu meo p̄uertet. **E**t quādoqz hoc meret plus celebrādo p alio q̄ p seipso/qz maiori seruoze caritatis accensus est qui scintillas mittit ad alios/z maxime ad inimicos. **S**ecūdo valēt facienti suffragia p alijs/ **B**est si sunt in glia ad satisfaciendū indirecte/q̄ ille. s. p quo fit non indiget/quia saluat⁹ est. vel qz non est capax/quia damnatus/q̄ scz faciēs est talis intētionis in habitu quia p se faceret si crederet non proficere illi pro quo fit. **T**ercio indirecte per eū cui suffragium prestatur/qui tenetur orare vel alia bona agere pro faciente suffragiū/alias esset ingratus non reddens ant̄bidota/z sic melius est orare pro mortuis q̄ pro viuis/qui mortui quādo erunt in paradiso z sciunt illos qui orauerūt pro eis vel alia suffragia fecerunt etiam pro eis orabunt/etiam si suffragantes ppter peccatum suū illis non profuerunt/q̄nā amicitia cōsiderat affectum plusq̄ effectū. **E**t sunt in caritate pfecta. **O**rāt etiaz

Quadragesima prima

sancti pro talibus inquatur est diuini beneplaciti. Quarto nõ
 prodest ad satisfaciendũ directe/ vt si est michi inunctuz vnum
 psalteriũ/ z tibi aliud/ dicendo pro te vnum adhuc suz obligatº
 pro me ad vnum. sicut si sumus ego z tu paulo quilibet in decẽ/
 soluẽdo pro te remanes obligatus pro me paulo in decẽ/ z quid
 cum quodlibet bonũ opus factũ in caritate sit simul z meritori-
 um inquatum ex caritate procedat/ z satisfactoriũ inquantũ est
 laboriosum sicut est omne opus vtuosum/ **6^m Thomã in quarto**
Inquatum meritoriũ ita prodest etiam facienti pro alio/ puta e-
lemosinam/ orõnem/ ieiuniũ/ z hmoi/ quod non alteri/ s; inquan-
tum satisfactoriũ seu pene expiatinũ prodest ei pro quo fit. vñ si
pro se intẽdit satisfacere/ sibi valet/ si pro alio viuo vel defũcto/ p
illo satisfacti/ si tñ est capax. i. in statu gr̃e. Tercium latus
Circa terciũ latus notandũ de distribuẽtib; elemosinas
pro animab; / q; elemosine vt recte distribuantur

Requiri	{	animi rectitudo de licite acquisito indigentie subiecto	Quantuz ad primũ ait Apostolº ad romanos xij. Qui miserẽ in by- laritate/ qui tribuit in simplicitate/ Mat. xj. Te at faciente ele- mosinã nesciat sinistra tua qd faciat dextera. i. sinistra intẽtio fa- uoris populari non se immisceat cũ ope bono elemosine tue De se cundo Grego. Non est putãda elemosina si pauperib; dispẽ- setur qd ex illicitis reb; acquiri/ nã q male accipit vt bñ dispen- set/ grauat potiº q̃ inde subleuet. Sed notãdum 6^m Thomaz 1º. 2º. q. xxxijº. Illicite acquisitum potest dici tripliciter. vno modo ita q; de illo ppetit repetitio siue trãsserat dominium/ vt de vsura/ siue non transferatur dominium/ vt in furto/ z huiusmo- di. Et de huiusmodi non põt fieri elemosina/ qz res est aliena q̃ debet restitui ei a quo recepta est. Et idẽ de rebus innẽtis. Et hoc nisi non inueniret ille cuiº res est/ nec eius heres/ nã tñc de- bet pauperib; erogari. Et similĩt qui nõ põt alienare nõ p̃t ele- mosinas dare sine licẽtia superioris/ nisi aliqd parũ/ ex spe ratifi- cationis/ vel in extrema necessitate pstituto. Secũdo mō dicit illicite acq̃sitũ ex eo q; turpitudine est in datioẽ z receptioẽ qua il- le turpi accipit/ z sic retinere sibi nõ p̃t/ z aliº turpi debet/ vñ z
---------	---	---	---

sibi restitui non debet vt in symonia sed in elemosinis conuerti
Tercio modo dicitur illicitum non quod acquisitio ipsa sit illicita sed
 illud ex quo acquiritur sicut de eo quod acquiritur per meretrici
 um et hoc proprie vocatur turpe lucrū. Quia enim mulier turpiter me
 reticium exercet turpiter agit et contra legem dei. Sed in eo quod
 accipit non iniuste agit nec contra legem dei. unde sic illicite acqui
 situm retineri potest et etiam de eo potest fieri elemosina. ¶ **Q**uan
 tum ad terciū debet dari elemosina indigenti quia largitio ex libe
 ralitate non dicitur elemosina. Quod datur monasterijs ad elemosi
 nam pertinet vt christi ministris debet elemosina potius dari iustis
 egentibus quam iniustis ceteris paribus. **Q**uartus latet. ¶ **C**ir
 ca quartū latet notandum quod multiplices sunt corporum afflictiones si
 cut vigilie abstinētie a delectabilibus peregrinationes et ieiuni
 um. **I**eiunia videntur sicut auxilia defunctorum sic quod deus ea acceptat
 pro animabus defunctorum ita quod pro ipsas hoc sanctum est. vnde beatus Dominus fer
 rea cathena triplicem disciplinam omni nocte recepit vnam pro se aliam pro
 defunctis etiam pro peccatoribus vniuersis. Sed non quod elemosina melior est te
 iunio quia bonum humanum quanto cōius tanto melius et oratio pro ceteris
 paribus quam precedet et per viam gratie et per incessionem meritorum
 christi. **D**elictum est enim opus caritatis quod dirigunt in deum vt oratio quam quod
 dirigunt in se vel in proximum vt solū ieiunium vel elemosina vt dicit
Sco. in quotlib. q. p. lta. **I**nter omnia meritoria oratio magis habet rationem
 meriti applicabilis alteri quia ipsa de ratione sui est placativa et recon
 siliativa deo et etiam istud pro quo per ipsum orationem offertur. Sed super
 per omnia valet sacrificium altaris. id est missae celebratio et per viam
 gratie et iusticie quia melius est opus caritatis cōis scilicet totius eccle
 sie quam private et specialis persone. **E**t dicitur hec oblatio altaris in
 distincte secundum **S**co. siue sit consecratio siue perceptio eucharistie si
 ue operatio alia sacerdotis celebrantis in persona ecclesie. et non ac
 cipitur precise pro contentō in eucharistia quia sic etiam in pixide
 esset. hec autem oblatio vt sit deo accepta oportet quod offeratur a per
 sone vel a personis acceptis deo. **Q**uoniam quis celebrat missam obla
 tio fit primo a christo qui sic sacramentum illud instituit fieri quia
 christus est summus sacerdos qui licet immediate nunc non offerat
 (alias esset infinitum meritum) tamen mediate offert per ministrum.

Ammonitio fructuosa

Sit secūdo a xpi passiōe, z ab ea habet efficaciam in quātum ibi specialior z memoratio xpi passiōis habet v̄bis/signis/z medi-
tatiōibus. Tercio fit z acceptat̄ rōne volūtatis ecclie general'
militāris ecclie: qz ille intelligit̄ facere cui⁹ nōie vel vice fit. De
hijis ponit bt̄s Greg. plura exēpla in q̄rto dyal. satis cōia et
plurib⁹ nota. q̄cā breuitatis traleo. Ont̄ aie in purgatorio qua
duplicē scientiā/vnā per species influxas a deo/ sicut alie s̄btā
tie separate. secūdam per ea que hic didicerūt. terciam p̄aiās il
luc aduenētes. quartā per angelos bonos reuelātes. z q̄nta ad
di potest per malos angelos scz eas deridētes s̄m **Abomā.**

Ammonitio fructuosa pro aiābus subleuandis.

Requenter prehabitu est q̄ tam pena dāni q̄ pe
na sensus in purgatorio extās omne vite p̄ntis exce
dat suppliciu. Nonne ergo ferrea pectora habent/
qui existentibus in tantis tormentis non p̄patiunt/
neqz pro posse auxiliari conant̄? Deniqz dum p̄ximos nrōstā
q̄ nosip̄os iubemur diligere: dūqz p̄cipimur facere eis sic nob̄
ab ipsis fieri affectam⁹: p̄ proximos intelligunt̄ oēs rōnales in
tellectualesqz creature/que beatitudinis sunt capaces. ergo z a
nime in purgatorio ex̄ntes. illis itaqz facere ac subuenire tene
mur quēadmodū nobis fieri in simili casu vellemus. Interea
si quis videret quēq̄ mortalium (q̄uis ignotū z alienum) ym
mo z inimicum in medio estuātissimi fornacis iacere z possz ei
ad euadendū succurrere/ nec tamē succurreret. Nonne ab om
nibus durus z immisericos ac crudelissim⁹ reputaret? Quā
ta est ergo eorū negligentia immisericordia atqz pueritas/q̄
detentis in purgatorio aiāb⁹ nō p̄dolent neqz auxiliantur/ p̄e
sertim parentibus/propinquis/notis/benefactoribus z amicis
ymmo vix semel in die recordantur eorum. Amplius vt cōmu
niter dicitur existentib⁹ in purgatorio intātū. p̄sunt viuorū saf
fragia facta pro illis/quantū ipsi in vita hac mernerunt vt talia
possent eis prodesse Idcirco qui tardi negligētes z duri sunt
ad succurrendum defunctis/sciant quoniā qua mensura metiū
tur eis quoqz remetiet̄/z talit̄ eis s̄bueniet̄ quēadmodū merpe
runt z subuenierunt. Insuper tales non videntur attendere q̄

Ammonitio fructuosa

pro defunctis orando/elemosinas tribuendo/disciplinas acci-
piendo/peregrinando/z sancta loca visitando/celebrando mis-
sam vel audiendo/psalmos z officia defunctorū legendo/nō so-
lum defunctis subueniūt/ sed etiam sibiipsis promerent gratiā
in presenti z gloriā in futuro/ dum predicta agunt ex caritate.
Nam quicquid ex caritate efficitur meritorū est gratie ac salu-
tis. **E**xistētibus autē in purgatorio non potest quis ampli⁹ gra-
tiam promereri/ nec gloriā/ sed glorie accelerationē/ per hoc qd
satisfaciēdo pro illis impetrat penas ipsorū abbreviari. **E**tēn
idem bonū est meritorū z satisfactoriū pnt defunctis applicat
z cōicāt/ z propi amertū laborē ac alias cās. **D**inc in quadā vi-
sione oñsa bte **B**rigide vidue legi⁹ angelus scūs dixisse **B**ndi-
ctus sit ille in mūdo qui iuuat aiās orōnibus z bonis operib⁹ ac
qz labore corporis sui. **D**eīn de purgatorio audiebant mltē vo-
ces dicētes. **O** dñe ihu xpe iuste iudex mitte caritatē tuā spūali-
bus eccliaisticisqz personis/ quia tūc magis adiuuari poterim⁹
de eoz cantu/lectionibus/oblationibus/ac precib⁹. **E**t vero lu-
pra spaciū de quo clamor vocū illarū apparebat/ quasi dom⁹ in
qua multe voces audiebant dicentes **P**erces sit illis qui mit-
tunt nobis auxilium in nostris defectibus. **I**n ipsa quoqz do-
mo videbatur quasi auroza consurgere/ z subtus aurozā appa-
ruit nubes que nichil habebat de luce auroze/ de qua processit
vox maxima dicens. **O** domine deus da de tua incomprehen-
sibili potestate vniciqz centesimam remunerationē in mūdo/
bijs qui suis suffragijs nos iuuant ac eleuant in luce z tue deita-
tis/ z in visionem diuini vultus.

¶ Conclusio operis.

Reuerter quis velociqz momento senex inqt
o discipule grossoqz stilo vidisti sciētie v̄e do-
ctrinā parit z explanationē percepisti/ tamen
experiētia rerū magistra ingenioqz p̄po mul-
ta plura supaddere potes. **E**t ex hijs p̄clude-
re qualē sciētie mortis studiū oīm aliaz sciāz
studijs rite p̄eligit. **S**cis em̄ qualiter mūdāna studia (vt in p̄-
bemio satis percepisti) tribus facultaribus subiiciuntur

Conclusio operis

Sed **E**lationi superborum **U**t verificet illud **J**obā
Affectioni terrenoz **n**is in canonica sua oē qđ
Corruptioni luxurioroz **e**st in mūdo aut est ꝑcupi
scētia carnis/aut oculoꝝ/aut supbia vite. **D**e pmo studio dicit
Jere. xxi. dñs ait. s. supbis/quis ꝑcutiet vos ꝛ ingrediatur do
mos vrās **E**t visitabo iuxta fructū studioꝝ vestrozū. **D**e secū
do studio dicit **J**ere. Omnes auaricie studēt a minori vsq; ad
maiorē. **D**e scio dicit ꝑrouerb. xxiij. de quibusdā hōibus q̄ mo
rant in vino/ꝛ studēt potādis calicib⁹. **E**t sequit̄ sicut regulus
vineā diffundet. s. vina. regul⁹ est quidā serpens cui⁹ venenū ma
xime est mortiferū/ sed nil ita mortiferū hūanis ingenijs vt luxu
ria ē/ q̄ vt inq̄t **S**eneca/ ex nimio cibo potuq; ꝑcedit. **Q**uipe
vt ait **T**herētius/ sine cerere ꝛ baccho friget ven⁹. **Q**uid vō ab
amatorib⁹ hui⁹ mūdi querit̄ in hijs studijs nisi delitie seu dele
ctatio carnis/ circa quas est ꝑcupiscētia carnis. i. luxuria ꝛ gula
Querunt ꝛ diuitie/ circa quas est ꝑcupiscētia oculoꝝ. i. auari
cia. **A**ppetunt ꝛ honozificētie q̄ resultāt ex laude hominū/ seu
fama/ seu potētia dignitatū/ ꝛ hmōi/ circa quas est supbia vite.
Deficiūt omnia ista cum desiderijs suis **N**am corpus corrum
pitur/ ꝛ in terrā ꝑuertit̄. **D**iuitie corrupunt ꝛ finalit̄ etiā in ter
ram ꝑuertunt̄. **E**t iuxta sapientē/ potētie ꝛ honozes corrupun
tur ꝛ deficiūt/ ꝛ sub terra positis pedib⁹ ꝑculcantur. **I**ta vt de
hijs studijs illud ꝑsalmi ix. verificari ꝑt. s. **C**orruptibiles facti
sunt in studijs suis. **S**tudiū huius libri ꝑuertit̄ in maiorē ꝛ et̄
nam felicitatē/ hec mūdana studia in perpetuā miserabilitatem
Nomme ꝛ de corruptibilitate etiā **B**arnab iij. c. suo bñ loquit̄
Cum q̄rit vbi sunt ꝑncipes gentiū/ ꝛ qui dominant sup besti
as que sunt sup terrā. i. sup hōies bestialit̄ viuētes. i. luxuriose.
qui in amb⁹ celi ludūt. i. in superbis ꝛ ambitiosis. qui argentuz
thesaurizant ꝛ aurū in quo ꝑfidūt hōies/ ꝛ non est finis acquisi
tionis eoz. **E**t respōdet sibipsi docēte quotidiana nobis expe
rientia. **E**ximinati sunt. i. extra terminū mūdi missi per mortē
ꝛ quod horribilius est ad inferos descenderūt/ ꝛ alij in locū eo
rum surrexerūt. merito descēderūt/ q̄ hijs studijs se viderunt.
ꝛ studiū est vebemēs animi applicatio circa aliquod bñ **T**ōm

Conclusio

Tullius. Sic bene corruptibiles facti sunt in studijs suis / corruptibiles inquit et abominabiles. Quia dicunt quotidie per affectū non est deus. Ille scz qui est verus dominus in celo / cuius volūtatī et mandatis non obediunt / sed et religiosos deridēt et vilipēdūt. Sed de creaturis miseris qui bus student fecerūt sibi deos / puta delitijs / diuitijs / et bonozificentijs / quib⁹ sūt immersi / sicut ait **Ap̄ls Rōnoz p̄.** Putauerūt gloriā incorruptibilis dei in gloriā ymaginis corruptibilis hōis / volucruz / qua dꝛupedū / et serpentū. volucres sunt superbi alta petētes. Serpentes terrā occupātes reptantes et terram comedētes sūt avari. Quoadꝛupedes via lutosa incedentes sunt luxuriosi. Isti omissio cultu et studio veri dei studiū suū totū ponūt ad ista / vt videant pro dijs et sūmis bonis habere ea. Et sic corrupti et abominabiles facti sunt in studijs suis. Studiū maxime sapiētie p̄mo salomō frequētavit / cuius sapiētia per vniuersum orbē diffusa erat / vt patet scij **Regū iiii.** Studiū opulētissime habūdātie / vt p̄z scij **Regū x.** Studiūqz finalit deliciosissime affluētie carnalis. vt dicit **ij. Regū xj.** Fuerunt sibi quasi regine septim gente et cōcubine trecēte / et hijs copulatus est salomō ardētissimo amore / et auerterūt mulieres cor eius. Cūqz iam senex esset deprauatū est cor eius per mulieres. Ubi bene notādū qz in tāta magnificentia sua / potētia / fama / et habūdātia / non est auersus a deo nisi per inordinatū amorē voluptatū / et nisi penitnerit corruptus in anima et corpore esset et damnatus. Sed hebrei dicunt et plures doctores sancti eū penituisse / et tunc fecisse libꝛuz ecclesiastes. vñ intitulāt eū hebrei de penitētia salomonis. **Uñ dicit ecclesiastes ij.** Detestatus sum oēm industriā meā quaz sub sole studiosissime laboravi / habiturus heredem post me quem ignoro / vtrū sapiens aut stultus sit et dñabit in laboribus meis / quib⁹ desudavi et sollicit⁹ fui / vnde cessavi / renūciauit qz cor meum ultra laborare sub sole. Et alibi / vanitas vanitātū et ōnia vanitas ꝓcludit Fuge ergo et iterū fuge senex ait discipulo hec studia / quia hijs studentibus ꝓminatoriā minatur **Jeremias sententiam xxi. in oca.** Egrediat̄ vt ignis indignatio mea et ꝓpter maliciā studiorū vestrorum. Et iterū. Visitabo super vos

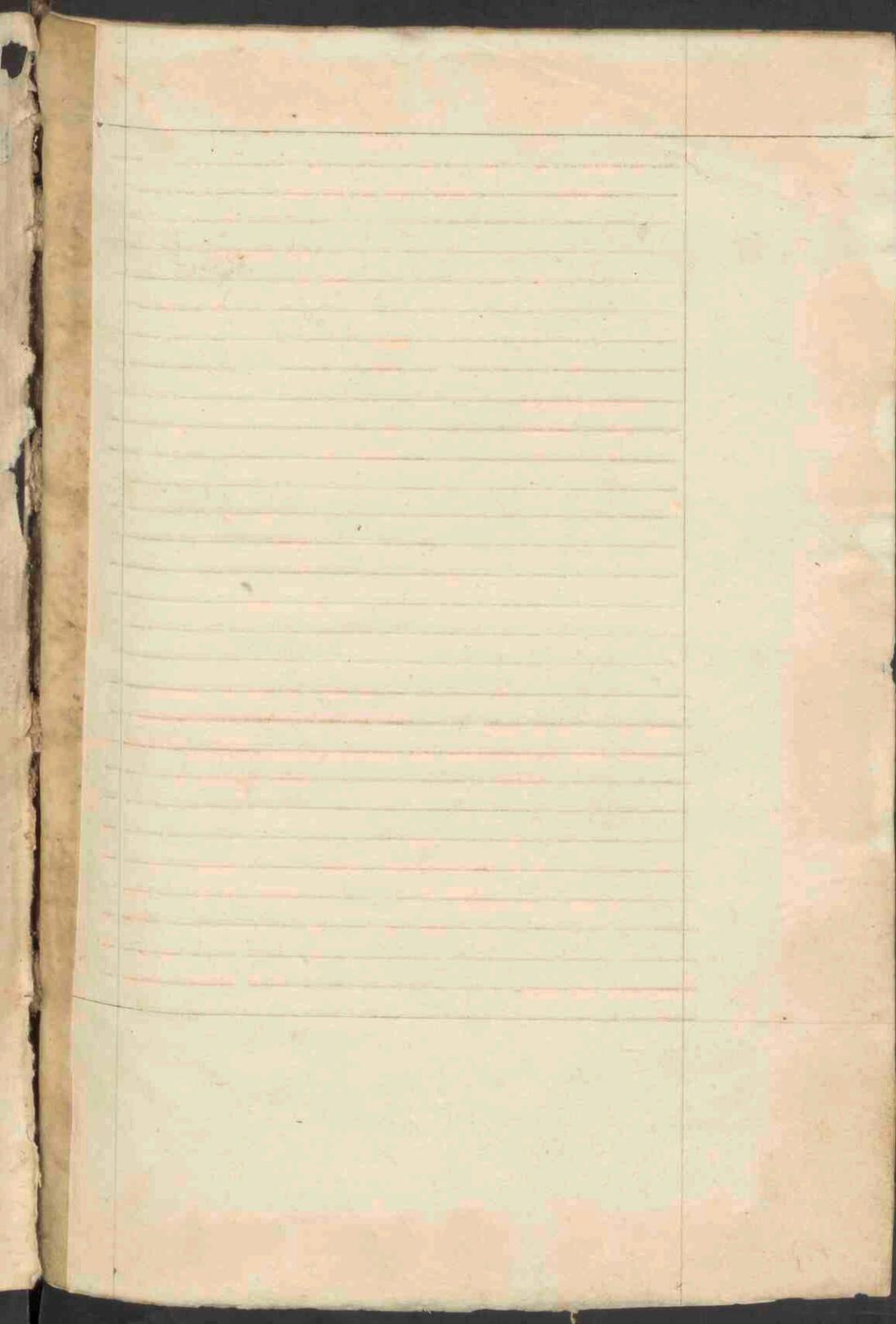
operis

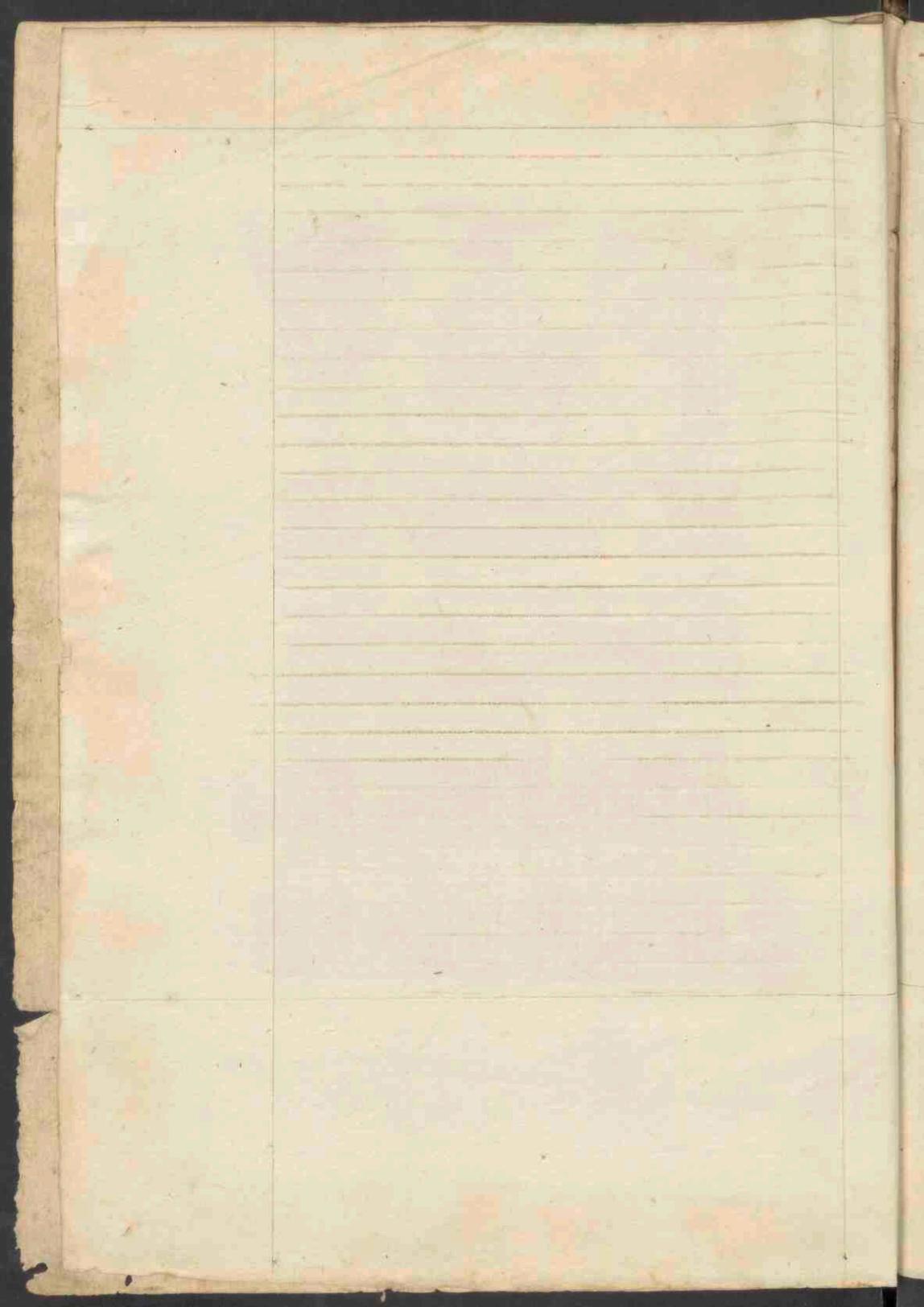
propter maliciã studiozum vestrozum dicit dñs / z succedã ignẽ
 in saltus eius / z deuorabit omnia in circuitu eius. Discipul^o im
 mensas grandeuo suo instructori referens grates super nõ me
 diocri informatione / conuentũ egreditur / mente visa reuoluẽs /
 z ob hoc mundũ p̄cepit. Disponẽsq; salubriter domui sue mor
 tem p̄meditabat. Ita vt tandem vie carnis in egressũ spiri
 tum deo reddidit feliciorẽ / regnãti in secula seculoz Amen.

Quadragesimale z aduentuale (quod a Porticellari
 um aureum nuncupat) feliciter explicit Impressuz p
 me Gerardũ leeu in mercuriali oppido Antwerpien
 Anno dñi M. CCCC. lxxvij. xx. Februarij.

Die 2. von 219

Handwritten text, possibly a title or header, located at the top of the page. The text is faint and difficult to decipher.

Planet Regularib⁹ In Traiecto

De q' fund

De p'um

Dne q' spiritus
Dne i' v'itate

exultate
Deus
Deus venerunt

Sunt q' spiritus
Sunt i' v'itate
Sunt est tra

V'ba mea
Dne dicitur

Sunt q' spiritus
Cōtra me
Sunt est tra

Sunt q' spiritus
V'ba mea
Sunt est tra

V'ba Dni

Dne q' vultus
Dne q' vultus

Dne vultus
Dne q' vultus
Dne q' vultus

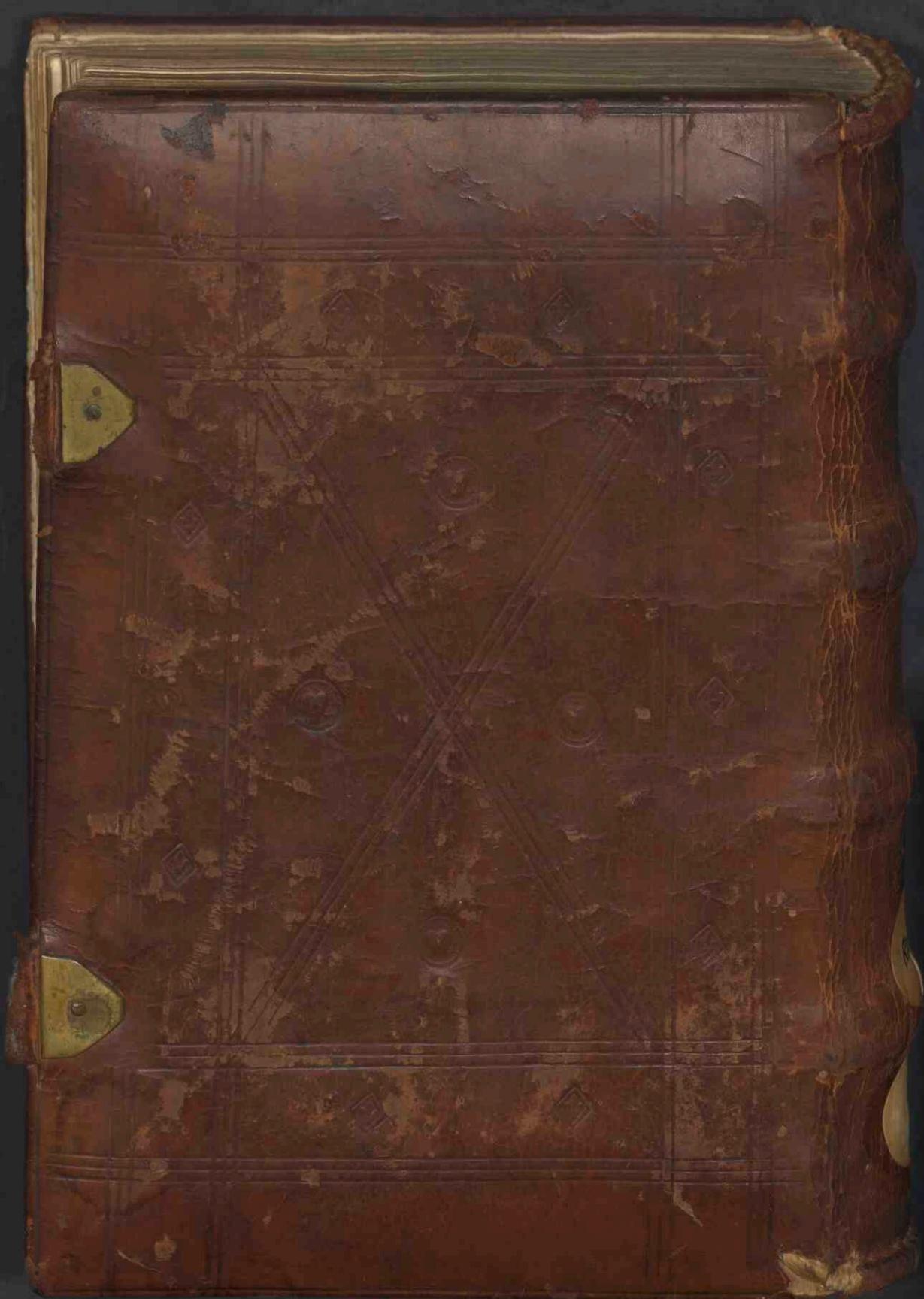
Dne vultus
Dne q' vultus
Dne q' vultus

b
||
a
||
f

te dū laudat te dominū

8341

Liber canonicoꝝ regulariū i' tan

cm

